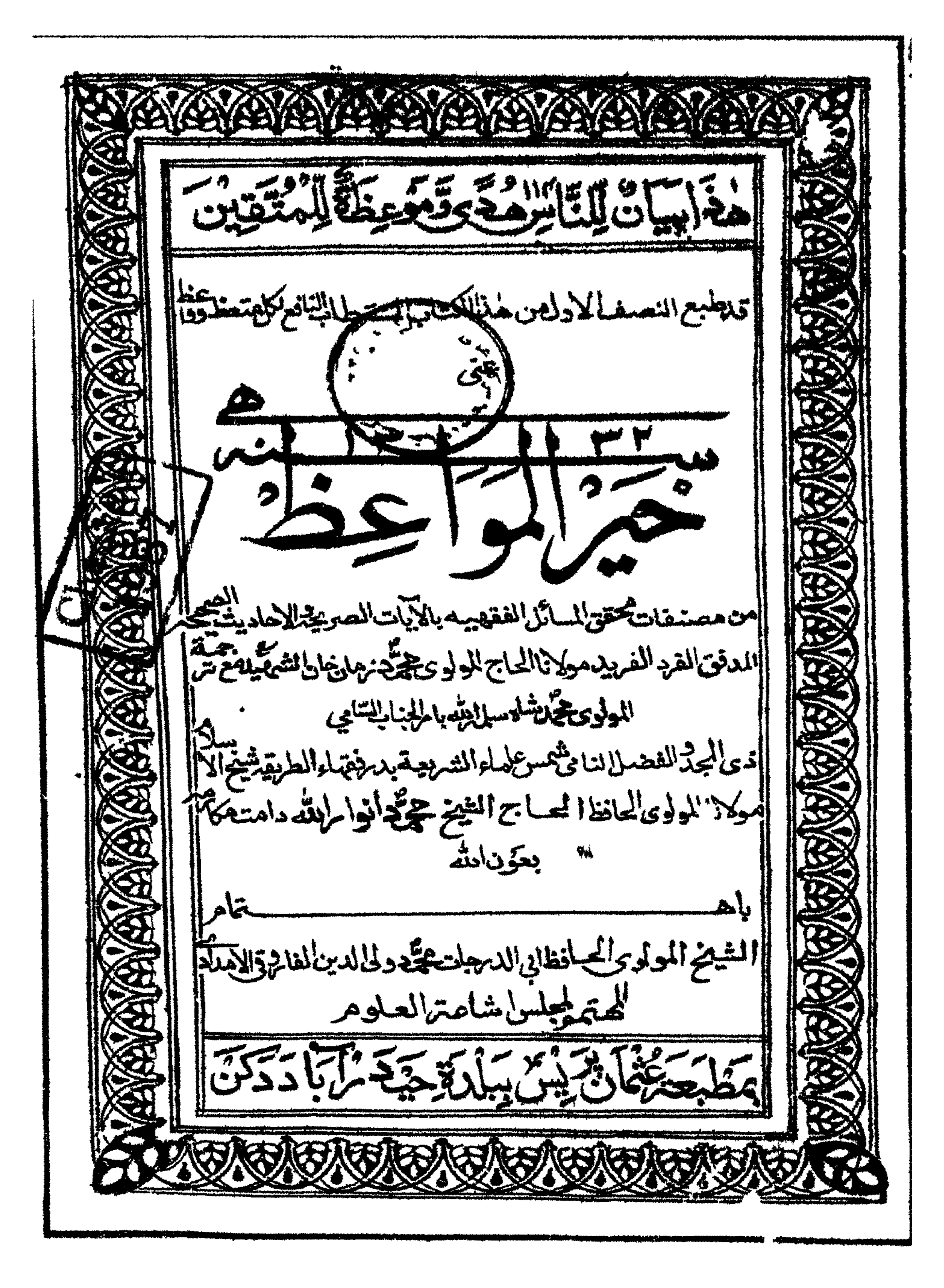

هٰذا بيانٌ لِلنّاسِ وهُدًى ومَوعِظَةٌ لِلمُتَّقِين

قد طبع النصف الاول من هٰذا الكتاب لاستطاب النافع لكل متعظ وواعظ

سنه ١٣٣٢ھ

خير المواعظ

من مصنفات محقق المسائل الفقهيه بالآيات الصريحة والاحاديث الصحيحة المدقق الفرد الفريد مولانا الحاج المولوى محمد زمان خان الشهيد مع ترجمة

المولوى محمد شاه سلمه الله بامر الجناب السامي

ذى المجد والفضل النامى شمس علماء الشريعة بدر فقهاء الطريقة شيخ الاسلام مولانا المولوى الحافظ الحاج الشيخ محمد انوار الله دامت بركاتهم

بعون الله

باهتمام

الشيخ المولوى الحافظ ابي الدرجات محمد ولى الدين الفاروقى الامدادى

المهتمم لمجلس اشاعة العلوم

مطبعه عثمان پريس بلدة حيدرآباد دكن

الف ٦ ام بشارت

اہل اسلام کو بشارت دیجاتی ہے کہ حضرت مولانا مولوی حاجی حافظ محمد انوار اللہ صاحب قبلہ کی تصانیف جنکی بحسب مقتضائے زمانہ نہایت سخت ضرورت ہو مندرجہ ذیل ہیں جو شائقین کی طلب سے سوا نہ کیجا سکتی ہیں

انوار احمدی اسمیں نبی کریم صلے اللہ علیہ وسلم کے فضائل اور درود شریف کے فوائد اور صحابہ کرام وغیرہم کے آداب اور چند ضروری مسائل پر نہایت محققانہ بیان کیا گیا ہے جنکی عموماً اہل اسلام کو ضرورت ہے جو اپنی خوبی پسندیگی کے باعث ہاتھوں ہاتھ تقسیم ہو چکی تھی اب پھر شائقین کے تقاضہ پر طبع کی گئی ہے قیمت ۱۲

کتاب العقل اسمیں عقل کی حقیقت کھولدی گئی ہے کہ دینی ابواب میں کہانتک چلسکتی ہے اور حکمت قدیمہ و جدیدہ و فلسفہ کا اثر جن مسائل پر پڑتا تھا انکے جوابات عقلی نہایت محققانہ انداز سے دیگئی ہیں قیمت کاغذ چکنا ۱۲ ر کاغذ کھرہ ۸ ر

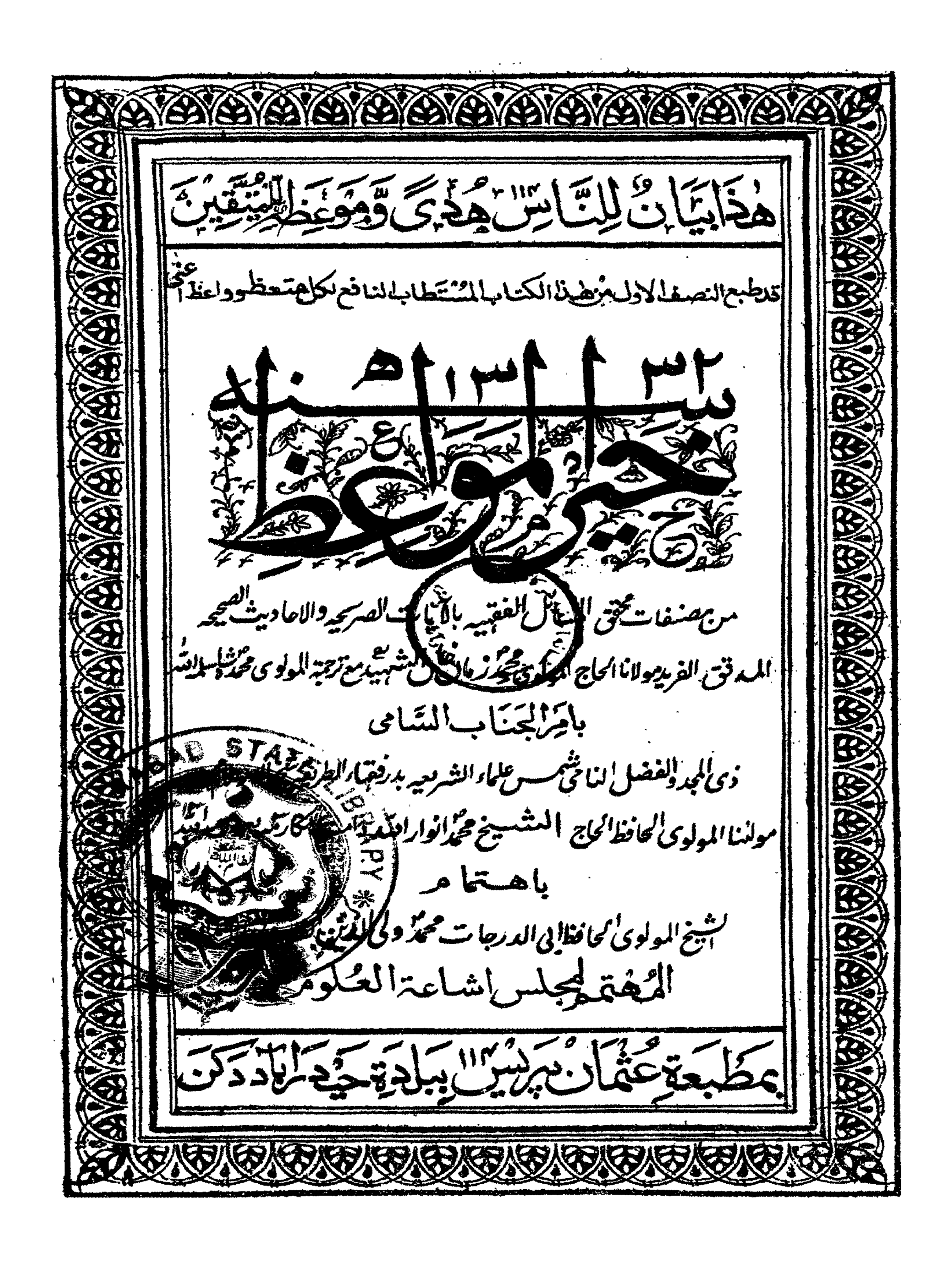
افادۃ الافہام ہر دو حصہ یہ کتاب مرزا غلام احمد صاحب قادیانی کے ازالۃ الاوہام کا جواب ہے نہایت ہی محققانہ اور مہذبانہ طرز سے جوابات دیگئے ہیں جن کے ضمن میں کئی دینی ضروری مسائل کی تحقیقات اور نیز بہت سے تاریخی حالات مندرج ہیں اس کتاب کے دیکھنے سے مذہب قادیانی کے مفاسد سے بخوبی آگاہی ہوجاتی ہے کاغذ چکنا عہ کھرہ ۸ ر

مقاصد الاسلام ہر چہار حصہ جنمیں اخلاق تمدن فقہ کلام فلسفہ اسلام اور تصوف وغیرہ وغیرہ مضامین پر نہایت محققانہ اور دلکش طرز پر بحث کی گئی ہے قیمت ..... عہ ۸ ر

حقیقۃ الفقہ ہر دو حصہ اسمیں محققین و محدثین کے فرائض منصبی انکے کارنامے اور حدیث و فقہ و اجتہاد کی ضرورت نہایت مدلل طور پر ثابت کی گئی ہے خصوصاً امام اعظم رحمۃ اللہ علیہ کی جانفشانی اور فضائل جو اکابر محدثین کے اقوال سے ثابت ہیں نہایت شرح و بسط سے لکھے گئے ہیں قیمت عہ ۱۲

انوار الحق مولوی حسن علی صاحب مرحوم کی تائید الحق جو مرزا صاحب قادیانی کی تائید میں لکھی گئی ہے اوسکے جواب میں یہ محققانہ رسالہ لکھا گیا ہے اسکا انداز بیان دیکھنے سے معلوم ہوگا کہ کسقدر دلچسپ ہے قیمت ٦

فہرس مضامین خیر المواعظ

هٰذا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ

قد طبع النصف الاول من هذا الكتاب المستطاب النافع لكل متعظ وواعظ اعني

خير المواعظ

سنه ١٣٣٢ھ

من مصنفات محقق المسائل الفقهيه بالآيات الصريحه والاحاديث الصحيحه

المدقق الفريد مولانا الحاج المولوي محمد زمان خان الشهيد مع ترجمة المولوي محمد شاه سلمه الله

بامر الجناب السامی

ذي المجد والفضل الناجي شمس علماء الشريعه بدر فقهاء الطريقه

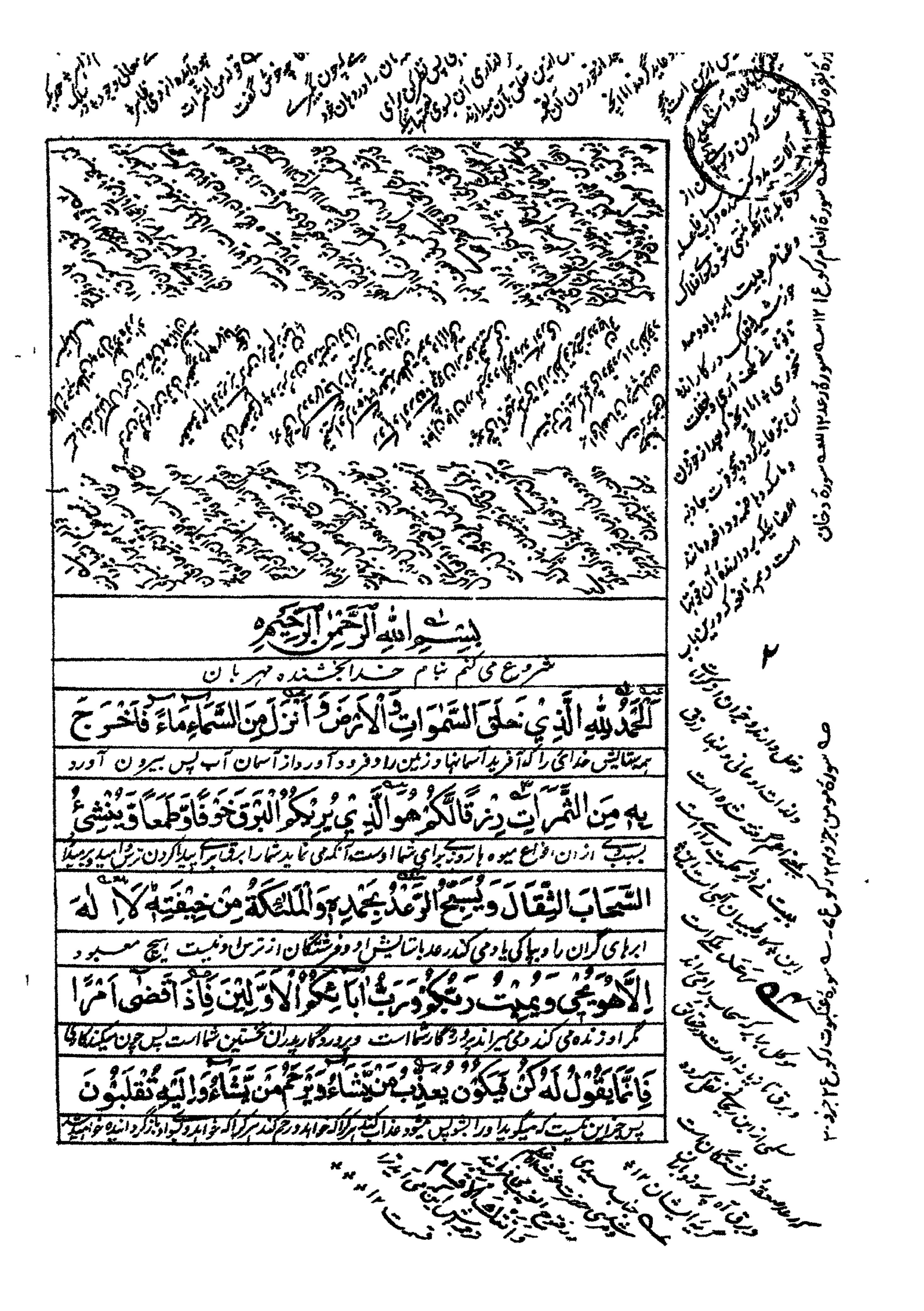
مولانا المولوي الحافظ الحاج الشيخ محمد انوار الله دام مكارمه

باهتمام

الشيخ المولوي الحافظ ابي الدرجات محمد ولي الله

المهتمم بمجلس اشاعة العلوم

مطبعة عثمان پريس ببلدة حيدرآباد دكن

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

شروع می کنم بنام خدا بخشنده مهربان

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَاَنْزَلَ مِنَ السَّمَآءِ مَآءً فَاَخْرَجَ

همه ستایش خدای را که آفرید آسمانها و زمین را و فرود آورد از آسمان آب پس بیرون آورد

بِهٖ مِنَ الثَّمَرٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ هُوَ الَّذِيْ يُرِيْكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَّطَمَعًا وَّيُنْشِئُ

بسبب آن از انواع میوه ها روزی برای شما اوست آنکه می نماید شما را برق برای بیم و امید و پیدا کردن ترس امید و پیدا

السَّحَابَ الثِّقَالَ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهٖ وَالْمَلٰٓئِكَةُ مِنْ خِيْفَتِهٖ لَآ اِلٰهَ

ابرهای گران را و پاکی یاد می کند رعد با ستایش او و فرشتگان از ترس او و نیست هیچ معبود

اِلَّا هُوَ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ اٰبَآئِكُمُ الْاَوَّلِيْنَ فَاِذَآ اَقْضٰٓى اَمْرًا

مگر او زنده می کند و می میراند پروردگار شما است و پروردگار پدران نخستین شما است پس چون میکند کاری

فَاِنَّمَا يَقُوْلُ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ يُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ وَيَرْحَمُ مَنْ يَّشَآءُ وَاِلَيْهِ تُقْلَبُوْنَ

پس جز این نیست که میگوید او را بشو پس میشود عذاب کند هر که را خواهد و رحم کند هر که را خواهد و بسوی او بازگردانیده خواهید شد

هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا

او آنست که ساخت آفتاب را درخشنده و ماه را روشن و مقرر ساخت برای دی منزلها تا بدانید

عدد السنين والحساب ان يشأ يذهبكم ايها الناس ويأت بآخرين

شمار سالها و حساب را اگر خواهد دور کند شما را ای مردمان و بوجود آرد دیگران را

وكان الله على ذلك قديرا تبارك الذي نزل الفرقان على عبده

و هست خدا براین کار توانا بسیار با برکت است آنکه فرود آورد فرقان را بر بندهٔ خویش

ليكون للعالمين نذيرا قد جاءكم من الله نور وكتاب مبين يهدي

تا باشد ترساننده عالمیان را هر آئینه آمد شما را از جانب خدا نورے و کتابے روشن بسبب آن هدایت

به الله من اتبع رضوانه سبل السلام ويخرجهم من الظلمات الى النور

می نماید خدا کسی را که طلب رضا کرد بسوے راه نجات و بیرون می آرد ایشان را از تاریکی ها بسوی روشنی

باذنه ويهديهم الى صراط مستقيم لقد من الله على المؤمنين اذ بعث

بحکم خود و راه می نماید ایشان را بسوے راه راست هر آئینه نعمت فراوان داد خدا بمومنان آنگاه که فرستاد

فيهم رسولا من انفسهم يتلوا عليهم آياته ويزكيهم ويعلمهم

درمیان ایشان پیغمبرے از قوم ایشان میخواند بر ایشان آیتهای خود و پاک میسازد ایشان را و می آموزاند ایشان را

الكتاب والحكمة وان كانوا من قبل لفي ضلال مبين فآمنوا

کتاب و علم و هر آئینه ایشان بودند پیش ازین در گمراهی ظاهر پس ایمان آرید

بالله ورسوله النبي الامي الذي يؤمن بالله وكلماته واتبعوه لعلكم

بخدا و پیغمبر او که نبی امی است آنکه تصدیق می نماید خدا را و سخنان او را و پیروی کنید او را تا بود که

تهتدون محمد رسول الله والذين معه اشداء على الكفار رحماء

راه یاب شوید محمد پیغمبر خدا است و آنانکه همراه وی اند سخت اند بر کافران مهربان اند

بينهم تريهم ركعا سجدا يبتغون فضلا من الله ورضوانا سيماهم

درمیان خود ها می بینی ایشان را رکوع کنندگان و سجده نمایندگان می طلبند فضل را از خدا و خوشنودی را نشان

فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ

در روی ایشان است از اثر سجود براستیکه خدا و فرشتگان او درود میفرستند بر پیغامبر

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ۝ وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ

ای مسلمانان درود فرستید بروی و سلام سلام گفتنی و سبقت کنندگان پیشینیان

مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُم بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ

از مهاجران و انصار و آنانکه پیروی ایشان کردند به نیکوکاری خوشنود شد خدا ازان جماعت

وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتَهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا

و خوشنود شدند ایشان از وی و آماده ساخت برای ایشان بوستانها که میروند زیر آن جویها جاوید باشند در آنجا

أَبَدًا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۝ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا

همیشه اینست فیروزی بزرگ ای پروردگار ما بیامرز ما را و برادران ما را که سبقت کردند

بِالْإِيمَانِ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

با ایمان آوردن ای پروردگار ما تمام کن ما را نور ما و بیامرز ما را براستیکه تو بر هر چیز توانا است

فِي ثَنَاءِ اللَّهِ جَلَّ ذِكْرُهُ وَعَزَّ اسْمُهُ

در ثنای خدائیکه بزرگ است ذکر او و عزیز است نام او —

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ

همه ستایش خدا راست که بدست اوست آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است و مر او راست ستایش در آخرت

وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ ۝ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ

و اوست با حکمت آگاه می داند آنچه در می آید بر زمین و آنچه بر می آید ازوی و آنچه فرود می آید

مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ ۝ بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ

از آسمان و آنچه بالا میرود در وی و اوست مهربان آمرزنده آفریننده آسمانها

وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ ۝ وَهُوَ

و زمین است و چون میکند کاری پس جز این نیست که میگوید او را بشو پس میشود و اوست

الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ

غالب بر بندگان خود و اوست با حکمت دانا و اوست آنکه فرود می آرد باران

مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ

بعد از آنکه نا امید شده و پراگنده میسازد رحمت خود را و اوست کارساز ستوده کار و از نشانهای

السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيهِمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَى جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ

آفریدن آسمانها و زمین و آفریدن آنچه پراگنده کرده است درمیان هر دو از جانوران و او بر جمع آوردن ایشان چون خواهد

قَدِيرٌ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ يَسْأَلُهُ

تواناست پروردگار آسمانها و زمین است و آنچه درمیان آنهاست اگر ایقان آرنده اید سوال

مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ وَسَخَّرَ لَكُمُ

می کند از خدا هر که در آسمانها و زمین است هر روز خدا در حالتی است و رام ساخت برای شما

الْفُلْكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ وَسَخَّرَ لَكُمُ

کشتی را تا برود در دریا بحکم او و رام ساخت برای شما جویبارها را و رام گردانید برای شما

الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَآتَاكُمْ مِنْ كُلِّ

آفتاب و ماهتاب همیشه روندگان را مسخر ساخت برای شما شب و روز و داد شما را از هر

مَا سَأَلْتُمُوهُ تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا

خواسته اید از آن بسیار بابرکت است آنکه ساخت در آسمان برج را و ساخت در آن چراغ

وَقَمَرًا مُنِيرًا إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي

و ماه روشن هر آئینه خدا پوشیده نمی شود بروی چیزی در زمین و نه در

السَّمَاءِ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ

آسمان او آنست که بصورت می بندد شما را در رحمها چنانکه خواهد نیست هیچ معبودی

الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ

سوای او غالب استوار و خدا بیرون آورد شما را از شکم

أُمَّهٰتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ

مادران شما نمیدانستید چیزی را و ساخت برای شما شنوائی و چشمها و دلها

لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللّٰهِ لَا تُحْصُوهَا إِنْ تَكْفُرُوا

شاید که شما شکر کنید و اگر بشمارید نعمت خدا را احاطه نتوانید کرد آن را اگر کفران نعمت

أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللّٰهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ

کنید شما و هر که در زمین است همه پس هر آئینه خدا توانگر است ستوده شده ۰ اگر خواهد ببرد

وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ بِعَزِيزٍ وَلَوْ شَاءَ

سازد شما را و بیارد آفرینش نو و نیست این کار بر خدا دشوار و اگر خواستی

رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ كُلُّهُمْ جَمِيعًا إِنَّ اللّٰهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ

پروردگار تو هر آئینه ایمان آوردندی آنانکه در زمین اند همه ایشان هر آئینه خدا میکند آنچه خواهد

وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ وَمَنْ يُهِنِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُكْرِمٍ وَإِنْ

و او داناتر است بانچه می کنند و هر که خوار کند خدا پس نیست او را هیچ گرامی دارنده و اگر

يَمْسَسْكَ اللّٰهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ

سختی رساند ترا خدا پس هیچ دفع کننده نیست او را مگر او و اگر نعمت رساند ترا

بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ قُلِ اللّٰهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ

پس او بر هر چیز تواناست بگو یا خدایا ای خداوند مالک ملک میدهی تو پادشاهی

مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ

هر کرا خواهی و باز میگیری پادشاهی از هر که میخواهی و ارجمند میسازی هر کرا خواهی و خوار میسازی هر کرا

تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ تُولِجُ اللَّيْلَ فِي

خواهی بدست تست نیکی هر آئینه تو بر هر چیز توانا هستی در می آری شب را در

النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ

روز و در می آری روز را در شب و بیرون می آری زنده را از مرده و بیرون می آری مرده را از

٥ جزو ۱۴ رکوع ۵ ۱۲

٢ جزو ۱۴ رکوع ۲ ۱۲

٢ جزو ۱۳ رکوع ۳

٣ جزو ۱۱ رکوع ۱۰ سوره یونس ۱۲

٤ جزو ۱۷ سوره الحج ۱۲

٥ جزو ۲۴ سوره زمر

٦ جزو ۱۷ سوره الحج رکوع ۲

٧ سوره انعام رکوع ۲

٨ سوره آل عمران رکوع ۳

بِغَيْرِ حِسَابٍ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ

بی شمار و میفرستد صاعقه ها پس میرساند آنرا بهر که خواهد و کافران مکابره می کنند

فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ سَوَاءٌ

درباب خدا و او سخت کننده عقوبت است و داناست به پنهان و آشکارا بزرگ است بلند مرتبه

مِنْكُمْ مَنْ أَسَرَّ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ

یکسانست از شما کسیکه پوشید سخن را و کسیکه باواز بلند گوید آنرا و کسیکه وی پنهان است در شب و کسیکه

بِالنَّهَارِ لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ

او میرود بروز برای او فرشتگان از پی یکدیگر میان دو دست و پس پشت او نگاه میدارند او را

أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَهُوَ

بحکم خدا هر آئینه خدا بدل نمی کند حالتی را که بقومی باشد تا وقتیکه ایشان بدل کنند آنچه در

الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّى إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمُ

ضمیر ایشانست و اوست غالب بر بندگان خود و میفرستد بر شما نگاهبانان تا وقتیکه بیاید کسی را

الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ

از شما مرگ قبض روح او کنند فرشتگان ایشان تقصیر نمی کنند پس باز گردانیده شوند مردگان

الْحَقِّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَنْ لَمْ

ایشان که حق است بدانید مر او راست حکم و اوست شتاب حساب کنندگانست و روزیکه برانگیزد خدا ایشانرا

يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ

گویا درنگ نکرده بودند مگر ساعتی از روز شناسا باشند با یکدیگر و نه شناختند خدا را

حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ

حق شناختن او و حال آنکه زمین همه یکجا در مشت او باشد بروز قیامت و آسمانها پیچیده شوند

بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ

در دست راست وی پاکی او راست و برتر است از آنکه شریک او مقرر می کنند و دمیده شود در صور

مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَنْ شَاءَ اللّٰهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ

هر که در آسمان و هر چه که در زمین است مگر آنکه خواسته خداست باز دمیده شود در صور

أُخْرٰى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ

بار دیگر پس ناگهان ایشان ایستادگانند می نگرند و روشن می شود زمین بنور پروردگار خود و نهاده می شود

الْكِتٰبُ وَجِيْءَ بِالنَّبِيّٖنَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

نامهای اعمال و آورده شود پیغمبران را و گواهان را و حکم کرده شود میان آدمیان براستی و ایشان ستم کرده نشوند

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ إِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ

و تمام داده شود هر شخصی را جزای آنچه کرده است و خدا داناتر است بآنچه میکنند هر آئینه خدا هیچ ستم نمی کند

النَّاسَ شَيْئًا وَلٰكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ أَمَّنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَ

بر مردمان و لیکن مردمان بر خویشتن ستم می کنند نه بلکه می پرسیم که ساخت زمین را قرارگاه و

جَعَلَ خِلٰلَهَا أَنْهٰرًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا

و پیدا کرد در زمین جویها و پیدا فرید برای زمین کوهها و پیدا فرید میان دو دریا حجاب را

ءَإِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ

آیا معبود دیگر است با خدا بلکه بیشتر ایشان آن را نمی دانند نه بلکه می پرسیم که قبول میکند از درمانده چون

وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ءَإِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ قَلِيلًا مَا

بخواند ش و بردارد سختی و میسازد شما را جانشین در زمین آیا معبودی هست دیگر با خدا اندکی

تَذَكَّرُونَ أَمَّنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمٰتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيٰحَ

پند می پذیرید نه بلکه می پرسیم که راه می نماید شما را در تاریکیهای بیابان و دریا و که میفرستد بادها را

بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ ءَإِلٰهٌ مَعَ اللّٰهِ تَعٰلَى اللّٰهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

مژده دهنده پیش از رحمت او آیا معبودی هست با خدا برتر است خدا از آنکه شریک میکنند

أَمَّنْ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

نه بلکه می پرسیم که کی بیافرید خلق را پس باز آرد او را و آنکه روزی میدهد شما را از آسمان و زمین

عمل سورة یونس جزء ١١

عمل جزء ٢٠ رکوع اول

ءَإِلٰهٌ مَّعَ اللّٰهِ ۚ وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَّالْبَحْرُ يَمُدُّهٗ

آیا معبودی ہست با خدا و اگر آنچہ در زمین ہست از درختان قلمہا شوند و دریا سیاہی آن شده

مِنْ بَعْدِهٖ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمٰتُ اللّٰهِ ۗ إِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ۝

از پس او ہفت دریای دیگر بپایان نرسند سخنان خدا ہر آئینہ خدا غالب با حکمت است

فَسُبْحٰنَ الَّذِيْ بِيَدِهٖ مَلَكُوْتُ كُلِّ شَيْءٍ وَّإِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ۝

پس پاکست آنکہ بدست اوست بادشاہی ہر چیز و بسوی او بازگردانیده شوید۔

وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

روایت است از ابی ہریره رضی اللہ تعالی عنہ گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لِلّٰهِ مِائَةَ رَحْمَةٍ أَنْزَلَ مِنْهَا رَحْمَةً وَّاحِدَةً بَيْنَ الْجِنِّ

وسلم مر خدا تعالی را ہست صد رحمت فرود آورده است از آن صد رحمت یک رحمت را میان

وَالْإِنْسِ وَالْبَهَائِمِ وَالْهَوَامِّ فَبِهَا يَتَعَاطَفُوْنَ وَبِهَا يَتَرَاحَمُوْنَ

پریان و آدمیان و میان چارپایان و حشرات الارض بان رحمت آنها مہربانی میکنند بر یکدیگر

وَبِهَا تَعْطِفُ الْوَحْشُ عَلٰى وَلَدِهَا وَأَخَّرَ اللّٰهُ تِسْعًا وَّتِسْعِيْنَ رَحْمَةً

و بان رحمت می بخشایند بر یکدیگر و بان رحمت مہربانی ورزند جانوران دشتی بر فرزندان خود و واپس گذاشتہ است خدا تعالی نود و نہ رحمت

يَّرْحَمُ بِهَا عِبَادَهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ۔ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ ۔ وَفِيْ رِوَايَةٍ لِّمُسْلِمٍ عَنْ

کہ رحم میکند بان رحمتہا بندگان خود را روز قیامت متفق علیہ و در روایتی مر مسلم را از سلمان فارسی

سَلْمَانَ نَحْوَهٗ وَفِيْ اٰخِرِهٖ قَالَ فَإِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ أَكْمَلَهَا بِهٰذِهِ الرَّحْمَةِ

مانند این آمده است و در آخر آن این عبارت است کہ گفت پس چون باشد روز قیامت تمام میگرداند آنرا باین یک رحمت

وَعَنْهُ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایت است از وی رضی اللہ تعالی عنہ گفت فرمود پیغامبر خدا رحمت خدا باد بروی

وَسَلَّمَ لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللّٰهِ مِنَ الْعُقُوْبَةِ مَا طَمِعَ بِجَنَّتِهٖ

و سلام اگر بداند مومن چیزی را کہ نزد خدا ہست از عذاب طمع نکند بہ بہشت خدا

اَحَدٌ وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللّٰهِ مَا قَنَطَ مِنْ جَنَّتِهِ اَحَدٌ متفق عليه

یکی از مومنان واگر بداند کافر چه چیز است نزد خدا است از رحمت ناامید نگردد از بهشت او هیچ یکی از کافران متفق علیه

وَعَنْهُ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از وی رضی الله عنه گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

يَدُ اللّٰهِ مَلْأَى لَا تَغِيْضُهَا نَفَقَةٌ سَحَّاءُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ اَرَاَيْتُمْ مَا اَنْفَقَ

دست عنایت خدا پر است تهی نمیسازد او را هیچ نفقه عطای ریزنده وسیل کننده در شب و روز چه

مُذْ خَلَقَ السَّمَاءَ وَالْاَرْضَ فَاِنَّهُ لَمْ يَغِضْ مَا فِيْ يَدِهِ وَكَانَ عَرْشُهُ

بینید که چه قدر انفاق وعطا کرده است وی تعالی از آن باز که پیدا کرده است آسمان و زمین را پس بدرستی که عطای او کم نساخت چیزی که را او

عَلَى الْمَاءِ وَبِيَدِهِ الْمِيْزَانُ يَخْفِضُ وَيَرْفَعُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

دست او بود در وقت پیدا کردن آسمان و زمین عرش او بر آب و بدست قدرت اوست ترازو پست میکند و بر میدارد ترازو را متفق علیه است

وَعَنْ اَبِيْ مُوْسٰى رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَامَ فِيْنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

روایت است از ابی موسی اشعری رضی الله تعالی عنه گفت استاد میان ما پیغمبر خدا صلی الله علیه

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِخَمْسِ كَلِمَاتٍ فَقَالَ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَنَامُ وَ

وسلم برای وعظ و تذکیر پنج سخن پس گفت آنحضرت بدرستی که خدا تعالی خواب

لَا يَنْبَغِيْ لَهُ اَنْ يَنَامَ يَخْفِضُ الْقِسْطَ وَيَرْفَعُهُ يُرْفَعُ اِلَيْهِ عَمَلُ

نمیکند و لایق نیست او را که خواب کند پست میکند قسط را و بالا میبرد آنرا بر داشته میشود بسوی درگاه وی عملهای

اللَّيْلِ قَبْلَ عَمَلِ النَّهَارِ وَعَمَلُ النَّهَارِ قَبْلَ عَمَلِ اللَّيْلِ حِجَابُهُ النُّوْرُ

شب پیش از عملهای روز و برداشته میشود عمل روز پیش از عمل شب پرده حق تعالی نور است

لَوْ كَشَفَهُ لَاَحْرَقَتْ سُبُحَاتُ وَجْهِهِ مَا انْتَهٰى اِلَيْهِ بَصَرُهُ

از برداشتی این پرده را هر آینه بسوختی انوار روی وی هر چیز را که رسید بسوی آنچیز بصر خدا

مِنْ خَلْقِهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

که خلق خدا باشد رواه مسلم و روایت است از ابی ذر رض گفت فرمود پیغمبر خدا

سحاء همیشه ریزنده
واین چیز قید اتفاق نیست
وآن ضمیری باشد که
راجع است بسوی ید
لیل ونهار منصوب است
[illegible]
یعنی آن حق تعالی پرده
بردارد بسوی انوار او
آنچه چیز را که می بیند
یعنی همه چیز را او که
معنی این حدیث دیگر هم
میشود باعتبار رجع ضمیر
لفظ الیه بصره الی صاحب
راجع الیه بعض
ترجیح داده و صواب
گرفته است

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اللّٰهُ تَعَالٰى يَا عِبَادِيْ كُلُّكُمْ ضَالٌّ

صلی اللّٰه علیه و سلم میگوید خدا تعالی ای بندگان من همه شما گمراه اید

اِلَّا مَنْ هَدَيْتُ فَاسْئَلُوْنِيْ الْهُدٰى اَهْدِكُمْ وَكُلُّكُمْ فُقَرَاءُ اِلَّا

مگر آن کسی که راه نمودم من او را پس سوال کنید از من راه راست بنمایم شما را راه راست و همه شما فقیر اید

مَنْ اَغْنَيْتُ فَاسْئَلُوْنِيْ اَرْزُقْكُمْ وَكُلُّكُمْ مُذْنِبٌ اِلَّا مَنْ عَافَيْتُ

مگر کسی که غنی گردانم من او را پس سوال کنید از من که رزق دهم شما را و همه شما گناهگار اید مگر کسی که عفو کردم من

فَمَنْ عَلِمَ اَنِّيْ ذُوْ قُدْرَةٍ عَلَى الْمَغْفِرَةِ فَاسْتَغْفَرَنِيْ غَفَرْتُ لَهٗ

او را پس کسیکه بداند که من خداوند قدرتم بر آمرزیدن گناهان پس طلب آمرزش کند از من می آمرزم

وَلَا اُبَالِيْ وَلَوْ اَنَّ اَوَّلَكُمْ وَاٰخِرَكُمْ وَحَيَّكُمْ وَمَيِّتَكُمْ وَرَطْبَكُمْ

او را باک ندارم و اگر بدرستی که اول شما و آخر شما و زنده شما و مرده شما و تر شما

وَيَابِسَكُمْ اِجْتَمَعُوْا عَلٰى اَتْقٰى قَلْبِ عَبْدٍ مِّنْ عِبَادِيْ مَا زَادَ

و خشک شما جمع شوند به ترسنده تر دل بندهٔ از بندگان من زیاده نگرداند

ذٰلِكَ فِيْ مُلْكِيْ جَنَاحَ بَعُوْضَةٍ وَلَوْ اَنَّ اَوَّلَكُمْ وَاٰخِرَكُمْ وَحَيَّكُمْ

آن در ملک من مقدار بازوی پشهٔ و اگر بدرستی که اول شما و آخر شما و زنده شما

وَمَيِّتَكُمْ وَرَطْبَكُمْ وَيَابِسَكُمْ اِجْتَمَعُوْا عَلٰى اَشْقٰى قَلْبِ عَبْدٍ

و مرده شما و تر شما و خشک شما جمع شوند بر بدبخت ترین دل بندهٔ

مِنْ عِبَادِيْ مَا نَقَصَ ذٰلِكَ مِنْ مُلْكِيْ جَنَاحَ بَعُوْضَةٍ وَلَوْ اَنَّ

از بندگان من کم نگرداند آن از ملک من مقدار بازوی پشهٔ و اگر بدرستی

اَوَّلَكُمْ وَاٰخِرَكُمْ وَحَيَّكُمْ وَمَيِّتَكُمْ وَرَطْبَكُمْ وَيَابِسَكُمْ اِجْتَمَعُوْا

که اول شما و آخر شما و زنده شما و مرده شما و تر شما و خشک شما جمع شوند

فِيْ صَعِيْدٍ وَّاحِدٍ فَسَاَلَ كُلُّ اِنْسَانٍ مِّنْكُمْ مَا بَلَغَتْ اُمْنِيَّتُهٗ

در یک روی زمین پس سوال کند هر آدمی از شما چیزی که نهایت آرزوی اوست .

فَأَعْطَيْتُ كُلَّ سَائِلٍ مِّنْكُمْ مَا نَقَصَ ذٰلِكَ مِنْ مُّلْكِيْ إِلَّا كَمَا

پس بدهم بر سائل را هر چه خواهد کم نکند آن از ملک من مگر چنانکه اگر بگذرد

لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ مَرَّ بِالْبَحْرِ فَغَمَسَ فِيْهِ إِبْرَةً ثُمَّ رَفَعَهَا ذٰلِكَ

یکی از شما در دریا پس فرو برد دران سوزنی را پستر بردارد آن سوزن را

بِأَنِّيْ جَوَادٌ مَّاجِدٌ أَفْعَلُ مَا أُرِيْدُ عَطَائِيْ كَلَامٌ وَّعَذَابِيْ كَلَامٌ

آن بجهت آنکه من بخشنده ام وبخشایش کننده بزرگم میکنم هرچه میخواهم دادن من سخن است وعذاب من سخن است

إِنَّمَا أَمْرِيْ لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أَقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ رَوَاهُ أَحْمَدُ

نیست کار من بچیزی چون بخواهم مگر اینکه بگویم مر آنچیز را شو پس میشود آن چیز روایت کرد

وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَهْ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا

این حدیث را احمد وترمذی وابن ماجه وروایت است از عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَطْوِي اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بپیچد خدای تعالی آسمان را

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ثُمَّ يَأْخُذُهُنَّ بِيَدِهِ الْيُمْنٰى ثُمَّ يَقُوْلُ أَنَا الْمَلِكُ

روز قیامت پس میگیرد آسمانها را بدست راست خود باز میگوید منم بادشاه

أَيْنَ الْجَبَّارُوْنَ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُوْنَ ثُمَّ يَطْوِي الْأَرَضِيْنَ بِشِمَالِهٖ

کجا اند جبر کنندگان وکجا اند تکبر کنندگان بپیچد زمین ها را بدست چپ خود

وَفِيْ رِوَايَةٍ يَأْخُذُهُنَّ بِيَدِهِ الْأُخْرٰى ثُمَّ يَقُوْلُ أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ

ودر روایت دیگر است که میگیرد آسمانها را بدست دیگر خود پستر میگوید منم بادشاه کجا اند

الْمُتَكَبِّرُوْنَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ الدَّيْلَمِيِّ قَالَ أَتَيْتُ

تکبر کنندگان روایت کرد این حدیث را مسلم وروایت است از فرزند دیلمی گفت که آمدم

أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ فَقُلْتُ لَهٗ قَدْ وَقَعَ فِيْ نَفْسِيْ شَيْءٌ مِّنَ الْقَدَرِ

نزد ابی ابن کعب پس گفتم مر اورا به تحقیق در افتاد در دل من چیزی شک از قضا و قدر

فَحَدِّثْنِي لَعَلَّ اللّٰهَ اَنْ يُّذْهِبَهٗ مِنْ قَلْبِيْ فَقَالَ لَوْ اَنَّ اللّٰهَ

پس حدیث بخوان مرا شاید که خدا تعالی ببرد آن شک را از دل من پس گفت اگر برآینه خدا تعالی

عَذَّبَ اَهْلَ سَمٰوٰتِهٖ وَاَهْلَ اَرْضِهٖ عَذَّبَهُمْ وَهُوَ غَيْرُ ظَالِمٍ

عذاب میکرد تمام آسمانها را و زمینها را عذاب کند ایشان را و حال آنکه وی غیر ظالم

لَهُمْ وَلَوْ رَحِمَهُمْ كَانَتْ رَحْمَتُهٗ خَيْرًا لَّهُمْ مِنْ اَعْمَالِهِمْ

کننده است مر ایشان را و اگر رحمت میکرد بر آنها بهبود رحمت او بهتر مر ایشان را از عملهای ایشان

اَلْحَدِيْثَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْدَاؤُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ

تا آخر حدیث رواه احمد وابوداود وابن ماجه روایت است از ابی ذر رضه

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْمَا يَرْوِيْ عَنِ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم در آنچه روایت می کند از

اللّٰهِ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى اِنَّهٗ قَالَ يَا عِبَادِيْ اِنِّيْ حَرَّمْتُ الظُّلْمَ

خدا تعالی که تحقیق وی گفت ای بندگان من تحقیق که من حرام گردانیده ام ظلم

عَلٰى نَفْسِيْ وَجَعَلْتُهٗ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوْا يَا عِبَادِيْ كُلُّكُمْ

در نفس خود و گردانیده ام ظلم را در میان شما حرام پس ظلم نه کنید بر یکدیگر ای بندگان من همه شما

ضَالٌّ اِلَّا مَنْ هَدَيْتُهٗ فَاسْتَهْدُوْنِيْ اَهْدِكُمْ يَا عِبَادِيْ كُلُّكُمْ جَائِعٌ

گمراه اید مگر کسیکه راه نمودم او را پس طلب هدایت کنید از من که هدایت کنم شما را ای بندگان من همه شما گرسنه اید

اِلَّا مَنْ اَطْعَمْتُهٗ فَاسْتَطْعِمُوْنِيْ اُطْعِمْكُمْ يَا عِبَادِيْ كُلُّكُمْ عَارٍ

مگر کسیکه طعام بخورانیدم او را پس طلب طعام کنید از من که طعام کنم شما را ای بندگان من همه شما برهنه اید

اِلَّا مَنْ كَسَوْتُهٗ فَاسْتَكْسُوْنِيْ اَكْسُكُمْ يَا عِبَادِيْ اِنَّكُمْ

مگر کسیکه جامه پوشانیدم او را پس طلب کسوت کنید از من که کسوت دهم شما را ای بندگان من تحقیق شما

تُخْطِئُوْنَ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَاَنَا اَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا

گناه میکنید شب و روز ومن می آمرزم همه گناهان را

۹ مراد آنکه بالفرض اگر همه را عذاب کند نه ظالم نباشد ۱۶

فَاسْتَغْفِرُوْنِيْ اَغْفِرْ لَكُمْ يَا عِبَادِيْ اِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوْا

پس طلب آمرزش کنید از من که بیامرزم مر شمارا ای بندگان من تحقیق که شما هرگز نمی رسید

ضُرِّيْ فَتَضُرُّوْنِيْ وَلَنْ تَبْلُغُوْا نَفْعِيْ فَتَنْفَعُوْنِيْ يَا عِبَادِيْ

گزند مرا تا گزند رسانید مرا و هرگز نمی رسید سود مرا تا سود رسانید مرا ای بندگان من

لَوْ اَنَّ اَوَّلَكُمْ وَاٰخِرَكُمْ وَاِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوْا عَلٰى اَتْقٰى

اگر باشد اول شما و آخر شما و آدمیان شما و جنیان شما باشند بر پرهیزگارترین

قَلْبِ رَجُلٍ وَّاحِدٍ مِّنْكُمْ مَا زَادَ ذٰلِكَ فِيْ مُلْكِيْ شَيْئًا يَا عِبَادِيْ

دل یک مرد از شما زیاده نمی کند آن در ملک من چیزی را ای بندگان من

لَوْ اَنَّ اَوَّلَكُمْ وَاٰخِرَكُمْ وَاِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ كَانُوْا عَلٰى اَفْجَرِ

اگر باشد اینکه اول شما و آخر شما و آدمیان شما و جنیان شما باشند بر گناه کننده ترین

قَلْبِ رَجُلٍ وَّاحِدٍ مِّنْكُمْ مَا نَقَصَ ذٰلِكَ مِنْ مُّلْكِيْ شَيْئًا يَا عِبَادِيْ

دل یک مرد از شما کم نکند آن از ملک من چیزی را ای بندگان من

لَوْ اَنَّ اَوَّلَكُمْ وَاٰخِرَكُمْ وَاِنْسَكُمْ وَجِنَّكُمْ قَامُوْا فِيْ صَعِيْدٍ

اگر باشد اینکه اول شما و آخر شما و آدمیان شما و جنیان شما بایستند در یک روی زمین

وَّاحِدٍ فَسَئَلُوْنِيْ فَاَعْطَيْتُ كُلَّ اِنْسَانٍ مَا نَقَصَ ذٰلِكَ مِمَّا

پس سوال کنند مرا پس بدهم هر آدمی را کم نکند آن از آنچه

عِنْدِيْ اِلَّا كَمَا يَنْقُصُ الْمِخْيَطُ اِذَا اُدْخِلَ الْبَحْرَ يَا عِبَادِيْ اِنَّمَا هِيَ

نزد من است مگر چنانکه کم می سازد سوزن چون در آورده شود در دریا ای بندگان من نیست آن

اَعْمَالُكُمْ اُحْصِيْهَا عَلَيْكُمْ ثُمَّ اُوَفِّيْكُمْ اِيَّاهَا فَمَنْ وَّجَدَ خَيْرًا

عملهای شما مگر عملهای که می شمارم بر شما پستر تمام میدهم شما را جزای آن اعمال پس کسیکه بیابد نیکی را

فَلْيَحْمَدِ اللّٰهَ وَمَنْ وَّجَدَ غَيْرَ ذٰلِكَ فَلَا يَلُوْمَنَّ اِلَّا نَفْسَهٗ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

پس باید که شکر کند خدا را و کسیکه بیابد غیر نیکی را پس باید که ملامت نکند مگر نفس خود را رواه مسلم

في مدح النبي القريشي الهاشمي المكي صلوة الله وسلامه عليه وعلى آله وصحبه

لقد جاءكم رسول من انفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص

البته تحقیق آمده است بشما پیغمبری از قبیله شما دشوار است بروی مرنج شما حریص است

عليكم بالمؤمنين رءوف رحيم ۞ وما ينطق عن الهوى ان

بر هدایت شما بمسلمانان شفقت کننده مهربان است وسخن نمیگوید از خواهش نفس نیست

هو الا وحي يوحى ۞ قال الله تعالى انا ارسلناك بالحق بشيرا

آن سخن مگر وحی که بسوی او فرستاده میشود فرمود خدا تعالی هر آئینه ما فرستادیم ترا بحق مژده دهنده

ونذيرا ولا تسئل عن اصحب الجحيم ۞ وانزل الله عليك الكتب

وترساننده وپرسیده نخواهی شد از اهل دوزخ وفرود آورده است خدا بر تو کتاب

والحكمة وعلمك ما لم تكن تعلم وكان فضل الله عليك

ودانش وآموخته است ترا آنچه نمیدانستی وهست فضل خدا بر تو

عظيما ۞ وما رميت اذ رميت ولكن الله رمى وما كان الله

بزرگ ونه افگندی تو وقتیکه افگندی ولیکن خدا افگند ونیست خدا که عذاب کند

ليعذبهم وانت فيهم ۞ وما ارسلنك الا رحمة للعلمين ۞

ایشان را وتو در میان ایشان باشی ونه فرستادیم ترا مگر رحمت برای عالمیان

يايها النبي انا ارسلنك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا

ای پیغامبر هر آئینه ما فرستادیم ترا گواهی دهنده ومژده دهنده وترساننده وخواننده

الى الله باذنه وسراجا منيرا ۞ وبشر المؤمنين بان لهم

بسوی خدا بحکم او وچراغ روشن وبشارت ده مؤمنان را باآنکه ایشان را باشد

جزء ۱۱ رکوع ۵

جزء ۲۷ رکوع ۵

جزء ۱ رکوع ۱۴

جزء ۵ رکوع ۱۴

جزء ۶ رکوع ۱۲

جزء ۹ رکوع ۱۸

جزء ۹ رکوع ۱

جزء ۲۲ رکوع ۳

مِنَ اللّٰهِ فَضْلًا كَبِيرًا ۝ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللّٰهِ إِلَيْكُمْ

از جانب خدا بخشایش بزرگ بگو ای مردمان هر آینه من فرستادهٔ خدا ام بسوی

جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ

همه شما آنخدائیکه او را است پادشاهی آسمانها و زمین نیست معبود مگر او زنده میکند

يُحْيِي وَيُمِيتُ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ

و می میراند اوست آنکه بر انگیخت در ناخواندگان پیغامبر را از قوم ایشان

يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ

که میخواند بر ایشان آیات او را و پاک میکند ایشان را و می آموزد ایشان را کتاب و دانش

وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ۝ إِنَّ اللّٰهَ وَمَلَائِكَتَهُ

و اگرچه ایشان بودند پیش ازین در گمراهی ظاهر ۔ هر آینه خدا و فرشتگان او درود

يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ۝

میخوانند بر پیغامبر ای مسلمانان درود بخوانید بروی و سلام گوئید سلام گفتنی

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی هریره رض که گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللّٰه علیه و سلم

أَنَا سَيِّدُ وُلْدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَأَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ

من سردار فرزندان آدمم روز قیامت و نخست کسی ام شگافته خواهد شد از وی قبر

وَأَوَّلُ شَافِعٍ وَأَوَّلُ مُشَفَّعٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ

و من نخستین شفاعت کننده ام و نخستین کسیکه قبول کرده شود شفاعت وی رواه مسلم و روایت است از ابی سعید گفت

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا سَيِّدُ وُلْدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

فرمود پیغامبر خدا صلی اللّٰه و سلم من بهتر فرزندان آدمم روز قیامت

وَلَا فَخْرَ وَبِيَدِي لِوَاءُ الْحَمْدِ وَلَا فَخْرَ وَمَا مِنْ نَبِيٍّ يَوْمَئِذٍ آدَمُ

و نمیگویم بطریق فخر و بدست من است رایت حمد و نیست فخر و نیست هیچ پیغمبری در روز قیامت چه آدم

وَمَنْ سِوَاهُ اِلَّا تَحْتَ لِوَائِي وَاَنَا اَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْاَرْضُ

وهر سواي اوست مگر آنکه در زير لواي من در آيد ومن آنم که نخستين شگافته شود از وي زمين

وَلَا فَخْرَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ جَابِرٍ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ

ونيست فخر رواه ترمذي وروايت است از جابر که آنحضرت صلى الله عليه

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَنَا قَائِدُ الْمُرْسَلِيْنَ وَلَا فَخْرَ وَاَنَا خَاتَمُ

وسلم فرمود من پيشواي مرسلينم ونيست فخر ومن خاتم

النَّبِيِّيْنَ وَلَا فَخْرَ وَاَنَا اَوَّلُ شَافِعٍ وَّمُشَفَّعٍ وَلَا فَخْرَ

الانبيا ام ونيست فخر ومن نخستين شفاعت کننده وشفاعت قبول کرده شده ام ونيست فخر

رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

رواه دارمي روايت است از انس رض گفت فرمود پيغامبر خدا صلى الله

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَا اَوَّلُ النَّاسِ خُرُوْجًا اِذَا بُعِثُوْا وَاَنَا

عليه وسلم من نخستين مردم ام از روي بيرون آمدن از قبر وقتيکه برانگيخته شوند از قبر ومن

قَائِدُهُمْ اِذَا وَفَدُوْا وَاَنَا خَطِيْبُهُمْ اِذَا اَنْصَتُوْا وَاَنَا مُسْتَشْفِعُهُمْ

پيشواي مردم وقتيکه بيايند بدرگاه خدا ومن خطيب کننده ايشانم وقتيکه سخن نتوانند کرد ومن طلب کرده شفاعت ام

اِذَا حُبِسُوْا وَاَنَا مُبَشِّرُهُمْ اِذَا اَيِسُوْا اَلْكَرَامَةُ وَالْمَفَاتِيْحُ

شفاعت بسوي خدا وقتيکه حبس کرده شوند ومن بشارت دهنده ام مردم را وقتيکه نوميد شوند بزرگي وکليدها

يَوْمَئِذٍ بِيَدِيْ وَلِوَاءُ الْحَمْدِ يَوْمَئِذٍ بِيَدِيْ وَاَنَا اَكْرَمُ وُلْدِ

آنروز بدست من باشد ولواي حمد آنروز بدست من باشد ومن بزرگترين فرزندان

اٰدَمَ عَلٰى رَبِّيْ يَطُوْفُ عَلَيَّ اَلْفُ خَادِمٍ كَاَنَّهُمْ بَيْضٌ مَّكْنُوْنٌ

آدمم نزد پروردگار خود گرد من مي گردند هزار خادم گويا اين خادمان بيضها پوشيده اند

اَوْ لُؤْلُؤٌ مَّنْثُوْرٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْهُ

يا مرواريدهاي پراگنده شده اوايت کرد اين را ترمذي والدارمي وروايت است از وي

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا أَوَّلُ شَفِيْعٍ فِي

گفت فرمود پیامبر صلی الله علیه وسلم من نخستین کسی ام که شفاعت کند و

الْجَنَّةِ لَمْ يُصَدَّقْ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ مَا صُدِّقْتُ وَإِنَّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ

بهشت تصدیق کرده نشد هیچ پیغامبر از پیغامبران آنمقدار که تصدیق کرده شدم و تحقیق از جمله پیغامبران

نَبِيًّا مَا صَدَّقَهُ مِنْ أُمَّتِهِ إِلَّا رَجُلٌ وَاحِدٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

پیغمبری است که تصدیق نکرد او را از امت وی مگر یک مرد رواه مسلم و روایت است

جُبَيْرِ بْنِ مُطْعِمٍ رض قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ

از جبیر ابن مطعم رض گفت شنیدم پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را که می فرمود

إِنَّ لِيْ أَسْمَاءً أَنَا مُحَمَّدٌ وَأَنَا أَحْمَدُ وَأَنَا الْمَاحِي الَّذِيْ يَمْحُو اللّٰهُ

تحقیق که مرا نامها است من محمدم و من احمدم و من ماحی ام آنکه محو می کند خدا

بِيَ الْكُفْرَ وَأَنَا الْحَاشِرُ الَّذِيْ يُحْشَرُ النَّاسُ عَلٰى قَدَمِيْ وَأَنَا

بوجود من کفر را و نام من حاشر است که برانگیخته شوند مردم بر قدم من و نام من

الْعَاقِبُ وَالْعَاقِبُ الَّذِيْ لَيْسَ بَعْدَهُ نَبِيٌّ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

عاقب است و عاقب آنکه نیست پس از وی پیغمبری متفق علیه است و روایت است

أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَحْمَةٌ

از ابی هریره رض از پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم تحقیق آنحضرت صلعم فرمود که جز این نیست من رحمت او

مُهْدَاةٌ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَعَنْ عَمْرِو

و راه یافته شده رواه الدارمی والبیهقی در شعب الایمان و روایت است از عمرو

بْنِ قَيْسٍ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَحْنُ

بن قیس تحقیق که پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمود ما در ظهور

الْآخِرُوْنَ وَنَحْنُ السَّابِقُوْنَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَإِنِّيْ قَائِلٌ قَوْلًا غَيْرَ فَخْرٍ

بسترایم و در رتبه سابق هستیم روز قیامت و تحقیق من گوینده ام گفتاری بی مفاخرت

إِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ اللهِ وَمُوسٰى صَفِيُّ اللهِ وَأَنَا حَبِيبُ اللهِ وَمَعِيَ

که ابراهیم خلیل الله است و موسی برگزیده خدا است و من محبوب خدا ام و با من باشد

لِوَاءُ الْحَمْدِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَإِنَّ اللهَ وَعَدَنِي فِي أُمَّتِي وَأَجَارَهُمْ

لوای حمد روز قیامت و بتحقیق که خدا تعالی وعده کرد مرا در باب امت من امان داد ایشان را

مِنْ ثَلٰثٍ لَا يَعُمُّهُمْ بِسَنَةٍ وَلَا يَسْتَأْصِلُهُمْ عَدُوٌّ وَلَا يَجْمَعُهُمْ

از سه چیز در نمیگرد ایشان را بقحط سالی و هلاک نمیگرداند ایشان را دشمنان و جمع نمی کند

عَلٰى ضَلَالَةٍ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ إِنَّ اللهَ تَعَالٰى

ایشان را بر گمراهی رواه دارمی روایت است از ابن عباس رض گفت بتحقیق که خدا تعالی

فَضَّلَ مُحَمَّدًا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ وَعَلٰى أَهْلِ السَّمَاءِ

فضیلت داد آنحضرت صلی الله علیه وسلم را بر پیغمبران و بر اهل آسمان

فَقَالُوا يَا أَبَا عَبَّاسٍ بِمَ فَضَّلَهُ عَلٰى أَهْلِ السَّمَاءِ قَالَ إِنَّ اللهَ تَعَالٰى

گفتند ای ابا عباس بچه چیز فضل داد خدا آنحضرت را بر اهل آسمان گفت بتحقیق که خدای تعالی

قَالَ لِأَهْلِ السَّمَاءِ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلٰهٌ مِنْ دُونِهِ فَذٰلِكَ

فرمود فرشتگان را این کلام و کسی که گوید از فرشتگان که من خدا ام جز خدا پس آن کس پاداش

نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِينَ وَقَالَ اللهُ تَعَالٰى لِمُحَمَّدٍ

میدهیم او را دوزخ، همچنین پاداش میدهیم ظالمان را و فرمود خدا تعالی مر آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا لِيَغْفِرَ لَكَ اللهُ

صلی الله علیه وسلم را بتحقیق که فتح دادیم ترا فتح ظاهر تا بیامرزد مر خدا تعالی

مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالُوا وَمَا فَضْلُهُ عَلَى الْأَنْبِيَاءِ

هر چه پیش رفته از گناه تو و هر چه بکه پس آید گفتند و چیست فضل محمد بر انبیا

قَالَ قَالَ اللهُ تَعَالٰى وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ

گفت فرمود خدای تعالی و نفرستادیم ما هیچ پیغامبر را مگر بزبان قوم او

لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَاءُ الآيَة وَقَالَ اللّٰهُ تَعَالَى لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ

تا آنکه بیان کند برای قوم خود پس گمراه میگرداند خدا هرکرا میخواهد تا تمام آیته و گفت خدا تعالی مر محمد صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا أَرْسَلْنٰكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ فَأَرْسَلَهُ إِلَى الْجِنِّ

علیه وسلم را و نفرستادیم ترا مگر برای کافه آدمیان پس فرستاد خدا تعالی او را سوی پریان

وَالْإِنْسِ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنِ الْعَبَّاسِ أَنَّهُ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ

و آدمیان رواه دارمی و روایت است از عباس رض که وی آمد بسوی آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَأَنَّهُ سَمِعَ شَيْئًا فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ

علیه وسلم پس گویا که عباس شنیده بود چیزی را پس ایستاد آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر سر منبر

فَقَالَ مَنْ أَنَا فَقَالُوا أَنْتَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَنَا

پس فرمود که من کیستم پس گفتند صحابه تو پیغمبر خدائی صلی الله علیه وسلم فرمود که من

مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ إِنَّ اللّٰهَ خَلَقَ الْخَلْقَ فَجَعَلَنِي فِي

محمد بن عبد الله بن عبد المطلب ام تحقیق که خدای تعالی پیدا کرد خلق را پس گردانید

خَيْرِهِمْ ثُمَّ جَعَلَهُمْ فِرْقَتَيْنِ فَجَعَلَنِي فِي خَيْرِهِمْ فِرْقَةً ثُمَّ جَعَلَهُمْ

مرا در بهترین ایشان پس گردانیده آدمیان را دو گروه پس گردانیده مرا در بهترین فرقه ایشان پس گردانیده آنها را

قَبَائِلَ فَجَعَلَنِي فِي خَيْرِهِمْ قَبِيلَةً ثُمَّ جَعَلَهُمْ بُيُوتًا فَجَعَلَنِي

قبیله پس گردانیده مرا در بهترین ایشان از روی قبیله پس گردانید ایشانرا خانه ها پس گردانیده مرا

فِي خَيْرِهِمْ بَيْتًا فَأَنَا خَيْرُهُمْ نَفْسًا وَخَيْرُهُمْ بَيْتًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

در بهترین خانه های ایشان پس من بهترین ایشانم از روی نفس و بهترین ایشانم از روی خانه رواه ترمذی

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلِي

و روایت است از ابی هریرة رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم مثال من

وَمَثَلُ الْأَنْبِيَاءِ كَمَثَلِ قَصْرٍ أُحْسِنَ بُنْيَانُهُ تُرِكَ مِنْهُ مَوْضِعُ

و مثل پیغمبران سابق همچو مثل کوشکی است که نیک کرده شد بنای او گذاشته شد از آن جائے

لَبِنَةٍ فَطَافَ بِهِ النُّظَّارُ يَتَعَجَّبُوْنَ مِنْ حُسْنِ بُنْيَانِهِ اِلَّا مَوْضِعَ

خشت پس گرداگرد آن گشتند نظر کنندگان درحالیکه تعجب میکردند از خوبی بنائے آن مگر جائے

تِلْكَ اللَّبِنَةِ فَكُنْتُ اَنَا سَدَدْتُ مَوْضِعَ اللَّبِنَةِ خُتِمَ بِيَ

آن خشت که خالی مانده پس بودم من که بستم جائے آن خشت را ختم کرده شد بمن

الْبُنْيَانُ وَخُتِمَ بِيَ الرُّسُلُ وَفِيْ رِوَايَةٍ فَاَنَا اللَّبِنَةُ وَاَنَا خَاتَمُ

بنا و ختم کرده شد بمن پیغمبران و در روایت دیگر پس منم مثل آن خشت و من ختم کننده

النَّبِيِّيْنَ متفق عليه وَعَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

پیغمبران ام متفق علیه است و روایت است از انس رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اٰتِىْ بَابَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَاَسْتَفْتِحُ

صلی الله علیه وسلم می آیم در بهشت را روز قیامت پس طلب کنم کشادن در را

فَيَقُوْلُ الْخَازِنُ مَنْ اَنْتَ فَاَقُوْلُ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُوْلُ

پس میگوید داروغه بهشت که تو کیستی پس میگویم من محمدام صلی الله علیه وسلم پس میگوید آن داروغه

بِكَ اُمِرْتُ اَنْ لَا اَفْتَحَ لِاَحَدٍ قَبْلَكَ رواه مسلم وَعَنِ الْعِرْبَاضِ

بسبب تو امر کرده شدم که نکشایم برای کسی پیش از تو رواه مسلم و روایت است از عرباض

ابْنِ سَارِيَةَ رض عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّهُ قَالَ

ابن ساریه رض از پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم تحقیق آنحضرت فرمود

اِنِّيْ عِنْدَ اللّٰهِ مَكْتُوْبٌ خَاتَمُ النَّبِيِّيْنَ وَاِنَّ اٰدَمَ لَمُنْجَدِلٌ

که تحقیق من نزد خدا نوشته شده ام خاتم پیغمبران حال آنکه آدم هر آئینه افتاده بود

فِيْ طِيْنَتِهٖ وَسَاُخْبِرُكُمْ بِاَوَّلِ اَمْرِيْ دَعْوَةُ اِبْرَاهِيْمَ وَبِشَارَةُ

در گل خود قریب است که خبر دهم شمارا به نخست کار خود دعائے ابراهیم است و خوشخبری

عِيْسٰى وَرُؤْيَا اُمِّيَ الَّتِيْ رَاَتْ حِيْنَ وَضَعَتْنِيْ وَقَدْ خَرَجَ لَهَا نُوْرٌ

عیسی است و خواب مادر من است که دید وقتیکه زائید مرا و تحقیق برآمد مر آنرا روشنی

اَضَاءَ لَهَا مِنْهُ قُصُوْرُ الشَّامِ رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَرَوَاهُ

که ظاهر شد برای آمنه از آن نور کوشکهای شام روایت کرده آنرا در شرح سنه ودروایت کرده

اَحْمَدُ عَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ مِنْ قَوْلِهِ سَاُخْبِرُكُمْ اِلٰى آخِرِهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ

احمد از ابی امامه از قول او که ساخبرکم است تا آخر وروایت است از ابی ہریرہ

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَاُكْسٰى حُلَّةً مِنْ حُلَلِ

از پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم گفت پس پوشانیده میشوم من حلہ از حلہ ہاے

الْجَنَّةِ ثُمَّ اَقُوْمُ عَنْ يَمِيْنِ الْعَرْشِ لَيْسَ اَحَدٌ مِنَ الْخَلَائِقِ

بہشت پستر می ایستم من از جانب راست عرش نیست کسے از خلق

يَقُوْمُ ذٰلِكَ الْمَقَامَ غَيْرِيْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَفِيْ رِوَايَةِ

که بایستد دران مقام جز من رواه ترمذی ودر روایة

جَامِعِ الْاُصُوْلِ عَنْهُ اَنَا اَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْاَرْضُ فَاُكْسٰى

جامع وصول اینست که من آنکسے ام شگافته میگردد از وی زمین پس پوشانیده میشوم

وَعَنْ اُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِذَا

وروایت است از ابی ابن کعب از پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم فرمود آنحضرت چون

كَانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ كُنْتُ اِمَامَ النَّبِيِّيْنَ وَخَطِيْبَهُمْ وَصَاحِبَ

باشد روز قیامت باشم پیشواے پیغمبران وباشم خطیب ایشان وخداوند

شَفَاعَتِهِمْ غَيْرَ فَخْرٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى

شفاعت میان ایشان بے آنکہ فخر کنم رواه ترمذی وروایت است از نبی صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَلُوا اللّٰهَ لِيَ الْوَسِيْلَةَ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ

اللہ علیہ وسلم فرمود بخواہید از خدا برای من وسیلہ گفتند ای پیغمبر خدا

وَمَا الْوَسِيْلَةُ قَالَ اَعْلٰى دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ لَا يَنَالُهَا اِلَّا رَجُلٌ

وچیست وسیلہ فرمود وسیلہ بلند ترین پایا ایست در بہشت نمی یابد آنرا مگر یک مرد

وَاحِدٌ اَرْجُوْ اَنْ اَكُوْنَ اَنَا هُوَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

امید میدارم که باشم من آن مرد رواه ترمذی در روایت است از

وَاثِلَةَ بْنِ الْاَسْقَعِ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

واثلہ بن اسقع رض گفت شنیدم پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم را

يَقُوْلُ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى كِنَانَةَ مِنْ وُّلْدِ اِسْمٰعِيْلَ وَاصْطَفٰى

که میگفت که به تحقیق که خدا برگزید کنانه را از اولاد اسمعیل ، و برگزید

قُرَيْشًا مِّنْ كِنَانَةَ وَاصْطَفٰى مِنْ قُرَيْشٍ بَنِيْ هَاشِمٍ وَاصْطَفَانِيْ

قریش را از کنانه و برگزید از قریش بنی ہاشم را و برگزید مرا

مِنْ بَنِيْ هَاشِمٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَفِيْ رِوَايَةٍ لِلتِّرْمِذِيِّ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى

از بنی ہاشم رواه مسلم ودر روایت ترمذی این قدر زیاده کرده به تحقیق خدا برگزیده

مِنْ وُّلْدِ اِبْرَاهِيْمَ اِسْمٰعِيْلَ وَاصْطَفٰى مِنْ وُّلْدِ اِسْمٰعِيْلَ بَنِيْ كِنَانَةَ

از فرزندان ابراہیم اسمعیل را و برگزید از اولاد اسمعیل بنی کنانه را

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنَ الْاَنْبِيَاءِ

در روایت است از وی گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم نیست از پیغمبران

مِنْ نَّبِيٍّ اِلَّا قَدْ اُعْطِيَ مِنَ الْاٰيَاتِ مَا مِثْلُهٗ اٰمَنَ عَلَيْهِ الْبَشَرُ

ہیچ پیغمبری مگر به تحقیق داده شد از معجزات معجزه که مثل وی مر اعجاز ایمان آورده اند بر آن آدمیان

وَاِنَّمَا كَانَ الَّذِيْ اُوْتِيْتُ وَحْيًا اَوْحَى اللّٰهُ اِلَيَّ فَاَرْجُوْ اَنْ

وجز این نیست معجزه که داده شده ام من وحی است که فرستاده است خدا بسوی من پس امید میدارم که

اَكُوْنَ اَكْثَرَهُمْ تَابِعًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ

باشم من اکثر پیغمبران از روی تابعان روز قیامت متفق علیه در روایت است از وی

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فُضِّلْتُ عَلَى الْاَنْبِيَاءِ

تحقیق پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود فضیلت داده شدم من بر پیغمبران

بِسِتٍّ أُعْطِيتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ وَنُصِرْتُ بِالرُّعْبِ وَأُحِلَّتْ

بشش چیز داده شدم کلمات جامع را و نصرت داده شدم برعب و حلال کرده شد

لِيَ الْغَنَائِمُ وَجُعِلَتْ لِيَ الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا وَأُرْسِلْتُ

برای من غنیمت ها و گردانیده شد برای من همه زمین مسجد و پاکی و فرستاده شده ام من

إِلَى الْخَلْقِ كَافَّةً وَخُتِمَ بِيَ النَّبِيُّونَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

بسوی تمام خلق و ختم کرده شدند بمن پیغمبران رواه مسلم و روایتست از

ثَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ

ثوبان رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم به تحقیق خدا

زَوَى لِيَ الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا وَإِنَّ أُمَّتِي

جمع آورد برای من زمین را پس دیدم من بلاد مشرق و مغرب را و هر آینه امت من

سَيَبْلُغُ مُلْكُهَا مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا وَأُعْطِيتُ الْكَنْزَيْنِ

نزدیک است که برسد بادشاهی ایشان آنقدر که فراهم آورده شد برای من از زمین داده شد مرا دو گنج

الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ الْحَدِيثَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالُوا يَا

سرخ و سفید تا آخر حدیث و روایت است از ابی هریره رض گفت گفتند صحابه ای

رَسُولَ اللَّهِ مَتَى وَجَبَتْ لَكَ النُّبُوَّةُ قَالَ وَآدَمُ بَيْنَ الرُّوحِ

پیغمبر خدا کی لازم شد ترا نبوت فرمود در آنحال که آدم میان روح

وَالْجَسَدِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ لَقِيتُ

و جسد بود رواه ترمذی و روایت است از عطاء بن یسار گفت ملاقات کردم

عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قُلْتُ أَخْبِرْنِي عَنْ صِفَةِ

عبدالله ابن عمرو بن عاص را گفتم خبر ده مرا از بعضی صفات

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي التَّوْرَاةِ قَالَ أَجَلْ وَاللَّهِ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم که در توریت است گفت آری سوگند بخدا

إِنَّهُ لَمَوْصُوْفٌ فِي التَّوْرٰىةِ بِبَعْضِ صِفَتِهٖ فِي الْقُرْاٰنِ

تحقیق کہ آنحضرت وصف کردہ شدہ است در توریت ببعض صفات وے کہ در قرآن است

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَّمُبَشِّرًا وَّنَذِيرًا وَّحِرْزًا

ای پیغمبر ما فرستادیم ترا گواہی دہندہ و بشارت دہندہ و بیم کنندہ و پناہ

لِّلْأُمِّيِّينَ أَنْتَ عَبْدِي وَرَسُولِي سَمَّيْتُكَ الْمُتَوَكِّلَ لَيْسَ بِفَظٍّ

مر عرب را تو بندہ خاص من و پیغمبر من ہستی نام نہادہ ام ترا متوکل کہ نیست درشت خو

وَلَا غَلِيظٍ وَلَا صَخَّابٍ فِي الْأَسْوَاقِ وَلَا يَدْفَعُ بِالسَّيِّئَةِ

و نہ درشت سخن و نہ آواز بلند کنندہ در بازار و نہ دور کند بہ بدے

السَّيِّئَةَ وَلٰكِنْ يَعْفُو وَيَغْفِرُ وَلَنْ يَقْبِضَهُ اللّٰهُ حَتّٰى يُقِيمَ

بدے را ولیکن در گذ میکند و می پوشد و ہرگز قبض نمیکند خدا تعالیٰ اورا تا آنکہ راست میگرداند

بِهِ الْمِلَّةَ الْعَوْجَاءَ بِأَنْ يَقُولُوا لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَيَفْتَحُ بِهَا أَعْيُنًا

بوجود وے دین قوم کج را کہ بگویند لا الہ الا اللہ و تا آنکہ بکشاید خدا باین کلمہ چشمہائے

عُمْيًا وَّآذَانًا صُمًّا وَّقُلُوبًا غُلْفًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَكَذَا الدَّارِمِيُّ

کور را و گوشہائے کر را و دلہای را کہ نمی فہمد رواہ بخارے و ہمچنین روایت کرد دارمی

عَنْ عَطَاءِ ابْنِ سَلَامٍ نَحْوَهُ وَعَنْ جَابِرٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ

از عطا بن سلام مانند آن و روایت است از جابر رض بتحقیق کہ پیغمبر صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللّٰهَ بَعَثَنِي لِتَمَامِ مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ

علیہ وسلم فرمود ہر آئینہ خدا فرستادہ است مرا برای اتمام خوبیہائے نیک

وَكَمَالِ مَحَاسِنِ الْأَفْعَالِ رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ

و برای کامل گردانیدن نیک اعمال رواہ فی شرح السنہ و روایت است از

كَعْبٍ يَحْكِي عَنِ التَّوْرٰىةِ قَالَ نَجِدُ مَكْتُوبًا مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللّٰهِ

کعب رض حکایت میکند از توریت گفت کہ یافتم من نوشتہ کہ محمد رسول اللہ

عَبْدِي الْمُخْتَارُ لَا فَظٌّ وَلَا غَلِيظٌ وَلَا صَخَّابٌ فِي الْأَسْوَاقِ

بنده برگزیده من است نه سخت خو است ونه درشت سخن ونه آواز بلند کننده در بازار

وَلَا يَجْزِي بِالسَّيِّئَةِ السَّيِّئَةَ وَلَكِنْ يَعْفُو وَيَغْفِرُ مَوْلِدُهُ

وپاداش نمیدهد بدی را ببدی ولیکن محو میکند ومی بخشد ولادت او

بِمَكَّةَ وَهِجْرَتُهُ بِطَيْبَةَ وَمُلْكُهُ بِالشَّامِ وَأُمَّتُهُ الْحَمَّادُونَ

در مکه است وهجرت او بمدینه وپادشاهی او در شام وامت او بسیار حمد گویان اند

يَحْمَدُونَ اللّٰهَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ يَحْمَدُونَ اللّٰهَ فِي كُلِّ

که حمد میگویند مر خدارا در شادی وسختی حمد میگویند مر خدارا در هر

مَنْزِلَةٍ وَيُكَبِّرُونَهُ عَلَى كُلِّ شَرَفٍ رُعَاةٌ لِلشَّمْسِ يُصَلُّونَ

منزل وتکبیر میگویند خدارا در هر جای بلند رعایت کنندگان آفتاب را میگذارند

الصَّلٰوةَ إِذَا جَاءَ وَقْتُهَا يَتَأَزَّرُونَ عَلَى أَنْصَافِهِمْ

نماز چون آید وقت نماز ازار می بندند بر میانهای خود

وَيَتَوَضَّؤُونَ عَلَى أَطْرَافِهِمْ مُنَادِيهِمْ يُنَادِي فِي جَوِّ

ووضو میکنند بر اطراف خود آواز کننده ایشان آواز میکند درمیان

السَّمَاءِ صَفُّهُمْ فِي الْقِتَالِ وَصَفُّهُمْ فِي الصَّلٰوةِ سَوَاءٌ لَهُمْ

آسمان وصف بستن ایشان در کارزار وصف بستن ایشان در نماز برابر است مر ایشان را

بِاللَّيْلِ دَوِيٌّ كَدَوِيِّ النَّحْلِ هٰذَا لَفْظُ الْمَصَابِيحِ

در شب آوازیست مانند آواز مگس شهد این لفظ مصابیح است

وَرَوَى الدَّارِمِيُّ مَعَ تَغْيِيرٍ يَسِيرٍ عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ

وروایت کرد دارمی باندک تغیر از عبدالله بن سلام

قَالَ مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرٰىةِ صِفَةُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت نوشته است در توریت صفت محمد صلی الله علیه وسلم

م یعنی جیسا کہ ہم ... رکھتے ہیں ... وقت اور نماز ... ۱۲ حاشیہ مشکوٰۃ

وَعِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يُدْفَنُ مَعَهُ قَالَ اَبُوْ مَوْدُوْدٍ وَقَدْ بَقِيَ

واینکه عیسی بن مریم دفن خواهد شد با آنحضرت صلعم گفت ابومودود بتحقیق باقیمانده است

فِي الْبَيْتِ مَوْضِعُ قَبْرٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اِبْنِ عَبَّاسٍ رض

درخانهٔ آنحضرت جاے یک قبر رواه ترمذی وروایت است از ابن عباس رض

قَالَ جَلَسَ نَاسٌ مِّنْ اَصْحَابِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت نشسته بودند مردمان از یاران رسول خدا صلی الله علیه وسلم

فَخَرَجَ حَتّٰى اِذَا دَنَا مِنْهُمْ سَمِعَهُمْ يَتَذَاكَرُوْنَ قَالَ بَعْضُهُمْ

پس بیرون آمد آنحضرت صلعم تا آنکه چون نزدیک شد آنحضرت ایشانرا شنید اصحابرا که تذکره میکردند گفت بعض ایشان

اِنَّ اللّٰهَ اتَّخَذَ اِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلًا وَقَالَ اٰخَرُ مُوْسٰى

بتحقیق که خداتعالی گرفت ابراهیم را دوست وگفت دیگر که موسی

كَلَّمَهُ تَكْلِيْمًا وَقَالَ اٰخَرُ عِيْسٰى كَلِمَةُ اللّٰهِ وَرُوْحُهُ

سخن کرد خدا او را سخن کردنی وگفت دیگر که عیسی کلمه خدا وروح خداست

وَقَالَ اٰخَرُ اٰدَمُ اصْطَفَاهُ اللّٰهُ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُوْلُ

وگفت دیگر که آدم برگزیده برا خدا پس ناگاه بیرون آمد بر ایشان پیغمبر

اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ قَدْ سَمِعْتُ كَلَامَكُمْ

خدا صلی الله علیه وسلم وفرمود تحقیق شنیدم من سخن شمارا

وَعَجَبَكُمْ اَنَّ اِبْرَاهِيْمَ خَلِيْلُ اللّٰهِ وَهُوَ كَذٰلِكَ وَمُوْسٰى

وتعجب آوردن شما راکه ابراهیم دوست خداست ووی همچنین است وموسی

نَجِيُّ اللّٰهِ وَهُوَ كَذٰلِكَ وَعِيْسٰى رُوْحُهُ وَكَلِمَتُهُ وَهُوَ

همراز خداست ووی همچنین است وعیسی روح خدا وکلمه خداست ووی

كَذٰلِكَ وَاٰدَمُ اصْطَفَاهُ اللّٰهُ وَهُوَ كَذٰلِكَ اَلَا وَاَنَا حَبِيْبُ اللّٰهِ

همچنین است وآدم برگزیده خداست ووی همچنین است آگاه باشید من دوست خدام

وَلَا فَخْرَ وَاَنَا حَامِلُ لِوَاءِ الْحَمْدِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

ونیست فخر ومن بردارندهٔ لوائے حمد روز قیامت ام

تَحْتَهٗ اٰدَمُ فَمَنْ دُوْنَهٗ وَلَا فَخْرَ وَاَنَا اَوَّلُ

زیر آن لوائے حمد آدم است وہرکہ جزاوست ونیست فخر ومن اول

شَافِعٍ وَّاَوَّلُ مُشَفَّعٍ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا فَخْرَ وَاَنَا

شفاعت کنندہ واول شفاعت قبول کردہ شدہ ام روز قیامت ونیست فخر ومن

اَوَّلُ مَنْ يُّحَرِّكُ حِلَقَ الْجَنَّةِ فَيَفْتَحُ اللّٰهُ لِيْ

اول آنکم که جنبانند حلقہائے بہشت را پس بکشاید خدا برای من

فَيُدْخِلُنِيْهَا وَمَعِيَ فُقَرَاءُ الْمُؤْمِنِيْنَ وَلَا فَخْرَ

پس آورد مرا در بہشت حال آنکه با من باشند درویشان مسلمانان ونیست فخر

وَاَنَا اَكْرَمُ الْاَوَّلِيْنَ وَالْاٰخِرِيْنَ عَلَى اللّٰهِ وَلَا

ومن بزرگترین اولین وآخرین ایشانم بر خدا ونیست

فَخْرَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ كِتَابُ الْاِيْمَانِ

فخر رواه ترمذے ودارمے

٢٨

جزو بست و هشتم رکوع ۶

هُوَ اللّٰهُ الَّذِیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ عٰلِمُ الْغَیْبِ وَالشَّهَادَةِ

اوست خدا آنکه نیست هیچ معبود مگر او داننده نهان و آشکار

هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ ۝ هُوَ اللّٰهُ الَّذِیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا

اوست بخشاینده مهربان اوست خدا آنکه نیست هیچ معبود مگر

هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوْسُ السَّلٰمُ الْمُؤْمِنُ

او پادشاه نهایت پاک سلامت از همه عیبها امن دهنده

الْمُهَیْمِنُ الْعَزِیْزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحٰنَ

نگاهبان غالب خود اختیار بزرگوار پاکی

اللّٰهِ عَمَّا یُشْرِكُوْنَ ۝ هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ

خدا راست از شریک مقرر کردن ایشان اوست خدا آفریدگار نو پیدا آرنده

الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَآءُ الْحُسْنٰی یُسَبِّحُ لَهٗ مَا

صورت سازنده او راست نامهای نیک پاکی یاد میکند او را هر چه

فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَهُوَ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ۝

در آسمانها و زمین است و اوست غالب با حکمت

ختم جزو بست و هشتم رکوع ششم

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا

اوست آنکه آفرید شمارا از گل باز مقرر کرد وقت مرگ

وَأَجَلٌ مُسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ ۝ وَهُوَ

ومدتی معین است نزدیک او باز شما شک میکنید واوست

الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ

آنکه بیافرید برای شما شنوائی ودیدها ودلها

قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ ۝ وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ

اندکی شکر گزاری میکنید واوست آنکه پیدا کرد شمارا

فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ۝ وَهُوَ الَّذِي

در زمین وبسوی او برانگیخته خواهید شد واوست آنکه

يُحْيِي وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ

زنده میکند ومی میراند واورا است آمد وشد شب وروز

أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۝ قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ يَا أَيُّهَا النَّاسُ

ایا نمی فهمید فرمود حق تعالی ای مردمان

۳۰

۳۱

إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا

گر در شک اید از رستخیز پس ہر آئینہ ما

خَلَقْنَاكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ

آفریدیم شمارا از خاک باز از نطفه باز

مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ

از خون بسته باز از گوشت پاره صورت داده

وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لِّنُبَيِّنَ لَكُمْ وَنُقِرُّ

وغیر صورت داده تا واضح سازیم برای شما و قرار میدهیم

فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ

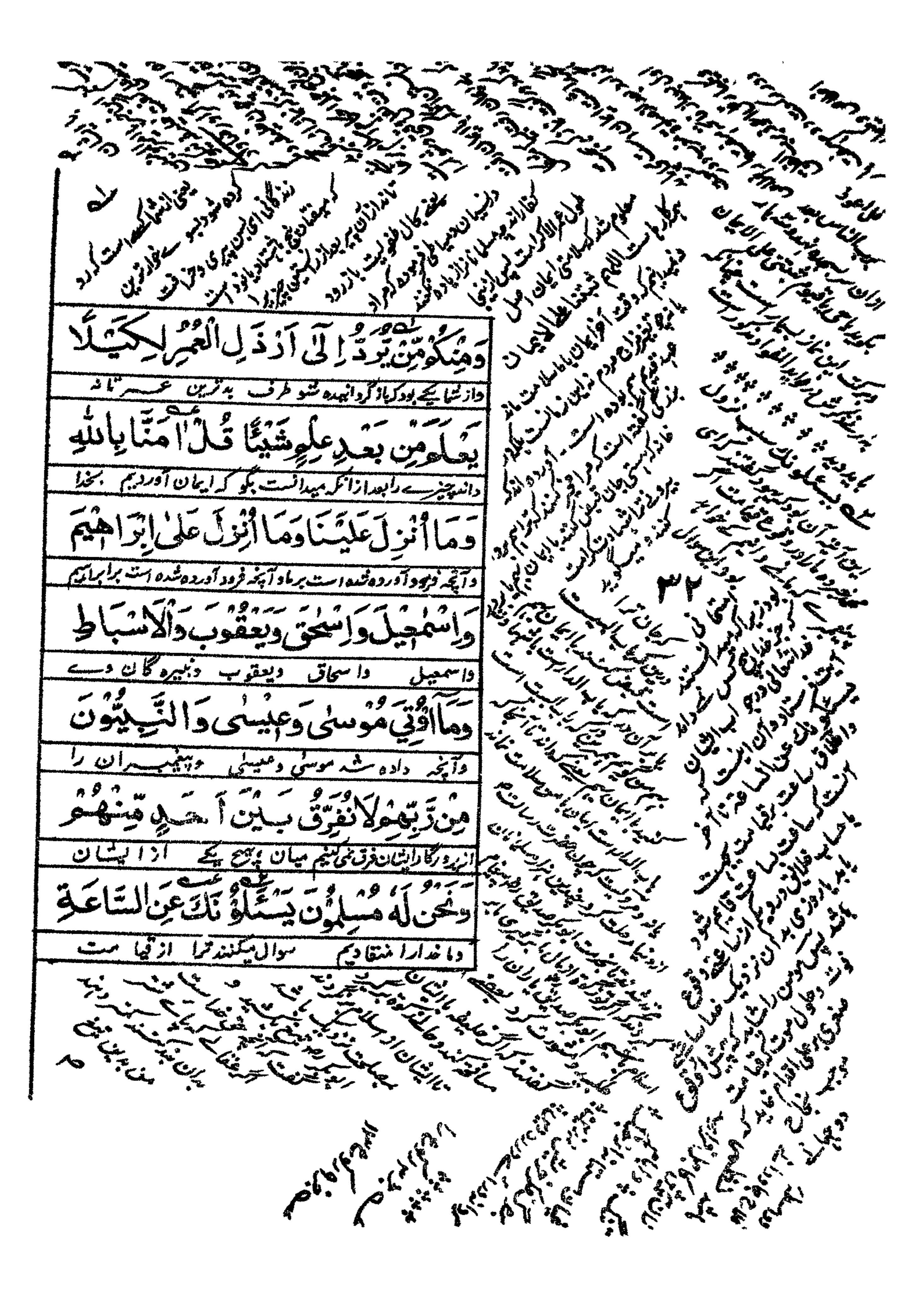
در رحم ها چیزے را که خواهیم تا میعادے

مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ

معین باز بیرون مے آریم شمارا کودک باز

لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَمِنكُم مَّن يُتَوَفَّىٰ

تربیت میکنیم تا رسید بنهایت جوانی خود و از شما کسے بود که قبض روح کرده شود

وَمِنْكُمْ مَنْ يُرَدُّ إِلَى أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا

واز شما یکے بود کہ باز گردانیدہ شود طرف بدترین عمر تا نہ

يَعْلَمَ مِنْ بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ

داند چیزے را بعد از آنکہ میدانست بگو کہ ایمان آوردیم بخدا

وَمَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

وآنچہ فرو آوردہ شدہ است برما و آنچہ فرود آوردہ شدہ است برابراہیم

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ

واسمعیل واسحاق ویعقوب ونبیرہ گان وے

وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ

وآنچہ دادہ شد موسیٰ وعیسیٰ وپیغمبران را

مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ

از پروردگار ایشان فرق نمی کنیم میان ہیچ یکے از ایشان

وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ

وما خدا را منقادیم سوال میکنند ترا از قیامت

أَيَّانَ مُرْسَـٰهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ رَبِّى

کی باشد استقرار وے بگو جز این نیست که علم قیامت نزدیک پروردگار من است

لَا يُجَلِّيهَا لِوَقْتِهَآ إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ

پیدا نه آرد او را در وقت او مگر او گران شده است در آسمانها

وَٱلْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً إِنَّمَا

و زمین نیاید بشما مگر ناگهان جز این نیست

ٱلْمُؤْمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ

که مومنان آنانند که چون یاد کرده شود خدا

وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ

بترسد دل ایشان و چون خوانده شود بر ایشان

ءَايَـٰتُهُۥ زَادَتْهُمْ إِيمَـٰنًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ

آیات خدا زیاده سازد آن آیات ایمان را و بر پروردگار خویش

يَتَوَكَّلُونَ ٱلَّذِينَ يُقِيمُونَ ٱلصَّلَوٰةَ وَمِمَّا

توکل میکنند آنانکه برپا میدارند نماز را و از آنچه

رَزَقْنَـٰهُمْ يُنفِقُونَ أُو۟لَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُؤْمِنُونَ حَقًّا

روزی دادیم ایشان را خرج میکنند این جماعت ایشانند مومنان به تحقیق

لَّهُمْ دَرَجَـٰتٌ عِندَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

ایشان راست مرتبها نزدیک پروردگار ایشان و آمرزش و روزی نیک

۳۳

جزو ۹ رکوع ۱۵

وعن عمر بن الخطاب قال بينما نحن

روایت است از عمر بن الخطاب گفت در اثنای آنکه ما نزد

عند رسول الله صلى الله عليه وسلم ذات

پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بودیم

يوم إذ طلع علينا رجل شديد بياض الثياب

روزی ناگاه پیدا گشت بر ما مردی سخت سفید جامه

شديد سواد الشعر لا يرى عليه أثر السفر ولا يعرفه

سخت سیاه موی دیده نمی شد بر وی نشان سفر و حال آنکه نمی شناخت او را

منا أحد حتى جلس إلى النبي صلى الله عليه

از ما هیچ یکی تا آنکه نشست پیش آنحضرت صلی الله علیه

وسلم فأسند ركبتيه إلى ركبتيه ووضع كفيه

وسلم پس تکیه کرد هر دو زانوی خود را بهر دو زانوی آنحضرت و نهاد هر دو کف دست خود را

على فخذيه وقال يا محمد أخبرني عن الإسلام

بر هر دو ران آن حضرت و گفت ای محمد خبر ده مرا از حقیقت اسلام

قَالَ الْاِسْلَامُ اَنْ تَشْهَدَ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ

فرمود آنحضرت ص اسلام اینست که گواهی دهی تو که نیست هیچ معبود بحق مگر خدا و بتحقیق

مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ وَتُقِيمَ الصَّلٰوةَ وَتُؤْتِيَ

محمد فرستاده خداست و برپا داری نماز را و بدهید

الزَّكٰوةَ وَتَصُومَ رَمَضَانَ وَتَحُجَّ الْبَيْتَ اِنِ

زکوة را و روزه داری بماه رمضان و بگزاری مناسک حج را اگر

اسْتَطَعْتَ اِلَيْهِ سَبِيلًا قَالَ صَدَقْتَ فَعَجِبْنَا

بتوانی بسوی وی راه گفت اگر درست گفتی پس شگفت داشتیم ما

لَهُ يَسْئَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ قَالَ فَاَخْبِرْنِي عَنِ الْاِيمَانِ

مر او را که میپرسد آنحضرت را و تصدیق میکند او را گفت آگاه گردان مرا از ایمان

و هنگام برای بها در کشتی نشسته اند برای تجارت روا باشد و سقط فریضت نگردد

تعجب بود در لفظ صدقت بود که آن دلالت میکند بر علم سابق و سوال منافی آنست ۱۲

۳۵

و تطهیر است در زکوة سبب نمو و زیادت مال و برکت در آن و موجب طهارت مال و مزکی او است از رذایل بخل

چهارم روزه رمضان داشتن

اسلام اینست که تصدیق کنی

قَالَ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهٖ وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖ

فرمود که بگروی بخدا و بفرشتگان وی و به کتب های وی و پیغمبران او

وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ

و بروز پسین و ایمان آری باخدا که همه چیز را از نیک و بد در ازل دانسته و تقدیر کرده است

قَالَ صَدَقْتَ قَالَ فَأَخْبِرْنِيْ عَنِ الْإِحْسَانِ قَالَ

گفت راست گفتی گفت پس خبر ده مرا از احسان فرمود احسان

أَنْ تَعْبُدَ اللّٰهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهٗ

آنست که عبادت کنی خدا را گویا که می بینی او را پس اگر نیستی گویا بینحال که می بینی او را پس

يَرَاكَ قَالَ فَأَخْبِرْنِيْ عَنِ السَّاعَةِ قَالَ مَا الْمَسْئُوْلُ

عبادت کن که وی می بیند ترا گفت آنمرد که خبر ده مرا از وقت قیامت فرمود نیست پرسیده شده

۳۶

عَنْهَا بِاَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ قَالَ فَاَخْبِرْنِي

از قیامت داناتر از کسی که پرسنده است گفت پس خبرده مرا

عَنْ اَمَارَاتِهَا قَالَ اَنْ تَلِدَ الْاَمَةُ رَبَّتَهَا

از علامتهای قیامت فرمود اینکه بزاید کنیزک مربی خودرا

وَاَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ

و به بینی برهنه پایان برهنه تنان فقرای چرانندگان

الشَّاءِ يَتَطَاوَلُوْنَ فِي الْبُنْيَانِ قَالَ ثُمَّ

گوسفند انرا بازی کنندگان بر یکدیگر در بنا گفت عمر رض پس

انْطَلَقَ فَلَبِثْتُ مَلِيًّا ثُمَّ قَالَ لِيْ يَا عُمَرُ

روان شد پس درنگ کردم من زمانه دراز باز فرمود آنحضرت ص مرا ای عمر رض

اَتَدْرِيْ مَنِ السَّائِلُ قُلْتُ اللهُ وَرَسُوْلُهُ

آیا در می یابی که بود سائل گفتم خدا و رسول خدا

اَعْلَمُ قَالَ فَاِنَّهُ جِبْرَئِيْلُ اَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ

داناتر است فرمود پس این سائل جبرئیل بود آمد شمارا در حالیکه تعلیم میکند

دِيْنَكُمْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَرَوَاهُ اَبُوْهُرَيْرَةَ مَعَ

بشما دین شمارا روایت کرد آنرا مسلم و روایت کرد اینحدیث را ابوهریره به

اخْتِلَافٍ وَفِيْهِ اِذَا رَاَيْتَ الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ

اختلافی که باحدیث عمر دارد و در حدیث ابوهریره است که چون بینی تو برهنه

الحُمُّ البُكْمُ مُلُوكُ الأرضِ فِي خَمْسٍ

كران وگنگان را صاحب ملك وجاه علم قيامت در اين پنج چيز است

لا يَعْلَمُهُنَّ إلا اللهُ ثُمَّ قَرَءَ إنَّ اللهَ عِنْدَهُ

كه نميدانند آنها را بجز خدا پس تر خواند آنحضرت به درستيكه نزد خداست

عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي

علم قيامت و علم باران و علم آنچيز كه در

الأرْحَامِ الآيَةَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ

شكم زن حامله است تا آخر آيت متفق عليه است و روايت است از ابن عمر رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت فرمود پيغمبر خدا صلى الله عليه وسلم

بُنِيَ الإسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أنْ لَا إلٰهَ إلَّا اللهُ

بنا كرده شده است خانه مسلماني بر پنج چيز اول گواهي دادن است بخدا تعالى

وَأنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ وَإقَامِ الصَّلٰوةِ

و بپيغامبري محمد صلى الله عليه وسلم دوم برپا كردن نماز

٣٢

٣٩

وَإِيتَاءِ الزَّكٰوةِ وَالْحَجِّ وَصَوْمِ رَمَضَانَ

وسوم دادن زکوٰة چهارم حج وپنجم روزه ماه رمضان

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ

متفق علیه است وروایت است از ابی هریرة رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

اَلْإِيْمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُوْنَ شُعْبَةً فَأَفْضَلُهَا

ایمان هفتاد ودو چند شاخ است پس فاضلترین شعبهای ایمان

قَوْلُ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذٰى

گفتن لا اله الا الله کلمه طیبه وفروترین شعبها دور کردن انچه ایذا کند مردم را

عَنِ الطَّرِيْقِ وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِّنَ الْإِيْمَانِ

از راه وشرم داشتن شعبه عظیمه است از ایمان

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ

متفق علیه است وروایت است از عبد الله بن

عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

عمر رض که گفت فرمود رسول الله صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُوْنَ

علیه وسلم مسلمان کامل کسی هست که سلامت باشند مسلمانان

مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ مَا نَهَى

از زبان وی و از دست وی و هجرت کننده کسی است که ترک کند چیزی را که نهی کرده است

اللّٰهُ عَنْهُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ

خدا از آن روایت کرد بخاری این حدیث را و از انس است گفت

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُؤْمِنُ

فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم ایمان نمی آرد

أَحَدُكُمْ حَتّٰى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ

یکی از شما تا آنکه باشم من دوست داشته تر بسوی او از پدرش

وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

و فرزندانش و همه مردم متفق علیه است و روایت است

أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى

از ابی هریرة رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ

الله علیه وسلم سوگند بخدائی که بقای ذات محمد

بِيَدِهِ لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هٰذِهِ الْأُمَّةِ يَهُودِيٌّ وَلَا نَصْرَانِيٌّ

در دست اوست نشنود مرا هیچ یکی ازین امت یهودی باشد یا نصرانی

ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَّا كَانَ مِنْ

پستر بمیرد آنکس وحال آنکه ایمان نیاورد بدین وشریعتی که فرستاده شده ام من بآن مگر آنکه باشد

أَصْحَابِ النَّارِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ

آنکس از دوزخیان روایت کرد مسلم وروایت است از ابی هریرة رض گفت فرمود

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللهُ تَعَالَى يُؤْذِينِي

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم گفت خدا تعالی میرنجاند مرا

ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ بِيَدِي الْأَمْرُ أُقَلِّبُ

فرزند آدم دشنام میدهد ابن دم روز گاررا وحال آنکه منم وهر بدست من است کار که میگردانم

اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رض

شب وروزرا متفق علیه است روایت است از ابی موسی اشعری رضی الله عنه

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَحَدٌ أَصْبَرَ عَلَى

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم نیست هیچ کس صابر تراز خدا بر

أَذًى يَسْمَعُهُ مِنَ اللهِ يَدْعُونَ لَهُ الْوَلَدَ ثُمَّ يُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ

مکروهی که میشنود آنرا میخوانند برای وی فرزند پستر تندرست میدارد وروزی میرساند ایشانرا

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رض قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

متفق علیه وروایت است از ابی ذر رض گفت آمدم پیغمبر را صلی الله علیه وسلم

وَسَلَّمَ وَعَلَيْهِ ثَوْبٌ أَبْيَضُ وَهُوَ نَائِمٌ ثُمَّ أَتَيْتُهُ وَقَدِ

وحال آنکه بود بر آنحضرت جامهٔ سفید وآنحضرت در خواب بود پستر باز آمدم وحال آنکه بتحقیق

اسْتَيْقَظَ فَقَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ قَالَ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللهُ ثُمَّ مَاتَ

بیدار شده بود پس گفت نیست هیچ بنده که گفت لا اله الا الله پستر مرا

عَلٰى ذٰلِكَ اِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَاِنْ زَنٰى

برایں کلمہ مگر آنکہ درمی آید آن بندہ بہشت را گفتم اگرچہ زنا کردہ باشد

وَاِنْ سَرَقَ قَالَ وَاِنْ زَنٰى وَاِنْ سَرَقَ

و دزدی کردہ باشد گفت اگرچہ زنا کردہ باشد و اگرچہ دزدی کردہ باشد

قُلْتُ وَاِنْ زَنٰى وَاِنْ سَرَقَ قَالَ وَاِنْ زَنٰى

گفتم اگرچہ زنا کردہ باشد و اگرچہ دزدی کردہ باشد گفت اگرچہ زنا کردہ باشد

وَاِنْ سَرَقَ قُلْتُ وَاِنْ زَنٰى وَاِنْ سَرَقَ

و اگرچہ دزدی کردہ باشد گفتم من اگرچہ زنا کردہ باشد و اگرچہ دزدی کردہ باشد

قَالَ وَاِنْ زَنٰى وَاِنْ سَرَقَ عَلٰى رَغْمِ اَنْفِ

گفت اگرچہ زنا کردہ باشد و اگرچہ دزدی کردہ باشد داخل شود بر خاک آلودگی بینی

اَبِيْ ذَرٍّ وَكَانَ اَبُوْ ذَرٍّ اِذَا حَدَّثَ بِهٰذَا

ابی ذر و بود ابوذر در وقتے کہ بیان میکرد این حدیث را

قَالَ وَاِنْ رَغِمَ اَنْفُ اَبِيْ ذَرٍّ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

میگفت اگرچہ خاک آلودہ شود بینی ابوذر رضی متفق علیہ است

وَعَنْ اُمَامَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

روایت است از ابی امامہ رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَحَبَّ لِلّٰهِ وَاَبْغَضَ لِلّٰهِ وَاَعْطٰى

علیہ وسلم کسیکہ دوست دارد کسی را برای خدا وکسیکہ دشمنی دارد برای خدا وبدہد

لِلّٰهِ وَمَنَعَ لِلّٰهِ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْاِيْمَانَ رَوَاهُ

برای خدا وندہد برای خدا پس بتحقیق کامل گردانید ایمان خودرا روا ہ

اَبُوْدَاؤدَ وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رض قَالَ قَالَ

ابوداود وروایت است از ابی ذر رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَفْضَلُ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فاضل ترین

الْاَعْمَالِ الْحُبُّ فِي اللّٰهِ وَالْبُغْضُ فِي اللّٰهِ رَوَاهُ

عملہا دوست داشتن است کسی را از جہت خدا ودشمن داشتن از جہت خدا روایت کرد این حدیث را

اَبُوْدَاؤدَ وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ

ابوداود وروایت است از جابر گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثِنْتَانِ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم دو خصلت

مُوْجِبَتَانِ قَالَ رَجُلٌ يَارَسُوْلَ اللّٰهِ مَا الْمُوْجِبَتَانِ

واجب گردانیدہ اند گفت مردی ای پیغمبر خدا چیست معنی موجبتان

قَالَ مَنْ مَّاتَ يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ

فرمود کسیکه مرد در حالیکه شریک میگرداند بخدا چیزی را می درآید بآتش دوزخ

وَمَنْ مَّاتَ لَا يُشْرِكُ بِاللّٰهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ

و کسیکه میرد در حالیکه شریک نمیگرداند بخدا چیزیرا میدرآید به بهشت

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ

رواه مسلم وروایت است از معاذ ابن جبل

قَالَ قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

گفت فرمود مرا پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ مَفَاتِيْحُ الْجَنَّةِ شَهَادَةُ اَنْ لَّا اِلٰهَ

وسلم کلید ہای بہشت گواہی دادن است باین کلمه که لا اله

اِلَّا اللّٰهُ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ وَهْبِ بْنِ

الا الله است رواه احمد روایت است از وہب ابن

مُنَبِّهٍ رض قِيْلَ لَهٗ اَلَيْسَ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ مِفْتَاحُ

منبه رض گفته شد او را آیا نیست لا اله الا الله کلید

الْجَنَّةِ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لَيْسَ مِفْتَاحٌ إِلَّا وَلَهُ أَسْنَانٌ

بهشت گفت آری ویکن نیست کلید مگر آنکه مراورا دندانها ست

فَإِنْ جِئْتَ بِمِفْتَاحٍ لَهُ أَسْنَانٌ فُتِحَ لَكَ وَإِلَّا لَمْ يُفْتَحْ لَكَ

پس اگر آری تو کلید یراکه مرورا دندانها است کشاده میشود برائی تو وگرنه کشاده نمیشود برای تو

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي تَرْجَمَةِ بَابٍ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

رواه بخاری در ترجمه باب روایت است از ابی هریرة رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَحْسَنَ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه و سلم چون نیک گرداند

أَحَدُكُمْ إِسْلَامَهُ فَكُلُّ حَسَنَةٍ يَعْمَلُهَا تُكْتَبُ بِعَشْرِ

یکی از شما اسلام خودرا پس هر کار نیک که میکند اورا نوشته می شود

أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ وَكُلُّ سَيِّئَةٍ يَعْمَلُهَا

برابر چندش تا هفت صد زیادتی و هر بدی که می کند

تُكْتَبُ بِمِثْلِهَا حَتَّى لَقِيَ اللّٰهَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

نوشته می شود یکی بیکی تا دم مرگ و لقاسئے خدا متفق علیه و روایت است از

أَبِي أُمَامَةَ رض أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ابی امامه رض بدرستیکه مردی پرسید پیغامبر خدا را صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا الْإِيمَانُ قَالَ إِذَا سَرَّتْكَ

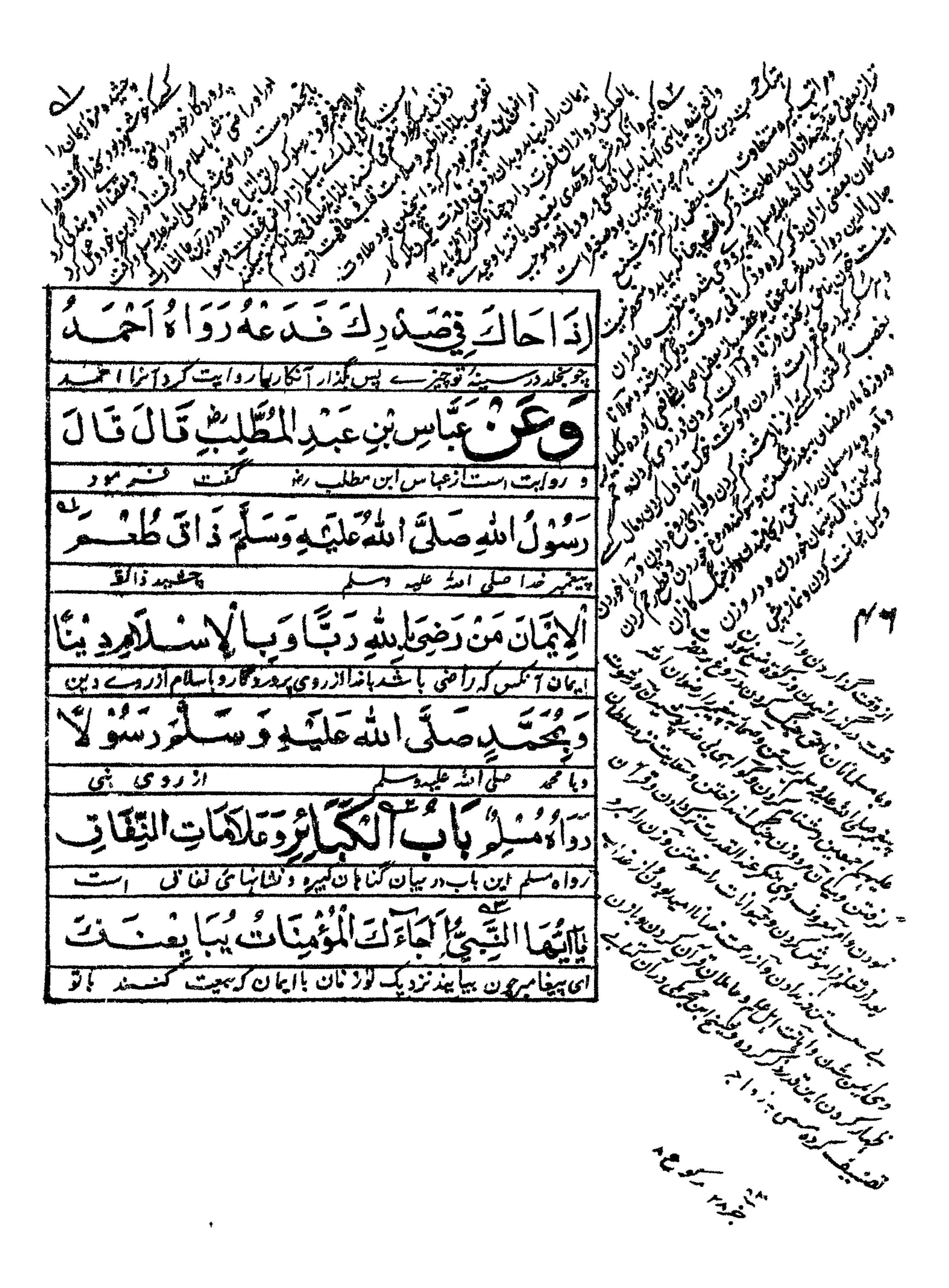
علیه وسلم چیست نشان ایمان فرمود چون شاد گرداند ترا

حَسَنَتُكَ وَسَاءَتْكَ سَيِّئَتُكَ فَأَنْتَ مُؤْمِنٌ

وعمل نیک تو و اندوه گین گرداند ترا بدی تو پس تو مومن درست ایمانی

قَالَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَمَا الْإِثْمُ قَالَ

گفت ای پیغامبر خدا پس چیست گناه گفت

إذا حاك في صدرك فدعه رواه أحمد

چو بخلد در سینه تو چیزی پس بگذار آنکار را روایت کرد آنرا احمد

وعن عباس بن عبد المطلب رض قال قال

و روایت است از عباس ابن مطلب رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم ذاق طعم

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چشید ذائقه

الإيمان من رضي بالله ربا وبالإسلام دينا

ایمان آنکس که راضی باشد بخدا از روی پروردگار و باسلام از روی دین

وبمحمد صلى الله عليه وسلم رسولا

و با محمد صلی الله علیه وسلم از روی نبی

رواه مسلم باب الكبائر وعلامات النفاق

رواه مسلم این باب در بیان گناهان کبیره و نشانهای نفاق است

يا أيها النبي إذا جاءك المؤمنات يبايعنك

ای پیغامبر چون بیایند نزدیک تو زنان با ایمان که بیعت کنند با تو

عَلٰٓى اَنْ لَّا يُشْرِكْنَ بِاللّٰهِ شَيْئًا وَّلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِيْنَ

باین شرط که نکنند شریک با خدا چیزیرا و نکنند دزدی و نکنند زنا

وَلَا يَقْتُلْنَ اَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَاْتِيْنَ بِبُهْتَانٍ

و نکشند اولاد خود را و پیش نیارند سخن دروغ

يَّفْتَرِيْنَهٗ بَيْنَ اَيْدِيْهِنَّ وَاَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيْنَكَ

که بربسته باشند آنرا در میان دستهای خویش و پایهای خویش نافرمانی نکنند ترا

فِيْ مَعْرُوْفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللّٰهَ

در کار نیک پس بیعت قبول کن از ایشان و طلب آمرزش کن برای ایشان از خدا

اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ

هرآئینه خدا آمرزگار مهربان است هرآئینه خدا نمی آمرزد آنرا

يُّشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُوْنَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَّشَآءُ

که شریک آرد بخدای و می آمرزد و بغیر شریک را هرکه را خواهد

وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلٰلًا بَعِيْدًا

و هرکه شریک مقرر کند باخدا هرآئینه گمراه شد از حق گمراهی دور یعنی در نهایت ضلالت

عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

روایت است از ابی هریرة رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوْبِقَاتِ

صلی الله علیه وسلم پرهیز کنید از هفت خصلت که هلاک کننده گاه اند

قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشِّرْكُ

گفتند صحابه ای پیغمبر خدا چه چیز اند آن هفت فرمود شرک آوردن

بِاللهِ وَالسِّحْرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ

با خدا و جادو کردن و کشتن ذاتیکه حرام کرده است

اللهُ اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَكْلُ الرِّبٰوا وَاَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ

خدا مگر بحق و خوردن ربا و خوردن مال یتیم

وَالتَّوَلِّي يَوْمَ الزَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنٰتِ

و پشت دادن روز جنگ دشنام دادن بزنان پارسا

الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ

مسلمان غافل از بدکرداری مسلمانان متفق علیه است و مرویست

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

که گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ

زنا نمی کند زناکننده در هنگامی که زنا میکند و حال آنکه وی مومن است

وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ حِيْنَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ

و دزدی نمیکند دزدی کننده هنگامے کہ دزدی میکند و حال آنکہ مومن است و نمی نوشد شراب را هنگامی

حِيْنَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَنْتَهِبُ نُهْبَةً يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ

هنگامی کہ می نوشد و حال آنکہ وی مومن است و غارت نمیکند کسے غارت کردنی کہ برمیدارند مردم بسوے

فِيْهَا أَبْصَارَهُمْ حِيْنَ يَنْتَهِبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَغُلُّ

آں غارت کنندہ دران غارت کردن چشمہا خود را ونیز غارت میکند و حال آنکہ وی مومن است خیانت نمیکند

أَحَدُكُمْ حِيْنَ يَغُلُّ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَإِيَّاكُمْ إِيَّاكُمْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

یکے از شما از غنیمت هنگامیکہ خیانت میکند و حال آنکہ وی مومن است پس دور دارید خود را ازین گناه متفق علیہ

وَفِيْ رِوَايَةِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض وَلَا يَقْتُلُ حِيْنَ يَقْتُلُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ

و در روایت ابن عباس است و نمیکشد هیچکس هنگامیکہ میکشد و حال آنکہ وی مومن است

قَالَ عِكْرِمَةُ قُلْتُ لِابْنِ عَبَّاسٍ كَيْفَ يُنْزَعُ الْإِيْمَانُ مِنْهُ

گفت عکرمہ گفتم من مر ابن عباس را چگونہ کشیده میشود ایمان ازین شخص

قَالَ هٰكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ ثُمَّ أَخْرَجَهَا فَإِنْ تَابَ

گفت این چنین و تشبیک کرد میان انگشتان خود و نیز از هم بیرون آورد انگشتان را پس

عَادَ إِلَيْهِ هٰكَذَا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَقَالَ

اگر توبہ کرد برگشت ازان معصیت باز میگردد ایمان بسوے وی تشبیک کرد میان انگشتان خود و گفت

أَبُوْ عَبْدِ اللّٰهِ لَا يَكُوْنُ هٰذَا مُؤْمِنًا تَامًّا وَلَا يَكُوْنُ

ابوعبدالله بخاری نمی باشد این شخص مومن کامل و نمی باشد

لَهٗ نُوْرُ الْإِيْمَانِ هٰذَا لَفْظُ الْبُخَارِيِّ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض

مر او را نور ایمان این عبارت بخاری است و روایت است از ابوهریره رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا زَنَى الْعَبْدُ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چون زنا میکند بنده

خَرَجَ مِنْهُ الْإِيمَانُ فَكَانَ فَوْقَ رَأْسِهِ كَالظُّلَّةِ فَإِذَا

بیرون می آید از وی ایمان پس میباشد بالای سروی مانند سایبان پس چون

خَرَجَ مِنْ ذٰلِكَ الْعَمَلِ رَجَعَ إِلَيْهِ الْإِيمَانُ رَوَاهُ

بیرون می آید بنده از ان عمل باز میگردد بسوی وی ایمان رواه

التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ رح وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

ترمذی وابوداؤد رح وروایت است از ابی هریرة رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت فرمود رسول الله صلی الله علیه و سلم

آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلٰثٌ زَادَ مُسْلِمٌ وَإِنْ صَامَ وَ

نشان منافق سه خصلت است زیاده کرده است مسلم اگرچه روزه دارد و

صَلّٰى وَزَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ ثُمَّ اتَّفَقَا إِذَا

نماز میگزارد و گمان می برد که من مومنم پس اتفاق دارند بخاری و مسلم چون سخن گوید

حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا اؤْتُمِنَ

دروغ گوید و چون وعده کند خلاف کند و چون امانت نهاده شود

خَانَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رض

خیانت کند متفق علیه وروایت است از عبد الله بن عمرو رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعٌ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چهار خصلت است

۵۱

مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا خَالِصًا وَمَنْ كَانَتْ فِيهِ

هر کس که باشند این چهار در وے باشد آنکس منافق خالص و هر که باشد در وے

خَصْلَةٌ مِنْهُنَّ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النِّفَاقِ

یک خصلت ازین چهار باشد در وے یک خصلت از نفاق

حَتَّى يَدَعَهَا إِذَا ائْتُمِنَ خَانَ وَإِذَا حَدَّثَ كَذَبَ

تا آنکه بگذارد آنرا چون امانت سپرده شود خیانت کند و چون سخن گوید دروغ گوید

وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و چون عهد بندد بشکند و چون پیکار کند ناراستی ورزد متفق علیه

بَابٌ فِي الْوَسْوَسَةِ وَلَقَدْ خَلَقْنَا

این باب در بیان وسوسه است و هر آئینه آفریدیم

الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ

آدمی را و میدانیم چیزیکه بخاطر میگذراند ش نفس او

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ بِسْمِ اللّٰهِ

و ترنزدیکتریم بآدمی از رگ جان بنام خدای بزرگ

الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ مَلِكِ

بخشاینده مهربان بگو پناه میگیرم بپروردگار مردمان بادشاه

النَّاسِ إِلٰهِ النَّاسِ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

مردمان معبود مردمان از شر وسوسه اندازنده پس رونده

الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ

آنکه وسوسه مے افگند در سینه ہای مردمان از جنس جن باشد یا از جنس

وَالنَّاسِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

مردمان روایت ہست از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللهَ تَجَاوَزَ عَنْ

صلی اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ خدا تعالی در گذرانیده است

أُمَّتِي مَا وَسْوَسَتْ بِهِ صُدُورُهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ

از امت من چیزیکه وسوسه کرد بدان چیز سینهای ایشان مادام که عمل نکرده

بِهِ أَوْ تَتَكَلَّمْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ

بدان چیز یا نگفته متفق علیه است روایت است از وے گفت

جَاءَ نَاسٌ مِنْ اَصْحَابِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

آمدند جماعت از یاران پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَاَلُوْهُ

وسلم بسوی پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم پس پرسیدند آنحضرت را

اِنَّا نَجِدُ فِيْ اَنْفُسِنَا مَا يَتَعَاظَمُ اَحَدُنَا اَنْ يَّتَكَلَّمَ

بتحقیق میابیم در ذاتهائی خود ها از وسواس چیزی که سخت بزرگ میداند کسی از ما که بگوید

بِهٖ قَالَ اَوَقَدْ وَجَدْتُمُوْهُ قَالُوْا نَعَمْ قَالَ ذَاكَ

آنرا گفت ایا بتحقیق یافتید شما آنرا گفتند آری گفت این

صَرِيْحُ الْاِيْمَانِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض

محض ایمان است رواه مسلم در روایت است از ابن مسعود رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

مَا مِنْكُمْ مِنْ اَحَدٍ اِلَّا وَقَدْ وُكِّلَ بِهٖ قَرِيْنُهٗ

نیست از شما کسی یک مگر آنکه به تحقیق گماشته شده است بر وی قرین وی

مِنَ الْجِنِّ وَقَرِيْنُهٗ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ قَالُوْا وَاِيَّاكَ

از جنیان و قرین وی از فرشتگان گفتند صحابه و خود را اراده میکنی

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ وَاِيَّايَ وَلٰكِنَّ اللّٰهَ اَعَانَنِيْ

ای پیغمبر خدا فرمود و خود را نیز داخل این حکم میدارم لیکن خدا یاری داد مرا

عَلَيْهِ فَأَسْلَمَ فَلَا يَأْمُرُنِي إِلَّا بِخَيْرٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

بروی پس اسلام آورد پس امر نمیکند مرا به هیچ چیز مگر به نیکی رواه مسلم

وَعَنْ أَنَسٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى

و روایت است از انس رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي

الله علیه وسلم بدرستیکه شیطان میرود

مِنَ الْإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

در آدمی مانند رفتن خون در بدن متفق علیه است

وَعَنْ جَابِرٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى

و روایت است از جابر رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ إِبْلِيسَ يَضَعُ عَرْشَهُ

الله علیه وسلم بدرستیکه ابلیس می نهد تخت خود را

عَلَى الْمَاءِ ثُمَّ يَبْعَثُ سَرَايَاهُ يَفْتِنُونَ النَّاسَ

بر آب پس می فرستد فوجهای خود را که در فتنه می اندازند مردم را

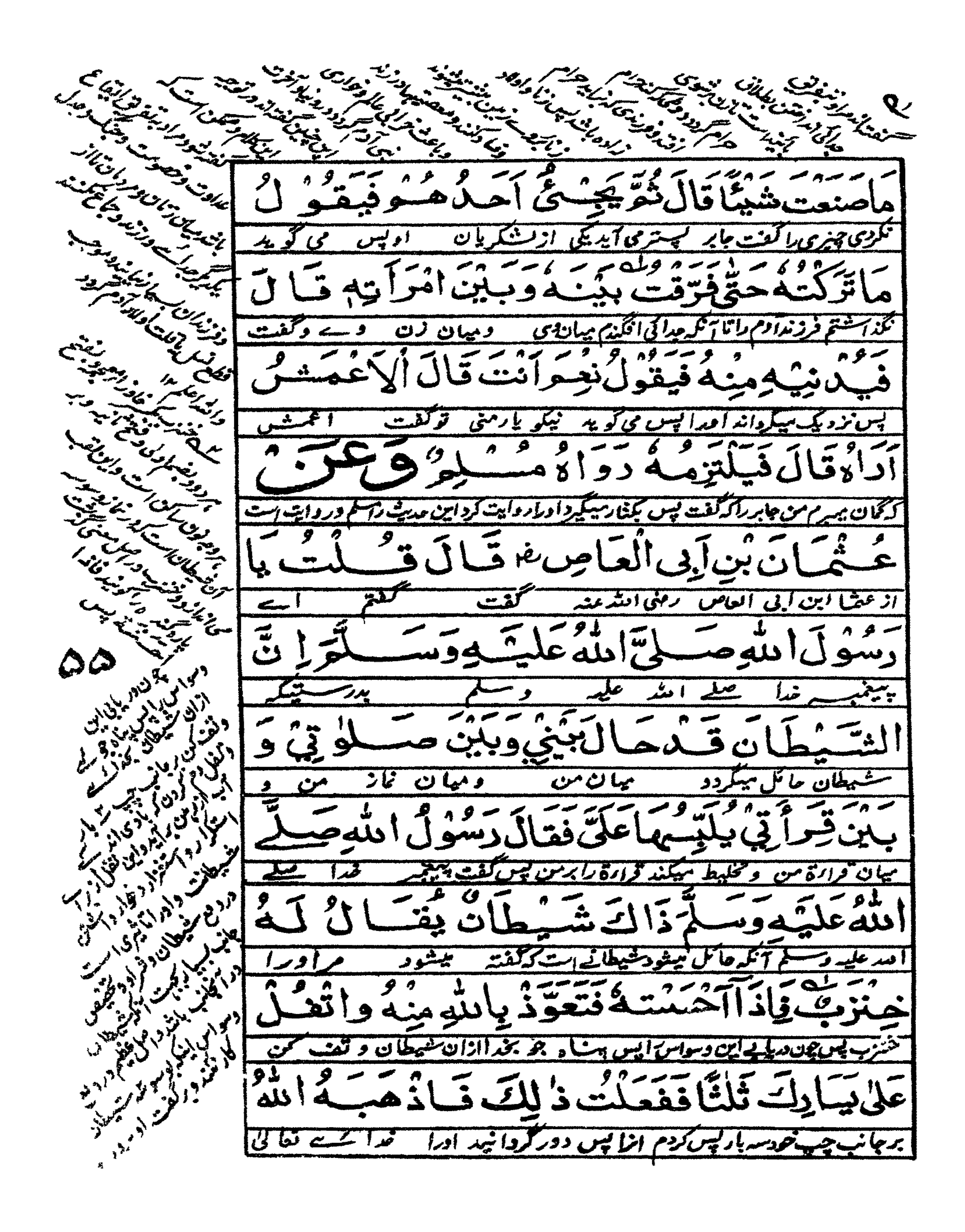
فَأَدْنَاهُمْ مِنْهُ مَنْزِلَةً أَعْظَمُهُمْ فِتْنَةً يَجِيءُ

پس نزدیک تر ایشان از وی مرتبه بزرگترین ایشانست از روی فتنه می آید

أَحَدُهُمْ فَيَقُولُ فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا فَيَقُولُ

یکی از شیاطین پس میگوید کردم من چنین و چنین پس میگوید ابلیس

٥٤

٥٥

مَا صَنَعْتَ شَيْئًا قَالَ ثُمَّ يَجِيْءُ أَحَدُهُمْ فَيَقُوْلُ

نکردی چیزی را گفت جابر پس تر می آید یکی از لشکریان او پس می گوید

مَا تَرَكْتُهُ حَتّٰى فَرَّقْتُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ امْرَأَتِهٖ قَالَ

نگذاشتم فرزند آدم را تا آنکه جدائی افگندم میان وی و میان زن وے و گفت

فَيُدْنِيْهِ مِنْهُ فَيَقُوْلُ نِعْمَ أَنْتَ قَالَ الْأَعْمَشُ

پس نزدیک میگرداند او را پس می گوید نیکو یار منی تو گفت اعمش

أُرَاهُ قَالَ فَيَلْتَزِمُهُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

گمان میبرم من جابر را که گفت پس بکنار میگیرد او را روایت کرد این حدیث را مسلم و روایت است

عُثْمَانَ بْنِ أَبِي الْعَاصِ رضـ قَالَ قُلْتُ يَا

از عثمان ابن ابی العاص رضی الله عنه گفت گفتم اے

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ

پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم بدرستیکه

الشَّيْطَانَ قَدْ حَالَ بَيْنِيْ وَبَيْنَ صَلٰوتِيْ وَ

شیطان حائل میگردد میان من و میان نماز من و

بَيْنَ قِرَاءَتِيْ يَلْبِسُهَا عَلَيَّ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

میان قراءة من و تخلیط میکند قراءة را بر من پس گفت پیغمبر خدا صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاكَ شَيْطَانٌ يُقَالُ لَهُ

الله علیه وسلم آنکه حائل میشود شیطانی است که گفته میشود مر او را

خِنْزَبٌ فَإِذَا أَحْسَسْتَهُ فَتَعَوَّذْ بِاللّٰهِ مِنْهُ وَاتْفُلْ

خنزب پس چون دریابی این وسواس را پس پناه جو بخدا از ان شیطان و تف کن

عَلٰى يَسَارِكَ ثَلٰثًا فَفَعَلْتُ ذٰلِكَ فَأَذْهَبَهُ اللّٰهُ

بر جانب چپ خود سه بار پس کردم انرا پس دور گردانید او را خدا تعالی

۵۶

عنی رواه مسلم باب الایمان بالقدر

ازمن رواه مسلم این باب ایمان بقدر است

وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو ط

ونزدیک اوست کلید های غیب نمیداندش مگر او

ویعلم ما فی البر والبحر وما تسقط من

ومیداند آنچه در بیابان ودریاست ونمی افتد هیچ

ورقة الا یعلمها ولا حبة فی ظلمت الارض

برگ مگر میداندش ونمی افتد هیچ دانه در تاریکیهای زمین

ولا رطب ولا یابس الا فی کتاب مبین ه

ونه هیچ تری ونه هیچ خشکی مگر ثبت است در کتاب روشن

وما من دابة فی الارض الا علی الله رزقها

نیست هیچ جنبنده در زمین مگر بر خدا است روزی

ویعلم مستقرها ومستودعها کل فی کتاب

ومیداند جای ماندن او را وجای نگاه داشتن او را هریک در کتاب

عـه جزء ۷ رکوع ۱۳ عـه جزء ۱۲ رکوع ۱

مُبِيْنُهُ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رضہ قَالَ قَالَ

روشن است و روایت است از عبد اللہ بن عمر رضہ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ اللّٰهُ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم نوشت خدا تعالی

مَقَادِيْرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ اَنْ يَّخْلُقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ

اقدار خلایق را پیش از پیدا کردن آسمانہا و زمین

بِخَمْسِيْنَ اَلْفَ سَنَةٍ قَالَ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ

پنجاه ہزار سال گفت و بود عرش خدا بر آب

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضہ قَالَ قَالَ

رواه مسلم و روایت است از ابی ہریرة رضہ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِحْتَجَّ اٰدَمُ وَ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم مباحثہ کردند بایکدیگر آدم و

مُوْسٰى عِنْدَ رَبِّهِمَا فَحَجَّ اٰدَمُ مُوْسٰى قَالَ مُوْسٰى اَنْتَ اٰدَمُ

موسی نزدیک پروردگار شان پس غالب آمد بحجت آدم بر موسی گفت موسی تو آن آدمی

الَّذِيْ خَلَقَكَ اللّٰهُ بِيَدِهٖ وَنَفَخَ فِيْكَ مِنْ رُّوْحِهٖ

کہ پیدا کرد خدا ترا از دست قدرت خود و دمید در تو از روح خود

وَاَسْجَدَ لَكَ مَلٰٓئِكَتَهٗ وَاَسْكَنَكَ فِيْ جَنَّتِهٖ

و ساجد گردانید مر ترا فرشتگان خود را و سکونت داد ترا در بہشت

۵۷

و بعض گفته اند که بودن عرش بر آب کنایه از قدرت است والله اعلم ۱۲

این احتجاج در عالم دیگر بود جز این عالم اجسام که عالم علوی روحانی و عالم حقیقت باشد

ثُمَّ اَهْبَطْتَ النَّاسَ بِخَطِيئَتِكَ اِلَى الْاَرْضِ قَالَ

خود پستر فرود آورد تو مردم را بسبب گناهی که کردی بر زمین گفت

آدَمُ اَنْتَ مُوسَى الَّذِي اصْطَفَاكَ اللهُ بِرِسَالَتِهِ

آدم تو آن موسی هستی که برگزید ترا خدا تعالی به پیغمبری خود

وَبِكَلَامِهِ وَاَعْطَاكَ الْاَلْوَاحَ فِيهَا تِبْيَانُ كُلِّ شَيْءٍ

و بکلام و داد ترا الواح که در آن بیان هرچیز است

وَقَرَّبَكَ نَجِيًّا فَبِكَمْ وَجَدْتَ اللهَ كَتَبَ التَّوْرَاةَ

و نزدیک گردانید ترا راز گوینده پس بگو بچند مدت یافتی خدا را که نوشت توریت را

قَبْلَ اَنْ اُخْلَقَ قَالَ مُوسَى بِاَرْبَعِينَ عَامًا قَالَ

پیش از آنکه پیدا کرده شوم گفت موسی بچهل سال گفت

آدَمُ فَهَلْ وَجَدْتَ فِيهَا وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ

آدم پس آیا یافتی تو در توریت و گناه کرده آدم پروردگار خود را

فَغَوَى قَالَ نَعَمْ اَفَتَلُومُنِي عَلَى اَنْ عَمِلْتُ عَمَلًا

پس گم کرد راه را گفت موسی آری یافتم گفت آدم آیا پس ملامت میکنی مرا بر اینکه کردم کاری که

٥٩

كَتَبَهُ اللّٰهُ عَلَيَّ أَنْ أَعْمَلَهُ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَنِي بِأَرْبَعِيْنَ

نوشت خدا بر من که بکنم آن را پیش از آنکه پیدا کند مرا چهل

سَنَةً قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

سال فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ فَحَجَّ اٰدَمُ مُوْسٰى رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

وسلم پس غالب آمد آدم بر موسی رواه مسلم وروایت است

أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

از ابی هریرة رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ مَا مِنْ مَوْلُوْدٍ إِلَّا يُوْلَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ

وسلم نیست هیچ زائیده شده مگر آنکه زائیده میشود بر فطرت پس مادر و پدر وی

يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ أَوْ يُمَجِّسَانِهِ كَمَا تُنْتَجُ

یهودی میکردانند او را یا نصرانی یا مجوسی سازند او را چنانکه زایانیده می شود

الْبَهِيْمَةُ بَهِيْمَةً جَمْعَاءَ هَلْ تُحِسُّوْنَ فِيْهَا مِنْ

چارپایه چارپایه را کامل در اعضا آیا می بینید شما در آن بهایم هیچ بهیمه بینی

جَدْعَاءَ ثُمَّ يَقُوْلُ فِطْرَةَ اللّٰهِ الَّتِيْ فَطَرَ النَّاسَ

یا گوش بریده پس گفت و خواند این آیة را لازم گیرید خلقت خدا که پیدا کرده است

عَلَيْهَا لَا تَبْدِيْلَ لِخَلْقِ اللّٰهِ ذٰلِكَ الدِّيْنُ الْقَيِّمُ

آدمیان را بر آن نیست تغییر پیدایش خدا را این مقتضای دین درست است

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ قَالَ

متفق علیه و روایت است از عباده بن صامت رض گفت فرمود

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللهُ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستی که نخستین چیزیکه پیدا کرد

الْقَلَمُ فَقَالَ لَهُ اكْتُبْ قَالَ مَا أَكْتُبُ قَالَ اكْتُبِ الْقَدَرَ

خدا قلم است پس گفت مر او را بنویس گفت چه نویسم گفت بنویس هر چیز یرا

فَكَتَبَ مَا كَانَ وَمَا هُوَ كَائِنٌ إِلَى الْأَبَدِ رَوَاهُ

که تقدیر کرده شده است پس نوشت آنچه بود و آنچه خواهد بود تا ابد رواه

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي خِزَامَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قُلْتُ

ترمذی و روایت است از ابی خزامة واز پدر خود گفت گفتم من

يَا رَسُولَ اللهِ أَرَأَيْتَ رُقًى نَسْتَرْقِيهَا وَدَوَاءً

ای پیغمبر خدا خبرده مارا از حال افسون که افسون گری میکنیم ما آنها واز دوائیکه

نَتَدَاوَى بِهِ وَتُقَاةً نَتَّقِيهَا هَلْ تَرُدُّ مِنْ قَدَرِ

تداوی میکنیم بآن و جای که پناه میجوئیم بدان آیا باز می گرداند آنها

اللهِ شَيْئًا قَالَ هِيَ مِنْ قَدَرِ اللهِ رَوَاهُ أَحْمَدُ

از قضا و قدر خدا تعالی چیزیرا گفت این چیزها از قضا و قدر خدا است رواه احمد

وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ

و ترمذی و ابن ماجه و روایت است از ابی هریره رض گفت

٦١

خَرَجَ عَلَيْنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

برآمد از خانہ برما پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

وَنَحْنُ نَتَنَازَعُ فِي الْقَدَرِ فَغَضِبَ حَتّٰى احْمَرَّ

وما بحث ونزاع میکردیم در مسئلہ قضا و قدر پس خشم کرد آنحضرت تا آنکہ سرخ شد

وَجْهُهٗ حَتّٰى كَاَنَّمَا فُقِئَ فِي وَجْنَتَيْهِ حَبُّ

روی مبارک وی گویا شکستہ شدہ است در ہر دو رخسار وے دانہا ے

الرُّمَّانِ فَقَالَ اَبِهٰذَا اُمِرْتُمْ اَمْ بِهٰذَا

انار پس گفت آیا باین امر کردہ شدہ است شمارا یا باین

اُرْسِلْتُ اِلَيْكُمْ اِنَّمَا هَلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ

فرستادہ شدہ ام من بسوے شما ہلاک نشد کسانیکہ بودند پیش از شما

حِيْنَ تَنَازَعُوْا فِيْ هٰذَا الْاَمْرِ عَزَمْتُ عَلَيْكُمْ

مگر ہنگامیکہ بحث کردند در قضا و قدر واجب میکردانم بر شما

عَزَمْتُ عَلَيْكُمْ اَلَّا تَنَازَعُوْا فِيْهِ رَوَاهُ

واجب میکردانم بر شما کہ نزاع نکنید درین امر رواہ

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ

ترمذی و روایت است از عبداللہ ابن عمرو گفت

سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

شنیدم من پیغمبر خدا را صلی اللہ علیہ وسلم

يقول إن الله خلق خلقه في ظلمة

كه ميگفت بدرستي كه خداتعالى پيدا كرد خلق خود را در تاريكي

فألقى عليهم من نوره فمن أصابه

پس بينداخت بر خلق از نور خود پس كسيكه رسيد اورا

من ذلك النور اهتدى ومن أخطأه

ازان نور راه راست يافت و كسيكه نرسيد

ضل فلذلك أقول جف القلم

گمراه شد پس ازين جهت ميگويم خشك شد قلم

على علم الله رواه الترمذي

برآنچه دانست خدا رواه ترمذي

وعن عائشة رض قالت قال رسول الله

روايت است از عائشه رض گفت فرمود پيغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم ستة لعنتهم لعنهم الله

صلى الله عليه وسلم شش كسانند كه لعنت كرده ام من ايشانرا لعنت كند ايشانرا خدا

وَكُلُّ نَبِيٍّ يُجَابُ الزَّائِدُ فِي كِتَابِ

وهر پیغمبری قبول کرده شده است دعای او یکی از آن زیاده کننده در کتاب

اللهِ وَالْمُكَذِّبُ بِقَدَرِ اللهِ وَالْمُتَسَلِّطُ

دوم تکذیب کننده بتقدیر الهی سوم غلبه نماینده بر مردم

بِالْجَبَرُوتِ لِيُعِزَّ مَنْ أَذَلَّهُ اللهُ وَ

بتکبر تا گرامی و ارجمند گرداند کسی را که خوار گردانیده است خدا و در

يُذِلَّ مَنْ أَعَزَّهُ اللهُ وَالْمُسْتَحِلُّ لِحَرَمِ

وخوار گرداند کسی را که عزیز گردانیده است او را خدا چهارم استحلال کننده مر حرم

اللهِ وَالْمُسْتَحِلُّ مِنْ عِتْرَتِي مَا حَرَّمَ اللهُ

پنجم حلال کننده از اهل قرابت من چیزی را که حرام گردانیده است خدا

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَى أَبْصَارَهُمْ

٦٣

وَالتَّارِكُ لِسُنَّتِي رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي الْمَدْخَلِ

و ششم ترک کننده سنت مرا رواه بیهقی در مدخل

وَرَزِينٌ فِي كِتَابِهِ وَعَنْ مَطَرِ بْنِ عُكَامِسٍ رض

و رزین در کتاب خود و روایت است از مطر بن عکامس رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم که چون

قَضَى اللّٰهُ لِعَبْدٍ أَنْ يَمُوتَ بِأَرْضٍ جَعَلَ لَهُ

حکم کند خدا برای بنده که بمیرد در زمین بگرداند مر آن بنده را

إِلَيْهَا حَاجَةً رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

بسوی آن زمین حاجتی رواه احمد والترمذی روایت است

أَبِي الدَّرْدَاءِ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

از ابی درداء گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ فَرَغَ إِلَى كُلِّ عَبْدٍ

علیه وسلم بدرستیکه خدا تعالی فارغ شده بسوی هر بنده

٣ آن کس است که سنت آنحضرت صلی الله علیه وسلم را ضایع نموده الله پس بکمال محنت ازان سوراخ کوه برآمدم و بانواع خرابی بوطن رسیدم ۱۲

مِن خَلقِهِ مِن خَمسٍ مِن اَجَلِهِ وَعَمَلِهِ وَمَضجَعِهِ

که از مخلوق او ست از پنج چیز از اجل او و از عمل هر بنده و از سکون

وَاَثَرِهِ وَرِزقِهِ رَوَاهُ اَحمَدُ وَعَنِ ابنِ الدَّيلَمِيِّ رض

و حرکت و رزق هر بنده روا ه احمد روایت است از ابن دیلمی رض

قَالَ اَتَيتُ اُبَيَّ بنَ كَعبٍ رض فَقُلتُ لَهُ قَد وَقَعَ

گفت آمدم من نزد ابی بن کعب رض پس گفتم من او را تحقیق که افتاد

فِي نَفسِي مِنَ القَدرِ فَحَدِّثنِي لَعَلَّ اللهَ اَن يُذهِبَهُ

در دل من چیزی شک از قضا و قدر پس حدیث بخوان تا شاید که خدا تعالی ببرد آن شک

مِن قَلبِي فَقَالَ لَو اَنَّ اللهَ عَذَّبَ اَهلَ سَمٰوَاتِهِ

از دل من پس گفت اگر هر آئینه خدا عذاب کند تمامه آسمانیان را

٦٥

وَ اَهْلَ اَرْضِهٖ عَذَّبَهُمْ وَهُوَ غَيْرُ ظَالِمٍ لَهُمْ وَلَوْ رَحِمَهُمْ
و زمینیان را عذاب میکرد ایشان را حال آنکه وی غیر ظالم باشد مرایشان را و اگر رحمت میکرد

كَانَتْ رَحْمَتُهٗ خَيْرًا لَّهُمْ مِّنْ اَعْمَالِهِمْ وَلَوْ اَنْفَقْتَ مِثْلَ اُحُدٍ
ببود رحمت او بهتر مرایشان را از عملهای ایشان و اگر خرچ کنی مانند کوه احد

ذَهَبًا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ مَا قَبِلَهُ اللّٰهُ مِنْكَ حَتّٰى تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ
طلا را در راه خدا قبول نکند خدا او را از تو تا آنکه ایمان آری بتقدیر و قدر

وَتَعْلَمَ اَنَّ مَا اَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِّيُخْطِئَكَ وَاَنَّ مَا اَخْطَاَكَ
و تا آنکه بدانی که آنچه رسیده است ترا نبود و آنکه نرسد ترا و بدانی که آنچه نرسیده است ترا

لَمْ يَكُنْ لِّيُصِيْبَكَ وَلَوْ مُتَّ عَلٰى غَيْرِ هٰذَا لَدَخَلْتَ النَّارَ
نبود آنکه برسد ترا و اگر بمیری تو بر غیر این حال هر آئینه در آئی بآتش دوزخ

قَالَ ثُمَّ اَتَيْتُ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ مَسْعُوْدٍ فَقَالَ مِثْلَ
گفت پس تر آمدم من نزد عبد الله ابن مسعود رض پس گفت مانند

ذٰلِكَ قَالَ ثُمَّ اَتَيْتُ حُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ فَقَالَ
این سخن پستر آمدم من نزد حذیفه بن یمان پس گفت

مِثْلَ ذٰلِكَ ثُمَّ اَتَيْتُ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ فَحَدَّثَنِيْ
مانند این سخن پستر آمدم من نزد زید بن ثابت پس حدیث کرد

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَ ذٰلِكَ
مرا از پیغمبر صلی الله علیه وسلم مانند آن

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْ دَاوٗدَ وَابْنُ مَاجَةَ
رواه احمد و ابو داؤد و ابن ماجه

بَابُ الْاِعْتِصَامِ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ
این باب در چنگ زدن بکتاب و سنت است

فی المراد الاعتصام چنگ زدن و چنگ در زدن بکتاب و سنت و اعتقاد بحقیقت آن و عمل کردن است بآنچه در آن واقع شده و دور بودن از بدعت و مذاهب اهل هوا و مراد بکتاب قرآن مجید است و سنت یعنی سیرت و طریقه سلوک کرده در دین آمده و یعنی آنچه مواظبت کرده بر آن حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم به وجوب و بر او ...

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ

بگو اگر دوست میدارید خدا را پس پیروی من کنید تا دوست دارد شما را خدا

وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ قُلْ

وبیامرزد شما را گناهان شما و خدا آمرزنده مهربان است بگو

أَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ

فرمان برید خدا را و پیغمبر را پس اگر روگردانیدند هر آئینه خدا دوست ندارد

الْكٰفِرِينَ ۝ وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَأُولٰئِكَ

کافران را هرکه فرمان برد خدا و رسول را پس این جماعت

مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِّنَ النَّبِيِّينَ وَ

همراه کسانند که انعام کرده است خدا بر ایشان از پیغمبران و

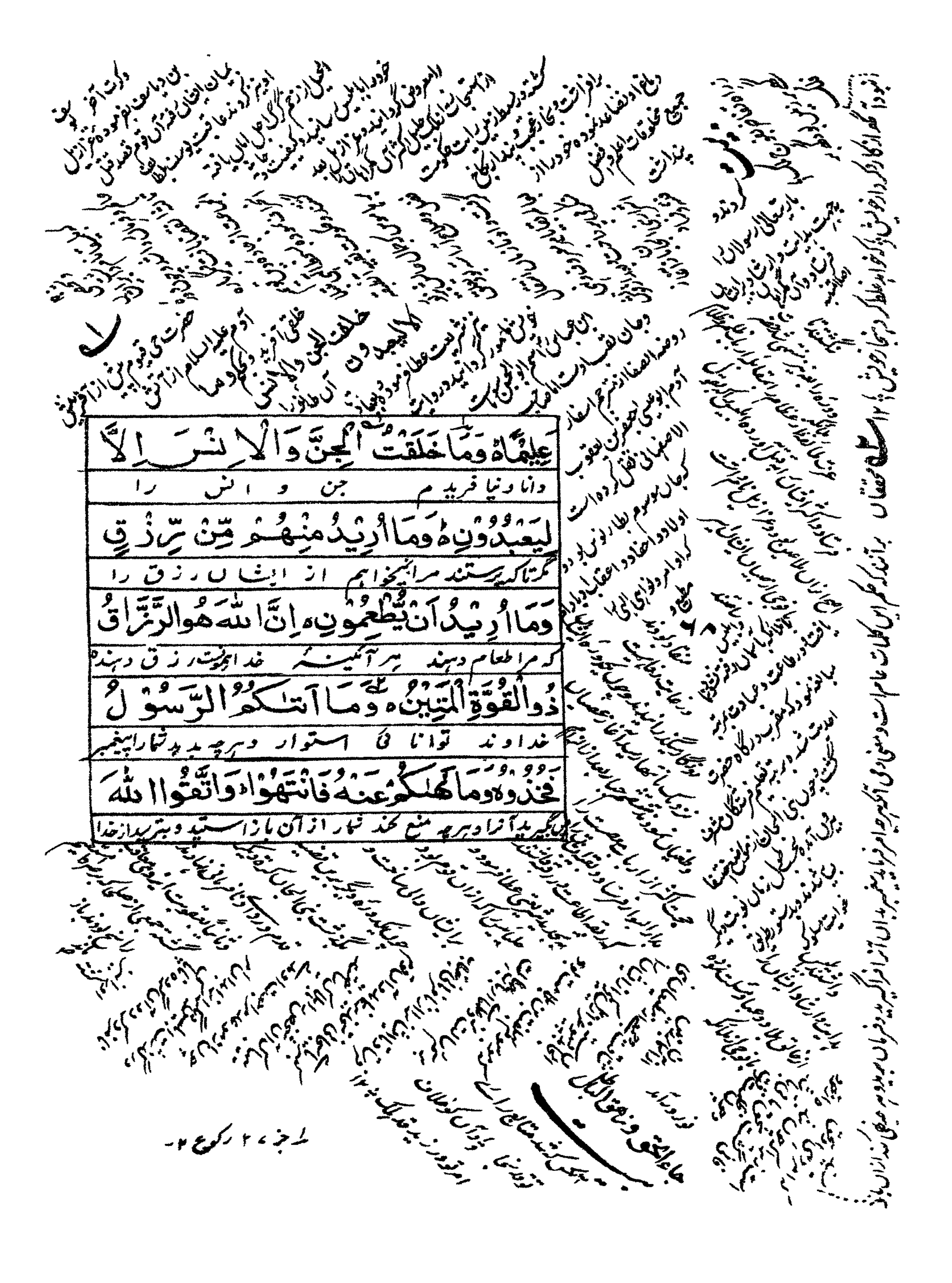
الصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصّٰلِحِينَ وَحَسُنَ

صدیقان و شهیدان و صالحان و نیکو رفیق اند

أُولٰئِكَ رَفِيقًا ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ

ایشان این بخشایش از خدا است و بس است خدا

٦٧

عَلِيمًا ۝ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا

دانا و نیافریدم جن و انس را

لِيَعْبُدُونِ ۝ وَمَا أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ

مگر تا که پرستند مرا نمی‌خواهم از ایشان رزق را

وَمَا أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ ۝ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ

که مرا طعام دهند هر آئینه خدا همونست رزق دهنده

ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ۝ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ

خداوند توانائی استوار و هرچه بدهد شما را پیغمبر

فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ

بگیرید آن را و هرچه منع کند شما را از آن باز استید و بترسید از خدا

إِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ۝ وَأَطِيعُوا اللّٰهَ وَأَطِيعُوا

هر آئینه خدا سخت عقوبت کننده است و فرمان برداری کنید خدا را و فرمان برداری

الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ

کنید رسول را پس اگر رو گردان شوید پس جز این نیست که بر پیغمبر پیغام رسانیدن

الْمُبِينُ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَلْتَنظُرْ

آشکارا است ای مسلمانان بترسید از خدا و باید که تامل کند

نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ

هر شخص چه چیز پیش فرستاده است برای فردا و بترسید از خدا هر آئینه خدا خبردار است

بِمَا تَعْمَلُونَ ۝ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ

با نچه میکنید هر آئینه ما پیش آوردیم امانت را بر آسمانها

وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ

و بر زمین و بر کوهها پس قبول نکردند که بردارند آنرا و ترسیدند

مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ۝

از آن و برداشت آنرا آدمی هر آئینه وی هست ستمگار نادان

۷۶

سـ جزء ۲۸ رکوع ۷ سـ جزء ۲۲ رکوع ۵

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

در روایت است از ابی سعید رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ لَتَتَّبِعُنَّ سُنَنَ مَنْ قَبْلَكُمْ شِبْرًا بِشِبْرٍ وَذِرَاعًا

و سلم هرآئینه پیروی خواهید کرد شما طریقه پیشینیان را شبر بشبر و دست

بِذِرَاعٍ حَتَّى لَوْ دَخَلُوا جُحْرَ ضَبٍّ تَبِعْتُمُوهُمْ قِيلَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ

بدست تا آنکه اگر داخل شوند ایشان سوراخ سوسمار را پیروی خواهید کرد شما ایشان را گفتند ای پیغمبر خدا

اَلْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى قَالَ فَمَنْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

اراده میکنی یهود و نصاری را فرمود پس کیستند متفق علیه و در روایت است

عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از عائشه رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم

مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هٰذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

کسیکه نو پیدا کرد در دین ما چیزے را که نیست از دین پس آنچیز مردود است متفق علیه

وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و در روایت است از جابر رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم

أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللّٰهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ

در خطبه بعد از حمد و نعت پس بهترین سخنان کتاب خدا است و بهترین طریقه

هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا

طریقه محمد است صلی الله علیه وسلم و بدترین چیزها آنست که نو پیدا کرده شده است

وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

و هر بدعت سبب گمراهی است رواه مسلم و در روایت است از ابن عباس رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَبْغَضُ النَّاسِ إِلَى اللّٰهِ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم دشمن داشته شده ترین مردم بسوی خدا

ثَلٰثَةٌ مُلْحِدٌ فِي الْحَرَمِ وَمُبْتَغٍ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ

سه کس اند الحاد کننده در زمین حرم وطلب کننده در اسلام طریقه جاهلیت را

وَمُطَّلِبُ دَمِ امْرِءٍ بِغَيْرِ حَقٍّ لِيُهْرِيْقَ دَمَهٗ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

وطلب کننده خون مردیرا بنا حق برائے آنکه بریزد داد را رواه بخاری

وَعَنْ أَبِي مُوسٰى قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی موسی رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ إِنَّمَا مَثَلِي وَمَثَلُ مَا بَعَثَنِيَ اللّٰهُ بِهٖ كَمَثَلِ رَجُلٍ

وسلم جز این نیست که قصه من وقصه چیزی که فرستاده است مرا پروردگار بدان چیز مانند قصه مردی که

أَتٰى قَوْمًا فَقَالَ يَا قَوْمِ إِنِّيْ رَأَيْتُ الْجَيْشَ بِعَيْنَيَّ إِنِّيْ أَنَا

آمد قومی را پس گفت ای قوم بدرستی که من دیده ام لشکر را بدو چشم خود بدرستیکه من

النَّذِيرُ الْعُرْيَانُ فَالنَّجَاءَ النَّجَاءَ فَأَطَاعَهٗ طَائِفَةٌ مِّنْ قَوْمِهٖ

خبر خوف رساننده ام برهنه شتابی کنید شتابی کنید پس فرمانبرداری کردند با او بعض از قوم او

فَأَدْلَجُوْا فَانْطَلَقُوْا عَلٰى مَهْلِهِمْ فَنَجَوْا وَكَذَّبَتْ طَائِفَةٌ

پس رفتند شبا شب پس رفتند بر آهستگی خود پس رستگاری یافتند وتکذیب کردند بعض

مِنْهُمْ فَأَصْبَحُوْا مَكَانَهُمْ فَصَبَّحَهُمُ الْجَيْشُ فَأَهْلَكَهُمْ

از قوم وی پس صبح کردند وبایستادند بمکان خود پس صبح گردانید بر ایشان لشکر ودر آمد ایشان را پس هلاک گردانید ایشان را

وَاجْتَاحَهُمْ فَذٰلِكَ مَثَلُ مَنْ أَطَاعَنِيْ فَاتَّبَعَ مَا جِئْتُ بِهٖ

وازبیخ برکند ایشان را پس این قصه کسی است که فرمانبرداری کرد مرا پس پیروی کرد چیزی را که آورده ام آنرا

وَمَثَلُ مَنْ عَصَانِيْ وَكَذَّبَ مَا جِئْتُ بِهٖ مِنَ الْحَقِّ

وحال کسیکه نافرمانی کرد مرا ودروغ داشت چیزے را که آورده ام من آنرا از نزد خدا

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

متفق علیه و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلِي كَمَثَلِ رَجُلٍ اسْتَوْقَدَ نَارًا

صلی الله علیه وسلم حال من بحو حال مردی است که افروخت آتشی را

فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهَا جَعَلَ الْفَرَاشُ وَهٰذِهِ الدَّوَابُّ

پس هرگاه که روشن کرد آن آتش آنچه که گرد اوست پروانهاد این جنبندگان و کرمهائے

الَّتِي تَقَعُ فِي النَّارِ يَقَعْنَ فِيهَا وَجَعَلَ يَحْجُزُهُنَّ وَيَغْلِبْنَهُ

که و عادت ایشان ست که می افتند در آتش و در افتادند که منع میکند اندو ایشان غالب آمدند او را بر انکس

فَيَتَقَحَّمْنَ فِيهَا فَأَنَا آخِذٌ بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ وَأَنْتُمْ

پس اندر امکروند در آتش پس من گیرنده ام جای بند ازار شما را که باز دارم شما را از آتش و شما

تَقَحَّمُونَ فِيهَا هٰذِهِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَلِمُسْلِمٍ نَحْوُهَا

اندر هم میکنید در آن آتش این روایت بخاری است و مسلم را مانند این روایت است

وَقَالَ فِي آخِرِهَا قَالَ فَذٰلِكَ مَثَلِي وَمَثَلُكُمْ أَنَا آخِذٌ

و گفته است مسلم در پایان روایت خود گفت پس آن مذکور حال من و حال شماست و من گیرنده ام

بِحُجَزِكُمْ عَنِ النَّارِ هَلُمَّ عَنِ النَّارِ هَلُمَّ عَنِ النَّارِ فَتَغْلِبُونِي

جائے بندهای ازار شما را از آتش بیائید بسوی من از آتش پس غالب می آئید مرا

تَقَحَّمُونَ فِيهَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

می افتید در آتش متفق علیه و روایت است از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ دَجَّالُونَ كَذَّابُونَ يَأْتُونَكُمْ

می باشد در آخر الزمان تلبیس کنندگان دروغ گویان می آرند شما را

مِنَ الْأَحَادِيثِ بِمَا لَمْ تَسْمَعُوا أَنْتُمْ وَلَا آبَاؤُكُمْ

از احادیث آنچه نشنیده آید شما و نه پدران شما

فَإِيَّاكُمْ وَإِيَّاهُمْ لَا يُضِلُّونَكُمْ وَلَا يَفْتِنُونَكُمْ

دور دارید خود را ایشان را از خود تا گمراه نگردانند و در فتنه نیفکنند شما را

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

روایه مسلم و روایت است از وی گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَفٰى بِالْمَرْءِ كَذِبًا

صلی الله علیه وسلم بس است مرد را از روی دروغ گفتن

أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

اینکه حدیث کند هر چیزی که شنیده است رواه مسلم

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ

و روایت است از ابی هریره رضی الله عنه گفت

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

مَنْ دَعَا إِلٰى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ

کسیکه بخواند بسوی راه راست باشد او را اجر مقدار

أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذٰلِكَ مِنْ

مزدهای کسانیکه پیروی میکنند او را کم میکنند این از

أُجُورِهِمْ شَيْئًا وَمَنْ دَعَا إِلٰى ضَلَالَةٍ

اجرهای ایشان چیزی را و کسیکه بخواند کسی را بگمراهی

۴۵ و بعد از توبه و رجوع اقرار بدان می کردند والله اعلم کذا قال شیخ الهند در مقدمه شرح مشکوة

كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ

باشد بروے از بزه مقدار بزه های کسانیکه پیروی کنند او را

لَا يَنْقُصُ ذٰلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا رَوَاهُ

کم نمی کند این از آثام ایشان چیزیرا روایه

مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

مسلم و روایت است از وی ر گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَدَأَ الْإِسْلَامُ غَرِيْبًا

صلی الله علیه و سلم پیدا شد اسلام در آغاز کار غریب

وَسَيَعُوْدُ كَمَا بَدَأَ فَطُوْبٰى لِلْغُرَبَاءِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

و قریب است که باز گردد غریب چنانکه در ابتدا بود پس خوشی باد مر غریبان را روایه مسلم

٢ وعنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن

و روایت است از وی گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه

الإيمان ليأرز إلى المدينة كما تأرز الحية إلى جحرها

ایمان گرد می آید بسوی مدینه چنانکه باز می گردد مار بسوی سوراخ خود

متفق عليه وعن العرباض بن سارية قال في

متفق علیه است و روایت است از عرباض ابن ساریه رض گفت در

حديثه عن النبي صلى الله عليه وسلم فعليكم بسنتي

حدیث خود از پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم پس لازم گیرید بر خود سنت

وسنة الخلفاء الراشدين المهديين تمسكوا بها

و سنت خلفاء راشدین که راه یافتگان اند چنگ در زنید بسنت من

وعضوا عليها بالنواجذ وإياكم ومحدثات الأمور

و سخت بگیرید بر سنت و ندانها را و دور دارید خود را از کارهای نو پیدا

فإن كل محدثة بدعة وكل بدعة ضلالة رواه أحمد

پس بدرستیکه هر خصلت که احداث کرده شود بدعت است و هر بدعت ضلالت است روایت کرد

وأبو داود والترمذي وابن ماجه وعن عبد الله بن عمرو

و ابوداود و ترمذی و ابن ماجه و روایت است از عبدالله ابن عمرو

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يؤمن ٣

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم ایمان نمی آرد

أَحَدُكُمْ حَتّٰى يَكُوْنَ هَوَاهُ تَبَعًا لِّمَا جِئْتُ بِهٖ

یکے از شما تا آنکه باشد هوای نفس او تابع مر چیزے را کہ آوردم من آنرا

رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ بِلَالِ بْنِ الْحَارِثِ

روایت کرد در شرح سنة این حدیث را و روایت است از بلال ابن حارث

الْمُزَنِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

مزنی رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَحْيٰى سُنَّةً مِّنْ سُنَّتِيْ

علیه وسلم کسیکه زنده گرداند سنتی از سنتہائے مرا

قَدْ اُمِيْتَتْ بَعْدِيْ فَاِنَّ لَهٗ مِنَ الْاَجْرِ مِثْلَ اَجْرِ

که به تحقیق میرانیده شده است پس از من بدرستی که مرا و راست از مزد مانند مزد کسی

مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ غَيْرِ اَنْ يَّنْقُصَ مِنْ اُجُوْرِهِمْ

کسیکه کار میکنند بآن سنت بی آنکه کم کرده شود از مزدهائے ایشان

شَيْئًا وَمَنِ ابْتَدَعَ بِدْعَةً ضَلَالَةً لَا يَرْضَاهَا اللّٰهُ

چیزے و کسیکه بدعت پیدا کرد بدعت ضلالت که راضی نیست از آن بدعت خدا

رَسُوْلُهٗ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْاِثْمِ مِثْلُ اٰثَامِ مَنْ عَمِلَ بِهَا

پیغمبر خدا باشد بر وی از بزه مقدار بزہائی کسانیکه پیروی کرده اند

لَا يَنْقُصُ ذٰلِكَ مِنْ اَوْزَارِهِمْ شَيْئًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

و در آن کم نیکند از بہا از آثام ایشان چیزیرا رواه ترمذی و روایت است

عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

از عمرو بن عوف رضی الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ اِنَّ الدِّيْنَ لَيَأْرِزُ اِلَى الْحِجَازِ كَمَا تَأْرِزُ الْحَيَّةُ

وسلم بدرستیکه اسلام گرد می آید بسوی حجاز چنانچه باز میگردد مار

اِلٰى جُحْرِهَا وَلَيَعْقِلَنَّ الدِّيْنُ مِنَ الْحِجَازِ مَعْقِلَ الْاُرْوِيَّةِ

بسوی سوراخ خود هر آئینه پناه بجوید دین از زمین حجاز بجو پناه جستن بز کوهی

مِنْ رَأْسِ الْجَبَلِ اِنَّ الدِّيْنَ بَدَأَ غَرِيْبًا وَسَيَعُوْدُ كَمَا بَدَأَ

از سر کوهی بدرستیکه پیدا شده است غریب و تنها و قریب است که بازگردد چنانکه

فَطُوْبٰى لِلْغُرَبَاءِ وَهُمُ الَّذِيْنَ يُصْلِحُوْنَ مَا اَفْسَدَ النَّاسُ

بود پس خوشی و خیر کار مر غریبان را و غریبان آن کسانند که نیکوی سازند چیزیرا که بد ساخته اند مردم

مِنْ بَعْدِيْ مِنْ سُنَّتِيْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

بعد از من از سنت من رواه ترمذی و روایت است از عبد الله

ابْنِ عَمْرٍو رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن عمرو رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

لَيَأْتِيَنَّ عَلٰى اُمَّتِيْ كَمَا اَتٰى عَلٰى بَنِيْ اِسْرَائِيْلَ حَذْوَ النَّعْلِ

هر آئینه بیاید بر امت من مانند آنچه آمده بر بنی اسرائیل مطابق یکدیگر

بِالنَّعْلِ حَتّٰى اِنْ كَانَ مِنْهُمْ مَنْ اَتٰى اُمَّهٗ عَلَانِيَةً لَكَانَ

تا آنکه اگر بود از بنی اسرائیل کسیکه آمده مادر خود را آشکارا هر آئینه باشد

کفر کذا فی ادلة المسائل ۱۲

أَحَدُكُمْ حَتّٰى يَكُوْنَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهٖ

یکے از شما تا آنکہ باشد ہوای نفس او تابع مر چیزے را کہ آوردم من آنرا

رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ بِلَالِ بْنِ الْحَارِثِ

روایت کرد در شرح سنة این حدیث را و روایت است از بلال ابن حارث

الْمُزَنِيِّ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

مزنی کہ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَحْيٰى سُنَّةً مِنْ سُنَّتِيْ

علیه وسلم کسیکہ زندہ گرداند سنتی از سنتہائے مرا

قَدْ اُمِيْتَتْ بَعْدِيْ فَاِنَّ لَهٗ مِنَ الْاَجْرِ مِثْلَ اُجُوْرِ

کہ بہ تحقیق میرانیدہ شدہ است بعد از من بدرستی کہ مراورا است از مزد مانند مزدہای

مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ غَيْرِ اَنْ يَنْقُصَ مِنْ اُجُوْرِهِمْ

کسانیکہ کار میکنند بآن سنت بی آنکہ کم کردہ شود از مزدہائے ایشان

شَيْئًا وَمَنِ ابْتَدَعَ بِدْعَةً ضَلَالَةً لَا يَرْضَاهَا اللّٰهُ

چیزے و کسیکہ بدعت پیدا کرد بدعت ضلالت کہ راضی نیست ازان بدعت خدا

رَسُوْلَهُ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ عَمِلَ بِهَا

پیغمبر خدا باشد بروی از بزه مقدار بزه های کسانیکه پیروی کرده اند

لَا يَنْقُصُ ذٰلِكَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْئًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

او را کم نمیکند از بزه از آثام ایشان چیزیرا رواه ترمذی در روایت است

عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

از عمرو بن عوف رضی الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ إِنَّ الدِّيْنَ لَيَأْرِزُ إِلَى الْحِجَازِ كَمَا تَأْرِزُ الْحَيَّةُ

وسلم بدرستیکه اسلام گرد می آید بسوی حجاز چنانچه باز میگردد مار

إِلٰى جُحْرِهَا وَلَيَعْقِلَنَّ الدِّيْنُ مِنَ الْحِجَازِ مَعْقِلَ الْأُرْوِيَّةِ

بسوی سوراخ خود هر آئینه پناه بجوید دین از زمین حجاز بجو پناه جستن بز کوهی

مِنْ رَأْسِ الْجَبَلِ إِنَّ الدِّيْنَ بَدَأَ غَرِيْبًا وَسَيَعُوْدُ كَمَا بَدَأَ

از سر کوه بدرستیکه دین پیدا شده است غریب و تنها و قریب است که باز گردد چنانکه

فَطُوْبٰى لِلْغُرَبَاءِ وَهُمُ الَّذِيْنَ يُصْلِحُوْنَ مَا أَفْسَدَ النَّاسُ

بود پس خوشی خبری باد مر غریبان را و غریبان آن کسان اند که نیکوی سازند چیزیرا که بد ساخته اند مردم

مِنْ بَعْدِيْ مِنْ سُنَّتِيْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

بعد از من از سنت من رواه ترمذی در روایت است از عبد الله

ابْنِ عَمْرٍو رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن عمرو رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

لَيَأْتِيَنَّ عَلٰى أُمَّتِيْ كَمَا أَتٰى عَلٰى بَنِيْ إِسْرَائِيْلَ حَذْوَ النَّعْلِ

هر آئینه بیاید بر امت من مانند آنچه آمده بر بنی اسرائیل مطابق یکدیگر

بِالنَّعْلِ حَتّٰى إِنْ كَانَ مِنْهُمْ مَنْ أَتٰى أُمَّهُ عَلَانِيَةً لَكَانَ

تا آنکه اگر بود از بنی اسرائیل کسیکه آمد مادر خود را آشکارا هر آئینه باشد

فِي أُمَّتِي مَنْ يَصْنَعُ ذٰلِكَ وَإِنَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ

در امت من کسیکه میکند آن فعل شنیع را و هر آئینه بنی اسرائیل

تَفَرَّقَتْ عَلٰى ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِينَ مِلَّةً وَتَفْتَرِقُ

جدا شدند هفتاد و دو ملت و جدا خواهد شد

أُمَّتِي عَلٰى ثَلٰثٍ وَسَبْعِينَ مِلَّةً كُلُّهُمْ

است من ... هفتاد و سه مذهب همه ایشان

فِي النَّارِ إِلَّا مِلَّةً وَاحِدَةً قَالُوا مَنْ هِيَ يَا

مستحق ... آمدن در دوزخ باشد مگر یک ملت گفتند کیست آن یک ملت ا

رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي رَوَاهُ

پیغمبر خدا فرمود آن ملت که من بر آنم و صحابهٔ من بر آنند روا[ه]

التِّرْمِذِيُّ وَفِي رِوَايَةِ أَحْمَدَ وَأَبِي دَاوُدَ

ترمذی و در روایت است احمد و ابی داود

عَنْ مُعَاوِيَةَ ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ

از معاویه آمده که اهل هفتاد و دو ملت در آتش اند

دَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَهِيَ الْجَمَاعَةُ وَاِنَّهُ سَيَخْرُجُ

واهل یک ملت در بهشت و آن یکی جماعت است بدرستی که شان اینست که بیرون آید

فِي اُمَّتِي اَقْوَامٌ تَتَجَارَى بِهِمْ تِلْكَ الْاَهْوَاءُ

در امت من گروه های که روان میشود با ایشان آن اهوا

كَمَا يَتَجَارَى الْكَلْبُ بِصَاحِبِهِ لَا يَبْقَى مِنْهُ عِرْقٌ

چنانکه سرایت می کند گزیدن سگ صاحب گزیده را باقی نماند از صاحب او رگی

وَلَا مَفْصِلٌ اِلَّا دَخَلَهُ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ

و بندی مگر در می آید دران و روایت است از ابن عمر رضی الله گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَجْمَعُ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستی که گرد نمی آرد خدا

اُمَّتِي اَوْ قَالَ اُمَّةَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

امت مرا یا گفت امت محمد صلی الله علیه وسلم

عَلَى ضَلَالَةٍ وَيَدُ اللّٰهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ وَمَنْ شَذَّ شَذَّ

بر گمراهی و دست احسان خدا بر جماعت است و کسیکه تنها افتد از جماعت انداخته شود

في النار رواه الترمذي وعنه قال قال رسول الله صلى

در آتش رواه ترمذی و روایت است ازو گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

الله عليه وسلم اتبعوا السواد الأعظم فإنه من شذ شذ

الله علیه وسلم پیروی کنید جمهور را بدرستیکه شان اینست که کسیکه تنها افتاد از جماعت انداخته شود

في النار رواه ابن ماجة وعن أنس قال قال لي

در آتش رواه ابن ماجه و روایت است از انس رض گفت فرمود مرا

رسول الله صلى الله عليه وسلم يا بني إن قدرت أن

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم ای پسرک من اگر توانی که

تصبح وتمسي وليس في قلبك غش لأحد فافعل

صبح کنی و شام کنی و حال آنکه نیست در دل تو کینه با هیچ یکی پس بکن

ثم قال يا بني وذلك من سنتي ومن أحب سنتي فقد

پس گفت ای پسرک من و آن کار از سنت من است و کسیکه دوست داشت سنت مرا پس تحقیق

أحبني ومن أحبني كان معي في الجنة رواه الترمذي

دوست داشت مرا و کسیکه دوست دارد مرا باشد با من در بهشت رواه ترمذی

وعن أبي هريرة رض قال قال رسول الله صلى الله

و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عليه وسلم من تمسك بسنتي عند فساد أمتي فله

علیه وسلم کسیکه چنگ در زند به سنت من نزد فساد امت من پس او راست

٨١

أجر مائة شهيد رواه البيهقي في كتاب الزهد له من

مزد وثواب صد شهيد رواه بيهقي در كتاب الزهد لفظ له بغير ازفا

حديث ابن عباس وعن أبي هريرة رض قال قال رسول الله

از حديث ابن عباس رض ودروايت است از ابي هريره رض گفت فرمود پيغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم إنكم في زمان من ترك منكم عشر

صلى الله عليه وسلم بدرستيكه شما در زماني هستيد كه هركه نكند از شما دهم حصه

ما أمر به هلك ثم يأتي زمان من عمل منهم بعشر

آنچه امر كرده شده است بدان هلاك شود پس مي آيد زمانيكه هركه بكند از ايشان دهم حصه

ما أمر به نجا رواه الترمذي وعن معاذ بن جبل رض

آنچه امر كرده شده است بدان نجات يابد رواه ترمذي ودروايت است از معاذ ابن جبل رض

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الشيطان

گفت فرمود پيغمبر خدا صلى الله عليه وسلم بدرستيكه شيطان

ذئب الإنسان كذئب الغنم يأخذ الشاذة والقاصية

گرگ آدمي است مانند گرگ گوسفند كه ميگيرد گوسفنديرا كه انس ناگيرنده است بگله

والناحية وإياكم والشعاب وعليكم بالجماعة

ودور رونده از گله ويك جانب افتاده است ودور داريد خود را از راههاي ميان كوه ها

العامة رواه أحمد وعن أبي ذر رض قال قال

كثير را رواه احمد ودروايت است از ابي ذر رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم من فارق الجماعة

پيغمبر خدا صلى الله عليه وسلم كسيكه جدائي كرد جماعت را

شبرا فقد خلع ربقة الإسلام من عنقه رواه أحمد

مقدار يك شبر پس تحقيق بركشيد ربقه اسلام را از گردن خود رواه احمد

وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مَيْسَرَةَ رضـ

وابوداود ودروایت است از ابراهیم ابن میسره رضـ

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ وَقَّرَ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه تعظیم کرد

صَاحِبَ بِدْعَةٍ فَقَدْ أَعَانَ عَلَى هَدْمِ الْإِسْلَامِ

خداوند بدعت را پس بتحقیق مدد کرد بر ویران کردن دین اسلام

رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ مُرْسَلًا وَعَنْ

رواه بیهقی در شعب الایمان مرسل و روایت است از

ابْنِ مَسْعُودٍ رضـ قَالَ مَنْ كَانَ مُسْتَنًّا فَلْيَسْتَنَّ بِمَنْ

ابن مسعود رضـ گفت کسیکه میخواهد که برود راه راست پس باید که برود راه

قَدْ مَاتَ فَإِنَّ الْحَيَّ لَا تُؤْمَنُ عَلَيْهِ الْفِتْنَةُ أُولٰئِكَ

کسیکه بتحقیق از عالم گذشته اند پس بدرستیکه زندگان ایمنی کرده نشود بر ایشان از فتنه محکم

أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانُوا أَفْضَلَ

یاران محمد صلی الله علیه وسلم اند که بودند فاضلتر

هٰذِهِ الْأُمَّةِ أَبَرَّهَا قُلُوبًا وَأَعْمَقَهَا عِلْمًا وَأَقَلَّهَا

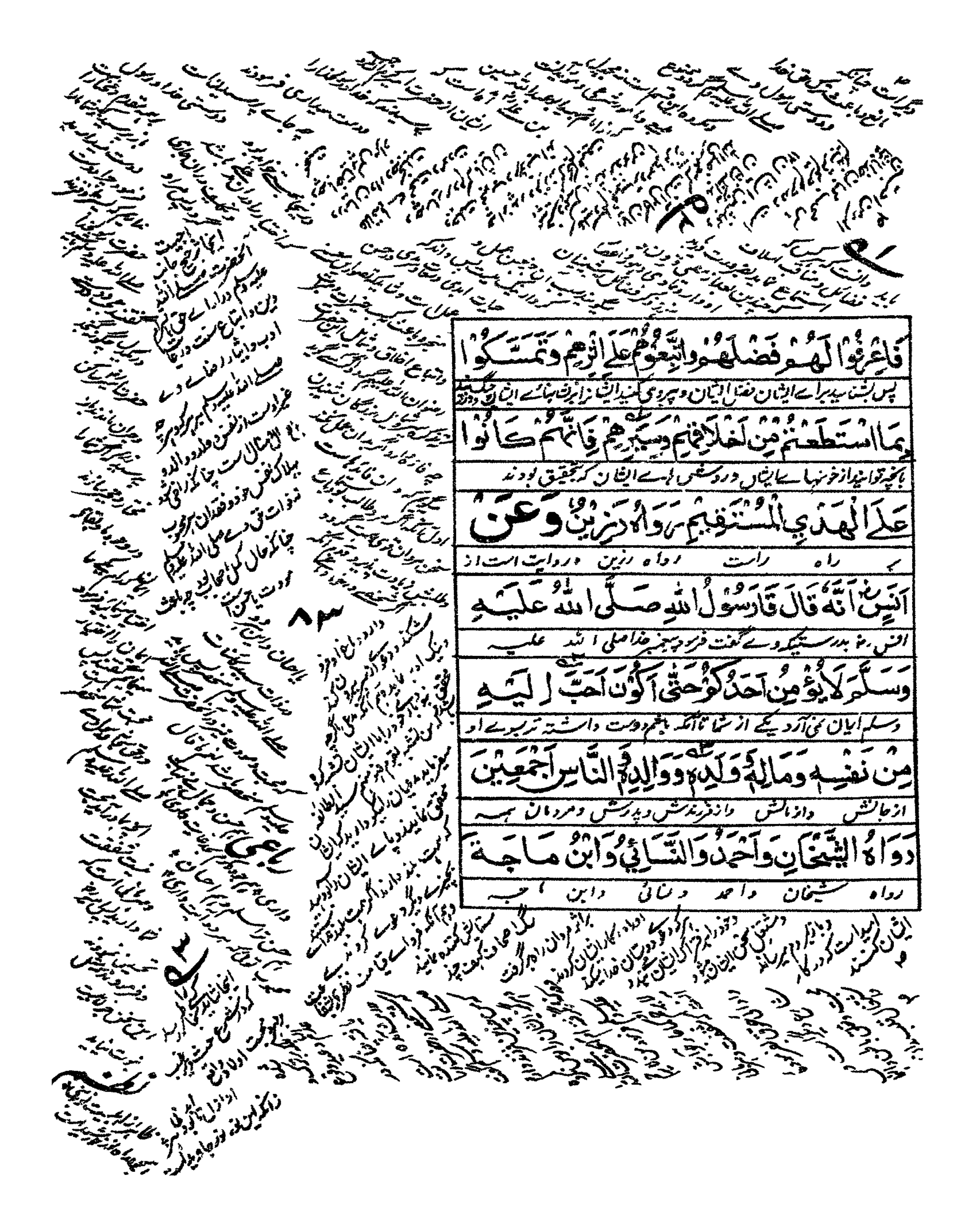
از هر که جز ایشان است درین امت ونیکوترین آنها از روی دلها و دورترین آنها از روی علم کمترین آن

تَكَلُّفًا اخْتَارَهُمُ اللهُ لِصُحْبَةِ نَبِيِّهِ وَلِإِقَامَةِ دِينِهِ

از روی تکلف برگزید ایشان را خدا از برای صحبت پیغمبر خود و برای برپا داشتن دین وی

بدعت کردن از سنت

۸۲

٨٣

فَاعْرِفُوا لَهُمْ فَضْلَهُمْ وَاتَّبِعُوهُمْ عَلٰى اَثَرِهِمْ وَتَمَسَّكُوا

پس بشناسید برائے ایشان فضل ایشان و پیروی کنید ایشان را بر نشانہائے ایشان و چنگ زنید

بِمَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ اَخْلَاقِهِمْ وَسِيَرِهِمْ فَاِنَّهُمْ كَانُوْا

بانچه توانید از خوبہائے ایشان و روشہائے ایشان که بتحقیق بودند

عَلَى الْهُدَى الْمُسْتَقِيْمِ رَوَاهُ رَزِيْنٌ وَعَنْ

بر راه راست رواه رزین و روایت است از

اَنَسٍ اَنَّهٗ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

انس رضی اللہ عنہ بدرستیکه وے گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیه

وَسَلَّمَ لَا يُؤْمِنُ اَحَدُكُمْ حَتّٰى اَكُوْنَ اَحَبَّ اِلَيْهِ

وسلم ایمان نمی آرد یکے از شما تا آنکه باشم دوست داشته تر بسوے او

مِنْ نَفْسِهٖ وَمَالِهٖ وَوَلَدِهٖ وَوَالِدِهٖ وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ

از جانش و از مالش و از فرزندش و پدرش و مردمان همه

رَوَاهُ الشَّيْخَانِ وَاَحْمَدُ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

رواه شیخان و احمد و نسائی و ابن ماجه

وَقِيلَ لِرَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَتَىٰ اَكُونُ

وگفته شد مر پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم کے باشم

مُؤْمِنًا وَفِي لَفْظٍ اٰخَرَ مُؤْمِنًا صَادِقًا قَالَ إِذَا اَحْبَبْتَ

مومن ودر لفظ آخر مومن صادق گفت چون دوست داشته باشی

اللّٰهَ فَقِيلَ وَمَتَىٰ اُحِبُّ اللّٰهَ فَقَالَ إِذَا اَحْبَبْتَ رَسُولَهُ

خدا را پس گفته شد وکی باشم که دوست دارم خدا را پس فرمود چون دوست داشته باشی پیغمبر او را

فَقِيلَ وَمَتَىٰ اُحِبُّ رَسُولَهُ قَالَ إِذَا اتَّبَعْتَ طَرِيقَتَهُ

پس گفته شد وکے دوست دارم پیغمبر او را فرمود چون پیروی کنی طریقهٔ او را

وَاسْتَعْمَلْتَ سُنَّتَهُ وَاَحْبَبْتَ بِحُبِّهِ وَاَبْغَضْتَ بِبُغْضِهِ

وعمل کنی سنت او را و دوست داری کسی را بسبب دوستی وے و دشمن داری کسے را بسبب دشمنی وی

وَوَالَيْتَ بِوِلَايَتِهِ وَعَادَيْتَ بِعَدَاوَتِهِ وَيَتَفَاوَتُ

و دوست شوی بدوستی وے و عداوت کنی بعداوت وے و متفاوت اند

النَّاسُ فِي الْإِيمَانِ عَلَىٰ قَدْرِ تَفَاوُتِهِمْ فِي مَحَبَّتِي

مردان در ایمان بمقدار تفاوت ایشان در محبت من

ويتفاوتون في الكفر على قدر تفاوتهم في بغضي ألا

و متفاوت میشوند در کفر باندازهٔ تفاوت ایشان در بغض من آگاه باشید

لا ايمان لمن لا محبة له ألا لا ايمان لمن لا محبة له

نیست ایمان مرآن شخص را که نیست محبت مر ورا آگاه باش نیست ایمان مر آنکس را که نیست محبت مر او را

ألا لا ايمان لمن لا محبة له كذا في الدلائل وقيل

آگاه باش نیست ایمان مر آنکس را که نیست محبت آنرا چنین است در دلائل خیرات و گفته شد

لرسول الله صلى الله عليه وسلم نرى مؤمنا يخشع و

مر پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را می بینیم مومنے را که خوف میکند

مؤمنا لا يخشع ما السبب في ذلك فقال من وجد لايمانه

و مومنے را که خوف نمیکند چیست سبب در ان میان پس گفت که هر که می یابد برائے ایمان خود

حلاوة خشع ومن لم يجدها لم يخشع فقيل بم توجد

ذائقه خوف میکند و کسیکه نیافت آنرا خوف نمی کند پس گفته شد بچه یافته میشود آن حلاوت

أو بم تنال وبما تكتسب قال بصدق الحب في الله فقيل

یا بچه حاصل کرده میشود و بچه کسب کرده میشود گفت براستی محبت در حق خدا پس گفته شد

وبم يوجد حب الله أو بم يكتسب فقال بحب رسوله

و بچه یافته میشود محبت خدا یا بچه کسب کرده میشود پس گفت بسبب محبت پیغمبرے

فالتمسوا رضاء الله ورضاء رسوله في حبهما كذا في الدلائل

پس بجوئید رضاے خدا و رضاے پیغمبر او در محبت هردو چنانست در دلائل الخیرات

٨٥

وقيل لرسول الله صلى الله عليه وسلم من آل محمد

وگفته شد مر پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را کیستند آل محمد

الذين أمرنا بحبهم وإكرامهم والبر بهم فقال

که امر کرده شده‌ایم بمحبت ایشان وگرامی کردن ایشان ونیکوکاری کردن بایشان پس گفت

أهل الصفاء والوفاء من آمن وأخلص قيل وما علاماتهم

صاحب صفا و وفا آنکسان که ایمان آوردند وخالص کردند پس گفته شد چیست نشانهای ایشان

فقال إيثار محبتي على كل محبوب واشتغال الباطن

پس گفت اختیار کردن محبت من برهمه دوست داشته شده مشغول داشتن باطن خود را

بذكري بعد ذكر الله وفي أخرى علامتهم إدمان

بذکر من بعد از ذکر خدا ودر روایت دیگر نشان ایشان دوام کردن

ذكري والإكثار من الصلوات علي وقيل

ذکر من وبسیار درود فرستادن بر من است وگفته شد

لرسول الله صلى الله عليه وسلم من القوي في الإيمان

مر پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم کیست قوی در ایمان آوردن

بك فقال من آمن بي ولم يرني فإنه مؤمن بي على

بتو پس فرمود کسیکه ایمان آورد بمن وندید مرا پس بدرستیکه وی مؤمن است بمن بر

شوق منه وصدق في محبتي وعلامة ذلك منه أنه

شوقیکه اوراست وبر صدق که در محبت من است ونشان اینکار ازاو آنست که او

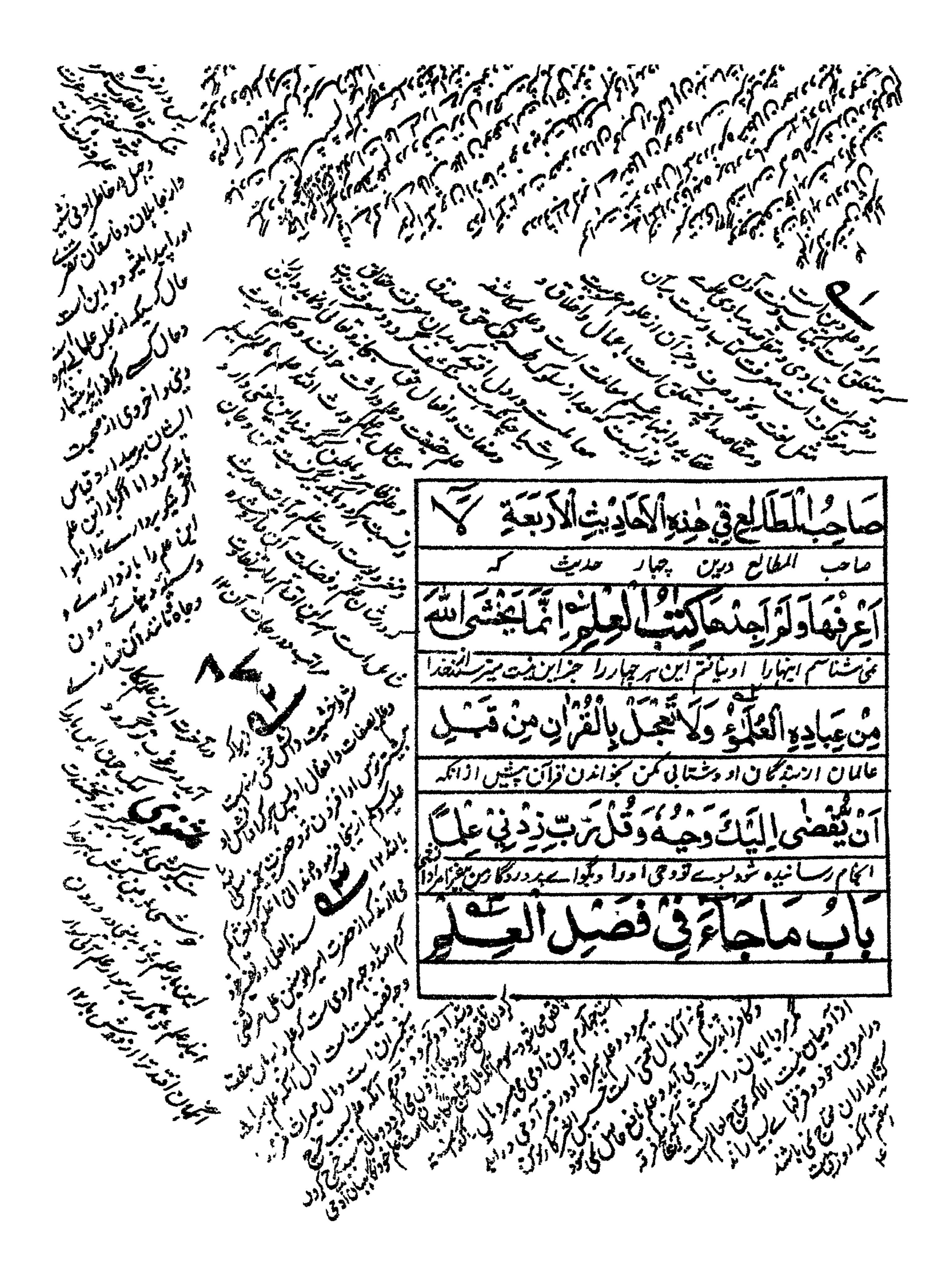
يود رؤيتي بجميع ما يملك وفي أخرى ملء الأرض

دوست میدارد دیدار مرا بتمام آنچیزیکه مالک شده است ودر روایت دیگر لفظ ملء الارض

ذهبا ذلك المؤمن بي حقا كذا في الدلائل وقال

ذهبا است آنکس مؤمن است بمن حقیقةً چنین است در دلائل وگفته است

٨٦

صَاحِبُ الْمَطَالِعِ فِيْ هٰذِهِ الْأَحَادِيْثِ الْأَرْبَعَةِ لَا

صاحب المطالع درین چهار حدیث که

أَعْرِفُهَا وَلَمْ أَجِدْهَا كُتُبِ الْعِلْمِ إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ

نمی شناسم اینهارا و نیافتم این هر چهار را جز این نیست میترسند از خدا

مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْاٰنِ مِنْ قَبْلِ

عالمان از بندگان او و شتابی مکن بخواندن قرآن پیش از انکه

أَنْ يُّقْضٰى إِلَيْكَ وَحْيُهٗ وَقُلْ رَّبِّ زِدْنِيْ عِلْمًا

انجام رسانیده شود بسوے تو وحی او را و بگو اے پروردگار من بیفزا مرا

بَابُ مَا جَاءَ فِيْ فَضْلِ الْعِلْمِ

وَالْعُلَمَاءُ وَعَنْ كَثِيْرِ بْنِ قَيْسٍ رض قَالَ كُنْتُ

و روایت است از کثیر ابن قیس رض گفت بودم من

جَالِسًا مَعَ اَبِي الدَّرْدَاءِ فِيْ مَسْجِدِ دِمَشْقَ فَجَاءَهُ رَجُلٌ

نشسته با ابودردا رض در مسجد دمشق پس آمد او را مردے

فَقَالَ يَا اَبَا الدَّرْدَاءِ اِنِّيْ جِئْتُكَ مِنْ مَدِيْنَةِ الرَّسُوْلِ

پس گفت اے ابودردا بدرستیکه من آمدم ترا از مدینه پیغمبر

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَدِيْثٍ بَلَغَنِيْ اَنَّكَ تُحَدِّثُهُ

صلے اللہ علیه وسلم جهت شنیدن حدیثے که رسیده است مرا که تو خبر میدهی از آن

عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَاجِئْتُ لِحَاجَةٍ

از پیغمبر خدا صلے اللہ علیه وسلم نیامده ام از جهت حاجتے دیگر

قَالَ فَاِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت پس بدرستیکه من شنیده ام پیغمبر خدا صلے اللہ علیه وسلم را

يَقُوْلُ مَنْ سَلَكَ طَرِيْقًا يَطْلُبُ فِيْهِ عِلْمًا سَلَكَ اللّٰهُ بِهِ

گفت کسے که برود راهے را که طلب کند در وے علمے ببرد خدا او را

طَرِيْقًا مِنْ طُرُقِ الْجَنَّةِ وَاِنَّ الْمَلٰئِكَةَ لَتَضَعُ اَجْنِحَتَهَا

براهے از راه هاے بهشت و بدرستیکه فرشتگان برآئینه می نهند بازوهاے خود را

رِضًا لِطَالِبِ الْعِلْمِ وَاِنَّ الْعَالِمَ لَيَسْتَغْفِرُ لَهُ مَنْ

بجهت رضامندی طالب علم و بدرستیکه عالم برآئینه آمرزش میخواهد براے او هرکه

فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالْحِيتَانُ فِي جَوْفِ الْمَاءِ

در آسمان است و هر که در زمین است و ماهیان در میان آب

وَإِنَّ فَضْلَ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ

و بدرستیکه فضیلت عالم بر عابد همچو فضل ماه شب

الْبَدْرِ عَلَى سَائِرِ الْكَوَاكِبِ وَإِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ

چهاردهم است بر باقی همه کواکب و بدرستیکه عالمان وارثان

الْأَنْبِيَاءِ وَإِنَّ الْأَنْبِيَاءَ لَمْ يُوَرِّثُوا دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا

پیغمبران اند و بدرستیکه پیغمبران وارث نگردانیدند دینار را و نه درهم را

وَإِنَّمَا وَرَّثُوا الْعِلْمَ فَمَنْ أَخَذَهُ أَخَذَ بِحَظٍّ وَافِرٍ رَوَاهُ

و گذاشته اند ارث مگر علم را پس کسیکه گرفت علم را گرفت نصیب تمام روایت کرده

أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَهْ

احمد و ترمذی و ابو داود و ابن ماجه

وَالدَّارِمِيُّ وَسَمَّاهُ التِّرْمِذِيُّ قَيْسَ بْنَ كَثِيرٍ

و دارمی و نام داشت راوی را ترمذی بر قیس ابن کثیر

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ

علیه وسلم چون بمیرد آدمی بریده می شود از وی همه عملی که میکند

الا من ثلثة من صدقة جارية او علم ينتفع

مگر از سه عمل یکی از ان صدقه جاریه ویا علم که نفع گرفته شود

به او ولد صالح يدعو له رواه مسلم وعن

بان یا فرزند نیک کردار که دعا کند او را رواه مسلم وروایت است

ابن مسعود رض قال قال رسول الله صلى الله عليه

از ابن مسعود رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وسلم لا حسد الا في الاثنين رجل اتاه الله

وسلم نیست حسد کردن روا مگر در دو کس مردیکه داد او را خدا

مالا فسلطه على هلكته في الحق ورجل اتاه الله

مال پس برگماشت وی تعالی او را بر هلاک کردن آن مال در طاعت حق و مردیکه داد او را خدا

الحكمة فهو يقضي بها ويعلمها متفق عليه

حکمت پس آن مرد عمل میکند بدان و تعلیم میکند آنرا متفق علیه

وعن عبد الله بن عمرو رض قال قال رسول الله

وروایت است از عبد الله بن عمرو رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم بلغوا عني ولو اية

صلی الله علیه وسلم برسانید از من گرچه آیتی باشد

وحدثوا عن بني اسرائيل ولا حرج

وحکایت کنید از بنی اسرائیل ونیست گناهی

وَمَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ

وهر که دروغ بر بندد بر من قصد الهس بایدکه بگیرد جای نشست خود را از آتش

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

روایت کرد بخاری وهم ازوی روایت است گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ نَفَّسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً

صلی الله علیه وسلم کسیکه آسایش دهد و دور گرداند از مسلمانی اندوهی را

مِنْ كُرَبِ الدُّنْيَا نَفَّسَ اللّٰهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ

از اندوهای دنیا آسایش دهد و دور گرداند خدایتعالی از آنکس اندوه را از

كُرَبِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَمَنْ يَسَّرَ عَلٰى مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللّٰهُ عَلَيْهِ

اندوه های روز قیامت وکسیکه آسان گرداند کار تنگدستی را که در دشواری افتاده است آسان گرداند

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللّٰهُ فِي

بروی حق تعالی در دنیا و آخرت وکسیکه بپوشد عیب مسلمانی را بپوشد خدایتعالی

الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللّٰهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ

در دنیا و آخرت و خدای تعالی در یاری کردن بنده است تا وقتیکه بنده

فِي عَوْنِ أَخِيهِ وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللّٰهُ

در یاری کردن برادر خود است وکسیکه برود راهی که طلب میکند در وی علمی را آسان گرداند حق تعالی

لَهُ بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللّٰهِ

مر آنکس را بسبب آن راهی بسوی بهشت و فراهم نیامده گروهی در خانه از خانهای خدا

يتلون كتاب الله ويتدارسونه بينهم الا نزلت

که بخوانند قرآن را ... و تعلیم کنند ... آن که فرود آید بر ایشان

عليهم السكينة وغشيتهم الرحمة وحفتهم

آرام باطن ... ایشان را رحمت و گرد ... ایشان را

الملائكة وذكرهم الله فيمن عنده ومن بطأ

فرشتگان و یاد کند ایشان را خدا تعالی در میان جمعی که نزد او ... و کسیکه

به عمله لم يسرع به نسبه رواه مسلم

پس اندازد ... عمل او پیش نمی آرد او را نسب او روایت کرد مسلم

وعن ابي امامة الباهلي قال ذكر

روایت است از ابی امامه باهلی رض گفت ذکر کرده شد برای

رسول الله صلى الله عليه وسلم رجلان

رسول خدا صلی الله علیه وسلم دو مرد یکی

احدهما عابد والآخر عالم فقال رسول الله

... دو مرد عابد دیگر عالم پس فرمود پیغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم فضل العالم على العابد

صلی الله علیه وسلم فضل عالم بر عابد

كفضلي على ادناكم ثم قال رسول الله صلى الله

همچو فضل من است بر ادنای شما باز فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰئِكَتَهُ وَاَهْلَ السَّمٰوَاتِ

علیه وسلم بدرستیکه خدا تعالے وفرشتگان او وآسمانیان

وَالْاَرْضِ حَتَّى النَّمْلَةَ فِىْ جُحْرِهَا وَحَتَّى الْحُوْتَ لَيُصَلُّوْنَ

وزمینیان تا مور چه درسوراخ خود وتا ماهی هر آئینه درود میفرستند

عَلٰى مُعَلِّمِ النَّاسِ الْخَيْرَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

بر تعلیم کننده خیر مردم را رواه ترمذی ودروایت است

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم

اَلْكَلِمَةُ الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْحَكِيْمِ فَحَيْثُ وَجَدَهَا فَهُوَ

سخن علم وحکمت چیز گم شده حکیم است پس هرجا که یافت آن کلمه را پس حکیم

اَحَقُّ بِهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

سزاوارتر است بآن کلمه رواه ترمذی وابن ماجه ودروایت است از

ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

ابن عباس رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله علیه

وَسَلَّمَ فَقِيْهٌ وَاحِدٌ اَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ اَلْفِ

وسلم یک فقیه سخت تراست بر شیطان از هزار

عَابِدٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ اَنَسٍ رض

عابد رواه ترمذی وابن ماجه ودروایت است از انس رض

٩٣

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم طلب العلم

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم طلب علم

فريضة على كل مسلم وواضع العلم عند غير أهله

فرض است بر هر مسلم و نهنده علم نزد کسیکه اهل آن نیست

كمقلد الخنازير الجوهر واللؤلؤ والذهب

همچو اندازنده است گردن خوکان قلاده جواهر و مروارید و طلا

رواه ابن ماجة وروى البيهقي في شعب الايمان

رواه ابن ماجه و روایت کرده بیهقی در شعب ایمان

الى قوله مسلم وقال هذا حديث متنه مشهور

تا قول او که مسلم است و گفت این حدیث حدیثیست که مشهور است

واسناده ضعيف وقد روي من أوجه كلها ضعيف

در میان مردم و اسناد او ضعیف است و تحقیق روایت کرده شده است از وجوه که همه ضعیف است

وعن أنس قال قال رسول الله صلى الله

و روایت است از انس گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عليه وسلم من خرج في طلب العلم فهو في سبيل

علیه وسلم کسیکه بیرون آمد برای طلب علم پس وی در راه

الله حتى يرجع رواه الترمذي والدارمي

خدا است تا هنگام باز گشتن رواه ترمذی و دارمی

۹۵

وعن سخبرة الازدي قال قال رسول الله

روایت است از سخبره ازدی رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم من طلب العلم كان كفارة

صلی الله علیه وسلم هر که طلب علم را باشد این طلب او کفارت

لما مضى رواه الترمذي والدارمي وعن ابي سعيد

گناهان را که گذشته است رواه ترمذی و دارمی و روایت است از ابی سعید

الخدري قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

خدری رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

لن يشبع المؤمن من خير يسمعه حتى يكون منتهاه

هرگز سیر نگردد مومن از شنیدن سخن نیک تا آنکه بیاشد عاقبت کار او

الجنة رواه الترمذي وعن ابن مسعود قال سمعت

بهشت رواه ترمذی و روایت است از ابن مسعود رض گفت شنیدم

رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول نضر الله

پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم که میگفت تر و تازه گرداند خدای

اِمْرَأً سَمِعَ مِنَّا شَيْئًا فَبَلَّغَهُ كَمَا سَمِعَهُ فَرُبَّ مُبَلَّغٍ اَوْعٰى لَهُ مِنْ

مرد را کہ شنید از ما چیزے را پس برسانید آنرا ہمچنانکہ شنید آنرا پس بسا کسیکہ رسانیدہ شود بوی آگاہ تر

سَامِعٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ الْاَشْجَعِيِّ رض

شنوندہ روایت کرد ترمذی و روایت است از عوف ابن مالک اشجعی رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَقُصُّ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم وعظ نمیگوید

اِلَّا اَمِيْرٌ اَوْ مَأْمُوْرٌ اَوْ مُخْتَالٌ رَوَاهُ اَبُوْدَاوٗدَ وَعَنْ

مگر حاکم یا کسیکہ امر کردہ است اورا حاکم یا مردے متکبر روایت کرد ابوداؤد و روایت است

اَبِيْ هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ

اُفْتِيَ بِغَيْرِ عِلْمٍ كَانَ اِثْمُهُ عَلٰى مَنْ اَفْتَاهُ وَمَنْ اَشَارَ عَلٰى

فتوے دہند بیدانش باشد گناہ او بر کسے کہ استفتا نمود اورا و کسیکہ امر کرد

اَخِيْهِ بِاَمْرٍ يَعْلَمُ اَنَّ الرُّشْدَ فِيْ غَيْرِهٖ فَقَدْ خَانَهُ رَوَاهُ

برادر خود را بکارے کہ میداند اینکہ صلاح کار وے در غیر آن است پس تحقیق خیانت کرد او را

أبو داود وعن معاوية رضـ قال إن النبي صلى الله عليه

ابوداؤد ودروایت است از معاویه رضـ گفت بدرستیکه پیغمبر خدا صلی الله علیه

وسلم نهى عن الأغلوطات رواه أبو داود وعن

وسلم نہی کرد از اغلوطات یعنے از مغالطات رواه ابوداؤد ودروایت است

أبي هريرة رضـ رواية يوشك أن يضرب الناس أكباد

از ابی ہریرہ رضـ بطریق روایت نزدیکست کہ بزنند مردم جگرہاے

الإبل يطلبون العلم فلا يجدون أحدا أعلم

شتران را ودرانحالیکہ طلب می کنند علم را پس نیابند ہیچ یکے را دانا تر

من عالم المدينة رواه الترمذي

از عالم مدینہ مطہرہ رواه ترمذی

وَعَنْهُ فِيمَا أَعْلَمُ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از وے در آنچہ میدانم از پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم اینحدیث فرمود

قَالَ إِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبْعَثُ لِهٰذِهِ الْأُمَّةِ عَلٰى رَأْسِ كُلِّ

پیغمبر خدا تحقیق خدا برانگیزد برائے نفع این امت بر سر ہر

مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُّجَدِّدُ لَهَا دِيْنَهَا رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنِ

صد سالے کسے را کہ نو می گرداند برائے امت دین او را رواہ ابوداؤد و روایت است

الْحَسَنِ مُرْسَلًا قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

حسن رض از روے مرسل گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

مَنْ جَاءَهُ الْمَوْتُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْعِلْمَ لِيُحْيِيَ بِهِ الْإِسْلَامَ

کسیکہ بیاید موت او را حال آنکہ وے طلب می کند علم را تا زندہ گرداند بآن علم دین اسلام را

فَبَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّبِيِّيْنَ دَرَجَةٌ وَّاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ رَوَاهُ

پس میان او و میان پیغمبران یک پایہ تفاوت است در جنت رواہ

الدَّارِمِيُّ وَعَنْ وَاثِلَةَ بْنِ الْأَسْقَعِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

دارمی و روایت است از واثلہ بن اسقع رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ فَأَدْرَكَهُ كَانَ لَهُ

صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ بجوید علم دین را پس دریابد آنرا باشد مر او را

كِفْلَانِ مِنَ الْأَجْرِ فَإِنْ لَمْ يُدْرِكْهُ كَانَ لَهُ كِفْلٌ مِنَ الْأَجْرِ

دو نصیب از ثواب پس اگر در نیافت آن علم را باشد مر او را یک ثواب

٩٨

رواه الدارمي وعن أبي هريرة رضـ قال قال رسول الله

روایت کرد دارمی و روایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم إن مما يلحق المؤمن من عمله

صلی الله علیه وسلم بدرستیکه از آنچه میرسد مسلمان را از ثواب کردار وے

وحسناته بعد موته علماً علمه ونشره وولداً

واز نیکی ہاے وے بعد از مرگ وے علمیست که دانست اورا و پراگنده کرد آنرا و فرزند

صالحاً تركه أو مصحفاً ورّثه أو مسجداً بناه أو بيتاً

نیک کردار که گذاشت او را یا مصحفی که بارث گذاشت او را یا مسجدے که بنا کرد او را

لابن السبيل بناه أو نهراً أجراه أو صدقة أخرجها

که برائے مسافران بنا کرده است یا نہرے که روان ساخت آنرا یا صدقه که بیرون آورد آنرا

من ماله في صحته وحياته تلحقه بعد موته

از مال خود در تندرستی خود و در حیات خود میرسد ثواب این چیزہا آن مسلمان را پس مرگ او

رواه ابن ماجة والبيهقي في شعب الإيمان

روایت کرد ابن ماجه و بیہقی در شعب الایمان

وعن عائشة رضـ أنها قالت سمعت رسول الله

و روایت است از عائشه رضـ بدرستیکه گفت شنیدم من آنحضرت را

صلى الله عليه وسلم يقول إن الله عز وجل أوحى إلي

صلی الله علیه وسلم میگفت بدرستیکه خدا تعالی وحی کرد بسوے من

أَنَّهُ مَنْ سَلَكَ مَسْلَكًا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ سَهَّلَتْ لَهُ طَرِيقَ

بگرد برود راہے در طلب علم آسان گرداند مر او را راه

الْجَنَّةِ وَمَنْ سَلَبْتُ كَرِيمَتَيْهِ أَثَبْتُهُ عَلَيْهِمَا الْجَنَّةَ وَفَضْلٌ

بہشت وکسیکہ برباید من ہر دو چشم او را ثواب میدہم او را در مقابلہ چشم بہشت و زیادتی

فِي عِلْمٍ خَيْرٌ مِنْ فَضْلٍ فِي عِبَادَةٍ وَمِلَاكُ الدِّينِ الْوَرَعُ

در علم بہتر است از زیادتی در عبادت وسبب استحکام دین ورع و تقوی است

رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

رواه بیہقی در شعب ایمان مرویست است از ابن عباس رض

قَالَ تَدَارُسُ الْعِلْمِ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ خَيْرٌ مِنْ إِحْيَائِهَا

گفت درس گفتن علم یک ساعت از شب بہتر است از زنده گردانیدن تمام شب

رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رض أَنَّ

رواه دارمی و روایت است از عبد الله بن عمرو رض مر بدرستیکہ

رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ بِمَجْلِسَيْنِ فِي مَسْجِدِهِ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم گذشت بدو مجلس که در مسجد شریف وے بود

فَقَالَ كِلَاهُمَا عَلَى خَيْرٍ وَأَحَدُهُمَا أَفْضَلُ مِنْ صَاحِبِهِ أَمَّا

پس فرمود آنحضرت ہر دو مجلس ثابت اند بر نیکی و یکے از ان دو اہل مجلس فاضلتر است از دیگرے اما

هَؤُلَاءِ فَيَدْعُونَ اللهَ وَيَرْغَبُونَ إِلَيْهِ فَإِنْ شَاءَ

اینجماعت مشغول اند بدعا پس میخوانند خدا را و رغبت میکنند بسوے او پس اگر بخواهد

أَعْطَاهُمْ وَإِنْ شَاءَ مَنَعَهُمْ وَأَمَّا هَؤُلَاءِ فَيَتَعَلَّمُونَ

میدہد ایشان را و اگر بخواہد منع کند ایشان را و اما این طایفه که مشغول اند بیاد گرفتن علم

الْفِقْهَ أَوِ الْعِلْمَ وَيُعَلِّمُونَ الْجَاهِلَ فَهُمْ أَفْضَلُ

فقہ را یا علم را ومی آموزند نادان را پس ایشان فاضلتر اند

وَاِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا ثُمَّ جَلَسَ فِيْهِمْ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ اَبِي

و نه فرستاده شده ام من مگر آموزنده علم را پس نشست آنحضرت درمیان این قوم روایت کرده دارمی و روایت است از ابی

الدَّرْدَاءِ قَالَ سُئِلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا حَدُّ الْعِلْمِ الَّذِيْ

درداء رض گفت پرسیده شد از آن حضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ چیست نہایت علمی کہ

اِذَا بَلَغَهُ الرَّجُلُ كَانَ فَقِيْهًا فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

چون برسد مرد آن مرتبہ را باشد دانندۂ فقہ پس فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

مَنْ حَفِظَ عَلٰى اُمَّتِيْ اَرْبَعِيْنَ حَدِيْثًا فِيْ اَمْرِ دِيْنِهَا بَعَثَهُ اللّٰهُ فَقِيْهًا

کسیکہ یاد کرد و برساند برامت من چہل حدیث از کار دین ایشان برانگیزد خدا تعالی او را در زمرۂ فقہا

وَكُنْتُ لَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ شَافِعًا وَّشَهِيْدًا وَعَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رض

و باشم من او را روز قیامت شفاعت کنندہ و گواہی دہندہ و روایت است از انس ابن مالک رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ تَدْرُوْنَ مَنْ اَجْوَدُ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم آیا مے دریابید کہ کیست زیادہ تر

جُوْدًا قَالُوا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ اَعْلَمُ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى اَجْوَدُ جُوْدًا ثُمَّ اَنَا

از روے جود و کرم گفتند صحابہ خدا و رسول خدا داناتر است گفت کامل تر از روے جود خدا تعالی است پس من

اَجْوَدُ بَنِيْ اٰدَمَ وَاَجْوَدُهُمْ مِنْ بَعْدِيْ رَجُلٌ عَلِمَ عِلْمًا فَنَشَرَهُ

جواد ترام از میان آدمیان و جوادترین نوع انسان بعد از من مردیست کہ حاصل کرد علم را پس نشر کرد علم را

يَأْتِيْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَمِيْرًا وَحْدَهُ اَوْ قَالَ اُمَّةً وَّاحِدَةً وَعَنْهُ

می آید روز قیامت تنہا مانند امیرے کہ ہمراہ او تابعان باشند یا گفت راوی مانند امت واحدہ و روایت است از وے

اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْهُوْمَانِ لَا يَشْبَعَانِ

بدرستیکہ پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم فرمود دو حریص سیر نمے شوند

مَنْهُوْمٌ فِي الْعِلْمِ لَا يَشْبَعُ مِنْهُ وَمَنْهُوْمٌ فِي الدُّنْيَا لَا يَشْبَعُ

یکے حریص در علم سیر نمی شود از تحصیل علم و حریص در دنیا سیر نمی شود

[Marginal note:] ۱۰ تحقیق این حدیث [illegible] علما را از سلف و خلف [illegible] تصنیف [illegible] اربعینات [illegible] صلے اللہ علیہ [illegible] معنی آن [illegible]

مِنْهَا مَا رَوَى الْبَيْهَقِيُّ الْأَحَادِيثَ الثَّلٰثَةَ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَقَالَ

ازان روایت کرد بیهقی این سه احادیث را در شعب الایمان و گفت

قَالَ الْإِمَامُ أَحْمَدُ فِي حَدِيثِ أَبِي الدَّرْدَاءِ هٰذَا مَتْنٌ مَشْهُورٌ فِيمَا

که گفت امام احمد در حدیث ابی درداء متن این حدیث مشهور است در میان

بَيْنَ النَّاسِ لَيْسَ لَهُ إِسْنَادٌ صَحِيحٌ وَعَنْ عَوْنٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ

مردم و نیست مر ویرا اسناد صحیح و روایت است از عون گفت گفت عبد الله

ابْنُ مَسْعُودٍ رضـ مَنْهُومَانِ لَا يَشْبَعَانِ صَاحِبُ الْعِلْمِ وَصَاحِبُ الدُّنْيَا

ابن مسعود رضـ دو حریص سیر نمی شوند اہل علم و اہل دنیا

وَلَا يَسْتَوِيَانِ أَمَّا صَاحِبُ الْعِلْمِ فَيَزْدَادُ رِضًا لِلرَّحْمٰنِ وَأَمَّا

و برابر نیستند این هر دو اما صاحب علم پس زیاده میکند خوشنودی خدای مهربان را ولیکن

صَاحِبُ الدُّنْيَا فَيَتَمَادَى فِي الطُّغْيَانِ ثُمَّ قَرَأَ عَبْدُ اللّٰهِ كَلَّا إِنَّ

صاحب دنیا پس نهایت میرود در سرکشی باز خواند عبد الله این آیة را حقا بر آئینه

الْإِنْسَانَ لَيَطْغٰى أَنْ رَآهُ اسْتَغْنٰى قَالَ وَقَالَ الْآخَرُ

آدمی از حد میگذرد وقتیکه می بیند خود را توانگر شده گفت و گفت بار دیگر

إِنَّمَا يَخْشَى اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْهُ

جز این نیست که می ترسند از خدا عالمان از بندگان او رواه دارمی و روایت است از وی

مُرْسَلًا قَالَ سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَجُلَيْنِ

از روے مرسل گفت پرسیده شد پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم از حال دو مرد

كَانَا فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ أَحَدُهُمَا كَانَ عَالِمًا يُصَلِّي الْمَكْتُوبَةَ ثُمَّ

که بودند در فرزندان یعقوب یکے ازان دو مرد بود عالم که میگزارد نماز فرض را پستر

يَجْلِسُ فَيُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ وَالْآخَرُ يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ

می نشست پس می آموخت مردم را علم و مرد دیگر روزه میداشت بروز و نماز میگذارد

اللَّيْلَ أَيُّهُمَا أَفْضَلُ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضْلُ هٰذَا

در شب کدام یکے ازین دو مرد فاضلتر است فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم زیادتی و ثواب این

الْعَالِمِ الَّذِي يُصَلِّي الْمَكْتُوبَةَ ثُمَّ يَجْلِسُ فَيُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ عَلَى

عالم کہ صفتش اینست کہ میگذارد نماز فرض را پس تری نشست و تعلیم میکرد مردم را علم بر آن

الْعَابِدِ الَّذِي يَصُومُ النَّهَارَ وَيَقُومُ اللَّيْلَ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ

مرد عابد کہ روزہ میداشت بروز و نماز میگذارد در شب ہمچو فضل من است بر مرد یکہ پست پایہ تر از (شما)

رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ بَابُ مَا جَاءَ فِي عِلْمٍ بِلَا عَمَلٍ وَشِرَارِ الْعُلَمَاءِ

رواہ دارمی باب احادیثے کہ وارد شدہ است در علم بلا عمل و بدترین علماء

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلٰهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللّٰهُ عَلَى عِلْمٍ وَخَتَمَ

آیا دیدی کسے را کہ معبود خود گرفتہ است خواہش نفس خود را و گمراہ کرد او را خدا با وجود دانش و مہر نہاد

عَلَى سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَى بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ

بر گوش او و دل او و پیدا کرد بر چشم او پردہ پس کیست کہ راہ نماید او را

مِنْ بَعْدِ اللّٰهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۝ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ

بعد از خدا آیا پند نمی گیرید آیا میفرمائید مردمان را بنیکو کارے و فراموش میکنید

أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتٰبَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

خویشتن را و شما میخوانید کتاب آیا نمی فہمید و روایت است از ابی ہریرہ رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ عِلْمٍ لَا يُنْتَفَعُ بِهِ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم مثال علمے کہ نفع گرفتہ نمی شود بوے

كَمَثَلِ كَنْزٍ لَا يُنْفَقُ مِنْهُ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالدَّارِمِيُّ

ہمچو حال گنجے است کہ دادہ نمی شود از وے در راہ خدا رواہ احمد و دارمی

وَعَنْ عَلِيٍّ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوشِكُ

و روایت است از علی رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم نزدیک است

أَنْ يَأْتِيَ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يَبْقَى مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا اسْمُهُ

که بیاید بر مردم روزگاری که باقی نماند از دین مگر نام او

وَلَا يَبْقَى مِنَ الْقُرْآنِ إِلَّا رَسْمُهُ مَسَاجِدُهُمْ عَامِرَةٌ وَهِيَ خَرَابٌ

وباقی نماند از قرآن مگر آئین وی مسجدهای ایشان آبادان است وحال آنکه مسجدها ویرانست

مِنَ الْهُدَى عُلَمَاؤُهُمْ شَرُّ مَنْ تَحْتَ أَدِيمِ السَّمَاءِ مِنْ عِنْدِهِمْ

از هدایت دانشمندان ایشان بدترین مردم اند که زیر آسمان اند از نزد ایشان

تَخْرُجُ الْفِتْنَةُ وَفِيهِمْ تَعُودُ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ

بیرون می آید فتنه وباز هم در ایشان باز میگردد روایت کرد بیهقی در شعب ایمان این حدیث را

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ومروی است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم

تَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنْ جُبِّ الْحُزْنِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

پناه جوئید بخدا از جب حزن گفتند ای پیغمبر خدا صلے الله علیه

وَسَلَّمَ وَمَا جُبُّ الْحُزْنِ قَالَ وَادٍ فِي جَهَنَّمَ تَتَعَوَّذُ مِنْهُ جَهَنَّمُ كُلَّ

وسلم وچیست جب حزن فرمود وادی است در دوزخ پناه میجوید از وی دوزخ

يَوْمٍ أَرْبَعَ مِائَةِ مَرَّةٍ قِيلَ يَا رَسُولَ اللهِ وَمَنْ يَدْخُلُهَا قَالَ

هر روز چهارصد مرتبه گفته شد ای پیغمبر خدا که می درآید آن را فرمود

الْقُرَّاءُ الْمُرَاءُونَ بِأَعْمَالِهِمْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَكَذَا ابْنُ مَاجَةَ

قرآن خوانندگان ریاکنندگان بعملهای خود روایت کرد ترمذی وهمچنین ابن ماجه

وَزَادَ فِيهِ وَإِنَّ مِنْ أَبْغَضِ الْقُرَّاءِ إِلَى اللهِ الَّذِينَ يَزُورُونَ الْأُمَرَاءَ

وزیاده کرد درآن حدیث این کلام را وبدرستیکه از جمله دشمن داشته شده ترین قراء بسوی خدا آن کسان اند که ملاقات میکنند امرا را

قَالَ الْمُحَارِبِيُّ يَعْنِي الْجَوَرَةَ وَعَنِ الْحَسَنِ رض قَالَ الْعِلْمُ عِلْمَانِ

گفت محاربی مراد بامرا جابرانند وروایت است از حسن رض گفت علم دو علم است

فَعِلْمٌ فِي الْقَلْبِ فَذَاكَ الْعِلْمُ النَّافِعُ وَعِلْمٌ عَلَى اللِّسَانِ فَذَالِكَ حُجَّةُ

پس یک علم علمی است که در دل است پس آن علمی است سودمند و دیگر علمی است که بر سر زبانست پس این علم حجت

اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى ابْنِ آدَمَ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ زِيَادِ بْنِ

خدااست بر آدمیان که بدان الزام خواهد داد ابن آدم را رواه الدارمی و روایت است از زیاد بن

حُدَيْرٍ قَالَ لِي عُمَرُ رض هَلْ تَعْرِفُ مَا يَهْدِمُ الْإِسْلَامَ قُلْتُ لَا قَالَ

حدیر که گفت مرا عمر رض ایا می شناسی چه چیز مے شکند بنای اسلام را گفتم من نمی شناسم گفت عمر رض

يَهْدِمُهُ زَلَّةُ الْعَالِمِ وَجِدَالُ الْمُنَافِقِ بِالْكِتَابِ وَحُكْمُ الْأَئِمَّةِ

می شکند بنای اسلام را لغزیدن عالم و نزاع منافقان بکتاب خدا و حکم کردن امراء جور

الْمُضِلِّيْنَ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رض قَالَ اِنَّ مِنْ

که گمراه کنندگان خلق اند رواه دارمی و مرویست از ابی درداء گفت بدرستیکه از جمله

اَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللّٰهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَالِمٌ لَا يَنْتَفِعُ بِعِلْمِهٖ رَوَاهُ

بدترین مردمان نزد خدا تعالی از روی مرتبه روز قیامت عالمی است که فائده نبگیرد از علم خود رواه

الدَّارِمِيُّ وَعَنِ الْاَحْوَصِ بْنِ حَكِيْمٍ عَنْ اَبِيْهِ رض قَالَ سَأَلَ رَجُلٌ النَّبِيَّ

دارمی و روایت است از احوص بن حکیم از پدر خود رض گفت پرسید مردی پیغمبر خدارا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الشَّرِّ فَقَالَ لَا تَسْأَلُوْنِيْ عَنِ الشَّرِّ وَسَلُوْنِيْ

صلی الله علیه وسلم از بدی پس فرمود مپرسید مرا از شر و بپرسید مرا

عَنِ الْخَيْرِ يَقُوْلُهَا ثَلٰثًا ثُمَّ قَالَ اَلَا اِنَّ شَرَّ الشَّرِّ شِرَارُ الْعُلَمَاءِ وَاِنَّ

از خیر فرمود این کلمه را سه بار پس فرمود بدانید که بدرستی بدترین بدان علما اند و بدرستی که

خَيْرَ الْخَيْرِ خِيَارُ الْعُلَمَاءِ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ سُفْيَانَ اَنَّ عُمَرَ بْنَ

نیکترین نیکان نیکان علما اند رواه دارمی و مرویست از سفیان بدرستی که عمر بن

الْخَطَّابِ رض قَالَ لِكَعْبٍ مَنْ اَرْبَابُ الْعِلْمِ قَالَ الَّذِيْنَ يَعْمَلُوْنَ بِمَا يَعْلَمُوْنَ

خطاب رض گفت مر کعب را که کیستند خداوندان علم گفت آنکسان اند که عمل میکنند بانچه علم دارند

قَالَ فَمَا اَخْرَجَ الْعِلْمَ مِنْ قُلُوْبِ الْعُلَمَاءِ قَالَ الطَّمَعُ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ

گفت پس چه چیز بیرون میکشد نور علم را از دلهائے علماء گفت طمع بیرون می کشد رواه الدارمی

وَعَنِ الْاَعْمَشِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اٰفَةُ الْعِلْمِ

و روایت است از اعمش رح گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم آفت علم

النِّسْيَانُ وَاِضَاعَتُهٗ اَنْ تُحَدِّثَ بِهٖ غَيْرَ اَهْلِهٖ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ مُرْسَلًا

فراموشی است و ضائع گردانیدن علم اینست که حدیث کنی علم را بغیر اہل علم رواه دارمی بطریق مرسل

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ لَوْ اَنَّ اَهْلَ الْعِلْمِ صَانُوا الْعِلْمَ

و روایت است از عبداللہ بن مسعود رض گفت بودے که اہل علم نگاه میداشتند علم را

وَوَضَعُوْهُ عِنْدَ اَهْلِهٖ لَسَادُوْا بِهٖ اَهْلَ زَمَانِهِمْ وَلٰكِنَّهُمْ بَذَلُوْهُ

و می نهادند علم را نزد اہل آن هر آئینه مهتر می شدند بسبب علم اہل زمان خود را ولیکن اہل علم در یافتند علم را

لِاَهْلِ الدُّنْيَا لِيَنَالُوْا بِهٖ مِنْ دُنْيَاهُمْ فَهَانُوْا عَلَيْهِمْ سَمِعْتُ نَبِيَّكُمْ

مر اہل دنیا را تا بیابند بدان علم چیزے از دنیائے ایشان پس خوار شدند نزد اہل دنیا شنیدم پیغمبر شما را

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ جَعَلَ الْهُمُوْمَ هَمًّا وَاحِدًا هَمَّ اٰخِرَتِهٖ

صلی اللہ علیہ وسلم میفرمود کسے که بگرداند قصدها ے خود یک قصد که قصد آخرت است

كَفَاهُ اللّٰهُ هَمَّ دُنْيَاهُ وَمَنْ تَشَعَّبَتْ بِهِ الْهُمُوْمُ اَحْوَالَ الدُّنْيَا

بسند کند او را خدا تعالی مقصود دنیائے وی را کسی که پریشان گرداند او را قصدهائے او لااحوال دنیا است

لَمْ يُبَالِ اللّٰهُ فِيْ اَيِّ اَوْدِيَتِهَا هَلَكَ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

باک و پروا ندارد خدا که در کدام یکے از وادیهائے دنیا هلاک گردد رواه ابن ماجه و روایت است از

ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اُنَاسًا

ابن عباس رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم بدرستیکه بعض مردم

مِنْ اُمَّتِيْ سَيَتَفَقَّهُوْنَ فِي الدِّيْنِ وَيَقْرَءُوْنَ الْقُرْاٰنَ وَيَقُوْلُوْنَ

از امت من نزدیک باشد که فقیه شوند در دین و خوانند قرآن را و گویند

نَاتِي الْاُمَرَاءَ فَنُصِيبُ مِنْ دُنْيَاهُمْ وَنَعْتَزِلُهُمْ بِدِينِنَا وَلَا يَكُونُ

می آییم امرا را پس میرسیم به چیزے از دنیاے ایشان و گوشه میگیریم از ایشان بادین خود نمی شود

ذٰلِكَ كَمَا لَا يُجْتَنٰى مِنَ الْقَتَادِ اِلَّا الشَّوْكُ كَذٰلِكَ لَا يُجْتَنٰى مِنْ قُرْبِهِمْ

آن چنانکه چیده نمی شود از درخت خاردار مگر خار همچنین حاصل نمی شود از قرب امرا

اِلَّا قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الصَّبَّاحِ كَاَنَّهٗ يَعْنِي الْخَطَايَا رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهُ

مگر گفت محمد بن صباح گویا میخواهد از ان گناهان را رواه ابن ماجه و روایت است از وے

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اَوَّلَ النَّاسِ يُقْضٰى عَلَيْهِ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم بدرستیکه نخستین مردیکه حکم کرده شود برو ے

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَجُلٌ اُسْتُشْهِدَ فَاُتِيَ بِهٖ فَعَرَّفَهٗ نِعَمَهٗ فَعَرَفَهَا فَقَالَ

روز قیامت مرد یست که کشته شد در راه خدا پس آورده میشود پس می شناساند خدا مرا را نعمت هاے خود پس شناسد نعمت خدا را پس میگوید

فَمَا عَمِلْتَ فِيْهَا قَالَ قَاتَلْتُ فِيْكَ حَتّٰى اسْتُشْهِدْتُ قَالَ كَذَبْتَ

با مرد پس چه عمل کردی در شکر این نعمت گوید آ مرد کارزار کردم براے تو تا آنکه کشته شدم میگوید خدا دروغ گفتی

وَلٰكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِاَنْ يُقَالَ جَرِيْءٌ فَقَدْ قِيْلَ ثُمَّ اُمِرَ بِهٖ فَسُحِبَ

ولیکن تو کارزار کردی براے اینکه گفته شود که فلان دلیر است پس تحقیق گفته شد پس امر کرده شود بجهت وے پس کشیده شود

عَلٰى وَجْهِهٖ حَتّٰى اُلْقِيَ فِي النَّارِ وَرَجُلٌ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَعَلَّمَهٗ وَقَرَاَ

بر روے خود تا آنکه انداخته شود در آتش دوزخ و دیگر مردیکه آموخت علم را و آموزانید آنرا و خواند

الْقُرْاٰنَ فَاُتِيَ بِهٖ فَعَرَّفَهٗ نِعَمَهٗ فَعَرَفَهَا قَالَ فَمَا عَمِلْتَ فِيْهَا قَالَ

قرآن را پس آورده شود او را پس شناسانداو را خدا نعمتهاے خود پس شناسد آن نعمت ها را بگوید خدا پس چه کار کردی در شکر این نعمتها میگوید مرد

تَعَلَّمْتُ الْعِلْمَ وَعَلَّمْتُهٗ وَقَرَاْتُ فِيْكَ الْقُرْاٰنَ قَالَ كَذَبْتَ وَلٰكِنَّكَ

آموختم علم را و آموزانیدم آنرا و خواندم قرآن را در رضاے تو میگوید خدا تعالی دروغ گفتی ولیکن تو

تَعَلَّمْتَ الْعِلْمَ لِيُقَالَ اِنَّكَ عَالِمٌ وَقَرَاْتَ الْقُرْاٰنَ لِيُقَالَ هُوَ قَارِئٌ

علم آموختی تا اینکه گفته شود بتحقیق که تو عالمی و خواندی قرآن را تا گویند مردم که فلان خواننده قرآن است

فَقَدْ قِيلَ ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ حَتَّى أُلْقِيَ فِي النَّارِ وَرَجُلٌ وَسَّعَ

پس تحقیق گفته شد پس امر کرده شود بحق وی پس کشیده شود بر روی وی تا آنکه انداخته شود در دوزخ و دیگر مردیکه فراخ گردانیده است

اللّٰهُ عَلَيْهِ الرِّزْقَ وَأَعْطَاهُ مِنْ أَصْنَافِ الْمَالِ كُلِّهِ فَأُتِيَ بِهِ فَعَرَّفَهُ نِعَمَهُ

خدا بر وی روزی داده است او را گونه گونهای مال همه پس آورده شود او را پس شناساند خدا او را نعمتهای خود

فَعَرَفَهَا قَالَ فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا قَالَ مَا تَرَكْتُ مِنْ سَبِيلٍ تُحِبُّ أَنْ يُنْفَقَ

پس بشناسد آن نعمت ها را میگوید پس چه عمل کردی در شکر این نعمت میگوید آنمرد نگذاشتم هیچ راهی را که دوست داری تو که صرف کرده شود

فِيهَا إِلَّا أَنْفَقْتُ فِيهَا لَكَ قَالَ كَذَبْتَ وَلٰكِنَّكَ فَعَلْتَ لِيُقَالَ هُوَ

دران مگر آنکه صرف کرم دران برضای تو میگوید خدا تعالی دروغ گفتی و لیکن تو کردی این کار تا که گفته شود که او

جَوَادٌ فَقَدْ قِيلَ ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَى وَجْهِهِ ثُمَّ أُلْقِيَ فِي النَّارِ رَوَاهُ

سخی است پس تحقیق گفته شد پس امر کرده شود بحق وی پس کشیده شود بر روی خود پس انداخته شود در دو[زخ]

مُسْلِمٌ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

مسلم و روایت است از عبد الله ابن عمر رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ إِنَّ اللّٰهَ لَا يَقْبِضُ الْعِلْمَ انْتِزَاعًا يَنْتَزِعُهُ مِنَ الْعِبَادِ وَلٰكِنْ يَقْبِضُ

وسلم بدرستیکه خدا نمی گیرد علم را بطریق کشیدن که بکشد آنرا از دست بندگان ولیکن باز میگیرد

الْعِلْمَ بِقَبْضِ الْعُلَمَاءِ حَتَّى إِذَا لَمْ يُبْقِ عَالِمًا اتَّخَذَ النَّاسُ رُءُوسًا

علم را بمیرانیدن علما تا آنکه چون باقی نگذارد هیچ عالمی را میگیرند مردم سران

جُهَّالًا فَسُئِلُوا فَأَفْتَوْا بِغَيْرِ عِلْمٍ فَضَلُّوا وَأَضَلُّوا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

قوم جاهلان را پس پرسیده پس فتوی بدهند بجهل پس خود هم گمراه میشوند و هم دیگر آنرا گمراه میکنند متفق علیه روایت از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سُئِلَ عَنْ عِلْمٍ

ابی هریرة رض گفت فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه پرسیده شود از علمی

عَلِمَهُ ثُمَّ كَتَمَهُ أُلْجِمَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ بِلِجَامٍ مِنْ نَارٍ رَوَاهُ أَحْمَدُ

که میداند آنرا پس پوشید آنرا لگام کرده شود در دهان او روز قیامت از آتش دوزخ رواه احمد

وأبو داود والترمذي ورواه ابن ماجة عن انس رض وعن كعب بن

وابوداود وترمذی ورواه ابن ماجه از انس رض وروایت از کعب ابن

مالك رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من طلب العلم ليجاري به

مالک رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه طلب کند علم را تاکه همراهی کند علما را

العلماء او ليماري به السفهاء او يصرف به وجوه الناس اليه ادخله

بآن یا آنکه جدال کند بآن علم جاهلان را یا بگرداند بآن علم روی های مردم بسوی خود درآورد اورا

الله النار رواه الترمذي وروى ابن ماجة عن ابن عمر رض وعن

خدا در آتش دوزخ رواه ترمذی وروایت کرد ابن ماجه از ابن عمر رض وروایت است از

ابن عباس رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من قال في القرآن

ابن عباس رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم هرکه بگوید در قرآن تفسیر

برأيه فليتبوأ مقعده من النار رواه الترمذي وعن ابي هريرة

از قیاس خود پس باید که بگیرد جای نشست خود را از آتش رواه ترمذی وروایت است از ابی هریرة

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من تعلم علما مما يبتغى به

گفت فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه بیاموزد علمی از جنس علمی که طلب کرده شود بدان علم

وجه الله لا يتعلمه الا ليصيب به عرضا من الدنيا لم يجد عرف

ذات الهی نیاموزد آن علم را مگر آنکه برسد بسبب آن علم متاعی را از دنیا نیابد آنکس بوی

الجنة يوم القيمة يعني ريحها رواه احمد وابو داود وابن ماجة

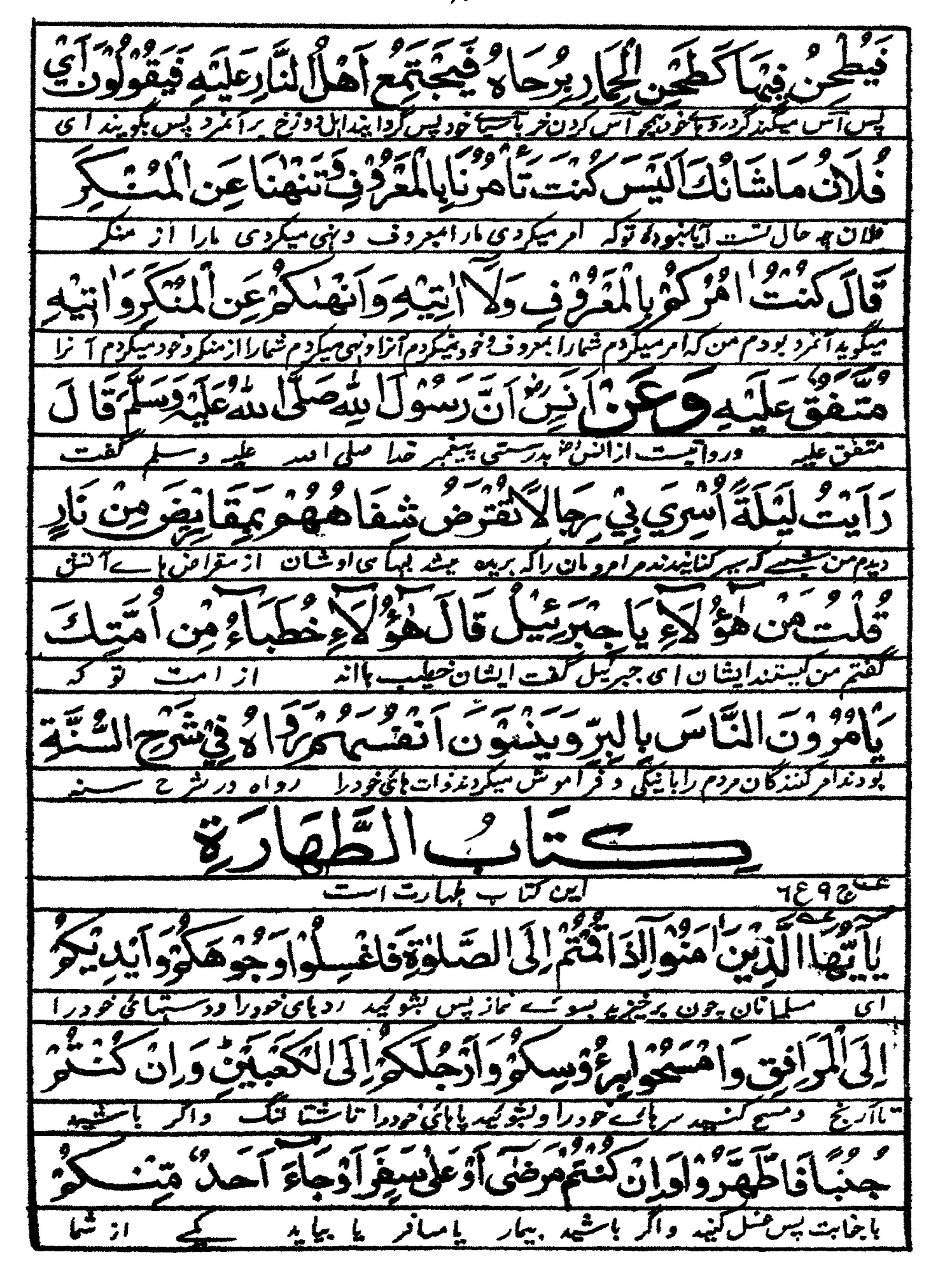
بهشت روز قیامت رواه احمد وابوداود وابن ماجه

وعن اسامة بن زيد رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

وروایت از اسامه بن زید رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

يجاء بالرجل يوم القيمة فيلقى في النار فتندلق اقتابه في النار

آورده شود مردے روز قیامت پس انداخته شود در آتش پس بیرون آید بسرعت روده هاے او در آتش

فَيَطْحَنُ فِيهَا كَطَحْنِ الْحِمَارِ بِرَحَاهُ فَيَجْتَمِعُ أَهْلُ النَّارِ عَلَيْهِ فَيَقُولُونَ أَيْ

پس آس میکند گرد و باخود همچو آس کردن خر با آسیا خود پس گرد آیند اہل دوزخ بر آن مرد پس بگویند ای

فُلَانُ مَا شَأْنُكَ أَلَيْسَ كُنْتَ تَأْمُرُنَا بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَانَا عَنِ الْمُنْكَرِ

فلان چه حال است آیا نبوده تو که امر میکردی مارا بمعروف و نہی میکردی مارا از منکر

قَالَ كُنْتُ آمُرُكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا آتِيهِ وَأَنْهَاكُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ

میگوید آن مرد بودم من که امر میکردم شمارا بمعروف و خود نمیکردم آنرا و نہی میکردم شمارا از منکر و خود میکردم آنرا

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

متفق علیه و روایت است از انس رض بدرستی پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم گفت

رَأَيْتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي رِجَالًا تُقْرَضُ شِفَاهُهُمْ بِمَقَارِيضَ مِنْ نَارٍ

دیدم من شبی که سیر کنانیده شدم مردمان را که بریده میشد لبهای ایشان از مقراضهای آتش

قُلْتُ مَنْ هٰؤُلَاءِ يَا جِبْرِيلُ قَالَ هٰؤُلَاءِ خُطَبَاءُ مِنْ أُمَّتِكَ

گفتم من کیستند ایشان ای جبریل گفت ایشان خطیبانند از امت تو که

يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَيَنْسَوْنَ أَنْفُسَهُمْ رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ

بودند امر کنندگان مردم را بانیکی و فراموش میکردند ذوات های خود را رواه در شرح سنه

كِتَابُ الطَّهَارَةِ

ع ج ٩ ع ٦ — این کتاب طهارت است

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ

ای مسلمانان چون برخیزید بسوی نماز پس بشوئید رویهای خودرا و دستهای خودرا

إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ

تا آرنج و مسح کنید سرهای خودرا و بشوئید پاهای خودرا تا شتالنگ و اگر باشید

جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ

با جنابت پس غسل کنید و اگر باشید بیمار یا مسافر یا بیاید کسی از شما

مِنَ الْغَائِطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوْا مَاءً فَتَيَمَّمُوْا صَعِيْدًا

از خلاجاے یا مساس کردہ باشید زنان راپس نیابید آب را پس قصد کنید خاک

طَيِّبًا فَامْسَحُوْا بِوُجُوْهِكُمْ وَاَيْدِيْكُمْ مِّنْهُ مَا يُرِيْدُ اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ

پاک را پس مسح کنید بر روہاے خود و دست ہاے خود از ان خاک نہ میخواہد خداتعالی کہ مشروع کند بر شما

مِّنْ حَرَجٍ وَّلٰكِنْ يُّرِيْدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهٗ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ

مشقتے ولیکن میخواہد کہ پاک سازد شمارا و تمام کند نعمت خود را بر شما تا شود کہ

تَشْكُرُوْنَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

شکر کنید و روایتست از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

اَلَا اَدُلُّكُمْ عَلٰى مَا يَمْحُو اللّٰهُ بِهِ الْخَطَايَا وَيَرْفَعُ بِهِ الدَّرَجَاتِ قَالُوْا بَلٰى

آیا راہ نمایم شمارا بر عملیکہ محو میکند خداتعالی بسبب آن گناہان را و بلند میکرداند بسبب آن مرتبہ ہارا گفتند آری

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ اِسْبَاغُ الْوُضُوْءِ عَلَى الْمَكَارِهِ وَكَثْرَةُ الْخُطٰى اِلَى

راہ بنما ای پیغمبر خدا فرمود تمام و کمال کردن وضو در ہنگام مشقت و بسیاری گامہاے در رفتن بسوے

الْمَسَاجِدِ وَانْتِظَارُ الصَّلٰوةِ بَعْدَ الصَّلٰوةِ فَذٰلِكُمُ الرِّبَاطُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

مسجدہا و انتظار نماز بعد از نماز پس اینست رباط رواہ مسلم

وَعَنْ عُثْمَانَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

و مروی است از عثمان رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ

تَوَضَّاَ فَاَحْسَنَ الْوُضُوْءَ خَرَجَتْ خَطَايَاهُ مِنْ جَسَدِهٖ حَتّٰى تَخْرُجَ مِنْ

وضو کند و نیک کند وضو را می برآیند گناہان او از بدن او تا آنکہ می برآیند از

تَحْتِ اَظْفَارِهٖ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

زیر ناخنہاے او متفق علیہ و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا تَوَضَّاَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ اَوِ الْمُسْلِمُ فَغَسَلَ وَجْهَهٗ

صلی اللہ علیہ وسلم چون وضو میکند بندہ مومن یا مسلم پس می شوید روے خود را

خَرَجَ مِنْ وَجْهِهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ نَظَرَ إِلَيْهَا بِعَيْنَيْهِ مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ

بیرون می آید از روی وی هر گناه که نظر کرده است بسوی آن گناه بهر دو چشم خود همراه آب یا با آخر

قَطْرِ الْمَاءِ فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ خَرَجَ مِنْ يَدَيْهِ كُلُّ خَطِيئَةٍ بَطَشَتْهَا

قطره از قطره هاے آب پس چون می شوید هر دو دست خود را بیرون می آید از دست وے هر گناهی که میگرفت آن گناه را

يَدَاهُ مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَجَ كُلُّ

هر دو دست او همراه آب یا همراه آخر قطره از قطره های آب پس چون می شوید هر دو پاے خود بیرون می آید هر

خَطِيئَةٍ مَشَتْهَا رِجْلَاهُ مَعَ الْمَاءِ أَوْ مَعَ آخِرِ قَطْرِ الْمَاءِ حَتَّى يَخْرُجَ

گناهیکه رفته است بسوی آن هر دو پاے او همراه آب یا با آخر قطره از قطره ہے آب تا بیرون می آید

نَقِيًّا مِنَ الذُّنُوبِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عُثْمَانَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

از جاے وضو پاک از گناہان رواه مسلم و روایت از عثمان رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ تَحْضُرُهُ صَلٰوةٌ مَكْتُوبَةٌ

صلی الله علیه وسلم نیست هیچ مردے مسلمان که حاضر میشود او را وقت نماز فرض

فَيُحْسِنُ وُضُوءَهَا وَخُشُوعَهَا وَرُكُوعَهَا إِلَّا كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا قَبْلَهَا

پس نیک میکند وضو نماز را و نیک میکند خشوع نماز را و نیک کند رکوع نماز را مگر باشد این نماز کفاره مر آنچیز را که پیش

مِنَ الذُّنُوبِ مَا لَمْ يُؤْتِ كَبِيرَةً وَذٰلِكَ الدَّهْرَ كُلَّهُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

از وی کرده است از گناہان مادام که بوجود نیارد گناه کبیره را و این کفاره بودن همیشه است رواه مسلم

وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از عقبه ابن عامر رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ وُضُوءَهُ ثُمَّ يَقُومُ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ

نیست هیچ مسلمانے که وضو کند پس نیک سازد وضو خود را پس تر بایستد پس بگذارد دو رکعت

مُقْبِلٌ عَلَيْهِمَا بِقَلْبِهِ وَوَجْهِهِ إِلَّا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

در حالیکه وی پیش آینده است بدان دو رکعت بدل خود و بروے خود مگر آنکه واجب گردد مر وی را بهشت رواه مسلم

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أُمَّتِي

وروایتست از ابی هریرة رضه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه امت من

يُدْعَوْنَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ غُرًّا مُّحَجَّلِينَ مِنْ اٰثَارِ الْوُضُوْءِ فَمَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ

خوانده شود در حشر غر محجلين از آثار وضو پس کسیکه می تواند از شما

أَنْ يُّطِيْلَ غُرَّتَهٗ فَلْيَفْعَلْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

که دراز کند غره خود را باید که بکند متفق علیه واز وی روایتست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبْلُغُ الْحِلْيَةُ مِنَ الْمُؤْمِنِ حَيْثُ يَبْلُغُ الْوُضُوْءُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

علیه وسلم میرسد سیما و نشان وضو در روست و پاے مومنی تا آنجاکه میرسد آب وضو رواه مسلم

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَوَضَّأَ

وروایت است از ابن عمر رضه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه وضو سازد

عَلٰى طُهْرٍ كُتِبَ لَهٗ عَشْرُ حَسَنَاتٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ جَابِرٍ رضه

بر طهارت نوشته شود برای وی ده نیکی رواه ترمذی وروایت است از جابر رضه

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ الصَّلٰوةُ وَمِفْتَاحُ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کلید بهشت و مقدمه در آمدن آن نماز است و کلید

الصَّلٰوةِ الطُّهُوْرُ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ الصُّنَابِحِيِّ رضه قَالَ

نماز و مقدمه او طهارت ست رواه احمد وروایت است از عبد الله صنابحی رضه گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا تَوَضَّأَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ فَتَمَضْمَضَ

فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چون وضو سازد بنده مسلمان پس آب در دهن میکند

خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ فِيْهِ وَاِذَا اسْتَنْثَرَ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ

بیرون می آیند گناهان از دهن وے و چون بینی می افشاند بیرون می آیند گناهان از

اَنْفِهٖ وَاِذَا غَسَلَ وَجْهَهٗ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ وَجْهِهٖ حَتّٰى تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ

بینی وے و چون می شوید روی خود را بیرون می آیند گناهان از روی وے تا آنکه بیرون می آیند از زیر

أَشْفَارِ عَيْنَيْهِ فَإِذَا غَسَلَ يَدَيْهِ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ يَدَيْهِ حَتَّى تَخْرُجَ

موی پلک دو چشم او پس چون می شوید هردو دست خود را بیرون می آیند گناهان از هردو دست وی تا آنکه بیرون می آیند

مِنْ أَظْفَارِ يَدَيْهِ فَإِذَا مَسَحَ بِرَأْسِهِ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ رَأْسِهِ حَتَّى

از ناخن ها ے هردو دست وے پس چون مسح میکند بسر خود بیرون می آیند گناهان از سر وے تا آنکه

تَخْرُجَ مِنْ أُذُنَيْهِ فَإِذَا غَسَلَ رِجْلَيْهِ خَرَجَتِ الْخَطَايَا مِنْ رِجْلَيْهِ حَتَّى

بیرون می آیند از هردو گوش وی پس چون می شوید هردو پاے خود را بیرون می آیند گناهان از هردو پای وی تا آنکه

تَخْرُجَ مِنْ تَحْتِ أَظْفَارِ رِجْلَيْهِ ثُمَّ مَشْيُهُ إِلَى الْمَسْجِدِ وَصَلَاتُهُ

بیرون می آیند از زیر ناخنهای هردو پای او پس تر میباشد رفتن او بسوے مسجد و نماز گذاردن او

نَافِلَةً لَهُ رَوَاهُ مَالِكٌ وَالنَّسَائِيُّ **وَعَنْ** أَبِي رَافِعٍ قَالَ أُهْدِيَتْ

زیادتی بر پاک شدن از گناهان مر او را رواه مالک نسائی و مرویست از ابی رافع رضی گفت هدیه فرستاده شد

لَهُ شَاةٌ فَجَعَلَهَا فِي الْقِدْرِ فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ

مر او را گوسفندے پس گردانید آن گوسفند را ابو رافع در دیگ پس درآمد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم پس فرمود

مَا هَذَا يَا أَبَا رَافِعٍ فَقَالَ شَاةٌ أُهْدِيَتْ لَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَطَبَخْتُهَا فِي

آنحضرت چیست این که در دیگ است ای ابا رافع پس گفت این گوشت گوسفندیست که بهدیه فرستاده شده است بما ای پیغمبر خدا پس پختم آن را

الْقِدْرِ قَالَ نَاوِلْنِي الذِّرَاعَ يَا أَبَا رَافِعٍ فَنَاوَلْتُهُ الذِّرَاعَ ثُمَّ قَالَ نَاوِلْنِي

در این دیگ فرمود آنحضرت بده مرا دست ای ابا رافع پس دادم آنحضرت را ذراع پس تر فرمود بده مرا

الذِّرَاعَ الْآخَرَ فَنَاوَلْتُهُ الذِّرَاعَ الْآخَرَ ثُمَّ قَالَ نَاوِلْنِي الذِّرَاعَ الْآخَرَ

ذراع دیگر پس دادم آنحضرت را ذراع دیگر پس تر فرمود بده مرا ذراع دیگر

فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا لِلشَّاةِ ذِرَاعَانِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

پس گفت ای پیغمبر خدا نمی باشد گوسفند را مگر دو ذراع پس فرمود مر او را پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّكَ لَوْ سَكَتَّ لَنَاوَلْتَنِي ذِرَاعًا فَذِرَاعًا مَا سَكَتَّ

علیه وسلم آگاه باش بدرستیکه اگر خاموش میماندی هر آئینه میدادے مرا ذراع بعد ذراعے مادام که خاموش می بودے

ثُمَّ دَعَا بِمَاءٍ فَتَمَضْمَضَ فَاهُ وَغَسَلَ أَطْرَافَ أَصَابِعِهِ ثُمَّ قَامَ فَصَلَّى

پستر طلبید آنحضرت آب را پس مضمضه کرد دہان مبارک خود را وشست کرانہای انگشتان خود را پستر بایستاد پس بگذارد نماز را

ثُمَّ عَادَ إِلَى الْبَهْزِ فَوَجَدَ عِنْدَهُمْ لَحْمًا بَارِدًا فَأَكَلَ ثُمَّ دَخَلَ الْمَسْجِدَ

پستر باز گشت بسوی اهل وعیال ابی رافع پس یافت نزد ایشان گوشت سرد را پس بخورد آنحضرت پستر در آمد مسجد را

فَصَلَّى وَلَمْ يَمَسَّ مَاءً رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ

پس بگذارد نماز را و مس نکرد آب را رواه احمد و مرویست از انس رض گفت بود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَوَضَّأُ بِرَطْلَيْنِ وَيَغْتَسِلُ بِالصَّاعِ جَمْعِ الْجَوَامِعِ

صلی الله علیه وسلم که وضو میکرد از دو رطل وغسل میکرد از یک صاع مرویست در جمع الجوامع

وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی درداء رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

أَنَا أَوَّلُ مَنْ يُؤْذَنُ لَهُ بِالسُّجُودِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَأَنَا أَوَّلُ مَنْ يُؤْذَنُ

من اول کسی ام که دستوری داده شود مرا به سجده روز قیامت و من نخستین کسی ام که اذن کرده شود

لَهُ أَنْ يَرْفَعَ رَأْسَهُ فَأَنْظُرُ إِلَى مَا بَيْنَ يَدَيَّ فَأَعْرِفُ أُمَّتِي مِنْ بَيْنِ

مرا که بردارد سر خود را پس نگاه کنم بسوی خلقی که ایستاده اند پیش دو دست من پس شناسم امت خود را از میان

الْأُمَمِ وَمِنْ خَلْفِي مِثْلَ ذٰلِكَ وَعَنْ يَمِينِي مِثْلَ ذٰلِكَ وَعَنْ شِمَالِي

امتهای دیگر و بینم از جانب پس پشت خود مانند آن و بینم از جانب راست مانند آن و از جانب چپ

مِثْلَ ذٰلِكَ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللهِ كَيْفَ تَعْرِفُ أُمَّتَكَ مِنْ بَيْنِ

مانند آن پس گفت مردی ای پیغمبر خدا چگونه شناسی امت خود را از میان

الْأُمَمِ فِيمَا بَيْنَ نُوحٍ إِلَى أُمَّتِكَ قَالَ هُمْ غُرٌّ مُحَجَّلُونَ مِنْ أَثَرِ

امتها در میان مدتی که در میان نوح است تا امت تو گفت امت من نورانی پیشانی اند از نشان

الْوُضُوءِ لَيْسَ أَحَدٌ كَذٰلِكَ غَيْرَهُمْ وَأَعْرِفُهُمْ أَنَّهُمْ يُؤْتَوْنَ كُتُبَهُمْ

وضو نیست هیچکس باین صفت غیر ایشان و شناسم ایشانرا بآنکه داده شود ایشانرا نامهای اعمال ایشان

بِاِيمَانِهِمْ وَاَعْرِفُهُمْ تَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيهِمْ ذُرِّيَّتُهُمْ رَوَاهُ اَحْمَدُ

بدست راست ایشان وشناسم ایشانرا باینکه برود پیش پیش ایشان فرزندان ایشان رواه احمد

بَابُ آدَابِ الْخَلَاءِ

این باب در آداب بیت الخلا است

عَنْ اَبِي اَيُّوبَ الْاَنْصَارِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا

مرویست از ابی ایوب انصاری رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چون

اَتَيْتُمُ الْغَائِطَ فَلَا تَسْتَقْبِلُوا الْقِبْلَةَ وَلَا تَسْتَدْبِرُوهَا وَلٰكِنْ شَرِّقُوا

بیائید شما قضای حاجت راپس رو مکنید بسوے قبله و پشت دهید بجانب آن ولیکن رو بجانب شرق کنید

اَوْ غَرِّبُوا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ سَلْمَانَ رض قَالَ نَهَانَا يَعْنِي رَسُولَ اللّٰهِ

یا جانب غرب متفق علیه ومرویست از سلمان رض گفت نهی کرد مارا یعنی پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْ نَسْتَقْبِلَ الْقِبْلَةَ لِغَائِطٍ اَوْ بَوْلٍ اَوْ اَنْ نَسْتَنْجِيَ

صلی الله علیه وسلم از روی آوردن بقبله برائے پاتخانه وشاشه واز استنجا کردن ما

بِالْيَمِينِ اَوْ اَنْ نَسْتَنْجِيَ بِاَقَلَّ مِنْ ثَلٰثَةِ اَحْجَارٍ اَوْ اَنْ نَسْتَنْجِيَ بِرَجِيعٍ

بدست راست واز استنجا کردن بکمتر از سه سنگ ونهی کرد از استنجا کردن بسرگین

اَوْ بِعَظْمٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَنَسٍ رض قَالَ كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى

یا باستخوان رواه مسلم ومرویست از انس رض گفت انس که بود پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ يَقُولُ اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَعُوذُ بِكَ مِنَ

الله علیه وسلم چون در می آمد پاے خانه را میگفت اللهم انی اعوذ بک من

الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ

الخبث والخبائث ومرویست از ابن عباس رض گفت گذشت پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَبْرَيْنِ فَقَالَ اِنَّهُمَا لَيُعَذَّبَانِ وَمَا يُعَذَّبَانِ فِي كَبِيرٍ

علیه وسلم بدو گور پس بفرمود بدرستیکه صاحب این دو گور هرآینه عذاب کرده میشوند وعذاب کرده نمیشود بجهت

أَمَّا أَحَدُهُمَا فَكَانَ لَا يَسْتَتِرُ مِنَ الْبَوْلِ وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ لَا يَسْتَنْزِهُ

اما یکی ازان دو حالش این بود که پرده نمیگرفت در بول و در روایت دیگر مسلم راست که طلب نزاهت نمیکرد

مِنَ الْبَوْلِ وَأَمَّا الْآخَرُ فَكَانَ يَمْشِي بِالنَّمِيمَةِ ثُمَّ أَخَذَ جَرِيدَةً رَطْبَةً

از بول و اما دیگر پس بود که میرفت بسوی مردم بسخن چینی پستر گرفت شاخے از خرما که تر بود

فَشَقَّهَا بِنِصْفَيْنِ ثُمَّ غَرَزَ فِي كُلِّ قَبْرٍ وَاحِدَةً فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ

پس باز کرد آن شاخ را بدو پاره پستر خلانید در سر قبر یکے ازان دو پاره را پس گفتند ای پیغامبر خدا

لِمَ صَنَعْتَ هٰذَا فَقَالَ لَعَلَّهُ أَنْ يُخَفَّفَ عَنْهُمَا مَا لَمْ يَيْبَسَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

چرا کردی تو این فعل را پس گفت کردم بامید آنکه سبک گردانیده شود عذاب ازان دو قبر تا آنکه تر باشند متفق علیه

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اتَّقُوا

و مرویست از ابی هریرة گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بپرهیزید

اللَّاعِنَيْنِ قَالُوا وَمَا اللَّاعِنَانِ يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از دو کار که سبب لعنت میشوند گفتند چیست آن دو کار ای پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

قَالَ الَّذِي يَتَخَلَّى فِي طَرِيقِ النَّاسِ أَوْ فِي ظِلِّهِمْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

فرمود آنکه قضاء حاجت میکند در راه مردم یا در سایه ایشان رواه مسلم و روایت است از

أَنَسٍ رض قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ الْخَلَاءَ

انس رض گفت بود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم چنانکه است که در آید در متوضا

نَزَعَ خَاتَمَهُ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ أَبُو دَاوُدَ هٰذَا

می کشید انگشتری خود را رواه ابوداود و نسائی و ترمذی و گفت ابوداود این

حَدِيثٌ مُنْكَرٌ وَفِي رِوَايَةٍ وَضَعَ بَدَلَ نَزَعَ وَعَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ رض قَالَ

حدیث منکر است و در روایت دیگر وضع آمده است در بدل نزع و مرویست از زید بن ارقم رض گفت

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ هٰذِهِ الْحُشُوشَ مُحْتَضَرَةٌ فَإِذَا أَتَى

فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بتحقیق که این جاها جای حاضر شدن جن و شیاطین اند پس چون بیاید

أَحَدُكُمُ الْخَلَاءَ فَلْيَقُلْ أَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الْخُبُثِ وَالْخَبَائِثِ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ
یکی از شما پائخانہ را باید کہ پناہ بجوید و بگوید این کلمہ را کہ اعوذ باللہ من الخبث والخبائث رواہ ابوداؤد

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَلِيٍّ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
و ابن ماجہ و روایت از علی رضی اللہ عنہ گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

سِتْرُ مَا بَيْنَ أَعْيُنِ الْجِنِّ وَعَوْرَاتِ بَنِيْ آدَمَ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْخَلَاءَ أَنْ
پردہ درمیان چشمہای جن و اندام شرم آدمیان چون در آید یکی از شما محل قضای حاجت را اینست

يَقُوْلَ بِسْمِ اللّٰهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ ابْنِ مَسْعُوْدٍ قَالَ لَمَّا قَدِمَ
کہ بگوید بسم اللہ رواہ ترمذی و روایت است از ابن مسعود رضی اللہ عنہ گفت ہرگاہ کہ آمدند

وَفْدُ الْجِنِّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ انْهَ أُمَّتَكَ
ایلچیان پریان بر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفتند اے پیغامبر خدا نہی کن امت خود را

أَنْ يَسْتَنْجُوْا بِعَظْمٍ أَوْ رَوْثَةٍ أَوْ حُمَمَةٍ فَإِنَّ اللّٰهَ جَعَلَ لَنَا فِيْهَا رِزْقًا
از استنجا کردن ایشان با استخوان یا سرگین یا انگشت زیرا کہ خدا تعالی گردانیدہ برای ما در این سہ چیز روزی

فَنَهَانَا رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذٰلِكَ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ
پس نہی کرد ما را پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم از ان رواہ ابوداؤد

بَابُ السِّوَاكِ

این باب در بیان مسواک کردن است

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَشْرٌ
روایت است از عائشہ رضی اللہ عنہا گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم دہ خصلت

مِنَ الْفِطْرَةِ قَصُّ الشَّارِبِ وَإِعْفَاءُ اللِّحْيَةِ وَالسِّوَاكُ وَاسْتِنْشَاقُ
از فطرت است کوتاہ کردن سبلت و فرو گذاشتن ریش و مسواک کردن و آب در بینی

الْمَاءِ وَقَصُّ الْأَظْفَارِ وَغَسْلُ الْبَرَاجِمِ وَنَتْفُ الْإِبْطِ وَحَلْقُ الْعَانَةِ
کردن و گرفتن ناخنہا و شستن بندہای انگشتان و برکندن موی بغل و ستردن موے زہار

وَانْتِقَاصُ الْمَاءِ يَعْنِي الْاِسْتِنْجَاءَ قَالَ الرَّاوِي وَنَسِيتُ الْعَاشِرَةَ اِلَّا اَنْ

ذکر کردن آبست یعنی راوی گوید مراد استنجا باشد گفت راوی حدیث فراموش کردم خصلت دهم را اگر اینکه

يَّكُوْنَ الْمَضْمَضَةَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

باشد مضمضه رواه مسلم و مرویست از عایشه رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السِّوَاكُ مَطْهَرَةٌ لِّلْفَمِ مَرْضَاةٌ لِّلرَّبِّ رَوَاهُ

صلی الله علیه وسلم مسواک پاک کننده است مر دهن را و راضی کننده پروردگار را رواه

الشَّافِعِيُّ وَاَحْمَدُ وَالدَّارِمِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَرَوَى الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيْحِهٖ بِلَا اِسْنَادٍ

الشافعی و احمد والدارمی والنسائی و روایت کرد بخاری در صحیح خود بغیر از اسناد

وَعَنْ اَبِيْ اَيُّوْبَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَرْبَعٌ

و مرویست از ابی ایوب رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم چهار خصلت اند

مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِيْنَ الْحَيَاءُ وَيُرْوَى الْخِتَانُ وَالتَّعَطُّرُ وَالسِّوَاكُ

از سنتهای پیغمبران سابق یکی حیا است و روایت کرده می شود ختان بجائی حیا دوم استعمال بوی خوش نمودن سوم مسواک

وَالنِّكَاحُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

چهارم نکاح کردن است رواه ترمذی و روایت است از ابی امامه رض بدرستیکه پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا جَاءَنِيْ جِبْرِيْلُ قَطُّ اِلَّا اَمَرَنِيْ بِالسِّوَاكِ

صلی الله علیه وسلم گفت نیامد جبرئیل هرگز مگر آنکه امر کرد مرا بمسواک کردن

لَقَدْ خَشِيْتُ اَنْ اُحْفِيَ مُقَدَّمَ فِيَّ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ اَنَسٍ قَالَ قَالَ

هر آئینه ترسیدم از بس مبالغه که پست کنم پیش دهان خود را رواه احمد و مرویست از انس رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ اَكْثَرْتُ عَلَيْكُمْ فِي السِّوَاكِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم هر آئینه تحقیق بسیار کردم بر شما سخن از جهت مسواک رواه البخاری

وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَفْضُلُ الصَّلٰوةُ

و روایت است از عایشه رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم زیاده می شود در ثواب نماز یکه

الَّتِي يُسْتَاكُ لَهَا عَلَى الصَّلٰوةِ الَّتِي لَا يُسْتَاكُ لَهَا سَبْعِينَ ضِعْفًا رَوَاهُ

مسواک کرده شد برای وی بر نمازیکه مسواک کرده نمیشود برابر وی هفتاد چند روایت کرد

الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ رض قَالَ قُلْتُ

بیهقی در شعب ایمان و مرویست از محمد بن یحیی بن حبان رض گفت گفتم

لِعُبَيْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ أَرَأَيْتَ وُضُوْءَ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ

من مر عبیدالله بن عبدالله بن عمر را خبر ده مرا از وضوء عبدالله بن عمر

لِكُلِّ صَلٰوةٍ طَاهِرًا كَانَ أَوْ غَيْرَ طَاهِرٍ عَمَّنْ أَخَذَهُ فَقَالَ حَدَّثَتْهُ أَسْمَاءُ

برای هر نماز با وضو باشد یا بی وضو از که گرفته است پس گفت که حدیث کرد اسمار

بِنْتُ زَيْدِ بْنِ الْخَطَّابِ أَنَّ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ حَنْظَلَةَ بْنِ أَبِي عَامِرٍ الْغَسِيلِ

دختر زید بن خطاب بدرستیکه عبدالله بن حنظله بن ابی عامر غسیل

حَدَّثَهَا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ أُمِرَ بِالْوُضُوءِ لِكُلِّ

حدیث کرد اسما بنت زید را بدرستیکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم بود امر کرده شده بوضو برای هر

صَلٰوةٍ طَاهِرًا كَانَ أَوْ غَيْرَ طَاهِرٍ فَلَمَّا شَقَّ ذٰلِكَ عَلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

نماز با وضو باشد یا بی وضو پس هرگاه که سخت آمد آن بر پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمِرَ بِالسِّوَاكِ عِنْدَ كُلِّ صَلٰوةٍ وَوُضِعَ عَنْهُ الْوُضُوءُ إِلَّا مِنْ

علیه وسلم امر کرده شد بمسواک کردن نزدیک هر نماز و نهاده شد از ذمه شریف آنحضرت وضو مگر

حَدَثٍ قَالَ فَكَانَ عَبْدُ اللّٰهِ يَرَى أَنَّ بِهِ قُوَّةً عَلَى ذٰلِكَ فَفَعَلَهُ حَتّٰى

از جهت بیوضوئی گفت عبیدالله پس بود عبدالله که اعتقاد میکرد که مر ویرا قوت بر این پس میکرد انکار را تا آنکه

مَاتَ رَوَاهُ أَحْمَدُ

مرد روایت کرد احمد

كِتَابُ الصَّلٰوةِ

این کتاب صلوة است

وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۝ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ

و بر پا دارید نماز را و بدهید زکوة را و فرمان برداری کنید پیغامبر را بود که بر شما رحم کرده شود و مدد طلبید بشکیبائی

وَالصَّلٰوةِ وَاِنَّهَا لَكَبِيْرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخَاشِعِيْنَ الَّذِيْنَ يَظُنُّوْنَ اَنَّهُمْ مُلَاقُوْ

و نماز و ہر آینہ نماز دشوار است مگر بر فروتنی کنندگان آنانکہ میدانند کہ ایشان ملاقات خواہند کرد

جزء ١ ركوع ٥

رَبِّهِمْ وَاَنَّهُمْ اِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ ۞ حَافِظُوْا عَلَى الصَّلَوٰتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى

با پروردگار خویش و آنانکہ ایشان بسوے وی باز خواہند گشت محافظت کنید بر ہمہ نماز ہا و بر نماز میانہ

جزء ٢ ركوع ١٥

وَقُوْمُوْا لِلّٰهِ قَانِتِيْنَ ۞ فَاصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوْعِ

و بایستید برای خدا فرمان بردار شده پس صبر کن بر آنچہ میگویید و بپاکی یاد کن ہمراہ ستایش پروردگار خود پیش از بر آمدن

جزء ٢٦ ركوع ١٧

الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوْبِ ۞ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَاَدْبَارَ السُّجُوْدِ

آفتاب و پیش از فرو شدن و در بعضے اوقات شب پس بپاکی یاد کن خدا را و عقب نماز نیز

بَابُ مَا جَاءَ فِي التَّرْغِيْبِ فِيْهَا

باب احادیثے کہ در ترغیب آن وارد شدند

جزء ٣ ركوع ٦

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتَوُا الزَّكٰوةَ لَهُمْ

ہر آینہ کسانیکہ ایمان آوردند و کردند کارہای شایستہ و برپا داشتند نماز را و دادند زکوۃ را مر ایشان را ست

جزء ١٥ ركوع ٩

اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۞ اَقِمِ الصَّلٰوةَ

مزد ایشان نزدیک پروردگار ایشان و نیست ترس بر ایشان و نہ ایشان اندوہگین شوند برپا دار نماز را

لِدُلُوْكِ الشَّمْسِ اِلٰى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْاٰنَ الْفَجْرِ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ

وقت زوال آفتاب تا ہجوم تاریکی شب و لازم گیر قرآن خواندن فجر را ہر آینہ قرآن خواندن فجر را

مَشْهُوْدًا ۞ عَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ سَاَلْتُ النَّبِيَّ

حاضر میشوند فرشتگان روایت است از ابن مسعود رضی اللہ تعالی عنہ گفت پرسیدم پیغامبر خدا را

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيُّ الْاَعْمَالِ اَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ قَالَ الصَّلٰوةُ لِوَقْتِهَا

صلی اللہ علیہ وسلم کدام عمل از عملہا محبوب تر است نزد خدا گفت نماز گزاردن در وقتش

قُلْتُ ثُمَّ اَيٌّ قَالَ بِرُّ الْوَالِدَيْنِ قُلْتُ ثُمَّ اَيٌّ قَالَ الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ

گفتم پس کدام گفت نیکی کردن بمادر و پدر گفتم پس کدام فرمود کارزار کردن با کافران در راہ خدا

قَالَ حَدَّثَنِي بِهِنَّ وَلَوِ اسْتَزَدْتُهُ لَزَادَنِي مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِي ذَرٍّ رض

گفت ابن مسعود رض حدیث کرد مرا آنحضرت باین اعمال و اگر طلب زیاده میکردم از آنحضرت برآیینه زیاده میکرد متفق علیه و مرویست از ابی ذر رض

اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ زَمَنَ الشِّتَاءِ وَالْوَرَقُ تَهَافَتُ

بدرستی که پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بیرون آمد در زمستان و حال آنکه برگهای درختان می افتاد پیاپی

فَاَخَذَ بِغُصْنَيْنِ مِنْ شَجَرَةٍ قَالَ فَجَعَلَ ذٰلِكَ الْوَرَقُ تَهَافَتُ وَقَالَ

پس گرفت آنحضرت دو شاخ را از درختی گفت ابوذر پس افتادن گرفت برگهای آن درخت و بیشتر از اینکه بطور خود می افتاد و گفت ابوذر رض

فَقَالَ يَا اَبَا ذَرٍّ قُلْتُ لَبَّيْكَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ اِنَّ الْعَبْدَ الْمُسْلِمَ

پس گفت آنحضرت ای ابوذر گفتم بخدمت استاده ام ای رسول خدا فرمود بدرستیکه بنده مسلمان

لَيُصَلِّي الصَّلٰوةَ يُرِيْدُ بِهَا وَجْهَ اللّٰهِ تَعَالٰى فَتَهَافَتُ عَنْهُ ذُنُوْبُهُ كَمَا

برآیینه میگذارد نماز را در حالیکه میخواهد بآن نماز ذات خدا تعالی پس پیاپی می افتد از بنده گناهان او چنانکه

تَهَافَتُ هٰذَا الْوَرَقُ عَنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ زَيْدِ بْنِ

می افتد این برگها ازین درخت رواه احمد و مرویست از زید بن

خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلّٰى

خالد جهنی رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه بگذارد

سَجْدَتَيْنِ لَا يَسْهُوْ فِيْهِمَا غَفَرَ اللّٰهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ رَوَاهُ

دو رکعت را که سهو و غفلت نکند در آن بیامرزد خدا مر او را هر چه گذشته است از گناه وی رواه

اَحْمَدُ وَعَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

احمد و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

اَلصَّلَوٰتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ اِلَى الْجُمُعَةِ وَرَمَضَانُ اِلٰى رَمَضَانَ

نمازهای پنجگانه و نماز جمعه تا جمعه دیگر و روزه رمضان تا رمضان دیگر

مُكَفِّرَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ اِذَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ

محو کننده اند گناهان را که واقع شده اند میان آنها وقتیکه پرهیز کنی از گناهان کبیره رواه مسلم و هم از ابی هریره است

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَرَاَيْتُمْ لَوْ اَنَّ نَهْرًا بِبَابِ اَحَدِكُمْ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم چه دیده مرا اگر ثابت شود که جوی روانست بر در خانه یکی از شما

يَغْتَسِلُ فِيْهِ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسًا هَلْ يَبْقٰى مِنْ دَرَنِهٖ شَيْءٌ قَالُوْا لَا يَبْقٰى مِنْ

که غسل میکند وی در آن جوی هر روز پنج وقت آیا باقی می ماند از چرک تن وی هیچ گفتند باقی نمی ماند

دَرَنِهٖ شَيْءٌ قَالَ فَذٰلِكَ مَثَلُ الصَّلَوٰتِ الْخَمْسِ يَمْحُو اللهُ بِهِنَّ الْخَطَايَا

از چرک وی چیزے فرمود پس آن حال نمازهای پنجگانه است که محو میکند خدا تعالی با آنها گناهان

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

متفق علیه وروایت است از عبادة بن صامت رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسُ صَلَوَاتٍ اِفْتَرَضَهُنَّ اللهُ تَعَالٰى مَنْ اَحْسَنَ

صلی الله علیه وسلم پنج نماز است که فرض گردانیده است آنها را خدا تعالی کسیکه نیک کند

وُضُوْءَهُنَّ وَصَلَّاهُنَّ لِوَقْتِهِنَّ وَاَتَمَّ رُكُوْعَهُنَّ وَخُشُوْعَهُنَّ كَانَ

وضوء آن نمازها و بگذارد آنها را در وقت شان و بتمام بجا آرد رکوع شان و خشوع و خضوع شان باشد

لَهٗ عَلَى اللهِ عَهْدٌ اَنْ يَّغْفِرَ لَهٗ وَمَنْ لَّمْ يَفْعَلْ فَلَيْسَ لَهٗ عَلَى اللهِ

مر او را بر خدا تعالی عهد که بیامرزد مر او را و کسیکه نکند آنرا و نگذارد نماز بر آن وجه نیست مر او را بر خدا

عَهْدٌ اِنْ شَاءَ غَفَرَ لَهٗ وَاِنْ شَاءَ عَذَّبَهٗ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْدَاوٗدَ وَرَوٰی

عهد لازم اگر بخواهد بیامرزد او را و اگر بخواهد عذاب کند او را روایت کرد احمد و ابوداود و روایت کرد

مَالِكٌ وَالنَّسَائِيُّ نَحْوَهٗ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

مالک و نسائی مانند آن و روایت است از ابی امامه رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلُّوْا خَمْسَكُمْ وَصُوْمُوْا شَهْرَكُمْ وَاَدُّوْا زَكٰوةَ

صلی الله علیه وسلم بگذارید پنج نماز خود را و روزه دارید ماه خود را که رمضان است و بدهید زکوة

اَمْوَالِكُمْ وَاَطِيْعُوْا ذَا اَمْرِكُمْ تَدْخُلُوْا جَنَّةَ رَبِّكُمْ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ

مالها خود را و فرمانبرداری کنید خداوند امر خود را در آیند بهشت پروردگار خود را روایت کرد احمد و الترمذی

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ قَالَ اِنَّ رَجُلًا اَصَابَ مِنِ امْرَاَةٍ قُبْلَةً فَاَتَى

وروایت از ابن مسعود رض گفت بدرستی که مردی رسید از زنی بوسه را پس آمد

النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاَخْبَرَهٗ فَاَنْزَلَ اللّٰهُ تَعَالٰى وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ

پیغمبر را صلی الله علیه وسلم پس خبر داد آنحضرت را پس فرمود فرستاد خدا تعالی این آیه را و برپا دار نماز را

طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ اللَّيْلِ اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ

در هر دو طرف روز و بگذار نماز در چند ساعت که نزدیک بروز اند بدرستیکه نیکیها می برند بدی ها را

فَقَالَ الرَّجُلُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اَلِيْ هٰذَا قَالَ لِجَمِيْعِ اُمَّتِيْ كُلِّهِمْ وَفِيْ رِوَايَةٍ

پس گفت آن مرد ای پیغامبر خدا آیا مر است این حکم فرمود آنحضرت همه امت مرا است و در روایت دیگر این چنین است

لِمَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ اُمَّتِيْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عُمَارَةَ بْنِ رُوَيْبَةَ

مر هر کس را که عمل کند بحسنات از امت من متفق علیه و مرویست از عمارة بن رویبه

قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ لَنْ يَّلِجَ النَّارَ اَحَدٌ

گفت شنیدم پیغامبر خدا را صلی الله علیه وسلم که میگفت البته در نیاید آتش دوزخ را کسیکه

صَلّٰى قَبْلَ طُلُوْعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوْبِهَا يَعْنِي الْفَجْرَ وَالْعَصْرَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

نماز گذارد راست پیش از طلوع آفتاب و پیش از غروب آفتاب یعنی نماز فجر و نماز عصر را رواه مسلم

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی هریرة رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

يَتَعَاقَبُوْنَ فِيْكُمْ مَلٰٓئِكَةٌ بِاللَّيْلِ وَمَلٰٓئِكَةٌ بِالنَّهَارِ وَيَجْتَمِعُوْنَ فِيْ

در پی یکدیگر فرود می آیند در میان شما جماعت فرشتگان در شب و جماعت از فرشتگان در روز و جمع میشوند این جماعت

صَلٰوةِ الْفَجْرِ وَصَلٰوةِ الْعَصْرِ ثُمَّ يَعْرُجُ الَّذِيْنَ بَاتُوْا فِيْكُمْ فَيَسْئَلُهُمْ

نماز فجر و در نماز عصر پستر بالا میروند آن کسانیکه شب کردند در میان شما پس می پرسد ایشان را

رَبُّهُمْ وَهُوَ اَعْلَمُ بِهِمْ كَيْفَ تَرَكْتُمْ عِبَادِيْ فَيَقُوْلُوْنَ تَرَكْنَاهُمْ

پروردگار شان و حال آنکه وی تعالی داناتر است باحوال بندگان چگونه گذاشته اید بندگان مرا پس میگویند گذاشتیم ایشانرا

وَهُوَ يُصَلُّوْنَ وَاَتَيْنَاهُمْ وَهُمْ يُصَلُّوْنَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ

در حالیتکه ایشان نماز میکردند و آمدیم در حالیتکه ایشان نماز میکردند متفق علیه و مرویست از ابی ہریرة رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَآءِ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم اگر بدانند مردم ثوابے که در اذان گفتن است

وَالصَّفِّ الْاَوَّلِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوْا اِلَّا اَنْ يَّسْتَهِمُوْا عَلَيْهِ لَاسْتَهَمُوْا وَ لَوْ

و در یافتن صف اول پس نیابند مگر آنکه قرعه بینهازند بر آن هر آئینه قرعه می اندازند و اگر

يَعْلَمُوْنَ مَا فِي التَّهْجِيْرِ لَاسْتَبَقُوْا اِلَيْهِ وَلَوْ يَعْلَمُوْنَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ

بدانند فضیلتی که در نیم روز رفتن است هر آئینه پیشی میجویند بسوے آن و اگر بدانند فضیلتی که در گزاردن نماز عشا و صبح

لَاَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

هر آئینه بیایند آنرا رونده بر هر دو دست و سینه متفق علیه و مرویست از وی رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ صَلٰوةٌ اَثْقَلَ عَلَى الْمُنَافِقِيْنَ مِنَ الْفَجْرِ وَ الْعِشَآءِ وَ لَوْ

علیه وسلم نیست هیچ نمازی گران تر بر منافقان از نماز بامداد و نماز خفتن و اگر

يَعْلَمُوْنَ مَا فِيْهِمَا لَاَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبْوًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عُثْمَانَ رض

بدانند ثوابی که در این دو نماز است هر آئینه می آمدند این دو نماز را اگرچه بطریق حبو باشد و مرویست از عثمان رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلَّى الْعِشَآءَ فِيْ جَمَاعَةٍ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه بگذارد نماز عشا را بجماعت

فَكَاَنَّمَا قَامَ نِصْفَ اللَّيْلِ وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِيْ جَمَاعَةٍ فَكَاَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ

پس چنانکه نماز گزارد نیم شب و کسیکه گزارد نماز فجر بجماعت پس گویا نماز گزارد

كُلَّهُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ سَلْمَانَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

تمام شب رواه مسلم و مرویست از سلمان رض گفت شنیدم پیغامبر خدا را صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ غَدَا اِلَى صَلٰوةِ الصُّبْحِ غَدَا بِرَايَةِ الْاِيْمَانِ وَمَنْ غَدَا

وسلم که میگفت کسیکه بامداد میرود بسوے نماز بامداد میرود برایت ایمان و کسیکه بامداد برود

إِلَى السُّوقِ غَدَا بِرَايَةِ إِبْلِيسَ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ

بسوی بازار میرود برایت ابلیس رواه ابن ماجه و مرویست از ابن عمر رضی الله عنه گفت

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجْعَلُوا فِي بُيُوتِكُمْ مِنْ صَلٰوتِكُمْ

فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بگردانید در خانهای خود چیزے از نماز ہار شما

وَلَا تَتَّخِذُوهَا قُبُورًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ

و مگردید خانهای خود را مانند گور متفق علیه و مرویست از ابی هریرة رضی الله عنه گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ

پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم که نزدیک ترین بودن بنده از آفریدگار خود حاصل است در حالیکه بنده

سَاجِدٌ فَأَكْثِرُوا الدُّعَاءَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

سجده کننده است پس زیاده کنید دعا در حال سجده رواه مسلم و مرویست از وی رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَرَأَ ابْنُ آدَمَ السَّجْدَةَ فَسَجَدَ اعْتَزَلَ الشَّيْطَانُ

صلی الله علیه وسلم چون میخواند آدمی زاد کہ آیت سجده را پس سجده میکند گوشه میگیرد دیو لعین

يَبْكِي يَقُولُ يَا وَيْلَتِي أُمِرَ ابْنُ آدَمَ بِالسُّجُودِ فَسَجَدَ فَلَهُ الْجَنَّةُ وَأُمِرْتُ

در حالیکه میگرید میگوید ای اندوه امر کرده شد آدمی زاد بسجده پس سجده کرد پس او را بهشت روزی باشد و امر کرده شدم من

بِالسُّجُودِ فَأَبَيْتُ فَلِيَ النَّارُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ رض

بسجده پس سر باز زدم از سجده پس روزی شد مرا آتش رواه مسلم و روایت است از ربیعه بن کعب رض

قَالَ كُنْتُ أَبِيتُ مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَيْتُهُ بِوَضُوئِهِ

گفت بودم من که شب میگذاردم با آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس می آوردم برای آنحضرت آب وضو را

وَحَاجَتِهِ فَقَالَ لِي سَلْ فَقُلْتُ أَسْأَلُكَ مُرَافَقَتَكَ فِي الْجَنَّةِ قَالَ أَوَ غَيْرَ

و میکردم خدمتهای دیگر او را پس فرموده بخواه گفتم میخواهم از تو همراه تو بودن در بهشت فرمود چیزی دیگر بخواه

ذٰلِكَ قُلْتُ هُوَ ذَاكَ قَالَ فَأَعِنِّي عَلَى نَفْسِكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

که لیس مرتبه پس عظیمت گفتم مقصود من همانست فرمود پس یاری و مدد کن مرا بر نفس خود به بسیار کردن سجده

وَعَنْ مَعْدَانَ بْنِ طَلْحَةَ قَالَ لَقِيْتُ ثَوْبَانَ مَوْلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و مروایت از معدان بن طلحه رض گفت پیش آمدم ثوبان را که آزاد کردهٔ آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ أَخْبِرْنِيْ بِعَمَلٍ أَعْمَلُهُ يُدْخِلُنِيَ اللّٰهُ بِهِ الْجَنَّةَ فَسَكَتَ

علیه وسلم بود پس گفتم خبر ده مرا از کاری که کنم آن کار را تا در آرد مرا خدا تعالی بسبب آن کار بهشت را پس خاموش ماند

ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَسَكَتَ ثُمَّ سَأَلْتُهُ الثَّالِثَةَ فَقَالَ سَأَلْتُ عَنْ ذٰلِكَ رَسُوْلَ اللّٰهِ

باز پرسیدم او را پس خاموش ماند پس پرسیدم او را بار سوم پس گفت پرسیدم من ازین عمل پیغامبر خدا را

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُوْدِ فَإِنَّكَ لَا تَسْجُدُ لِلّٰهِ

صلی الله علیه وسلم پس فرمود بر تو باد که بسیار سجده کنی پس بدرستیکه تو نمی کنی مر خدا را

سَجْدَةً إِلَّا رَفَعَكَ اللّٰهُ بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيْئَةً قَالَ

سجده مگر آنکه بر میدارد ترا خدا تعالی بسبب آن سجده پایهٔ بزرگ و کم میکند از تو بسبب آن سجده گناهی را گفت

مَعْدَانُ ثُمَّ لَقِيْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ لِيْ مِثْلَ مَا قَالَ لِيْ ثَوْبَانُ

معدان پس تر ملاقات کردم ابو درداء پس پرسیدم او را نیز پس گفت مرا مانند آنکه گفته بود مرا ثوبان

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ كَانَتِ الصَّلٰوةُ خَمْسِيْنَ وَالْغُسْلُ

رواه مسلم و روایت است از ابن عمر رض گفت بوده است نماز پنجاه گانه و غسل

مِنَ الْجَنَابَةِ سَبْعَ مَرَّاتٍ وَغَسْلُ الْبَوْلِ مِنَ الثَّوْبِ سَبْعَ مَرَّاتٍ فَلَمْ يَزَلْ

از جنابت هفت مرتبه و شستن پیشاب از پارچه هفت بار پس همیشه بود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُ حَتّٰى جُعِلَتِ الصَّلٰوةُ خَمْسًا وَغُسْلُ

رسول خدا صلی الله علیه وسلم که سوال میکرد تا آنکه گردانیده شد نماز پنجگانه و غسل

الْجَنَابَةِ مَرَّةً وَغَسْلُ الثَّوْبِ مِنَ الْبَوْلِ مَرَّةً رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ

از جنابت یک مرتبه و شستن ثیاب از بول یکمرتبه رواه ابوداود

بَابُ مَا جَاءَ فِيْ إِثْمِ تَارِكِ الصَّلٰوةِ

باب احادیثی که وارد شده است در گناه ترک کنندهٔ نماز

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ

و مرویست از ابی ہریرہ رض گفت شنیدم از پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کہ میگفت بدرستیکہ

أَوَّلَ مَا يُحَاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مِنْ عَمَلِهِ صَلٰوتُهُ فَإِنْ صَلُحَتْ

نخستین چیزیکہ محاسبہ کردہ شود بسبب آن چیز بندہ روز قیامت از عمل او نماز اوست پس اگر درست آمد نماز

فَقَدْ أَفْلَحَ وَأَنْجَحَ وَإِنْ فَسَدَتْ فَقَدْ خَابَ وَخَسِرَ فَإِنِ انْتَقَصَ مِنْ فَرِيضَتِهِ شَيْءٌ

پس بتحقیق فلاح و نجات یافت آن مرد و اگر فاسد شد آن نماز پس بتحقیق ناامید و خاسر شد آن مرد پس اگر ناقص شود از فریضہ

قَالَ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى أُنْظُرُوا هَلْ لِعَبْدِي مِنْ تَطَوُّعٍ فَيُكَمَّلُ بِهَا مَا انْتَقَصَ

بگوید پروردگار تبارک و تعالی ببینید آیا ہست مر بندہ مرا چیزے از نفل تا کامل کردہ شود بسبب آن نفل آنچہ کہ ناقص شدہ است

مِنَ الْفَرِيضَةِ ثُمَّ يَكُونُ سَائِرُ عَمَلِهِ عَلٰى ذٰلِكَ وَفِي رِوَايَةٍ ثُمَّ الزَّكٰوةُ

از فرض او پستر می باشد باقی عمل او براین طور و در روایت دیگر ہمچنین است پستر زکوۃ

مِثْلَ ذٰلِكَ ثُمَّ تُؤْخَذُ الْأَعْمَالُ عَلٰى حَسَبِ ذٰلِكَ رَوَاهُ أَبُودَاوُدَ وَرَوَاهُ

مانند آن پستر مواخذہ کردہ شود اعمال براین طریق رواہ ابوداود و رواہ

أَحْمَدُ عَنْ رَجُلٍ وَعَنْ طَلْقِ بْنِ عَلِيٍّ الْحَنَفِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى

احمد از مردی و روایت است از طلق بن علی حنفی رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَنْظُرُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى صَلٰوةِ عَبْدٍ لَا يُقِيمُ فِيهَا صُلْبَهُ

اللہ علیہ وسلم قبول نمی کند خدای برتر نماز بندہ راکہ راست نمی کند استخوان پشت خود را

بَيْنَ خُشُوعِهَا وَسُجُودِهَا رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

در رکوع و سجود نماز رواہ احمد و مرویست از ابن عمر رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِي تَفُوتُهُ صَلٰوةُ الْعَصْرِ فَكَأَنَّمَا وُتِرَ أَهْلَهُ

صلی اللہ علیہ وسلم آن کسی کہ فوت شود وا ورا نماز عصر گویا نقصان کردہ شد اہل خانہ او

وَمَالَهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ بُرَيْدَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و مال آنکس متفق علیہ و از بریدہ رض روایت است کہ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَرَكَ صَلٰوةَ الْعَصْرِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهٗ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

علیه وسلم کسیکه ترک کند نماز عصر دیده و دانسته پس تحقیق باطل شود تمام عمل او روا ه بخاری

وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رضقَالَ اَوْصَانِيْ خَلِيْلِيْ اَنْ لَّا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ شَيْئًا

و روایت است از ابی ذر گفت وصیت کرد مرا دوست من که شریک مگردان بخدا چیزی را

وَاِنْ قُطِّعْتَ وَحُرِّقْتَ وَلَا تَتْرُكْ صَلٰوةً مَّكْتُوْبَةً مُّتَعَمِّدًا فَمَنْ تَرَكَهَا

اگر پاره پاره شوی و سوخته شوی و ترک مکن نماز فرض را دیده و دانسته پس هر که ترک کند نماز فرض را

مُتَعَمِّدًا فَقَدْ بَرِئَتْ مِنْهُ الذِّمَّةُ وَلَا تَشْرَبِ الْخَمْرَ فَاِنَّهَا مِفْتَاحُ كُلِّ

دیده و دانسته پس بیزار شد از وی عهد مسلمانی و منوش شراب را پس بدرستیکه آن کلید همه

شَرٍّ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ شَقِيْقٍ رضقَالَ كَانَ اَصْحَابُ

بدی است رواه ابن ماجه و روایت است از عبد الله بن شقیق رض گفت بودند یاران

رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَرَوْنَ شَيْئًا مِّنَ الْاَعْمَالِ تَرْكُهٗ كُفْرًا

پیغمبر صلی الله علیه وسلم اعتقاد نمیکردند هیچ عملی را که ترک وی کفر باشد

غَيْرَ الصَّلٰوةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رض

جز نماز رواه ترمذی و روایت است از عبد الله بن عمرو بن عاص رض

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهٗ ذَكَرَ الصَّلٰوةَ يَوْمًا فَقَالَ مَنْ حَافَظَ

از پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم که آنحضرت ذکر کرده نماز را روزی پس فرمود کسیکه نگاهبانی کند

عَلَيْهَا كَانَتْ لَهٗ نُوْرًا وَّبُرْهَانًا وَّنَجَاةً يَّوْمَ الْقِيٰمَةِ وَمَنْ لَّمْ يُحَافِظْ عَلَيْهَا

بر نماز باشد مر او را نماز سبب نورانیت و حجت قوی و نجات روز قیامت و کسیکه محافظت نکند بر نماز

لَمْ تَكُنْ لَّهٗ نُوْرًا وَّلَا بُرْهَانًا وَّلَا نَجَاةً وَّكَانَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَعَ قَارُوْنَ وَ

نباشد مر او را نور و نه حجت و نه سبب رستگاری و باشد آنکس روز قیامت با کافران که قارون و

فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَاُبَيِّ بْنِ خَلَفٍ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالدَّارِمِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ

فرعون و هامان است و ابی ابن خلف که اشقی این امت است روایت کرد آنرا احمد و دارمی و بیهقی

فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ رض

در شعب الایمان و روایت است از عمرو بن شعیب و او از پدر خود و او از جد او رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرُوْا اَوْلَادَكُمْ بِالصَّلٰوةِ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم امر فرزندان خود را به نماز گزاردن

وَهُمْ اَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِيْنَ وَاضْرِبُوْهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ اَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِيْنَ وَ

حال آنکه ایشان هفت ساله باشند و بزنید فرزندان خود را به گزاردن نماز چون ده ساله شوند و

فَرِّقُوْا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَكَذَا رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ عَنْهُ

جدائی کنید میان فرزندان در خوابگاه روایت کرد اینحدیث را ابوداؤد و همچنین روایت کرده است در شرح السنه از عمرو بن شعیب

وَفِي الْمَصَابِيْحِ عَنْ سَبْرَةَ بْنِ مَعْبَدٍ وَعَنْ بُرَيْدَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

در مصابیح روایت کرد از سبره بن معبد و روایت است از بریده رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَهْدُ الَّذِيْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمُ الصَّلٰوةُ مَنْ تَرَكَ الصَّلٰوةَ

صلی الله علیه وسلم عهد و امتیکه در میان ما و میان منافقان است نماز است پس کسیکه نگذارد نماز را

فَقَدْ كَفَرَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ ❊

پس تحقیق ظاهر شد کفر او روایت کرد این حدیث را احمد و ترمذی و نسائی و ابن ماجه

وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از جابر رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلٰوةِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

حدیکه واقع شده است میان بنده و میان کفر همین نماز است روایت کرد این حدیث را مسلم

بَابُ تَعْجِيْلِ الصَّلٰوةِ

باب احادیثی که در فضیلت عجلت نماز وارد شده اند

حَافِظُوْا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلٰوةِ الْوُسْطٰى وَقُوْمُوْا لِلّٰهِ قَانِتِيْنَ ❊

نگهبانی کنید بر همه نماز ها و بر نماز میانه که نماز عصر است بایستید برائی خدا فرمان بردار شده

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْوَقْتُ الْاَوَّلُ

و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم اول وقت

مِنَ الصَّلٰوةِ رِضْوَانُ اللّٰهِ وَالْوَقْتُ الْاٰخِرُ عَفْوُ اللّٰهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

از نماز سبب رضای خدای تعالی است و گذاردن نماز در آخر وقت عفو خدا است رواه ترمذی و روایت است

عَلِيٍّ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَا عَلِيُّ ثَلٰثٌ لَا تُؤَخِّرْهَا الصَّلٰوةُ

از علی رض بدرستیکه پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمود ای علی سه خصلت است تاخیر مکن در آن یکے نماز

اِذَا اَتَتْ وَالْجَنَازَةُ اِذَا حَضَرَتْ وَالْاَيِّمُ اِذَا وَجَدْتَ لَهَا كُفْوًا رَوَاهُ

چون بیاید دوم جنازه وقتیکه حاضر شود سوم زنی بے شوهر وقتیکه بیابی مر او را کفو رواه

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيْجٍ رض قَالَ كُنَّا نُصَلِّي الْمَغْرِبَ مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ

ترمذی و روایت است از رافع بن خدیج رض گفت بودیم ما که میگذاردیم نماز مغرب را با پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَنْصَرِفُ اَحَدُنَا وَاِنَّهُ لَيُبْصِرُ مَوَاقِعَ نَبْلِهِ مُتَّفَقٌ

صلی الله علیه وسلم پس میگشت یکے از ما و حال آنکه وی هر آئینه میدید جاهای افتادن تیرهای خود را متفق

عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِي اَيُّوْبَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

علیه و روایت از ابی ایوب رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

لَا يَزَالُ اُمَّتِيْ بِخَيْرٍ اَوْ قَالَ عَلَى الْفِطْرَةِ مَا لَمْ يُؤَخِّرُوا الْمَغْرِبَ اِلٰى اَنْ

همیشه اند امت من پیوسته به نیکی یا گفت همیشه اند بر آئین اسلام مادام که تاخیر نکنند نماز مغرب را

تَشْتَبِكَ النُّجُوْمُ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ وَعَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيْرٍ رض قَالَ

مختلط شوند ستارها رواه ابو داود و روایت از نعمان بن بشیر رض گفت

اَنَا اَعْلَمُ بِوَقْتِ هٰذِهِ الصَّلٰوةِ صَلٰوةِ الْعِشَاءِ الْاٰخِرَةِ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

من داناترم بوقت این نماز که نماز عشاء پسین باشد میگذارد پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّيْهَا لِسُقُوْطِ الْقَمَرِ لِثَالِثَةٍ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ وَالدَّارِمِيُّ

صلی الله علیه وسلم آنرا در وقت افتادن ماه در شب سوم رواه ابو داود و دارمی

وَعَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيْجٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از رافع بن خدیج رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

اَسْفِرُوْا بِالْفَجْرِ فَاِنَّهٗ اَعْظَمُ لِلْاَجْرِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاوٗدَ وَالدَّارِمِيُّ

اسفار کنید در فجر و در روشنی بگذارید آنرا پس بدرستیکه اسفار بزرگتر است از جهت مزد روایت کرده ترمذی و ابوداود

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا اشْتَدَّ

وروایت از ابی هریرة رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم وقتیکه سخت شود

الْحَرُّ فَاَبْرِدُوْا بِالصَّلٰوةِ وَفِيْ رِوَايَةِ الْبُخَارِيِّ عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ بِالظُّهْرِ

گرمی پس سرد کنید بنماز و در روایت بخاری از ابی سعید لفظ بالظهر واقع شده

فَاِنَّ شِدَّةَ الْحَرِّ مِنْ فَيْحِ جَهَنَّمَ وَاشْتَكَتِ النَّارُ اِلٰى رَبِّهَا فَقَالَتْ

زیراکه سختی گرمی از جوشیدن دوزخ است وشکایت کرد آتش بسوی پروردگار خود پس گفت

يَا رَبِّ اَكَلَ بَعْضِيْ بَعْضًا فَاَذِنَ لَهَا بِنَفَسَيْنِ نَفَسٍ فِي الشِّتَاءِ

پروردگار من خورد اجزاء من بکدیگر را پس دستوری داد پروردگار مر آتش را بدو نفس برآوردن دمی در زمستان

وَنَفَسٍ فِي الصَّيْفِ اَشَدُّ مَا تَجِدُوْنَ مِنَ الْحَرِّ وَاَشَدُّ مَا تَجِدُوْنَ

ودمی دیگر در تابستان سخت تر آنچه می یابید شما از گرمی وسخت تر آنچه می یابید شما

مِنَ الزَّمْهَرِيْرِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِيْ رِوَايَةٍ لِلْبُخَارِيِّ فَاَشَدُّ مَا تَجِدُوْنَ

از سردی از آن دو نفس است متفق علیه و در روایت دیگر مر بخاری را چنین آمده است پس سخت تر آنچه می یابید شما

مِنَ الْحَرِّ فَمِنْ سَمُوْمِهَا وَاَشَدُّ مَا تَجِدُوْنَ مِنَ الْبَرْدِ فَمِنْ زَمْهَرِيْرِهَا

از گرمی پس از دم گرم آتش است وسخت تر آنچه گرمی یابید شما از سردی پس از دم سرد او ست

بَابُ فَضْلِ الْاَذَانِ وَاِجَابَةِ الْمُؤَذِّنِ

باب احادیثی که در فضیلت اذان واجابت مؤذن وارد شده اند

عَنْ اَبِيْ سَعِيْدِنِ الْخُدْرِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایت است از ابی سعید خدری رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ لَا يَسْمَعُ مَدَى صَوْتِ الْمُؤَذِّنِ جِنٌّ وَلَا اِنْسٌ وَلَا شَيْءٌ اِلَّا شَهِدَ لَهُ

وسلم نمی شنوند غایت آواز موذن را نه جن و نه انس و نه هیچ شی مگر آنکه گواهی میدهد برای

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ مُعَاوِيَةَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى

روز قیامت رواه البخاری و مرویست از معاویه رضی الله عنه گفت شنیدم پیغامبر خدارا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ الْمُؤَذِّنُوْنَ اَطْوَلُ النَّاسِ اَعْنَاقًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

الله علیه وسلم که میگفت موذنان گردن دراز ترند از مردمان روز قیامت رواه مسلم

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا نُوْدِيَ

و مرویست از ابی هریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم وقتیکه آواز کرده می شود

لِلصَّلٰوةِ اَدْبَرَ الشَّيْطَانُ لَهُ ضُرَاطٌ حَتّٰى لَا يَسْمَعَ التَّاْذِيْنَ فَاِذَا قُضِيَ

برای نماز پشت میدهد شیطان در حالیکه تیز میزند تا نشنود اذان را پس چون تمام کرده شود

النِّدَاءُ اَقْبَلَ حَتّٰى اِذَا ثُوِّبَ بِالصَّلٰوةِ اَدْبَرَ حَتّٰى اِذَا قُضِيَ التَّثْوِيْبُ اَقْبَلَ

اذان پیش آمد تا آنکه وقتیکه اقامت گفته شود برای نماز پشت میدهد تا آنکه چون تمام کرده شد اقامت پیش می آمد

حَتّٰى يَخْطُرَ بَيْنَ الْمَرْءِ وَنَفْسِهِ يَقُوْلُ اُذْكُرْ كَذَا اُذْكُرْ كَذَا لِمَا لَمْ يَكُنْ يَذْكُرُ

تا آنکه وسوسه می اندازد در میان مرد و میان نفس وی میگوید یاد کن چنین و یاد کن چنان یاد میدهد چیزی را که نبود یاد داشت

حَتّٰى يَظَلَّ الرَّجُلُ لَا يَدْرِيْ كَمْ صَلّٰى مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ

تا آنکه میگردد مرد چنانکه در نمی یابد که چند رکعت گذارده است متفق علیه و مرویست از ابی هریره رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْاِمَامُ ضَامِنٌ وَالْمُؤَذِّنُ مُؤْتَمَنٌ

فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم امام بر خود گیرنده است کار و بار و موذن امانت دار است

اَللّٰهُمَّ اَرْشِدِ الْاَئِمَّةَ وَاغْفِرْ لِلْمُؤَذِّنِيْنَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْدَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ

خداوندا راه راست نما امامان را و بیامرز موذنان را رواه احمد و ابوداود و ترمذی

وَالشَّافِعِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وشافعی و روایت است از ابن عباس رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

مَنْ اَذَّنَ سَبْعَ سِنِيْنَ مُحْتَسِبًا كُتِبَ لَهٗ بَرَاءَةٌ مِّنَ النَّارِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

کسیکه اذان گوید هفت سال برای طلب اجر نوشته شود برای او بیزاری از آتش دوزخ رواه ترمذی

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و ابن ماجه در روایت است از عقبه بن عامر رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَعْجَبُ رَبُّكَ مِنْ رَاعِيْ غَنَمٍ فِيْ رَأْسِ شَظِيَّةٍ لِلْجَبَلِ يُؤَذِّنُ

علیه وسلم عجب دارد پروردگار تو از چراننده گوسفندان در سر بلندی کوه که اذان میگوید

بِالصَّلٰوةِ وَيُصَلِّيْ فَيَقُوْلُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ اُنْظُرُوْا اِلٰى عَبْدِيْ هٰذَا يُؤَذِّنُ

برای نماز و میگزارد نماز را پس میگوید خدای بزرگ بفرشتگان نظر کنید بسوی بنده من که اینست اذان میگوید

وَيُقِيْمُ الصَّلٰوةَ يَخَافُ مِنِّيْ قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِيْ وَاَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ رَوَاهُ

و برپای دارد نماز را میترسد از من بتحقیق آمرزیدم این بنده خود را و درآوردم او را در بهشت رواه

اَبُوْ دَاوٗدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ابوداؤد و نسائی در روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلٰثَةٌ عَلٰى كُثْبَانِ الْمِسْكِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَبْدٌ اَدّٰى حَقَّ اللّٰهِ

علیه وسلم سه کس بر طپهای مشک روز قیامت یکی بنده که گذارد حق خدا را

وَحَقَّ مَوْلَاهُ وَرَجُلٌ اَمَّ قَوْمًا وَهُمْ بِهٖ رَاضُوْنَ وَرَجُلٌ يُنَادِيْ بِالصَّلَوٰتِ

و حق خداوند خود را دیگر مردیکه امامت کرد گروهی را و ایشان از وی راضی اند و دیگر مردیکه اذان میگوید پنج وقت

الْخَمْسِ كُلَّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ هٰذَا حَدِيْثٌ غَرِيْبٌ وَعَنْ

نماز را هر روز و شب را رواه ترمذی و گفت این حدیث غریب است در روایت است از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْمُؤَذِّنُ يُغْفَرُ لَهٗ مَدٰى

ابی هریرة رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بانگ نماز گوینده آمرزیده شود مر او را تا غایت

صَوْتِهٖ وَيَشْهَدُ لَهٗ كُلُّ رَطْبٍ وَيَابِسٍ وَشَاهِدُ الصَّلٰوةِ يُكْتَبُ لَهٗ خَمْسٌ

آواز او و گواهی میدهد برای او هر تر و خشک و حاضر آینده نماز را نوشته میشود بست و پنج

وعشرون صلوة ويكفر عنه ما بينهما رواه احمد وابوداود وعن

نماز و بخشیده میشود از وی گناهان که واقع میشوند میان هردو نماز رواه احمد و ابوداؤد و روایت است از

عثمان بن ابي العاص رض قال قلت يا رسول الله صلى الله عليه وسلم اجعلني

از عثمان بن ابی العاص رض گفت گفتم ای پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بگردان مرا

امام قومي قال انت امامهم واقتد باضعفهم واتخذ مؤذنا لا يأخذ

امام قوم من فرمود تو امام قومی و اقتدا کن بضعیف ترین ایشان و بگیر موذنی را که نگیرد

على اذانه اجرا رواه احمد وابوداود وعن ابن عمر رض ان رسول الله صلى

بر اذان خود اجرت رواه احمد وابوداود و روایت است از ابن عمر رض بدرستیکه پیغامبر خدا صلی

الله عليه وسلم قال من اذن ثنتي عشرة سنة وجبت له الجنة و

الله علیه وسلم فرمود کسیکه اذان گوید دوازده سال واجب گردد مر او را بهشت و

كتب له بتاذينه في كل يوم ستون حسنة ولكل اقامة ثلثون

و نوشته میشود مر او را بعوض اذان گفتن وی هر روز شصت نیکی و مر هر اقامت را سی

حسنة رواه ابن ماجة وعن سهل بن سعد رض قال قال رسول الله

نیکی رواه ابن ماجه و روایت است از سهل ابن سعد رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم ثنتان لا تردان الدعاء عند النداء وعند

صلی الله علیه وسلم دو چیز است که رد کرده نمی شود دعا نزد بانگ نماز و نزد جنگ

البأس حين يلحم بعضهم بعضا وفي رواية تحت المطر رواه ابوداود

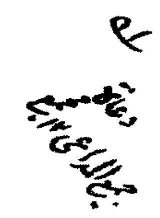
جنگ کافران وقتیکه بکشند بعضی ایشان بعضی را و در روایتی آمده که زیر باران مقبول است رواه ابوداود

وعن ام سلمة رض قالت علمني رسول الله صلى الله عليه وسلم

و روایت است از ام سلمه رضی الله عنها گفت که تعلیم کرد مرا رسول الله صلی الله علیه وسلم

ان اقول عند اذان المغرب اللهم هذا اقبال ليلك وادبار نهارك

اینکه بخوانم نزد بانگ نماز شام این دعا را خداوندا اینوقت پیش آمدن شب تست و وقت پشت دادن روز تست

وَأَصْوَاتُ دُعَاتِكَ فَاغْفِرْ لِي رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي الدَّعْوَاتِ الْكَبِيْرِ

واین آواز خوانندگان تست بعبادت پس بیامرز مرا رواه ابوداؤد و روایت کرد بیهقی در دعوات کبیر

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از عبد اللہ بن عمرو بن العاص گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ فَقُوْلُوْا مِثْلَ مَا يَقُوْلُ ثُمَّ صَلُّوْا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ

چون بشنوید موذن را که اذان میگوید پس بگوئید مانند آنچه وی میگوید پستر درود بفرستید بر من زیرا که بدرستی که هر که درود بفرستد بر ما

صَلوٰةً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ بِهَا عَشْرًا ثُمَّ سَلُوا اللّٰهَ لِيَ الْوَسِيْلَةَ فَإِنَّهَا مَنْزِلَةٌ

یکبار درود بفرستد خدا تعالی بروی بجزای آن ده بار پس سوال کنید خدا را از برای من وسیله زیرا که وسیله درجه ایست

فِي الْجَنَّةِ لَا يَنْبَغِي إِلَّا لِعَبْدٍ مِنْ عِبَادِ اللّٰهِ تَعَالٰى وَأَرْجُوْا أَنْ أَكُوْنَ أَنَا

در بهشت نمی سزد آن منزلت مگر برای یک بنده از بندگان خدا تعالی و امید میدارم که باشم من آن بنده

فَمَنْ سَأَلَ لِيَ الْوَسِيْلَةَ حَلَّتْ عَلَيْهِ الشَّفَاعَةُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

پس هر که سوال کند برای من وسیله فرود آمد بروے شفاعت رواه مسلم و روایت است از

جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَالَ حِيْنَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ

جابر رضہ گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ بگوید هنگام شنیدن اذان

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلوٰةِ الْقَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدًا

خداوندا اے پروردگار این دعا تامه و صلوٰة قائمه بده محمد صلعم را

الْوَسِيْلَةَ وَالْفَضِيْلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُوْدًا الَّذِيْ وَعَدْتَّهُ حَلَّتْ لَهُ

وسیلت و فضیلت و استاده کن محمد را در مقام محمود آن مقام که وعده کرده او را فرود می آید مر او را

شَفَاعَتِيْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِيْ وَقَّاصٍ رضہ

شفاعت من روز قیامت رواه البخاری و روایت است از سعد بن ابی وقاص رضہ

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَالَ حِيْنَ يَسْمَعُ الْمُؤَذِّنَ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ بگوید هنگام شنیدن اذان

اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ

اینکہ گواہی میدہم کہ نیست ہیچ معبود بحق مگر خدا واحد لا شریک است و گواہی میدہم بدرستیکہ محمد بندۂ او و رسول او اند

رَضِيْتُ بِاللّٰهِ رَبًّا وَّبِمُحَمَّدٍ رَّسُوْلًا وَّبِالْاِسْلَامِ دِيْنًا غُفِرَ لَهٗ ذَنْبُهٗ رَوَاهُ

راضی شدم با خدا تعالیٰ از روی رب و با محمد از روی رسول و با اسلام از روی دین آمرزیدہ شود مراو را گناہان صغار روا ہ

مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَصْلَتَانِ

مسلم و روایت است از ابن عمرؓ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم دو خصلت

مُعَلَّقَتَانِ فِيْ اَعْنَاقِ الْمُؤَذِّنِيْنَ لِلْمُسْلِمِيْنَ صِيَامُهُمْ وَصَلٰوتُهُمْ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

آویختہ شدہ اند در گردنہای بانگ نماز گویندگان برای مسلمانان روزہ شان و نماز ایشان روا ہ ابن ماجہ

بَابُ فَضْلِ الصَّلٰوةِ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

باب فضیلت درود بر نبی صلی اللہ علیہ وسلم

اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى النَّبِيِّ يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ

ہر آئینہ خدا و فرشتگان او درود میفرستند بر پیغمبر ای آن کسانیکہ ایمان آوردہ اند درود فرستید

وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا وَعَنْ اَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و سلام گوئید سلام گفتنی و روایت است از انسؓ گفت فرمود رسول خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ مَنْ صَلّٰى عَلَيَّ صَلٰوةً وَّاحِدَةً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ عَشْرَ صَلَوَاتٍ وَّحُطَّتْ

وسلم کسیکہ درود فرستد بر من یکبار بفرستد خدا تعالیٰ بر وی ده بار درود و افگندہ شود

عَنْهُ عَشْرُ خَطِيْٓئَاتٍ وَّرُفِعَتْ لَهٗ عَشْرُ دَرَجَاتٍ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ

از وی ده گناہ و برداشتہ شود مراو را ده پایہ در قرب حق روا ہ نسائی

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَوْلَى

و روایت است از ابن مسعودؓ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم نزدیک ترین

النَّاسِ بِيْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلٰوةً رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

مردم بمن روز رستخیز بیشترین ایشانست بر من درود گوینده روا ہ ترمذی

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ لِلّٰهِ مَلٰئِكَةً

واز وی روایت گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم مر خدائے را فرشتگانند

سَيَّاحِيْنَ فِي الْاَرْضِ يُبَلِّغُوْنِيْ مِنْ اُمَّتِي السَّلَامَ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالدَّارِمِيُّ

روندہ در زمین کہ میرسانند مرا از امت من سلامی کہ میگویند بر من رواہ نسائی و دارمی

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ اَحَدٍ

در روایت است از ابی ہریرۃ رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم نیست ہیچ یکے

يُسَلِّمُ عَلَيَّ اِلَّا رَدَّ اللّٰهُ عَلَيَّ رُوْحِيْ حَتّٰى اَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ

کہ سلام میفرستد بر من مگر آنکہ باز میفرستد خدا تعالی بر من روح مرا تا آنکہ جواب گویم بر وی سلام را رواہ ابوداؤد

وَالْبَيْهَقِيُّ فِي الدَّعَوَاتِ الْكَبِيْرِ وَعَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

وبیہقی روایت کرد در دعوت کبیر و در روایت است از وی گفت شنیدم پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ لَا تَجْعَلُوْا بُيُوْتَكُمْ قُبُوْرًا وَلَا تَجْعَلُوْا قَبْرِيْ عِيْدًا

علیہ وسلم را میگفت مگردانید خانہائے خود را مانند قبرہا و مگردانید قبر مرا عیدگاہ

وَصَلُّوْا عَلَيَّ فَاِنَّ صَلٰوتَكُمْ تَبْلُغُنِيْ حَيْثُ كُنْتُمْ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَعَنْهُ

درود فرستید بر من زیرا کہ درود شما میرسد مرا ہر جاکہ باشید رواہ نسائی و در روایت است از وے

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَغِمَ اَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم خاک آلودہ باد بینی مردیکہ ذکر کردہ شوم نزد آن مرد

فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ وَرَغِمَ اَنْفُ رَجُلٍ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانُ ثُمَّ انْسَلَخَ قَبْلَ

پس درود نفرستد بر من خاک باد مردیکہ در آید بر وے ماہ رمضان بسر گذرد اینماہ پیش از آنکہ

اَنْ يُغْفَرَ لَهُ وَرَغِمَ اَنْفُ رَجُلٍ اَدْرَكَ عِنْدَهُ اَبَوَاهُ الْكِبَرَ اَوْ

آمرزیدہ شود آن مرد و خوار باد مردیکہ دریابد نزد وی مادر و پدر خود بزرگ سالی را یا

اَحَدُهُمَا فَلَمْ يُدْخِلَاهُ الْجَنَّةَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ طَلْحَةَ رض اَنَّ

یکی از مادر و پدر پس نیارند پدر و مادر او در بہشت رواہ ترمذی و در روایت است از ابی طلحہ رض بدرستیکہ

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ ذَاتَ يَوْمٍ وَالْبُشْرُ فِيْ وَجْهِهٖ فَقَالَ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم آمد یک روز در حالتیکه خوشی در روی مبارک او بود پس فرمود

اِنَّهٗ جَاءَنِيْ جِبْرِيْلُ فَقَالَ اِنَّ رَبَّكَ يَقُوْلُ اَمَا يُرْضِيْكَ يَا مُحَمَّدُ اَنْ لَّا يُصَلِّيَ

که آمد جبرئیل نزد من پس گفت بدرستیکه پروردگار تو میگوید آیا راضی نمیسازد ترا ای محمد آنکه یک درود نفرستد

عَلَيْكَ اَحَدٌ مِّنْ اُمَّتِكَ اِلَّا صَلَّيْتُ عَلَيْهِ عَشْرًا وَلَا يُسَلِّمُ عَلَيْكَ اَحَدٌ مِّنْ

بر تو هیچ یکی از امت تو مگر درود نفرستم بر وی ده بار و سلام نفرستد بر تو هیچ یکی از

اُمَّتِكَ اِلَّا سَلَّمْتُ عَلَيْهِ عَشْرًا رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَعَنْ اُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رض

امت تو مگر آنکه سلام بفرستم بر وی ده بار رواه نسائی و روایتی است از ابی بن کعب رض

قَالَ قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنِّيْ اُكْثِرُ الصَّلٰوةَ عَلَيْكَ فَكَمْ

گفت گفتم ای پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه من بسیار میفرستم درود را بر تو پس چه مقدار

اَجْعَلُ لَكَ مِنْ صَلٰوتِيْ فَقَالَ مَا شِئْتَ قُلْتُ الرُّبُعَ قَالَ مَا شِئْتَ فَاِنْ

زمان معین گردانم برای درود فرستادن بر تو پس فرمود بر مقدار که میخواهی گفتم چهار یک زمان فرمود بر قدر که میخواهی پس اگر

زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكَ قُلْتُ النِّصْفَ قَالَ مَا شِئْتَ فَاِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ

زیاده کنی از ربع پس آن بهتر است ترا گفتم نصف زمان را بگردانم فرمود بر چه میخواهی پس اگر زیاده کنی پس آن بهتر است

لَّكَ قُلْتُ فَالثُّلُثَيْنِ قَالَ مَا شِئْتَ فَاِنْ زِدْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكَ قُلْتُ

مر ترا گفتم پس دو ثلث کنم فرمود بر چه میخواهی پس اگر زیاده کنی آن بهتر است مر ترا گفتم

اَجْعَلُ لَكَ صَلٰوتِيْ كُلَّهَا قَالَ اِذًا يُّكْفٰى هَمُّكَ وَيُكَفَّرُ لَكَ ذَنْبُكَ رَوَاهُ

میگردانم برای تو زمان دعای خود را همه فرمود آنگاه کفایت کرده شود همه مقصود های تو و پوشیده کرده شود همه گناهان تو

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَلِيٍّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه ترمذی و روایت است از علی رض گفت فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم

اَلْبَخِيْلُ الَّذِيْ مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهٗ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيَّ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

بخیل ستمت کسیکه ذکر کرده شوم من نزد وی پس او درود نفرستد بر من رواه ترمذی

وَرَوَاهُ أَحْمَدُ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ رض وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ

ورواه احمد از حسین بن علی رض و روایت است از ابی ہریرة رض گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ عِنْدَ قَبْرِي سَمِعْتُهُ وَمَنْ صَلَّى

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ درود فرستد بر من نزد قبر من می شنوم درود او را وکسیکہ درود بفرستد

عَلَيَّ نَائِيًا أُبْلِغْتُهُ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

بر من از دور رسانیده شود درود او مرا رواه بیہقی در شعب الایمان و روایت است از عبد اللہ

بْنِ عَمْرٍو رض قَالَ مَنْ صَلَّى عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاحِدَةً صَلَّى

بن عمرو رض گفت کسیکہ درود بفرستد بر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم یکبار درود فرستد

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَمَلٰئِكَتُهُ سَبْعِينَ صَلٰوةً رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ رُوَيْفِعٍ أَنَّ

خدا تعالی بروے و فرشتگان وے ہفتاد بار درود رواه احمد و روایت است از رویفع بدرستیکہ

رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَقَالَ اللّٰهُمَّ أَنْزِلْهُ

پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ درود فرستد بر محمد صلی اللہ علیہ وسلم و بگوید خداوندا فرود آر محمد را

الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي رَوَاهُ أَحْمَدُ

در نشستگاه کہ نزدیک گردانیده شده نزد تو در روز رستخیز واجب گردد باو شفاعت من رواه احمد

وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رض قَالَ إِنَّ الدُّعَاءَ مَوْقُوفٌ بَيْنَ السَّمَاءِ

و روایت است از عمر بن الخطاب رض گفت بدرستیکہ دعا ایستاده گردانیده شود میان آسمان

وَالْأَرْضِ لَا يَصْعَدُ مِنْهَا شَيْءٌ حَتّٰى تُصَلِّيَ عَلٰى نَبِيِّكَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

و زمین بر نمی رود و بالا برده نمیشود از وے چیزی تا آنکہ درود بفرستی بر نبی خود رواه ترمذی

وَقَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلٰئِكَةُ مَادَامَ

و فرمود صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ درود فرستد بر من درود میفرستند بروے فرشتگان تا وقتیکہ آن

يُصَلِّي عَلَيَّ فَلْيُقْلِلْ عِنْدَ ذٰلِكَ أَوْ لِيُكْثِرْ أَخْرَجَهُ ابْنُ حِبَّانَ بِسَنَدٍ ضَعِيفٍ

درود میفرستد بر من پس باید کہ کم کند نزد چنین یا زیاده کند آن بنده روایت کرد ابن حبان بسند ضعیف

وَالطَّبَرَانِيُّ فِي الْاَوْسَطِ بِسَنَدٍ حَسَنٍ وَّالْاِمَامُ اَحْمَدُ وَسَعِيْدُ بْنُ مَنْصُوْرٍ

وطبرانی در اوسط بسند حسن و امام احمد و سعید ابن منصور

وَاَبُوْ نُعَيْمٍ كُلُّهُمْ عَنْ عَامِرِ بْنِ رَبِيْعَةَ كَذَا فِيْ مَطَالِعِ الْمَسَرَّاتِ شَرْحِ

وابونعیم ہمہ ایشان از عامر بن ربیعہ ہمچنین است در مطالع مسرات کہ شرح

دَلَائِلِ الْخَيْرَاتِ وَقَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ اَفْضَلِ اَيَّامِكُمْ يَوْمَ

دلائل خیرات است و فرمود صلی اللہ علیہ وسلم فاضل ترین روزہای شما روز

الْجُمُعَةِ فِيْهِ خُلِقَ اٰدَمُ وَفِيْهِ قُبِضَ وَفِيْهِ النَّفْخَةُ وَفِيْهِ الصَّعْقَةُ

جمعہ است در وی آفریدہ شد آدم و در وی وفات یافت و در وی نفخہ است و در وی صعقہ است

فَاَكْثِرُوْا عَلَيَّ مِنَ الصَّلٰوةِ فِيْهِ فَاِنَّ صَلٰوتَكُمْ مَعْرُوْضَةٌ عَلَيَّ قَالُوْا

پس زیادہ کنید بر من از درود در روز جمعہ پس بدرستیکہ درود شما عرض کردہ شود بر من گفتند

يَارَسُوْلَ اللّٰهِ وَكَيْفَ تُعْرَضُ عَلَيْكَ صَلٰوتُنَا وَقَدْ اَرِمْتَ اَيْ بَلِيْتَ اَيْ

یارسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و چہ طور عرض کردہ شود بر تو درود تا حال اینکہ جسد شما در قبر کہنہ شدہ باشد یعنی

صِرْتَ رَمِيْمًا قَالَ اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى حَرَّمَ عَلَى الْاَرْضِ اَنْ تَاْكُلَ اَجْسَادَ

خاک شدہ باشد فرمود بدرستیکہ خدا تعالی حرام کردہ است بر زمین اینکہ بخورد اجساد

الْاَنْبِيَاءِ اَخْرَجَهٗ اَبُوْدَاوٗدَ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ بِاَسَانِيْدَ صَحِيْحَةٍ وَّابْنُ

پیغمبران را روایت کرد ابوداود و نسائی و ابن ماجہ بسند ہای صحیح و ابن

حِبَّانَ وَالْحَاكِمُ وَقَالَ صَحِيْحٌ عَلٰى شَرْطِ الْبُخَارِيِّ مِنْ حَدِيْثِ اَوْسِ

حبان و حاکم و گفت این حدیث صحیح است بر شرط بخاری از حدیث اوس

ابْنِ اَوْسٍ الثَّقَفِيِّ مطالع وَقَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلّٰى عَلَيَّ

ابن اوس الثقفی رمز این حدیث در مطالع است و فرمود صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ درود نوشت بر من

فِيْ كِتَابٍ لَمْ تَزَلِ الْمَلٰئِكَةُ تُصَلِّيْ عَلَيْهِ مَادَامَ اسْمِيْ فِيْ ذٰلِكَ الْكِتَابِ

در کتاب ہمیشہ نیست کہ فرشتگان درود میفرستند بروی تا وقتیکہ نام من در ان کتاب باقی باشد

قَالَ الْعِرَاقِيُّ رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ فِي الْاَوْسَطِ وَاَبُو الشَّيْخِ فِي الثَّوَابِ وَالْمُسْتَغْفِرِيُّ

گفت عراقی روایت کرده طبرانی در اوسط و ابو شیخ در ثواب و المستغفری

فِي الدَّعَوَاتِ مِنْ حَدِيْثِ اَبِي هُرَيْرَةَ بِسَنَدٍ ضَعِيْفٍ مطالع وَقَالَ

در دعوات از حدیث ابی ہریرۃ رض بسند ضعیف این حدیث در مطالع است وگفت

اَبُو سُلَيْمَانَ الدَّارَانِيُّ مَنْ اَرَادَ اَنْ يَّسْئَلَ حَاجَتَهٗ فَلْيُكْثِرْ بِالصَّلٰوةِ عَلَى

ابو سلیمان دارانی کسیکه خواهد که سوال کند حاجت خود را پس باید که زیاده بفرستد درود را بر

النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ يَسْئَلُ اللّٰهَ حَاجَتَهٗ وَلْيَخْتِمْ بِالصَّلٰوةِ عَلَى النَّبِيِّ

نبی صلی الله علیه وسلم پس تر سوال کند از خدا تعالی حاجت خود را و باید که تمام کند دعا بر درود شریف فرستادن

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاِنَّ اللّٰهَ يَقْبَلُ الصَّلٰوتَيْنِ وَهُوَ اَكْرَمُ مِنْ اَنْ يَّدَعَ

بر نبی صلی الله علیه وسلم پس بدرستیکه خدا قبول میکند هر دو درود را و او آنخدا بزرگتر است از اینکه ترک کند دعا را

مَا بَيْنَهُمَا كَذَا فِي دَلَائِلِ الْخَيْرَاتِ وَرُوِيَ عَنْهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

که میان هر دو درود است چنانچه در دلائل الخیرات و روایت است از آنحضرت صلی الله علیه وسلم

اَنَّهٗ قَالَ مَنْ صَلّٰى عَلَيَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِائَةَ مَرَّةٍ غُفِرَتْ لَهٗ خَطِيْئَةُ

بدرستیکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود کسیکه صد درود فرستد بر من روز جمعه یکصد مرتبه آمرزیده شود برای وی گناه

ثَمَانِيْنَ سَنَةً اَخْرَجَهُ الدَّيْلَمِيُّ عَنْ اَنَسٍ رض مطالع وَفِي رِوَايَةٍ

هشتاد ساله تخریج کرد این حدیث را دیلمی از انس رض از مطالع نقل کرده شد و در روایت

عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ عَوْفٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَنِيْ جِبْرَئِيْلُ

عبدالرحمن بن عوف گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم آمد نزد من جبرئیل

عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَالَ يَا مُحَمَّدُ لَا يُصَلِّيْ عَلَيْكَ اَحَدٌ اِلَّا صَلّٰى عَلَيْهِ سَبْعُوْنَ

علیه السلام و گفت ای محمد صلی الله علیه وسلم درود نمی فرستد بر تو کسی یک کرّه درود مگر میرسد بروی هفتاد

اَلْفَ مَلَكٍ وَمَنْ صَلَّتْ عَلَيْهِ الْمَلٰٓئِكَةُ كَانَ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ هٰكَذَا ذَكَرَهٗ

هزار فرشتگان و کسیکه درود میفرستند بروی فرشتگان می باشد آن شخص از اهل بهشت همچنین ذکر کرده آن را

بهذا اللفظ ابن فرحون مطالع وقال صلى الله عليه وسلم اكثركم

باین الفاظ ابن فرحون از مطالع و فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بیشترین شما

على صلوة اكثركم ازواجا في الجنة ذكره ابن وداعة بهذا اللفظ

بر من از روی درود بسیار ترین شما از روی ازواج است در جنت ذکر کرد این حدیث را ابن وداعه باین لفظ

ونقله السخاوي عن صاحب الدر المنتظم مطالع وعنه صلى الله عليه

و نقل کرد این حدیث را سخاوی از صاحب در المنتظم از مطالع و از وی صلی الله علیه

وسلم انه قال من صلى على صلوة تعظيما لحقي خلق الله عز وجل من ذلك

وسلم مروی است بدرستیکه فرمود هر که درود فرستد بر من یکبار برای تعظیم حق من آفریند خدای بزرگ و بلند از این

القول ملكا له جناح بالمشرق والآخر بالمغرب ورجلاه مقرورتان

قول یک فرشته که مر ورا باشد یک بازو در مشرق و دیگر در مغرب و هر دو پای وی قرار یافته

في الارض السابعة السفلى وعنقه ملتوية تحت العرش يقول الله

در زمین هفتمی تحتانی و گردن وی متصل زیر عرش میگوید خدا تعالی

عز وجل له صل على عبدي كما صلى على نبيي صلى الله عليه وسلم

عز و جل مر ورا درود فرستد بر بنده من چنانکه درود فرستاده است آن بنده بر پیغامبر من صلی الله علیه وسلم

فهو يصلي عليه الى يوم القيمة الحديث ذكره ابن سبع من دون

پس آن فرشته درود میفرستد بروی تا روز قیامت تا آخر حدیث ذکر کرد این حدیث را ابن سبع بغیر

ذكر صحابي ولا مخرج وذكره ابن جبير عن انس ولم يعزه وكذا

ذکر صحابی و بغیر ذکر صاحب تخریج و ذکر کرد این حدیث جبیر از انس و نسبت نکرد بطرف او و چنان ذکر کرد

ابن وداعة واسنده ابن بشكوال عن انس الا اني لم اجد عنده قوله

ابن وداعه و با سند بیان نمود این حدیث را ابن بشکوال از انس مگر این لفظ نیز گفت که بدرستیکه من نیافته ام نزد وی قول او

ورجلاه الى تحت العرش مطالع وروي عنه صلى الله عليه وسلم

که ورجلاه تا لفظ تحت عرش است از مطالع و روایت است از وی صلی الله علیه وسلم

أَنَّهُ قَالَ لَيَرِدَنَّ عَلَى الْحَوْضِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ أَقْوَامٌ مَا أَعْرِفُهُمْ إِلَّا بِكَثْرَةِ

بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود ہر آئینہ وارد شوند بر حوض کوثر روز رستخیز قومہا کہ نمی شناسم من ایشانرا مگر بسبب زیادتی

الصَّلٰوةِ عَلَيَّ ذَكَرَهُ الْقَاضِيْ عِيَاضٌ فِي الشِّفَاءِ وَعَنْهُ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

درود کہ بر من فرستادہ اند ذکر کردہ است قاضی عیاض در کتاب شفا فی حقوق مصطفی و روایتست از آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ مَرَّةً وَّاحِدَةً صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَمَنْ

وسلم بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ درود فرستاد بر من یکبار درود میفرستد خدا تعالی بروی دہ بار و کسیکہ

صَلَّى عَلَيَّ عَشْرَ مَرَّاتٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ مِائَةً وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ مِائَةً صَلَّى

درود فرستد بر من دہ مرتبہ درود میفرستد خدا تعالی بروی صد مرتبہ و کسیکہ درود فرستد بر من صد بار درود میفرستد

اللّٰهُ عَلَيْهِ أَلْفَ مَرَّةٍ وَمَنْ صَلَّى عَلَيَّ أَلْفَ مَرَّةٍ حَرَّمَ اللّٰهُ جَسَدَهُ عَلَى النَّارِ

بروی خدا تعالی ہزار مرتبہ و کسیکہ درود فرستد بر من ہزار مرتبہ حرام گرداند خدا تعالی جسد ویرا بر آتش دوزخ

وَثَبَّتَهُ بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ عِنْدَ الْمَسْأَلَةِ

و ثابت میدارد ویرا با قول ثابت کہ توحید است در حیات دنیا و در آخرت نزدیک سوال

وَأَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ وَجَاءَتْ صَلٰوتُهُ عَلَيَّ نُوْرًا لَّهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ عَلَى الصِّرَاطِ

و داخل کند خدا تعالی آن بندہ را در بہشت و آید درود وی بر من نور مر ویرا روز رستخیز بر پل صراط

مَسِيْرَةَ خَمْسِمِائَةِ عَامٍ وَأَعْطَاهُ اللّٰهُ بِكُلِّ صَلٰوةٍ صَلَّاهَا قَصْرًا فِي

کہ او وی پنج صد سالہ است و میدہد او را خدا تعالی بسبب ہر درود کہ خواندہ است آنرا یک محل در

الْجَنَّةِ قَلَّ ذٰلِكَ أَوْ كَثُرَ ذَكَرَهُ ابْنُ وَدَاعَةَ كُلَّهُ مِنْ غَيْرِ نِسْبَةٍ

بہشت کم کند آن بندہ یا زیادہ کند ذکر کرد ابن وداعہ ہمہ این را بغیر نسبت

وَقَالَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ عَبْدٍ يُصَلِّيْ عَلَيَّ إِلَّا خَرَجَتِ الصَّلٰوةُ

و فرمود صلی اللہ علیہ وسلم نیست ہیچ یکی بندہ کہ درود میفرستد بر من مگر آنکہ بیرون می آید آن درود

مُسْرِعَةً مِنْ فِيْهِ فَلَا يَبْقٰى بَرٌّ وَلَا بَحْرٌ وَلَا شَرْقٌ وَلَا غَرْبٌ إِلَّا وَتَمُرُّ

بسرعت از دہن آن بندہ پس باقی نمی ماند ہیچ یک بیابان و نہ دریا و نہ شرق و نہ غرب مگر اینکہ گذر میکند آن درود

به تقول انا صلاة فلان بن فلان صلى على محمد المختار خير خلق الله

بدان و میگوید که درود فلان بن فلان ام که درود فرستاده بود بر محمد که برگزیده و بهترین مخلوق خدا است

فلا يبقى شيء الا وصلى عليه ويخلق من تلك الصلوة طائر له

پس باقی نمیماند هیچ شیء مگر حال اینکه درود میفرستد بروی و آفریده میشود ازین درود یک طائر که باشد مروی را

سبعون الف جناح في كل جناح سبعون الف ريشة في كل ريشة

هفتاد هزار بازو و در هر بازو هفتاد هزار پر در هر پر

سبعون الف راس في كل راس سبعون الف وجه في كل وجه

هفتاد هزار سر در هر سر هفتاد هزار روی در هر روی

سبعون الف فم في كل فم سبعون الف لسان كل لسان يسبح الله

هفتاد هزار دهان در هر دهان هفتاد هزار زبان هر زبان تسبیح می کند خدای

تعالى بسبعين الف لغات ويكتب الله تعالى له ثواب ذلك كله هكذا

تعالی را به هفتاد هزار لغت و می نویسد خدا تعالی مر ورا ثواب این همه همچنین است

في دلائل الخيرات وقال صاحب مطالع المسرات هذا لم اجده وعن

در دلائل الخیرات و گفت صاحب مطالع مسرات این لفظ را نیافتم و مرویست از

علي بن ابي طالب رضه انه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من صلى

علی بن ابی طالب رضی الله عنه که علی گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه درود میفرستد

علي يوم الجمعة مائة جاء يوم القيمة ومعه نور لو قسم ذلك النور بين

بر من روز جمعه صد بار بیاید روز رستخیز حالانکه همراه او نوری باشد که اگر تقسیم کرده شود این نور میان

الخلق كلهم لوسعهم اخرجه ابو نعيم في الحلية وفي حرز الثمين

مخلوق همه ایشان را آینه گنجایش دارد ایشان را روایت کرد آنرا ابو نعیم در حلیه و در حرز ثمین

للحصن الحصين ما جلس قوم مجلسا لم يذكروا الله فيه ولم يصلوا

شرح حصن حصین مذکور است نه نشیند قومی در مجلسی که نه یاد کنند خدا تعالی را در آن مجلس نه فرستند

عَلَى نَبِيِّهِمْ إِلَّا كَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَإِنْ دَخَلُوا الْجَنَّةَ لِلثَّوَابِ

بر نبی خود مگر باشد برایشان حسرتی در روز رستخیز اگرچه که داخل شوند در بهشت برای ثواب

رَوَاهُ ابْنُ حِبَّانَ وَأَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَالْحَاكِمُ كُلُّهُمْ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

رواه ابن حبان واحمد وابوداود ونسائی وحاکم همه ایشان روایت کرده اند از ابی هریره

أَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلٰوةِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَإِنَّ صَلٰوتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ رَوَاهُ

زیاده بفرستید بر من درود شریف روز جمعه پس بدرستیکه درود شما عرض کرده میشود بر من رواه

أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَابْنُ حِبَّانَ كُلُّهُمْ مِنْ حَدِيثِ أَوْسِ بْنِ

ابوداود ونسائی وابن ماجه وابن حبان همه ایشان از حدیث اوس ابن

أَوْسٍ الثَّقَفِيِّ مَا مِنْ أَحَدٍ يُسَلِّمُ عَلَيَّ إِلَّا رَدَّ اللّٰهُ عَلَيَّ رُوحِي حَتّٰى

اوس الثقفی نیست هیچ کسیکه سلام کند بر من مگر باز پس میفرستد خدا تعالی بر من روح من تا آنکه

أَرُدَّ عَلَيْهِ السَّلَامَ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَرَوَاهُ أَحْمَدُ أَيْضًا

رد میکنم بروی سلام را رواه ابوداود از ابی هریره و روایت کرد احمد نیز

أَوْلَى النَّاسِ بِي يَوْمَ الْقِيٰمَةِ أَكْثَرُهُمْ عَلَيَّ صَلٰوةً رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ

نزدیک ترین مردمان با من روز قیامت درود فرستنده تر از آنها بر من اند رواه ترمذی وابن

حِبَّانَ وَكِلَاهُمَا عَنِ ابْنِ مَسْعُودٍ الْبَخِيلُ مَنْ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يُصَلِّ

[illegible] هر دو از ابن مسعود و بخیل کسیست که ذکر کرده شوم من نزد او و پس درود نفرستد

عَلَيَّ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ عَنْ عَلِيٍّ وَابْنُ حِبَّانَ وَالْحَاكِمُ عَنْ حُسَيْنِ

بر من روایت کرد ترمذی و نسائی از علی [illegible] ابن حبان و حاکم از حسین

بْنِ عَلِيٍّ أَكْثِرُوا الصَّلٰوةَ عَلَيَّ فَإِنَّهَا زَكٰوةٌ لَكُمْ رَوَاهُ أَبُو يَعْلٰى عَنْ

بن علی [illegible] پس [illegible] رواه ابو یعلی از

أَبِي هُرَيْرَةَ أَتَانِي جِبْرِيلُ فَبَشَّرَنِي وَقَالَ إِنَّ رَبَّكَ يَقُولُ مَنْ صَلّٰى

[illegible]

عَلَيْكَ صَلَّيْتُ عَلَيْهِ عَشْرًا وَمَنْ سَلَّمَ عَلَيْكَ سَلَّمْتُ عَلَيْهِ فَسَجَدْتُ لِلّٰهِ

بر تو درود میفرستم بروی ده بار و کسیکه سلام کند بر تو سلام میفرستم بروی پس سجده شکر کردم مر خدا تعالی را

شُكْرًا رَوَاهُ الْحَاكِمُ وَاَحْمَدُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ عَوْفٍ مَنْ صَلّٰى عَلَى النَّبِيِّ وَاحِدَةً

روایه حاکم و احمد از عبد الرحمن بن عوف رضه کسیکه درود بفرستد بر نبی یکبار

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَمَلَائِكَتُهُ سَبْعِيْنَ صَلٰوةً رَوَاهُ اَحْمَدُ عَنِ ابْنِ عَمْرٍو

درود میفرستد خدا تعالی بروی و فرشتگان وی هفتاد درود روایه احمد از ابن عمرو رضه

قَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ كُلُّ دُعَاءٍ مَحْجُوْبٌ حَتّٰى تُصَلِّيَ عَلٰى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ

گفت علی رضی الله عنه هر دعا محجوب است تا آنکه درود فرستی تو بر محمد صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاٰلِ مُحَمَّدٍ رَوَاهُ الطَّبَرَانِيُّ فِي الْاَوْسَطِ وَعَنْ عُمَرَ اَنَّ الدُّعَاءَ

علیه وسلم و بر آل محمد روایه طبرانی در اوسط و مرویست از عمر رضه بدرستیکه دعا

مَوْقُوْفٌ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ لَا يَصْعَدُ مِنْهُ شَيْءٌ حَتّٰى تُصَلِّيَ عَلٰى نَبِيِّكَ

موقوف میماند میان آسمان و زمین بالا نمیرود از آن دعا چیزی تا آنکه درود فرستی بر نبی خود

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ اِنْتَهٰى وَذُكِرَ فِي بَعْضِ الْاَخْبَارِ اَنَّهُ مَكْتُوْبٌ عَلٰى سَاقِ

روایه ترمذی آخر شد مذکورست در بعض اخبارات بدرستیکه شان اینست که نوشته است بر ساق

الْعَرْشِ مَنِ اشْتَاقَ اِلَيَّ رَحِمْتُهُ وَمَنْ سَاَلَنِيْ اَعْطَيْتُهُ وَمَنْ تَقَرَّبَ اِلَيَّ

عرش کسیکه مشتاق است بسوی من رحم میکنیم او را و کسیکه سوال کرد مرا میدهیم او را هر چه خواسته است و کسیکه تقرب

بِالصَّلٰوةِ عَلٰى مُحَمَّدٍ غَفَرْتُ لَهُ ذُنُوْبَهُ وَلَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ ذَكَرَهُ

یا درود فرستادن بر محمد آمرزیدم مر او را گناهان او را اگرچه باشد مانند کف دریا ذکر کرد این حدیث را

ابْنُ سَبُعٍ وَرُوِيَ عَنْ بَعْضِ الصَّحَابَةِ رِضْوَانُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِيْنَ

ابن سبع و روایت کرده شده است از بعض صحابه رضوان الله علیهم اجمعین

اَنَّهُ قَالَ مَا مِنْ مَجْلِسٍ يُصَلّٰى فِيْهِ عَلٰى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِلَّا قَامَتْ

بدرستیکه فرمود آنحضرت نیست مجلسیکه درود فرستاده شود در وی بر محمد صلی الله علیه وسلم مگر آنکه برمی خیزد

مِنْهُ رَائِحَةٌ طَيِّبَةٌ حَتّٰى تَبْلُغَ عَنَانَ السَّمَاءِ فَتَقُوْلُ الْمَلٰئِكَةُ هٰذَا مَجْلِسٌ

از آن مجلس بوی خوش تا اگر برسد آن جای ابر را پس بگویند فرشتگان این مجلسی هست

يُصَلّٰى فِيْهِ عَلٰى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَذَا فِيْ دَلَائِلِ الْخَيْرَاتِ قَالَ الشَّيْخُ

که درود فرستاده شده است در آن مجلس بر محمد صلی الله علیه وسلم همچنین است در دلائل الخیرات گفت شیخ

اَبُوْ جَعْفَرِ ابْنُ وَدَاعَةَ رَحِمَهُ اللّٰهُ فِي الْحَدِيْثِ عَنْ بَعْضِ الصَّحَابَةِ اَنَّهُ قَالَ مَا مِنْ

ابو جعفر ابن وداعه رحمه الله در حدیثی که مرویست از صحابه رضی الله عنه بدرستیکه گفت نیست هیچ

مَوْضِعٍ يُذْكَرُ فِيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيُصَلّٰى عَلَيْهِ فِيْهِ اِلَّا نَمَتْ مِنْهُ

جائی که ذکر کرده شود در آن جای اسم نبی صلی الله علیه وسلم درود فرستاده شود بر وی در آن جا مگر بخیزد از آن جای

رَائِحَةٌ تَخْرِقُ السَّمٰوٰتِ السَّبْعَ حَتّٰى تَنْتَهِيَ اِلَى الْعَرْشِ يَجِدُ رِيْحَهَا كُلُّ مَنْ

بوی خوش که بدرد آسمانهای هفت را تا اگر برسد تا عرش یابد آن بوی را هر کس که

خَلَقَ اللّٰهُ فِي الْاَرْضِ اِلَّا الْاِنْسَ وَالْجِنَّ فَاِنَّهُمْ لَوْ وَجَدُوْا رِيْحَهَا يَشْغَلُ كُلُّ وَاحِدٍ

آفریده است خدا تعالی در زمین سوای انسان و پریان بدرستیکه ایشان اگر می یافتند بوی آن را هر آینه باز میماند هر یک

مِنْهُمْ بِلَذَّتِهَا عَنْ مَعِيْشَتِهٖ وَلَا يَجِدُ تِلْكَ الرَّائِحَةَ مَلَكٌ وَلَا خَلْقٌ مِنْ

از ایشان بسبب لذت آن از معیشت خود و نمی یابد بوی خوش را هیچ فرشته و نه هیچ مخلوق از

خَلْقِ اللّٰهِ تَعَالٰى اِلَّا اسْتَغْفَرَ لِاَهْلِ الْمَجْلِسِ وَيُكْتَبُ لَهُمْ بِعَدَدِهِمْ حَسَنَاتٌ

مخلوق خدا تعالی مگر مغفرت میخواهد برای اهل مجلس و نوشته میشود مر ایشان را بشمار ایشان نیکی ها

وَتُرْفَعُ لَهُمْ بِعَدَدِهِمْ دَرَجَاتٌ سَوَاءٌ كَانَ فِي الْمَجْلِسِ وَاحِدٌ اَوْ مِائَةُ اَلْفٍ

و بلند کرده میشود ایشان را بشمار ایشان پایه ها برابر است که باشد در مجلس مرد واحد یا صد هزار

يَاْخُذُ مِنَ الْاَجْرِ هٰذَا الْعَدَدَ وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَّاَجْزَلُ كَذَا فِي الْمَطَالِعِ

میگیرد از ثواب این قدر شمار را و آنچه که نزد خداست از نیکی بهتر است و عطا هم کثیرتر است همچنین است در مطالع

وَذُكِرَ فِيْ بَعْضِ الْاَخْبَارِ اَنَّ الْعَبْدَ الْمُؤْمِنَ وَالْاَمَةَ الْمُؤْمِنَةَ اِذَا ابْتَدَاَ

و ذکر کرده شد در بعض اخبار بدرستیکه بنده مومن یا زن مومنه چون شروع میکنند

بالصلوة على محمد صلى الله عليه وسلم فتحت له ابواب السماء

درود فرستادن بر محمد صلی الله علیه وسلم کشاده می شود مروی را بابهای آسمان

والسرادقات حتى الى العرش فلا يبقى ملك فى السموات الا صلى على

و پرده ها تا آنکه تا عرش پس باقی نمی ماند هیچ فرشته در آسمانها مگر درود میفرستد بر

محمد صلى الله عليه وسلم ويستغفرون لذلك العبد او الامة ماشاء

محمد صلی الله علیه وسلم و مغفرت میخواهند مر این مرد یا زن را آنقدر که خواسته است

الله كذا فى الدلائل وعن جابر ابن عبد الله قال قال رسول الله

خدا تعالی چنین است در دلائل و از جابر بن عبد الله رض مرویست گفت فرمود پیغامبر خدا

صلى الله عليه وسلم من صلى على فى كل يوم مائة مرة قضيت

صلی الله علیه وسلم کسیکه درود فرستد بر من در هر روز صد مرتبه روا کرده شود

له مائة حاجة منها ثلثون للدنيا وسائرها للاخرة اخرجه

مروی را صد حاجت از آن صد سی حاجت دنیاوی و باقی شان اخروی باشد روایت کرد این حدیث را

المستغفرى كذا فى المطالع وعن بعض الصالحين انه

مستغفری در مطالع است چنین و از بعض صالحین مروی است که بدرستیکه

قال كان لى جار نساخ فمات فرأيته فى المنام فقلت له ما فعل

گفت که بود مرا همسایه کاتب پس مرد آن پس دیدم من اورا در خواب پس گفتم مر اورا چه معامله کرد

الله بك فقال غفر لى فقلت له فيم ذلك فقال كنت اذا كتبت

خدا با تو پس گفت آمرزید مرا پس گفتم مر اورا بچه چیز حاصل شد این آمرزش پس گفت بودم من که چون مینوشتم

اسم محمد صلى الله عليه وسلم فى كتب صليت عليه فاعطانى ربى

اسم مبارک محمد صلی الله علیه وسلم در کتابی درود میفرستادم بر آنحضرت پس داد پروردگار من

ما لا عين رأت ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر كذا

آنچه که نه چشمی دیده است و نه گوشی شنیده است و نه خطره گذشت بر دل کسی بشر چنین است

فِي دَلَائِلِ الْخَيْرَاتِ وَقَالَ صَاحِبُ الْمَطَالِعِ الْمُرَادُ بِهٰذَا الْبَعْضِ هٰهُنَا عُبَيْدُ اللّٰهِ

در دلائل الخیرات وگفت صاحب مطالع مراد باین بعض درینجا عبید الله

بِالتَّصْغِيْرِ ابْنُ عُمَرَ الْقَوَارِيْرِيْ بِفَتْحِ الْقَافِ رَحِمَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى وَقَالَ

بصیغه تصغیر ابن عمر قواریری است بفتح قاف رحم کناد خدا تعالی اورا ونیز گفت

اَيْضًا وَحِكَايَتُهُ هٰذِهٖ ذَكَرَهَا غَيْرُ وَاحِدٍ مِنْهُمْ ابْنُ سَبُعٍ وَابْنُ بَشْكُوَالٍ

حکایت ابن کاتب که اینست ذکر کرده اند بسیار کسان بعض از ایشان ابن سبع و ابن بشکوال

وَجَبْرٌ وَابْنُ وَدَاعَةَ وَابْنُ الْفَاكِهَانِيِّ وَقِيْلَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وجبر وابن وداعه وابن فاکهانی است وگفته شد مر رسول صلی الله علیه

وَسَلَّمَ اَرَاَيْتَ صَلٰوةَ الْمُصَلِّيْنَ عَلَيْكَ مِمَّنْ غَابَ عَنْكَ وَمَنْ يَّاْتِيْ

وسلم را چه میفرمایند در حق فرستندگان درود بر تو از آن کسان که غایب اند از تو و در حق آنکسانکه می آیند

بَعْدَكَ مَا حَالُهُمَا عِنْدَكَ فَقَالَ اَسْمَعُ صَلٰوةَ اَهْلِ مَحَبَّتِيْ وَاَعْرِفُهُمْ

بعد تو چه مرتبه دارند نزد تو این هر دو پس فرمود میشنوم درود اهل محبت من و میشناسم ایشان را

وَتُعْرَضُ عَلَيَّ صَلٰوةُ غَيْرِهِمْ عَرْضًا كَذَا فِي الدَّلَائِلِ وَقَالَ صَاحِبُ الْمَطَالِعِ

وعرض کرده شود برمن درود غیر ایشان نوع عرض کردنی چنین است در دلائل وگفت صاحب مطالع

لَا اَعْرِفُهُ وَلَمْ اَجِدْهُ وَعَنْ اَنَسٍ قَالَ ارْتَقٰى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

نمیشناسم من آنرا و نیافتم آنرا و از انس مرویست که گفت بر منبر آمد پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمِنْبَرَ فَقَالَ اٰمِيْنَ ثُمَّ ارْتَقٰى ثَانِيَةً فَقَالَ اٰمِيْنَ ثُمَّ

علیه وسلم پس گفت امین پستر بر منبر آمد آنحضرت دوباره پس گفت آنحضرت آمین پستر

ارْتَقٰى ثَالِثَةً فَقَالَ اٰمِيْنَ ثُمَّ اسْتَوٰى فَقَالَ اٰمِيْنَ فَقَالَ اَصْحَابُهُ

سوم بار بر منبر آمد پس فرمود امین پستر برابر شد بر منبر پس فرمود آمین پس گفتند یاران آنحضرت

مَا اَمَّنْتَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ فَقَالَ اَتَانِيْ جِبْرَئِيْلُ فَقَالَ لِيْ يَا مُحَمَّدُ

چه چیز گویا بی آمین گردانید ای پیغامبر خدا پس فرمود آمد مرا جبرئیل علیه السلام پس گفت مرای محمد

رَغِمَ اَنْفُ امْرِئٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهٗ فَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْكَ فَقُلْتُ اٰمِيْنَ وَقَالَ

خوار باد آنمرد که تو ذکر کرده شدی نزد وی پس درود نفرستاد بر تو پس گفتم آمین و گفت

رَغِمَ اَنْفُ امْرِئٍ اَدْرَكَ وَالِدَيْهِ اَوْ اَحَدَهُمَا فَلَمْ يُدْخِلَاهُ الْجَنَّةَ فَقُلْتُ

خوار باد مردیکه یافت والدین را یا یکی از ان ها پس داخل نکردند آنها وی را در بهشت پس گفتم

اٰمِيْنَ وَقَالَ رَغِمَ اَنْفُ امْرِئٍ اَدْرَكَ شَهْرَ رَمَضَانَ فَلَمْ يُغْفَرْ لَهٗ

آمین و گفت خوار باد مردیکه یافت ماه رمضان مبارک پس آمرزیده نشود مردے را

فَقُلْتُ اٰمِيْنَ ابْنُ النَّجَّارِ فِيْ جَمْعِ الْجَوَامِعِ

پس گفتم آمین روایة کرد ابن نجار در جمع الجوامع

بَابُ الذِّكْرِ بَعْدَ الصَّلٰوةِ

این باب در فضیلت ذکر بعد نماز است

عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ قَالَ اِنَّ فُقَرَاءَ الْمُهَاجِرِيْنَ اَتَوْا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى

روایه است از ابی هریرة گفت بدرستیکه فقراء مهاجرین آمدند پیش پیغامبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوْا قَدْ ذَهَبَ اَهْلُ الدُّثُوْرِ بِالدَّرَجَاتِ الْعُلٰى وَالنَّعِيْمِ

الله علیه وسلم پس گفتند بتحقیق بردند خداوندان اموال بسیار پایهای بلند و نعمت

الْمُقِيْمِ فَقَالَ مَاذَاكَ قَالُوْا يُصَلُّوْنَ كَمَا نُصَلِّيْ وَيَصُوْمُوْنَ كَمَا

پاینده را پس فرمود و چیست این سخن گفتند ایشان نماز میکنند چنانکه نماز میگذاریم ما و روزه میدارند

نَصُوْمُ وَيَتَصَدَّقُوْنَ وَلَا نَتَصَدَّقُ وَيُعْتِقُوْنَ وَلَا نُعْتِقُ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

روزه میداریم و صدقه میدهند ایشان و صدقه نمیدهیم و برده آزاد میکنند ایشان و آزاد نمی کنیم ما پس فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَفَلَا اُعَلِّمُكُمْ شَيْئًا تُدْرِكُوْنَ بِهٖ مَنْ سَبَقَكُمْ

صلی الله علیه وسلم آیا نیاموزم شما را عملی که دریابید بسبب آن ثواب فضل کسانی را که پیشی کردند

وَتَسْبِقُوْنَ بِهٖ مَنْ بَعْدَكُمْ وَلَا يَكُوْنُ اَحَدٌ اَفْضَلَ مِنْكُمْ اِلَّا مَنْ صَنَعَ

و پیشی کنید بسبب آن عمل کسانی را که بعد از شما باشند و نباشد هیچ یکی از شما زیاده تر از شما مگر کسی که کند از ایشان

مِثْلَ مَا صَنَعْتُمْ قَالُوا بَلٰى يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ تُسَبِّحُوْنَ وَتُكَبِّرُوْنَ وَ

مانند آن عمل که شما کنید گفتند آری تعلیم کن ای پیغامبر خدا فرمود تسبیح کنید و تکبیر گوئید و

تَحْمَدُوْنَ دُبُرَ كُلِّ صَلٰوةٍ ثَلٰثًا وَّثَلٰثِيْنَ مَرَّةً قَالَ اَبُوْ صَالِحٍ فَرَجَعَ فُقَرَاءُ

حمد خوانید پس هر نماز سی و سه بار گفت ابو صالح راوی پس باز گشتند فقرا

الْمُهَاجِرِيْنَ اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوْا سَمِعَ اِخْوَانُنَا

مهاجرین بسوئی آنحضرت صلی الله علیه وسلم گفتند که شنیدند برادران ما

اَهْلُ الْاَمْوَالِ بِمَا فَعَلْنَا فَفَعَلُوْا مِثْلَهٗ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

که مالها دارند عملی را که کردیم ما پس کردند مانند آن فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ يَّشَاءُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَلَيْسَ قَوْلُ

وسلم این افزونی اغنیا بر شما فضل خداست که میدهد فضل خود را بهر که میخواهد متفق علیه و نیست قول

اَبِيْ صَالِحٍ اِلٰى اٰخِرِهٖ اِلَّا عِنْدَ مُسْلِمٍ وَعَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ قَالَ قَالَ

ابی صالح تا آخر مگر نزد مسلم و مرویست از کعب ابن عجره گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُعَقِّبَاتٌ لَا يَخِيْبُ قَائِلُهُنَّ اَوْ

پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم کلماتی که بعضی عقب بعضی آینده اند که نومید گردانیده نمیشود گوینده آن کلمات

فَاعِلُهُنَّ دُبُرَ كُلِّ صَلٰوةٍ مَكْتُوْبَةٍ ثَلٰثٌ وَّثَلٰثُوْنَ تَسْبِيْحَةً وَّثَلٰثٌ

یا کننده آن در پس هر نماز فریضه سی و سه بار سبحان الله گفتن و سی

وَّثَلٰثُوْنَ تَحْمِيْدَةً وَّاَرْبَعٌ وَّثَلٰثُوْنَ تَكْبِيْرَةً رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

و سه بار الحمد لله گفتن و سی و چهار بار الله اکبر گفتن رواه مسلم و مرویست از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَبَّحَ

ابی هریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه سبحان الله

اللّٰهَ دُبُرَ كُلِّ صَلٰوةٍ ثَلٰثًا وَّثَلٰثِيْنَ وَحَمِدَ اللّٰهَ ثَلٰثًا وَّثَلٰثِيْنَ وَكَبَّرَ

بگوید در پس هر نماز فریضه سی و سه بار و الحمد لله بگوید سی و سه بار و الله اکبر بگوید

اللهُ ثَلٰثًا وَّثَلٰثِيْنَ فَتِلْكَ تِسْعَةٌ وَّتِسْعُوْنَ وَقَالَ تَمَامَ الْمِائَةِ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللهُ

سی وسہ بار پس این مجموعہ نود و نہ بار میشود و بگوید برای تمام کردن عدد صد این کلمہ لا الٰہ الا اللہ

وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ غُفِرَتْ

وحدہ لا شریک لہ لہ الملک ولہ الحمد وہو علی کل شیء قدیر آمرزیدہ شود

خَطَايَاهُ وَاِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ قَالَ

گناہانش اگرچہ باشد گناہانش مانند کف دریا رواہ مسلم و از ابی امامہ روایت گفت

قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللهِ اَيُّ الدُّعَاءِ اَسْمَعُ قَالَ جَوْفَ اللَّيْلِ الْاٰخِرِ وَدُبُرَ الصَّلَوٰتِ

گفتہ شد ای پیغمبر خدا کدام دعا مسموع تر است فرمود دعاء میانہ شب آخر و عقب نمازہای

الْمَكْتُوْبَاتِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

فرض رواہ ترمذی و مرویست از انس رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاَنْ اَقْعُدَ مَعَ قَوْمٍ يَّذْكُرُوْنَ اللهَ مِنْ صَلٰوةِ الْغَدَاةِ حَتّٰى تَطْلُعَ

علیہ وسلم کہ ہر آئینہ نشستن من با گروہی کہ ذکر میکنند خدا تعالی را بعد از نماز بامداد تا بر آمدن

الشَّمْسُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ اَنْ اُعْتِقَ اَرْبَعَةً مِّنْ وُّلْدِ اِسْمٰعِيْلَ وَلَاَنْ اَقْعُدَ مَعَ

آفتاب محبوب تر است بسوی من از آزاد کردن من چہار مرد را از اولاد اسمعیل ع ہر آئینہ نشستن من با

قَوْمٍ يَّذْكُرُوْنَ اللهَ مِنْ صَلٰوةِ الْعَصْرِ اِلٰى اَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِنْ

گروہی کہ ذکر میکنند خدا را بعد از نماز عصر تا غروب آفتاب محبوب تر است بسوے من از

اَنْ اُعْتِقَ اَرْبَعَةً رَوَاهُ اَبُوْ دَاوٗدَ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

آزاد کردن من چہار مرد را رواہ ابوداؤد و روایت است از انس رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ فِيْ جَمَاعَةٍ ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللهَ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ

علیہ وسلم کسیکہ بگذارد نماز بامداد بجماعت پس از نشستہ بود در حالیکہ یاد میکند خدا را تا آنکہ بر آید آفتاب

ثُمَّ صَلّٰى رَكْعَتَيْنِ كَانَتْ لَهٗ كَاَجْرِ حَجَّةٍ وَّعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ

پس بگذارد دو رکعت باشد مر او را مانند اجر حج و اجر عمرہ برای تاکید سہ بار فرمود تامہ تامہ تامہ

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَلِيٍّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه ترمذی و روایت است از علی رضی الله عنه گفت شنیدم پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم

عَلَى أَعْوَادِ هٰذَا الْمِنْبَرِ يَقُولُ مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ فِي دُبُرِ كُلِّ صَلٰوةٍ لَمْ يَمْنَعْهُ

بر چوبهای این منبر که میفرمود کسیکه بخواند آیة الکرسی را در پس هر نماز باز نمیدارد او را از در آمدن

مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا الْمَوْتُ وَمَنْ قَرَأَهَا حِينَ يَأْخُذُ مَضْجَعَهُ آمَنَهُ اللّٰهُ

بهشت مگر مرگ و هر که بخواند آیة الکرسی را وقتیکه میگیرد خوابگاه خود را ایمن گرداند او را خدای تعالی

عَلَى دَارِهِ وَدَارِ جَارِهِ وَأَهْلِ دُوَيْرَاتٍ حَوْلَهُ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ

بر سرای او و سرای همسایه او و اهل چند سرایها که گرد او یند رواه بیهقی در شعب الایمان

وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ غَنْمٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَالَ

و روایت است از عبد الرحمن بن غنم و او از نبی صلی الله علیه وسلم گفت آنحضرت کسیکه گفت

قَبْلَ أَنْ يَنْصَرِفَ وَيَثْنِيَ رِجْلَيْهِ مِنْ صَلٰوةِ الْمَغْرِبِ وَالصُّبْحِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ

پیش از آنکه برگردد از نماز و تا گرداند پایهای خود را از نماز شام و بامداد لا اله الا الله

وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى

وحده لا شریک له له الملک وله الحمد بیده الخیر یحیی و یمیت وهو علی

كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ عَشْرَ مَرَّاتٍ كُتِبَ لَهُ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَمُحِيَتْ عَنْهُ

کل شیء قدیر ده مرتبه نوشته شود مر آنکس را بهر یکی از این کلمات ده نیکی و محو کرده شود از وی

عَشْرُ سَيِّئَاتٍ وَرُفِعَ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ وَكَانَتْ لَهُ حِرْزًا مِنْ كُلِّ مَكْرُوهٍ

ده بدی و بلند گردانیده شود مر او را ده پایه و باشد هر یک این کلمه برای او امان از هر ناخوشی

وَحِرْزًا مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ وَلَمْ يَحِلَّ لِذَنْبٍ أَنْ يُدْرِكَهُ إِلَّا الشِّرْكُ

و پناه از شر شیطان سنگسار کرده شده و روا نیست هیچ گناهی را که دریابد او را مگر کفر

وَكَانَ مِنْ أَفْضَلِ النَّاسِ عَمَلًا إِلَّا رَجُلًا يَفْضُلُهُ يَقُولُ أَفْضَلَ مِمَّا قَالَ رَوَاهُ أَحْمَدُ

و باشد گوینده کلمات از بهترین مردم از روی عمل مگر مردیکه زیاده شود او را که گوید فاضلتر از آنچه که گفته است رواه احمد

بَابُ تَعْمِيْرِ الْمَسَاجِدِ

باب در فضیلت تعمیر مساجد

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَّنَعَ مَسَاجِدَ اللهِ أَنْ يُّذْكَرَ فِيْهَا اسْمُهٗ وَسَعٰى فِيْ خَرَابِهَا

و کیست ستمگارتر از آنکه منع کرد مسجدهای خدا را از آنکه یاد کرده شود نام خدا درو و کوشش کرد در ویرانی آنها

أُولٰٓئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَّدْخُلُوْهَآ إِلَّا خَآئِفِيْنَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَّلَهُمْ

این گروه نمی سزد ایشانرا که در آیند بمسجدها مگر هراسان ایشانراست در دنیا خواری و ایشانراست

فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيْمٌ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ

در آخرت عذاب بزرگ جز این نیست که عمارت میکند مسجدهای خدا را کسیکه ایمان آورده است بخدا و بروز آخر

وَأَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللهَ فَعَسٰٓى أُولٰٓئِكَ أَنْ يَّكُوْنُوْا

و برپا داشته است نماز را و داده است زکوة را و نترسیده است مگر از خدا پس توقع است که این جماعه

مِنَ الْمُهْتَدِيْنَ فِيْ بُيُوْتٍ أَذِنَ اللهُ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيْهَا اسْمُهٗ يُسَبِّحُ

از راه یافتگان باشند در خانهای که دستوری داده است خدا که بلند کرده شود و انرا یاد کرده شود در آنجا نام او و پاکی یاد میکنند

لَهٗ فِيْهَا بِالْغُدُوِّ وَالْاٰصَالِ رِجَالٌ لَّا تُلْهِيْهِمْ تِجَارَةٌ وَّلَا بَيْعٌ عَنْ

خدا را آنجا صبح و شام مردانیکه باز ندارد ایشانرا سوداگری و نه خرید و فروخت از

ذِكْرِ اللهِ وَإِقَامِ الصَّلٰوةِ وَإِيْتَآءِ الزَّكٰوةِ يَخَافُوْنَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيْهِ

یاد کردن خدا و برپا داشتن نماز و دادن زکوة میترسند از ان روز که مضطرب شوند در ان

الْقُلُوْبُ وَالْأَبْصَارُ لِيَجْزِيَهُمُ اللهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوْا وَيَزِيْدَهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ

دلها و دیدها تا جزا دهد ایشانرا خدا بهترین آنچه کردند و زیاده کند ایشانرا خدا از فضل خویش

وَاللهُ يَرْزُقُ مَنْ يَّشَآءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

و خدا روزی میدهد هر کرا خواهد بغیر حساب یعنی بسیار روایت است از ابی هریرة رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَبُّ الْبِلَادِ إِلَى اللهِ مَسَاجِدُهَا وَأَبْغَضُ الْبِلَادِ

صلی الله علیه وسلم دوست ترین جایها از شهرها بسوی خدا مسجدهای آن شهرهاست ناپسندترین جایها از شهرها

إِلَى اللّٰهِ أَسْوَاقُهَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عُثْمَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

بسوی خدا بازارهای آن شهرست روایه مسلم و مرویست از عثمان رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ بَنَى لِلّٰهِ مَسْجِدًا بَنَى اللّٰهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

علیه وسلم کسیکه بنا کند برای خدا مسجد را بنا کند خدا تعالی مر ویرا خانه در بهشت متفق علیه

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ غَدَا إِلَى

و مرویست از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه برود در اول روز بسوی

الْمَسْجِدِ أَوْ رَاحَ أَعَدَّ اللّٰهُ لَهُ نُزُلَهُ مِنَ الْجَنَّةِ كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

مسجد یا برود در آخر روز آماده گرداند خدا تعالی برای وی طعام مهمانی او را در بهشت بامداد و شبانگاه متفق علیه

وَعَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْظَمُ النَّاسِ أَجْرًا

و مرویست از ابی موسی رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بزرگترین مردم از روی ثواب

فِي الصَّلٰوةِ أَبْعَدُهُمْ فَأَبْعَدُهُمْ مَمْشًى وَالَّذِي يَنْتَظِرُ الصَّلٰوةَ حَتّٰى يُصَلِّيَهَا

در نماز دورترین پس دورترین ایشانست در راه و آن کسیکه نشسته است در مسجد انتظار میکند تا آنکه بگذارد نماز را

مَعَ الْإِمَامِ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الَّذِي يُصَلِّي ثُمَّ يَنَامُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

با امام بزرگ ترست از روی اجر از کسیکه بگذارد و تنها پس به بستر بخواب میرود متفق علیه است و از

جَابِرٍ قَالَ خَلَتِ الْبِقَاعُ حَوْلَ الْمَسْجِدِ فَأَرَادَ بَنُو سَلِمَةَ أَنْ يَنْتَقِلُوا قُرْبَ

جابر مرویست گفت خالی شد جاها گرد مسجد آنحضرت پس خواستند بنو سلمه که بیایند از منازل خود نزد مسجد

الْمَسْجِدِ فَبَلَغَ ذٰلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهُمْ بَلَغَنِي أَنَّكُمْ تُرِيدُونَ

پس رسید این خبر پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را پس گفت مر ایشان را که رسید مرا که شما میخواهید

أَنْ تَنْتَقِلُوا قُرْبَ الْمَسْجِدِ قَالُوا نَعَمْ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَدْ أَرَدْنَا ذٰلِكَ فَقَالَ

منتقل شدن از منازل خود در قرب مسجد گفتند آری ای پیغمبر خدا بتحقیق خواسته ایم آنرا پس فرمود

يَا بَنِي سَلِمَةَ دِيَارَكُمْ تُكْتَبْ آثَارُكُمْ دِيَارَكُمْ تُكْتَبْ آثَارُكُمْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

ای بنی سلمه لازم گیرید جایهای خود را نوشته میشود آثار شما مکرر فرمود برای تاکید رواه مسلم

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبْعَةٌ

واز ابی ہریرہ روایت است گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم ہفت قوم اند از مردم

يُظِلُّهُمُ اللهُ فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ إِمَامٌ عَادِلٌ وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ

که میدارد ایشانرا خدا تعالی در پناه خود روزیکه نیست هیچ پناهی جز پناه وی یکی پادشاه عادل است دوم جوانیکه نشو (نما یافته در پرستش)

اللهِ وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسْجِدِ إِذَا خَرَجَ مِنْهُ حَتَّى يَعُودَ إِلَيْهِ

خدا سوم مردیکه دلش متعلق است بمسجد وقتیکه بیرون آید از آن تا آنکه باز گردد بسوی مسجد

وَرَجُلَانِ تَحَابَّا فِي اللهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ وَرَجُلٌ ذَكَرَ اللهَ

و چهارم دو مردیکه دوست دارند یکدیگر را از جهت خدا فراهم آمدند بر محبت خدا و جدا شدند بر محبت خدا پنجم مردیکه یاد کرد خدارا

خَالِيًا فَفَاضَتْ عَيْنَاهُ وَرَجُلٌ دَعَتْهُ امْرَأَةٌ ذَاتُ حَسَبٍ وَجَمَالٍ

تنها پس اشک ریخت ہر دو چشم وی ششم مردیکه خواند او را زنی صاحب جاه و جمال

فَقَالَ إِنِّي أَخَافُ اللهَ وَرَجُلٌ تَصَدَّقَ بِصَدَقَةٍ فَأَخْفَاهَا حَتَّى لَا تَعْلَمَ

پس گفت آن مرد بدرستیکه من میترسم خدارا ہفتم مردیکه صدقه کرد بنوعی از صدقه پس پنهان کرد صدقه را تا آنکه ندانند

شِمَالُهُ مَا تُنْفِقُ يَمِينُهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى

دست چپ آنچه میدهد دست راست وی متفق علیه واز وی مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلٰوةُ الرَّجُلِ فِي الْجَمَاعَةِ تُضَعَّفُ عَلَى صَلٰوتِهِ فِي

الله علیه وسلم نماز مردیکه میگذارد در مسجد بجماعت زیاده گردانیده میشود ثواب آن بر نماز او که میگذارد تنها در

بَيْتِهِ وَفِي سُوقِهِ خَمْسًا وَعِشْرِينَ ضِعْفًا وَذٰلِكَ أَنَّهُ إِذَا تَوَضَّأَ

خانه خود و در بازار خود بیست و پنج درجه از تضعیف ثواب بسبب آنست که چون وضو کند

فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا الصَّلٰوةُ لَمْ يَخْطُ

پس نیک کرد وضو را پس بیرون آمد بسوی مسجد در حالتیکه بیرون نمی آرد او را مگر نماز نمی نهد

خُطْوَةً إِلَّا رُفِعَتْ لَهُ بِهَا دَرَجَةٌ وَحُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةٌ فَإِذَا صَلَّى

هیچ گامی مگر بلند گردانیده میشود درجه او بآن گام و پایین آورده میشود از وی بآن گام گناهی پس چون نماز گذارد

لَمْ تَزَلِ الْمَلٰئِكَةُ تُصَلِّيْ عَلَيْهِ مَادَامَ فِيْ مُصَلَّاهُ اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَيْهِ اَللّٰهُمَّ

همیشه باشند فرشتگان که درود میفرستند بروی تا آنکه نشسته است وی در جای نماز خود باین صیغه که خداوندا درود بفرست بروی خداوندا

ارْحَمْهُ وَلَا يَزَالُ اَحَدُكُمْ فِيْ صَلٰوةٍ مَا يَنْتَظِرُ الصَّلٰوةَ وَفِيْ رِوَايَةٍ قَالَ اِذَا

رحمت کن بروی و همیشه است از شما در نماز تا آنکه انتظار میکند نماز را و در روایتی دیگر چنین آمده است که گفت آنحضرت چون

دَخَلَ الْمَسْجِدَ كَانَتِ الصَّلٰوةُ تَحْبِسُهُ وَزَادَ فِيْ دُعَاءِ الْمَلٰئِكَةِ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ

درآمد مسجد را در حالیکه نماز که منع کند او را از بیرون آمدن و زیاده کرده است در این روایت دعای فرشتگان این عبارت را خداوندا بیامرز

لَهُ اَللّٰهُمَّ تُبْ عَلَيْهِ مَا لَمْ يُؤْذِ فِيْهِ مَا لَمْ يُحْدِثْ فِيْهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

مر او را خداوندا رجوع کن برحمت بروی مادام که در آنجا ماند در مسجد بیرنج مسلمانان مادام که حدث نکند در مسجد متفق علیه است

وَعَنْ اَبِيْ اُسَيْدٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و از ابی اسید رضی الله عنه مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

اِذَا دَخَلَ اَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَقُلْ اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِيْ اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَاِذَا خَرَجَ

چون آید یکی از شما مسجد را پس باید که گوید خداوندا بگشا برای من درهای رحمت خود را و چون برآید از مسجد

فَلْيَقُلْ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ قَتَادَةَ

پس باید که بگوید خداوندا من سوال میکنم ترا از فزونی بخشش تو رواه مسلم و روایت است از ابی قتاده رض

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِذَا دَخَلَ اَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ

بدرستیکه پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمود چون درآید یکی از شما مسجد را

فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ اَنْ يَّجْلِسَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ مُعَاوِيَةَ ابْنِ

پس باید که بگذارد دو رکعت پیش از آنکه بنشیند متفق علیه و از معاویه ابن

قُرَّةَ عَنْ اَبِيْهِ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهٰى عَنْ هَاتَيْنِ

قره مرویست او روایت میکند از پدر خود که بدرستیکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم نهی کرد از خوردن این

الشَّجَرَتَيْنِ يَعْنِي الْبَصَلَ وَالثُّوْمَ وَقَالَ مَنْ اَكَلَهُمَا فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا

دو درخت یعنی پیاز و سیر و فرمود آنحضرت کسیکه بخورد این دو درخت را پس قریب نشود مسجد ما را

وَقَالَ إِنْ كُنْتُمْ لَا بُدَّ آكِلِيهِمَا فَأَمِيتُوهُمَا طَبْخًا رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ

وگفت اگر هستید شما که ناچار خورندگان این دو درخت را پس بمیرانید و دور کنید بوی آنها را به پختن رواه ابو داود و در روایت از

جَابِرٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَكَلَ مِنْ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ

جابر رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه بخورد این درخت ناخوشبو پیاز یا سیر را

الْمُنْتِنَةِ فَلَا يَقْرَبَنَّ مَسْجِدَنَا فَإِنَّ الْمَلٰئِكَةَ تَتَأَذَّى مِمَّا يَتَأَذَّى مِنْهُ

پس باید که قریب نشود و در نیاید مسجد را زیرا که فرشتگان آزار میکشند از ان چیزی که آزار میکشند از وی

الْإِنْسُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَائِشَةَ رضـ قَالَتْ أَمَرَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

آدمیان متفق علیه است و در روایت از عایشه رضـ گفت امر کرد پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبِنَاءِ الْمَسْجِدِ فِي الدُّوْرِ وَأَنْ يُنَظَّفَ وَيُطَيَّبَ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

علیه وسلم به بنا کردن مسجد در سرایها و محلها و امر کرد که پاکیزه و شسته شوند مسجدها و خوشبو کرده شوند رواه ابو داود

وَالتِّرْمِذِيُّ أَيِ الْمَحَلَّاتِ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و ترمذی مراد بشته است از دور محلات را و ابن ماجه و از وی مروی است گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُرِضَتْ عَلَيَّ أُجُوْرُ أُمَّتِي حَتَّى الْقَذَاةُ يُخْرِجُهَا الرَّجُلُ مِنَ

علیه وسلم عرض کرده شد بر من عملهای امت من که بر آن ثواب پیدا میشد تا آنکه خس و خاشاک و چرک که بیرون می آرد آن را مرد از

الْمَسْجِدِ وَعُرِضَتْ عَلَيَّ ذُنُوْبُ أُمَّتِي فَلَمْ أَرَ ذَنْبًا أَعْظَمَ مِنْ سُوْرَةٍ مِنَ

مسجد و عرض کرده شد بر من گناهان امت من پس ندیدم هیچ گناهی بزرگتر از فراموش کردن سوره از

الْقُرْآنِ أَوْ آيَةٍ أُوْتِيَهَا رَجُلٌ ثُمَّ نَسِيَهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنْ

قرآن یا آیتی که داده شد آن را مرد پستر فراموش کرد آن را رواه ترمذی و ابو داود و از

بُرَيْدَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَشِّرِ الْمَشَّائِيْنَ فِي الظُّلَمِ

بریده رضـ مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بشارت ده مر روندگان را در تاریکی ها

إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّوْرِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ

بمسجدها بروشنی تام در روز رستخیز رواه ترمذی و ابو داود

وَابْنُ مَاجَةَ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ وَاَنَسٍ رض وَعَنْ اَبِيْ سَعِيْدِ نِ الْخُدْرِيِّ رض

وابن ماجه از سهل ابن سعد واز انس رض واز ابی سعید خدری مرویست رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا رَاَيْتُمُ الرَّجُلَ يَتَعَاهَدُ الْمَسْجِدَ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چون ببینید مردیرا که عهده برای مسجد میکند

فَاشْهَدُوْا لَهٗ بِالْاِيْمَانِ فَاِنَّ اللّٰهَ يَقُوْلُ عَزَّ وَجَلَّ اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللّٰهِ مَنْ

پس گواهی دهید حکم کنید اورا که او مومن است زیرا که خدا تعالی میفرماید معمور مینماید مسجدهای خدا را مگر کسیکه

اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ

ایمان آورده است بخدا و روز آخرت رواه ترمذی وابن ماجه والدارمی و روایت است

اَبِيْ اُمَامَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ خَرَجَ مِنْ

از ابی امامه رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه بیرون آید از

بَيْتِهٖ مُتَطَهِّرًا اِلٰى صَلٰوةٍ مَكْتُوْبَةٍ فَاَجْرُهٗ كَاَجْرِ الْحَاجِّ الْمُحْرِمِ

خانه خود بوضو بسوی نماز فرض پس اجر او همچو اجر کسیکه حج برآینده است احرام بسته

وَمَنْ خَرَجَ اِلٰى تَسْبِيْحِ الضُّحٰى لَا يَنْصِبُهٗ اِلَّا اِيَّاهُ فَاَجْرُهٗ كَاَجْرِ الْمُعْتَمِرِ

وکسیکه بیرون آید بسوی نماز چاشت نه در آرد او را اگر تسبیح ضحی پس ثواب او همچو کسیکه عمره می آرد

وَصَلٰوةٌ عَلٰى اَثَرِ الصَّلٰوةِ لَا لَغْوَ بَيْنَهُمَا كِتَابٌ فِيْ عِلِّيِّيْنَ رَوَاهُ اَحْمَدُ

ونماز بر نمازی دیگر نیست کلامی بیهوده درمیان آن هردو عملیست که نوشته شود در اعلی مراتب رواه احمد

وَاَبُوْدَاؤدَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وابوداؤد واز ابی هریره رض مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

اِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوْا قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وقتیکه گذر میکنید شما به باغ های بهشت پس بچرید گفته شد ای پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ قَالَ الْمَسَاجِدُ قِيْلَ وَمَا الرَّتْعُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ

وسلم چیست ریاض الجنه فرمود مساجد گفته شد وچیست چریدن ای پیغمبر خدا

قَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

فرمود این کلمه است سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر روایه ترمذی

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَتَى الْمَسْجِدَ

و مرویست از وی گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه بیاید مسجد را

لِشَيْءٍ فَهُوَ حَظُّهُ رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ أَبِيْ أُمَامَةَ رضـ قَالَ إِنَّ حَبْرًا

برای چیزی پس همان چیز بهره اوست روایه ابوداود و مرویست از ابی امامه رضـ گفت بدرستیکه دانشمندی

مِنَ الْيَهُوْدِ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْبِقَاعِ خَيْرٌ فَسَكَتَ عَنْهُ

از یهود پرسید پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم کدامی از جاها بهتر است پس خاموش ماند آنحضرت از جواب آن

وَقَالَ أَسْكُتُ حَتّٰى يَجِيْءَ جِبْرَئِيْلُ فَسَكَتَ وَجَاءَ جِبْرَئِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ

و گفت خاموش میباشم تا آنکه بیاید جبرئیل پس خاموش ماند آنحضرت و آمد جبرئیل علیه السلام پس پرسید آنحضرت

فَقَالَ مَا الْمَسْئُوْلُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ وَلٰكِنْ أَسْأَلُ رَبِّيْ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى

پس گفت جبرئیل نیست سوال کرده شده از آن داناتر از سوال کننده ولیکن میپرسم من پروردگار خود را تبارک وتعالی

ثُمَّ قَالَ جِبْرَئِيْلُ يَا مُحَمَّدُ إِنِّيْ دَنَوْتُ مِنَ اللّٰهِ دُنُوًّا مَا دَنَوْتُ مِنْهُ قَطُّ قَالَ

پستر گفت جبرئیل ای محمد بدرستیکه من نزدیک شدم از درگاه خدا نزدیک شدنی که نزدیک نشده بودم در مدتٔ عمر از آنجناب هرگز فرمود چگونه

وَكَيْفَ كَانَ يَا جِبْرَئِيْلُ قَالَ كَانَ بَيْنِيْ وَبَيْنَهُ سَبْعُوْنَ أَلْفَ حِجَابٍ

بود ای جبرئیل آن نزدیک شدن تو با نه آنگفت جبرئیل بود میان من و خدا هفتاد هزار پرده

مِنْ نُوْرٍ فَقَالَ شَرُّ الْبِقَاعِ أَسْوَاقُهَا وَخَيْرُ الْبِقَاعِ مَسَاجِدُهَا رَوَاهُ ابْنُ

از نور گفت پس فرمود حق تعالی بدترین جاها بازارهاست و بهترین جاها مسجدهاست روایه ابن

حِبَّانَ مس وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى

حبان و روایت است از ابی هریره رضـ گفت شنیدم من پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ جَاءَ مَسْجِدِيْ هٰذَا لَمْ يَأْتِ إِلَّا لِخَيْرٍ يَتَعَلَّمُهُ أَوْ يُعَلِّمُهُ

الله علیه وسلم را که میگفت کسیکه بیاید مسجد من که این مسجد است نیاید مگر برای کار نیکی که خود بیاموزد یا بیاموزاند دیگری را

فهو بمنزلة المجاهد في سبيل الله ومن جاء لغير ذلك فهو بمنزلة

پس وی را اجر و ثواب بیچو کسیکه جهاد میکند در راه خدا و کسیکه بیاید برای کار دیگر پس آنکس بیچو

الرجل ينظر الى متاع غيره رواه ابن حبان والبيهقي في شعب الايمان

مردیکه می نگرد بجانب متاع دیگری رواه ابن حبان وبیهقی در شعب الایمان

وعن الحسن مرسلا قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يأتي على

و مرویست از حسن بصری از روی مرسل گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم می آید بر

الناس زمان يكون حديثهم في مساجدهم في امر دنياهم فلا تجالسوهم

مردمان زمانیکه پیدا شد گفت وگوی ایشان در مسجدهای ایشان در کار دنیا وی ایشان پس همنشینی مکنید ایشانرا

فليس لله فيهم حاجة رواه البيهقي في شعب الايمان وعن انس

پس نیست مر خدا را در ایشان حاجتی رواه بیهقی در شعب ایمان و از انس رضـ

ابن مالك قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم صلوة الرجل في

مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم نماز مرد وی در

بيته بصلوة وصلوته في مسجد القبائل بخمس وعشرين صلوة

خانه وی بمنزله یک نماز است و نماز وی در مسجد قبیله وی بمنزله بیست و پنج نماز است

وصلوته في المسجد الذي يجمع فيه بخمس مائة صلوة وصلوته

و نماز وی در مسجدیکه جمعه ادا کرده شود دران مسجد بمنزله پانصد نماز است و نماز وی

في المسجد الاقصى بخمسين الف صلوة وصلوته في مسجدي بخمسين

در مسجد اقصی پنجاه هزار نماز است و نماز وی در مسجد من بمنزله پنجاه

الف صلوة وصلوته في المسجد الحرام بمائة الف صلوة رواه ابن

هزار نماز است و نماز وی در مسجد حرام بمنزله صد هزار نماز است رواه ابن

ماجة وعن ابي ذر قال قلت يا رسول الله اي مسجد وضع في

ماجه و روایت است از ابی ذر رضـ گفت گفتم ای پیغمبر خدا کدام مسجد است که بنا کرده شد در

الأرض أول قال المسجد الحرام قلت ثم أي قال ثم المسجد الأقصى

زمین نخست فرمود مسجد حرام گفتم پستر کدام فرمود پستر مسجد اقصی است

قلت كم بينهما قال أربعون عاما ثم الأرض لك مسجد فحيث ما

گفتم چند مدت است درمیان این هردو مسجد فرمود چهل سال پستر زمین تمام ترا مسجد است پس هرکجا که

أدركتك الصلوة فصل متفق عليه وعن عبد الله بن عمرو بن

دریابد ترا نماز پس بگذار متفق علیه و روایت از عبد الله بن عمرو بن

العاص قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول إذا دخل المسجد

عاص رض گفت بود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم میگفت در وقت در آمدن مسجد

أعوذ بالله العظيم وبوجهه الكريم وسلطانه القديم من الشيطان

پناه میجویم بخدای بزرگ و بذات پاک وی و بسلطنت و فرمان وی که قدیم است از شیطان

الرجيم قال فإذا قال ذلك قال الشيطان حفظ مني سائر اليوم رواه

سنگسار کرده شده فرمود آنحضرت چون بگوید کسی این کلمات را میگوید شیطان نگاه داشته شد این بنده از من تمام روز روایت

أبو داود وعن معاذ بن جبل قال احتبس عنا رسول الله صلى الله

ابوداود ره و روایت از معاذ بن جبل رض گفت باز داشته شد از ما پیغمبر خدا صلی الله

عليه وسلم ذات غداة عن صلوة الصبح حتى كدنا نترائى عين الشمس

علیه وسلم یک بامداد از نماز صبح تا آنکه نزدیک بودیم که ببینیم آفتاب را طلوع کرده

فخرج سريعا فثوب بالصلوة فصلى رسول الله صلى الله عليه وسلم

پس بیرون آمد از غایت شتابی پس تکبیر گفته شد برای نماز پس نماز گذارد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

وتجوز في صلوته فلما سلم دعا بصوته فقال لنا على مصافكم كما

و شتابان کرد نماز را بر خلاف عادت پس چون از سلام خواند باواز بلند پس فرمود ما را باشید بر جای صفها آنچنانکه

أنتم ثم انفتل إلينا ثم قال أما إني سأحدثكم ما حبسني عنكم

هستید پس برگشت آنحضرت بجانب ما پستر فرمود آگاه باشید بدرستی من خبر دهم شما را که چه چیز باز داشت مرا از شما در این

الْغَدَاةَ إِنِّي قُمْتُ مِنَ اللَّيْلِ فَتَوَضَّأْتُ وَصَلَّيْتُ مَا قُدِّرَ لِي فَنَعَسْتُ فِي

بامداد که بدرستی من برخاستم از شب پس وضو کردم وبگذاردم از نماز آنچه که تقدیر کرده شد بود برای من پس غنود

صَلٰوتِي حَتَّى اسْتَثْقَلْتُ فَإِذَا أَنَا بِرَبِّي تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ

نماز تا آنکه ثقیل شدم پس ناگاه می بینم که با پروردگار خودم تبارک وتعالی در نیکوترین صفت وحالت

فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ قُلْتُ لَبَّيْكَ رَبِّ قَالَ فِيمَ يَخْتَصِمُ الْمَلَأُ الْأَعْلَى قُلْتُ

پس گفت حق تعالی ای محمد گفتم السلام در خدمت توای رب فرمود در چه بحث ونزاع میکنند فرشتگان ملاء اعلی گفتم

لَا أَدْرِي قَالَهَا ثَلٰثًا قَالَ فَرَأَيْتُهُ وَضَعَ كَفَّهُ بَيْنَ كَتِفَيَّ حَتَّى وَجَدْتُ

در نمی یابم گفت حق تعالی این کلام را سه بار پس گفت آنحضرت دیدم حق تعالی را که نهاده است دست خود را در میان دو شانه من تا آنکه یافتم

بَرْدَ أَنَامِلِهِ بَيْنَ ثَدْيَيَّ فَتَجَلَّى لِي كُلُّ شَيْءٍ وَعَرَفْتُ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ

سردی انگشتان او را میان هر دو پستان خود پس ظاهر شد مرا هر چیز از علوم وشناختم همه را پس فرمود حق تعالی ای محمد

قُلْتُ لَبَّيْكَ رَبِّ قَالَ فِيمَ يَخْتَصِمُ الْمَلَأُ الْأَعْلَى قُلْتُ فِي الْكَفَّارَاتِ

گفتم ایستاده ام در خدمت توای پروردگار من فرمود در چه چیز نزاع میکنند فرشتگان ملاء اعلی گفتم بحث میکنند در کفارات

قَالَ وَمَا هُنَّ قُلْتُ مَشْيُ الْأَقْدَامِ إِلَى الْجَمَاعَاتِ وَالْجُلُوسُ فِي الْمَسَاجِدِ

فرمود چه چیز اند کفارات گفتم یکی رفتن با پاها بسوی جماعتها دوم نشستن در مسجد

بَعْدَ الصَّلٰوةِ وَإِسْبَاغُ الْوُضُوءِ حِينَ الْكَرِيهَاتِ قَالَ ثُمَّ فِيمَ قُلْتُ

بعد از نماز سوم کامل وسیراب کردن وضو در حالتهای که ناخوش دارد طبیعت استعمال آب را گفت پس در چه چیز بحث میکنند گفتم

فِي الدَّرَجَاتِ قَالَ وَمَا هُنَّ قُلْتُ إِطْعَامُ الطَّعَامِ وَلِينُ الْكَلَامِ وَالصَّلٰوةُ

در درجات فرمود و چه چیز هستند درجات گفتم در یک خورانیدن طعام بمسکینان و نرمی کردن در سخن و نماز گذاردن

بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ ثُمَّ قَالَ سَلْ قَالَ قُلْتُ اللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ فِعْلَ

در شب حالی اینکه مردم در خواب باشند پس فرمود حق تعالی بخواه از خیرات گفتم و دعا کردم بار خدایا بدرستیکه من سوال میکنم ترا کردن

الْخَيْرَاتِ وَتَرْكَ الْمُنْكَرَاتِ وَحُبَّ الْمَسَاكِينِ وَأَنْ تَغْفِرَ لِي وَتَرْحَمَنِي

نیکیها وگذاشتن کارهای بد را که ناشناخته اند وسوال میکنم دوستی مسکینان را و اینکه بیامرزی مرا و رحم کنی مرا

وَإِذَا أَرَدْتَ فِتْنَةً فِي قَوْمٍ فَتَوَفَّنِي غَيْرَ مَفْتُونٍ وَأَسْأَلُكَ حُبَّكَ وَحُبَّ

وچون خواهی فتنه در قومی پس بمیران مرا پیش از انکه گرفتار فتنه شوم و سوال میکنم از تو دوستی ترا و دوستی

مَنْ يُحِبُّكَ وَحُبَّ عَمَلٍ يُقَرِّبُنِي إِلَى حُبِّكَ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى

کسی را که دوست دارد ترا و دوستی کاری که مرا قریب کند بسوی دوستی تو پس فرمود پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهَا حَقٌّ فَادْرُسُوهَا ثُمَّ تَعَلَّمُوهَا رَوَاهُ أَحْمَدُ

الله علیه وسلم این واقعه که دیدم حق است پس بخوانید انرا پس تعلیم کنید انرا رواه احمد

وَالتِّرْمِذِيُّ وَقَالَ هٰذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ وَسَأَلْتُ مُحَمَّدَ بْنَ إِسْمٰعِيلَ

و ترمذی و گفت که این حدیث حسن صحیح است و پرسیدم محمد بن اسمعیل

عَنْ هٰذَا الْحَدِيثِ فَقَالَ هٰذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ

یعنی بخاری را ازین حدیث که چه حال دارد پس گفت که این حدیث صحیح است

بَابُ فَضِيلَةِ الْجَمَاعَةِ

باب در فضیلت نماز با جماعت

وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَآتُوا الزَّكٰوةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

و برپا دارید نماز را و بدهید زکوة را و رکوع کنید همراه رکوع کنندگان

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضه قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلٰوةُ

مرویست از ابن عمر رضه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم نماز بجماعت

الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلٰوةَ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِينَ دَرَجَةً مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

بجماعت بگذارند زیاده میشود در ثواب بر نماز یکتنها گذارند به بیست و هفت درجه متفق علیه است

وَعَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رضه قَالَ صَلَّى بِنَا رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی بن کعب رضه گفت نماز کرد با ما آنحضرت صلی الله علیه وسلم

يَوْمًا الصُّبْحَ فَلَمَّا سَلَّمَ قَالَ أَشَاهِدٌ فُلَانٌ قَالُوا لَا قَالَ أَشَاهِدٌ

روزی نماز بامداد پس هرگاه که سلام داد فرمود که آیا حاضر است فلان گفتند حاضر نیست حرمو (?) آیا حاضر

فلانٌ قالوا لا قال إنّ هاتين الصلوتين أثقل الصلوات على المنافقين

فلان شخص گفتند که حاضر نیست فرمود آنحضرت که این دو نماز صبح و شام گرانترین نمازهاست بر منافقین

ولو تعلمون ما فيهما لأتيتموهما ولو حبوا على الركب وإنّ الصفّ الأوّل

اگر میدانستید ثواب بسیار که در این دو نماز است هر آئینه می آمدید این دو نماز را بر زانو رونده و بدرستیکه صف اول

على مثل صفّ الملئكة ولو علمتم ما فضيلته لابتدرتموه وإنّ صلوة

بمانند صف فرشتگان است در فضل و اگر میدانستید که چیست فضیلت صف اول هر آئینه شتابی میکردید بپا فتن آن بدرستیکه

الرجل مع الرجل أزكى من صلوته وحده وصلوته مع الرجلين أزكى من

مرد با یکمرد پاکیزه تر است از گذاردن نمازش تنها و نمازوی با دو مرد پاکیزه تر است

صلوته مع الرجل وما كثر فهو أحبّ إلى الله رواه أبو داود والنسائي

از نماز گذاردنش با یکمرد و هرچه بسیار است از جماعت پس آن محبوب تر است بسوی خدا روایه ابوداود و نسائی

وعن أمّ الدرداء قالت دخل عليّ أبو الدرداء وهو مغضب فقلت

و روایت است از ام درداء گفت در آمد بر من ابو درداء و حال آنکه وی در غضب آورده شده بود پس گفتم من

ما أغضبك قال والله ما أعرف من أمّة محمّد صلّى الله عليه وسلّم

چه چیز در غضب آورد ترا گفت بخدا نمی شناسم من از کار امت محمد صلی الله علیه وسلم

شيئًا إلّا أنّهم يصلّون جميعًا رواه البخاري وعن أبي بكر

چیزی مگر آنکه نماز میگذارند بجماعت رواه بخاری و از ابی بکر

ابن سليمان بن أبي حثمة أنّ عمر بن الخطّاب فقد سليمان بن

بن سلیمان بن ابی حثمه مرویست که بدرستیکه عمر بن الخطاب رضی الله عنه گم کرد سلیمان بن

أبي حثمة في صلوة الصبح وإنّ عمر غدا إلى السوق ومسكن سليمان

ابی حثمه را در نماز بامداد و بدرستیکه عمر رفته بود بامداد بجانب بازار و خانه سلیمان

بين المسجد والسوق فمرّ على الشفاء أمّ سليمان فقال لها لم أر

درمیان مسجد و بازار بود پس گذشت بر شفا که مادر سلیمان است پس گفت عمر شفا را که ندیدم

سُلَيْمَانَ فِي الصُّبْحِ قَالَتْ إِنَّهُ بَاتَ يُصَلِّي فَغَلَبَتْ عَيْنَاهُ فَقَالَ عُمَرُ رض

سلیمان را در نماز صبح پس گفت شفا بدرستیکه سلیمان شب نماز میگذارد پس غالب آمد او را دو چشم او پس فرمود عمر رض

لَأَنْ أَشْهَدَ صَلٰوةَ الصُّبْحِ فِي جَمَاعَةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَقُومَ لَيْلَةً

هر آئینه حاضر شدن من نماز بامداد را در جماعت محبوب تر است بسوی من از آنکه قیام کنم شبے

رَوَاهُ مَالِكٌ وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى

رواه مالک و روایت است از ابی موسی اشعری رضی الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِثْنَانِ فَمَا فَوْقَهُمَا جَمَاعَةٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهُ

الله علیه وسلم دو کس و یکے زیاده از انها است جماعت است رواه ابن ماجه و روایت از وے رض

قَالَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ أَعْمَى فَقَالَ يَا رَسُوْلَ اللهِ إِنَّهُ

گفت آمد آنحضرت را صلی الله علیه وسلم مردی نابینا پس گفت ای پیغمبر خدا بدرستیکه شان اینست

لَيْسَ لِي قَائِدٌ يَقُوْدُنِي إِلَى الْمَسْجِدِ فَسَأَلَ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

که نیست مرا کشنده که دست مرا گیرد و بکشد مرا بسوی مسجد پس سوال کرده خواست از آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ أَنْ يُرَخِّصَ لَهُ فَيُصَلِّيَ فِي بَيْتِهِ فَرَخَّصَ لَهُ فَلَمَّا وَلَّى دَعَاهُ

وسلم که رخصت دهد او را تا بگذارد آنمرد نماز در خانه خود پس رخصت داد مر او را پس هرگاه که بازگشت خواند او را

فَقَالَ هَلْ تَسْمَعُ النِّدَاءَ بِالصَّلٰوةِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَجِبْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

پس فرمود آیا می شنوی آواز اذان را برای نماز گفت آری میشنوم فرمود پس اجابت کن و بمسجد بیا رواه مسلم

وَعَنْ عَائِشَةَ رض أَنَّهَا قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و از عائشه روایت بدرستیکه عائشه گفت شنیدم پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را که

يَقُوْلُ لَا صَلٰوةَ بِحَضْرَةِ الطَّعَامِ وَلَا هُوَ يُدَافِعُهُ الْأَخْبَثَانِ رَوَاهُ

میگفت نیک نیست نماز در حضور طعام و نه در حالیکه با مصلی کشاکشی کنند بول و غائط رواه

مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مسلم و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلٰوةُ فَلَا صَلٰوةَ إِلَّا الْمَكْتُوبَةَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ

چو اقامت کرده شود نماز پس جائز نیست نماز غیر از نماز فرض رواه مسلم در روایت است از

ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَمْنَعُوا نِسَاءَكُمُ

ابن عمر رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم منع مکنید زنان خود را

الْمَسَاجِدَ وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ

از رفتن مساجد و خانه ایشان بهتر است مر ایشان را رواه ابو داود و از ابی هریره رض مرویست گفت

أَمَرَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كُنْتُمْ فِي الْمَسْجِدِ فَنُودِيَ بِالصَّلٰوةِ

امر فرمود ما را رسول خدا صلی الله علیه وسلم کرد فیکه باشید در مسجد پس اذان گفته شد

فَلَا يَخْرُجْ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُصَلِّيَ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ أُمِّ

پس باید که بیرون نرود کسی از شما تا آنکه نماز ادا کرده نخود رواه احمد و مرویست از عبد الله ابن ام

مَكْتُومٍ رض قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْمَدِينَةَ كَثِيرَةُ الْهَوَامِّ

مکتوم رض گفت ای پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه در مدینه بسیار است گزندها

وَالسِّبَاعِ وَأَنَا ضَرِيرُ الْبَصَرِ فَهَلْ تَجِدُ لِي مِنْ رُخْصَةٍ قَالَ هَلْ تَسْمَعُ حَيَّ

و درندها و من نابینا ام پس آیا رخصت می یابی برای من فرمود میشنوی این کلمات را که حی

عَلَى الصَّلٰوةِ حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَحَيَّ هَلًا وَلَمْ يُرَخِّصْ رَوَاهُ

علی الصلوة حی علی الفلاح است گفت عبد الله آری میشنوم فرمود اجابت کن و بیا و رخصت نداد رواه

أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ

ابو داود و نسائی و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَوَضَّأَ فَأَحْسَنَ وُضُوءَهُ ثُمَّ رَاحَ فَوَجَدَ النَّاسَ قَدْ صَلَّوْا

علیه وسلم کسیکه وضو کرد پس نیک کرد وضوی خود را پستر رفت بسوی مسجد پس یافت مردم را که نماز گذاردند

أَعْطَاهُ اللهُ مِثْلَ أَجْرِ مَنْ صَلَّاهَا وَحَضَرَهَا لَا يَنْقُصُ ذٰلِكَ مِنْ أُجُورِهِمْ

میدهد او را خدای بزرگ مانند ثواب کسیکه گذارده آن را با جماعت و حاضر شده آن در نماز کم نمی کند این ثواب از ثواب ایشان

شيئا رواه ابوداود والنسائي مس ايضا وعن انس قال قال رسول الله

چیزے رواه ابوداود ونسائی روایت است از انس رضی الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم من صلى لله اربعين يوما في جماعة يدرك التكبيرة

صلى الله عليه وسلم کسیکه نماز گذارد برائے خدا چهل روز در جماعت در حالیکه دریابد تکبیر

الاولى كتب له براءتان براءة من النار وبراءة من النفاق رواه

اولی را نوشته میشود مر وی را دو خط بیزاری یکی بیزاری از آتش دوزخ و دوم بیزاری نفاق روه

الترمذي وعن عبد الله بن وهب عن ثوابة بن مسعود عن

ترمذی و روایت است از عبدالله بن وهب و او روایت میکند از ثوابة بن مسعود از یکی

حدثه عن انس بن مالك قال توفي ابن لعثمان بن مظعون فاشتد

روایت کرده است از انس بن مالک رض گفت وفات کرد فرزند عثمان بن مظعون پس زیاده شد

حزنه عليه حتى اتخذ في داره مسجدا يتعبد فيه فبلغ ذلك

غم او بر عثمان تا آنکه گرفت در خانه خود مسجد که عبادت میکرد در آن مسجد پس رسید آن خبر

النبي صلى الله عليه وسلم فقال يا عثمان ان الله لم يكتب علينا

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را پس فرمود اے عثمان بدرستیکه خدا نه نوشت بما

الرهبانية انما رهبانية امتي الجهاد في سبيل الله يا عثمان ابن

رهبانیت را جز این نیست که رهبانیت امت من جهاد است در راه خدای عثمان بن

مظعون ان للجنة ثمانية ابواب وللنار سبعة ابواب فما يسرك

مظعون بدرستیکه بهشت را هشت در است و مر دوزخ را هفت در است پس خوش نمی آید ترا

الا تاتي بابا منها الا وجدت ابنك الى جنبك اخذ بحجزتك

اینکه بیائی دری را از درهای آن مگر آنکه بیابی تو که فرزند تو به پهلوی تو گیرنده است کمربند تو

يستشفع لك الى ربك عز وجل قال بلى قيل يا رسول الله

طلب شفاعت کند مر ترا بسوی پروردگار تو که بزرگ شده است گفت آری گفته یاران ای پیغمبر خدا

وَكُنَّا فِي فُرُطِنَا مَا لِعُثْمَانَ قَالَ نَعَمْ لِمَنْ صَبَرَ مِنْكُمْ وَاحْتَسَبَ ثُمَّ قَالَ

دریں بشارت ما ہمہ داخل ایم یا مر عثمان را فرمود آری شما ہمہ داخل ایں بشارت ایکسی کہ صبر کرد از شما و چشم ثواب داشت پس فرمود آنحضرت

لَهُ يَا عُثْمَانَ بْنَ مَظْعُونٍ مَنْ صَلَّى صَلٰوةَ الْفَجْرِ فِي جَمَاعَةٍ ثُمَّ جَلَسَ يَذْكُرُ

مر عثمان را ای عثمان بن مظعون کسیکہ نماز ادا کرد نماز بامداد را در جماعت پس نشست تا ذکر میکند

اللّٰهَ حَتّٰى تَطْلُعَ الشَّمْسُ كَانَ لَهُ فِي الْفِرْدَوْسِ سَبْعُونَ دَرَجَةً بَيْنَ كُلِّ

خدا را تا آنکہ طلوع شود آفتاب باشد مرو برا در فردوس ہفتاد درجہ مسافت میان

دَرَجَتَيْنِ كَرَكْضِ الْفَرَسِ الْجَوَادِ الْمُضَمَّرِ سَبْعِينَ سَنَةً وَمَنْ صَلَّى الظُّهْرَ

ہر دو درجہ مانند رفتار اسپ تیز رو تضمیر کردہ شدہ ہفتاد سال راہ و کسیکہ نماز ظہر خواند

فِي جَمَاعَةٍ كَانَ لَهُ فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ خَمْسُونَ دَرَجَةً كَرَكْضِ الْفَرَسِ الْجَوَادِ

در جماعت باشد مرو برا در جنت عدن پنجاہ درجہ مانند رفتار اسپ تیز رو

الْمُضَمَّرِ خَمْسِينَ سَنَةً وَمَنْ صَلَّى الْعَصْرَ فِي جَمَاعَةٍ كَانَ لَهُ كَأَجْرِ ثَمَانِيَةٍ

تضمیر کردہ شدہ پنجاہ سالہ راہ و کسیکہ ادا کرد نماز عصر در جماعت باشد مرا و را مانند ثواب ہشت کس

مِنْ وُلْدِ إِسْمٰعِيلَ كُلُّهُمْ رَبُّ بَيْتٍ أَعْتَقَهُمْ وَمَنْ صَلَّى الْمَغْرِبَ فِي

از اولاد اسمعیل ہمہ ایشان را مالک شان آزاد کرد ایشان را و کسیکہ نماز مغرب ادا کرد

جَمَاعَةٍ كَانَ كَحَجَّةٍ مَبْرُورَةٍ وَعُمْرَةٍ مُتَقَبَّلَةٍ وَمَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي

با جماعت باشد آن مانند حج مبرور و عمرۂ مقبول و کسیکہ ادا کرد نماز عشا را

جَمَاعَةٍ كَانَ لَهُ كَقِيَامِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ هب جمع الجوامع

بجماعت باشد مرو برا مانند قیام و زندہ داشتن شب قدر از جمع الجوامع

بَابُ إِثْمِ تَرْكِ الْجَمَاعَةِ

ایں باب در معصیت ترک جماعت است

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ مَنْ أَدْرَكَ الرَّكْعَةَ فَقَدْ أَدْرَكَ

روایت است از ابی ہریرۃ رضـ بدرستیکہ او بود کہ میگفت کسیکہ یافت رکوع را پس تحقیق یافت

السَّجْدَةَ وَمَنْ فَاتَتْهُ قِرَاءَةُ أُمِّ الْقُرْآنِ فَقَدْ فَاتَهُ خَيْرٌ رَوَاهُ مَالِكٌ

سجده را یعنے رکعت را وکسیکه فوت شد او را خواندن فاتحة الکتاب پس تحقیق فوت شد از و نیکی بسیار رواه مالک

وَعَنْهُ أَنَّهُ قَالَ الَّذِي يَرْفَعُ رَأْسَهُ وَيَخْفِضُهُ قَبْلَ الْإِمَامِ فَإِنَّمَا

و روایت است از وی بدرستیکه او گفت کسیکه بر دارد سر خود را و پست کند سر را پیش از امام پس جز این نیست

نَاصِيَتُهُ بِيَدِ الشَّيْطٰنِ رَوَاهُ مَالِكٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضه

موی پیشانی او بدست شیطان رواه مالک و روایت است از ابی هریرة رضی الله عنه

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَوْلَا مَا فِي الْبُيُوتِ مِنَ النِّسَاءِ

از نبی صلی الله علیه وسلم فرمود اگر نبی بود چیزیکه در خانه ها است از زنان

وَالذُّرِّيَّةِ أَقَمْتُ صَلٰوةَ الْعِشَاءِ وَأَمَرْتُ فِتْيَانِي يُحَرِّقُونَ مَا فِي

و اطفال برپا میکردم نماز عشا را و میفرمودم غلامان خود را که بسیار بسوزند چیزیرا که در

الْبُيُوتِ بِالنَّارِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ أَبِي الشَّعْثَاءِ قَالَ خَرَجَ رَجُلٌ مِنَ

خانهاست بآتش رواه احمد و روایت است از ابو شعثاء گفت بیرون آمد مردے از

الْمَسْجِدِ بَعْدَمَا أُذِّنَ فِيهِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ أَمَّا هٰذَا فَقَدْ عَصٰى

مسجد بعد از آنکه اذان گفته شد در مسجد پس گفت ابو هریرة رضه اما این مرد تحقیق که گناه کرد

أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عُثْمَانَ

ابا قاسم را که کنیت آنحضرت است صلی الله علیه وسلم رواه مسلم و از عثمان

بْنِ عَفَّانَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

بن عفان رضی الله عنه روایت گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه

أَدْرَكَهُ الْأَذَانُ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ خَرَجَ لَمْ يَخْرُجْ لِحَاجَةٍ وَهُوَ لَا يُرِيدُ الرَّجْعَةَ

که دریابد او را بانگ نماز در مسجد بعد بیرون آمد و آنجا لیکن بیرون نیامده بود برای حاجت ضروری و او نمیخواهد باز آمدن

فَهُوَ مُنَافِقٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ

پس او منافق است رواه ابن ماجه و روایت است از ابن عباس رضی الله تعالی عنه

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ سَمِعَ النِّدَآءَ فَلَمْ يُجِبْهُ فَلَا صَلٰوةَ

از نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ بشنود بانگ نماز را پس اجابت نکرد برای نماز در مسجد نیامد پس نیست نماز

لَهٗ اِلَّا مِنْ عُذْرٍ رَوَاهُ الدَّارُقُطْنِيُّ وَعَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ

مر او را مگر از جہت عذری روایت دار قطنی و روایت است از مجاہد و او از عبد اللہ بن عمر

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمَا اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَمْنَعَنَّ رَجُلٌ اَهْلَهٗ

رضی اللہ عنہما بدرستیکہ نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرمود منع نکند ہیچ مردے کسان خود را

اَنْ يَّاْتُوا الْمَسَاجِدَ فَقَالَ ابْنٌ لِعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ فَاِنَّا نَمْنَعُهُنَّ فَقَالَ عَبْدُ اللّٰهِ

از آمدن مسجد ہا پس گفت پسری کہ مر عبد اللہ بن عمر را بود کہ ما البتہ منع میکنیم پس گفت عبد اللہ

اُحَدِّثُكَ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَقُوْلُ هٰذَا قَالَ فَمَا كَلَّمَهٗ

حدیث میکنم مر ترا از پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم و تو میگوئی این کلمہ گفت راوی پس کلام

عَبْدُ اللّٰهِ حَتّٰى مَاتَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ

نکرد با آن فرزند عبد اللہ بن عمر تا آنکہ مرد روایت احمد و مرویست از عبد اللہ بن مسعود رض گفت

لَقَدْ رَاَيْتُنَا وَمَا يَتَخَلَّفُ عَنِ الصَّلٰوةِ اِلَّا مُنَافِقٌ قَدْ عُلِمَ نِفَاقُهٗ اَوْ مَرِيْضٌ

بتحقیق دانستم خود و صحابہ دیگر را کہ حکم میکردیم بانیکہ واپس نمیماند از جماعت نماز مگر منافقی کہ بتحقیق معلوم بود نفاق او یا بیماری کہ اصلاً طاقت ندارد

وَاِنْ كَانَ الْمَرِيْضُ لَيَمْشِيْ بَيْنَ رَجُلَيْنِ حَتّٰى يَاْتِيَ الصَّلٰوةَ وَقَالَ اِنَّ

و بتحقیق بود بیماری کہ راہ میرفت میان دو مرد تکیہ کردہ بر ایشان تا آنکہ می آمد در مسجد برای نماز و گفت ابن مسعود بدرستیکہ

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَّمَنَا سُنَنَ الْهُدٰى وَاِنَّ مِنْ سُنَنِ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم تعلیم کرد ما را سنتہا را کہ عمل کردن آن موجب ہدایت است و بدرستیکہ از جملہ سنن ہدی

الْهُدٰى الصَّلٰوةَ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِيْ يُؤَذَّنُ فِيْهِ وَفِيْ رِوَايَةٍ قَالَ مَنْ سَرَّهٗ

نماز است در مسجدیکہ اذان گفتہ شود در آن مسجد و در روایت آمدہ استکہ ابن مسعود گفت کسیکہ خوشحال میگرداند او را

اَنْ يَّلْقَى اللّٰهَ غَدًا مُّسْلِمًا فَلْيُحَافِظْ عَلٰى هٰذِهِ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ

آنکہ ملاقات کند خدا را فردا مسلمان کامل پس باید کہ نگہبانی کند بر نمازہاے پنجگانہ

حَيْثُ يُنَادٰى بِهِنَّ فَاِنَّ اللّٰهَ شَرَعَ لِنَبِيِّكُمْ سُنَنَ الْهُدٰى وَاِنَّهُنَّ مِنْ

درجاییکه ندا کرده شود برای آنها پس بدرستیکه خدا تعالی شروع کرد برای پیغامبر شما طریقهای هدایت را و بدرستی این پنج نماز از

سُنَنِ الْهُدٰى وَلَوْ اَنَّكُمْ صَلَّيْتُمْ فِىْ بُيُوْتِكُمْ كَمَا يُصَلِّىْ هٰذَا الْمُتَخَلِّفُ فِىْ

جمله آن طریقهاست و اگر ثابت شود آنکه شما گذارده اید نماز را در خانهای خود چنانکه میگذارد این شخص باز مانده در

بَيْتِهٖ لَتَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ وَلَوْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ لَضَلَلْتُمْ وَمَا مِنْ

خانهٔ خود هر آینه ترک کرده باشید طریقهٔ پیغامبر خود را و اگر ترک دهید طریقهٔ پیغمبر خود را هر آینه گمراه شوید و نیست هیچ

رَجُلٍ يَتَطَهَّرُ فَيُحْسِنُ الطُّهُوْرَ ثُمَّ يَعْمِدُ اِلٰى مَسْجِدٍ مِّنْ هٰذِهِ الْمَسَاجِدِ اِلَّا

مردیکه طهارت کند پس نیک کند طهارت را پس تر قصد رفتن کند بسوی مسجدی ازین مساجد مگر آنکه

كَتَبَ اللّٰهُ لَهٗ بِكُلِّ خَطْوَةٍ يَّخْطُوْهَا حَسَنَةً وَّرَفَعَهٗ بِهَا دَرَجَةً وَّحَطَّ عَنْهُ

بنویسد خدا تعالی برای او بهر گامیکه میزند نیکی و ثواب بلند گرداند برای او پایه ارجمندی و کم گرداند از و

بِهَا سَيِّئَةً وَّلَقَدْ رَاَيْتُنَا وَمَا يَتَخَلَّفُ عَنْهَا اِلَّا مُنَافِقٌ مَّعْلُوْمُ النِّفَاقِ

بسبب آن بدی او بتحقیق دانستیم ما صحابه همه که تخلف نمیکرد از جماعت مگر منافق که نفاق او ظاهر بود

وَلَقَدْ كَانَ الرَّجُلُ يُؤْتٰى بِهٖ يُهَادٰى بَيْنَ الرَّجُلَيْنِ حَتّٰى يُقَامَ فِى الصَّفِّ

و بتحقیق بود مرد بیماری که آورده می شد در حالیکه تکیه میکرد از غایت ضعف میان دو مرد تا آنکه ایستاده کرده می شد در صف نماز

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایه مسلم و روایت است از ابن عباس رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ مَنْ سَمِعَ الْمُنَادِىَ فَلَمْ يَمْنَعْهُ مِنِ اتِّبَاعِهٖ عُذْرٌ قَالُوْا وَمَا

وسلم کسیکه بشنود بانگ نماز پس باز ندارد او را از پیروی کردن آن هیچ بهانه گفتند صحابه که چیست عذر

الْعُذْرُ قَالَ خَوْفٌ اَوْ مَرَضٌ لَّمْ تُقْبَلْ مِنْهُ الصَّلٰوةُ الَّتِىْ صَلّٰى رَوَاهُ

فرمود ترس هلاک یا بیماری پذیرفته نمی شود از وی نمازیکه گذارده است روایه

اَبُوْدَاوُدَ وَالدَّارُقُطْنِىُّ وَعَنْ اَبِى الدَّرْدَآءِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

ابوداود و دارقطنی و روایت است از ابی درداء رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ ثَلٰثَةٍ فِيْ قَرْيَةٍ وَلَا بَدْوٍ لَا تُقَامُ فِيْهِمُ الصَّلٰوةُ

صلی الله علیه وسلم نیست سه مرد در دهی و یا در بادیه که برپا کرده نمیشود در میان ایشان نماز بجماعت

اِلَّا قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَعَلَيْكَ بِالْجَمَاعَةِ فَاِنَّمَا يَاْكُلُ الذِّئْبُ

مگر آنکه غالب آمد بر ایشان شیطان پس بر تو باد که لازم گیری جماعت را زیرا که نمیخورد گرگ مگر گوسفند را

الْقَاصِيَةَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْ دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ

که دور افتاده است رواه احمد و ابوداود و نسائی و روایت است از ابی هریرة رضی

اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ صَلٰوةُ الْجَمَاعَةِ تَفْضُلُ صَلٰوةَ الْفَذِّ بِسَبْعٍ وَعِشْرِيْنَ دَرَجَةً

الله تعالی عنه نمازی که بجماعت گذارند زیادتی میکند بر نمازیکه تنها بگذارد به بست و هفت درجه

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

متفق علیه و روایت است از ابی هریرة رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ لَقَدْ هَمَمْتُ اَنْ اٰمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحْطَبَ ثُمَّ اٰمُرَ

بخدای که بقای ذات من بدست قدرت اوست بتحقیق آهنگ کردم که امر کنم بجمع کردن هیزم پس جمع کرده شود

بِالصَّلٰوةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا ثُمَّ اٰمُرَ رَجُلًا فَيَؤُمَّ النَّاسَ ثُمَّ اُخَالِفَ اِلٰى

باذان گفتن برای نماز پس اذان گفته شود برای نماز پستر امر کنم مردی را تا کرده امامت کند مردم را پستر بیایم بسوی

رِجَالٍ وَفِيْ رِوَايَةٍ لَا يَشْهَدُوْنَ الصَّلٰوةَ فَاُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوْتَهُمْ

مردمانیکه و در روایتی این کلمات است حاضر نشدند برای نماز پس بسوزانم بر ایشان خانهای ایشان

وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ لَوْ يَعْلَمُ اَحَدُهُمْ اَنَّهٗ يَجِدُ عَرْقًا سَمِيْنًا اَوْ مِرْمَاتَيْنِ

بخدا سوگند اگر بداند یکی از ایشان که او می یابد استخوان فربه یا دو سم گاو

حَسَنَتَيْنِ لَشَهِدَ الْعِشَاءَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَلِمُسْلِمٍ نَحْوُهٗ

و گوسفند که نیکو در آید در نظر مرد و زن هر آئینه حاضر میگردد نماز عشا را رواه بخاری و مر مسلم را مانند اوست

بَابُ تَسْوِيَةِ الصَّفِّ

باب در برابر کردن صف وقت نماز

عَنِ النُّعْمَانِ ابْنِ الْبَشِيرِ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

وروایت است از نعمان ابن بشیر رضی الله تعالی عنه گفت نعمان که بود پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَوِّي صُفُوْفَنَا حَتّٰى كَاَنَّمَا يُسَوِّي بِهَا الْقِدَاحَ حَتّٰى رَاٰى

الله علیه وسلم که برابر میکرد صفهای ما را در نماز تا آنکه گویا برابر میکرد بآن صفوف قداح را یعنی چوب تیر تا آنکه دید آنحضرت

اَنَّا قَدْ عَقَلْنَا عَنْهُ ثُمَّ خَرَجَ يَوْمًا فَقَامَ حَتّٰى كَادَ اَنْ يُّكَبِّرَ فَرَاٰى رَجُلًا

که ما بتحقیق فهمیدیم از قول و فعلش پس تر بیرون آمد آنحضرت روزی پس ایستاد تا آنکه قریب شد که الله اکبر بگوید پس دید مردی را

بَادِيًا صَدْرُهٗ مِنَ الصَّفِّ فَقَالَ عِبَادَ اللّٰهِ لَتُسَوُّنَّ صُفُوْفَكُمْ اَوْ

که بیرون ست سینهٔ او از صف پس گفت ای بندگان خدا هرآینه باید که برابر کنید شما صفهای خود را یا آنکه

لَيُخَالِفَنَّ اللّٰهُ بَيْنَ وُجُوْهِكُمْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَائِشَةَ

بتحقیق مخالفت می اندازد خدا تعالی در میان ذاتهای شما رواه مسلم وروایت است از عائشه

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اللّٰهَ

رضی الله عنها گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه خدا

وَمَلٰئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلٰى مَيَامِنِ الصُّفُوْفِ وَعَنْ اَبِي اُمَامَةَ

و فرشتگان او درود میفرستند بر جانبهای دست راست از صفوف وازابی امامه مرویست

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اللّٰهَ

رضی الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه خدا تعالی

وَمَلٰئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى الصَّفِّ الْاَوَّلِ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَعَلَى

و فرشتگان او درود می فرستند بر صف اول گفتند ای پیغمبر خدا و بر

الثَّانِي قَالَ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى الصَّفِّ الْاَوَّلِ قَالُوْا يَا

صف دوم نیز فرمود بدرستیکه خدا و فرشتگان او درود میفرستند بر صف اول گفتند ای

رَسُوْلَ اللّٰهِ وَعَلَى الثَّانِي قَالَ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى الصَّفِّ

پیغمبر خدا و بر صف دوم نیز فرمود آنحضرت بدرستیکه خدا و فرشتگان او درود می فرستند بر صف

الْأَوَّلَ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَعَلَى الصَّفِّ الثَّانِيْ قَالَ وَعَلَى الثَّانِيْ وَقَالَ

اول گفتند ای پیغمبر خدا و برصف دوم نیز فرمود آنحضرت و برصف دوم و فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَوُّوْا صُفُوْفَكُمْ وَحَاذُوْا بَيْنَ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم برابر سازید صفهای خود را و برابری کنید میان

مَنَاكِبِكُمْ وَلِيْنُوْا فِيْ اَيْدِيْ اِخْوَانِكُمْ وَسُدُّوا الْخَلَلَ فَاِنَّ الشَّيْطٰنَ

دوشهای خود و نرمی کنید در پیش دستهای برادران خود و بندید فرجهای صف خود زیرا که شیطان

يَدْخُلُ فِيْمَا بَيْنَكُمْ بِمَنْزِلَةِ الْحَذَفِ يَعْنِيْ اَوْلَادَ الضَّاْنِ الصِّغَارِ

می درآید در میان شما در رنگ حذف خواست راوی بلفظ حذف بچهای میش که خورد باشند

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

رواه احمد و از ابن عمر روایت رضی اللہ تعالی عنہ گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَقِيْمُوا الصُّفُوْفَ وَحَاذُوْا بَيْنَ الْمَنَاكِبِ وَسُدُّوا

صلی اللہ علیہ وسلم برپا کنید صفوف را و برابری کنید در میان دوشهای مناکب خود و بندید

الْخَلَلَ وَلِيْنُوْا بِاَيْدِيْ اِخْوَانِكُمْ وَلَا تَذَرُوْا فُرُجَاتٍ لِلشَّيْطٰنِ وَمَنْ

فرجهای صف را و نرمی کنید در پیش دستهای برادران شما و مگذارید فرجها شیطان را و کسے که

وَصَلَ صَفًّا وَصَلَهُ اللّٰهُ وَمَنْ قَطَعَهُ قَطَعَهُ اللّٰهُ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ

وصل کند صف را وصل کند او را خدا تعالی و کسیکه ببرد و رخنه کند صف را ببرد و در اندازد او را خدا تعالی رواه ابوداود

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از عائشه رضی اللہ تعالی عنها گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَزَالُ قَوْمٌ يَتَاَخَّرُوْنَ عَنِ الصَّفِّ الْاَوَّلِ حَتّٰى يُؤَخِّرَهُمُ

علیہ وسلم همیشه اند گروهی که پس می افتند از صف اول تا آنکه پس اندازد ایشانرا

اللّٰهُ فِي النَّارِ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ

خدا تعالی در آتش رواه ابوداود و روایت است از ابی هریرة رضی اللہ تعالی عنه

ف یعنی بمقصود رساند

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم أما يخشى الذي يرفع رأسه

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم آیا نمی ترسد آنکس که بر میدارد سر خود را

قبل الامام أن يحول الله رأسه رأس حمار متفق عليه وعن أنس

پیش از امام ازینکه بگرداند خدا تعالی سر او را همچو سر خر متفق علیه است و از انس رضی الله عنه مروی است

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم رصوا صفوفكم وقاربوا

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم پیوسته دارید و استوار کنید صفهای خود را و نزدیکی کنید

بينها وحاذوا بالأعناق فوالذي نفسي بيده إني لأرى الشيطن

میان صفها و برابر کنید گردنها را پس سوگند بخدا آنکه بقای ذات من بدست اوست بدرستیکه من برآینه می بینم شیطان را

يدخل من خلل الصف كأنها الحذف رواه أبو داود وعن

که در می آید از رخنه صف گویا آن شیطان بچه میش است رواه ابوداود و روایت است از

أبي هريرة رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم خير

ابی هریرة رضی الله تعالی عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بهترین

صفوف الرجال أولها وشرها آخرها وخير صفوف النساء آخرها

صفهای مردان اولین آنهاست و بدترین صفهای مردان پسین آنهاست و بهترین صفهای زنان پسین آنهاست

وشرها أولها رواه مسلم وعن أبي سعيد الخدري

و بدترین صفهای زنان پیشین آنها رواه مسلم و از ابی سعید الخدری

رضي الله تعالى عنه رأى رسول الله صلى الله عليه وسلم في أصحابه تأخرا

رضی الله عنه مروی است دید پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم در یاران خود پس ماندنی در صف نماز

فقال لهم تقدموا وائتموا بي وليأتم بكم من بعدكم لا يزال

پس گفت مر ایشانرا پیش آیید و اقتدا کنید بمن و باید که اقتدا کند بشما کسیکه پس ایستاده است و همیشه اند

قوم يتأخرون حتى يؤخرهم الله رواه مسلم وعن أبي مسعود

قومی که پس می ایستند تا آنکه پس می افگند ایشانرا خدا تعالی از ثواب عظیم رواه مسلم و روایت است از ابی مسعود

الانصاري رضي الله تعالى عنه قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم

الانصاری رضی الله تعالی عنه گفت بود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

يمسح مناكبنا في الصلوة ويقول استووا ولا تختلفوا فتختلف

که مسح میکرد کتفهائی ما را در نماز و میفرمود که برابر شوید و اختلاف مکنید پس مختلف گردد

قلوبكم ليليني منكم اولوا الاحلام والنهى ثم الذين يلونهم

دلهای شما باید که متصل شوند مرا از شما خداوندان بلوغ و عقل در صف اول پس آنکسانیکه قریب اند بایشان در رتبه

ثم الذين يلونهم قال ابو مسعود فانتم اليوم اشد اختلافا

پس تر آنکسانیکه قریب اند بایشان گفت ابو مسعود انصاری رض پس شما امروز سخت تر اید از روی اختلاف

رواه مسلم وعن البراء بن عازب رضي الله تعالى عنه قال كان

رواه مسلم و روایت است از براء ابن عازب رضی الله عنه گفت بود

رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول ان الله وملئكته يصلون

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم که میفرمود بدرستیکه خدا و فرشتگان او درود میفرستند

على الذين يلون الصفوف الاولى وما من خطوة احب

بر آنانکه متصل اند صفهائی پیشین را و نیست هیچ گامی محبوب تر

الى الله من خطوة يمشيها يصل بها صفا رواه ابو داود

بسوئی خدا از گامی که میرود بوی که بپیوندد بوی صف را رواه ابو داود

باب السترة وانم المرور بين يدي المصلي

باب در احادیثی که وارد است در بیان ستره و گناه گذشتن از روبروی مصلی

عن طلحة بن عبيد الله قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

روایت است از طلحه ابن عبید الله گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

اذا وضع احدكم بين يديه مثل مؤخرة الرحل فليصل ولا يبال

وقتیکه بنهد یکی از شما پیش خود مانند پس پالان شتر پس باید که نماز بگذارد و باک ندارد کسیرا که بگذرد

مَنْ مَرَّ وَرَاءَ ذٰلِكَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي جُهَيْمٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ

پس ان ستو رواه مسلم وروایت است از ابی جهیم رضی الله عنه

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّيْ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم اگر میدانست گذرنده پیش مصلی

مَاذَا عَلَيْهِ لَكَانَ أَنْ يَقِفَ أَرْبَعِيْنَ خَيْرًا لَّهُ مِنْ أَنْ يَّمُرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ قَالَ

که چه گناه است بر وی هر آئینه باشد ایستادن او تا چهل بهتر مر او را از گذشتن وی از پیش مصلی گفت

أَبُو النَّضْرِ لَا أَدْرِيْ قَالَ أَرْبَعِيْنَ يَوْمًا أَوْ شَهْرًا أَوْ سَنَةً مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

ابونضر که یکی از راویان است که درنیابم که گفت چهل روز یا چهل ماه یا چهل سال متفق علیه

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایت است از ابی هریره رضی الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ إِذَا صَلّٰى أَحَدُكُمْ فَلْيَجْعَلْ تِلْقَاءَ وَجْهِهِ شَيْئًا فَإِنْ لَّمْ يَجِدْ فَلْيَنْصِبْ

وسلم چون نماز بگذارد یکی از شما پس باید که بگرداند مقابل روی خود چیزی را پس اگر نیابد چیزی را پس باید که ایستاده کند

عَصَاهُ فَإِنْ لَّمْ يَكُنْ مَّعَهُ عَصًا فَلْيَخْطُطْ خَطًّا ثُمَّ لَا يَضُرُّهُ مَا مَرَّ

عصای خود را پس اگر نباشد با وی عصا پس باید که بکشد خطی را در زمین پس زیان ندارد او را چیزیکه بگذرد

أَمَامَهُ رَوَاهُ أَبُوْ دَاوٗدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ أَبِي سَعِيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ

پیش او رواه ابوداود وابن ماجه روایت است از ابی سعید رضی الله

تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَقْطَعُ الصَّلٰوةَ شَيْءٌ

تعالی عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم باطل نمیگرداند نماز را چیزیکه

وَادْرَءُوْا مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّمَا هُوَ شَيْطَانٌ رَوَاهُ أَبُوْ دَاوٗدَ وَعَنْ

پیش مصلی بگذرد دفع کنید بقدریکه توانید زیرا که آن گذرنده شیطانست رواه ابوداود وروایت است

أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ يَعْلَمُ أَحَدُكُمْ

از ابی هریره رضی الله تعالی عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم اگر میدانست یکی از شما آنچه مر او را

مَا لَهُ فِي اَنْ يَّمُرَّ بَيْنَ يَدَيْ اَخِيْهِ مُعْتَرِضًا فِي الصَّلٰوةِ كَانَ لَاَنْ يُقِيْمَ

از گناه در گذشتن وی از پیش برادر مسلمان از مقابل در نماز باشد هر آئینه ایستادن او

مِائَةَ عَامٍ خَيْرٌ لَهُ مِنَ الْخُطْوَةِ الَّتِيْ خَطَا رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

صد سال بهتر مر او را از گامی که میزند آنرا رواه ابن ماجه واز

كَعْبِ الْاَحْبَارِ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ الْمَارُّ بَيْنَ يَدَيِ الْمُصَلِّيْ مَاذَا

کعب احبار مرویست گفت اگر بدانستے گذرنده از پیش مصلی آنچه بر او ست

عَلَيْهِ لَكَانَ اَنْ يُّخْسَفَ بِهِ خَيْرًا لَهُ مِنْ اَنْ يَّمُرَّ بَيْنَ

از گناه هر آئینه بهتر بود فرو برده شدن او در زمین از گذشتن وی از پیش

يَدَيْهِ وَفِيْ رِوَايَةٍ اَهْوَنُ عَلَيْهِ رَوَاهُ مَالِكٌ

مصلی و در روایتی است این لفظ یعنی آسان تر است بروی رواه مالک

بَابُ السُّنَنِ

این باب در بیان سنت ها است

عَنْ اُمِّ حَبِيْبَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

روایت است از ام حبیبه رضی الله تعالیٰ عنها گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلّٰى فِيْ يَوْمٍ وَّلَيْلَةٍ ثِنْتَيْ عَشَرَةَ رَكْعَةً بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ

علیه وسلم کسیکه بگذارد در روز و شب دوازده رکعت بنا کرده شود برائی وی خانه

فِي الْجَنَّةِ اَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ

در بهشت چهار رکعت سنت پیش از نماز پیشین و دو رکعت پس از ظهر و دو رکعت نماز بعد از نماز شام

وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ وَرَكْعَتَيْنِ قَبْلَ صَلٰوةِ الْفَجْرِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

و دو رکعت نماز بعد از نماز خفتن و دو رکعت پیش از نماز فجر رواه ترمذی

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

واز عایشه رضی الله عنها مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَكْعَتَا الْفَجْرِ خَيْرٌ مِّنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ

علیه وسلم دو رکعت سنت فجر بهتر است از عالم سفلی و هرچه در ویست رواه مسلم واز

ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُصَلِّي بَعْدَ

ابن عمر رضی الله عنهما مرویست گفت که بود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم که نمیگزارد بعد از نماز

الْجُمُعَةِ حَتّٰى يَنْصَرِفَ فَيُصَلِّي رَكْعَتَيْنِ فِي بَيْتِهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

جمعه تا آنکه برمیگشت از نماز پس میگزارد دو رکعت در خانهٔ خود متفق علیه و مرویست از

أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ

ابی هریره رضی الله تعالی عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه هست

مِنْكُمْ مُصَلِّيًا بَعْدَ الْجُمُعَةِ فَلْيُصَلِّ أَرْبَعًا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ

از شما نمازگزارنده بعد از جمعه پس باید که بگزارد چهار رکعت رواه مسلم واز ابن عمر رضی الله

تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَحِمَ اللّٰهُ امْرَءًا صَلّٰى

تعالی عنه مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم رحمت کند خدا تعالی مردی را که بگذارد

قَبْلَ الْعَصْرِ أَرْبَعًا رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ

پیش از نماز عصر چهار رکعت رواه احمد و ترمذی و ابوداود و روایت است از عائشه رضی

اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلّٰى بَعْدَ الْمَغْرِبِ

الله تعالی عنها گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه بگذارد بعد نماز مغرب

عِشْرِينَ رَكْعَةً بَنَى اللّٰهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

بیست رکعت را بنا کند خدا برای وی خانه در بهشت رواه ترمذی و روایت است از

مَكْحُولٍ يَبْلُغُ بِهِ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ صَلّٰى بَعْدَ الْمَغْرِبِ

مکحول میرساند حدیث را بآنحضرت پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه فرمود پیغمبر خدا صلعم کسیکه بگذارد بعد از مغرب

قَبْلَ أَنْ يَتَكَلَّمَ رَكْعَتَيْنِ وَفِي رِوَايَةٍ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ رُفِعَتْ صَلٰوتُهُ

پیش از آنکه تکلم کند دو رکعت و در روایتی آمده است که بگذارد چهار رکعت برداشته شود نماز او

فِي عِلِّيِّينَ مُرْسَلًا وَعَنْ حُذَيْفَةَ نَحْوَهُ وَزَادَ فَكَانَ يَقُولُ

درعلیین از روی مرسل واز حذیفه رض مانند این حدیث وزیاده کرده است این عبارت پس بود که میگفت آن حضرت

عَجِّلُوا الرَّكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرِبِ فَإِنَّهُمَا تُرْفَعَانِ مَعَ الْمَكْتُوبَةِ رَوَاهُمَا

شتابی کنید دو رکعت را که بعد مغرب اند زیرا که این دو رکعت برداشته میشوند بعلیین با فرض روا هما

رَزِينٌ وَرَوَى الْبَيْهَقِيُّ الزِّيَادَةَ عَنْهُ نَحْوَهَا فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ

رزین وروایت کرد بیهقی زیادت را از حذیفه مانند آن در شعب ایمان

بَابُ صَلٰوةِ التَّهَجُّدِ وَالتَّحْرِيضِ عَلَى قِيَامِ اللَّيْلِ

باب در بیان احادیثیکه در باب فضیلت نماز تهجد و تحریض بر قیام شب واقع شده

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسٰى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا

وبعضی شب بیدار باش بقرآن شب چیزی زیاده برای تو قریب است که ایستاده کند ترا پروردگار تو بمقامی

مَّحْمُودًا ه تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَّطَمَعًا

پسندیده دوری مانند پهلوهای ایشان از خوابگاه میخوانند پروردگار خود را بترس و امید دار

وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُونَ فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُمْ مِّنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ

وانچه روزی داده ایم ایشان را خرج میکنند پس نمیداند هیچ نفس چه چیز نهان داشته شد برای ایشان از خنکی چشم

جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ وَعَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ رضـ عَنْ رَسُولِ اللهِ

پاداش داده شد بانچه میکردند وروایت است از اسماء بنت یزید رض از پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يُحْشَرُ النَّاسُ فِي صَعِيدٍ وَّاحِدٍ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

صلی الله علیه وسلم فرمود فراهم آورده میشود مردم بر صعید واحد روز قیامت

فَيُنَادِي مُنَادٍ فَيَقُولُ أَيْنَ الَّذِيْنَ كَانَتْ تَتَجَافٰى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ

پس آواز میدهد آواز دهنده پس میگوید کجا اند آنکسانیکه دور و جدا میشد پهلوهای ایشان از خوابگاه های ایشان

فَيَقُومُونَ وَهُمْ قَلِيلٌ فَيَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ ثُمَّ يُؤْمَرُ

پس می خیزند در حال آنکه ایشان کم باشند پس می گذرند در بهشت بغیر آنکه حساب گرفته شوند پس امر کرده میشود

بِسَائِرِ النَّاسِ اِلَى الْحِسَابِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ بَابُ الْحِسَابِ

سائر مردم را بحساب گرفتن رواه البیہقی در شعب الایمان باب حساب

وَعَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْزِلُ رَبُّنَا

و مرویست از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرود آید پروردگار ما

تَبَارَكَ وَتَعَالٰى كُلَّ لَيْلَةٍ اِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا حَتّٰى يَبْقٰى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْاٰخِرُ

کہ بزرگ بلند است ہر شب بآسمانیکہ فرود تر و پایان تر است وقتیکہ باقی ماند ثلث حصہ کہ شب آخر است

يَقُوْلُ مَنْ يَدْعُوْنِيْ فَاَسْتَجِيْبَ لَهٗ مَنْ يَّسْئَلُنِيْ فَاُعْطِيَهٗ مَنْ يَّسْتَغْفِرُ

میفرماید حق تعالی کیست کہ دعا کند مرا تا قبول کنم دعا او را کیست کہ درخواست کند از من تا بدہم آنچہ میخواہد کیست کہ آمرزش خواہد

لِيْ فَاَغْفِرَ لَهٗ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِيْ رِوَايَةٍ لِّمُسْلِمٍ ثُمَّ يَبْسُطُ يَدَيْهِ يَقُوْلُ

از من پس بیامرزم او را متفق علیہ است و در روایت مسلم آمدہ پس فراخ میکند پروردگار ہر دو دست خود را میگوید پروردگار

مَنْ يُّقْرِضُ غَيْرَ عَدُوْمٍ وَّلَا ظَلُوْمٍ حَتّٰى يَنْفَجِرَ الْفَجْرُ وَعَنْ جَابِرٍ

کیست کہ قرض دہد کسیرا کہ نہ فقیر است و نہ ظلم کنندہ میگوید خدا تا میکشاید فجر و از جابر رضی اللہ عنہ مرویست

رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اِنَّ

گفت شنیدم پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت بدرستیکہ

فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَّا يُوَافِقُهَا رَجُلٌ مُّسْلِمٌ يَّسْئَلُ اللّٰهَ خَيْرًا مِّنْ اَمْرِ الدُّنْيَا

در شب ہر آئینہ ساعتی است کہ موافق نیفتد آنرا مرد مسلمان در حالیکہ سوال میکند خدا را چیزی از کار دنیا

وَالْاٰخِرَةِ اِلَّا اَعْطَاهُ اللّٰهُ اِيَّاهُ وَذٰلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

و آخرت مگر آنکہ میدہد خدا تعالی آنچیز را و این ساعت در ہر شب است رواہ مسلم و روایت است از

عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

عبد اللہ بن عمرو رضی اللہ تعالی عنہ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اَحَبُّ الصَّلٰوةِ اِلَى اللّٰهِ تَعَالٰى صَلٰوةُ دَاوٗدَ وَاَحَبُّ الصِّيَامِ اِلَى اللّٰهِ

وسلم دوست داشتہ شدہ ترین نماز با بسوی خدا تعالی نماز داؤد علیہ السلام و دوست داشتہ ترین روزہا بسوی خدا تعالی

صِيَامُ دَاوُدَ وَكَانَ يَنَامُ نِصْفَ اللَّيْلِ وَيَقُومُ ثُلُثَهُ وَيَنَامُ سُدُسَهُ وَيَصُومُ

روزه داود است و داود عم خواب میکرد نیمه شب و برمیخاست دو دانگ و خواب میکرد باز یک دانگ و روزه میداشت

يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى

یکروز روزه میگشاد روز دیگر متفق علیه است واز ابی امامه رضی الله تعالی

عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكُمْ بِقِيَامِ اللَّيْلِ فَإِنَّهُ

عنه روایت گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بر شما باد برخاستن شب برای نماز زیراکه شب خیرے

دَأْبُ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ وَهُوَ قُرْبَةٌ لَكُمْ إِلَى رَبِّكُمْ وَمُكَفِّرَةٌ لِلسَّيِّئَاتِ

عادت نیکوکاران است که پیش از شما بودند وقیام لیل سبب نزدیکی شما را بسوی پروردگار شما و سبب نیست هر بدیها را

وَمَنْهَاةٌ عَنِ الْإِثْمِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ

وباز دارنده است از گناهان رواه ترمذی واز ابی سعید الخدرے

رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةٌ يَضْحَكُ

رضی الله تعالی عنه روایت گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم سه کس اند که میخندد

اللّٰهُ تَعَالَى إِلَيْهِمُ الرَّجُلُ إِذَا قَامَ بِاللَّيْلِ يُصَلِّي وَالْقَوْمُ إِذَا صَفُّوا فِي

خداتعالی برای ایشان یکی مردیکه چون برخیزد برای نماز شب و دوم قوم چون صف بندند در

الصَّلٰوةِ وَالْقَوْمُ إِذَا صَفُّوا فِي قِتَالِ الْعَدُوِّ رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ

نماز سوم قومیکه چون صف بندند در کشتن دشمنان دین رواه در شرح سنة

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وروایت است از ابی هریره رضی الله تعالی عنه روایت گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَعْقِدُ الشَّيْطَانُ عَلَى قَافِيَةِ رَأْسِ أَحَدِكُمْ إِذَا هُوَ نَامَ ثَلَاثَ

وسلم گره می بندد شیطان بر پس سر یکی از شما وقتیکه او خواب میکند سه

عُقَدٍ يَضْرِبُ عَلَى كُلِّ عُقْدَةٍ عَلَيْكَ لَيْلٌ طَوِيلٌ فَارْقُدْ فَإِنِ اسْتَيْقَظَ

گره میزند بر گرهی لازم گیر بر خود خواب را که شب دراز است پس خواب کن پس اگر بیدار شود

فَذَكَرَ اللّٰهَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ تَوَضَّأَ انْحَلَّتْ عُقْدَةٌ فَإِنْ صَلّٰى انْحَلَّتْ

پس اگر یاد خدا را کشاده شود گرهی پس اگر وضو کند کشاده شود گرهی پس اگر نماز کند کشاده شود

عُقْدَةٌ فَأَصْبَحَ نَشِيطًا طَيِّبَ النَّفْسِ وَإِلَّا أَصْبَحَ خَبِيثَ النَّفْسِ كَسْلَانَ

گرهی پس صبح کند شادمان پاک نفس و اگر بیدار نشود و ذکر نکند صبح میکند پلید نفس کاهل

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ الْمُغِيرَةِ رضـ قَالَ قَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتّٰى

متفق علیه است و روایت است از مغیره رضـ گفت ایستاد آنحضرت صلی الله علیه وسلم در نماز شب

تَوَرَّمَتْ قَدَمَاهُ فَقِيلَ لَهُ لِمَ تَصْنَعُ هٰذَا وَقَدْ غُفِرَ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ

تا آنکه آماسید قدم مبارک پس گفته شد مر آنحضرت را که برای چه میکنی این همه ریاضت را و حال آنکه آمرزیده شد مر ترا گناهان تو

ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ قَالَ أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ

آنچه پیش رفته و آنچه پس خواهد آمد فرمود آنحضرت آیا پس نباشم من بنده سپاس گذار متفق علیه است و از

ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ ذُكِرَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن مسعود رضی الله عنه گفت ذکر کرده شد نزدیک پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

رَجُلٌ فَقِيلَ لَهُ مَا زَالَ نَائِمًا حَتّٰى أَصْبَحَ مَا قَامَ إِلَى الصَّلٰوةِ قَالَ ذٰلِكَ رَجُلٌ

مردی پس گفته شد مر او را که مستمر ماند خواب کننده تا آنکه صبح کرد و نایستاد برای نماز شب فرمود آن مردیست

بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنِهِ أَوْ قَالَ فِي أُذُنَيْهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ

که شاشید شیطان در گوش او یا گفت آنحضرت در دو گوش او متفق علیه و از عمرو ابن

عَبَسَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الرَّبُّ مِنَ

عبسه رضـ مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم نزدیک تر بودن پروردگار از بنده

الْعَبْدِ فِي جَوْفِ اللَّيْلِ الْآخِرِ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَكُونَ مِمَّنْ يَذْكُرُ اللّٰهَ

میانه شب است در جانب آخر پس اگر میتوانی که باشی تو ای عمرو از آن جماعت که یاد میکنند خدا را

فِي تِلْكَ السَّاعَةِ فَكُنْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ

در آن ساعت پس باش تو از آن رواه ترمذی و از ابی هریره رضی الله عنه گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَحِمَ اللّٰهُ رَجُلًا قَامَ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلّٰى وَاَيْقَظَ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم بہ بخشاد خدا تعالی مردی را کہ برخواست بنماز شب پس گذارد نماز را و بیدار کرد

اِمْرَاَتَهٗ فَصَلَّتْ فَاِنْ اَبَتْ نَضَحَ فِيْ وَجْهِهَا الْمَاءَ رَحِمَ اللّٰهُ امْرَاَةً قَامَتْ

زن خود را پس نماز گزارد آن زن نیز پس اگر انکار کند بپاشد در روی آن زن آب را بخشاید خدا تعالی زن را کہ برخاست

مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّتْ وَاَيْقَظَتْ زَوْجَهَا فَصَلّٰى فَاِنْ اَبٰى نَضَحَتْ فِيْ وَجْهِهِ

از شب پس نماز گذارد و بیدار کرد مرد خود را پس نماز گذارد آن مرد پس اگر سر باز زند آن مرد بپاشد آن زن در روی او

الْمَاءَ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ

آب را رواه ابوداود و النسائی و از ابی امامہ رضی اللہ تعالی عنہ مرویست

قَالَ قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيُّ الدُّعَاءِ اَسْمَعُ قَالَ جَوْفَ اللَّيْلِ

گفت گفتہ شد ای پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کدامین دعا مسموع تر است باجابت فرمود دعائیکہ درون شب

الْاٰخِرِ وَدُبُرَ الصَّلٰوةِ الْمَكْتُوْبَاتِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ مَالِكٍ

آخر واقع شد و پس نمازہای فرض کہ شامل است دعا را در آخر تشہد رواہ ترمذی و از ابی مالک

الْاَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اشعری رضی اللہ تعالی عنہ مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

اِنَّ فِي الْجَنَّةِ غُرَفًا يُرٰى ظَاهِرُهَا مِنْ بَاطِنِهَا وَبَاطِنُهَا مِنْ ظَاهِرِهَا اَعَدَّهَا

بدرستیکہ در بہشت غرفہاست کہ دیدہ میشود ظاہرش از باطنش و باطنش از ظاہرش از عین لطافت و صفا آمادہ و ساختہ است

اللّٰهُ لِمَنْ اَلَانَ الْكَلَامَ وَاَطْعَمَ الطَّعَامَ وَتَابَعَ الصِّيَامَ وَصَلّٰى بِاللَّيْلِ

خدا آنہا را برای کسیکہ نرم گوید سخن را و بخوراند طعام را و پیاپی دارد روزہ را و نماز گزارد بشب

وَالنَّاسُ نِيَامٌ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ

و حال آنکہ مردم در خواب باشند روایت کرد بیہقی در شعب ایمان و روایت کرد ترمذی

عَنْ عَلِيٍّ نَحْوَهٗ وَفِيْ رِوَايَةٍ لِمَنْ اَطَابَ الْكَلَامَ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

از علی رضی اللہ عنہ مانند آن و در روایتی آمدہ است طیب کلام بجای لین کلام و از عبد اللہ

ابْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ لِي رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

ابن عمرو بن عاص رضی الله تعالی عنه مرویست فرمود مرا پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَا عَبْدَ اللهِ لَا تَكُنْ مِثْلَ فُلَانٍ كَانَ يَقُومُ مِنَ اللَّيْلِ فَتَرَكَ قِيَامَ

وسلم ای عبد الله مباش مانند فلان بود وی که برمیخواست بنماز شب پس بگذاشت

اللَّيْلِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عُثْمَانَ ابْنِ أَبِي الْعَاصِ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ

شب خیز را متفق علیه وروایت است از عثمان بن ابی العاص رضی الله تعالی عنه

قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كَانَ لِدَاوُدَ عَلَيْهِ

گفت شنیدم پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را می فرمود بود داود علیه

السَّلَامُ مِنَ اللَّيْلِ سَاعَةٌ يُوقِظُ فِيهَا أَهْلَهُ يَقُولُ يَا آلَ دَاوُدَ قُومُوا فَصَلُّوا

السلام را از شب ساعتی که بیدار میکرد در آن ساعت اهل خود را میگفت ای اهل بیت داؤد برخیزید پس نماز کنید

فَإِنَّ هٰذِهِ سَاعَةٌ يَسْتَجِيبُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيهَا الدُّعَاءَ إِلَّا لِسَاحِرٍ أَوْ

زیرا که بتحقیق این ساعتے است که قبول میکند خدا تعالی درو ے دعا را مگر ساحر را

عَشَّارٍ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ

وعشرستان را رواه احمد از ابی هریره رضی الله تعالی عنه مرویست گفت شنیدم

رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَفْضَلُ الصَّلٰوةِ بَعْدَ الْفَرِيضَةِ صَلٰوةُ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را که میفرمود افزون ترین نماز در ثواب بعد از نماز فرض

فِي جَوْفِ اللَّيْلِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ

درون شب است رواه احمد واز وی مرویست گفت آمد مردی نزدیک آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ فُلَانًا يُصَلِّي بِاللَّيْلِ فَإِذَا أَصْبَحَ سَرَقَ فَقَالَ إِنَّهُ

علیه وسلم پس گفت که بتحقیق فلان شخص نماز میکند بشب پس چون صبح میکند دزدی میکند پس گفت آنحضرت بدرستیکه

سَتَنْهَاهُ مَا تَقُولُ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ

بازدارد آن نماز اورا از دزدی رواه احمد وبیهقی در شعب الایمان واز

أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَا قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ

ابی سعید و ابی ہریرہ رضی اللہ عنہما گفتند ہر دو کہ فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَيْقَظَ الرَّجُلُ أَهْلَهُ مِنَ اللَّيْلِ فَصَلَّيَا أَوْ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ جَمِيعًا

علیہ وسلم چون بیدار کند مرد زن خود را بپارۂ شب پس بگذارند دو رکعت ہر دو یا ہر ہر واحد دو رکعت را ہمہ

كُتِبَ فِي الذَّاكِرِينَ وَالذَّاكِرَاتِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

نوشتہ میشوند ہر دو در حلقہ مردان ذاکرین و زنان ذاکرات رواہ ابو داود و ابن ماجہ و مرویست از

ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْرَافُ أُمَّتِي

ابن عباس رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم بزرگ قدران امت من

حَمَلَةُ الْقُرْآنِ وَأَصْحَابُ اللَّيْلِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ

بردارندگان قرآنند یعنی حافظان و اہل شب خوانندگان آن در نماز رواہ بیہقی در شعب الایمان و روایت است از

ابْنِ عُمَرَ أَنَّ أَبَاهُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ كَانَ يُصَلِّي مِنَ اللَّيْلِ مَا شَاءَ اللهُ

ابن عمر رضی اللہ عنہما بدرستیکہ پدر او عمر بن الخطاب بود نماز شب میکرد از مقدار شب آنچہ خواستہ بود خدا

حَتَّى إِذَا كَانَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ أَيْقَظَ أَهْلَهُ لِلصَّلٰوةِ يَقُولُ لَهُمُ الصَّلٰوةَ ثُمَّ

تا آنکہ چون می شد آخر شب بیدار میکرد اہل خود را برای نماز شب میگفت مر اہل خود را کہ وقت نماز است بگذارید نماز را پس

يَتْلُو هٰذِهِ الْآيَةَ وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلٰوةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْئَلُكَ

میخواند این آیت را بفرما اہل خود را بنماز و مبالغہ کن در صبر کردن بر نماز نمی طلبیم ما از تو

رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوٰى رَوَاهُ مَالِكٌ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ

رزق را ما روزی میرسانیم ترا و خوبی عاقبت کار مر متقیان راست رواہ مالک و از عبد اللہ

ابْنِ مَسْعُودٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَجِبَ رَبُّنَا مِنْ رَجُلَيْنِ

ابن مسعود مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم عجب دارد پروردگار ما از دو مرد

رَجُلٍ ثَارَ عَنْ وِطَائِهِ وَلِحَافِهِ مِنْ بَيْنِ حِبِّهِ وَأَهْلِهِ إِلَى صَلٰوتِهِ فَيَقُولُ

مردیکہ برجست از فرش نرم خود و از لحاف خود برجست از میان محبوب و اہل خود بسوی نماز پس میگوید

اللّٰهُ لِمَلٰٓئِكَتِهٖ اُنْظُرُوْا اِلٰى عَبْدِيْ ثَارَ عَنْ فِرَاشِهٖ وَوِطَائِهٖ مِنْ بَيْنِ

خداتعالی بفرشتگان خود نگاه کنید بسوی بنده من که برجست از فراش خود واز لحاف خود از میان

حِبِّهٖ وَاَهْلِهٖ اِلٰى صَلٰوتِهٖ رَغْبَةً فِيْمَا عِنْدِيْ وَشَفَقًا مِمَّا عِنْدِيْ وَرَجُلٌ غَزَا

محبوب خود و اهل خود بسوی نماز خود از جهت رغبت نمودن در ثوابیکه نزد منست واز جهت خوف بردن از عقابیکه نزد منست و دیگر مردیکه جنگ کرد با کفار

فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ فَانْهَزَمَ مَعَ اَصْحَابِهٖ فَعَلِمَ مَا عَلَيْهِ فِي الْاِنْهِزَامِ وَمَا

در راه خدا پس شکست خورد با یاران خود پس دانست انچه بر اوست در شکست خوردن و نفعی که

لَهٗ فِي الرُّجُوْعِ فَرَجَعَ حَتّٰى اُهْرِيْقَ دَمُهٗ فَيَقُوْلُ اللّٰهُ لِمَلٰٓئِكَتِهٖ اُنْظُرُوْا

مر او راست در باز گشتن پس برگشت تا انکه ریخته شد خون او پس میگوید خداتعالی بفرشتگان خود نظر کنید

اِلٰى عَبْدِيْ رَجَعَ رَغْبَةً فِيْمَا عِنْدِيْ وَشَفَقًا مِمَّا عِنْدِيْ حَتّٰى اُهْرِيْقَ دَمُهٗ

بسوی بنده من که برگشت از جهت خواهش در ثوابیکه نزد منست واز جهت نرسیدن عقابیکه نزد منست تا انکه ریخته شد خون او

رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ **بَابُ صَلٰوةِ الضُّحٰى** وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رضه

روایت کرد در شرح سنة باب نماز چاشت روایت است از ابی ذر رضه

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصْبِحُ عَلٰى كُلِّ سُلَامٰى مِنْ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم ثابت میگردد بر هر بند استخوان اندام

اَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ فَكُلُّ تَسْبِيْحَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَحْمِيْدَةٍ صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَهْلِيْلَةٍ

یکی از شما صدقه پس هربار سبحان الله گفتن صدقه ایست و هربار الحمد لله گفتن صدقه ایست و هربار لا اله الا الله گفتن

صَدَقَةٌ وَكُلُّ تَكْبِيْرَةٍ صَدَقَةٌ وَاَمْرٌ بِالْمَعْرُوْفِ صَدَقَةٌ وَنَهْيٌ عَنِ

صدقه ایست و هربار الله اکبر گفتن صدقه ایست و فرمودن کسی را بکار مشروع صدقه ایست و باز داشتن کسی را از

الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَيُجْزِئُ مِنْ ذٰلِكَ رَكْعَتَانِ يَرْكَعُهُمَا مِنَ الضُّحٰى

کار نامشروع صدقه ایست و کفایت میکند از شکرانه سلامی و صدقه آن دو رکعت که بگذارد آن دو رکعت را از چاشت

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ وَاَبِيْ ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا

روایت کرد مسلم روایت است از ابی درداء و ابی ذر رضی الله تعالی عنهما

قَالَا قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ اللّٰهِ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى اِنَّهُ

گفتند هر دو که فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم از خدا تعالی

قَالَ يَا ابْنَ اٰدَمَ ارْكَعْ لِيْ اَرْبَعَ رَكَعَاتٍ مِنْ اَوَّلِ النَّهَارِ اَكْفِكَ اٰخِرَهُ

که فرمود اے آدمی زاد بگذار برای من چهار رکعت در اول روز پس کار گذاری کنم ترا در آخر روز

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَرَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَالدَّارِمِيُّ عَنْ نُعَيْمِ بْنِ هَمَّارٍ

روایه ترمذی و روایه ابوداود والدارمی از نعیم بن همار

الْغَطَفَانِيِّ وَاَحْمَدُ عَنْهُمْ وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ

غطفانی و احمد از هر سه و در روایت است از بریده رضی الله تعالی گفت

سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ فِي الْاِنْسَانِ ثَلٰثُ مِائَةٍ

شنیدم پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را که میگفت در آدمی سه صد

وَسِتُّوْنَ مَفْصَلًا فَعَلَيْهِ اَنْ يَتَصَدَّقَ عَنْ كُلِّ مَفْصَلٍ مِنْهُ بِصَدَقَةٍ

و شصت بند ست پس بر او سے باو که تصدق کند از هر بند سے از خود بصدقه

قَالُوْا وَمَنْ يُطِيْقُ ذٰلِكَ يَا نَبِيَّ اللّٰهِ قَالَ النُّخَاعَةُ فِي الْمَسْجِدِ تَدْفِنُهَا

گفتند صحابه و که طاقت دارد این را ای پیغمبر خدا فرمود آنحضرت آب دهن افتاده در مسجد دفن کنی آنرا

وَالشَّيْءُ تُنَحِّيْهِ عَنِ الطَّرِيْقِ فَاِنْ لَمْ تَجِدْ فَرَكْعَتَا الضُّحٰى تُجْزِئُكَ

و چیزی یکسو کنی آنرا از راه مردم پس اگر نیابی انرا پس دو رکعت نماز چاشت بسند میکند ترا

رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ اَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

روایه ابو داود و در روایت است از انس رضی الله تعالی عنه گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَلَّى الضُّحٰى ثِنْتَيْ عَشْرَةَ رَكْعَةً بَنَى اللّٰهُ لَهُ

صلی الله علیه وسلم که هر که بگذارد نماز ضحی را دوازده رکعت بنا کند خدا تعالی برای او

قَصْرًا مِنْ ذَهَبٍ فِي الْجَنَّةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

کوشکے از طلا در بهشت روایه ترمذی و ابن ماجه و در روایت است از

مُعَاذِ بْنِ اَنَسٍ الْجُهَنِيِّ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

معاذ بن انس جهنی رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ و سلم ہر کہ

قَعَدَ فِيْ مُصَلَّاهُ حِيْنَ يَنْصَرِفُ مِنْ صَلٰوةِ الصُّبْحِ حَتّٰى يُسَبِّحَ رَكْعَتَيِ

بنشیند در جای نماز وقتیکہ برگردد از نماز بامداد تا آنکہ بگذارد دو رکعت

الضُّحٰى لَا يَقُوْلُ اِلَّا خَيْرًا غُفِرَ لَهٗ خَطَايَاهُ وَاِنْ كَانَتْ اَكْثَرَ مِنْ زَبَدِ الْبَحْرِ

چاشت را نگوید مگر سخن نیک را آمرزیده شود مراورا گناهان او اگرچه باشد مانند کف دریا در بسیاری

رَوَاهُ اَبُوْ دَاؤُدَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ

رواه ابو داود و روایت است از ابی ہریرہ رضی اللہ تعالی عنہ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَافَظَ عَلٰى شُفْعَةِ الضُّحٰى غُفِرَتْ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ و سلم کسیکہ محافظت کند بر دو رکعت ضحی آمرزیده شود

لَهٗ ذُنُوْبُهٗ وَاِنْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ

مراورا گناهان او اگرچہ باشد مانند کف دریا رواه احمد والترمذی وابن

مَاجَةَ وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا اَنَّهَا كَانَتْ تُصَلِّي الضُّحٰى

ماجہ و روایت است از عائشہ رضی اللہ تعالے عنہا کہ حضرت عائشہ میگذارد نماز چاشت را

ثَمَانِيَ رَكَعَاتٍ ثُمَّ تَقُوْلُ لَوْ نُشِرَ لِيْ اَبَوَايَ مَا تَرَكْتُهَا رَوَاهُ مَالِكٌ

ہشت رکعت پس میگفت اگر زنده کرده شوند برای من پدر و مادر من ترک نمیکنم رواه مالک

وَعَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی سعید رضے اللہ تعالی عنہ گفت بود پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي الضُّحٰى حَتّٰى نَقُوْلَ لَا يَدَعُهَا وَيَدَعُهَا حَتّٰى نَقُوْلَ

علیہ و سلم کہ میگذارد و چندگاه نماز ضحی را تا آنکہ میگفتیم ہرگز ترک نخواہد کرد و آنرا و ترک میکرد آنرا تا آنکہ میگفتیم

لَا يُصَلِّيْهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

ہرگز نخواہد گذارد آنرا رواه ترمذی

بَابُ التَّطَوُّعِ

بابِ در احادیثی که در نوافل وارد اند

عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وروایت است از جابر رضی اللہ تعالیٰ عنہ گفت بود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ يُعَلِّمُنَا الْاِسْتِخَارَةَ فِي الْاُمُوْرِ كَمَا يُعَلِّمُنَا السُّوْرَةَ مِنَ الْقُرْاٰنِ

وسلم تعلیم میکرد مارا دعای استخاره و نماز در کارهای مقصود چنانکه تعلیم میکرد مارا سوره از قرآن

يَقُوْلُ اِذَا هَمَّ اَحَدُكُمْ بِالْاَمْرِ فَلْيَرْكَعْ رَكْعَتَيْنِ مِنْ غَيْرِ الْفَرِيْضَةِ

میگفت چون قصد کند یکی از شما بکاری پس باید که بگذارد دو رکعت را غیر نماز فرض

ثُمَّ لِيَقُلْ اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَسْتَخِيْرُكَ بِعِلْمِكَ وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ

پستر باید که بخواند این دعا را خداوندا من طلب میکنم خیر از تو باستعانت علم تو و طلب قدرت میکنم بوسیله قدرت تو یا خیر بوسیله قدرت تو

وَاَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيْمِ فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ

وسوال میکنم از تو چیزی فضل تو که بزرگ است پس بدرستیکه تو قادری و من قدرت ندارم و تو میدانی

وَلَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوْبِ اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا

و من نمیدانم و تو داننده غیب ها را خداوندا اگر هستی تو که میدانی که این

الْاَمْرَ خَيْرٌ لِّيْ فِيْ دِيْنِيْ وَمَعَاشِيْ وَعَاقِبَةِ اَمْرِيْ اَوْ قَالَ فِيْ عَاجِلِ

کار من بهتر است مرا در دین من و در زندگانی من و پایان کار من یا گفت آنحضرت بجای

اَمْرِيْ وَاٰجِلِهٖ فَاقْدُرْهُ لِيْ وَيَسِّرْهُ لِيْ ثُمَّ بَارِكْ لِيْ فِيْهِ وَاِنْ كُنْتَ

فی معاشی در این جهان و در آنجهان پس تقدیر کن انرا برای من پستر برکت ده مرا بد انکار و اگر

تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ شَرٌّ لِّيْ فِيْ دِيْنِيْ وَمَعَاشِيْ وَعَاقِبَةِ اَمْرِيْ اَوْ قَالَ

میدانی تو که این کار بد است مرا در دین و زندگانی من و در پایان کار من یا گفت

فِيْ عَاجِلِ اَمْرِيْ وَاٰجِلِهٖ فَاصْرِفْهُ عَنِّيْ وَاصْرِفْنِيْ عَنْهُ وَاقْدُرْ لِيَ الْخَيْرَ

در این جهان و در آنجهان پس برگردان انرا از من و برگردان مرا از وی و تقدیر کن مرا نیکی را

حَيْثُ كَانَ ثُمَّ اَرْضِنِيْ بِهٖ قَالَ وَيُسَمِّيْ حَاجَتَهٗ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ

هر جا که باشد پستر راضی گرداں مرا بداں گفت آنحضرت و نام برد حاجت را رواه البخاری و روایت است از

عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنِيْ اَبُوْ بَكْرٍ وَصَدَقَ اَبُوْ بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ

علی رضی اللہ عنہ گفت حدیث کرد مرا ابو بکر رض و راست گفت ابو بکر رضی اللہ عنہ گفت

سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَا مِنْ رَجُلٍ يُذْنِبُ ذَنْبًا

شنیدم من پیغمبر خدا را صلے اللہ علیہ و آلہ وسلم که میگفت نیست ہیچ مردی که بکند گناہے را

ثُمَّ يَقُوْمُ فَيَتَطَهَّرُ ثُمَّ يُصَلِّيْ ثُمَّ يَسْتَغْفِرُ اللهَ اِلَّا غَفَرَ اللهُ لَهٗ ثُمَّ قَرَأَ

پس بر خیزد پس طہارت کند پس نماز بگزارد پس آمرزش خواہد از خدا مگر آنکه بیامرزد خدا تعالی مر او را پس خواند

وَالَّذِيْنَ اِذَا فَعَلُوْا فَاحِشَةً اَوْ ظَلَمُوْا اَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللهَ فَاسْتَغْفَرُوْا

آنحضرت ایں آیه را و آنکس که چوں میکنند کار بد را یا ظلم کنند بر جانهای خود یاد میکنند خدا تعالی را پس طلب مغفرت کنند

لِذُنُوْبِهِمْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ اِلَّا اَنَّ ابْنَ مَاجَةَ لَمْ يَذْكُرِ الْاٰيَةَ

مر گناهاں ایشاں را رواه ترمذے و ابن ماجه مگر اینکه ابن ماجه ذکر نکرد آیت را

وَعَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ اَصْبَحَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از بریده رضے اللہ تعالی عنه گفت صبح کرد آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

فَدَعَا بِلَالًا فَقَالَ بِمَا سَبَقْتَنِيْ اِلَى الْجَنَّةِ مَا دَخَلْتُ الْجَنَّةَ قَطُّ اِلَّا سَمِعْتُ

پس خواند بلال را رض پس گفت بچه عمل پیشینی کردی تو مرا بسوی بہشت نه در آمدم بہشت را ہرگز مگر شنیدم

خَشْخَشَتَكَ اَمَامِيْ قَالَ يَا رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا اَذَّنْتُ قَطُّ

آواز نعلین ترا گفت بلال ای فرستاده خدا صلے اللہ علیہ وسلم اذان نگفتم ہرگز

اِلَّا صَلَّيْتُ رَكْعَتَيْنِ وَمَا اَصَابَنِيْ حَدَثٌ قَطُّ اِلَّا تَوَضَّاْتُ عِنْدَهٗ وَرَاَيْتُ

مگر آنچه گذاردم دو رکعت را بعد ازاں و نرسید مرا ہیچ حدثی ہرگز مگر آنکه وضو ساختم نزد آں اعتقاد کردم

اَنَّ لِلّٰهِ عَلَيَّ رَكْعَتَيْنِ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهِمَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

که مر خدا یراست دو رکعت بر من پس فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم بسبب ایں دو رکعته یافتی ایں درجه رواه ترمذی

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلْعَبَّاسِ ابْنِ

روایت است از ابن عباس رض بدرستیکه نبی صلی اللہ علیہ وسلم فرمود مر عباس ابن

عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَا عَبَّاسُ يَا عَمَّاهُ أَلَا أُعْطِيكَ أَلَا أَمْنَحُكَ أَلَا أُخْبِرُكَ

عبد المطلب را ای عباس اے عم من آیا ندہم ترا آیا نہ بخشم ترا آیا خبر ندہم ترا

أَلَا أَفْعَلُ بِكَ عَشْرَ خِصَالٍ إِذَا أَنْتَ فَعَلْتَ ذٰلِكَ غَفَرَ اللّٰهُ لَكَ ذَنْبَكَ أَوَّلَهُ

آیا نکنم با تو دہ خصلت چون تو بکنے آنرا بیامرزد خدا تعالی ترا گناہ ترا کہ پیش ازان کردی

وَآخِرَهُ قَدِيمَهُ وَحَدِيثَهُ خَطَأَهُ وَعَمْدَهُ صَغِيرَهُ وَكَبِيرَهُ سِرَّهُ وَعَلَانِيَتَهُ

و پس ازین خواہی کرد گناہ کہنہ و نو گناہان کہ بےقصد کردہ و بقصد کردہ و گناہان خرد و کلان پوشیدہ و آشکارہ

أَنْ تُصَلِّيَ أَرْبَعَ رَكَعَاتٍ تَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةً فَإِذَا

بگذاری تو چہار رکعت نماز را بخوانی در ہر رکعت سورۂ فاتحہ و سورۂ از قرآن پس چون

فَرَغْتَ مِنَ الْقِرَاءَةِ فِي أَوَّلِ رَكْعَةٍ وَأَنْتَ قَائِمٌ قُلْتَ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ

فارغ شوی از قرأت در اول رکعت و حالانکہ تو ایستادہ بگوئی این کلمہ تمجید را

وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ خَمْسَ عَشْرَةَ مَرَّةً ثُمَّ تَرْكَعُ فَتَقُولُهَا وَأَنْتَ رَاكِعٌ

پانزدہ بار پس تر بگوئی تو این کلمات را و حالانکہ تو راکع باشے

عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ الرُّكُوعِ فَتَقُولُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَهْوِي سَاجِدًا

دہ بار بعد از سبحان ربی العظیم پس تر بر داری سر خود را از رکوع پس بگوئی تو این کلمات را دہ بار بعد از سمع اللہ لمن حمدہ پس تر بیائی افتی برای سجدہ

فَتَقُولُهَا وَأَنْتَ سَاجِدٌ عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ مِنَ السُّجُودِ فَتَقُولُهَا

پس بگوئی آنرا و حالانکہ تو در سجدہ باشی دہ بار پس تر بر داری سر خود را از سجدہ و بگوئے آنرا

عَشْرًا ثُمَّ تَسْجُدُ فَتَقُولُهَا عَشْرًا ثُمَّ تَرْفَعُ رَأْسَكَ فَتَقُولُهَا عَشْرًا

دہ بار پس تر سجدہ بکنی پس بگوئی آنرا دہ بار پس تر بر داری سر خود را پس بگوئے آنرا دہ بار

فَذٰلِكَ خَمْسٌ وَسَبْعُونَ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ تَفْعَلُ ذٰلِكَ فِي أَرْبَعِ رَكَعَاتٍ

پس مجموع آن ہفتاد و پنج بار میشود در ہر رکعتے بکنی آنرا در چہار رکعت

إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تُصَلِّيَهَا فِي كُلِّ يَوْمٍ مَرَّةً فَافْعَلْ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ

اگر میتوانے بگذاری این نماز را در هر روز یکبار. پس بکن پس اگر نکنے تو در هر روز

فَفِي كُلِّ جُمُعَةٍ مَرَّةً فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي كُلِّ شَهْرٍ فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ

پس بکن در هر جمعه یکبار پس اگر نکنے در هر جمعه پس بکن در هر ماه پس اگر نکنی در هر ماه

فَفِي كُلِّ سَنَةٍ مَرَّةً فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَفِي عُمُرِكَ مَرَّةً رَوَاهُ أَبُودَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ

پس بکن در هر سال یکبار پس اگر نکنے در هر سال بکن در عمر خود یکبار رواه ابوداود وابن ماجه

وَالْبَيْهَقِيُّ فِي الدَّعَوَاتِ الْكَبِيرِ وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ عَنْ أَبِي رَافِعٍ نَحْوَهُ وَعَنْ

وبیهقے در دعوات کبیر و روایت کرد ترمذے از ابی رافع رض مانند آن وروایت است از

أَبِي أُمَامَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَذِنَ اللّٰهُ لِعَبْدٍ فِي

ابی امامه رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم گوش ننهد خدا تعالی مر بنده را در

شَيْءٍ أَفْضَلَ مِنَ الرَّكْعَتَيْنِ يُصَلِّيهِمَا وَأَنَّ الْبِرَّ لَيُذَرُّ عَلَى رَأْسِ الْعَبْدِ

چیزی که فاضل تر است از دو رکعت که میگذارد آنها را و بدرستے که نیکی و رحمت نثار کرده شود بر سر بنده

مَادَامَ فِي صَلٰوتِهِ وَمَا تَقَرَّبَ الْعِبَادُ إِلَى اللّٰهِ بِمِثْلِ مَا خَرَجَ مِنْهُ

مادام که بنده در نماز خود است و نزدیکی نجستند بندگان بسوے خدا بمانند چیزے که بیرون آمده از خدا تعالی

يَعْنِي الْقُرْاٰنَ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ

که قرآن است رواه احمد و ترمذے

بَابُ الْجُمُعَةِ

باب در بیان جمعه

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلٰى

ای مسلمانان چون اذان داده شود برائے نماز در روز جمعه پس سعی کنید بسوے

ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ فَإِذَا قُضِيَتِ

یاد کردن خدا و بگذارید خرید و فروخت را این بهتر است شما را اگر شما می دانید پس چون تمام کرده شود

الصلوة فانتشروا في الارض وابتغوا من فضل الله واذكروا الله كثيرا

نماز پس متفرق شوید در زمین وطلب کنید از فضل خدا ویاد کنید خدارا بسیار

لعلكم تفلحون وعن ابي هريرة رضي الله تعالى عنه قال قال رسول الله

تا شما رستگار شوید وروایت است از ابی هریره رضی الله تعالی عنه گفت فرمود پیغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم نحن الاخرون السابقون يوم القيمة بيد انهم

صلی الله علیه وسلم ما پسینانیم در دنیا پیشینانیم در آخرت در شرف مگر که اهل کتاب

اوتوا الكتب من قبلنا واوتيناه من بعدهم ثم هذا يومهم الذي فرض

داده شدند کتاب را پیش از ما وداده شدیم ما کتاب را پس از ایشان پس این روز یهود ونصاری است که فرض کرده شده

عليهم يعني يوم الجمعة فاختلفوا فيه فهدانا الله له والناس لنا فيه

بر ایشان مراد باین روز جمعه است پس اختلاف کردند ایشان در وے پس راه نمود ما را خدا تعالی از وے روز را ومردم یعنی یهود ونصاری ما را در

تبع اليهود غدا والنصارى بعد غد متفق عليه وعن ابي هريرة رضـ

یهود فردا گرفتند که شنبه است ونصاری پس فردا که یکشنبه است متفق علیه وروایت است از ابی هریره رضـ

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم خير يوم طلعت عليه الشمس

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بهترین روزیکه برآمد بروے آفتاب

يوم الجمعة فيه خلق ادم وفيه ادخل الجنة وفيه اخرج منها ولا تقوم

روز جمعه است در وے پیدا کرده شد آدم علیه السلام در این روز ودر آورده شد آدم در بهشت ودر وے روز بیرون آورده شد آدم از بهشت وبرپا نشود

الساعة الا في يوم الجمعة مسـ وعنه قال قال رسول الله

قیامت مگر روز جمعه ومرویست از وے رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا

صلى الله عليه وسلم ان في الجمعة لساعة لا يوافقها عبد مسلم

صلی الله علیه وسلم بدرستیکه در روز جمعه هر آئینه ساعتی است که موافق نیفتد او را بنده مسلمان

يسأل الله فيها خيرا الا اعطاه اياه متفق عليه وزاد مسلم قال وهي

در حالیکه سوال میکند خدا را در آن ساعت نیکی را مگر آنکه میدهد خدا تعالی آن بنده را آن نیکی متفق علیه وزیاده کرده است مسلم

سَاعَةً خَفِيفَةً وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ خَرَجْتُ إِلَى الطُّورِ

ساعتے سبک یعنی کوتاہست ودر روایت است از ابی ہریرہ رضی اللہ تعالی عنہ گفت بیروں آمدم بسوے کوہ طور

فَلَقِيتُ كَعْبَ الْأَحْبَارِ فَجَلَسْتُ مَعَهُ فَحَدَّثَنِي عَنِ التَّوْرَاةِ وَحَدَّثْتُهُ

پس دریافتم کعب احبار را پس نشستم با او پس حدیث کرد مرا از توریت و حدیث کردم او را

عَنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ فِيمَا حَدَّثْتُهُ أَنْ قُلْتُ قَالَ

از رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پس بود از جملہ آنچہ حدیث کردم او را اینکہ گفتم فرمود

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ يَوْمٍ طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ يَوْمُ

پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم بہترین روزیکہ تافت بروے آفتاب روز

الْجُمُعَةِ فِيهِ خُلِقَ آدَمُ وَفِيهِ أُهْبِطَ وَفِيهِ تِيبَ عَلَيْهِ وَفِيهِ مَاتَ

جمعہ است دران پیدا کردہ شد آدم و دریں روز فرود آوردہ شد و دراین روز رجوع برحمت کردہ شد بروے و درآن روز مرد

وَفِيهِ تَقُومُ السَّاعَةُ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا وَهِيَ مُصِيخَةٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

و دریں روز برپا شود قیامت و نیست ہیچ جنبندہ بر زمین مگر آنکہ وی گوش نہندہ و انتظار برندہ است در روز جمعہ

مِنْ حِينَ تُصْبِحُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ شَفَقًا مِنَ السَّاعَةِ إِلَّا الْجِنَّ وَ

از وقتیکہ صبح میکند تا آنکہ برآید آفتاب از جہت ترسیدن از قیامت مگر پریان

الْإِنْسَ وَفِيهِ سَاعَةٌ لَا يُصَادِفُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ يُصَلِّي يَسْأَلُ

و آدمیان و دریں روز جمعہ ساعتی است کہ نمی یابد آنرا بندہ مسلم و حالانکہ او نماز دعا میکند میخواہد

اللهَ شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَقَالَ كَعْبٌ ذٰلِكَ فِي كُلِّ سَنَةٍ يَوْمٌ

از خدا چیزیرا مگر آنکہ عطا کند آں بندہ را آنچیز گفت کعب احبار آن ساعت در ہر سالی روزی از روز جمعہ است

فَقُلْتُ بَلْ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ فَقَرَأَ كَعْبٌ التَّوْرَاةَ فَقَالَ صَدَقَ

پس گفتم بلکہ در ہر جمعہ است پس خواند کعب تورات را پس گفت کعب راست گفتہ است

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَدِيثَ رَوَاهُ مَالِكٌ وَأَبُو دَاوُدَ

پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم تا آخر حدیث رواہ مالک و ابو داؤد

وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَاَحْمَدُ اِلٰى قَوْلِهٖ صَدَقَ كَعْبٌ وَعَنْ اَنَسٍ

وترمذے ونسائی واحمد وروایت است از انس

رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِلْتَمِسُوْا

رضی اللہ تعالٰی عنہ گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم طلب کنید

السَّاعَةَ الَّتِيْ تُرْجٰى فِيْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ بَعْدَ الْعَصْرِ اِلٰى غَيْبُوْبَةِ الشَّمْسِ

ساعتی را کہ امید داشتہ میشود اجابت دعا را در روز جمعہ بعد از نماز عصر تا غائب شدن آفتاب

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَوْسِ بْنِ اَوْسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

رواه ترمذے و از اوس بن اوس مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ مِنْ اَفْضَلِ اَيَّامِكُمْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فِيْهِ خُلِقَ

صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ از فاضل ترین روز ہاشما روز جمعہ است کہ در وے پیدا کردہ شد

اٰدَمُ وَفِيْهِ قُبِضَ وَفِيْهِ النَّفْخَةُ وَفِيْهِ الصَّعْقَةُ فَاَكْثِرُوْا عَلَيَّ

آدم و در وے قبض کردہ شد جان او و در وے نفخہ است و در وے صعقہ است پس بسیار کنید بر من

مِنَ الصَّلٰوةِ فِيْهِ فَاِنَّ صَلٰوتَكُمْ مَعْرُوْضَةٌ عَلَيَّ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ

درود فرستادن درین روز زیرا کہ بدرستیکہ درود شما عرض کردہ شود بر من گفتند ای پیغمبر خدا

وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلٰوتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ اَرِمْتَ قَالَ يَقُوْلُوْنَ بَلِيْتَ

وچگونہ عرض کردہ شود درود ما بر تو وحالانکہ بوسیدہ شدہ باشی تو گفت راوی میگویند صحابہ لفظ ارمیت میخواہند بلیت یعنی کہنہ

قَالَ اِنَّ اللّٰهَ حَرَّمَ عَلَى الْاَرْضِ اَجْسَادَ الْاَنْبِيَاءِ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوٗدَ

گفت آنحضرت کہ خدا تعالٰی حرام گردانید بر زمین جسد ہای پیغمبران را رواه ابو داؤد

وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي الدَّعْوَاتِ الْكَبِيْرِ وَعَنْ

ونسائی وابن ماجہ ودارمے وبیہقے در دعوات کبیر وروایت است از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْيَوْمُ الْمَوْعُوْدُ يَوْمُ

ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم کہ مراد بیوم موعود روز

الْقِيٰمَةِ وَالْيَوْمُ الْمَشْهُوْدُ يَوْمُ عَرَفَةَ وَالشَّاهِدُ يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَمَا طَلَعَتِ

قیامت است ومراد بیوم مشهود عرفه است ومراد بشاهد روز جمعه است ونه طلوع کرد

الشَّمْسُ وَلَا غَرَبَتْ عَلٰى يَوْمٍ اَفْضَلَ مِنْهُ فِيْهِ سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ

آفتاب ونه غروب کرد بر روزے که فاضل تر از روز جمعه باشد درایں روز ساعتے ہست که موافق نیفتد آنرا بنده

مُؤْمِنٌ يَدْعُو اللّٰهَ بِخَيْرٍ اِلَّا اسْتَجَابَ اللّٰهُ لَهٗ وَلَا يَسْتَعِيْذُ مِنْ شَيْءٍ

مومن که دعا کند خدا را بخیر مگر آنکه قبول کند خدا تعالے دعائے او را پناه بجوید از چیزے بد

اِلَّا اَعَاذَهٗ مِنْهُ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ لُبَابَةَ ابْنِ

مگر آنکه پناه دہد او را از آن رواه احمد وترمذی و روایت است از ابی لبابه ابن

عَبْدِ الْمُنْذِرِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

عبد المنذر گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیه وسلم بدرستیکه روز جمعه

سَيِّدُ الْاَيَّامِ وَاَعْظَمُهَا عِنْدَ اللّٰهِ وَهُوَ اَعْظَمُ عِنْدَ اللّٰهِ مِنْ يَوْمِ الْاَضْحٰى

بہتر روزہا است وبزرگترین روزہا ست نزد خدا تعالی و روز جمعه بزرگتر است نزد خدا از روز عید قربان

وَيَوْمِ الْفِطْرِ فِيْهِ خَمْسُ خِلَالٍ خَلَقَ اللّٰهُ فِيْهِ اٰدَمَ وَاَهْبَطَ اللّٰهُ فِيْهِ

وعید رمضان ودر روز جمعه پنج خصلت است پیدا کرد خدا درو آدم را وفرود آورد خدا درآن روز

اٰدَمَ اِلَى الْاَرْضِ وَفِيْهِ تَوَفَّى اللّٰهُ اٰدَمَ وَفِيْهِ سَاعَةٌ لَا يَسْاَلُ

آدم را بسوے زمین ودرو بمیرانید خدا تعالے آدم را ودروے ساعتے است که نطلبد

الْعَبْدُ فِيْهَا شَيْئًا اِلَّا اَعْطَاهُ مَا لَمْ يَسْاَلْ حَرَامًا وَفِيْهِ تَقُوْمُ السَّاعَةُ

بنده دروے چیزے را مگر آنکه بدہد خدا او را تا وقتیکه نطلبد چیزے که حرام است ودر روز جمعه برپا شود قیامت

مَا مِنْ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ وَلَا سَمَاءٍ وَلَا اَرْضٍ وَلَا رِيَاحٍ وَلَا جِبَالٍ

نیست ہیچ فرشته نزدیک گردانیده شده ونه آسمانے ونه زمینے ونه بادہا ونه کوہہا

وَلَا بَحْرٍ اِلَّا هُوَ مُشْفِقٌ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

ونه دریاہا مگر آنکه وے ترسنده است از روز جمعه رواه ابن ماجه و روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قِيْلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَيِّ شَيْءٍ سُمِّيَ يَوْمُ

ابی ہریرہ رضـ گفت گفتہ شد مر آنحضرت را صلے اللہ علیہ وسلم کہ از چہ چیز نامیدہ شد روز

الْجُمُعَةِ قَالَ لِأَنَّ فِيْهَا طُبِعَتْ طِيْنَةُ أَبِيْكَ آدَمَ وَفِيْهِ الصَّعْقَةُ

جمعہ بجمعہ فرمود آنحضرت از جہتہ آنکہ درجمعہ ساختہ شد گل پدر تو کہ آدم است و در روز جمعہ ہلاک شدن جانوران است

وَالْبَعْثَةُ وَفِيْهَا الْبَطْشَةُ وَفِيْ آخِرِ ثَلٰثِ سَاعَاتٍ مِنْهَا سَاعَةٌ

وبرانگیختن ایشان ونیز در وی بطشہ است یعنے گرفت قوی وشدید و در آخر سہ ساعت از ساعات جمعہ ساعتی است

مَنْ دَعَا اللّٰهَ فِيْهَا اسْتُجِيْبَ لَهٗ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو

کہ کسیکہ دعا کند خدا را در آن ساعت بقبول کردہ میشود دعا برائے او رواہ احمد و روایت است از عبداللہ بن عمرو رضـ

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوْتُ يَوْمَ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم نیست ہیچ مسلمانے کہ بمیرد روز

الْجُمُعَةِ أَوْ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ إِلَّا وَقَاهُ اللّٰهُ فِتْنَةَ الْقَبْرِ رَوَاهُ أَحْمَدُ

جمعہ یا شب جمعہ مگر آنکہ نگاہ دارد او را خدا تعالی از عذاب قبر رواہ احمد

وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ أَنَّهٗ قَرَأَ اَلْيَوْمَ

والترمذی و روایت است از ابن عباس رضی اللہ عنہ بدرستیکہ وی خواند این ایت را

أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ الْآيَةَ وَعِنْدَهٗ يَهُوْدِيٌّ فَقَالَ لَوْ نَزَلَتْ هٰذِهِ

کہ امروز کامل گردانیدم دین شما را تا آخر آیت و نزد ابن عباس یہودی بود پس گفت یہودی اگر فرود می آمد این

الْآيَةُ عَلَيْنَا لَاتَّخَذْنَاهَا عِيْدًا فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَإِنَّهَا نَزَلَتْ فِيْ

آیت برما ہر آئینہ میگرفتیم یا نزول این آیت را و روز نزول را عید گفت ابن عباس پس بدرستیکہ این آیت فرود آمدہ است در

يَوْمِ عِيْدَيْنِ فِيْ يَوْمِ جُمُعَةٍ وَيَوْمِ عَرَفَةَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

روز دو عید در روز جمعہ و در روز عرفہ رواہ ترمذی و روایت است از

أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

انس رضی اللہ عنہ گفت بود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

إِذَا دَخَلَ رَجَبُ قَالَ اللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَّشَعْبَانَ وَبَلِّغْنَا

چون می درآمد ماه رجب بگفت خداوندا افزونی ده ما را خیر و رحمت در ماه رجب و شعبان و برسان ما را

رَمَضَانَ قَالَ وَكَانَ يَقُولُ لَيْلَةُ الْجُمُعَةِ لَيْلَةٌ أَغَرُّ وَيَوْمُ الْجُمُعَةِ

برمضان گفت انس و بود آنحضرت که بگفت شب جمعه شبی است سفید. و روز جمعه

يَوْمٌ أَزْهَرُ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي الدَّعْوَاتِ الْكَبِيرِ عَنْ سَلْمَانَ

روزیست سفید و روشن روایت کرد بیهقی در دعوات کبیر و روایت است از سلمان

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَغْتَسِلُ

رضی الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم غسل نه کند

رَجُلٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَيَتَطَهَّرُ مَا اسْتَطَاعَ مِنْ طُهْرٍ وَيَدَّهِنُ مِنْ دُهْنِهِ

مردی روز جمعه برای نماز جمعه و مبالغه نکند در پاکی آنقدر که تواند بی آنکه بکند وسواس برسد روغن را از روغن خود

أَوْ يَمَسُّ مِنْ طِيبِ بَيْتِهِ ثُمَّ يَخْرُجُ فَلَا يُفَرِّقُ بَيْنَ اثْنَيْنِ ثُمَّ يُصَلِّي

یا بساید از خوشبوئی هرچه در خانه وی باشد پس بیرون آید بسوی مسجد پس جدا نکند میان دو کس پس نماز گزارد

مَا كُتِبَ لَهُ ثُمَّ يُنْصِتُ إِذَا تَكَلَّمَ الْإِمَامُ إِلَّا غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَ

آنچه تقدیر کرده است برای وی از نوافل پس خاموش نشیند وقتیکه خطبه خواند امام مگر آنکه آمرزیده شود مر او را گناه

بَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ

و میان جمعه دیگر گذشت رواه البخاری و روایت است از ابی هریره رضی

اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَوَضَّأَ

الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه وضو کند

فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَاسْتَمَعَ وَأَنْصَتَ غُفِرَ لَهُ مَا بَيْنَهُ وَ

پس نیک کند وضو را پس بیاید جمعه را پس بشنود و خاموش نشیند آمرزیده شود آنچه گذشت میان

بَيْنَ الْجُمُعَةِ وَزِيَادَةُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ وَمَنْ مَسَّ الْحَصَى فَقَدْ لَغَا

و میان جمعه و زیاده سه روز و کسیکه مساس کند سنگریزه را پس تحقیق لغو کرد

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه مسلم و روایت است از وی گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

إِذَا كَانَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَقَفَتِ الْمَلٰئِكَةُ عَلٰى بَابِ الْمَسْجِدِ يَكْتُبُوْنَ

چون میباشد روز جمعه می ایستند فرشتگان بر در مسجد می نویسند نام

الْأَوَّلَ فَالْأَوَّلَ وَمَثَلُ الْمُهَجِّرِ كَمَثَلِ الَّذِي يُهْدِي بَدَنَةً ثُمَّ

هر که پیشتر آمد بترتیب و قصد حال آنکه اول وقت آید همچو حال کسیکه می فرستد شتر برا بمکه بسبب قربانی پستر

كَالَّذِي يُهْدِي بَقَرَةً ثُمَّ كَبْشًا ثُمَّ دَجَاجَةً ثُمَّ بَيْضَةً فَإِذَا خَرَجَ

حال آنکس که پس از وی آید همچو گاو فرستنده است پستر شاة پستر بیضه تصدق کننده پس چون بیرون می آید

الْإِمَامُ طَوَوْا صُحُفَهُمْ وَيَسْتَمِعُوْنَ الذِّكْرَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

امام می پیچید صحیفه هاے خود را و استماع میکنند ذکر خطبه را متفق علیه است و روایت است از

أَبِي سَعِيْدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَا قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی سعید و از ابی هریره رض گفتند هر دو که فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلَبِسَ مِنْ أَحْسَنِ ثِيَابِهِ وَمَسَّ مِنْ طِيْبٍ

کسے که غسل کند روز جمعه و بپوشد از نیکترین جامهاے خود و مس کند از خوشبوئی

إِنْ كَانَ عِنْدَهُ ثُمَّ أَتَى الْجُمُعَةَ فَلَمْ يَتَخَطَّ أَعْنَاقَ النَّاسِ ثُمَّ صَلّٰى

اگر باشد نزد وی پستر بیاید جمعه را پس نگذارد پای خود بر گردن مردمان پستر نماز بگذارد

مَا كَتَبَ اللهُ لَهُ ثُمَّ أَنْصَتَ إِذَا خَرَجَ إِمَامُهُ حَتّٰى يَفْرُغَ مِنْ صَلٰوتِهِ

آنچه نوشته است خدا برای وی پستر خاموش شود وقتیکه بیرون آید امام وے تا آنکه فارغ شود از نماز خود

كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الَّتِي قَبْلَهَا رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ

باشند این اعمال پوشنده مران گناهان را که میان این جمعه اند و جمعه که پیش ازین جمعه بود رواه ابوداود

وَعَنْ أَوْسِ بْنِ أَوْسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از اوس بن اوس گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

مَنْ غَسَّلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاغْتَسَلَ وَبَكَّرَ وَابْتَكَرَ وَمَشٰى وَلَمْ يَرْكَبْ وَدَنَا

کسیکه غسل کناند روز جمعه وخود غسل کند وبیاید نماز را در اول وقت ودراک کند اول خطبه را وپیاده رود وسوار نشد ونزدیک شود

مِنَ الْاِمَامِ وَاسْتَمَعَ وَلَمْ يَلْغُ كَانَ لَهٗ بِكُلِّ خُطْوَةٍ عَمَلُ سَنَةٍ اَجْرُ

از امام پس شنید خطبه را ولغو نکرد باشد او را بهر گام ثواب عبادت یک سال جزای

صِيَامِهَا وَقِيَامِهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

روزه یکسال ونماز شب های یکسال رواه ترمذی وابوداود ونسائی وابن ماجه

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ سَلَامٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

وروایت است از عبد الله بن سلام رضی الله عنه گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا عَلٰى اَحَدِكُمْ اِنْ وَجَدَ اَنْ يَتَّخِذَ ثَوْبَيْنِ لِيَوْمِ الْجُمُعَةِ

الله علیه وسلم نیست بر یکے از شما باکی ونقصی اگر یابد وتواند که گیرد وبسازد دو جامه برای روز جمعه

سِوٰى ثَوْبَيْ مِهْنَتِهٖ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَرَوَاهُ مَالِكٌ عَنْ يَحْيٰى

سوای دو جامه خدمت خود رواه ابن ماجه وروایت کرد این حدیث را مالک از یحیی

ابْنِ سَعِيْدٍ وَعَنْ عُبَيْدِ بْنِ السَّبَّاقِ مُرْسَلًا قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

ابن سعید وروایت است از عبید الله بن سباق از وی مرسل گفت فرمود رسول خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْ جُمُعَةٍ مِنَ الْجُمَعِ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِيْنَ اِنَّ هٰذَا

صلی الله علیه وسلم در روز جمعه از جمعه ها اے گروه مسلمانان تحقیق این

يَوْمٌ جَعَلَهُ اللّٰهُ عِيْدًا فَاغْتَسِلُوْا وَمَنْ كَانَ عِنْدَهٗ طِيْبٌ فَلَا يَضُرُّهٗ

روزیست که گردانیده است او را خدا تعالی روز جشن و اجتماع پس غسل کنید وکسیکه نزد او بوی خوش است پس زیان نکند او را

اَنْ يَّمَسَّ مِنْهُ وَعَلَيْكُمْ بِالسِّوَاكِ رَوَاهُ مَالِكٌ وَرَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

که مساس کند از وی وبر شما باد که مسواک کنید رواه مالک وروایت کرد ابن ماجه

عَنْهُ وَهُوَ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ مُتَّصِلًا وَعَنِ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ

از وے واو از ابن عباس متصل وروایت است از براء رضی الله عنه

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقًّا عَلَى الْمُسْلِمِيْنَ أَنْ يَغْتَسِلُوْا

گفت فرمود پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم حق و ثابت است بر مسلمانان که غسل کنند

يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلْيَمَسَّ أَحَدُهُمْ مِنْ طِيْبِ أَهْلِهِ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ فَالْمَاءُ لَهُ

روز جمعه و باید که مساس کند یکے از ایشان از بوی خوش زن بد خود پس اگر نیابد طیب پس آب برائے او

طِيْبٌ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ

طیب است رواه احمد و ترمذی و روایت از سهل بن سعد رضی

اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ مَا كُنَّا نَقِيْلُ وَلَا نَتَغَدَّى إِلَّا بَعْدَ الْجُمُعَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

الله عنه گفت نبودیم ما که قیلوله میکردیم و نه طعام چاشت میخوردیم مگر بعد از نماز جمعه متفق است

وَعَنِ السَّائِبِ بْنِ يَزِيْدَ قَالَ كَانَ النِّدَاءُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ أَوَّلُهُ

و روایت است از سایب بن یزید گفت بود اذان روز جمعه اول وے

إِذَا جَلَسَ الْإِمَامُ عَلَى الْمِنْبَرِ عَلٰى عَهْدِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وقتیکه می نشست امام بر منبر در زمان پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ وَأَبِيْ بَكْرٍ رض وَعُمَرَ رض فَلَمَّا كَانَ عُثْمَانُ رض وَكَثُرَ النَّاسُ زَادَ النِّدَاءَ

وسلم و ابی بکر رض و عمر رض پس هرگاه که موجود شد زمان عثمان رض و بسیار شدند مردم زیاده کرد اذان

الثَّالِثَ عَلَى الزَّوْرَاءِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللّٰهُ

سیوم را بر مقام زورا و روایت کرد این حدیث را بخاری و از ابن عمر رضی الله

عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْطُبُ خُطْبَتَيْنِ كَانَ يَجْلِسُ إِذَا

عنه مرویست گفت که بود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم خطبه میخواند دو خطبه و بود که می نشست چون برمی آمد

صَعِدَ الْمِنْبَرَ حَتّٰى يَفْرُغَ أُرَاهُ الْمُؤَذِّنُ ثُمَّ يَقُوْمُ فَيَخْطُبُ ثُمَّ يَجْلِسُ وَلَا يَتَكَلَّمُ ثُمَّ

بر منبر تا آنکه فارغ میشد گفت راوی گمان می برم که گفت ابن عمر حتی یفرغ المؤذن پس بر میخاست پس خطبه میخواند پس می نشست و تکلم نمیکرد پس بر

يَقُوْمُ فَيَخْطُبُ رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ

می ایستاد پس میخواند خطبه دوم را رواه ابوداود و روایت است از ابی هریره رضی الله عنه

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْجُمُعَةُ عَلٰى مَنْ اٰوَاهُ اللَّيْلُ اِلٰى اَهْلِهٖ

از پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم فرمود جمعه فرض است برکسیکه جا میدهد اورا شب بجانهٔ خودی

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ طَارِقِ بْنِ شِهَابٍؓ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

روایت کرده ترمذی و روایت است از طارق بن شهابؓ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلٰى كُلِّ مُسْلِمٍ فِيْ جَمَاعَةٍ اِلَّا

الله علیه و سلم جمعه حق واجب است بر هر مسلمان در جماعت مگر

عَلٰى اَرْبَعَةٍ عَبْدٍ مَمْلُوْكٍ اَوِ امْرَاَةٍ اَوْ صَبِيٍّ اَوْ مَرِيْضٍ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ

بر چهار گروه یکے بنده که در ملکی کسی است دوم زن سوم کودک چهارم بیمار روایت کرده ابوداؤد

بَابُ بَيَانِ اِثْمِ تَرْكِ الْجُمُعَةِ

باب در بیان گناه ترک جمعه

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍؓ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِقَوْمٍ

و روایت است از ابن مسعودؓ بدرستیکه پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمود مر گروهی را که

يَتَخَلَّفُوْنَ عَنِ الْجُمُعَةِ لَقَدْ هَمَمْتُ اَنْ اٰمُرَ رَجُلًا يُّصَلِّيْ بِالنَّاسِ

پس میماندند از نماز جمعه هر آینه بتحقیق قصد کردم من که بفرمایم مردی را که بگذارد نماز جمعه را با مردم تا امامت کند

ثُمَّ اُحَرِّقَ عَلٰى رِجَالٍ يَّتَخَلَّفُوْنَ عَنِ الْجُمُعَةِ بُيُوْتَهُمْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

پس بسوزم بر سر مردانی که حاضر نمیشوند نماز جمعه را خانهاے ایشان را روایت کرده مسلم

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍؓ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ تَرَكَ

و روایت است از ابن عباسؓ بدرستیکه پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم فرمود کسیکه ترک کند

الْجُمُعَةَ مِنْ غَيْرِ ضَرُوْرَةٍ كُتِبَ مُنَافِقًا فِيْ كِتَابٍ لَا يُمْحٰى وَلَا يُبَدَّلُ

نماز جمعه را بے ضرورت نوشته میشود از جمله منافقان در کتابے که سوده نمیشود و تغیر داده نشود

وَفِيْ بَعْضِ الرِّوَايَاتِ ثَلٰثًا رَوَاهُ الشَّافِعِيُّ وَعَنْ جَابِرٍؓ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

و در بعض روایات واقع شده است سه کرات یعنی سه بار ترک کند جمعه را روایت کرده شافعی از جابرؓ روایت است که پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَعَلَيْهِ

صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ ایمان دارد بخدا و بروز قیامت پس فرض است بروے

الْجُمُعَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ اِلَّا مَرِيْضٌ اَوْ مُسَافِرٌ اَوِ امْرَاَةٌ اَوْ صَبِيٌّ اَوْ مَمْلُوْكٌ

نماز جمعہ در روز جمعہ مگر بیمار و مسافر و زن و کودک و بندہ

فَمَنِ اسْتَغْنٰى بِلَهْوٍ اَوْ تِجَارَةٍ اِسْتَغْنَى اللّٰهُ عَنْهُ وَاللّٰهُ غَنِيٌّ حَمِيْدٌ

پس کسیکہ بی نیاز شود از نماز جمعہ بیاد کردن بازرگانی کردن بے نیاز گردد از وے خدا تعالی خدا تعالی بی نیاز است ستودہ

رَوَاهُ الدَّارَقُطْنِيُّ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواہ دارقطنی در روایت است از وی گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

اِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ اَنْصِتْ وَالْاِمَامُ يَخْطُبُ فَقَدْ لَغَوْتَ

وقتیکہ بگوئی مر یار خود را کہ با تو نشستہ است روز جمعہ خاموش باش کہ امام خطبہ میخواند پس تحقیق تو لغو گفتی

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

متفق علیہ در روایت است از جابر رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

لَا يُقِيْمَنَّ اَحَدُكُمْ اَخَاهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ثُمَّ يُخَالِفُ اِلٰى مَقْعَدِهِ فَيَقْعُدُ

باید کہ برنخیزاند یکی از شما برادر خود را روز جمعہ پس برباید بجای نشستگاہ وے پس بنشیند

فِيْهِ وَلٰكِنْ يَقُوْلُ افْسَحُوْا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رض

درو سے و لیکن بگوید کشادہ کنید جای را رواہ مسلم و از سمرہ بن جندب رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُحْضُرُوا الذِّكْرَ وَادْنُوْا مِنَ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم حاضر شوید ذکر را یعنی خطبہ را و نزدیک شوید از

الْاِمَامِ فَاِنَّ الرَّجُلَ لَا يَزَالُ يَتَبَاعَدُ حَتّٰى يُؤَخَّرَ فِي الْجَنَّةِ وَاِنْ دَخَلَهَا

امام زیرا کہ مرد ہمیشہ دور می باشد از موضع فضائل تا آنکہ پس افگندہ میشود در بہشت اگرچہ در آید بہشت

رَوَاهُ اَبُوْدَاؤُدَ وَعَنْ سَهْلِ ابْنِ مُعَاذِ بْنِ اَنَسٍ الْجُهَنِيِّ عَنْ اَبِيْهِ

رواہ ابوداؤد در روایت است از سہل ابن معاذ بن انس جہنی از پدر خود

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من تخطى رقاب الناس يوم

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی علیه وسلم کسیکه میگذرد بر گردنهای مردم روز

الجمعة اتخذ جسرا الى جهنم رواه الترمذي وعن معاذ بن

جمعه گرفته میشود آنکس پل بسوی دوزخ رواه ترمذی و روایت است از معاذ بن

انس رض ان النبي صلى الله عليه وسلم نهى عن الحبوة يوم الجمعة

انس رض روایت بدرستیکه پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم منع کرد از احتباء یعنے تکیه زده نشستن روز جمعه

والامام يخطب رواه الترمذي وابوداود وعن ابن عمر رضي الله

و حالانکه امام خطبه میخواند رواه الترمذی و ابوداؤد و روایت است از ابن عمر رضی الله عنهما

عنهما قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا نعس احدكم يوم الجمعة

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم چون بغنود زند یکے از شما روز جمعه

فليتحول من مجلسه ذلك رواه الترمذي وعن نافع رض قال

پس باید که بگردد از نشستگاه خود که در آنجا نشسته است رواه ترمذی روایت است از نافع رض گفت

سمعت ابن عمر رض يقول نهى رسول الله صلى الله عليه وسلم ان يقيم

شنیدم ابن عمر رضرا که میگفت نهی کرد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم از برخیزانیدن

الرجل الرجل من مقعده ويجلس فيه قيل لنافع في الجمعة قال

مردی مردی را از جای نشستن وی و نشستن خود در آنجا گفته شد مر نافع را این نهی در روز جمعه است گفت

في الجمعة وغيرها متفق عليه وعن عبد الله بن عمرو رض

در جمعه و غیر جمعه است متفق علیه و روایت است از عبدالله بن عمرو رض

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم يحضر الجمعة ثلثة نفر

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم حاضر میشوند جمعه را سه نفر

فرجل حضرها يلغو فذلك حظه ورجل حضرها بدعاء فهو

پس مردیست که حاضر میشود جمعه را بلغو پس آن لغو حصه اوست و مردیست که حاضر میشود آنرا بدعا پس آن مرد است

رَجُلٌ دَعَا اللّٰهَ إِنْ شَاءَ أَعْطَاهُ وَإِنْ شَاءَ مَنَعَهُ وَرَجُلٌ حَضَرَهَا

کہ دعا کردہ است خدا را اگر خواہد خدا تعالیٰ دہد مطلب او را و اگر خواہد نمیدہد و دیگر مردیست کہ حاضر میشود

بِإِنْصَاتٍ وَسُكُوتٍ وَلَمْ يَتَخَطَّ رَقَبَةَ مُسْلِمٍ وَلَمْ يُؤْذِ أَحَدًا فَهِيَ

جمعہ را با استماع و خاموشی و لکد نزدہ بر گردن مسلمان و نہ ایذا دادہ کسے را پس این

كَفَّارَةٌ إِلَى الْجُمُعَةِ الَّتِي تَلِيهَا وَزِيَادَةُ ثَلٰثَةِ أَيَّامٍ وَذٰلِكَ بِأَنَّ

کفارہ است تا جمعہ دیگر کہ متصل است باین جمعہ و زیادتی سہ روز و این بسبب این است

اللّٰهَ يَقُولُ مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

کہ خدا تعالیٰ میگوید کہ کسیکہ بیارد نیکی را پس او راست دہ مانند آن رواہ ابو داود

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابن عباس رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

مَنْ تَكَلَّمَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ فَهُوَ كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ

کسے کہ سخن کند روز جمعہ و حالانکہ امام خطبہ میخواند پس آن مرد همچون خر است کہ بر میدارد

أَسْفَارًا وَالَّذِي يَقُولُ لَهُ أَنْصِتْ لَيْسَ لَهُ جُمُعَةٌ رَوَاهُ أَحْمَدُ

کتابہا بر پشت و آنکس کہ گوید مر او را خاموش باش نیست مر او را ثواب جمعہ رواہ احمد

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رض أَنَّهُمَا قَالَا سَمِعْنَا رَسُولَ اللّٰهِ

و روایت است از ابن عمر رض و ابی ہریرہ رض بدرستیکہ آن ہر دو گفتند کہ شنیدیم پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ عَلَى أَعْوَادِ مِنْبَرِهِ لَيَنْتَهِيَنَّ أَقْوَامٌ

صلی اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت بر چوبہای منبر خود باید کہ البتہ باز آیند گروہہای مسلمانان

عَنْ وَدْعِهِمُ الْجُمُعَاتِ أَوْ لَيَخْتِمَنَّ اللّٰهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ ثُمَّ لَيَكُونُنَّ

از ترک کردن مردم ایشان جمعہا را ہر آئینہ مہر میکند خدا تعالیٰ بر دلہای ایشان پس ہر آئینہ باشند

مِنَ الْغَافِلِينَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي الْجَعْدِ الضَّمْرِيِّ رض

از غافلین رواہ مسلم و روایت است از ابی جعد ضمیری رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَرَكَ ثَلٰثَ جُمَعٍ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم کسیکه ترک کند سه جمعه را

تَهَاوُنًا بِهَا طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قَلْبِهٖ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوٗدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

از جهت آسان و حقیر پنداشتن آنرا مهر میکند خدا تعالی بر دل آن رواه ابوداؤد و ترمذی و نسائی

وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَرَوَاهُ مَالِكٌ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ سُلَيْمٍ

و ابن ماجه و دارمی و روایت کرد آنرا مالک از صفوان بن سلیم

وَاَحْمَدُ عَنْ قَتَادَةَ وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ

و احمد از ابی قتاده و روایت است از سمرة بن جندب رضی الله عنه گفت

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ مِنْ غَيْرِ

فرمود پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم کسیکه ترک کند جمعه را واکتفا بظهر کند

عُذْرٍ فَلْيَتَصَدَّقْ بِدِيْنَارٍ فَاِنْ لَّمْ يَجِدْ فَبِنِصْفِ دِيْنَارٍ رَوَاهُ اَحْمَدُ

بیعذر شرعی پس باید که تصدق کند بیکدینار پس اگر دینار نیابد پس نصف دینار تصدق کند رواه احمد

وَاَبُوْ دَاوٗدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ صَالِحِ بْنِ اِبْرَاهِيْمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ

و ابو داؤد و ابن ماجه و از صالح بن ابراهیم بن عبد الرحمن

ابْنِ عَوْفٍ قَالَ دَخَلَ عَلَيْنَا اَنَسٌ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْاِمَامُ يَخْطُبُ

ابن عوف مرویست گفت درآمد بما انس رض روز جمعه و حالانکه امام خطبه میخواند

وَنَحْنُ نَتَحَدَّثُ فَقَالَ مَهْ فَلَمَّا اُقِيْمَتِ الصَّلٰوةُ قَالَ اِنِّيْ اَخَافُ

و ما سخن میکردیم پس گفت انس رض خاموش باشید پس هرگاه که تکبیر نماز گفته شد گفت تحقیق که من خوف

اَنْ اَكُوْنَ قَدْ اَبْطَلْتُ جُمُعَتِيْ بِقَوْلِيْ لَكُمْ مَهْ ابْنُ سَعْدٍ كَرْ

میکنم باینکه باشم من بدرستیکه باطل کرده شود جمعه من بسبب گفتن من برای شما مه ای باز ایست

جَمْعُ الْجَوَامِعِ

بَابُ الْعِيْدَيْنِ

وَعَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ

از جمع الجوامع این باب بیان احکام عید الفطر و عید اضحی است و روایت است از ابی سعید

الْخُدْرِيِّ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ يَوْمَ الْفِطْرِ

الخدری رض گفت بود پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم کہ بیروں می آمد در روز عید فطر

وَالْاَضْحٰى اِلَى الْمُصَلّٰى فَاَوَّلُ شَيْءٍ يَبْدَءُ بِهِ الصَّلٰوةُ ثُمَّ يَنْصَرِفُ

در روز اضحے بسوئے مصلے پس نخست چیزیکہ آغاز میکرد آنحضرت باں چیز نماز بود و پس تر برمیگشت

ثُمَّ يَقُوْمُ مُقَابِلَ النَّاسِ وَالنَّاسُ جُلُوْسٌ عَلٰى صُفُوْفِهِمْ فَيَعِظُهُمْ

از نماز پس می ایستاد روبروے مردم و حالانکہ مردم نشستہ بودند پس پند میکردے

وَيُوْصِيْهِمْ وَيَاْمُرُهُمْ وَاِنْ كَانَ يُرِيْدُ اَنْ يَقْطَعَ بَعْثًا قَطَعَهُ

مردمرا و اندرز میکرد بخیر و امر میکرد ایشانرا و اگر میخواست کہ جدا کند و بفرستد لشکر را جدا میکرد آنرا

اَوْ يَاْمُرَ بِشَيْءٍ اَمَرَ بِهِ ثُمَّ يَنْصَرِفُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ

یا اگر میخواست کہ بفرماید بکاری بفرمود آنرا پس تر برمیگشت متفق علیہ در روایت است از ابن

عَبَّاسٍ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ اَيَّامٍ

عباس رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم نیست ایچ - از روزہا

الْعَمَلُ الصَّالِحُ فِيْهِنَّ اَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ مِنْ هٰذِهِ الْاَيَّامِ الْعَشْرِ قَالُوْا

کہ کار نیک در وے دوست داشتہ تر باشد نزد خدا ازیں دہ روز کہ دہ ذوالحجہ است گفتند

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَلَا الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ قَالَ وَلَا الْجِهَادُ فِيْ

ای پیغمبر خدا و نہ کارزار کردن در راہ خدا فرمود آنحضرت و نہ جہاد در

سَبِيْلِ اللّٰهِ اِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهٖ وَمَالِهٖ فَلَمْ يَرْجِعْ مِنْ ذٰلِكَ

راہ خدا مگر جہاد آں مردیکہ بیروں آید بنفس خود و مال خود پس بازگشت از نفس و نہ مال خود

بِشَيْءٍ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

بہیچ چیزے رواہ بخاری و از ابی ہریرہ رض مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ اَيَّامٍ اَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ اَنْ يُتَعَبَّدَ لَهٗ

صلے اللہ علیہ وسلم نیست ہیچ روزے از روزہا کہ دوست داشتہ تر است نزد خدا عبادت کردن خدا را

فِيهَا مِنْ عَشْرِ ذِي الْحِجَّةِ يَعْدِلُ صِيَامُ كُلِّ يَوْمٍ مِنْهَا بِصِيَامِ سَنَةٍ

درانروزها از دهه ذیحجه برابراست روزه هر روز درآنروزها بروزه یکسال

وَقِيَامُ كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْهَا بِقِيَامِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ

و برابراست برخاستن هر شب از شبهاے ازروزها بنماز شب قدر رواه ترمذے و ابن

مَاجَةَ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

ماجه و روایت است ازعایشه رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے الله علیه

وَسَلَّمَ مَا عَمِلَ ابْنُ آدَمَ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللّٰهِ مِنْ

وسلم نکرد آدمی هیچ کارے روز نحر دوست داشته شده تر بسوے خداتعالی از

إِهْرَاقِ الدَّمِ وَإِنَّهُ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيٰمَةِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا

ریختن خون و بدرستیکه آن جانور مے آید روز قیامت بشاخهاے خود و موئهاے خود

وَأَظْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللّٰهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ

و سمهای خود و بدرستیکه خون هرآئینه مے افتد نزد خدا بمرتبه قبول پیش ازانکه افتد

بِالْأَرْضِ فَطِيبُوا بِهَا نَفْسًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

بزمین پس خوشحال گردانید بدان نفس را رواه ترمذی و ابن ماجه

وَعَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قَالَ أَصْحَابُ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از زید بن ارقم گفت گفتند یاران پیغمبر خدا صلے الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَا هٰذِهِ الْأَضَاحِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ

علیه وسلم اے پیغمبر خدا چیست این قربانیها چیست اصل این قربانی فرمود این اضاحی سنت پدر شما

إِبْرَاهِيمَ قَالُوا فَمَا لَنَا فِيهَا يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ

ابراهیم است گفتند صحابه پس چیست مارا دران از جزاء و ثواب اے رسول خدا فرمود در مقابل هر موئے یکی است

قَالُوا فَالصُّوفُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الصُّوفِ حَسَنَةٌ

گفتند پس ثواب آنچه پشم دارد چنانکه ضان چیست یا رسول الله فرمود بمقابله موی از پشم حسنه است

ف
علما را اختلاف است
در فضیلت عشرهٔ ذی الحجه
و عشرهٔ رمضان مختار آنست
که روزهای عشرهٔ ذی الحجه
افضل است از روزهای عشرهٔ رمضان
و شبهای عشرهٔ رمضان افضل است
بسبب بودن شب قدر
دران ۱۲ منه

ف
درین روز تضحیه افضل است از
تصدق بعین آن و تصدق
بقیمت آن مستحب است
لیکن برای حاجی طواف افضل است
از نماز

ف
یعنی می آید در میزان
اعمال و گران گرداند
میزان را

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَابْنُ مَاجَۃَ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

رواه احمد وابن ماجہ وروایت است از عبد اللہ

ابْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

بن عمرو رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اُمِرْتُ بِيَوْمِ الْاَضْحٰى عِيْدًا جَعَلَهُ اللّٰهُ لِهٰذِهِ

وسلم امر کرده شده ام بروز اضحی درحالیکه این عیدی آنرا گردانید از خدا تعالیٰ برائے

الْاُمَّةِ قَالَ لَهٗ رَجُلٌ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اَرَاَيْتَ

این امت گفت آنحضرت را مردے ای پیغمبر خدا که خبر ده مرا

اِنْ لَّمْ اَجِدْ اِلَّا مَنِيْحَةً اُنْثٰى اَفَاُضَحِّيْ

که اگر نیابم مگر منیحه انثی که مراست آیا پس قربانی کنم

بِهَا قَالَ لَا وَلٰكِنْ خُذْ مِنْ شَعْرِكَ

بداں فرمود کمن ولیکن بگیر از موئے خود

وَاَظْفَارِكَ وَتَقُصُّ شَارِبَكَ وَتَحْلِقُ عَانَتَكَ

وناخنهائے خود وبرسے بروتهای خود را وبستری موی زیر ناف خود

فَذٰلِكَ تَمَامُ اُضْحِيَّتِكَ عِنْدَ اللّٰهِ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ

پس آن افعال از تمام قربانی تست نزد خدا تعالیٰ رواه ابو داؤد و نسائی

كِتَابُ الْجَنَائِزِ

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ

هر نفسے چشنده موت است و جزا این نیست که تمام داده خواهید مزد خویش را

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ

روز قیامت و بهر گروهے میعادی است پس چون می آید

لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَّلَا يَسْتَقْدِمُونَ ۝

میعاد ایشان توقف نکنند ساعتے و نه سبقت کنند

بَابُ عِيَادَةِ الْمَرِيْضِ

باب در بیمار پرسی

عَنْ أَبِي مُوسٰى قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰه

روایت است از ابی موسی رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطْعِمُوا الْجَائِعَ وَعُودُوا الْمَرِيضَ وَفُكُّوا الْعَانِيَ

علیه وسلم طعام بدهید گرسنه را و عیادت کنید بیمار را و خلاص کنید اسیر را

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ ثَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

رواه بخاری و روایت است از ثوبان رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْمُسْلِمَ إِذَا عَادَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ لَمْ يَزَلْ فِي خُرْفَةِ

علیه وسلم بدرستیکه مسلمان چون عیادت میکند برادر خود مسلمان را همیشه میباشد در چیدن میوه

الْجَنَّةِ حَتَّى يَرْجِعَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رض

بهشت تا آنوقت که بازگردد رواه مسلم و روایت است از براء بن عازب رض

قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعٍ وَنَهَانَا عَنْ سَبْعٍ

گفت امر کرد ما را آنحضرت صلی الله علیه و سلم از هفت چیز و نهی کرد ما را از هفت چیز

أَمَرَنَا بِعِيَادَةِ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ

امر کرد به بیمارپرسی پس روی کردن جنازه و دعا کردن عطسه زننده را

وَرَدِّ السَّلَامِ وَإِجَابَةِ الدَّاعِي وَإِبْرَارِ الْمُقْسِمِ وَنَصْرِ الْمَظْلُومِ

و جواب سلام دادن و قبول کردن دعوت طعام و براءت گردانیدن سوگند خورنده را و یاری کردن مظلوم را

وَنَهَانَا عَنْ خَاتَمِ الذَّهَبِ وَعَنِ الْحَرِيرِ وَالْإِسْتَبْرَقِ وَالدِّيبَاجِ

و نهی کرد ما را از انگشتری طلا و از پوشیدن جامه حریر و از پوشیدن استبرق و دیبا

وَالْمِيثَرَةِ الْحَمْرَاءِ وَالْقَسِّيِّ وَآنِيَةِ الْفِضَّةِ وَفِي رِوَايَةٍ

و نهی کرد از میثره سرخ و نهی کرد از قسی و از آوندهای نقره و در روایت دیگر

وَعَنِ الشُّرْبِ فِي الْفِضَّةِ فَإِنَّهُ مَنْ شَرِبَ فِيهَا فِي الدُّنْيَا

و از نوشیدن در نقره پس بدرستیکه کسیکه بنوشد در آوند نقره در دنیا

لَمْ يَشْرَبْ فِيهَا فِي الْآخِرَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

ننوشد در آن در آخرة متفق علیه است و روایت است از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ و سلم حق مسلمان بر مسلمان

خَمْسٌ رَدُّ السَّلَامِ وَعِيَادَةُ الْمَرِيْضِ وَاتِّبَاعُ الْجَنَائِزِ وَاِجَابَةُ

پنج است جواب سلام دادن است و بیمار پرسی کردن است و پس روی کردن جنازہا است و قبول کردن

الدَّعْوَةِ وَتَشْمِيْتُ الْعَاطِسِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ

دعوت بطعام و دعا کردن است عطسہ زنندہ را متفق علیہ و در روایت است ازوی گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم حق مسلمان بر مسلمان شش است

قِيْلَ مَا هُنَّ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ اِذَا لَقِيْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَاِذَا

گفتہ شد چہ چیز است آن شش اے پیغمبر خدا فرمود چوں پیش آئی مسلمان را پس سلام کن بروے و چوں

دَعَاكَ فَاَجِبْهُ وَاِذَا اسْتَنْصَحَكَ فَانْصَحْ لَهُ وَاِذَا عَطَسَ

بخواند ترا بطعام پس اجابت کن او را و چوں نصیحت طلب کند از تو پس نصیحت کن مر او را و چوں عطسہ زند مسلمان

فَحَمِدَ اللّٰهَ فَشَمِّتْهُ وَاِذَا مَرِضَ فَعُدْهُ وَاِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ

پس حمد گوید خدا را پس تشمیت کن او را و چوں بیمار شود پس عیادت کن او را و چوں بمیرد پس روی کن جنازہ او را

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

رواہ مسلم و در روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَقُوْلُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

صلی اللہ علیہ وسلم بدرستے خدا تعالی میفرماید در روز قیامت

يَا ابْنَ اٰدَمَ مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِيْ قَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ اَعُوْدُكَ

ای پسر آدم بیمار شدم من پس نکردی بازپرس مرا گوید اے پروردگار من چگونہ عیادت کنم ترا

وَاَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِيْنَ قَالَ اَمَا عَلِمْتَ اَنَّ عَبْدِيْ فُلَانًا مَرِضَ

و تو پروردگار جہانیانی بگوید خدا آیا نہ دانستے تو بدرستیکہ بندۂ من فلانے بیمار شد

فَلَمْ تَعُدْهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ يَا ابْنَ آدَمَ

پس نپرسیدے اورا آیا ندانستے تو کہ عیادت میکردے آن بندہ را ہرآئینہ مییافتی مرا نزد وی یعنی رحمت مرا میگوید ای آدم

اسْتَطْعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي قَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ أُطْعِمُكَ وَأَنْتَ

طلب طعام کردم از تو پس ندادی طعام مرا گوید آدمی اے پروردگار طعام دہم ترا و تو

رَبُّ الْعَالَمِيْنَ قَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطْعَمَكَ عَبْدِي فُلَانٌ

پروردگار عالمیانے گوید حق تعالی آیا ندانستے تو کہ طعام طلبید از تو بندۂ من فلان

فَلَمْ تُطْعِمْهُ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ لَوَجَدْتَ ذٰلِكَ عِنْدِي

پس ندادی تو اورا طعام آیا ندانستے تو کہ اگر طعام میدادی اورا می یافتی تو ثواب و اجر آن طعام را نزد من

يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي قَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ أَسْقِيكَ

ای فرزند آدم طلبیدم از تو آب پس ندادی تو مرا آب گوید آدمی ای پروردگار من چگونہ آب دہم ترا

وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِيْنَ قَالَ اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فُلَانٌ فَلَمْ تَسْقِهِ

و تو پروردگار عالمے و منزہ ہستی از آب خوردن بگوید حق تعالی آب طلبید از تو بندۂ من فلان پس ندادی آب تو اورا

أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ وَجَدْتَ ذٰلِكَ عِنْدِي رَوَاهُ

آیا ندانستے تو کہ اگر آب میدادے اورا مے یافتی جزائے آنرا نزد من رواه

مُسْلِمٌ وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ

مسلم و روایت است از عایشہ رض گفت بود پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اشْتَكَى مِنَّا إِنْسَانٌ مَسَحَهُ بِيَمِيْنِهِ ثُمَّ قَالَ

علیہ و سلم چون بیمار میشد از ما آدمی مسح میکرد اورا بدست راست خود پس میفرمود آنحضرت این دعا

أَذْهِبِ الْبَأْسَ رَبَّ النَّاسِ وَاشْفِ أَنْتَ الشَّافِي لَا شِفَاءَ

ببر این درد را ای پروردگار آدمیان و تندرستی ده توئی تندرستی دہندہ نیست شفاء

إِلَّا شِفَاؤُكَ شِفَاءً لَا يُغَادِرُ سَقَمًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

مگر شفاء تو شفائی کہ نمیگذارد بیماری را متفق علیہ است و روایت است از علی رض

قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ یَقُوْلُ مَا مِنْ مُسْلِمٍ

گفت علی شنیدم پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت نیست ہیچ مسلمانے

یَعُوْدُ مُسْلِمًا غُدْوَةً اِلَّا صَلّٰی عَلَیْہِ سَبْعُوْنَ اَلْفَ مَلَكٍ حَتّٰی

کہ بیمار پرسی کند مسلمانے را در وقت بامداد مگر آنکہ صلوٰۃ بفرستند برئے ہفتاد ہزار فرشتہ تا آنکہ

یُمْسِيَ وَاِنْ عَادَہٗ عَشِیَّةً اِلَّا صَلّٰی عَلَیْہِ سَبْعُوْنَ اَلْفَ مَلَكٍ

شام کند واگر عیادت کرد اورا بوقت شام مگر دعائے رحمت کنند بروی ہفتاد ہزار فرشتہ

حَتّٰی یُصْبِحَ وَکَانَ لَہٗ خَرِیْفٌ فِی الْجَنَّةِ رَوَاہُ التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاوٗدَ

تا آنکہ صبح کند وباشد مرویرا بستانے در بہشت رواہ ترمذی و ابوداؤد

وَعَنْ اَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ

وروایت است از انس رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

مَنْ تَوَضَّأَ فَاَحْسَنَ الْوُضُوْءَ وَعَادَ اَخَاہُ الْمُسْلِمَ مُحْتَسِبًا

کسیکہ وضو کند پس نیک کند وضورا وبیمار پرسی کند برادر مسلمان را بقصد ثواب

بُوْعِدَ مِنْ جَھَنَّمَ مَسِیْرَةَ سِتِّیْنَ خَرِیْفًا رَوَاہُ اَبُوْدَاوٗدَ

دور کردہ شود از دوزخ مقدار راہ شصت سال رواہ ابو داؤد

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ

وروایت است از ابن عباس رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ یَعُوْدُ مُسْلِمًا فَیَقُوْلُ سَبْعَ مَرَّاتٍ اَسْئَلُ

وسلم نیست ہیچ مسلمانے کہ عیادت کند مسلمانے را پس بگوید ہفت کرت سوال میکنم

اللّٰہَ الْعَظِیْمَ رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِیْمِ اَنْ یَّشْفِیَكَ اِلَّا شُفِیَ

خدائے بزرگ را کہ پروردگار عرش بزرگ است کہ تندرستی دہد ترا مگر آنکہ تندرستی دادہ شود

اِلَّا اَنْ یَّکُوْنَ قَدْ حَضَرَ اَجَلُہٗ رَوَاہُ اَبُوْدَاوٗدَ وَالتِّرْمِذِيُّ

آن مسلمان مگر آنکہ باشد کہ بتحقیق حاضر شدہ وقت موت او رواہ ابوداؤد و ترمذی

۹ روایت خدروہا بجانب انتہا است تشبیہ الصلوۃ بالفتح کہ دیگر میوہ باشد ... سیر کردن وقت زوال ... پیمانہ تا زوال است ... ۱۲

۱۰ وعیادت ... یعنی ثواب آن ...

۱۱ یعنی ... سال مقدار ... ۱۲

۱۲ ... کسے کہ موت او نزدیک است ... ۱۲

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

در روایت است از ابی سعید رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے الله علیه

وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلْتُمْ عَلَى الْمَرِيضِ فَنَفِّسُوا لَهُ فِي أَجَلِهِ فَإِنَّ ذٰلِكَ

و سلم چون در آئید بر بیماری برائے عیادت پس کشاده و سپید بر بدیعم او را در درازی عمر او

لَا يَرُدُّ شَيْئًا وَيُطَيِّبُ بِنَفْسِهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

زیرا که تنفیس باز نمیگرداند چیزی را که مقدر است وخوش میگرداند نفس او را روایت ترمذی و ابن ماجه

وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ هٰذَا حَدِيثٌ غَرِيبٌ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضی

وگفت ترمذی این حدیث غریب است و روایت است از ابن عباس رض

قَالَ إِنَّ عَلِيًّا خَرَجَ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت که علی رض برآمد از نزد آنحضرت صلے الله علیه و سلم

فِي وَجَعِهِ الَّذِي تُوُفِّيَ فِيهِ فَقَالَ النَّاسُ يَا أَبَا الْحَسَنِ كَيْفَ

در بیماری وے که وفات کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم در وے پس گفتند مردم ای ابوالحسن چگونه

أَصْبَحَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَصْبَحَ بِحَمْدِ اللهِ

صبح کرد پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم گفت شکر کرده شد بخدا

بَارِئًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

پاشونده از بیماری روایت کرده بخاری و روایت است از جابر رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ عَادَ مَرِيضًا لَمْ يَزَلْ يَخُوضُ الرَّحْمَةَ

صلے الله علیه و سلم کسیکه بپرسد بیماری را همیشه در میآید در دریای رحمت را

حَتَّى يَجْلِسَ فَإِذَا جَلَسَ اغْتَمَسَ فِيهَا رَوَاهُ مَالِكٌ وَأَحْمَدُ

تا آنکه می نشیند پس چون بنشیند فرو برده شد در آن روایت کرده مالک و احمد

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ مِنَ السُّنَّةِ تَخْفِيفُ الْجُلُوسِ

و روایت است از ابن عباس رض گفت ابن عباس از سنت است سبکی کردن در نشستن

وَقِلَّةُ الصَّخَبِ فِي الْعِيَادَةِ عِنْدَ الْمَرِيضِ قَالَ وَقَالَ رَسُولُ اللهِ

وکم کردن بانگ و فریاد در عیادت نزد بیمار گفت ابن عباس و فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا كَثُرَ لَغَطُهُمْ وَاخْتِلَافُهُمْ قُومُوا عَنِّي

صلی الله علیه وسلم هرگاه که بسیار شد آواز اصحاب آنحضرت و اختلاف شان برخیزید از نزد من

رَوَاهُ رَزِينٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

روایه رزین و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ عَادَ مَرِيضًا نَادَى مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ

صلی الله علیه وسلم کسیکه بپرسد بیماری را آواز میدهد آواز دهنده از آسمان

طِبْتَ وَطَابَ مَمْشَاكَ وَتَبَوَّأْتَ مِنَ الْجَنَّةِ مَنْزِلًا رَوَاهُ

یعنی فرشته خوشی باد ترا در دنیا و خوش باد برا رفتن تو و جای گرفتی تو در آخرت و بگیری تو از بهشت منزل را

ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

روایه ابن ماجه و روایت است از عمر ابن الخطاب رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلْتَ عَلَى مَرِيضٍ فَمُرْهُ يَدْعُو

صلی الله علیه وسلم چون در آئی بر بیمارے پس بفرما او را که دعا کند

لَكَ فَإِنَّ دُعَاءَهُ كَدُعَاءِ الْمَلَائِكَةِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

ترا زیرا که بدرستی دعای او مثل دعای فرشتگان است روایه ابن ماجه

بَابُ مَا جَاءَ فِي أَجْرِ الْمَصَائِبِ وَالصَّبْرِ عَلَيْهَا

باب حادیثی که وارد شده در اجر مصائب و فضیلت که صبر بر آن کنند

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

مَنْ يُرِدِ اللهُ بِهِ خَيْرًا يُصِبْ مِنْهُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْهُ

کسیکه بخواهد خدا تعالی بآنکس نیکی را گرفته میشود با محنت ها از وے روایه بخاری و از وی

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ
واز ابی سعید خدری مرویست از آنحضرت صلی الله
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا يُصِيبُ الْمُسْلِمَ مِنْ نَصَبٍ
علیه و سلم فرمود نمیرسد مسلمان را از هیچ رنج و تعب
وَلَا وَصَبٍ وَلَا هَمٍّ وَلَا حُزْنٍ وَلَا أَذًى وَلَا
و نمیرسید درد و نه اندوه و نه غم و نه آزار و نه
غَمٍّ حَتَّى الشَّوْكَةُ يُشَاكُهَا إِلَّا كَفَّرَ اللّٰهُ بِهَا
اندوه تا آنکه خلانیده میشود آن مسلمان را خاری مگر آنکه می پوشد خدا تعالی
مِنْ خَطَايَاهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ
باین کردارات از قصاء آن گناهان که ضایع باشد متفق علیه و روایتست از عبد الله
ابْنِ مَسْعُودٍ رض قَالَ دَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ
بن مسعود رض گفت درآمدم برآنحضرت صلی الله
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يُوعَكُ فَمَسِسْتُهُ بِيَدِي
علیه وسلم در حالیکه وی تپ زده شده بود پس بسودم آنحضرت را بدست خود
فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّكَ لَتُوعَكُ وَعْكًا
پس گفتم ای پیغامبر خدا بدرستیکه هر آئینه تپ زده میشوی تپ زده شدنی
شَدِيدًا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
گفت پس فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم

اَجَلْ اِنِّیْ اُوْعَکُ کَمَا یُوْعَکُ رَجُلَانِ مِنْکُمْ قَالَ فَقُلْتُ

آرے تپ زدہ مشود چنانکہ تپ زدہ میشوند دو مرد از شما ابن مسعود گوید پس گفتم من

ذٰلِکَ لِاَنَّ لَکَ اَجْرَیْنِ فَقَالَ اَجَلْ ثُمَّ قَالَ مَا مِنْ

آں یعنے شدت تپ بسبب آنست کہ ترا دو اجر است پس گفت آنحضرت آرے پس گفت آنحضرت نیست

مُسْلِمٍ یُصِیْبُہٗ اَذًی مِّنْ مَّرَضٍ فَمَا سِوَاہُ اِلَّا حَطَّ اللّٰہُ

ہیچ مسلمانے کہ برسد اورا آزارے از بیماری پس چیزیکہ جز بیماریست مگر آنکہ فرو می افگند خدا تعالٰے

بِہٖ سَیِّئَاتِہٖ کَمَا تَحُطُّ الشَّجَرَۃُ وَرَقَہَا مُتَّفَقٌ عَلَیْہِ

بدیہائے اورا چنانکہ فرو افگند درخت برگ ہائے خودرا متفق علیہ است

وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ دَخَلَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ

و روایتیست از جابر رض گفت در آمد پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ عَلٰی اُمِّ السَّائِبِ فَقَالَ مَا لَکِ تُزَفْزِفِیْنَ

وسلم بر مادر سائب پس گفت آنحضرت ؐ چہ شدہ است ترا کہ میلرزے

قَالَتِ الْحُمّٰی لَا بَارَکَ اللّٰہُ فِیْہَا فَقَالَ لَا تَسُبِّی الْحُمّٰی

گفت ام سائب سبب لرزیدن من تپ است برکت نکند خدا در وے پس گفت مکن دشنام تپ را

فَاِنَّہَا تُذْہِبُ خَطَایَا بَنِیْ اٰدَمَ کَمَا یُذْہِبُ الْکِیْرُ خَبَثَ

زیراکہ تپ می برد گناہان بنی آدم را چنانکہ می برد دمہ آہنگران چرک پلیدی

الْحَدِیْدِ رَوَاہُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِیْ مُوْسٰی رض قَالَ قَالَ

آہن را رواہ مسلم و روایت است از ابی موسی رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ اِذَا مَرِضَ الْعَبْدُ

رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم چون بیمار شود بندہ

اَوْ سَافَرَ کُتِبَ لَہٗ بِمِثْلِ مَا کَانَ یَعْمَلُ مُقِیْمًا صَحِیْحًا

یا سفر کند نوشتہ میشود برائے آں بندہ آنچہ بود عمل میکرد در حالیکہ مقیم و تندرست بود

[Margin notes:]
۱ یا خواہ از رفتن الطاف ربانی
سر نزاع تمام بر ویہ بیمار
خود را می خواہ نہیں بیکار حتی
نصیب ما شد پیغمبر نیکاعمیہ *
پیدا است ۱۲
۲ یعنی بچرمی بیمار
عبادت دارو نماز کہ در حال
صحت دراقامت می کرد از سفر
میکرد در بیماری بیحاری سفر
نیز ثواب شبیہ آں عمل بعمل
بدون بیرون باز ماندہ از
بندہ است بعمل یافتہ *
بیرون آمدن از فضل حق تعالٰی ۱۲ *

رواه البخاري وعن كعب بن مالك قال قال
روراه البخاری ودروایت است از کعب بن مالک گفت فرمود
رسول الله صلى الله عليه وسلم مثل المؤمن كمثل
پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم حال مومن ہمچو حال
الخامة من الزرع تفيئها الرياح تصرعها مرة
شاخ تر ونرم از کشت است که بل ودبانح میگرداند آنرا باد ها که می افگنند آنرا یکبارگی
وتعدلها أخرى حتى يأتيه أجله ومثل المنافق
وراست میگرداند آنرا بار دیگر تا آنکه می آید اورا وقت موت وحال منافق
كمثل الأرزة المجذية التي لا يصيبها شيء حتى يكون
ہمچو حال درخت صنوبر است که محکم وثابت است ان درختیکه نمیرسد آنرا چیزے از باد ها تا آنکه
انجعافها مرة واحدة متفق عليه وعن أبي هريرة رضـ
می باشد افتادن آن درخت یکبارگی متفق علیه ودروایت است از ابی هریره رض
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم مثل المؤمن
گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم حال مومن
كمثل الزرع لا يزال الريح تميله ولا يزال المؤمن
ہمچو حال کشت است که ہمیشه باد مایل میگرداند وہمیشه است مومن
يصيبه البلاء ومثل المنافق كشجرة الأرزة لا تهتز
که میرسد اورا بلا وحال منافق ہمچو حال درخت صنوبر است که نمی جنبد
حتى تستحصد متفق عليه وعن أسامة بن زيد رضـ
تا آنکه بریده شود متفق علیه ودروایت است از اسامه بن زید
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الطاعون
گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم طاعون

۲۲۳

رِجْزٌ اُرْسِلَ عَلٰى طَائِفَةٍ مِّنْ بَنِیْ اِسْرَائِیْلَ اَوْ عَلٰى مَنْ

عذابی است که فرستاده شده است بر گروهی از بنی اسرائیل یا بر کسانیکه

کَانَ قَبْلَکُمْ فَاِذَا سَمِعْتُمْ بِهٖ بِاَرْضٍ فَلَا تَقْدِمُوْا عَلَیْهِ

بودند پیش از شما پس چون بشنوید شما طاعون را در زمینی پس نیاید بران زمین

وَاِذَا وَقَعَ بِاَرْضٍ وَّاَنْتُمْ بِهَا فَلَا تَخْرُجُوْا فِرَارًا مِّنْهُ

و چون بیفتد طاعون بزمینی حالانکه شما دران زمین باشید پس بیرون نیاید بجهت گریختن از طاعون

مُتَّفَقٌ عَلَیْهِ وَعَنْ اَنَسٍ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِیَّ

متفق علیه است و روایت است از انس که گفت شنیدم آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ یَقُوْلُ قَالَ اللّٰهُ سُبْحَانَهٗ وَتَعَالٰى

صلی الله علیه وسلم را که میگفت میگوید الله سبحانه وتعالی

اِذَا ابْتَلَیْتُ عَبْدِیْ بِحَبِیْبَتَیْهِ ثُمَّ صَبَرَ عَوَّضْتُهٗ مِنْهُمَا

چون مبتلا گردانم بنده خود را بدو محبوب وی پس صبر کرد ان بنده عوض دهم آن

الْجَنَّةَ یُرِیْدُ عَیْنَیْهِ رَوَاهُ الْبُخَارِیُّ وَعَنْ عِیْسَى بْنِ

بنده را از ان دو حبیبین جنت را که میخواهد دو چشم وی روایت کرده بخاری و روایت است از عیسی بن

زَیْدٍ عَنْ اُمَیَّةَ اَنَّهَا سَاَلَتْ عَائِشَةَ عَنْ قَوْلِ اللّٰهِ عَزَّ

ید از امیه به درستیکه امیه پرسید از عایشه از حقیقت معنی قول حق جل جلاله

وَجَلَّ اِنْ تُبْدُوْا مَا فِیْ اَنْفُسِکُمْ اَوْ تُخْفُوْهُ یُحَاسِبْکُمْ

که اینست واگر آشکار کنید چیزیرا که در دلهای شما است یا پنهان دارید آنرا حساب میکند شما را

بِهِ اللّٰهُ وَعَنْ قَوْلِهٖ عَزَّ وَجَلَّ مَنْ یَّعْمَلْ سُوْٓءًا یُّجْزَ بِهٖ

ان خدای تعالی و پرسید از قول وی تعالی که هر که بکند بدی را پاداش داده شود بدی

فَقَالَتْ مَا سَاَلَنِیْ عَنْهَا اَحَدٌ مُنْذُ سَاَلْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ

پس گفت عایشه سوال نکرد مرا ازین محاسبه و مجازات هیچ یکی از آنگاه که پرسیدم پیغامبر خدا را

صلى الله عليه وسلم فقال هذه معاتبة الله العبد

صلے اللہ علیہ وسلم پس گفت آنحضرت ایں محاربہ مجازات عتاب کردن خداست بندہ را

بما يصيبه من الحمى والنكبة حتى البضاعة

بآنچہ میرسد بندہ را از تپ واز نکبت تا آنکہ ایں مصیبت کہ پارہ از مال

يضعها في يد قميصه فيفقدها فيفزع لها حتى

می نہد بندہ آنرا در دست پیراہن خود پس گم میکند آں بضاعت را پس می ترسد آں بضاعت را تا آنکہ

ان العبد ليخرج من ذنوبه كما يخرج التبر

بندہ ہر آئینہ بیروں می آید از گناہاں خود چنانکہ بیروں می آید زر

الاحمر من الكير رواه الترمذي وعن

سرخ از بوتہ روایت کرد ترمذی و روایت است از

ابي موسى رضه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم

ابی موسی رضہ بدرستیکہ پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

قال لا يصيب عبدا نكبة فما فوقها او دونها

فرمود نمیرسد ہیچ بندہ را مصیبتے حقیر پس آنچہ بالاے اوست یا فرود اوست

الا بذنب وما يعفو الله عنه اكثر وقرأ

مگر بسبب گناہی کہ کردہ است وآنچہ عفو و محو میکند خداتعالی از وی بیشتر است و خواند آنحضرت ایں آیت

وما اصابكم من مصيبة فبما كسبت ايديكم

و آنچہ میرسد شما را از مصیبت پس بسبب چیزیست کہ کردہ است آنرا دستہای شما یعنی آنچہ

ويعفو عن كثير رواه الترمذي وعن

و عفو میکند خداتعالی از بسیاری از آں روایت کرد ترمذی و روایت است از

عبد الله بن عمرو قال قال رسول الله صلى الله

عبداللہ بن عمرو رضہ گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ الْعَبْدَ اِذَا كَانَ عَلٰى طَرِيْقَةٍ حَسَنَةٍ مِّنَ

علیه و سلم بدرستیکه بنده چون میباشد بر حالت نیک از

الْعِبَادَةِ ثُمَّ مَرِضَ قِيْلَ لِلْمَلَكِ الْمُوَكَّلِ بِهٖ اُكْتُبْ لَهٗ

عبادت پستر بیمار شود گفته میشود مر فرشته را که گماشته شده است بروی بنویس

مِثْلَ عَمَلِهٖ اِذَا كَانَ طَلِيْقًا حَتّٰى اُطْلِقَهٗ اَوْ اَكْفِتَهٗ

برای وی مانند عمل وی در وقتیکه بود رها و غیر مقید باین بیماری تا آنکه رها کنم او را یا درگیرم او را

اِلَيَّ وَعَنْ اَنَسٍ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بسوی خود و روایت است از انس رض بدرستیکه رسول الله صلی الله علیه و سلم

قَالَ اِذَا ابْتُلِيَ الْمُسْلِمُ بِبَلَاءٍ فِيْ جَسَدِهٖ قِيْلَ لِلْمَلَكِ اُكْتُبْ لَهٗ

گفت چون مبتلا گردانیده می شود مسلمان ببلائی در تن او گفته می شود فرشته را بنویس برای وی

صَالِحَ عَمَلِهِ الَّذِيْ كَانَ يَعْمَلُ فَاِنْ شَفَاهُ غَسَلَهٗ وَطَهَّرَهٗ

عمل نیک وی را که می کرد پس اگر شفا میدهد او را می شوید او را و پاک میگرداند

وَاِنْ قَبَضَهٗ غَفَرَ لَهٗ وَرَحِمَهٗ رَوَاهُمَا فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ

و اگر قبض میکند او را آمرزد و رحمت میکند او را روایت کرد این دو حدیث را در شرح سنة

۲۲۵

باشد و دیگران را جزای ایشان جمع کنند و روز قیامت بدیشان رسانند

وَعَنْ سَعْدٍ قَالَ سُئِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيُّ النَّاسِ

روایت است از سعد ابن ابی وقاص گفت که پرسیده شد آنحضرت صلی الله علیه وسلم که ام از آدمیان

اَشَدُّ بَلَاءً قَالَ الْاَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْاَمْثَلُ فَالْاَمْثَلُ وَيُبْتَلَى الرَّجُلُ

سخت تر است از روی بلا و آزمایش فرمود سخت ترین آدمیان در بلا پیغامبران اند پس هر که فاضلتر است از روی رتبه

عَلٰى حَسَبِ دِيْنِهٖ فَاِنْ كَانَ فِيْ دِيْنِهٖ صَلْبًا اِشْتَدَّ بَلَاؤُهٗ وَاِنْ كَانَ

و مبتلا گردانیده می شود مرد به اندازهٔ دین وی پس اگر باشد در دین خود سخت درشت سخت می شود بلای او

فِيْ دِيْنِهٖ رِقَّةٌ هُوِّنَ عَلَيْهِ فَمَا زَالَ كَذٰلِكَ حَتّٰى يَمْشِيَ مَا لَهٗ

در دین وی نرمی و تنگ سبک کرده می شود بر وی پس همیشه چنین حال است تا آنکه میرود و برزمین حال آنکه نیست

ذَنْبٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَقَالَ التِّرْمِذِيُّ

مر او را گناهی رواه ترمذی و ابن ماجه و الدارمی و گفت ترمذی

هٰذَا حَدِيْثٌ حَسَنٌ صَحِيْحٌ وَعَنْ اَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

این حدیث حسن صحیح است و روایت از انس رض گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ

صلی الله علیه وسلم بدرستی که بزرگی جزا با بزرگی

الْبَلَاءِ وَاِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ اِذَا اَحَبَّ قَوْمًا

بلاست و بدرستی که خدای بزرگ و برتر چون دوست میدارد گروهی را

اِبْتَلَاهُمْ فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضٰى وَمَنْ سَخِطَ

مبتلا گردانید ایشان را پس کسیکه خوشنود بود از خدا و بلا پس مر او راست خوشنودی و کسیکه

فَلَهُ السَّخَطُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ

خشم گرفت پس مر او راست خشم رواه ترمذی و ابن

مَاجَةَ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ماجه و از وی روایت است گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدِهِ الْخَيْرَ عَجَّلَ لَهُ

علیه وسلم چون خواهد خدا تعالی به بنده خود نیکی را شتاب و بدمراد را

الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا وَإِذَا أَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدِهِ شَرًّا

سزای گناهان او را در دنیا و چون خواهد خدا تعالی به بنده خود بدی را

أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتّٰى يُوَافِيَهُ بِهِ يَوْمَ

نگاه دارد و از وی عقوبت وی گذارد او را الجناه وی تا آنکه تمام می دهد بوی بنده را

الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

آنچه مستحق است روز قیامت رواه ترمذی و روایت است از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَزَالُ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم همیشه می باشد

الْبَلَاءُ بِالْمُؤْمِنِ وَالْمُؤْمِنَةِ فِي نَفْسِهِ وَمَالِهِ وَوَلَدِهِ

بلا بمرد مسلمان یا بزن مسلمان در ذات هر یکے و در مال هر یکے و در اولاد هر یکے

حَتّٰى يَلْقَى اللّٰهَ وَمَا عَلَيْهِ مِنْ خَطِيْئَةٍ رَوَاهُ

تا آنکه می آید پیش خدا در روز جزا حال آنکه نیست بر وے هیچ گناهے

التِّرْمِذِيُّ وَرَوَى مَالِكٌ نَحْوَهُ وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ

رواه ترمذی و روایت کرد مالک مانند وی و روایت است از محمد بن

السُّلَمِيِّ عَنْ أَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

خالد سلمی از پدرش از جدش گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللّٰهِ مَنْزِلَةٌ لَمْ

وسلم بدرستی که بنده چون گذشته باشد برای وی از خدا مرتبه وے بلند

يَبْلُغْهَا بِعَمَلِهِ ابْتَلَاهُ اللّٰهُ فِي جَسَدِهِ أَوْ فِي مَالِهِ أَوْ فِي وَلَدِهِ ثُمَّ صَبَّرَهُ

که نمی تواند رسید بدان بنده بعمل صالح خود مبتلا گرداند خدا تعالی وی را در تن وے

عَلٰی ذٰلِكَ حَتّٰی يُبَلِّغَهُ الْمَنْزِلَةَ الَّتِيْ سَبَقَتْ لَهُ مِنَ اللهِ

بر آں بلا تا آنکه میرساند ایں بلا بنده را بمرتبه که گذشته است مر او را از خدا تعالی

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْ دَاؤُدَ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ شِخِّيْرٍ

رواه احمد و ابو داؤد و در روایت است از عبد الله بن شخیر

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُثِّلَ ابْنُ اٰدَمَ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم تصویر کرده شد فرزند آدم

وَاِلٰى جَنْبِهٖ تِسْعٌ وَّتِسْعُوْنَ مَنِيَّةً اِنْ اَخْطَاَتْهُ الْمَنَايَا وَقَعَ فِي

وحال آنکه بجانب پهلوی او نود و نه مرگ اگر خطا میکند او را مرگها و اسباب آں می افتد در

الْهَرَمِ حَتّٰى يَمُوْتَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ هٰذَا حَدِيْثٌ غَرِيْبٌ

پیری تا آنکه بمیرد رواه ترمذی و گفت این حدیث غریب است

وَعَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

و روایت است از جابر گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَوَدُّ اَهْلُ الْعَافِيَةِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ حِيْنَ يُعْطٰى اَهْلُ

وسلم دوست میدارند اهل عافیت در روز قیامت وقتیکه داده شوند اهل

الْبَلَاءِ الثَّوَابَ لَوْ اَنَّ جُلُوْدَهُمْ كَانَتْ قُرِضَتْ فِي الدُّنْيَا

بلا ثواب آں را کاشکی پوستهای ایشان بریده و پاره کرده شد در دنیا

بِالْمَقَارِيْضِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ هٰذَا حَدِيْثٌ غَرِيْبٌ

بکاردها رواه ترمذی و گفت که این حدیث غریب است

وَعَنْ عَامِرِ الرَّامِ قَالَ ذَكَرَ رَسُوْلُ اللهِ الْاَسْقَامَ

و روایت است از عامر رام مخفف رامی گفت ذکر کرد پیغامبر خدا بیماریها را

فَقَالَ اِنَّ الْمُؤْمِنَ اِذَا اَصَابَهُ السَّقَمُ

پس فرمود که مسلمان چون میرسد بیماری

ثُمَّ عَافَاهُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْهُ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضٰى مِنْ

پستر صحت می بخشد او را خدا تعالی ازآں می باشد پوشیدہ مر گناہاں گذشتہ را

ذُنُوْبِهٖ وَمَوْعِظَةً لَهٗ فِيْمَا يَسْتَقْبِلُ وَاِنَّ الْمُنَافِقَ

و می باشد نصیحت و پند مر او را در آنچہ پیش می آید از زمان و بدرستی کہ منافق

اِذَا مَرِضَ ثُمَّ اُعْفِيَ كَانَ كَالْبَعِيْرِ عَقَلَهٗ اَهْلُهٗ ثُمَّ

چوں بیمار شود و پستر عافیت دادہ شود می باشد مانند شتر کہ ببندند او را کساں او پستر

اَرْسَلُوْهُ فَلَمْ يَدْرِ لِمَ عَقَلُوْهُ وَلِمَ اَرْسَلُوْهُ فَقَالَ

رہا کردند او را پس در نیافت آں شتر بجہت عدم تمیز کہ چرا ببستند او را و چرا کشادند او را پس گفت

رَجُلٌ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَمَا الْاَسْقَامُ وَاللّٰهِ مَا مَرِضْتُ

مردے اے پیغمبر خدا چہ چیز است بیماری ہا بخدا سوگند بیمار نشدم من

قَطُّ فَقَالَ قُمْ عَنَّا فَلَسْتَ مِنَّا رَوَاهُ اَبُوْ دَاوٗدَ وَعَنْ

ہرگز پس فرمود آنحضرت برخیز از پیش ما پس نیستی تو از ما روایت کرد ابو داؤد رض و روایت است از

عَطَاءِ ابْنِ اَبِيْ رَبَاحٍ قَالَ قَالَ لِيْ ابْنُ عَبَّاسٍ رض اَلَا اُرِيْكَ

عطا بن ابی رباح گفت فرمود مرا ابن عباس رض آیا ننمائیم ترا

اِمْرَاَةً مِّنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ قُلْتُ بَلٰى قَالَ هٰذِهِ

زنے از اہل بہشت گفتم بلے بنما گفت ایں

الْمَرْاَةُ السَّوْدَاءُ اَتَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

زن سیاہ کہ نام وی سعدیہ است آمد نزد پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ و سلم

فَقَالَتْ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اِنِّيْ اُصْرَعُ وَاِنِّيْ اَتَكَشَّفُ

پس گفت اے پیغامبر خدا بدرستیکہ من صرع زدہ میشوم و بدرستیکہ من برہنہ میشوم

فَادْعُ اللّٰهَ لِيْ فَقَالَ اِنْ شِئْتِ صَبَرْتِ وَلَكِ الْجَنَّةُ

پس دعا کن خدا را برای من پس فرمود آنحضرت اگر خواہی صبر کنی و باشد مر ترا بہشت

---

۱ یعنی حال منافق چوں حال شتر مذکور است یعنی نمی داند کہ بیمار کردن وی برائے تادیب و تہذیب وی است و برائے تنبیہ و عافیت برائے پذیرہ شدن و شکر گذاری [illegible] نعمت منعم است ۱۲

۲ ظاہر آنست کہ آں مرد منافق بود کذا فی شرح الشیخ

۳ الا با ی شدت و درستی می فرمودند ۱۲

۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲ ۱۲

وَاِنْ شِئْتِ دَعَوْتُ اللّٰهَ اَنْ يُّعَافِيَكِ فَقَالَتْ

واگر خواہے دعا کنم خداے را کہ عافیت دہد ترا پس گفت آں زن

اَصْبِرُ فَقَالَتْ اِنِّيْ اَتَكَشَّفُ فَادْعُ اللّٰهَ اَنْ لَّا

صبر می کنم پس گفت آں زن کہ می برہنہ میشوم پس دعا کن خداے را کہ

اَتَكَشَّفَ فَدَعَا لَهَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ يَحْيَى

برہنہ نشوم پس دعا فرمود آنحضرت مر آں زن را متفق علیہ و روایت است از یحیی

ابْنِ سَعِيْدٍ قَالَ اِنَّ رَجُلًا جَاءَهُ الْمَوْتُ فِيْ زَمَنِ

ابن سعید رضی اللہ عنہ گفت مردے آمد او را موت در زمان

رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَجُلٌ

پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم پس گفت مردی دیگر

هَنِيْئًا لَهُ مَاتَ وَلَمْ يُبْتَلَ بِمَرَضٍ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

کہ مبارک بادی باد مر او را کہ بمرد و مبتلا نگردانیدہ شد بمرضی پس فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيْحَكَ مَا يُدْرِيْكَ لَوْ اَنَّ

صلی اللہ علیہ وسلم وای بر تو عجب از تو چہ چیز دانا نید ترا اگر چہ بود کہ

اللّٰهَ ابْتَلَاهُ بِمَرَضٍ فَكَفَّرَ عَنْهُ مِنْ سَيِّئَاتِهِ رَوَاهُ

خدا تعالی می مبتلا کرد او را بہ بیماری پس کفارہ میکرد از وی از بدیہای او روایہ

مَالِكٌ مُرْسَلًا وَعَنْ شَدَّادِ بْنِ اَوْسٍ

مالک از وی مرسل و روایت است از شداد ابن اوس

وَالصُّنَابِحِيِّ أَنَّهُمَا دَخَلَا عَلَى رَجُلٍ مَرِيضٍ يَعُودَانِهِ فَقَالَا

والصنابحی بدرستیکه ایشان درآمدند بر مرد بیمار درحالیکه عیادت کنند پس گفتند

لَهُ كَيْفَ أَصْبَحْتَ قَالَ أَصْبَحْتُ بِنِعْمَةٍ قَالَ شَدَّادٌ أَبْشِرْ

مرآنمرد را که چگونه صبح کردی گفت صبح کردم ملتبس بنعمت گفت شداد خوش خبر و خوشحال باش

بِكَفَّارَاتِ السَّيِّئَاتِ وَحَطِّ الْخَطَايَا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ

بخصلتهای که پوشنده است بدیها را و بفرو وافگندن گناها را بدرستیکه شنیدم پیغمبر خدا را

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يَقُولُ إِذَا

صلی الله علیه وسلم که می گفت که خدای تعالی می گوید وقتیکه

أَنَا ابْتَلَيْتُ عَبْدًا مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنًا فَحَمِدَنِي عَلَى مَا

من مبتلا میگردانم بنده را از بندگان خود که مومن است پس ثنا کند آن بنده مرا بر

ابْتَلَيْتُهُ فَإِنَّهُ يَقُومُ مِنْ مَضْجَعِهِ ذَلِكَ كَيَوْمِ وَلَدَتْهُ

مبتلا گردانیدن من او را پس بدرستیکه آن بنده برمیخیزد از خوابگاه خود همچون روز زائیدن او را

أُمُّهُ مِنَ الْخَطَايَا وَيَقُولُ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَا

مادر او از گناهان و میگوید پروردگار تبارک و تعالی من

قَيَّدْتُ عَبْدِي وَابْتَلَيْتُهُ فَأَجْرُوا لَهُ مَا كُنْتُمْ تُجْرُونَ لَهُ

بند کردم بندهٔ خود را و مبتلا گردانیدم او را پس اجر کنید برای او از اعمال چیزی که می بود که اجرا میکردید برای وی

وَهُوَ صَحِيحٌ رَوَاهُ أَحْمَدُ **وَعَنْ** أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ

درحالیکه تندرست بود رواه احمد و روایت است از ابی هریره رض گفت ابو هریره

ذُكِرَتِ الْحُمَّى عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَبَّهَا

ذکر کرده شد تپ نزد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم پس دشنام کرد آنرا

رَجُلٌ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَسُبَّهَا فَإِنَّهَا تَنْفِي

مردی پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم دشنام مکن تپ را زیرا که آن دور میکند

الذُّنُوبَ كَمَا تَنْفِي النَّارُ خَبَثَ الْحَدِيدِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

گناہان را چنانکہ دور میکند آتش چرک آہن را رواہ ابن ماجہ

وَعَنْهُ قَالَ إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَادَ

وہم از ابی ہریرہ رض گفت بدرستیکہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم عیادت کرد

مَرِيضًا فَقَالَ أَبْشِرْ فَإِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى يَقُولُ هِيَ نَارِي

بیماری را کہ تپ زدہ بود پس فرمود خوش باش شادباش کہ بدرستیکہ حق تعالی میفرماید تپ آتش من است

أُسَلِّطُهَا عَلَى عَبْدِي الْمُؤْمِنِ فِي الدُّنْيَا لِتَكُونَ حَظَّهُ مِنَ

می گمارم آنرا بر بندۂ خود کہ مومن است در دنیا تا باشد تپ بخش آن بندہ از

النَّارِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَاجَةَ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي

آتش دوزخ روز قیامت رواہ احمد و ابن ماجہ و بیہقی در

شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ أَنَسٍ رضـ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى

شعب ایمان و روایت است از انس رض آن حضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الرَّبَّ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى يَقُولُ

اللہ علیہ وسلم گفت کہ پروردگار سبحانہ و تعالی میفرماید

وَعِزَّتِي وَجَلَالِي لَا أُخْرِجُ أَحَدًا مِنَ الدُّنْيَا أُرِيدُ أَغْفِرُ

سوگند بعزت ذات من و جلال صفت من بیرون نمی آرم ہیچ یکے را از دنیا کہ میخواہم بیامرزم

لَهُ حَتَّى أَسْتَوْفِيَ كُلَّ خَطِيئَةٍ فِي عُنُقِهِ بِسَقَمٍ فِي بَدَنِهِ

مر او را تا آنکہ میگیرم جزاے ہر گناہے کہ در گردن اوست بسبب بیماری در تن وے

وَإِقْتَارٍ فِي رِزْقِهِ رَوَاهُ رَزِينٌ وَعَنْ شَقِيقٍ قَالَ

و تنگی در رزق وے رواہ رزین و روایت است از شقیق گفت

مَرِضَ عَبْدُ اللّٰهِ فَعُدْنَاهُ فَجَعَلَ يَبْكِي فَعُوتِبَ فَقَالَ إِنِّي

بیمار شد عبد اللہ بن مسعود پس عیادت کردیم او را پس گریستن گرفت پس ملامت کردہ شد پس گفت بدرستیکہ من

ا (ص) ولہذا ثابت شد که گفته اند که تعذیب در بلا بتکسر است و حکمت در بعثت ازجهت تهذیب من ادراك الطاف و تعذیب و اولیکن چون تهذیب او بلا است و ناتوان صبر را باخذ اندک اندک مجازی ملک

لا أبكي لأجل المرض لأني سمعت النبي صلى الله عليه

من نمی گریم از بهر بیماری زیرا که من شنیدم پیغامبر خدا را صلے اللہ علیہ

وسلم يقول المرض كفارة وإنما أبكي أنه أصابني على

وسلم که می فرمود بیماری کفاره است گناهان را و می گریم گر از جهت آنکه رسید بیماری

حال فترة ولم يصبني في حال اجتهاد لأنه يكتب للعبد

بر حال فتور و ضعف و پیری و نرسید مرا مرض در حال قوت و کوشش زیرا که نوشته میشود مر بنده را

من الأجر إذا مرض ما كان يكتب له قبل أن يمرض فمنعه

از مزد وقتیکه بیمار می شود چیزے که نوشته میشود مراو را پیش از آنکه بیمار گردد پس باز داشته است اورا

منه المرض رواه رزين وعن أنس رضـ سمعت رسول الله

از آن عمل بیماری رواه رزین و روایت است از انس رضـ شنیدم من پیغامبر خدا

صلى الله عليه وسلم يقول أيما رجل عاد مريضا فإنما يخوض

صلے اللہ علیہ وسلم که میفرمود هر مردیکه بپرسید بیمار را پس جز این نیست که می درآید

في الرحمة فإذا قعد عند المريض غمرته الرحمة هذا للصحيح

دریاے رحمت را پس چون نشیند نزد بیمار غرق میسازد او را رحمت الٰہی این ثواب برای صحیح است

فما للمريض قال تحط ذنوبه هب وعن أنس رضـ

پس چه قدر ثواب باشد بیمار را گفت ساقط میشود گناهان او و روایت است از انس رضـ

قال عطش عثمان بن عفان رضـ عند النبي صلى الله عليه وسلم

گفت تشنه شد عثمان بن عفان نزد آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

فقال النبي صلى الله عليه وسلم ألا أبشرك فقال بلى

پس فرموده آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم آیا خوشخبری ندهم ترا پس گفت عثمان رض آری بده

بأبي أنت وأمي قال هذا جبرئيل يخبرني عن الله تعالى

فدای تو باد مادر و پدر من فرمود این جبرئیل است که خبر میدهد مرا از جانب خدا تعالی

اَیُّمَا مُؤْمِنٍ عَطِشَ ثَلٰثَ عَطَشَاتٍ مُتَوَالِیَاتٍ اِلَّا کَانَ

هر کدام مومن تشنه به سه تشنگیهائے پیاپے مگر آنکه می باشد

اَلْاِیْمَانُ ثَابِتًا فِیْ قَلْبِهٖ اَلدَّیْلَمِیْ

ایمان او ثابت وقوے در دل وے دیلمی

بَابُ تَمَنِّی الْمَوْتِ وَذِکْرِهٖ

باب در آرزو کردن موت و ذکر آن

عَنْ اَبِیْ هُرَیْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

لَا یَتَمَنّٰی اَحَدُکُمُ الْمَوْتَ اِمَّا مُحْسِنًا فَلَعَلَّهٗ اَنْ یَّزْدَادَ خَیْرًا

آرزو نمی کند یکے از شما مرگ را یا او نیکوکار باشد پس شاید که زیاده کند نیکی را بزیادتی حیات

وَاِمَّا مُسِیْئًا فَلَعَلَّهٗ اَنْ یَّسْتَعْتِبَ رَوَاهُ الْبُخَارِیُّ

و یا آنکه می باشد بدکار پس شاید که وے طلب کند رضاء حق را بتوبه و تلافی مافات رواه بخاری

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ

و هم از وے روایت است گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

لَا یَتَمَنّٰی اَحَدُکُمُ الْمَوْتَ وَلَا یَدْعُ بِهٖ مِنْ قَبْلِ اَنْ یَّاْتِیَهٗ

که آرزو نکند یکے از شما موت را و دعا نکند بمردن پیش از آنکه بیاید مرگ او را

اِنَّهٗ اِذَا مَاتَ انْقَطَعَ اَمَلُهٗ وَاِنَّهٗ لَا یَزِیْدُ الْمُؤْمِنَ عُمُرُهٗ

بدرستیکه او وقتیکه میرد بریده میشود امید او و بدرستی که شان آنست که زیاده نمیکند مسلمان را عمر وی

اِلَّا خَیْرًا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

مگر نیکی را رواه مسلم و روایت است از انس رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ لَا یَتَمَنَّیَنَّ اَحَدُکُمُ الْمَوْتَ مِنْ ضُرٍّ

صلے اللہ علیہ وسلم باید که آرزو نکند یکے از شما مرگ را از گزند دنیا

اَصَابَهُ فَاِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَلْيَقُلِ اللّٰهُمَّ

کرسیدات او را پس اگر ہست البتہ آرزو کنندہ پس باید کہ گوید خداوندا

اَحْيِنِي مَا كَانَتِ الْحَيٰوةُ خَيْرًا لِّي وَتَوَفَّنِي

زندہ دار مرا تا آن زمانیکہ باشد زندگی بہتر مرا و بمیران مرا

اِذَا كَانَتِ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِّي مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

وقتیکہ باشد مردن بہتر مرا متفق علیہ

وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رض قَالَ قَالَ

و روایت است از عبادہ بن الصامت رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَحَبَّ

پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ دوست دارد

لِقَاءَ اللّٰهِ اَحَبَّ اللّٰهُ لِقَاءَهُ وَمَنْ كَرِهَ لِقَاءَ

لقائے خدارا دوست دارد خدایتعالےٰ لقائے او را و کسیکہ ناخوش دارد لقائے

اللّٰهِ كَرِهَ اللّٰهُ لِقَاءَهُ فَقَالَتْ عَائِشَةُ رض

خدارا ناخوش دارد خدایتعالیٰ لقائے او را پس گفت عائشہ صدیقہ رض

اَوْ بَعْضُ اَزْوَاجِهٖ اِنَّا لَنَكْرَهُ الْمَوْتَ قَالَ

یا گفت بعضے از ازواج مطہرۂ آنحضرت ما بدرستیکہ ما ناخوش میداریم موت را فرمود آنحضرت

لَيْسَ ذٰلِكَ وَلٰكِنَّ الْمُؤْمِنَ اِذَا حَضَرَهُ الْمَوْتُ

نیست آنچہ تو فہمیدی ولیکن مسلمان وقتیکہ نزدیک شود او را مرگ

٢٣٥

بُشِّرَ بِرِضْوَانِ اللّٰهِ وَكَرَامَتِهٖ فَلَيْسَ شَيْءٌ اَحَبَّ اِلَيْهِ مِمَّا

بشارت داده شود برضائے خدا تعالیٰ وکرامت او پس نیست ہیچ چیزے محبوب تر بسوے وے از چیزے

اَمَامَهٗ فَاَحَبَّ لِقَاءَ اللّٰهِ وَاَحَبَّ اللّٰهُ لِقَاءَهٗ وَاِنَّ الْكَافِرَ

که پیش اوست پس دوست دارد مومن لقائے خدا را و دوست دارد خدا لقائے اورا و بدرستیکه کافر

اِذَا حُضِرَ بُشِّرَ بِعَذَابِ اللّٰهِ وَعُقُوْبَتِهٖ فَلَيْسَ شَيْءٌ اَكْرَهَ

چوں حاضر کرده شود موت او را خبر داده شود بعذاب خدا و سزا دادن وے پس نیست ہیچ چیز مکروه تر

اِلَيْهِ مِمَّا اَمَامَهٗ فَكَرِهَ لِقَاءَ اللّٰهِ وَكَرِهَ اللّٰهُ لِقَاءَهٗ

بسوے وے از چیزی که پیش اوست پس ناخوش دارد کافر لقائے خدا را و ناخوش میدارد خدا تعالیٰ لقائ اورا

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِيْ رِوَايَةِ عَائِشَةَ وَالْمَوْتُ قَبْلَ لِقَاءِ اللّٰهِ

متفق علیه و در روایت عائشه صدیقه رض است و موت پیش از لقائے خداست و مقدمه است

وَعَنْ اَبِيْ قَتَادَةَ رضـ اَنَّهٗ كَانَ يُحَدِّثُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

و از ابی قتاده رض مرویست که وے بود که حدیث میکرد که آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُرَّ عَلَيْهِ بِجَنَازَةٍ فَقَالَ مُسْتَرِيْحٌ

صلی الله علیه وسلم گذرانیده شد بوے جنازه پس فرمود آنحضرت صلعم این مرده یا راحت

اَوْ مُسْتَرَاحٌ مِنْهُ فَقَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ مَا الْمُسْتَرِيْحُ

یا راحت یافته شده است از وے پس گفتند صحابه اے پیغامبر خدا رض چیست معنے مستریح

وَمَا الْمُسْتَرَاحُ مِنْهُ فَقَالَ الْعَبْدُ الْمُؤْمِنُ يَسْتَرِيْحُ مِنْ

و مستراح منه پس فرمود آنحضرت صلعم که بنده مومن صالح راحت می یابد از مرگ از

نَصَبِ الدُّنْيَا وَاَذَاهَا اِلٰى رَحْمَةِ اللّٰهِ وَالْعَبْدُ الْفَاجِرُ

تعب و رنج دنیا و آزار دنیا بسوے رحمت خدا و بنده فاسق

يَسْتَرِيْحُ مِنْهُ الْعِبَادُ وَالْبِلَادُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

راحت می یابند از وے بندگان و شهرها و درختان و جنبندگان زمین متفق علیه است

وَعَنْ جَابِرٍ رضہ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

و روایت است از جابر رض گفت شنیدم من پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ قَبْلَ مَوْتِهٖ بِثَلَاثَةِ اَيَّامٍ يَقُوْلُ لَا يَمُوْتَنَّ اَحَدُكُمْ

وسلم پیش از موت او بسه روز که میگفت باید نمیرد یکے از شما

اِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

مگر آنکه نیک دارد گمان خود را بخدا رواه مسلم و روایت از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضہ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی ہریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

اَكْثِرُوْا ذِكْرَ هَادِمِ اللَّذَّاتِ الْمَوْتِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

بسیار کنید یاد ویران کننده و قطع کننده لذتها را که موت است رواه ترمذی

وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رضہ اَنَّ نَبِيَّ اللهِ

و نسائی و ابن ماجه و روایت است از ابن مسعود رض بدرستیکه آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ذَاتَ يَوْمٍ لِاَصْحَابِهٖ اسْتَحْيُوْا

صلی الله علیه وسلم فرمود روزے بیاران خود شرم دارید

مِنَ اللهِ حَقَّ الْحَيَاءِ قَالُوْا اِنَّا نَسْتَحْيِيْ مِنَ اللهِ يَا نَبِيَّ اللهِ وَالْحَمْدُ

از خدا چنانکه باید شرم داشتن گفتند صحابه که ما شرم میداریم از خدا اے پیغمبر خدا و حمد و سپاس

لِلّٰهِ قَالَ لَيْسَ ذٰلِكَ وَلٰكِنْ مَنِ اسْتَحْيٰى مِنَ اللهِ حَقَّ الْحَيَاءِ

مر خدا را بر توفیق دادن وے فرمود نیست این حق حیا ولیکن کسے که شرم دارد از خدا حق شرم داشتن

فَلْيَحْفَظِ الرَّاْسَ وَمَا وَعٰى وَلْيَحْفَظِ الْبَطْنَ وَمَا حَوٰى

پس باید که نگاه دارد سر را و نگاه دارد چیزیرا که جمع کرده است آن سر و باید که نگاه دارد شکم را از اکل حرام چیزیکه جمع

وَلْيَذْكُرِ الْمَوْتَ وَالْبِلٰى وَمَنْ اَرَادَ الْاٰخِرَةَ تَرَكَ زِيْنَةَ

و باید که یاد دارد مرگ را و پوسیده شدن استخوان را و کسے که خواهد ثواب آخرت ترک دهد آرایش

الدُّنيا فمن فعل ذٰلك فقد استحيى من الله حقّ الحياء رواه

دنیارا پس کسے کہ کند این مذکور را پس بتحقیق شرم داشت از خدا حق شرم داشتن رواه

أحمد والترمذي وعن عبد الله بن عمرو رض قال قال

احمد و ترمذی و روایت است از عبد الله بن عمرو رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم تحفة المؤمن الموت

پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم تحفه و هدیه مسلمان مرگ است

رواه البيهقي في شعب الإيمان وعن عبيد الله

یعنے موصل بجنت و قرب اوست روا بیهقی در شعب الایمان و روایت است از عبید الله

ابن خالد رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

بن خالد رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله علیه وسلم

موت الفجاءة أخذة الأسف رواه أبو داود وزاد

موت ناگہانی گرفتن خشم است رواه ابو داود و زیاده کرد

البيهقي في شعب الإيمان ورزين في كتابه أخذة أسف

بیهقی در شعب الایمان و رزین در کتاب خود این لفظ را گرفتن غضب است

للكافر ورحمة للمؤمنين وعن جابر رض قال قال

مر کافران را و مهربانی حق تعالے مر مومنان را و روایت است از جابر رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم لا تمنّوا الموت فإنّ هول

پیغامبر خدا صلے الله علیه وسلم که آرزو نکنید مرگ را زیرا که بدرستی ترس

المطلع شديد وإنّ من السعادة أن يطول عمر العبد

مطلع سخت است و بدرستی که از نیک بختی است که دراز شود عمر بنده

ويرزقه الله عزّ وجلّ الإنابة رواه أحمد وعن

و روزی گرداند او را خدا تعالی رجوع و توجه بجناب خود رواه احمد و روایت است از

أَبِي أُمَامَةَ رض قَالَ جَلَسْنَا إِلَى رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَّرَنَا

ابی امامه رض گفت که نشستیم روبروے پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم پس یاد داشتیارا

وَرَقَّقَنَا فَبَكَى سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ رض فَأَكْثَرَ الْبُكَاءَ فَقَالَ يَا لَيْتَنِي

احوال آخرت و نرم گردانید دلہا را پس گریہ کرد سعد ابن ابی وقاص رض پس بسیار گریہ کرد پس گفت اے کاشکے

مُتُّ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا سَعْدُ أَعِنْدِي تَتَمَنَّى

بمردمے پس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم اے سعد آیا نزد من آرزو میکنی

الْمَوْتَ فَرَدَّدَ ذٰلِكَ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ قَالَ يَا سَعْدُ إِنْ كُنْتَ

موت را که نامرضی حق است پس تکرار کرد آنحضرت صلعم این لفظ را سه بار پس تر فرمود اے سعد اگر ہستی تو

خُلِقْتَ لِلْجَنَّةِ فَمَا طَالَ عُمُرُكَ وَحَسُنَ مِنْ عَمَلِكَ فَهُوَ خَيْرٌ

که پیدا کرده شدی براے بہشت پس ہرچه دراز شود عمر تو و نیک باشد عمل تو پس آن بہتر است

لَكَ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ حَارِثَةَ بْنِ مُضَرِّبٍ رض قَالَ دَخَلْتُ

مرترا رواه احمد و روایت است از حارث بن مضرب رض گفت در آمدم من

عَلَى خَبَّابٍ وَقَدِ اكْتَوَى سَبْعًا فَقَالَ لَوْلَا أَنِّي سَمِعْتُ

بر خبّاب وحال آنکه داغ سوخته بود خباب بر بدن ہفت جا پس گفت خباب اگر نمی بود که شنیدم

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمُ

پیغمبر خدا را صلے اللہ علیہ وسلم که میگفت باید که تمنا نکند یکے از شما

الْمَوْتَ لَتَمَنَّيْتُهُ وَلَقَدْ رَأَيْتُنِي مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

مرگ را ہر آئینه آرزو میکردم او را و تحقیق دیدم و دانستم خود را با پیغمبر خدا صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا أَمْلِكُ دِرْهَمًا وَإِنَّ فِي جَانِبِ بَيْتِي

علیه وسلم که مالک نبودم یک درہم را و بدرستی در گوشه خانه من

الْآنَ لَأَرْبَعِيْنَ أَلْفَ دِرْهَمٍ ثُمَّ أُتِيَ بِكَفَنِهِ فَلَمَّا رَآهُ بَكَى

اکنون ہر آئینه چہل ہزار درہم است پستر آورده شد نزد خباب کفن پس ہرگاه که دید این کفن

قَالَ وَلٰكِنْ حَمْزَةُ لَمْ يُوْجَدْ لَهٗ كَفَنٌ اِلَّا بُرْدَةٌ مَلْحَاءُ اِذَا جُعِلَتْ

گفت ولیکن حمزہ بن عبد المطلب یافتہ نشد برائے وے کفن مگر چادریکہ در وے خطوط سیاہ سفید بود چون گردانیدہ می شد

عَلٰی رَأْسِهٖ قَلَصَتْ عَنْ قَدَمَيْهِ وَاِذَا جُعِلَتْ عَلٰی قَدَمَيْهِ

بر سر وے کوتاہ می آمد از پایہائے وے و چون گردانیدہ می شد بر پایہائے وے

قَلَصَتْ عَنْ رَأْسِهٖ حَتّٰی مُدَّتْ عَلٰی رَأْسِهٖ وَجُعِلَ عَلٰی

کوتاہ می آمد از سر وے تا آنکہ کشیدہ شد آن بردہ بر سر حمزہ رضی اللہ عنہ و گردانیدہ شد بر

قَدَمَيْهِ الْاِذْخِرُ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ اِلَّا اَنَّهٗ لَمْ يَذْكُرْ

پایہائے حمزہ رضی اللہ عنہ گیاہ کہ مشہور است در مکہ معظمہ رواہ احمد و ترمذی مگر ترمذی ذکر نکرد

ثُمَّ اُتِيَ بِكَفَنِهٖ الخ

ثم اتی بکفنہ تا آخر

بَابُ مَا يُقَالُ عِنْدَ مَنْ حَضَرَهُ الْمَوْتُ

باب در بیان چیزیکہ گفتہ میشود نزد کسیکہ حاضر شدہ او را موت

عَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ وَاَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَا قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

روایت است از ابی سعید و ابی ہریرہ رض گفتند این ہر دو کہ فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِّنُوْا مَوْتَاكُمْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ رَوَاهُ

صلے اللہ علیہ وسلم تلقین کنید مردہائے خود را کلمہ طیب را کہ لا الٰہ الا اللہ محمد رسول اللہ

مُسْلِمٌ وَعَنْ اُمِّ سَلَمَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

رواہ مسلم و روایت است از ام سلمہ رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا حَضَرْتُمُ الْمَرِيْضَ اَوِ الْمَيِّتَ فَقُوْلُوْا

اللہ علیہ وسلم وقتیکہ حاضر شوید شما بیمار را یا میتے را کہ نزدیک موت رسیدہ پس گوئید

خَيْرًا فَاِنَّ الْمَلٰٓئِكَةَ يُؤَمِّنُوْنَ عَلٰی مَا تَقُوْلُوْنَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

خیرے را زیرا کہ فرشتگان آمین میگویند بر آنچہ میگوئید شما و دعا کنید رواہ مسلم

وَعَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ

و هم از ام سلمه است گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم نیست هیچ

مُسْلِمٍ تُصِيْبُهُ مُصِيْبَةٌ فَيَقُوْلُ مَا أَمَرَهُ اللّٰهُ بِهِ إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا

مسلمانی که برسد او را مصیبتی پس بگوید چیزی را که امر کرده است خدا تعالی گفتن آن کلمه

إِلَيْهِ رَاجِعُوْنَ اَللّٰهُمَّ أْجُرْنِيْ فِيْ مُصِيْبَتِيْ وَأَخْلِفْ لِيْ خَيْرًا

استرجاعست سابق و این کلمه آخر یعنی بار خدایا اجر ده مرا در مصیبت من و بدل گردان مرا بهتر

مِنْهَا إِلَّا أَخْلَفَ اللّٰهُ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا فَلَمَّا مَاتَ أَبُوْ سَلَمَةَ قُلْتُ

از آن مگر آنکه بدل میگرداند خدا برای وی بهتر از آن چون فوت شد ابو سلمه گفتم

أَيُّ الْمُسْلِمِيْنَ خَيْرٌ مِنْ أَبِيْ سَلَمَةَ أَوَّلُ أَهْلِ بَيْتٍ هَاجَرَ

که کدام یکی از مسلمانان بهتر است از ابی سلمه که بدل او بمن آید که او اول اصحاب خانه بود که هجرت کرد

إِلَى رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ إِنِّيْ قُلْتُهَا فَأَخْلَفَ

بسوی پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم پس بدرستی من با وجود این استبعاد کلمه اللهم اجرنی تا آخر

اللّٰهُ لِيْ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

خدا تعالی برای من رسول الله صلی الله علیه و سلم را رواه مسلم

وَعَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و هم از ام سلمه رض است گفت در آمد آنحضرت صلی الله علیه و سلم

عَلَى أَبِيْ سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصَرُهُ فَأَغْمَضَهُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الرُّوْحَ

بر ابو سلمه حال آنکه تحقیق بازمانده بود چشم ابی سلمه پس فرو خوابانید آنحضرت بصر را بعد

إِذَا قُبِضَ تَبِعَهُ الْبَصَرُ فَضَجَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فَقَالَ

که جان چون قبض کرده شود پیروی میکند او را بصر پس بانگ و فریاد کردند مردان از خانه ابی سلمه

لَا تَدْعُوْا عَلَى أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ فَإِنَّ الْمَلٰئِكَةَ

آن حضرت دعا مکنید بر ذاتهای خود مگر به نیکی زیرا که فرشتگان

يُؤمِنُونَ عَلٰى مَا تَقُولُونَ ثُمَّ قَالَ اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ

آمین میگویند بر چیزی که میگوئید شما پس گفت آنحضرت خداوندا بیامرز ابی سلمه را

وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي

و بلند گردان پایه او را در کسانیکه راه راست نموده شده اند و خلیفه شو در پس وی در

الْغَابِرِينَ وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعٰلَمِينَ وَافْسَحْ لَهُ

باقی ماندگان وی و بیامرز ما را و مر او را ای پروردگار جهانیان و فراخی کن مر او را

فِي قَبْرِهِ وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَائِشَةَ رض

در قبر او و روشن گردان مر او را در قبرش رواه مسلم و روایت است از عائشه صدیقه رض

قَالَتْ إِنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ تُوُفِّيَ

که گفت بدرستی که پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم وقتی که وفات یافت

سُجِّيَ بِبُرْدٍ حِبَرَةٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ

پوشیده شد بجامه حبر یعنی برد یمانی مخطط متفق علیه روایت است از معاذ بن جبل رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ آخِرُ

گفت آنحضرت صلی الله علیه و سلم کسیکه باشد آخر

كَلَامِهِ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

سخن او لا اله الا الله می در آید بهشت را روایت کرد آنرا ابوداود

وَعَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از معقل بن یسار رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْرَءُوا سُورَةَ يٰسٓ عَلٰى مَوْتَاكُمْ رَوَاهُ

علیه و سلم بخوانید سوره یس بر مرده های شما یعنی کسیکه بموت قریب است رواه

أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَائِشَةَ رض

احمد و ابو داود و ابن ماجه و روایت است از عائشه رضی الله تعالی عنها

قَالَتْ إِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَّلَ عُثْمَانَ

گفت بدرستیکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم بوسه داد عثمان

ابْنَ مَظْعُوْنٍ وَهُوَ مَيِّتٌ وَهُوَ يَبْكِيْ حَتّٰى سَالَ دُمُوْعُ

ابن مظعون را و حال آنکه وی مرده بود و آنحضرت گریه می کرد تا آنکه روان شد اشکهای

النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلٰى وَجْهِ عُثْمَانَ رَوَاهُ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بروی عثمان رواه

التِّرْمِذِيُّ وَأَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهَا قَالَتْ

ترمذی و ابوداود و ابن ماجه وهم از عائشه رض مرویست که گفت

إِنَّ أَبَا بَكْرٍ رض قَبَّلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ

بدرستی که ابوبکر رض بوسه داد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم را و حال آنکه

مَيِّتٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ حُصَيْنِ بْنِ وَحْوَحٍ

آنحضرت مرده بود رواه ترمذی و ابن ماجه و روایت است از حصین بن وحوح

أَنَّ طَلْحَةَ بْنَ الْبَرَاءِ مَرِضَ فَأَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

بدرستی که طلحه بن براء انصاری بیمار شد پس آمد او را پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَعُوْدُهُ فَقَالَ إِنِّيْ لَا أُرٰى طَلْحَةَ إِلَّا قَدْ حَدَثَ بِهِ

وسلم در حالیکه عیادت می کند او را پس فرمود بدرستی که من گمان نمی برم طلحه را مگر آنکه تحقیق

الْمَوْتُ فَآذِنُوْنِيْ بِهٖ وَعَجِّلُوْا فَإِنَّهٗ لَا يَنْبَغِيْ لِجِيْفَةِ

مرگ پس خبر کنید مرا بموت وی و شتابی کنید در تجهیز و تکفین زیرا که سزاوار نیست مرده

مُسْلِمٍ أَنْ تُحْبَسَ بَيْنَ ظَهْرَانِيْ أَهْلِهٖ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ

مسلمانی را که بند داشته شود در میان اهل خانه وی زیرا که مبادا گنده شود رواه ابوداود

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جَعْفَرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از عبدالله بن جعفر رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقِّنُوْا مَوْتَاكُمْ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيْمُ الْكَرِيْمُ

علیہ وسلم تلقین کنید مردہاے شمارا این کلمہ توصیف باین صفت وبشارت بعفو وکرم الٰہی است تاکہ امید ارجاں دہد

سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيْمِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ ؕ

اشارت بعظمت کبریائی حق است تا بشوق حضور درگاہ نعمت عزت وعظمت بیدوقت تا رفتن ازین محنت آباد شاد وراضی باشد بخصوص معنی ربوبیت ...

قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ كَيْفَ لِلْأَحْيَاءِ قَالَ أَجْوَدُ وَأَجْوَدُ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

گفتند صحابہ ای پیغمبر خدا چگونہ است این اذکار مرزندگان را اگر بیاموزیم تلقین کنیم فرمود بہتر وبہتر است رواہ ابن ماجہ

بَابُ سَكْرَةِ الْمَوْتِ وَمَا يَلْحَقُ الْمَيِّتَ بَعْدَ مَوْتِهِ

باب در بیان سکرات موت وآنچہ لاحق می شود مردہ را بعد از موت وے

وَلَوْ تَرٰى إِذْ يَتَوَفَّى الَّذِيْنَ كَفَرُوا الْمَلٰٓئِكَةُ يَضْرِبُوْنَ وُجُوْهَهُمْ

وتعجب می کردے اگر می دیدے چون قبض ارواح کافران میکنند فرشتگان میزنند بر روے ایشان

وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوْقُوْا عَذَابَ الْحَرِيْقِ ذٰلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيْكُمْ

وبرپشت ایشان ومیگویند بچشید عذاب سوزان این بسبب آن کردار است کہ پیش فرستادہ است دستہا

وَأَنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيْدِ ۚ وَلَوْ تَرٰى إِذِ الظّٰلِمُوْنَ

وتحقیق کہ خدای ظلم کنندہ نیست بر بندگان وتعجب کنی چون بنگری وقتیکہ ظالمان

فِيْ غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ بَاسِطُوْا أَيْدِيْهِمْ أَخْرِجُوْا

در شدائد مرگ باشند وفرشتگان دستہا درازمی کنند میگویند بیرون آرید

أَنْفُسَكُمْ أَلْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُوْنِ بِمَا كُنْتُمْ

روحہای خود را امروز جزا دادہ خواہید شد عذاب رسوا کنندہ بسبب آن کہ

تَقُوْلُوْنَ عَلَى اللّٰهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ اٰيٰتِهِ تَسْتَكْبِرُوْنَ ؕ

می گفتید بر خدا ناحق وبسبب آنکہ از تصدیق آیات او سرکشی می کردید

وَلَقَدْ جِئْتُمُوْنَا فُرَادٰى كَمَا خَلَقْنٰكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَّتَرَكْتُمْ

دگوئیم ہر آئینہ آمدید پیش ما تنہا چنانچہ آفریدہ بودیم شمارا اول بار وبگذاشتید

سورۂ انفال ع

سورۂ انعام رکوع ۱۱

مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَآءَ ظُهُورِكُمْ ۚ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَٰٓئِكَةُ

آنچه داده بودیم شما را پس پشت خویش هر آئینه آنانکه فرشتگان قبض ارواح ایشان کردند

ظَالِمِيٓ أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنتُمْ ۖ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ

در حالتیکه ستمگار بودند بر خویشتن فرشتگان گفتند در چه حال بودید شما گفتند بودیم بیچارگان

فِي الْأَرْضِ ۚ قَالُوٓا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا

در زمین گفتند آیا فراخ نبود زمین خدا تا هجرت میکردید در آن

فَأُولَٰٓئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۖ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ۝ إِلَّا

پس این جماعت جای ایشان جهنم است و بد جائیست مگر

الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَآءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ

آنانکه بیچاره اند از مردان و زنان و کودکان هیچ چاره نمی توانند

حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ۝ فَأُولَٰٓئِكَ عَسَى اللَّهُ أَن

و هیچ راه نمی یابند پس آن جماعت نزدیک است که خدا

يَعْفُوَ عَنْهُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ۝ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ

عفو کند از ایشان و هست خدا عفو کننده و آمرزنده و می فرستد بر شما

حَفَظَةً حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا

ملائکه نگاهبان تا وقتیکه بیاید یکی از شما مرگ قبض روح او کنند فرستادگان ما

وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ۝ ثُمَّ رُدُّوٓا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقِّ

و ایشان تقصیر نمیکنند باز گردانیده شوند مردگان بسوی خدا که خداوند ایشان حق است

أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَاسِبِينَ ۝ اللَّهُ يَتَوَفَّى

مر او راست حکم و او شتاب ترین حساب کنندگان است خدا تعالی قبض می کند

الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ

ارواح را نزدیک موت آن و آن روح که نه مرده است قبض آن می کند در میان خواب آن پس نگاه میدارد

الَّتِي قَضَى عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَى إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى

آنرا که حکم موت کرده است بروی وا می گذارد آن دیگر را تا وقتی معین

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

هرآئینه درین مقدمه نشانهاست برای قومیکه تامل می کنند وروایت است از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَيِّتُ تَحْضُرُهُ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم شخص که میرد حاضر میشوند اورا

الْمَلَائِكَةُ فَإِذَا كَانَ الرَّجُلُ صَالِحًا قَالُوا اخْرُجِي أَيَّتُهَا

فرشتگان پس چون میباشد مرد میرنده نیکوکار میگویند فرشتگان بیرون آی ای

النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ كَانَتْ فِي الْجَسَدِ الطَّيِّبِ اخْرُجِي حَمِيدَةً

جان پاک که بوده است در تن پاک. بیرون آی ستوده نزد خدا

وَأَبْشِرِي بِرَوْحٍ وَرَيْحَانٍ وَرَبٍّ غَيْرِ غَضْبَانَ فَلَا يَزَالُ

وخوش باش براحت ورزق پاک در بهشت وپروردگار نا خشم ناکننده پس همیشه است آن نفس

يُقَالُ لَهَا ذَلِكَ حَتَّى تَخْرُجَ ثُمَّ يُعْرَجُ بِهَا إِلَى السَّمَاءِ

که گفته میشود مر اورا آن کلام مذکور از روح وبشارت تا آنکه بیرون می آید پستر برداشته می شود اورا بسوی آسمان

فَيُفْتَحُ لَهَا فَيُقَالُ مَنْ هَذَا فَيَقُولُونَ فُلَانٌ فَيُقَالُ مَرْحَبًا

پس کشاده میشود برای وی در آسمان پس گفته می شود کیست این پس می گویند ملائکه که فلان بن فلان است پس گفته میشود فراخی جای

بِالنَّفْسِ الطَّيِّبَةِ كَانَتْ فِي الْجَسَدِ الطَّيِّبِ حَمِيدَةً وَأَبْشِرِي

بجان پاک را که بود در تن پاک درآی ستوده وخوش باش

بِرَوْحٍ وَرَيْحَانٍ وَرَبٍّ غَيْرِ غَضْبَانَ فَلَا تَزَالُ يُقَالُ لَهَا

براحت ورزق وپروردگار خشم نکننده پس همیشه است آن نفس که گفته می شود مر اورا

ذَلِكَ حَتَّى تَنْتَهِيَ إِلَى السَّمَاءِ الَّتِي فِيهَا اللهُ فَإِذَا كَانَ

آن کلام ... می شود از آسمانی به آسمان دیگر تا آنکه میرسد بآسمانیکه در وی خدا است یعنی رحمت خاص حق می باشد

الرَّجُلُ السُّوْءِ قَالَ اخْرُجِيْ اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْخَبِيْثَةُ كَانَتْ

مرد بد می گوید یکے از فرشتگان حاضر بیرون آئی ای جان پلید کہ بودی

فِي الْجَسَدِ الْخَبِيْثِ اخْرُجِيْ ذَمِيْمَةً وَّاَبْشِرِيْ بِحَمِيْمٍ

در تن پلید بیرون آئی نکوہیدہ وخوش باش بآب گرم

وَّغَسَّاقٍ وَّاٰخَرَ مِنْ شَكْلِهٖ اَزْوَاجٌ فَمَا تَزَالُ يُقَالُ

وریم و بعذاب دیگر کہ مشابہ عذاب مذکور اند بطرح پس ہمیشہ است کہ گفتہ می شود

لَهَا ذٰلِكَ حَتّٰى تَخْرُجَ ثُمَّ يُعْرَجُ بِهَا اِلَى السَّمَاءِ فَيُفْتَحُ لَهَا فَيُقَالُ مَنْ

نفس را این کلمہ تا آنکہ بیرون می آید پس بردا شتہ میشود بسوی آسمان پس کشادہ میشود برای وی در آسمان پس گفتہ میشود کہ

هٰذَا فَيُقَالُ فُلَانٌ فَيُقَالُ لَا مَرْحَبًا بِالنَّفْسِ الْخَبِيْثَةِ كَانَتْ فِي

این پس گفتہ میشود کہ فلان بن فلان است پس گفتہ میشود کہ مباد فراخی جای جان پلید را کہ بود در

الْجَسَدِ الْخَبِيْثِ ارْجِعِيْ ذَمِيْمَةً فَاِنَّهَا لَا تُفْتَحُ لَكِ

تن پلید بگرد نکوہیدہ زیرا کہ کشادہ نشود برای تو

اَبْوَابُ السَّمَاءِ فَتُرْسَلُ مِنَ السَّمَاءِ ثُمَّ تَصِيْرُ اِلَى الْقَبْرِ

درہای آسمان پس فرستادہ وانداختہ میشود بر زمین از آسمان پس باز میگردد بسوی قبر

رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

روایت کرد ابن ماجہ وہم از ابی ہریرہ روایت است بدرستیکہ پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِذَا خَرَجَتْ رُوْحُ الْمُؤْمِنِ تَلَقَّاهَا

علیہ وسلم فرمود چون بیرون می آید جان مسلمان پیش می آیند او را

مَلَكَانِ يُصْعِدَانِهَا قَالَ حَمَّادٌ فَذَكَرَ مِنْ طِيْبِ رِيْحِهَا

دو فرشتہ کہ بالا میبرند آنرا گفت حماد کہ یکی از راویان این حدیث است پس ذکر کردہ ابو ہریرہ یا آنحضرت از خوشبوئی روح

وَذَكَرَ الْمِسْكَ قَالَ وَيَقُوْلُ اَهْلُ السَّمَاءِ رُوْحٌ طَيِّبَةٌ

و ذکر کردہ مشک را گفت ابو ہریرہ یا آنحضرت ومیگویند آسمانیان جانیست پاک

جَاءَتْ مِنْ قِبَلِ الْاَرْضِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْكِ وَعَلٰى جَسَدٍ

کہ آمدہ است از جانب زمین درود فرستد خدا تعالی بر تو و بر تنے

كُنْتِ تَعْمُرِيْنَهٗ فَيُنْطَلَقُ بِهٖ اِلٰى رَبِّهٖ ثُمَّ يَقُوْلُ انْطَلِقُوْا

کہ آباد ان را زندہ میداشتی تو آنرا پس پیش بردہ میشود او را بسوی پروردگار وے پس میگوید ببرید

بِهٖ اِلٰى اٰخِرِ الْاَجَلِ قَالَ وَاِنَّ الْكَافِرَ اِذَا خَرَجَتْ رُوْحُهٗ

او را بسوی آخرت کہ مراد از آن قیامت است فرمود آنحضرت و بدرستیکہ کافر چون بیرون می آید روح او

قَالَ حَمَّادٌ وَذَكَرَ مِنْ نَتْنِهَا وَذَكَرَ لَعْنًا وَيَقُوْلُ اَهْلُ

گفت حماد و ذکر کرد ابوہریرہ یا آنحضرت از بوی ناخوش آن روح و ذکر کرد لعنت را و می گویند

السَّمَاءِ رُوْحٌ خَبِيْثَةٌ جَاءَتْ مِنْ قِبَلِ الْاَرْضِ فَيُقَالُ

آسمانیان جانیست پلید کہ آمدہ است از جانب زمین پس گفتہ میشود

انْطَلِقُوْا بِهٖ اِلٰى اٰخِرِ الْاَجَلِ قَالَ اَبُوْهُرَيْرَةَ رضی فَرَدَّ رَسُوْلُ اللّٰهِ

ببرید او را بسوی آخرت کہ مراد بآن قیامت است گفت ابوہریرہ رض پس باز گردانید آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَيْطَةً كَانَتْ عَلَيْهِ عَلٰى اَنْفِهٖ

صلی الله علیه وسلم چادری کہ بود بروی بر بینی خود

هٰكَذَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

ہمچنین روایت کرد مسلم و ہم از ابی ہریرہ رض مرویست گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا حُضِرَ الْمُؤْمِنُ اَتَتْ مَلٰٓئِكَةُ

الله علیه وسلم چون حاضر کردہ میشود مومن یعنی حاضر میشود او را موت می آیند ملائکہ

الرَّحْمَةِ بِحَرِيْرَةٍ بَيْضَاءَ فَيَقُوْلُوْنَ اخْرُجِيْ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً

رحمت با ابریشم پارہ سفید پس میگویند فرشتگان بیرون آی خوشنود از خدا خوشنودی کردہ شدہ

عَنْكِ اِلٰى رَوْحِ اللّٰهِ وَرَيْحَانٍ وَّرَبٍّ غَيْرِ غَضْبَانَ فَتَخْرُجُ

از تو بسوی راحت کہ از جانب خداست و بسوی رزق روحانی و پروردگار خشم نکنندہ پس بیرون می آید

كَأَطْيَبِ رِيحِ الْمِسْكِ حَتّٰى أَنَّهُ لَيُنَاوِلُهُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا

روح ہمچو بہترین بوی مشک تا آنکه هر آئینه میدہند آں روح را بعضے از فرشتگاں بعضے را یعنی دست بدست

حَتّٰى يَاتُوا بِهِ أَبْوَابَ السَّمَاءِ فَيَقُولُونَ مَا أَطْيَبَ هٰذِهِ الرِّيحَ الَّتِي

تا آنکه می آرند اورا نزد درہاے آسمان پس می گویند ملائیکه چه خوش است ایں بوے که

جَاءَتْكُمْ مِنَ الْأَرْضِ فَيَاتُونَ بِهِ أَرْوَاحَ الْمُؤْمِنِينَ فَلَهُمْ

آمده است شمارا از زمین پس می آرند اورا نزد ارواح مومناں پس هر آئینه ارواح مومناں

أَشَدُّ فَرَحًا مِنْ أَحَدِكُمْ بِغَائِبِهِ يَقْدَمُ عَلَيْهِ فَيَسْأَلُونَهُ

سخت تر اند از روی شادمانی از یکے از شما بغایب خود که باز می آید از سفر بروی پس میپرسند اورا

مَاذَا فَعَلَ فُلَانٌ مَاذَا فَعَلَ فُلَانٌ فَيَقُولُونَ دَعُوهُ فَإِنَّهُ

چه شد و چه حال دارد فلاں و فلاں نام آنہاے بزند و حال ایشاں می پرسند پس میگویند که بگذارید

فِي غَمِّ الدُّنْيَا فَيَقُولُ قَدْ مَاتَ أَمَا أَتَاكُمْ فَيَقُولُونَ قَدْ

در غم دنیا است پس میگوید بہ تحقیق مرده است آیا نیامده است پیش شما پس میگویند بہ تحقیق

ذُهِبَ بِهِ إِلٰى أُمِّهِ الْهَاوِيَةِ وَإِنَّ الْكَافِرَ إِذَا احْتُضِرَ

برده شده او را بسوئے مادرِ او که آتش دوزخ است و بدرستیکه کافر وقتیکه حاضر می شود او را موت

أَتَتْهُ مَلٰئِكَةُ الْعَذَابِ بِمِسْحٍ فَيَقُولُونَ أُخْرُجِي سَاخِطَةً

می آیند او را ملائکه عذاب بپلاس درشت پس میگویند بروح کافر بیروں آئی ناخوشنود

مَسْخُوطًا عَلَيْكِ إِلٰى عَذَابِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ فَتَخْرُجُ كَأَنْتَنِ

و ناخوشنودی کرده شده بر تو بسوے عذاب خدا عزّ و جل پس بیروں می آید روح ہمچو ناخوش ترین بوی گنده ترین

رِيحِ جِيفَةٍ حَتّٰى يَاتُونَ بِهِ إِلٰى بَابِ الْأَرْضِ فَيَقُولُونَ

بوے مرده تا آنکه می آرند او را نزد در زمین پس می گویند

مَا أَنْتَنَ هٰذِهِ الرِّيحَ حَتّٰى يَاتُونَ بِهِ أَرْوَاحَ الْكُفَّارِ رَوَاهُ

چه گنده است ایں بوئے تا آنکه می آرند اورا نزد ارواح کافراں رواه

أحمد والنسائي وعن البراء بن عازب رضـ قال خرجنا مع

احمد والنسائی و روایت است از براء ابن عازب رضـ گفت بیرون آمدیم ما

النبي صلى الله عليه وسلم في جنازة رجل من الأنصار

به آنحضرت صلی الله علیه وسلم در جنازه مردے از انصار

فانتهينا إلى القبر ولما يلحد فجلس رسول الله صلى الله

پس آخر رسیدیم تا قبر و لحد کرده نه شده بود و پس نشست پیغمبر خدا صلی الله

عليه وسلم وجلسنا حوله كأن على رءوسنا الطير

علیه وسلم و نشستیم ما گرد آں حضرت سر فرو برده گویا بر سرہا پرنده نشسته است

وفي يده عود ينكت به في الأرض فرفع رأسه فقال

و در دست آں حضرت چوبی بود که می کاوید و خط می کشید بآں چوب زمین پس برداشت سر خود را پس

استعيذوا بالله من عذاب القبر مرتين أو ثلثا ثم قال

پناه جوید بخدا از عذاب قبر دو بار گفت این سخن را یا سه بار پس گفت آنحضرت

إن العبد المؤمن إذا كان في انقطاع من الدنيا وإقبال

بدرستیکه بنده مسلمان وقتی که می باشد در بریدگی از دنیا و میباشد در روآوردن

من الآخرة نزل إليه ملئكة من السماء بيض الوجوه

با طرف آخرت فرود می آیند بسوی وی فرشتگان از آسمان که رویهای ایشان سفید است

كأن وجوههم الشمس معهم كفن من أكفان الجنة

گویا که رویهای ایشان آفتاب است با ایشان کفنی است از کفنهاے بهشت

وحنوط من حنوط الجنة حتى يجلسوا منه مد البصر

و حنوط است از حنوطهاے بهشت تا آنکه می نشینند این فرشتگان از میت دور تا درازی بصر

ثم يجيء ملك الموت عليه السلام حتى يجلس عند رأسه فيقول

باز می آید فرشته موت که عزرائیل است تا آنکه می نشیند نزد سر میت پس می گوید

أَيَّتُهَا النَّفْسُ الطَّيِّبَةُ اخْرُجِي إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّنَ اللّٰهِ وَرِضْوَانٍ

ای جان پاک بیرون آی بسوے آمرزش از خدا و رضا ے عظیم از وے فرمود

قَالَ فَتَخْرُجُ تَسِيلُ كَمَا تَسِيلُ الْقَطْرَةُ مِنَ السِّقَاءِ فَيَأْخُذُهَا

آں حضرت پس بیرون آید روح در حالیکه روان باشد چنانکه روان میگردد آب از مشک پس میگیرد ملک الموت اوراه

فَإِذَا أَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوهَا فِي يَدِهِ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتَّى يَأْخُذُوهَا

پس چون میگیرد ملک الموت آنرا نمیگذارند فرشتگان آں روح را در دست ملک الموت یک پلک زدن تا آنکه میگیرند فرشتگان

فَيَجْعَلُوهَا فِي ذٰلِكَ الْكَفَنِ وَفِي ذٰلِكَ الْحَنُوطِ وَتَخْرُجُ مِنْهَا

پس میکنند آں روح را در آں کفن و در آں حنوط و بیروں آید ازاں روح رایحه که

كَأَطْيَبِ نَفْحَةِ مِسْكٍ وُجِدَتْ عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ قَالَ

ہمچو خوشبو ترین دمیدن بوے مشک که یافته شده است بر روے زمین فرمود آں حضرت

فَيَصْعَدُونَ بِهَا فَلَا يَمُرُّونَ يَعْنِي بِهَا عَلَى مَلَإٍ مِّنَ

پس بالا می برند فرشتگان آنرا پس نمیگذرند فرشتگان یعنی با آں روح بر هیچ جماعتے از

الْمَلٰئِكَةِ إِلَّا قَالُوا مَا هٰذَا الرُّوحُ الطَّيِّبُ فَيَقُولُونَ فُلَانُ

فرشتگاں مگر آنکه میگویند چیست ایں روح پاک پس میگویند فلاں

ابْنُ فُلَانٍ بِأَحْسَنِ أَسْمَائِهِ الَّتِي كَانُوا يُسَمُّونَهُ بِهَا فِي

ابن فلان است میخوانند آنرا به نیکوترین نامهای وی که میخواندند او را بداں نامها در

الدُّنْيَا حَتَّى يَنْتَهُوا بِهَا إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَسْتَفْتِحُونَ

دنیا تا آنکه میرسند با وے تا آسمان که فرود ترین آسمانهاست پس طلب در کشادن میکنند

لَهُ فَيُفْتَحُ لَهُمْ فَيُشَيِّعُهُ مِنْ كُلِّ سَمَاءٍ مُقَرَّبُوهَا إِلَى السَّمَاءِ

برائے وے پس کشاده می شود در برائے ایشاں پس متابعت میکنند او را از ہر آسمان مقربان

الَّتِي تَلِيهَا حَتَّى يُنْتَهَى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَيَقُولُ اللّٰهُ

متصل است تا آنکه با آخر رسیده می شود بآں روح تا آسمان هفتم پس میگوید خدا تعالی

عَزَّ وَجَلَّ اكْتُبُوا كِتَابَ عَبْدِي فِي عِلِّيِّينَ وَاَعِيدُوهُ اِلَى

بنویسید نامهٔ بندهٔ مرا در علیین که نام موضعی است در آسمان و باز گردانید او را

الْاَرْضِ فَاِنِّي مِنْهَا خَلَقْتُهُمْ وَفِيهَا اُعِيدُهُمْ وَمِنْهَا اُخْرِجُهُمْ

بسوے زمین زیرا که من از زمین پیده کرده ام آدمیان را و در زمین باز میگردانم ایشان را

تَارَةً اُخْرٰى قَالَ فَتُعَادُ رُوحُهُ فِي جَسَدِهٖ فَيَاْتِيهِ مَلَكَانِ

بار دگر فرمود آنحضرت پس باز گردانیده میشود روح وے در تن وے پس می آیند میت را دو فرشته

فَيُجْلِسَانِهٖ فَيَقُولَانِ لَهٗ مَنْ رَّبُّكَ فَيَقُولُ رَبِّيَ اللّٰهُ

پس می نشانند او را پس می گویند او را کیست پروردگار تو پس میگوید بنده پروردگار من خدا است

فَيَقُولَانِ لَهٗ مَا دِينُكَ فَيَقُولُ دِينِيَ الْاِسْلَامُ فَيَقُولَانِ

پس میگویند او را چیست دین تو پس میگوید دین من اسلام است پس میگویند

لَهٗ مَا هٰذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ فَيَقُولُ هُوَ رَسُولُ اللّٰهِ

او را چیست این مردے که برانگیخته شده است در شما پس میگوید میت وے پیغمبر خدا است

فَيَقُولَانِ لَهٗ وَمَا عِلْمُكَ فَيَقُولُ قَرَاْتُ كِتَابَ اللّٰهِ فَاٰمَنْتُ

پس میگویند او را چیست دلیل دانستن تو رسالت وی را پس میگوید میت خواندم کتاب خدا را که قرآن است

بِهٖ وَصَدَّقْتُ فَيُنَادِي مُنَادٍ مِّنَ السَّمَاءِ اَنْ صَدَقَ عَبْدِي

باو گرویدم و راست گردانستم پس آواز می دهد آواز دهنده از آسمان که راست گفت بندهٔ من

فَافْرِشُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَاَلْبِسُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَافْتَحُوا لَهٗ بَابًا

پس فرشتے گردانید بندهٔ مرا از بهشت و بپوشانید او را لباسی از بهشت و بکشائید برای وی دروازه

اِلَى الْجَنَّةِ قَالَ فَيَاْتِيهِ مِنْ رَّوْحِهَا وَطِيبِهَا وَيُفْسَحُ لَهٗ فِي

بسوے بهشت فرمود آنحضرت پس می آید او را از راحت بهشت و خوشبوی بهشت پس کشاده میشود برای وی

قَبْرِهٖ مَدَّ بَصَرِهٖ قَالَ وَيَاْتِيهِ رَجُلٌ حَسَنُ الْوَجْهِ حَسَنُ الثِّيَابِ

در قبر وے تا درازی بصر فرمود آنحضرت و می آید او را مردے نیک روے نیکو جامه

طِيْبُ الرِّيْحِ فَيَقُوْلُ اَبْشِرْ بِالَّذِيْ يَسُرُّكَ هٰذَا يَوْمُكَ

خوشبوی پس میگوید آنمرد کہ مژده باد ترا بانچہ شادمان گرداند ترا این روز تست

الَّذِيْ كُنْتَ تُوْعَدُ فَيَقُوْلُ لَهٗ مَنْ اَنْتَ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ

کہ وعده کرده میشدی تو پس میگوید مرده مرآنمرد را کہ چہ کسے تو پس روی تو روی کامل در حسن است

يَجِيْءُ بِالْخَيْرِ فَيَقُوْلُ اَنَا عَمَلُكَ الصَّالِحُ فَيَقُوْلُ رَبِّ اَقِمِ

کہ می آرد نیکی را پس میگوید آنمرد کہ من عمل نیک توام پس می گوید اے پروردگار برپا کن

السَّاعَةَ اَقِمِ السَّاعَةَ حَتّٰى اَرْجِعَ اِلٰى اَهْلِيْ وَمَالِيْ قَالَ

قیامت کہ کنایت از احیا تا آنکہ باز برگردم بسوے اہلخانہ خود و بسوے مال خود فرمود آنحضرت

وَاِنَّ الْعَبْدَ الْكَافِرَ اِذَا كَانَ فِيْ انْقِطَاعٍ مِّنَ الدُّنْيَا

بدرستیکہ بنده کافر وقتے کہ می باشد در بریدگی از دنیا

وَاِقْبَالٍ مِّنَ الْاٰخِرَةِ نَزَلَ اِلَيْهِ مِنَ السَّمَآءِ مَلٰٓئِكَةٌ سُوْدُ

و روے آوردن از آخرت فرود می آیند بسوے وی از آسمان فرشتگان سیاه

الْوُجُوْهِ مَعَهُمُ الْمُسُوْحُ فَيَجْلِسُوْنَ مِنْهُ مَدَّ الْبَصَرِ

روے و با ایشان پلاسہا است و می نشینند از میت تا آنجا کہ نظر کار می کند

ثُمَّ يَجِيْءُ مَلَكُ الْمَوْتِ حَتّٰى يَجْلِسَ عِنْدَ رَأْسِهٖ فَيَقُوْلُ

پستر می آید ملک الموت تا آنکہ می نشیند نزد سر او پس می گوید

اَيَّتُهَا النَّفْسُ الْخَبِيْثَةُ اُخْرُجِيْ اِلٰى سَخَطٍ مِّنَ اللّٰهِ قَالَ

ای جان خبیث بیرون آی بسوی خشم و ناخوشنودی از خدا فرمود آنحضرت

فَتَفَرَّقُ فِيْ جَسَدِهٖ فَيَنْتَزِعُهَا كَمَا يُنْتَزَعُ السَّفُّوْدُ مِنَ

پس پریشان می شود روح در جسد کافر پس میکشد آن روح را ملک الموت چنانکہ کشیده میشود سیخ گرم از

الصُّوْفِ الْمَبْلُوْلِ فَيَاْخُذُهَا فَاِذَا اَخَذَهَا لَمْ يَدَعُوْهَا

پشم تر پس میگیرد ملک الموت آن روح را پس چون میگیرد ملک الموت آن روح را نمیگذارند فرشتگان آن روح را

فِي يَدِهٖ طَرْفَةَ عَيْنٍ حَتّٰى يَجْعَلُوْهَا فِيْ تِلْكَ الْمُسُوْحِ

در دست او چشم زدن تا آنکه می کنند فرشتگان آن روح را دریں مسوح

وَيَخْرُجُ مِنْهَا كَاَنْتَنِ رِيْحِ جِيْفَةٍ وُجِدَتْ عَلٰى وَجْهِ

و بیرون می آید ازاں روح رائحه بد بوی ترین مردار که یافته می شود بر روی

الْاَرْضِ فَيَصْعَدُوْنَ بِهَا فَلَا يَمُرُّوْنَ بِهَا عَلٰى مَلَاٍ مِّنَ

زمین پس بالا می برند فرشتگان او را پس نمی گذرند فرشتگان با او بر جماعتی از

الْمَلٰٓئِكَةِ اِلَّا قَالُوْا مَا هٰذَا الرُّوْحُ الْخَبِيْثَةُ فَيَقُوْلُوْنَ

فرشتگان مگر آنکه می گویند چیست این روح خبیث پس می گویند فرشتگان همراهیان که

فُلَانُ بْنُ فُلَانٍ بِاَقْبَحِ اَسْمَآئِهِ الَّتِيْ كَانَ يُسَمّٰى بِهَا فِي

فلان بن فلان است بخوانند آنرا به بدترین نامها که میخواندند او را بدین نامها در

الدُّنْيَا حَتّٰى يُنْتَهٰى بِهٖ اِلَى السَّمَآءِ الدُّنْيَا فَيُسْتَفْتَحُ لَهٗ

دنیا بمذمت تا آنکه میرسند باوی تا آسمان دنیا پس طلب در کشادن میکنند برای وی

فَلَا يُفْتَحُ لَهٗ ثُمَّ قَرَأَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

پس کشاده نمی شود در برای وی پس تر خواند پیغامبر خدا صلی الله علیه و سلم

لَا تُفَتَّحُ لَهُمْ اَبْوَابُ السَّمَآءِ وَلَا يَدْخُلُوْنَ الْجَنَّةَ حَتّٰى

کشاده نمی شود برای کافراں درهای آسمان و در نمی آیند کافراں در بهشت تا آنکه

يَلِجَ الْجَمَلُ فِيْ سَمِّ الْخِيَاطِ فَيَقُوْلُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ

در آید شتر بآں ضخامت در سوراخ سوزن پس میگوید حق تعالی بزرگ و بلند

اُكْتُبُوْا كِتَابَهٗ فِيْ سِجِّيْنٍ فِي الْاَرْضِ السُّفْلٰى فَتُطْرَحُ

بنویسید نامه او را در سجین که نام جائی است در تحت زمین پایین ترین پس انداخته میشود

رُوْحُهٗ طَرْحًا ثُمَّ قَرَأَ وَمَنْ يُّشْرِكْ بِاللّٰهِ فَكَاَنَّمَا خَرَّ

روح کافر انداختنی سخت پس تر خواند آنحضرت این آیت را که هر که شرک کرد با خدا پس گویا بر افتاد

مِنَ السَّمَاءِ فَتَخْطَفُهُ الطَّيْرُ اَوْ تَهْوِيْ بِهِ الرِّيْحُ فِيْ مَكَانٍ

از آسمان پس میربایند اورا پرندگان یا می اندازد اورا باد در جای

سَحِيْقٍ فَتُعَادُ رُوْحُهٗ فِيْ جَسَدِهٖ وَيَاْتِيْهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهٖ

دور پس عود کرده میشود روح او در تن او و می آید اورا دو فرشته پس می نشانند او

فَيَقُوْلَانِ لَهٗ مَنْ رَّبُّكَ فَيَقُوْلُ هَاهْ هَاهْ لَا اَدْرِيْ فَيَقُوْلَانِ

پس میگویند اورا کیست پروردگار تو پس میگوید کافر ہاہ ہاہ که کلمه تحسر و تحیر است نمی دانم

لَهٗ مَا هٰذَا الرَّجُلُ الَّذِيْ بُعِثَ فِيْكُمْ فَيَقُوْلُ هَاهْ هَاهْ لَا اَدْرِيْ

مر او را چیست حال این مردیکه برانگیخته شده است در شما پس میگوید کافر ہاہ ہاہ در نیافتم کیست

فَيُنَادِيْ مُنَادٍ مِّنَ السَّمَاءِ اَنْ كَذَبَ فَافْرِشُوْهُ مِنَ النَّارِ

پس آواز میدهد آواز دهنده از آسمان که دروغ گفت پس فرش گردانید برای وی از آتش

وَافْتَحُوْا لَهٗ بَابًا اِلَى النَّارِ فَيَاْتِيْهِ مِنْ حَرِّهَا وَسَمُوْمِهَا

وبکشائید برای او دری بسوی آتش پس می آید وی را از حرارت دوزخ و باد گرم از آتش

وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهٗ حَتّٰى تَخْتَلِفَ فِيْهِ اَضْلَاعُهٗ وَيَاْتِيْهِ

و تنگ گردانیده میشود بر کافر قبر او تا آنکه در هم شکند در وی استخوان های پهلوی وی و می آید او را

رَجُلٌ قَبِيْحُ الْوَجْهِ قَبِيْحُ الثِّيَابِ مُنْتِنُ الرِّيْحِ فَيَقُوْلُ

مردی بد شکل و بد جامه گنده بوی پس می گوید آن مرد

اَبْشِرْ بِالَّذِيْ يَسُوْءُكَ هٰذَا يَوْمُكَ الَّذِيْ كُنْتَ تُوْعَدُ

مژده باد ترا با چیزیکه غمگین گرداند ترا این روز تست که وعده کرده می شدی تو

فَيَقُوْلُ مَنْ اَنْتَ فَوَجْهُكَ الْوَجْهُ يَجِيْءُ بِالشَّرِّ فَيَقُوْلُ

پس می گوید میت کافر کیست تو پس روی تو روی کامل است در زشتی که می آرد شر را پس می

اَنَا عَمَلُكَ الْخَبِيْثُ فَيَقُوْلُ رَبِّ لَا تُقِمِ السَّاعَةَ وَفِيْ رِوَايَةٍ

من عمل بد توام پس میگوید میت کافر ای پروردگار من قائم مکن قیامت را و در روایتی دیگر

نَحْوَهُ وَزَادَ فِيْهِ اِذَا خَرَجَ رُوْحُهٗ صَلّٰى عَلَيْهِ كُلُّ مَلَكٍ بَيْنَ

مانند آنچه که مذکور شده است و زیاده کرده در وی که چون بیرون آید جان مومن درود می فرستد بر وی هر

السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ وَكُلُّ مَلَكٍ فِي السَّمَاءِ وَفُتِحَتْ اَبْوَابُ السَّمَاءِ

آسمان و زمین است و هر فرشته که در آسمان است و گشاده شود برای وی درهای آسمان

لَيْسَ مِنْ اَهْلِ بَابٍ اِلَّا وَهُمْ يَدْعُوْنَ اللّٰهَ اَنْ يُعْرَجَ بِرُوْحِهٖ

نیست هیچ جماعت از اهل هیچ دری از درهای آسمان مگر آنکه ایشان میخواهند خدا را و دعا میکنند که برده شود

مِنْ قِبَلِهِمْ وَتُنْزَعُ نَفْسُهٗ يَعْنِي الْكَافِرَ مَعَ الْعُرُوْقِ

از جانب ایشان و کشیده میشود جان وے یعنی جان کافر با رگهاے او

فَيَلْعَنُهٗ كُلُّ مَلَكٍ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ وَكُلُّ مَلَكٍ فِي

پس لعنت می کنند او را هر فرشته که میان آسمان و زمین است و هر فرشته که در میان

السَّمَاءِ وَتُغْلَقُ اَبْوَابُ السَّمَاءِ لَيْسَ مِنْ اَهْلِ بَابٍ اِلَّا وَهُمْ

آسمان است و بسته می شود درهاے آسمان نیستند از اهل هر در مگر آنکه ایشان

يَدْعُوْنَ اللّٰهَ اَنْ لَا يُعْرَجَ رُوْحُهٗ مِنْ قِبَلِهِمْ رَوَاهُ اَحْمَدُ

میخواهند خدا را و دعا کنند که نه برده شود روح او از جانب ایشان رواه احمد

وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ كَعْبٍ عَنْ اَبِيْهِ قَالَ لَمَّا حَضَرَتْ

و روایت است از عبد الرحمن بن کعب از پدر خود گفت هرگاه که حاضر شد

كَعْبًا الْوَفَاةُ اَتَتْهُ اُمُّ بِشْرٍ بِنْتُ الْبَرَاءِ بْنِ مَعْرُوْرٍ

کعب را وفات آمد او را ام بشر بنت براء بن معرور

فَقَالَتْ يَا اَبَا عَبْدِ الرَّحْمٰنِ اِنْ لَقِيْتَ فُلَانًا فَاقْرَأْ عَلَيْهِ

پس گفت اے ابا عبد الرحمن اگر ملاقات بکنی فلاں را پس بخوان بر وے

مِنِّي السَّلَامَ فَقَالَ غَفَرَ اللّٰهُ لَكِ يَا اُمَّ بِشْرٍ نَحْنُ اَشْغَلُ

از جانب من سلام پس گفت کعب بن مالک بیامرزد ترا خداتعالی اے ام بشر ما مشغول تریم

۷ گفته اند که علامت استغفارست

مِنْ ذٰلِكَ فَقَالَتْ يَا اَبَا عَبْدِ الرَّحْمٰنِ اَمَا سَمِعْتَ رَسُوْلَ اللّٰهِ

از ینکه سلام وپیام میرسانم پس گفت ام بشر اے ابو عبدالرحمن آیا نشنیدی تو آنحضرت را

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اِنَّ اَرْوَاحَ الْمُؤْمِنِيْنَ فِيْ طَيْرٍ

صلی الله علیه وسلم که میگفت بدرستیکه ارواح مومنان نهاده شوند درون پرندگان

خُضْرٍ تَعْلُقُ بِشَجَرِ الْجَنَّةِ قَالَ بَلٰى قَالَتْ فَهُوَ ذٰلِكَ رَوَاهُ

سبز که میچرند در بستان بہشت را گفت آرے شنیدم گفت ام بشر پس این آن مقصد کرم است رواه

ابْنُ مَاجَةَ وَالْبَيْهَقِيُّ فِيْ كِتَابِ الْبَعْثِ وَالنُّشُوْرِ

ابن ماجه وبیہقی در کتاب بعث ونشور

وَعَنْ اَبِيْهِ اَنَّهُ كَانَ يُحَدِّثُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

وروایت است از پدر وے بدرستیکه او بود که حدیث میکرد بدرستیکه پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِنَّمَا نَسَمَةُ الْمُؤْمِنِ طَائِرٌ تَعْلُقُ فِيْ شَجَرِ الْجَنَّةِ

علیه وسلم فرمود نیست روح مومن مگر پرنده که می پرد در درختان بہشت

حَتّٰى يَرْجِعَهُ اللّٰهُ فِيْ جَسَدِهٖ يَوْمَ يَبْعَثُهٗ رَوَاهُ مَالِكٌ

تا آنکه بازمیگرداند اورا خدا تعالی در تن او در روزیکه برانگیزد اورا از خاک رواه مالک

وَالنَّسَائِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِيْ كِتَابِ الْبَعْثِ وَالنُّشُوْرِ

ونسائی وبیہقی در کتاب بعث ونشور

وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ قَالَ دَخَلْتُ عَلٰى جَابِرِ بْنِ

وروایت است از محمد بن منکدر گفت درآمدم بر جابر بن

عَبْدِ اللّٰهِ رض وَهُوَ يَمُوْتُ فَقُلْتُ اَقْرِئْ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ

عبدالله رض حال آنکه وے میمیرد پس گفتم بخوان بر آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّلَامَ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

صلی الله علیه وسلم سلام را رواه ابن ماجه

وَعَنْ بُرَيْدَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از بریده رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ اَلْمُؤْمِنُ يَمُوْتُ بِعَرَقِ الْجَبِيْنِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَ

وسلم مومن بمیرد باعرق پیشانی رواه ترمذی و

النَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ

نسائی و ابن ماجه و روایت است از عبدالله بن عمر رضـ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اَحَدَكُمْ اِذَا مَاتَ عُرِضَ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه یکے از شما چون بمیرد ظاهر کرده شود

عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ اِنْ كَانَ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ

بروے نشست گاه او بامداد و شبانگاه اگر باشد آن شخص از اہل بهشت

فَمِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ وَاِنْ كَانَ مِنْ اَهْلِ النَّارِ فَمِنْ اَهْلِ النَّارِ

پس باشد جاے او از بهشت و اگر باشد آنکس از اہل دوزخ پس باشد جاے نشست او از دوزخ

هٰذَا مَقْعَدُكَ حَتّٰى يَبْعَثَكَ اللّٰهُ اِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مُتَّفَقٌ

گفته شود که این جاے نشست تو است تا آنکه برانگیزد ترا خدا تعالی بسوے خود روز قیامت متفق

عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

علیه است و روایت کرده شده است از ابی ہریره رضـ گفت فرمود پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا اُقْبِرَ الْمَيِّتُ اَتَاهُ مَلَكَانِ اَسْوَدَانِ

صلی الله علیه وسلم چون نهاده میشود میت در قبر می آیند او را دو فرشته در صورت آدمی سیاه رنگ

اَزْرَقَانِ يُقَالُ لِاَحَدِهِمَا الْمُنْكَرُ وَلِلْاٰخَرِ النَّكِيْرُ فَيَقُوْلَانِ

کبود چشم گفته میشود مر یکے را از ایشان منکر و دیگرے را نکیر پس میگویند آن هردو

وَمَا كُنْتَ تَقُوْلُ فِيْ هٰذَا الرَّجُلِ فَيَقُوْلُ هُوَ عَبْدُ اللّٰهِ وَرَسُوْلُهُ

چه بود تو که میگفتی در حال این مرد پس میگوید میت که آنمرد بندهٔ خدا و پیغمبر اوست

اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا عبده ورسوله فيقولان

گواهی میدهم بآنکه نیست هیچ معبود مگر خدای و گواهی میدهم که محمد بنده خدا و رسول است پس میگویند هر دو فرشته

قد كنا نعلم انك تقول هذا ثم يفسح له في قبره سبعون

که بدرستیکه بودیم بدانستن که تحقیق تو میگوئی این پس فراخ کرده میشود برای وی در قبر وی هفتاد

ذراعا في سبعين ثم ينور له فيه ثم يقال له نم ثم

ذراع در هفتاد ذراع پس منور کرده شود در قبر او پس گفته میشود برای وی که خواب کن پس

يقول ارجع الى اهلي فاخبرهم فيقولان نم كنومة العروس

میگوید که باز میروم بسوی اهل خانه من پس خبر میدهم ایشانرا پس میگویند هر دو فرشته خواب کن همچو خواب عروس

الذي لا يوقظه الا احب اهله اليه حتى يبعثه الله من

که بیدار نمی کند او را مگر محبوب ترین از اهل وی بسوی وی یعنی زوج تا آنکه برخیزاند او را خدای تعالی از

مضجعه ذلك وان كان منافقا قال سمعت الناس يقولون

جای آرام او که اینست و اگر باشد آن میت منافق میگوید در جواب فرشته که شنیدم من مردمان که میگفتند

قولا فقلت مثله لا ادري فيقولان قد كنا نعلم انك

قولی پس گفتم من مثل آن قول نمیدانم از واقعیت پس میگویند بتحقیق ما دانستیم که تو

تقول ذلك فيقال للارض التئمي عليه فتلتئم عليه فتختلف

میگوئی همچنین پس گفته میشود مر زمین را که بهم آ بر وی پس باهم برمی آید و می پیچد زمین بر وی پس مختلف میشود

اضلاعه فلا يزال فيها معذبا حتى يبعثه الله من مضجعه

پهلوهای وی پس همیشه باشد آن میت در آن قبر عذاب کرده شده تا آنکه برانگیزد او را خدا از آن جای

ذلك رواه الترمذي وعن البراء بن عازب رض

وے رواه ترمذی و روایت است از براء بن عازب رض

عن رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا مات المؤمن

از پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم فرموده چون بمیرد مرد مومن

يَاتِيهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهِ فَيَقُولَانِ لَهُ مَا دِيْنُكَ فَيَقُوْلُ

می آید آن را دو فرشته پس می نشانند او را پس میگویند مر آن میت را که چیست دین تو پس میگوید آن میت

دِيْنِيَ الْإِسْلَامُ فَيَقُوْلَانِ مَا هٰذَا الرَّجُلُ الَّذِيْ بُعِثَ

دین من اسلام است پس میگویند چیست حال آن مرد که برانگیخته شده است

فِيْكُمْ فَيَقُوْلُ هُوَ رَسُوْلُ اللّٰهِ فَيَقُوْلَانِ لَهُ وَمَا يُدْرِيْكَ

در شما پس میگوید مومن که وے فرستادهٔ خدا است پس میگویند مر او را چه دریابید ترا که رسول خدا است

فَيَقُوْلُ قَرَأْتُ كِتَابَ اللّٰهِ فَاٰمَنْتُ بِهٖ وَصَدَّقْتُ فَذٰلِكَ

پس میگوید مومن خواندم کتاب خدا را پس ایمان آوردم بوے و گرویدم پس آنست مراد

قَوْلُهٗ تَعَالٰى يُثَبِّتُ اللّٰهُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي

بقول خداوند تعالی مراد تثبیت درین قول جواب فرشتگان است در قبر

الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا الاٰيَه قَالَ فَيُنَادِيْ مُنَادٍ مِّنَ السَّمَآءِ

بر آن وجه که مذکور شده فرمود آنحضرت پس آواز میدهد آواز دهنده از آسمان

اَنْ صَدَقَ عَبْدِيْ فَافْرِشُوْهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَاَلْبِسُوْهُ مِنَ

که راست گفت بندهٔ من گسترانید برائے بنده فرشے از فرشهای بهشت و بپوشانید او را از

الْجَنَّةِ وَافْتَحُوْا لَهٗ بَابًا اِلَى الْجَنَّةِ فَيُفْتَحُ لَهٗ قَالَ فَيَاْتِيْهِ

پوششهاے جنت و بکشائید برائے وے درے بسوے بهشت پس کشاده میشود برائے وے در پس فرمود آنحضرت پس

مِنْ رَوْحِهَا وَطِيْبِهَا وَيُفْسَحُ لَهٗ فِيْهَا مَدَّ بَصَرِهٖ وَاَمَّا

اندر آید راحت بهشت و نسیم آن و فراخ کرده میشود او را در جانب بهشت تا غایتے که میرسد نظر وے و لیکن

الْكَافِرُ فَذَكَرَ مَوْتَهٗ قَالَ وَيُعَادُ رُوْحُهٗ فِيْ جَسَدِهٖ وَ

کافر پس ذکر کرد آنحضرت مرگ او را فرمود دوباره آورده میشود روح او در تن وے و

يَاْتِيْهِ مَلَكَانِ فَيُجْلِسَانِهٖ فَيَقُوْلَانِ مَنْ رَّبُّكَ فَيَقُوْلُ

می آیند وے را دو فرشته پس می نشانند او را پس میگویند کیست پروردگار تو پس میگوید کافر

ترجمه: یعنی ثابت میدارد خدای تعالی آن کسان را که ایمان آوردند بقول ثابت در زندگی دنیا و در آخرت ۱۲

هَاهْ هَاهْ لَا أَدْرِي فَيَقُولَانِ لَهُ مَا دِينُكَ فَيَقُولُ هَاهْ

آه آه نمی دانم و درمی یابم پس میگویند مراورا چیست دین تو پس میگوید آه

هَاهْ لَا أَدْرِي فَيَقُولَانِ مَا هٰذَا الرَّجُلُ الَّذِي بُعِثَ فِيكُمْ

آه نمی دانم و درمی یابم پس میگویند چیست حال این مرد که برانگیخته شده است در شما

فَيَقُولُ هَاهْ هَاهْ لَا أَدْرِي فَيُنَادِي مُنَادٍ مِنَ السَّمَاءِ أَنْ

پس میگوید آه آه نمی دانم و درمی یابم پس آواز میدهد آواز دهنده از آسمان که

كَذَبَ فَافْرِشُوهُ مِنَ النَّارِ وَأَلْبِسُوهُ مِنَ النَّارِ وَافْتَحُوا لَهُ

دروغ گفت این کافر پس بگسترانید فرشی برای وی از آتش و بپوشانید اورا از پوشش دوزخ و بگشائید برای وی

بَابًا إِلَى النَّارِ قَالَ فَيَأْتِيهِ مِنْ حَرِّهَا وَسَمُومِهَا قَالَ

دری بسوی دوزخ فرمود آنحضرت پس می آید اورا از گرمی و تاب آتش و باد گرم آن گفت آنحضرت

وَيُضَيَّقُ عَلَيْهِ قَبْرُهُ حَتَّى تَخْتَلِفَ فِيهِ أَضْلَاعُهُ ثُمَّ

و تنگ کرده میشود بر کافر گور او تا آنکه مختلف و متبدل گردد در قبر دے استخوانهاے او پستر

يُقَيَّضُ لَهُ أَعْمَى وَأَصَمُّ مَعَهُ مِرْزَبَّةٌ مِنْ حَدِيدٍ

مسلط گردانیده میشود برو کور و کر که نمی شنود و گوش نمی دهد بجز یاد او با وے کلوخ کوب است از آهن

لَوْ ضُرِبَ بِهَا جَبَلٌ لَصَارَ تُرَابًا فَيَضْرِبُهُ بِهَا ضَرْبَةً

اگر زده شود برکوهے هر آئینه میگردد خاک پس میزند اورا بآن زدنی

يَسْمَعُهَا مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِلَّا الثَّقَلَيْنِ فَيَصِيرُ

میشنود آواز زدن را هر چه درمیان مشرق و مغرب است مگر جن و انس پس میگردد کافر

تُرَابًا ثُمَّ يُعَادُ فِيهِ الرُّوحُ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنْ

خاک پس باز آورده میشود روح در بدن او رواه احمد و ابوداؤد و روایت است

عُثْمَانَ رضـ أَنَّهُ كَانَ إِذَا وَقَفَ عَلَى قَبْرٍ بَكَى حَتَّى يَبُلَّ لِحْيَتَهُ

از عثمان رضـ مر ستیکه بود وے رضـ چون می ستاد بر سر گورے میگریست تا آنکه تر میساخت ریش خود را

فَقِيْلَ لَهٗ تُذْكَرُ الْجَنَّةُ وَالنَّارُ فَلَا تَبْكِيْ وَتَبْكِيْ مِنْ هٰذَا

پس گفته شد او را که ذکر میکنی بهشت را و دوزخ را پس نمیگریی و گریه میکنی ازین یعنی از استادن بر قبر

فَقَالَ اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِنَّ الْقَبْرَ

پس گفت بدرستیکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود بدرستیکه قبر

اَوَّلُ مَنْزِلٍ مِّنْ مَّنَازِلِ الْاٰخِرَةِ فَاِنْ نَّجَا مِنْهُ فَمَا بَعْدَهٗ

نخستین منزل است از منزلهای آخرت پس اگر کسے برست از عذاب قبر پس چیزیکه پس از وست از منزلها

اَيْسَرُ مِنْهُ وَاِنْ لَّمْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهٗ اَشَدُّ مِنْهُ وَقَالَ

آسان تر است و اگر نرست از عذاب قبر پس آنچه بعد از وست سخت تر است از ان و گفت عثمان رض

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا رَاَيْتُ مَنْظَرًا قَطُّ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم ندیده ام هیچ نظرگاه هرگز زشت

اِلَّا وَالْقَبْرُ اَفْظَعُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

مگر آنکه گور زشت تر است ازان رواه ترمذی و ابن ماجه و روایت است از

اَبِيْ سَعِيْدِنِ الْخُدْرِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ابی سعید خدری رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُسَلَّطُ عَلَى الْكَافِرِ فِيْ قَبْرِهٖ تِسْعَةٌ وَّتِسْعُوْنَ

علیه وسلم هر آئینه گماشته میشود بر کافر در گور او نود و نه

تِنِّيْنًا تَنْهَسُهٗ وَتَلْدَغُهٗ حَتّٰى تَقُوْمَ السَّاعَةُ لَوْ اَنَّ تِنِّيْنًا

اژدها میگزد کافر را و میگزد او را تا آنکه برپا میشود قیامت اگر اژدهاے

مِنْهَا نَفَخَ فِي الْاَرْضِ مَا اَنْبَتَتْ خَضِرًا رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ

ازان دم زند در زمین نمی رویاند زمین هیچ سبزه را رواه دارمی

وَالتِّرْمِذِيُّ نَحْوَهٗ وَقَالَ سَبْعُوْنَ بَدَلَ تِسْعَةٌ وَّتِسْعُوْنَ

و ترمذی مانند وے و گفت هفتاد بجاے نود و نه

وَعَنْ جَابِرٍ رضـ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وروایت است از جابر رضـ گفت. بیرون آمدیم با پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ اِلٰى سَعْدِ بْنِ مَعَاذٍ رضـ حِيْنَ تُوُفِّيَ فَلَمَّا صَلّٰى عَلَيْهِ

وسلم بسوے سعد بن معاذ رضـ ہنگامے کہ وفات یافت پس ہرگاہ کہ نماز گذارد بر وے

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَوُضِعَ فِيْ قَبْرِهٖ وَسُوِّيَ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم ونهاده شده معاذ در قبرش و برابر کرده شد خاک

عَلَيْهِ سَبَّحَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَبَّحْنَا طَوِيْلًا

بر وے تسبیح کرد پیغامبر خدا وگفت سبحان الله صلی الله علیه وسلم پس تسبیح کردیم انیز تسبیح دراز

ثُمَّ كَبَّرَ فَكَبَّرْنَا فَقِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ لِمَ سَبَّحْتَ ثُمَّ

پستر تکبیر گفت پس تکبیر گفتیم ما پس گفته شد اے پیغمبر خدا برا اے چه تسبیح کردی پستر

كَبَّرْتَ قَالَ لَقَدْ تَضَايَقَ عَلٰى هٰذَا الْعَبْدِ الصَّالِحِ قَبْرُهٗ

تکبیر آوردی فرمود آنحضرت بتحقیق تنگ گردید بر این بندهٔ نیک قبر وے

حَتّٰى فَرَّجَهُ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رضـ

تا آنکہ کشاده و بیرون آورد او را خدا تعالیٰ از آن دشواری رواه احمد وروایت است از ابن عمر رضـ

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هٰذَا الَّذِيْ تَحَرَّكَ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم در حق سعد بن معاذ این آن کسے است که

لَهُ الْعَرْشُ وَفُتِحَتْ لَهٗ اَبْوَابُ السَّمَآءِ وَشَهِدَهٗ سَبْعُوْنَ

بجنبید برائے وے عرش وکشاده شد برائے وے درہائے آسمان بجهت نزول رحمت وحاضر گردید او را هفتاد

اَلْفًا مِّنَ الْمَلٰٓئِكَةِ لَقَدْ ضُمَّ ضَمَّةً ثُمَّ فُرِّجَ عَنْهُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

هزار فرشته بتحقیق تنگ کرده شد تنگ کردنی سخت پستر آسان کرده شد از وے رواه ترمذی

وَعَنْ جَابِرٍ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

وروایت است از جابر رضـ از آنحضرت صلی الله علیه وسلم گفت

إِذَا أُدْخِلَ الْمَيِّتُ الْقَبْرَ مُثِّلَتْ لَهُ الشَّمْسُ عِنْدَ غُرُوبِهَا

چون در آورده میشود مرده درگور ممثل کرده میشود مرا در آفتاب چنانکه در وقت غروب میباشد یعنی زرد

فَيَجْلِسُ يَمْسَحُ عَيْنَيْهِ وَيَقُولُ دَعُونِي أُصَلِّي رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

پس نشیند میت در حالیکه میمالد هر دو چشم خود را و میگوید بگذارید مرا که نماز شام بگذارم رواه ابن ماجه

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی هریره رض از آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قَالَ إِنَّ الْمَيِّتَ يَصِيرُ إِلَى الْقَبْرِ فَيَجْلِسُ الرَّجُلُ فِي قَبْرِهِ

گفت بدرستیکه میت میرود بسوے قبر پس می نشیند مرد درگورش در حالتیکه

غَيْرَ فَزِعٍ وَلَا مَشْغُوبٍ ثُمَّ يُسْأَلُ فِيمَ كُنْتَ فَيَقُولُ كُنْتُ

ترسنده نیست و نیز مفتون پستر گفته میشود که در چه دین و ملت بوده تو پس میگوید مرده که بودم من

فِي الْإِسْلَامِ فَيُقَالُ مَا هٰذَا الرَّجُلُ فَيَقُولُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللهِ

در دین اسلام پس گفته میشود که چیست صفت این مرد پس میگوید بدستیکه محمد فرستاده خدا است

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَنَا بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ عِنْدِ اللهِ فَصَدَّقْنَاهُ

صلی الله علیه وسلم که آورد با معجزات ظاهره با ما از نزد خدا پس تصدیق کردیم ما او را

فَيُقَالُ لَهُ هَلْ رَأَيْتَ اللهَ فَيَقُولُ مَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ أَنْ يَرَى

پس گفته میشود او را آیا دیده تو خدا را پس می گوید که نمی رسد و نمی سزد مر یکے را که ببیند

اللهَ فَيُفَرَّجُ لَهُ فُرْجَةٌ قِبَلَ النَّارِ فَيَنْظُرُ إِلَيْهَا يَحْطِمُ بَعْضُهَا

خدایتعالی را پس کشاده میشود مرا او را شگافے بجانب آتش دوزخ پس نگاه میکند بجانب آتش که می شکند و پایمال

بَعْضًا فَيُقَالُ لَهُ انْظُرْ إِلَى مَا وَقَاكَ اللهُ ثُمَّ يُفَرَّجُ لَهُ فُرْجَةٌ

بعضے بعض را پس گفته میشود مر او را که بنگر بجانب چیزے که نگاه داشت ترا خدایتعالی پستر کشاده میشود مر او را

قِبَلَ الْجَنَّةِ فَيَنْظُرُ إِلَى زَهْرَتِهَا وَمَا فِيهَا فَيُقَالُ لَهُ هٰذَا

بجانب بهشت پس نگاه میکند بجانب خوبی و تازگی بهشت و آنچه در بهشت است پس گفته میشود مر او را این

مَقْعَدُكَ عَلَى الْيَقِيْنِ كُنْتَ وَعَلَيْهِ مُتَّ وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ اِنْ شَاءَ

جاے نشست تو است زیرا که بر یقین و ایمان بوده تو در حیات و همبرین یقین مرده تو و همبرین ایمان یقین بر انگیخته بشوی از قبر اگر

اللّٰهُ تَعَالٰى وَيُجْلَسُ الرَّجُلُ السُّوْءُ فِيْ قَبْرِهٖ فَزِعًا مَشْغُوْبًا فَيُقَالُ

خداے تعالیٰ و نشانده می شود مرد بد در قبرش ترسناک و مفتون و تباه پس گفته میشود

لَهٗ فِيْمَ كُنْتَ فَيَقُوْلُ لَا اَدْرِيْ فَيُقَالُ لَهٗ مَا هٰذَا الرَّجُلُ فَيَقُوْلُ

مراو را در چه دین بوده پس میگوید نمی دانم و در نمی یابم پس گفته میشود مراو را چیست صفت این مرد پس میگوید

سَمِعْتُ النَّاسَ يَقُوْلُوْنَ قَوْلًا فَقُلْتُهٗ فَيُفْرَجُ لَهٗ قِبَلَ الْجَنَّةِ فَيَنْظُرُ

شنیدم مردم را که میگفتند سخنے را پس گفتم من نیز آنرا پس کشاده کرده میشود مراو را کشادگی در بهشت پس نگاه میکند

اِلٰى زَهْرَتِهَا وَمَا فِيْهَا فَيُقَالُ لَهٗ اُنْظُرْ اِلٰى مَا صَرَفَ اللّٰهُ عَنْكَ

بسوے خوبی و تازگی بهشت و آنچه در بهشت است پس گفته میشود مراو را بنگر بسوے آنچه که باز داشت خداے تعالےٰ از تو

ثُمَّ يُفْرَجُ لَهٗ فُرْجَةٌ اِلَى النَّارِ فَيَنْظُرُ اِلَيْهَا يَحْطِمُ بَعْضُهَا بَعْضًا

پستر کشاده میشود مراو را کشادگی بسوے آتش دوزخ پس نگاه میکند بسوے آتش دوزخ که می شکند و پامال میکند بعض بعض را

فَيُقَالُ لَهٗ هٰذَا مَقْعَدُكَ عَلَى الشَّكِّ كُنْتَ وَعَلَيْهِ مُتَّ

پس گفته میشود مراو را که اینست جاے نشست تو که بودی تو بر شک در حیات تو و همبرین شک مرده تو

وَعَلَيْهِ تُبْعَثُ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰى رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

و همبرین شک برانگیخته بشوی از قبر اگر خواهد خداے تعالےٰ رواه ابن ماجه و روایت است از

قَتَادَةَ عَنْ اَنَسٍ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَوْلَا

قتاده رض از انس بدرستیکه پیغامبر خدا صلی اللّٰه علیه وسلم فرمود اگر نمی بود ترس

اَنْ لَا تَدَافَنُوْا لَدَعَوْتُ اللّٰهَ اَنْ يُسْمِعَكُمْ عَذَابَ الْقَبْرِ

و ملاحظه آنکه بگور نکنید شما مردہاے خود را هر آئینه دعا میکردم خدا را که بشنواند شما را عذاب قبر

فِيْ كِتَابِ عَذَابِ الْقَبْرِ وَعَنْ شُيَيْبَةَ بِنْ مُسَاوِرٍ

در کتاب عذاب قبر و روایت است از شییبه بن مساور

عَنْ اَنَسٍ قَالَ مَرَّ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَبْرٍ

از انس رض گفت گذر کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بگورے

فَنَفَرَتْ بَغْلَتُهُ الشَّهْبَاءُ فَاَخَذَ الْقَوْمُ فَقَالَ خَلُّوْا عَنْهَا فَاِنَّ

پس فرار گرفت مرکب آنحضرت پس گرفتند قوم پس فرمود بگذارید از ان بدرستیکہ

صَاحِبَ الْقَبْرِ يُعَذَّبُ فَاِنَّهُ لَا يَسْتَنْزِهُ مِنَ الْبَوْلِ (ق) فِيْهِ

صاحب آن قبر عذاب کردہ مے شود پس بدرستیکہ وے واطلب نمیکرد تربیت راو یا کی نمیکرد از بول

وَعَنْ اَنَسٍ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

در وایت است از انس رض از پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود آنحضرت

اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى وَكَّلَ لِعَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ مَلَكَيْنِ يَكْتُبَانِ عَمَلَهُ

بدرستیکہ خدا یتعالے گماشتہ است برای بندہ مومن خود دو فرشتہ را کہ می نویسند عمل آن بندہ

فَاِذَا مَاتَ قَالَ الْمَلَكَانِ الَّذَانِ وُكِّلَا بِهِ قَدْ مَاتَ فَائْذَنْ

پس چون بمیرد آن مومن میگویند آن دو فرشتہ کہ گماشتہ شدہ بودند بدان بندہ بتحقیق کہ مرد پس اذن دہ

لَنَا اَنْ نَصْعَدَ اِلَى السَّمَاءِ فَيَقُوْلُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ سَمَائِيْ

مارا کہ بالا بر ویم بسوے آسمان پس میگوید خدا یتعالے آسمان من

مَمْلُوَّةٌ مِنْ مَلَائِكَتِيْ يُسَبِّحُوْنَ فَيَقُوْلَانِ اَفَنُقِيْمُ فِي الْاَرْضِ

پر است از فرشتگان من کہ تسبیح میگنند پس میگویند آمد و فرشتہ آیا پس اقامت کینم ما در زمین

فَيَقُوْلُ اللّٰهُ اَرْضِيْ مَمْلُوَّةٌ مِنْ خَلْقِيْ يُسَبِّحُوْنِيْ فَيَقُوْلَانِ

پس میگوید خدا یتعالے زمین من پر است از مخلوق من کہ تسبیح میکنند مرا پس می گویند

فَاَيْنَ فَيَقُوْلُ قُوْمَا عَلٰى قَبْرِ عَبْدِيْ فَسَبِّحَانِيْ وَاحْمَدَانِيْ

پس کجا نشینیم پس میفرماید بنشینید شما بر قبر بندہ من پس تسبیح کنید مرا و حمد گوئید مرا

وَكَبِّرَانِيْ وَهَلِّلَانِيْ وَاكْتُبَا ذٰلِكَ لِعَبْدِيْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ

تکبیر گوئید مرا و تہلیل گوئید مرا و بنویسید ثواب این برائے بندہ من تا روز قیامت

اَلْمَرْوِيُّ فِي الْجَنَائِزِ وَاَبُوْبَكْرِ الشَّافِعِيُّ فِي الْغِلَانِيَاتِ

روایت کردہ شدہ درجنائز وابوبکر شافعی درغیلانیات

وَاَبُو الشَّيْخِ فِي الْعَظَمَةِ هب وَالدَّيْلَمِيُّ وَاَوْرَدَهُ

وابوالشیخ درعظمت این علامات جمع الجوامع است والدیلمی ووارد کرد او را

ابْنُ الْجَوْزِيِّ فِي الْمَوْضُوْعَاتِ فَلَمْ يُصِبْ جَمْعُ الْجَوَامِعِ

ابن جوزی درموضوعات پس بصواب نرسید جمع الجوامع

بَابُ غُسْلِ الْمَيِّتِ وَتَكْفِيْنِهٖ

باب دربیان غسل میت ودرکفن درآوردن آن

عَنْ جَابِرٍؓ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

روایت است از جابر رضؓ گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا كَفَّنَ اَحَدُكُمْ اَخَاهُ فَلْيُحَسِّنْ كَفَنَهٗ

علیہ وسلم چون تکفین کند یکے از شما برادر خود را پس باید نیک کند کفن او را

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبَّاسٍؓ

رواہ مسلم واز عبداللہ بن عباس رضؓ مرویست

قَالَ اِنَّ رَجُلًا كَانَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت بدرستیکہ مردے بود با پیغمبر صلے اللہ علیہ وسلم

فَوَقَصَتْهُ نَاقَتُهٗ وَهُوَ مُحْرِمٌ فَمَاتَ فَقَالَ

پس انداخت اورا ناقہ او وحال آنکہ وے محرم بود پس مرد آنمرد پس فرمود

۲۶۷

بخلاف کافر کہ پاک نمیگردد وبقول صحیح نمیگردد وحامل وے بعد از غسل ودرروایتے از ابی ہریرہ رضؓ آمدکہ

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغْتَسِلُوْا بِمَاءٍ وَسِدْرٍ

پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم بشوئید او را آب و برگ درخت کنار

وَكَفِّنُوْهُ فِي ثَوْبَيْهِ وَلَا تُمِسُّوْهُ بِطِيبٍ وَلَا تُخَمِّرُوْا

و تکفین کنید او را در دو جامہ او و نیالائید او را ببوئے خوش و نپوشید

رَأْسَهُ فَإِنَّهُ يُبْعَثُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مُلَبِّيًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

سر او را چنانکہ محرم است پس بدرستیکہ وی برانگیختہ شود روز قیامت از قبر لبیک گویان متفق علیہ

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

و از ابن عباس مرویست رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ الْبَسُوْا مِنْ ثِيَابِكُمُ الْبَيَاضَ فَإِنَّهَا مِنْ خَيْرِ ثِيَابِكُمْ

وسلم بپوشید جامہ ہائے سفید خود را زیرا کہ جامہائے سفید از جملہ بہترین جامہائے شما است

وَكَفِّنُوْا فِيهَا مَوْتَاكُمْ وَمِنْ خَيْرِ أَكْحَالِكُمُ الْإِثْمِدُ فَإِنَّهُ يُنْبِتُ

و تکفین کنید در آن مردہای شما را و از بہترین سرمہائے شما اثمد است زیرا کہ آن میرویاند

الشَّعْرَ وَيَجْلُو الْبَصَرَ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَرَوَى

موئے مژگان را و روشن میکند بینائی را رواہ ابو داؤد و الترمذی و روایت کرد

ابْنُ مَاجَةَ إِلَى مَوْتَاكُمْ وَعَنْ عَلِيٍّ رض قَالَ قَالَ

ابن ماجہ تا لفظ موتاکم و روایت است از علی رض گفت فرمود

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُغَالُوْا فِي الْكَفَنِ فَإِنَّهُ

پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم گران بہا مکنید در کفن زیرا کہ کفن

يُسْلَبُ سَلْبًا سَرِيعًا رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ

ربودہ میشود ربودنی شتاب رواہ ابو داود و روایت است از ابی سعید

الْخُدْرِيِّ رض أَنَّهُ لَمَّا حَضَرَهُ الْمَوْتُ دَعَا بِثِيَابٍ جُدُدٍ

خدری رض ہنگامیکہ حاضر شد او را موت طلبید جامہ ہائے نو را

فَلْيَلْبَسْهَا ثُمَّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ

پس پوشید آنها را پستر گفت شنیدم پیغامبر خدا را صلی الله علیه وسلم که می گفت

اَلْمَيِّتُ يُبْعَثُ فِي ثِيَابِهِ الَّتِي يَمُوتُ فِيهَا رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

مرده برانگیخته شود در جامه های خود که بمیرد در وے رواه ابو داود

بَابُ الْمَشْيِ بِالْجَنَازَةِ وَالصَّلٰوةِ عَلَيْهَا

باب در رفتن همراه جنازه و نماز گذاردن بر آن

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

أَسْرِعُوا بِالْجَنَازَةِ فَإِنْ تَكُ صَالِحَةً فَخَيْرٌ تُقَدِّمُونَهَا

شتابی بکنید بجنازه یعنے برداشتن او بسوئے قبر پس اگر باشد میت نیکوکار پس شتابی کردن

إِلَيْهِ وَإِنْ تَكُ سِوٰى ذٰلِكَ فَشَرٌّ تَضَعُونَهُ عَنْ رِقَابِكُمْ مُتَّفَقٌ

و اگر باشد میت غیر صالح پس زود بردن سبب دفع شری است که می نهید آنرا از گردنهای

عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

علیه است و روایت است از ابی سعید رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ إِذَا وُضِعَتِ الْجَنَازَةُ فَاحْتَمَلَهَا الرِّجَالُ عَلٰى أَعْنَاقِهِمْ

وسلم وقتی که نهاده می شود جنازه بر نعش پس بردارند ویرا مردان بر گردنهای خود

فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً قَالَتْ قَدِّمُونِي وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ

پس اگر باشد مرده نیکوکار میگوید پیش فرستید مرا بسوے ثواب و اگر باشد بدکار

قَالَتْ لِأَهْلِهَا يَا وَيْلَهَا أَيْنَ تَذْهَبُونَ بِهَا يَسْمَعُ صَوْتَهَا

می گوید بکسان خود اے وای کجا مے برید اورا می شنود آواز او را

كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الْإِنْسَانَ وَلَوْ سَمِعَ الْإِنْسَانُ لَصَعِقَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

همه چیز از حیوانات و جمادات وغیره مگر انسان و اگر می شنید آدمی هر آئینه هلاک میشد بجهت دهشت رواه البخاری

٢٦٩

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَأَيْتُمُ

وهم از وے مرویست گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم وقتیکہ ببینید

الْجَنَازَةَ فَقُوْمُوْا فَمَنْ تَبِعَهَا فَلَا يَقْعُدْ حَتّٰى تُوْضَعَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

جنازه را پس بایستید از برائے تکریم میت پس کسیکه پیروی کند جنازه را پس باید که نه نشیند تا آنکه بنهاده شود

وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

در روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ اتَّبَعَ جَنَازَةَ مُسْلِمٍ إِيْمَانًا وَاحْتِسَابًا وَكَانَ مَعَهُ

علیہ وسلم کہ کسیکہ پیروی کند جنازه مسلمانے را از روی ایمان وطلب کردن ثواب باشد با وے

حَتّٰى يُصَلّٰى عَلَيْهِ وَيُفْرَغَ مِنْ دَفْنِهَا فَإِنَّهُ يَرْجِعُ مِنَ الْأَجْرِ

تا آنکہ بگذارده نماز بروے و تا آنکہ فارغ گردد از دفن وے پس بدرستیکہ باز گردد از اجر

بِقِيْرَاطَيْنِ كُلُّ قِيْرَاطٍ مِثْلُ أُحُدٍ وَمَنْ صَلّٰى عَلَيْهَا ثُمَّ رَجَعَ

بدو قیراط ہر قیراط آنجهان مانند کوه احد ہست و کسیکہ نماز گذارد بروے پس باز گردد

قَبْلَ أَنْ تُدْفَنَ فَإِنَّهُ يَرْجِعُ بِقِيْرَاطٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

پیش از آنکہ دفن کرده شود پس بدرستیکہ وے برمیگردد بیک قیراط متفق علیہ و روایت است از

عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ رض قَالَ صَلّٰى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عوف بن مالک رض گفت نماز کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

عَلٰى جَنَازَةٍ فَحَفِظْتُ مِنْ دُعَائِهِ وَهُوَ يَقُوْلُ اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ

بر جنازه پس یاد گرفتم من از دعائے آن حضرت و وے میگفت بارخدایا بیامرز مر او را و به

وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ وَاغْسِلْهُ

و عافیت ده او را و سلامت بخش و عفو کن از وی و گرامی دار مہمانی او را و کشاده گردان جای در

بِالْمَاءِ وَالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ

باب و برف و ژاله و پاکیزه گردان او را از گناہان چنانکہ پاکیزه گردانیدی تو جامہ

الأبيض من الدنس وأبدله دارا خيرا من داره وأهلا

سفید را از چرک وبدل کن اورا سرای بهتر از سرای او که در انجهان بود واہل خانه را

خيرا من أهله وزوجا خيرا من زوجه وأدخله الجنة

بهتر از اہل خانه او و جفتی بهتر از جفت وی و در آر اورا در بہشت

وأعذه من عذاب القبر أو من عذاب النار وفي رواية

وپناه ده اورا از عذاب گور یا گفت آنحضرت پناه ده از عذاب آتش و در روایتی آمده

وقه فتنة القبر وعذاب النار قال حتى تمنيت أن

ونگهدار اورا از فتنه گور و از عذاب آتش گفت راوی تا آنکه رشک بردم و آرزو کردم که

أكون أنا ذلك الميت رواه مسلم وعن أبي هريرة رض

کاشکی من بودمی آن مرده که آنحضرت این دعا در حق من میکرد روایت کرد مسلم و روایت است از ابی ہریره

أن امرأة سوداء كانت تقم المسجد أو شاب ففقدها

بدرستیکه زنی سیاه بود که جاروب میزد مسجد را یا جوانی بود پس گم کرد آن زن را

أو فقده رسول الله صلى الله عليه وسلم فسأل عنها أو عنه

یا آن جوان را پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم پس پرسید آنحضرت از حال آنزن

فقالوا مات قال أفلا كنتم آذنتموني قال فكأنهم

پس گفتند مرد وی فرمود آنحضرت آیا پس چرا خبر نکردید مرا گفت ابو ہریره پس گویا که صحابه خرد

صغروا أمرها أو أمره فقال دلوني على قبره فدلوه فصلى

پنداشتند شان آنزن را یا شان آنمرد را پس فرمود آنحضرت که راه نمایید مرا بر گور آن

عليها ثم قال إن هذه القبور مملوءة ظلمة على أهلها وإن

بر قبر وے پس فرمود بدرستیکه این قبرها پر کرده شده اند تاریکی بر اہل خود و بدرستیکه

الله ينورها لهم بصلوتي عليهم متفق عليه ولفظه لمسلم

خداوند تعالی منور میگرداند گورہا را برای ایشان به سبب نماز کردن من بر ایشان متفق علیه و لفظ مر مسلم را

وَعَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ رض عَنْ عَبْدِاللّٰهِ بْنِ عَبَّاسٍ رض

روایت است از کریب کہ مولی ابن عباس است رض از عبد اللہ ابن عباس رض

اَنَّهٗ مَاتَ لَهٗ ابْنٌ بِقُدَيْدٍ اَوْ بِعُسْفَانَ فَقَالَ يَا كُرَيْبُ انْظُرْ

کہ مرد پسری مر ابن عباس را در موضع قدید یا در موضع عسفان پس گفت ابن عباس اے کریب نظر کن

مَا اجْتَمَعَ لَهٗ مِنَ النَّاسِ قَالَ فَخَرَجْتُ فَاِذَا النَّاسُ قَدِ اجْتَمَعُوْا

آنچہ فراہم آمدند برای نماز وی از مردمان گفت کریب کہ پس بیرون آمدم پس ناگاہ مردمان تحقیق جمع شدہ اند از جہت نماز

لَهٗ فَاَخْبَرْتُهٗ فَقَالَ تَقُوْلُ هُمْ اَرْبَعُوْنَ قَالَ نَعَمْ قَالَ اَخْرِجُوْهُ

وی پس خبر دادم ابن عباس را پس گفت ابن عباس میگوئی تو ایشان چہل اند گفت آرے گفت بیرون آرید جنازہ را

فَاِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَا مِنْ

پس بدرستیکہ من شنیدہ ام رسول خدا صلے اللہ علیہ وسلم را کہ می گفت نیست ہیچ

رَجُلٍ مُسْلِمٍ يَمُوْتُ فَيَقُوْمُ عَلٰى جَنَازَتِهٖ اَرْبَعُوْنَ رَجُلًا

مرد مسلمانی کہ بمیرد پس بایستند بر جنازہ وے چہل مرد

لَا يُشْرِكُوْنَ بِاللّٰهِ شَيْئًا اِلَّا شَفَّعَهُمُ اللّٰهُ فِيْهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

کہ شریک نمی گردانیدند آن چہل مرد بخدا چیزی را مگر آنکہ قبول کند شفاعت ایشان را خدا در حق وی رواہ مسلم

وَعَنْ عَائِشَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ

و روایت است از عائشہ رض از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ نیست ہیچ

مَيِّتٍ تُصَلِّيْ عَلَيْهِ اُمَّةٌ مِّنَ الْمُسْلِمِيْنَ يَبْلُغُوْنَ مِائَةً كُلُّهُمْ

مردہ کہ نماز بگذارند بر وے گروہے از مسلمان کہ برسند عدد صد را و ہمہ ایشان

يَشْفَعُوْنَ لَهٗ اِلَّا شُفِّعُوْا فِيْهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَنَسٍ رض

شفاعت و دعا کنند او را بمغفرت مگر آنکہ شفاعت ایشان قبول گردانیدہ شود رواہ مسلم و روایت است از انس

قَالَ مَرُّوْا بِجَنَازَةٍ فَاَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ

گفت انس گذشتند جماعتی بجنازہ پس ثنا کردند بر وے بہ نیکی پس فرمود آن حضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَجَبَتْ ثُمَّ مَرُّوْا بِأُخْرٰى فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا

علیہ وسلم واجب شد پس گذشتند بجنازۂ دیگر پس ذکر کردند بدوے بدی را

فَقَالَ وَجَبَتْ فَقَالَ عُمَرُ رضی اللہ عنہ مَا وَجَبَتْ فَقَالَ هٰذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ

پس فرمود واجب شد پس گفت عمر رضی اللہ عنہ کہ چہ چیز واجب شد پس فرمود آنحضرت کہ این مردہ کہ یاد کردید او را

خَيْرًا فَوَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَهٰذَا أَثْنَيْتُمْ عَلَيْهِ شَرًّا فَوَجَبَتْ

بہ نیکی پس واجب شد برای وی بہشت و این مردہ کہ یاد کردید او را بہ بدی پس واجب شد

لَهُ النَّارُ أَنْتُمْ شُهَدَاءُ اللّٰهِ فِي الْأَرْضِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِي رِوَايَةٍ

برای وے آتش شما گواہان خدائید در زمین متفق علیہ است و در روایتی آمدہ است

الْمُؤْمِنُوْنَ شُهَدَاءُ اللّٰهِ فِي الْأَرْضِ وَعَنْ عُمَرَ رضی اللہ عنہ قَالَ

مسلمانان گواہان خدا تعالیٰ اند در زمین و روایت است از عمر رضی اللہ عنہ گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّمَا مُسْلِمٍ شَهِدَ لَهُ

فرمود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم ہر مسلمانے کہ گواہی دہند او را

أَرْبَعَةٌ بِخَيْرٍ أَدْخَلَهُ اللّٰهُ الْجَنَّةَ فَقُلْنَا وَثَلَاثَةٌ قَالَ وَثَلَاثَةٌ

چہار مرد بہ نیکی در آرد او را خدا تعالیٰ بہ بہشت پس گفتیم و اگر گواہی دہد سہ کس فرمود و اگر سہ کس

قُلْنَا وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ ثُمَّ لَمْ نَسْأَلْهُ عَنِ الْوَاحِدِ رَوَاهُ

گفتیم و اگر دو کس گواہی دہند فرمود و اگر دو کس گواہی دہند نیز داخل شود پس سوال نکردیم از آنحضرت از یکی

الْبُخَارِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رضی اللہ عنہ قَالَ قَالَ

روا البخاری و از عبد اللہ بن مسعود مرویست گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْجَنَازَةُ مَتْبُوْعَةٌ وَلَا تَتْبَعُ

پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کہ جنازہ پیروی کردہ شدہ و جنازہ پس روی نمی کند

لَيْسَ مَعَهَا مَنْ تَقَدَّمَهَا رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

نیست ہمراہ جنازہ و نمی یابد ثواب ہمراہی آں کسے کہ پیش رود جنازہ را رواہ ابوداود والترمذی و ابن ماجہ

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و از ابی ہریرہ رض مرویست گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

مَنْ تَبِعَ جَنَازَةً وَحَمَلَهَا ثَلٰثَ مِرَارٍ فَقَدْ قَضٰى مَا عَلَيْهِ مِنْ

کسیکہ پس روے کند جنازہ را و بردارد انرا سہ بار پس بہ تحقیق پرداخت چیزیراکہ برادست از

حَقِّهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ ثَوْبَانَ قَالَ خَرَجْنَا مَعَ النَّبِيِّ

حق جنازہ رواہ ترمذی و از ثوبان رض مرویست کہ گفت بیرون آمدیم ما ہمراہ آں حضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ فَرَاٰى نَاسًا رُكْبَانًا فَقَالَ

صلی اللہ علیہ وسلم بجہتہ متابعت جنازہ پس دید آنحضرت مردمانرا سوار پس فرمود کہ

أَلَا تَسْتَحْيُوْنَ أَنَّ مَلٰئِكَةَ اللهِ عَلٰى أَقْدَامِهِمْ وَأَنْتُمْ عَلٰى

شرم نداريد کہ فرشتگان خدا تعالیٰ بر پاہاے خود میروند و شما بر

ظُهُوْرِ الدَّوَابِّ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَرَوٰى أَبُوْ دَاؤُدَ

پشتہاے چارپایاں میروید رواہ ترمذی و ابن ماجہ و روایت کرد ابوداؤد

نَحْوَهٗ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

مانند آن و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت وے کہ بود رسول اللہ صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلّٰى عَلَى الْجَنَازَةِ قَالَ اللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا

علیہ وسلم چون می گذارد نماز بر جنازہ می گفت خداوندا بیامرز زندہاے مارا

وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيْرِنَا وَكَبِيْرِنَا وَذَكَرِنَا

و مردہ مارا و حاضر مارا و غائب مارا و خرد مارا و بزرگ مارا و نرینہ مارا

وَأُنْثَانَا اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهٗ مِنَّا فَأَحْيِهٖ عَلَى الْإِسْلَامِ

و مادینہ مارا خداوندا کسیکہ زندہ داری تو اورا از ما پس زندہ دار اورا بر مسلمانی

وَمَنْ تَوَفَّيْتَهٗ مِنَّا فَتَوَفَّهٗ عَلَى الْإِيْمَانِ اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا

و کسیکہ بمیرانی اورا از ما پس بمیران اورا بر ایمان خداوندا ناامید مگردان مارا

أَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ

از مزد او و در فتنه میندازما را پس از وے رواه احمد و ابوداؤد و ترمذی

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى

و ابن ماجه و روایت است از عائشه رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى

الله علیه و سلم که دشنام مکنید و بدگوئید مرده ها را زیرا که ایشان تحقیق رسیدند بسوے چیز

مَا قَدَّمُوا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ

که پیش فرستادند رواه البخاری و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُذْكُرُوا مَحَاسِنَ مَوْتَاكُمْ

پیغامبر خدا صلی الله علیه و سلم یاد کنید و بگوئید نیکیهاے مرده هاے خود را

وَكُفُّوا عَنْ مَسَاوِيهِمْ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ

و باز ایستید از ذکر کردن بدیهاے ایشان رواه ابوداود والترمذی

وَعَنْ مَالِكِ بْنِ هُبَيْرَةَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى

و روایت است از مالک بن هبیره گفت شنیدم پیغامبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ فَيُصَلِّي عَلَيْهِ

الله علیه و سلم را می گفت نیست مسلمانی که بمیرد پس نماز بگذارند بر وے

ثَلَاثَةُ صُفُوفٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ إِلَّا أَوْجَبَ فَكَانَ مَالِكٌ

سه صف از مسلمانان مگر واجب گرداند خدا او را بهشت پس بود مالک بن هبیره

إِذَا اسْتَقَلَّ أَهْلَ الْجَنَازَةِ جَزَّأَهُمْ ثَلَاثَةَ صُفُوفٍ

وقتی که کم می دید اهل جنازه یعنی مردمرا که حاضر آمده بودند بخشش می کرد ایشانرا ساخت سه صف

بِهٰذَا الْحَدِيثِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

بسبب این حدیث رواه ابوداود

بَابُ دَفْنِ الْمَيِّتِ

باب دفن الميت

عَنْ سُفْيَانَ التَّمَّارِ اَنَّهُ رَاٰى قَبْرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ

وروایت است از سفیان تمار بدرستیکه وے دید قبر آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُسَنَّمًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضه

علیه وسلم مسنم یعنی برشکل کوہان شتر رواه البخاری وروایت است از ابی ہریرہ رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاَنْ يَّجْلِسَ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم ہرآئینه آنکه بنشیند

اَحَدُكُمْ عَلٰى جَمْرَةٍ فَتُحْرِقَ ثِيَابَهٗ فَتَخْلُصَ اِلٰى جِلْدِهٖ

یکے از شما بر اخگر سوزان پس بسوزاند جامہائے او را پس برسد آن جمرہ تا پوست وے

خَيْرٌ لَّهٗ مِنْ اَنْ يَّجْلِسَ عَلٰى قَبْرٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ

بہتر است مر او را از نشستن وے بر قبر روایت کرد این حدیث را مسلم و از

ابْنِ عُمَرَ رضه اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

ابن عمر رض مرویست کہ بدرستیکہ پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بود

اِذَا اُدْخِلَ الْمَيِّتُ الْقَبْرَ قَالَ بِسْمِ اللّٰهِ وَبِاللّٰهِ وَعَلٰى مِلَّةِ

کہ چون می درآورد مرده را در قبر میگفت بسم الله وبالله وعلی ملتہ

رَسُوْلِ اللّٰهِ وَفِيْ رِوَايَةٍ وَعَلٰى سُنَّةِ رَسُوْلِ اللّٰهِ رَوَاهُ

رسول الله ودر روایتے وبر سنت پیغامبر خدا رواه

اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَرَوَى اَبُوْدَاؤُدَ الثَّانِيَةَ

احمد والترمذی وابن ماجه وروایت کرد ابوداؤد روایت ثانی را

وَعَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ اَبِيْهِ مُرْسَلًا اَنَّ النَّبِيَّ

وروایت است از جعفر بن محمد از پدر او از روے مرسل بدرستیکه آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَثٰى عَلَى الْمَيِّتِ ثَلٰثَ حَثَيَاتٍ بِيَدَيْهِ

صلی الله علیه و سلم خاک انداخت بر مرده سه بار خاک انداختن بهر دو دست خود

جَمِيْعًا وَاَنَّهٗ رَشَّ عَلٰى قَبْرِ ابْنِهٖ اِبْرَاهِيْمَ وَوَضَعَ عَلَيْهِ حَصْبَاءَ

و بدرستیکه آب پاشید بر گور پسر خود ابراهیم و نهاد بر قبر وے سنگریزه ها را

رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ نَهٰى رَسُوْلُ اللّٰهِ

روایت کرده این حدیث را در شرح سنة و روایت است از جابر رض گفت جابر نهی کرده است پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْ يُّجَصَّصَ الْقُبُوْرُ وَاَنْ يُّكْتَبَ عَلَيْهَا

صلی الله علیه وسلم از گچکاری کردن قبرها و از آنکه نوشته شود بر قبور

وَاَنْ يُّبْنٰى عَلَيْهَا وَاَنْ تُوْطَاَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْهُ قَالَ

و نهی کرد از آنکه بنا کرده شود بر قبور و از آنکه پایمال کرده شود قبور روایت کرده ترمذی و هم از وے روایت است گفت جابر

رُشَّ قَبْرُ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ الَّذِيْ رَشَّ الْمَاءَ

که آب پاشیده شد قبر آنحضرت صلی الله علیه و سلم و بود آن کس که پاشید آب را

عَلٰى قَبْرِهٖ بِلَالُ بْنُ رَبَاحٍ بِقِرْبَةٍ بَدَاَ مِنْ قِبَلِ رَاْسِهٖ

بر قبر آنحضرت صلعم بلال ابن رباح از مشک که شروع کرد از جانب سر آنحضرت صلعم

حَتّٰى انْتَهٰى اِلٰى رِجْلَيْهِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ دَلَائِلِ النُّبُوَّةِ

تا آنکه رسید بهر دو پائے مبارک آنحضرت روایت کرده بیهقی در دلائل نبوة

وَعَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ قَالَ دَخَلْتُ عَلٰى عَائِشَةَ رض

و روایت است از قاسم بن محمد گفت که در آمدم بر عائشه رض

فَقُلْتُ يَا اُمَّاهُ اكْشِفِيْ لِيْ عَنْ قَبْرِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

پس گفتم اے مادر من بکشاے پرده بردار برائے من از قبر آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ وَصَاحِبَيْهِ فَكَشَفَتْ لِيْ عَنْ ثَلٰثَةِ قُبُوْرٍ لَا مُشْرِفَةٍ

و سلم و هر دو یار وے پس پرده برداشت برائے من از سه قبر که نه بلند بود

وَلَا لَاطِئَةٍ مَبْطُوحَةٍ بِبَطْحَاءِ الْعَرْصَةِ الْحَمْرَاءِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُد

و نه متصل بزمین پهن کرده شده بر وے سنگریزه ہاے سرخ رواه ابو داؤد

وَعَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از عائشه رضی الله عنها بدرستیکه پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم

قَالَ كَسْرُ عَظْمِ الْمَيِّتِ كَكَسْرِهِ حَيًّا رَوَاهُ مَالِكٌ وَأَبُو دَاوُدَ

فرمود شکستن استخوان مرده همچو شکستن استخوان اوست در حال حیات رواه مالک و ابوداؤد

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ حَزْمٍ قَالَ رَآنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ

و ابن ماجه و روایت است از عمرو بن حزم گفت دید مرا آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُتَّكِئًا عَلَى قَبْرٍ قَالَ لَا تُؤْذِ صَاحِبَ

علیه و سلم تکیه زنده بر قبرے فرمود آزار مکن صاحب

هٰذَا الْقَبْرِ أَوْ لَا تُؤْذِهِ رَوَاهُ أَحْمَدُ

این قبر را یا فرمود آزار مکن آنرا رواه احمد

بَابُ الْبُكَاءِ عَلَى الْمَيِّتِ وَبَيَانِ

باب گریستن بر مرده و بیان

أَجْرِ مَنْ صَبَرَ عَلَى مَوْتِ أَوْلَادِهِ

مزد کسے که صبر کرد بر موت اولاد خود

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلْنَا مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایت است از انس رضی الله عنه گفت انس که در آمدیم ما همراه آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ عَلَى أَبِي سَيْفٍ الْقَيْنِ وَكَانَ ظِئْرًا لِإِبْرَاهِيمَ فَأَخَذَ

و سلم بر ابی سیف آهنگر و بود وے شوهر دایه ابراہیم بن محمد پس گرفت

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِبْرَاهِيمَ فَقَبَّلَهُ وَشَمَّهُ

آں حضرت صلی الله علیه و سلم ابراہیم را پس بوسه داد او را و بو کرد او را

۲۷۹

ثُمَّ دَخَلْنَا عَلَيْهِ بَعْدَ ذٰلِكَ وَاِبْرَاهِيْمُ يَجُوْدُ بِنَفْسِهٖ

پستر درآمدیم بار دیگر بعد از آن یعنی همراه آنحضرت و حال آنکه ابراهیم جود و سخاوت میکرد بجان خود

فَجَعَلَتْ عَيْنَا رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

پس در ایستاد هر دو چشم آنحضرت صلی الله علیه و سلم

تَذْرِفَانِ فَقَالَ لَهٗ عَبْدُ الرَّحْمٰنِ ابْنُ عَوْفٍ وَاَنْتَ

که روان شد اشکها از آن پس گفت بآنحضرت عبد الرحمن ابن عوف و تو گریه می کنی

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ فَقَالَ يَا ابْنَ عَوْفٍ اِنَّهَا رَحْمَةٌ ثُمَّ

ای پیغمبر خدا با این معرفت پس فرمود ای فرزند عوف این اشکها اثر رحمت است پستر

اَتْبَعَهَا بِاُخْرٰى فَقَالَ اِنَّ الْعَيْنَ تَدْمَعُ وَالْقَلْبَ

پس روان گردانید آن اشکها را اشکهای دیگر پس فرمود بدرستیکه چشم اشک میریزد و دل

يَحْزَنُ وَلَا نَقُوْلُ اِلَّا مَا يَرْضٰى رَبُّنَا وَاِنَّا بِفِرَاقِكَ

اندوهگین میگردد و نمیگوئیم مگر آنچه که خوشنود است پروردگار ما و بدرستیکه ما بجدائی تو

يَا اِبْرَاهِيْمُ لَمَحْزُوْنُوْنَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

ای ابراهیم هرآئینه اندوهگینیم متفق علیه است و روایت است از

عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

عبد الله ابن مسعود رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُوْدَ

الله علیه و سلم نیست از اهل طریقه ما کسی که بزند رخسارها را

موج گنج مخفی چو بباز از ظهور آمده است ؛ عارف آن به که ز ظلمت سوی باز ارشود ؛ پرده آب و گل از رخ دل جان برد و رخ بنماید ببستی

وَشَقَّ الْجُيُوْبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

و پاره کند گریبان ها را و بخواند بخواندن جاهلیة چنانکه نوحه و دعا بویل وغیره متفق علیه

وَعَنْ اَبِيْ بُرْدَةَ قَالَ اُغْمِيَ عَلٰى اَبِيْ مُوْسٰى فَاَقْبَلَتْ

وروایت است از ابی برده گفت که بیهوش شد ابو موسی اشعری پس پیش آمد

امْرَأَتُهُ اُمُّ عَبْدِ اللّٰهِ تَصِيْحُ بِرَنَّةٍ ثُمَّ اَفَاقَ فَقَالَ

زن وے که کنیت او ام عبد الله است در حالیکه آواز می کرد به بکا پس از بیهوش آمد پس گفت

اَلَمْ تَعْلَمِيْ وَكَانَ يُحَدِّثُهَا اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

آیا نمیدانی تو و بود ابو موسی که خبر میداد که آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَنَا بَرِيْءٌ مِّمَّنْ حَلَقَ وَصَلَقَ وَخَرَقَ

علیه و سلم فرمود که من بیزارم از کسے که بسترد موے سر را و بلند کند آواز را و پاره کند گریبان را

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَلَفْظُهُ لِمُسْلِمٍ وَعَنْ اَبِيْ مَالِكٍ

متفق علیه و لفظ این مر مسلم راست وروایت است از ابی مالک

الْاَشْعَرِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اشعری رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم

اَرْبَعٌ فِيْ اُمَّتِيْ مِنْ اَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يَتْرُكُوْنَهُنَّ الْفَخْرُ

چهار خصلت است در امت من از کار جاهلیت که نمی گذارند آنها را یکے نازیدن

فِي الْاَحْسَابِ وَالطَّعْنُ فِي الْاَنْسَابِ وَالْاِسْتِسْقَاءُ بِالنُّجُوْمِ

در حسبها و دوم طعن کردن در نسبهای مردم و سوم طلب باران کردن بستاره ها و چهارم

وَالنِّيَاحَةُ وَقَالَ النَّائِحَةُ اِذَا لَمْ تَتُبْ قَبْلَ مَوْتِهَا تُقَامُ

نوحه کردن در ماتم و فرمود آنحضرت که زن نوحه گر چون توبه نکند پیش از مرگ خود استاده کرده شود

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَعَلَيْهَا سِرْبَالٌ مِّنْ قَطِرَانٍ وَّدِرْعٌ مِّنْ جَرَبٍ

در روز قیامت و حال آنکه بر آن زن پیراهنے است قطران و پیراهنے از جرب

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَنَسٍ رضـ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

رواه مسلم وروایت است از انس رضـ گفت گذشت آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ بِامْرَأَةٍ تَبْكِي عِنْدَ قَبْرٍ فَقَالَ اتَّقِي اللّٰهَ وَاصْبِرِي

وسلم بزنیکه گریه میکرد نزد گورے پس فرمود آنحضرت که بترس ای زن خدا را و شکیبائی کن

قَالَتْ إِلَيْكَ عَنِّي فَإِنَّكَ لَمْ تُصَبْ بِمُصِيبَتِي وَلَمْ تَعْرِفْهُ

گفت آن زن با آنحضرت که یکسو شو از من زیرا که تو مصیبت زده نشده بمصیبت من ونشناخت آن زن حضرت را

فَقِيلَ لَهَا إِنَّهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَتْ بَابَ النَّبِيِّ

پس گفته شد آنرا که آنکه این سخن گفت پیغامبر بود صلی الله علیه وسلم پس آمد آن زن بدر پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ تَجِدْ عِنْدَهُ بَوَّابِينَ فَقَالَتْ

صلی الله علیه وسلم پس نیافت آن زن نزد آنحضرت دربانان را پس گفت آن زن

لَمْ أَعْرِفْكَ فَقَالَ إِنَّمَا الصَّبْرُ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى

که من نشناختم ترا پس فرمود آنحضرت جز این نیست که صبر نزد کوفت نخستین است

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضـ قَالَ

متفق علیه وروایت است از ابی سعید خدری رضـ گفت

لَعَنَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّائِحَةَ وَالْمُسْتَمِعَةَ

لعنت کرده است پیغامبر خدا صلی علیه وسلم زن نوحه کننده را و زن گوش دارنده نوحه را

رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رضـ قَالَ قَالَ

رواه ابو داود وروایت است از سعد بن ابی وقاص رضـ گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَجَبٌ لِلْمُؤْمِنِ إِنْ أَصَابَهُ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم عجب است مر مسلمان را اگر برسد او را

خَيْرٌ حَمِدَ اللّٰهَ وَشَكَرَ وَإِنْ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ حَمِدَ اللّٰهَ وَصَبَرَ

نیکی از نعمت ستایش میکند خدا را و سپاس میگوید و اگر برسد او را سختی داند و ثنا میگوید خدا را و

فَالْمُؤْمِنُ يُؤْجَرُ فِي كُلِّ أَمْرِهِ حَتّٰى فِي اللُّقْمَةِ يَرْفَعُهَا إِلٰى

پس مسلمان مزد داده می‌شود در همه کارِ وے تا آنکه در لقمه که بر می دارد آنرا

فِي امْرَأَتِهِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ أَنَسٍ رض

در دهن زن خود رواه بیهقی در شعب ایمان و روایت است از انس رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم که نیست هیچ مومن مگر آنکه

وَلَهُ بَابَانِ بَابٌ يَصْعَدُ مِنْهُ عَمَلُهُ وَبَابٌ يَنْزِلُ مِنْهُ

اورا دو در است دریکه که بالا میرود ازان عمل او و دریست که فرود می آید ازان در

رِزْقُهُ فَإِذَا مَاتَ بَكَيَا عَلَيْهِ فَذٰلِكَ قَوْلُهُ فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ

رزق او پس چون بمیرد مسلمان میگریند آن هر دو در بروے پس آن مراد است بقول حق تعالیٰ که پس نگریست

السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ ابْنِ

آسمان و زمین رواه ترمذی و روایت است از عبدالله بن

مَسْعُودٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ عَزّٰى

مسعود رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه تعزیت کند و تسلی دهد

مُصَابًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

مصیبت زده را پس مر او راست مانند اجر وے رواه الترمذی و ابن ماجه

وَعَنْ أَبِي بَرْزَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی برزه گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ مَنْ عَزّٰى ثَكْلٰى كُسِيَ بُرْدًا فِي الْجَنَّةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

وسلم کسیکه تعزیت کند و صبر فرماید مر زنِ بچه مرده را پوشانیده شود چادرے در بهشت رواه ترمذی

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ جَعْفَرٍ رض قَالَ لَمَّا جَاءَ نَعْيُ جَعْفَرٍ

و روایت است از عبدالله بن جعفر رض گفت هرگاه که آمد خبر موت جعفر رض

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِصْنَعُوْا لِاٰلِ جَعْفَرٍ طَعَامًا فَقَدْ

فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ سازید برائے آل اولاد جعفر طعامے را پس بتحقیق

اَتَاهُمْ مَا يَشْغَلُهُمْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاوٗدَ وَاِبْنُ مَاجَه

آمده است ایشان را چیزے کہ باز میدارد ایشان را از طعام روایت کرد ترمذی و ابوداود و ابن ماجہ

وَعَنِ الْمُغِيْرَةِ بْنِ شُعْبَةَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى

و روایت است از مغیرہ بن شعبہ رض گفت شنیدم من آنحضرت صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ نِيْحَ عَلَيْهِ فَاِنَّهٗ يُعَذَّبُ بِمَا نِيْحَ

اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت کسیکہ نوحہ کردہ شود بروی پس بدرستیکہ او عذاب کردہ شود بچیزیکہ نوحہ کردہ شود

عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ مُوْسٰى رض قَالَ

بروے روز قیامت متفق علیہ است و روایت است از ابی موسی رض گفت

سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَا مِنْ مَيِّتٍ

شنیدم آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت نیست ہیچ مردہ کہ

يَمُوْتُ فَيَقُوْمُ بَاكِيْهِمْ فَيَقُوْلُ وَاجَبَلَاهُ وَاسَيِّدَاهُ وَنَحْوَ

بمیرد پس می ایستد گریہ کنندہ قوم پس میگوید آن گریہ کنندہ ہائے کوہ وائے مہتر و مانند آن

ذٰلِكَ اِلَّا وُكِّلَ اللهُ بِهٖ مَلَكَيْنِ يَلْهَزَانِهٖ وَيَقُوْلَانِ

الفاظ دیگر مگر آنکہ می سپارد خدای باوی دو فرشتہ را کہ مشت زنند آن میت را و میگویند او را

اَهٰكَذَا كُنْتَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

بطریق استہزا آیا چنین بودہ تو روایت کرد ترمذی و روایت است از ابن عباس رض

قَالَ مَاتَتْ زَيْنَبُ بِنْتُ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت مرد زینب بنت پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

فَبَكَتِ النِّسَاءُ فَجَعَلَ عُمَرُ رض يَضْرِبُهُنَّ بِسَوْطِهٖ فَاَخَّرَهٗ

پس گریستند زنان پس در ایستاد عمر رض کہ میزد ایشان را بتازیانہ خود پس دور کرد عمر را

۲۸۳

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهٖ وَقَالَ مَهْ يَا عُمَرُ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بدست مبارک خود وفرمود کہ آہستہ شو اے عمر

ثُمَّ قَالَ إِيَّاكُنَّ وَنَعِيقَ الشَّيْطَانِ ثُمَّ قَالَ إِنَّهُ مَهْمَا كَانَ

پستر فرمود آنحضرت آن زنان را کہ دور دارید خود را از آواز شیطان پستر گفت آنحضرت بدرستیکہ شان اینست ہرچہ

مِنَ الْعَيْنِ وَمِنَ الْقَلْبِ فَمِنَ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَمِنَ الرَّحْمَةِ وَمَا كَانَ

باشد از چشم و از دل پس آن از خدا است عز وجل و از مہربانیست وچیزے کہ باشد

مِنَ الْيَدِ وَمِنَ اللِّسَانِ فَمِنَ الشَّيْطَانِ رَوَاهُ أَحْمَدُ

از دست واز زبان پس آن از شیطان است رواہ احمد

وَعَنِ الْبُخَارِيِّ تَعْلِيقًا قَالَ لَمَّا مَاتَ الْحَسَنُ بْنُ الْحَسَنِ

و بخاری در صحیح خود بطریق تعلیق آوردہ است کہ چون مرد حسن بن امام حسن

ابْنِ عَلِيٍّ رض ضَرَبَتِ امْرَأَتُهُ الْقُبَّةَ عَلَى قَبْرِهٖ سَنَةً ثُمَّ

بن علی رض زد زن او خیمہ را بر قبر او تا یک سال پستر

رُفِعَتْ فَسَمِعَتْ صَائِحًا يَقُولُ أَلَا هَلْ وَجَدُوا مَا فَقَدُوا

برداشتہ شد خیمہ را پس شنیدند آواز کنندہ را کہ میگوید آگاہ باشید کہ آیا یافتند چیزیرا کہ گم کردہ بودند

فَأَجَابَهُ آخَرُ بَلْ يَئِسُوا فَانْقَلَبُوا وَعَنْ عِمْرَانَ بْنِ

پس آواز داد دیگر بلکہ نومید شدند پس برگشتند و روایت است از عمران بن

حُصَيْنٍ وَأَبِي بَرْزَةَ رض قَالَا خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللهِ صَلَّى

حصین و از ابی برزہ رض گفتند کہ بیرون آمدیم با پیغامبر خدا صلے

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي جَنَازَةٍ فَرَأَى قَوْمًا قَدْ طَرَحُوا أَرْدِيَتَهُمْ

اللہ علیہ وسلم در متابعت جنازہ پس دید آنحضرت گروہی را کہ بتحقیق انداختہ بودند رداہاے خود را

يَمْشُونَ فِي قُمُصٍ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

کہ میرفتند در پیراہنہاے خود پس فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

اَبِفِعْلِ الْجَاهِلِيَّةِ تَاْخُذُوْنَ اَوْ بِصَنِيْعِ الْجَاهِلِيَّةِ تَشَبَّهُوْنَ

آیا بکردار اہل جاہلیۃ عمل میکنید یا بکار و پیشہ جاہلیۃ مانند میشوید

لَقَدْ هَمَمْتُ اَنْ اَدْعُوَ عَلَيْكُمْ دَعْوَةً تَرْجِعُوْنَ فِيْ صُوَرِكُمْ

تحقیق قصد کردم کہ دعای بد کنم بر شما چنین دعا کہ برگردید شما در غیر صورت شما

قَالَ فَاَخَذُوْا اَرْدِيَتَهُمْ وَلَمْ يَعُوْدُوْا لِذٰلِكَ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

گفت راوی کہ پس گرفتند ردا ہای خود را و باز برگشتند باین فعل رواہ ابن ماجۃ

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ نَهٰى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْ

و روایت است از ابن عمر رض گفت کہ نہی کرد پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم از آنکہ

تُتْبَعَ جَنَازَةٌ مَعَهَا رَانَّةٌ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

پس روی کردہ شود جنازہ را کہ با وی نوحہ گری باشد رواہ احمد و ابن ماجۃ و روایت است از

اَبِيْ اُمَامَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَقُوْلُ

ابی امامہ رض از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم گفت آنحضرت میگوید

اللّٰهُ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى ابْنَ اٰدَمَ اِنْ صَبَرْتَ وَاحْتَسَبْتَ عِنْدَ

خدای تعالیٰ ای فرزند آدم اگر صبر کنی و امید ثواب داری نزد

الصَّدْمَةِ الْاُوْلٰى لَمْ اَرْضَ لَكَ ثَوَابًا دُوْنَ الْجَنَّةِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

اول کوفت مصیبت راضی نمیشوم ترا از روی ثواب غیر بہشت را یعنی البتہ دارم ترا در بہشت رواہ ابن ماجۃ

وَعَنِ الْحُسَيْنِ ابْنِ عَلِيٍّ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از حسین بن علی رض از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

قَالَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ وَلَا مُسْلِمَةٍ يُصَابُ بِمُصِيْبَةٍ فَيَذْكُرُهَا

فرمود نیست ہیچ مرد مسلمانی و زن مسلمان کہ رسیدہ شود بمصیبۃ پس یاد میکند آن مصیبۃ را

وَاِنْ طَالَ عَهْدُهَا فَيُحْدِثُ لِذٰلِكَ اسْتِرْجَاعًا اِلَّا جَدَّدَ اللّٰهُ

اگرچہ دراز بود زمان آن پس نو پدید کند مر آنرا انا للہ مصیبۃ استرجاع مگر آنکہ نو میکند

یعنی انا للہ و انا الیہ راجعون ۱۲

تَبَارَكَ وَتَعَالَى عِنْدَ ذٰلِكَ فَأَعْطَاهُ مِثْلَ أَجْرِهَا يَوْمَ أُصِيبَ

تبارک وتعالی نزد آن پس بدهد خدای او را مانند اجر وی در روزی که رسیده است

بِهَا رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ

بآن مصیبة رواه احمد وبیهقی در شعب ایمان در روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

إِذَا انْقَطَعَ شِسْعُ أَحَدِكُمْ فَلْيَسْتَرْجِعْ فَإِنَّهُ مِنَ الْمَصَائِبِ

که چون بگسلد دوال نعل یکی از شما پس باید که استرجاع کند زیرا که گسستن دوال نیز از مصیبت است

وَعَنْ أُمِّ الدَّرْدَاءِ قَالَتْ سَمِعْتُ أَبَا الدَّرْدَاءِ يَقُولُ سَمِعْتُ

در روایت است از ام الدرداء که گفت شنیدم ابو الدرداء را که میگفت شنیدم

أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللّٰهَ تَبَارَكَ

آنحضرت را صلی الله علیه وسلم که میگفت بدرستیکه خدا تبارک

وَتَعَالَى قَالَ يَا عِيسَى إِنِّي بَاعِثٌ مِنْ بَعْدِكَ أُمَّةً إِذَا أَصَابَهُمْ

وتعالی فرمود یعیسی ای عیسی بدرستیکه من برانگیزنده ام پس از تو گروهی را که چون برسد ایشان را

مَا يُحِبُّونَ حَمِدُوا اللّٰهَ وَإِنْ أَصَابَهُمْ مَا يَكْرَهُونَ احْتَسَبُوا

چیزیکه دوست میدارند آنرا از نعمت شکر میگویند خدای را و اگر برسد ایشان را چیزیکه ناخوش دارند آنرا از بلیه امید

وَصَبَرُوا وَلَا حِلْمَ وَلَا عَقْلَ فَقَالَ يَا رَبِّ كَيْفَ

و صبر میکنند و حال آنکه نیست ایشان را بردباری و نه عقل و تدبیر پس گفت عیسی ای پروردگار من چگونه

يَكُونُ هٰذَا لَهُمْ وَلَا حِلْمَ وَلَا عَقْلَ فَقَالَ أُعْطِيهِمْ مِنْ

باشد این صبر و احتساب مر ایشان را و حال آنکه نیست حلم و عقل پس گفت پروردگار که میدهم من ایشان را

حِلْمِي وَعِلْمِي رَوَاهُمَا الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ

حلم خود و علم خود روایت کرد این دو حدیث را بیهقی در شعب ایمان و روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از ابا ہریرہ رضـ گفت فرمود پیغامبر خدا صلے علیہ و سلم

لَا يَمُوتُ لِمُسْلِمٍ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَيَلِجَ النَّارَ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ

نمی میرد مسلمانے را سہ کس از فرزندان پس در آید آتش دوزخ را مگر برائے حلال گردانیدن و گشادن سوگند حق تعالی

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

متفق علیہ و روایت است از وے گفت ابوہریرہ کہ فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ لِنِسْوَةٍ مِنَ الْأَنْصَارِ لَا يَمُوتُ لِإِحْدَاكُنَّ ثَلَاثَةٌ

وسلم مر جماعت زنان را از قبیلہ انصار کہ نمی میرد مر یکے را از شما سہ

مِنَ الْوَلَدِ فَتَحْتَسِبُهُ إِلَّا دَخَلَتِ الْجَنَّةَ فَقَالَتِ امْرَأَةٌ مِنْهُنَّ

فرزند پس صبر کند و طلب ثواب دارد مگر آنکہ در آید بہشت را پس گفت زنے از میان ایشان

أَوِ اثْنَانِ يَا رَسُولَ اللّٰهِ قَالَ أَوِ اثْنَانِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَفِي رِوَايَةٍ

یا دو فرزند ہم ہمیں حکم دارد اے پیغامبر خدا فرمود آنحضرت یا دو ہم ہمین حکم است روایت کرد او را مسلم و در روایتے

لَهُمَا ثَلَاثَةً لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

مر بخاری و مسلم را چنین آمده نمی میرند کسے کہ نرسیده اند بحد گناه یعنی بالغ نشده اند و ہم از وے گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اللّٰهُ مَا لِعَبْدِي الْمُؤْمِنِ عِنْدِي

صلے علیہ وسلم در حدیث قدسی کہ میگوید خدا تعالی نیست مر بندۂ مسلمان را عز و من

جَزَاءٌ إِذَا قَبَضْتُ صَفِيَّهُ مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا ثُمَّ احْتَسَبَهُ إِلَّا

پاداشی چون قبض کنم و بمیرانم دوست خالص او را از اہل دنیا چنانچہ فرزند است پس صبر کند و نظر بر ثواب دارد مگر

الْجَنَّةُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ قَالَ قَالَ

بہشت را رواه البخاری و روایت است از ابن عباس رضـ گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ لَهُ فَرَطَانِ مِنْ أُمَّتِي

پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم کسے کہ باشد او را دو فرط از امت من

أَدْخَلَهُ اللّٰهُ بِهِمَا الْجَنَّةَ فَقَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ كَانَ لَهُ

درمی آرد او را خدای تعالیٰ بسبب ان دو فرط در بهشت پس گفت عایشه صدیقه رض پس کسیکه باشد مر او را

فَرَطٌ مِنْ أُمَّتِكَ قَالَ وَمَنْ كَانَ لَهُ فَرَطٌ يَا مُوَفَّقَةُ فَقَالَتْ

یک فرط از امت تو پس آنحضرت فرمود که باشد مر او را یک فرط ای توفیق داده شده بر تعلیم شرایع [illegible] در

فَمَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ فَرَطٌ مِنْ أُمَّتِكَ قَالَ فَأَنَا فَرَطُ أُمَّتِي لَنْ يُصَابُوا

پس گفت عایشه پس کسیکه نباشد مر او را فرط از امت تو حال چه باشد فرمود آنحضرت پس من فرط امت من ام [illegible]

بِمِثْلِي رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ

باشند مصیبته من رواه ترمذی درروایت است از ابی موسی اشعری رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا مَاتَ وَلَدُ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله وسلم چون می میرد فرزند

الْعَبْدِ قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى لِمَلَائِكَتِهِ قَبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي

بندهٔ میگوید خدا تعالیٰ بفرشتگان خود که قبض کردید شما فرزند بندهٔ مرا

فَيَقُولُونَ نَعَمْ فَيَقُولُ قَبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ فَيَقُولُونَ نَعَمْ

پس میگویند فرشتگان آری قبض کردیم پس میگوید باریتعالیٰ قبض کردید میوهٔ دل او را پس گویند فرشتگان آری [illegible]

فَيَقُولُ مَاذَا قَالَ عَبْدِي فَيَقُولُونَ حَمِدَكَ وَاسْتَرْجَعَ

پس میگوید حق تعالیٰ چه چیز گفت بندهٔ من پس میگویند فرشتگان حمد گفت ترا و انا لله و انا الیه راجعون گفت

فَيَقُولُ اللّٰهُ ابْنُوا لِعَبْدِي بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ

پس میگوید حق تعالیٰ برآرید برای بندهٔ من خانهٔ در بهشت و بگوید حق تعالیٰ و نام نهید آنرا خانهٔ

الْحَمْدِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

حمد رواه احمد والترمذی درروایت است از ابی هریره رض

أَنَّ رَجُلًا قَالَ لَهُ مَاتَ ابْنٌ لِي فَوَجَدْتُ عَلَيْهِ هَلْ سَمِعْتَ

که مردی گفت مر او را مرد پسری که مرا بود پس اندوهگین شدم بروی آیا شنیده

مِنْ خَلِيلِكَ صَلَوَاتُ اللهِ عَلَيْهِ شَيْئًا يُطَيِّبُ بِأَنْفُسِنَا عَنْ

از دوست تو درودهاے خدا براو باد چیزے که خوش سازد نفسهای ما را از جانب

مَوْتَانَا قَالَ نَعَمْ سَمِعْتُهُ قَالَ صِغَارُهُمْ دَعَامِيصُ الْجَنَّةِ

مردهاے خود گفت آرے شنیدم آنحضرت را که گفت خردان مسلمانان دعامیص بهشت اند

يَلْقَى أَحَدُهُمْ أَبَاهُ فَيَأْخُذُ بِنَاحِيَةِ ثَوْبِهِ فَلَا يُفَارِقُهُ حَتَّى

پیش می آید یکے از خردان پدر خود را پس میگیرد کنارهٔ جامهٔ پدر را پس جدا نمی شود از وے تا آنکه

يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَأَحْمَدُ وَاللَّفْظُ لَهُ وَعَنْ مُعَاذِ

درمی آرد او را در بهشت رواه مسلم واحمد ولفظ حدیث مر احمد راست و درروایت است از معاذ

ابْنِ جَبَلٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ

ابن جبل رضـ گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله علیه وسلم نیستند

مُسْلِمَيْنِ يُتَوَفَّى لَهُمَا ثَلَاثَةٌ إِلَّا أَدْخَلَهُمَا اللهُ الْجَنَّةَ

دو مسلمانے که ماد رو پدر که بمیرد مر ایشان را از نسل سه فرزندان مگر آنکه درآرد آن دو مسلمان را خدا تعالے در بهشت

بِفَضْلِهِ وَرَحْمَتِهِ إِيَّاهُمَا فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللهِ أَوِ اثْنَانِ

بفزونی و مهربانی خود بهبود مادر و پدر را پس گفتند ای پیغامبر خدا یا دو کس بمیرند

قَالَ أَوِ اثْنَانِ قَالُوا أَوْ وَاحِدٌ قَالَ أَوْ وَاحِدٌ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي

گفت آنحضرت یا دو کس بمیرند گفتند یا یک کس بمیرد فرمود یا یک کس بمیرد پس تر فرمود سوگند بآن خداے

نَفْسِي بِيَدِهِ إِنَّ السِّقْطَ لَيَجُرُّ أُمَّهُ بِسَرَرِهِ إِلَى الْجَنَّةِ

که بقاے ذات من بدست اوست بدرستیکه بچه ناتمام آئینه میکشد مادر خود را بناف خود بسوے بهشت

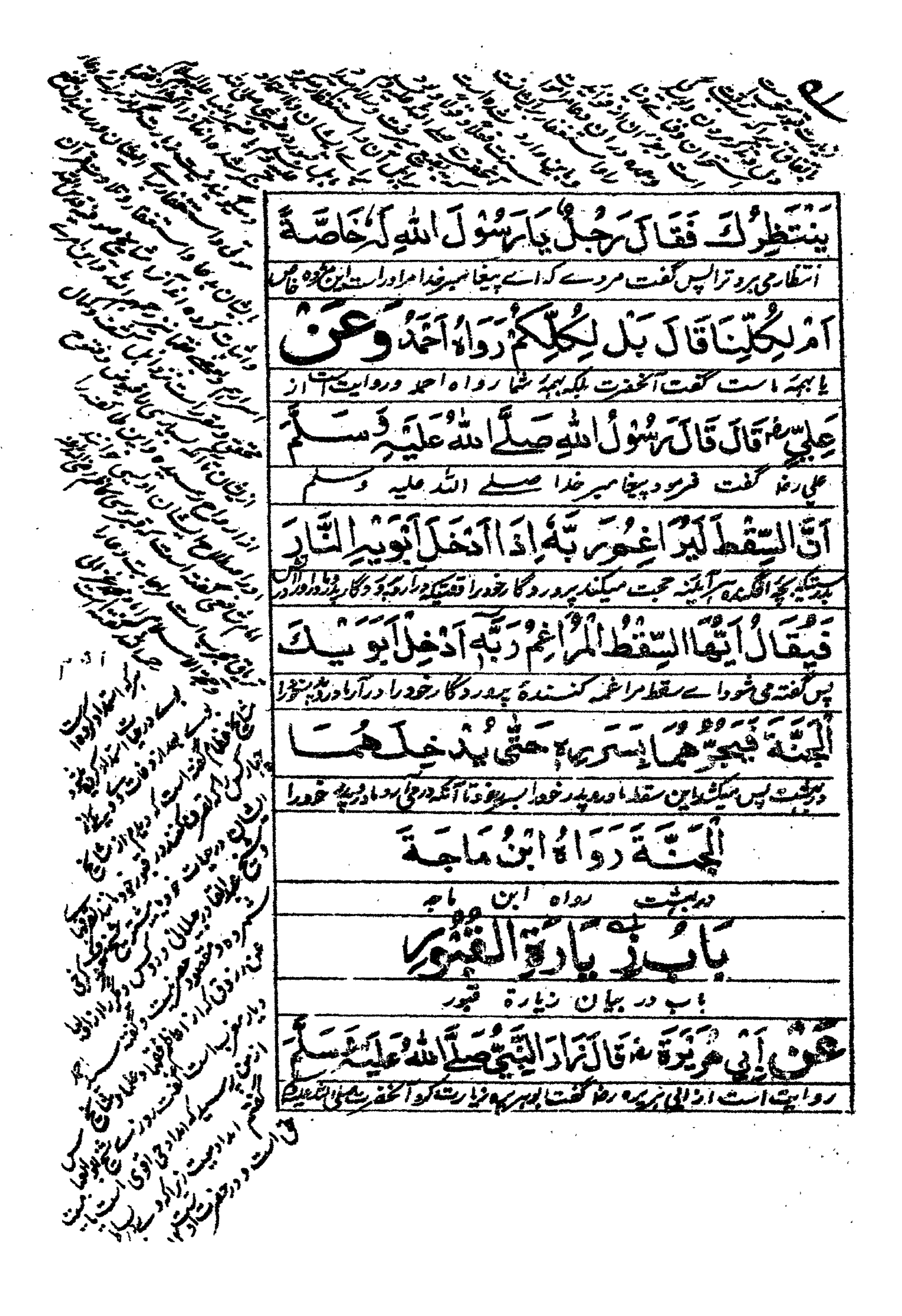
إِذَا احْتَسَبَتْهُ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَرَوَى ابْنُ مَاجَةَ مِنْ قَوْلِهِ

چون صبر کند بروے رواه احمد و روایت کرد ابن ماجه از قول آنحضرت که

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رضـ قَالَ

والذی نفسی بیده است و روایت است از عبدالله بن مسعود رضـ گفت

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَدَّمَ ثَلَاثَةً مِّنْ
گفت پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه پیش میفرستد کس را از
الْوَلَدِ لَمْ يَبْلُغُوا الْحِنْثَ كَانُوا لَهُ حِصْنًا حَصِيْنًا مِّنَ النَّارِ
اولاد که نرسیده حد بلوغ را باشند این ولد برای او پناه استوار از آتش دوزخ
فَقَالَ أَبُو ذَرٍّ قَدَّمْتُ اثْنَيْنِ قَالَ وَاثْنَيْنِ قَالَ أُبَيُّ ابْنُ
پس گفت ابوذر که پیش فرستادم دو کس را گفت آنحضرت دو کس هم پناه باشند گفت ابی ابن
كَعْبٍ أَبُو الْمُنْذِرِ سَيِّدُ الْقُرَّاءِ قَدَّمْتُ وَاحِدًا قَالَ وَوَاحِدًا
کعب که کنیت او ابومنذر است و در شان وی سید القراء واقع شده است پیش فرستادم یکی را گفت آنحضرت یکی
رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ قُرَّةَ الْمُزَنِيِّ
رواه الترمذی وابن ماجه و روایت است از قره مزنی
أَنَّ رَجُلًا كَانَ يَأْتِي النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ
که یک مردی که می آمد نزد پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم و حال آنکه با وی بود
ابْنٌ لَهُ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتُحِبُّهُ
پسری مر او را پس گفت او را پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم آیا دوست میداری این پسر را
فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ أَحَبَّكَ اللهُ كَمَا أُحِبُّهُ فَفَقَدَهُ النَّبِيُّ
پس گفت آن مرد ای پیغامبر خدا دوست دارد ترا خدا همچنانکه دوست دارم او را پس گم کرد و ندید آن پسر را
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا فَعَلَ ابْنُ فُلَانٍ فَقَالُوا
صلی الله علیه وسلم پس گفت آنحضرت که چه شد فرزند فلانی پس گفتند
يَا رَسُولَ اللهِ مَاتَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
ای پیغامبر خدا مرد آن پسر پس فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم
أَمَا تُحِبُّ أَنْ لَا تَأْتِيَ بَابًا مِّنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ إِلَّا وَجَدْتَهُ
که آیا دوست نمیداری تو که نیایی تو هیچ دری از درهای بهشت مگر آنکه یابی تو او را که

يَنتَظِرُكَ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللّٰهِ لَهُ خَاصَّةً

انتظار می برد ترا پس گفت مردے کہ اے پیغامبر خدا مراد است این مژده خاص

أَمْ لِكُلِّنَا قَالَ بَلْ لِكُلِّكُمْ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ

یا ہمہ ما است گفت آنحضرت بلکہ ہمہ شما رواه احمد و روایت است از

عَلِيٍّ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

علی رضا گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

إِنَّ السِّقْطَ لَيُرَاغِمُ رَبَّهُ إِذَا أَدْخَلَ أَبَوَيْهِ النَّارَ

بدرستیکہ بچہ افگنده ہر آئینہ حجت میکند پروردگار خود را وقتیکہ درآرد پدر و مادر او را در آتش

فَيُقَالُ أَيُّهَا السِّقْطُ الْمُرَاغِمُ رَبَّهُ أَدْخِلْ أَبَوَيْكَ

پس گفتہ می شود اے سقط مراغمہ کننده پروردگار خود را درآر مادر و پدر خود را

الْجَنَّةَ فَيَجُرُّهُمَا بِسَرَرِهِ حَتَّى يُدْخِلَهُمَا

در بہشت پس میکشد این سقط مادر و پدر خود را بسر ناف تا آنکہ درمی آرد مادر و پدر خود را

الْجَنَّةَ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

در بہشت رواه ابن ماجہ

بَابُ زِيَارَةِ الْقُبُورِ

باب در بیان زیارت قبور

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ زَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی ہریره رض گفت زیارت کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ

قَبْرَ أُمِّهِ فَبَكَى وَأَبْكَى مَنْ حَوْلَهُ فَقَالَ اسْتَأْذَنْتُ رَبِّي

قبر مادر خود پس گریه کرد و گریانید کسے را که گرد آنحضرت بود پس فرمود که طلب اذن کردم پروردگار خود را

فِي أَنْ أَسْتَغْفِرَ لَهَا فَلَمْ يُؤْذَنْ لِي فَاسْتَأْذَنْتُهُ فِي

در آنکه طلب آمرزیدن کنم برائے مادر پس اذن داده نشد مرا پس اذن طلب کردم پروردگار خود را در

أَنْ أَزُوْرَ قَبْرَهَا فَأَذِنَ لِي فَزُوْرُوا الْقُبُوْرَ فَإِنَّهَا

آنکه زیارت کنم قبر مادر خود را پس اذن داده شد مرا پس زیارت کنید قبرها را زیرا که قبرها

تُذَكِّرُ الْمَوْتَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ بُرَيْدَةَ رض قَالَ

یاد میدهند موت را رواه مسلم و روایت است از بریده رض گفت

كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعَلِّمُهُمْ إِذَا خَرَجُوْا

بود آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم که تعلیم میکرد صحابه را چون بیرون می آمدند

إِلَى الْمَقَابِرِ اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ

بسوے مقبرها این کلمات را که سلام بر شما اے اہل سراها از گروندگان

وَالْمُسْلِمِيْنَ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِكُمْ لَلَاحِقُوْنَ نَسْأَلُ

و گردن نهندگان و ما اگر خواسته است خدا تعالی بشما رسندگانیم و پیوستگانیم میطلبیم از

اللّٰهَ لَنَا وَلَكُمُ الْعَافِيَةَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

خدا برائے خود و برائے شما عافیت و سلامت از عذاب رواه مسلم و روایت است از

مُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ يَرْفَعُ الْحَدِيْثَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

محمد بن نعمان در حالیکه می رساند حدیث را به پیغمبر خدا صلے اللہ علیه

وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ زَارَ قَبْرَ أَبَوَيْهِ أَوْ أَحَدِهِمَا فِي كُلِّ جُمُعَةٍ

وسلم گفت آنحضرت کسیکه زیارت کرد قبر پدر و مادر خود را یا قبر یکے ازین دو را در هر هفته

غُفِرَ لَهُ وَكُتِبَ بَرًّا رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ مُرْسَلًا

آمرزیده شود مرا آنکس را و نوشته شود به ضد عاق به دیوان نیکی رواه بیهقی در شعب الایمان از روے مرسل

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از ابن مسعود رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قَالَ كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُوْرِ فَزُوْرُوْهَا فَاِنَّهَا

فرمود که بودم که نهی کرده بودم شمارا از زیارت قبرها پس اکنون زیارت کنید آنهارا زیراکه قبرها

تُزَهِّدُ فِي الدُّنْيَا وَتُذَكِّرُ الْاٰخِرَةَ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

بے رغبت میگرداند در دنیا و یاد میدهد آخرت را رواه ابن ماجه

كِتَابُ الزَّكٰوةِ

کتاب الزکوٰة

وَالَّذِيْنَ يَكْنِزُوْنَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُوْنَهَا فِيْ

و آنانکه ذخیره می کنند زر و نقره را و خرچ نمی کنند آنرا در

سَبِيْلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا

راه خدا پس بشارت ده ایشانرا بعذاب دردناک روزیکه گرم شود بر آن

فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوْبُهُمْ وَظُهُوْرُهُمْ

در آتش دوزخ پس داغ کرده شود بآن پیشانی ایشان و پهلوهای ایشان را و پشت ایشان

هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوْقُوْا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُوْنَ ۝

این است آنچه ذخیره کردید برای خود پس بچشید آنچه ذخیره می کردید

وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَمَا تُقَدِّمُوْا لِاَنْفُسِكُمْ

و برپا دارید نماز را و بدهید زکوٰة را و آنچه پیش میفرستید برای خویشتن

مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوْهُ عِنْدَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُوْنَ بَصِيْرٌ ۝

از نیکوکاری خواهید یافت آنرا نزد خدا هرآئینه خدا بآنچه می کنید بینا است

عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

۲۹۳

سورة ۳۴ پ ۱۰ رکوع ۱۱

سورة ۱۱۰ پ ۱ رکوع ۱۳

مَا مِنۡ صَاحِبِ ذَهَبٍ وَّلَا فِضَّةٍ لَا يُؤَدِّيۡ مِنۡهَا حَقَّهَا اِلَّا اِذَا

نیست هیچ خداوند زر و سیم که نمی دهد از آن حق آن را مگر آنکه چون

كَانَ يَوۡمُ الۡقِيٰمَةِ صُفِّحَتۡ لَهٗ صَفَائِحُ مِنۡ نَارٍ فَاُحۡمِيَ عَلَيۡهَا فِيۡ

باشد روز قیامت کوفته و ساخته شود برای وے صفایح از آتش پس گرم کرده می شود بر آن صفایح در

نَارِ جَهَنَّمَ فَيُكۡوٰى بِهَا جَنۡبُهٗ وَجَبِيۡنُهٗ وَظَهۡرُهٗ كُلَّمَا بَرَدَتۡ

آتش دوزخ پس داغ کرده شود بآن صفایح پهلوی آنکس و پیشانی او و پشت او هرگاه که برآورده شوند آن

اُعِيۡدَتۡ لَهٗ فِيۡ يَوۡمٍ كَانَ مِقۡدَارُهٗ خَمۡسِيۡنَ اَلۡفَ سَنَةٍ حَتّٰى

باز گردانیده شوند برای آنکس در روزے که باشد اندازۂ وے پنجاه هزار سال تا آنکه

يُقۡضٰى بَيۡنَ الۡعِبَادِ فَيُرٰى سَبِيۡلُهٗ اِمَّا اِلَى الۡجَنَّةِ وَاِمَّا اِلَى

حکم کرده شود میان بندگان پس دیده شود راه وے یا بسوے بهشت و یا بسوے

النَّارِ قِيۡلَ يَا رَسُوۡلَ اللّٰهِ فَالۡاِبِلُ قَالَ وَلَا صَاحِبُ اِبِلٍ

دوزخ گفتند صحابه یا رسول الله پس حکم شتر چیست گفت آنحضرت و نیست هیچ خداوند شتران که

لَا يُؤَدِّيۡ مِنۡهَا حَقَّهَا وَمِنۡ حَقِّهَا حَلَبُهَا يَوۡمَ وِرۡدِهَا

ادا نمی کند از آن حق آنرا و از جمله حقوق شتران دوشیدن شتران است روز رود شتران

اِلَّا اِذَا كَانَ يَوۡمُ الۡقِيٰمَةِ بُطِحَ لَهَا بِقَاعٍ قَرۡقَرٍ اَوۡفَرَ مَا كَانَتۡ

مگر آنکه چون باشد روز قیامت بر رو انداخته شود برای شتران بصحرای فراخ هموار در حالیکه بود

لَا يَفۡقِدُ مِنۡهَا فَصِيۡلًا وَّاحِدًا تَطَؤُهٗ بِاَخۡفَافِهَا وَتَعَضُّهٗ

شتران فربه تر و تمام در حالیکه گم نمیکند از آن شتران یک بچه شتر را پایمال کنند آنکس را بسمهای خود و بگزند آن شتران

بِاَفۡوَاهِهَا كُلَّمَا مَرَّ عَلَيۡهِ اُوۡلَاهَا رُدَّ عَلَيۡهِ اُخۡرَاهَا فِيۡ يَوۡمٍ

بدهنهای خود هرگاه که بگذرد بروے طائفه نخستین باز گردانیده شود بروے طائفه پسین آنها در روزے

كَانَ مِقۡدَارُهٗ خَمۡسِيۡنَ اَلۡفَ سَنَةٍ حَتّٰى يُقۡضٰى بَيۡنَ الۡعِبَادِ

که باشد اندازۂ آن پنجاه هزار سال تا آنکه حکم کرده شود میان بندگان

فَيَرٰى سَبِيْلَهٗ اِمَّا اِلَى الْجَنَّةِ وَاِمَّا اِلَى النَّارِ قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ

پس می بیند آنکس راه خود یا بسوی بهشت و یا بسوے دوزخ گفتند صحابه اے پیغامبر خدا

فَالْبَقَرُ وَالْغَنَمُ قَالَ وَلَا صَاحِبِ بَقَرٍ وَلَا غَنَمٍ وَلَا يُؤَدِّيْ

پس چیست حکم بقر و غنم فرمود و نه خداوند بقر و نه خداوند غنم که ادا نمی کند

مِنْهَا حَقَّهَا اِلَّا اِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ بُطِحَ لَهَا بِقَاعٍ قَرْقَرٍ

از آن حق آن مگر آنکه چون باشد روزے قیامت برائے انداخته شود صاحب آن بصحرائے فراخ

وَلَا يَفْقِدُ مِنْهَا شَيْئًا لَيْسَ فِيْهَا عَقْصَاءُ وَلَا جَلْحَاءُ

در حالیکه کم نمی کند صاحب آن از آن گاوان و گوسپندان چیزے را و در حالیکه نیست در آن گاوان و گوسپندان پیچیده شاخ

وَلَا عَضْبَاءُ تَنْطَحُهٗ بِقُرُوْنِهَا وَتَطَؤُهٗ بِاَظْلَافِهَا كُلَّمَا

و شکسته شاخ میزنند آن گاوان صاحب را بشاخهائے خود و پامال میکنند این گاوان و گوسپندان آنکس را باظلافهای خود هرگاه

مَرَّ عَلَيْهِ اُوْلٰهَا رُدَّ عَلَيْهِ اُخْرٰهَا فِيْ يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهٗ

بگذرد برو طائفه نخستین باز گردانیده شود برو طائفه پسین آنها در روزے که باشد اندازهٔ آن

خَمْسِيْنَ اَلْفَ سَنَةٍ حَتّٰى يُقْضٰى بَيْنَ الْعِبَادِ فَيَرٰى سَبِيْلَهٗ

پنجاه هزار سال تا آنکه حکم کرده شود میان بندگان پس ببیند راه خود

اِمَّا اِلَى الْجَنَّةِ وَاِمَّا اِلَى النَّارِ الْحَدِيْثَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

یا بسوے بهشت یا بسوے دوزخ تا آخر حدیث رواه مسلم

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از وے گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله علیه و سلم

مَنْ اٰتَاهُ اللّٰهُ مَالًا فَلَمْ يُؤَدِّ زَكٰوتَهٗ مُثِّلَ لَهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

کسیکه بداد او را خدا تعالی مال پس ادا نکند زکوة آنرا مصور گردانیده شود برائے وے مال وے روز قیامت

شُجَاعًا اَقْرَعَ لَهٗ زَبِيْبَتَانِ يُطَوَّقُهٗ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ثُمَّ يَاْخُذُ

بصورت شجاع اقرع مار آن مار را دو نقطه سیاه است بالائے دو چشم گردانیده شود آن مار مانند طوق در گردن او بگیرد

بِلِهْزِمَتَيْهِ يَعْنِي شِدْقَيْهِ يَقُوْلُ اَنَا مَالُكَ اَنَا كَنْزُكَ

بهر دو طرف کنج دهن وے پستر میگوید آن اژدها من مال توام من گنج توام که زکوٰة آن ندادی

ثُمَّ تَلَا وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ يَبْخَلُوْنَ الْاٰيَةَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

پستر خواند آنحضرت این آیت را تا آخر رواه بخاری

وَعَنْ عَدِيِّ بْنِ عُمَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

وروایت است از عدی بن عمیره گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ اسْتَعْمَلْنَاهُ مِنْكُمْ عَلٰى عَمَلٍ فَكَتَمَنَا مِخْيَطًا

علیه وسلم هر کس که عامل گردانیم او را از شما پس پنهان کند از ما چیزی را که سوزن است و

فَمَا فَوْقَهٗ كَانَ غُلُوْلًا يَأْتِيْ بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

پس پوشید چیزی را که بالاے سوزن است میباشد آن کتمان غلول می‌آید آنکس بآن غلول روز قیامت و عقاب

وَعَنْ رَافِعِ بْنِ خَدِيْجٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

وروایت است از رافع بن خدیج گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَامِلُ عَلَى الصَّدَقَةِ بِالْحَقِّ كَالْغَازِيْ

علیه وسلم عمل کننده بر صدقه بطریق حق و عدل همچو کسے است که غزا کننده است

فِيْ سَبِيْلِ اللهِ حَتّٰى يَرْجِعَ اِلٰى بَيْتِهٖ رَوَاهُ اَبُوْدَاؤُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ

در راه خدا تا آنکه باز گردد بسوے خانۂ خود رواه ابوداؤد و الترمذی

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضه قَالَ لَمَّا تُوُفِّيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وروایت است از ابی هریره رض گفت ابوهریره چون وفات یافت آنحضرت صلے الله علیه

وَسَلَّمَ وَاسْتُخْلِفَ اَبُوْ بَكْرٍ بَعْدَهٗ وَكَفَرَ مَنْ كَفَرَ مِنَ الْعَرَبِ

وسلم و خلیفه گرفته شد ابوبکر بعد وے و کافر شد بانکار زکوٰة آنکه کافر شد از عرب

قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لِاَبِيْ بَكْرٍ رضه كَيْفَ تُقَاتِلُ النَّاسَ

گفت عمر بن خطاب رض مر ابابکر صدیق رض را چگونه مقاتله می‌کنیم مردان را

[illegible]

وَقَدْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُمِرْتُ اَنْ

وحال آنکه بتحقیق فرمود پیغامبر خدا صلی علیه وسلم امر کرده شده ام که

اُقَاتِلَ النَّاسَ حَتّٰى يَقُوْلُوْا لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ فَمَنْ قَالَ لَا اِلٰهَ

قتال کنم مردمرا تا آنکه بگویند لا اله الا الله پس کسیکه بگوید لا اله

اِلَّا اللّٰهُ عَصَمَ مِنِّيْ مَالَهٗ وَنَفْسَهٗ اِلَّا بِحَقِّهٖ وَحِسَابُهٗ عَلَى

الا الله نگاهدارد از من مال خود را و نفس خود را مگر بحق اسلام وحساب او بر

اللّٰهِ فَقَالَ اَبُوْ بَكْرٍ وَاللّٰهِ لَاُقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلٰوةِ

خداست پس گفت ابوبکر بخدا سوگند هر آئینه قتال میکنم کسی را که فرق کند میان نماز

وَالزَّكٰوةِ فَاِنَّ الزَّكٰوةَ حَقُّ الْمَالِ وَاللّٰهِ لَوْ مَنَعُوْنِيْ عَنَاقًا

ومیان زکواة زیرا که زکوٰة حق واجب در مال است بخدا سوگند اگر منع کنند مرا بز غاله

كَانُوْا يُؤَدُّوْنَهَا اِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

که بودند که ادا میکردند آنرا بسوے پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

لَقَاتَلْتُهُمْ عَلٰى مَنْعِهَا قَالَ عُمَرُ فَوَاللّٰهِ مَا هُوَ اِلَّا اَنْ رَاَيْتُ

هر آئینه مقاتله می کنم ایشان را بر منع عناق گفت عمر پس سوگند بخدا نبود حال او ابوبکر مگر آنکه

اَنَّ اللّٰهَ شَرَحَ صَدْرَ اَبِيْ بَكْرٍ لِلْقِتَالِ فَعَرَفْتُ اَنَّهُ الْحَقُّ

بتحقیق که خدا کشاد سینهٔ ابی بکر برائے قتال پس شناختم که همین است حق که قتال کرد ابوبکر

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

متفق علیه وهم از وے است گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَكُوْنُ كَنْزُ اَحَدِكُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ شُجَاعًا اَقْرَعَ يَفِرُّ

وسلم میباشد گنج یکے از شما روز قیامت مار بزرگ که موے سر ندارد مے گریزد

مِنْهُ صَاحِبُهٗ وَهُوَ يَطْلُبُهٗ حَتّٰى يُلْقِمَهٗ اَصَابِعَهٗ رَوَاهُ اَحْمَدُ

ازان مار صاحب آن گنج وحال آنکه آن مار میجوید او را تا آنکه لقمه سیگرداند آنرا انگشتان خود را

شجاعا

چنانچه مار چست کرده عوض

از مار واتند آن دست را

در دهن آن انداز ند وشیر

از اژدها وذبح در دست

در انگشتان مار میگیرد

ه بحجت بیرون نیاوردن وے از ان مال آن را ... آن مال را بحکم الحرام ... آن در حرام ... نفع گرفتن ... می شود باآن در ... و ضایع است ۱۲

وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

و روایت است از عائشه رض گفت عائشه رض شنیدم آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَا خَالَطَتِ الزَّكٰوةُ مَالًا قَطُّ إِلَّا أَهْلَكَتْهُ ه

وسلم را که میگفت نیامیخت زکوة هیچ مالے را هرگز مگر آنکه هلاک کرد زکوة اورا

رَوَاهُ الشَّافِعِيُّ وَالْبُخَارِيُّ فِيْ تَارِيْخِهِ وَالْحُمَيْدِيُّ وَزَادَ قَالَ

روایه الشافعی و روایه البخاری در تاریخ خود و حمیدی زیاده کرد و گفت مراد بمعنی آنست زکوة

يَكُوْنُ قَدْ وَجَبَ عَلَيْكَ صَدَقَةٌ فَلَا تُخْرِجُهَا فَيُهْلِكُ الْحَرَامُ

می باشد آنکه تحقیق واجب است بر تو زکوة پس بیرون نمی آری تو زکوة را پس هلاک می گرداند حرام

الْحَلَالَ الْحَدِيْثُ وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ كُنْتُ أَلْبَسُ أَوْضَاحًا

حلال را تا آخر حدیث و روایت است از ام سلمه رض گفت ام سلمه بودم که پوشیدم اوضاح

مِنْ ذَهَبٍ فَقُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللهِ أَكَنْزٌ هُوَ فَقَالَ مَا بَلَغَ

که نوعی از زیور طلا است پس گفتم اے رسول خدا آیا گنج است این پس فرمود چیزیکه برسد مقداریرا

أَنْ يُؤَدّٰى زَكٰوتُهُ فَزُكِّيَ فَلَيْسَ بِكَنْزٍ رَوَاهُ مَالِكٌ وَأَبُوْدَاوُدَ

که ادا کرده شود زکوة آن پس داده شود زکوة آن پس نیست کنز که بران وعید است روایه مالک و ابوداؤد

بَابُ مَنْ لَا تَحِلُّ لَهُ الْمَسْأَلَةُ وَمَنْ تَحِلُّ لَهُ

باب در بیان کسیکه حلال نیست او را سوال کردن و گدائی کردن و کسیکه حلال است او را

عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ مَنْ سَأَلَ النَّاسَ أَمْوَالَهُمْ تَكَثُّرًا فَإِنَّمَا يَسْأَلُ

وسلم کسیکه سوال کند از مردم مالهاے ایشان بقصد زیادت شدن مال نه برائے رفع حاجت پس سوال

جَمْرًا فَلْيَسْتَقِلَّ أَوْ لِيَسْتَكْثِرْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

اخگر را پس گو که کم طلبد یا بسیار یعنی بقدر سوال ضرر دارد روایه مسلم و روایت است از

الزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ

زبیر بن عوام گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ و سلم

لَأَنْ یَّأْخُذَ اَحَدُکُمْ حَبْلَہٗ فَیَأْتِیْ بِحُزْمَۃِ حَطَبٍ عَلٰی

ہرآئینہ بگیرد یکے از شما رسن خود را پس بیارد دستہ ہیزم را بر پشت خود

ظَہْرِہٖ فَیَبِیْعَہَا فَیَکُفَّ اللّٰہُ بِہَا وَجْہَہٗ خَیْرٌ لَّہٗ مِنْ اَنْ یَّسْأَلَ

پس بفروشد آنرا پس باز دارد حق تعالی باین پشتہ ہیزم آبروے او را بہتر است او را ازین کہ وا(ہد)

النَّاسَ اَعْطَوْہُ اَوْ مَنَعُوْا رَوَاہُ الْبُخَارِیُّ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض

مردم را بدہند مرو را یا ندہند روایت کرد بخاری و روایت است از ابن عمر رض

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ قَالَ وَہُوَ عَلَی الْمِنْبَرِ

بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود و حال آنکہ وے بر منبر بود

وَہُوَ یَذْکُرُ الصَّدَقَۃَ وَالتَّعَفُّفَ عَنِ الْمَسْئَلَۃِ اَلْیَدُ الْعُلْیَا

و آن حضرت ذکر میکرد صدقہ را و باز ایستادن از سوال حرام دست بالا

خَیْرٌ مِّنْ یَدِ السُّفْلٰی وَالْیَدُ الْعُلْیَا ہِیَ الْمُنْفِقَۃُ وَالسُّفْلٰی

بہتر است از دست پایان و تفسیر کرد آنحضرت کہ دست علیا دستے است کہ خرچ کنندہ است و دست سفلی

ہِیَ السَّائِلَۃُ مُتَّفَقٌ عَلَیْہِ وَعَنْ اَبِیْ سَعِیْدِ نِ الْخُدْرِیِّ

سوال کنندہ متفق علیہ و روایت است از ابی سعید خدری رض

قَالَ اِنَّ اُنَاسًا مِّنَ الْاَنْصَارِ سَاَلُوْا رَسُوْلَ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ

گفت کہ بعضے مردمان از انصار سوال کردند از رسول خدا صلی اللہ

عَلَیْہِ وَسَلَّمَ فَاَعْطَاہُمْ ثُمَّ سَاَلُوْہُ فَاَعْطَاہُمْ حَتّٰی

علیہ وسلم پس داد آنحضرت ایشان را پستر سوال کردند پس داد ایشان را تا آنکہ

نَفِدَ مَا عِنْدَہٗ فَقَالَ مَا یَکُوْنُ عِنْدِیْ مِنْ خَیْرٍ فَلَنْ اَدَّخِرَہٗ عَنْکُمْ

تمام شد چیزیکہ نزد آنحضرت بود پس فرمود آنچہ میباشد نزد من از خیر یعنی از مال پس ذخیرہ نمی نہم آنرا از شما

ف: درین عبارت اشارت است بآنکہ نگاہداشتن آبروئے بندہ از خاصیت حق تعالی است بر وے بنعمت و لطف او است و در جزا اختیار نعمت سبب حلال و ترک سوال

وَمَنْ يَسْتَعِفَّ يُعِفَّهُ اللّٰهُ وَمَنْ يَسْتَغْنِ يُغْنِهِ اللّٰهُ وَمَنْ

وکسیکه باز ایستد از سوال ونگاه دارد خود را نگاه دارد او را خدا تعالی وکسیکه استغنا ورزد و از سوال

يَتَصَبَّرْ يُصَبِّرْهُ اللّٰهُ وَمَا أُعْطِيَ أَحَدٌ عَطَاءً هُوَ خَيْرٌ وَأَوْسَعُ

تکلف کند و در آید در صبر کردن صبر بخشد او را خدا و داده نشده است هیچ یکے را دادنی که آن بهتر است و

مِنَ الصَّبْرِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رض قَالَ

از صبر متفق علیه و روایت است از عمر بن الخطاب رض گفت

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْطِيْنِي الْعَطَاءَ

بود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم میداد مرا بخشش

فَأَقُوْلُ أَعْطِهِ أَفْقَرَ إِلَيْهِ مِنِّيْ فَقَالَ خُذْهُ فَتَمَوَّلْهُ

پس می گفتم که بده آنرا که محتاج تر بود بسوی آن از من پس گفت آنحضرت بگیر آنرا پس مال ساز آن را

وَتَصَدَّقْ بِهِ فَمَا جَاءَكَ مِنْ هٰذَا الْمَالِ وَأَنْتَ غَيْرُ مُشْرِفٍ وَلَا

و تصدق کن بآن پس چیزیکه بیاید ترا ازین مال درحال آنکه انتظار برنده و نه سوال کننده

سَائِلٍ فَخُذْهُ وَمَا لَا فَلَا تُتْبِعْهُ نَفْسَكَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ سَمُرَةَ

پس بگیر آنرا و چیزیکه نه چنین است پس روگردان آنرا نفس خود را متفق علیه و روایت است از

ابْنِ جُنْدُبٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

سمرة بن جندب رض گفت سمرة فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

الْمَسَائِلُ كُدُوْحٌ يَكْدَحُ بِهَا الرَّجُلُ وَجْهَهُ فَمَنْ شَاءَ

سوالها خراشها و جراحتها است که مجروح می گرداند بآنها مرد روی خود را پس کسیکه خواهد

أَبْقٰى عَلٰى وَجْهِهِ وَمَنْ شَاءَ تَرَكَهُ إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ الرَّجُلُ ذَا سُلْطَانٍ

نگاهدارد روی خود را و کسیکه خواهد ترک کند آنرا مگر آنکه سوال کند مرد خداوند سلطنت را که امیر است

أَوْ فِيْ أَمْرٍ لَا يَجِدُ مِنْهُ بُدًّا رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

یا سوال مے کند در کاریکه نمی یابد از آن چاره رواه ابوداود و ترمذی و نسائی

وَعَنْ سَهْلِ ابْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

و روایت ست از سهل بن حنظلیه رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَاَلَ وَعِنْدَهٗ مَا يُغْنِيْهِ

صلی الله علیه وسلم کسیکه سوال کند و نزد وے چیزے باشد که بی نیاز گرداند او را از

فَاِنَّمَا يَسْتَكْثِرُ مِنَ النَّارِ قَالَ النُّفَيْلِيُّ وَهُوَ اَحَدُ رُوَاتِهٖ فِيْ مَوْضِعٍ

مگر آنکه میکند طلب بسیارے از آتش گفته است نفیلی و آن یکے از راویان این حدیث ست در جائے دیگر بعد حدیث

اٰخَرَ وَمَا الْغِنَى الَّذِيْ لَا يَنْبَغِيْ مَعَهُ الْمَسْاَلَةُ قَالَ قَدْرُ

و چیست غنا که روا نیست با وے سوال کردن گفت مقدار

مَا يُغَدِّيْهِ وَيُعَشِّيْهِ وَقَالَ فِيْ مَوْضِعٍ اٰخَرَ اَنْ يَّكُوْنَ

چیزیست که آنرا قوت بامداد گرداند و قوت شبانگاه و گفته است نفیلی در جائے دیگر حد غنا اینست که باشد

لَهٗ شِبَعُ يَوْمٍ اَوْ لَيْلَةٍ وَيَوْمٍ رَوَاهُ اَبُوْدَاوٗدَ وَعَنْ

مر او را چیزے که سیر گرداند او را روز یا روز و شب رواه ابوداؤد و روایت ست از

حُبْشِيِّ بْنِ جُنَادَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

حبشی بن جناده رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ اِنَّ الْمَسْاَلَةَ لَا تَحِلُّ لِغَنِيٍّ وَّلَا لِذِيْ مِرَّةٍ سَوِيٍّ

وسلم بدرستیکه سوال کردن حلال نیست مر توانگر را و نه مر خداوند قوة سلیم الاعضا را

اِلَّا لِذِيْ فَقْرٍ مُّدْقِعٍ اَوْ غُرْمٍ مُّفْظِعٍ وَمَنْ سَاَلَ النَّاسَ

ولیکن حلال ست مر خداوند فقر را که چسپاننده است بخاک یا حلال است مر خداوند دام را که

لِيُثْرِيَ بِهٖ مَالَهٗ كَانَ خُمُوْشًا فِيْ وَجْهِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَرَضْفًا يَّاْكُلُهٗ

در فظاعت انگنده است و کسیکه سوال کند مردم را تا بسیار کند بآن مال خود را باشد آن سوال زخمها در روے

مِنْ جَهَنَّمَ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُقِلَّ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْثِرْ

از دوزخ پس کسیکه خواهد کم کند و هرکه خواهد زیاده کند

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ الْفِرَاسِيِّ اَنَّ الْفِرَاسِيَّ قَالَ

روایت کرد اس کو ترمذی و روایت ہے از ابن الفراسی کہ منسوب ہے بفراس بن غنم گفت

قُلْتُ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَسْأَلُ يَا رَسُوْلَ

ابن فراس از پدرش گفت گفتم مر پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم۔ آیا سوال کنم من اے پیغمبر

اللّٰهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا وَاِنْ كُنْتَ

خدا از مردم چیزے پس فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم سوال مکن و اگر ہستی تو

لَا بُدَّ فَسَلِ الصّٰلِحِيْنَ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ

کہ البتہ میخواہی پس سوال کن صالحان را از جہت کرم ایشان روا ہ ابوداؤد والنسائی و روایت است از

عَلِيٍّ رض اَنَّهٗ سَمِعَ يَوْمَ عَرَفَةَ رَجُلًا يَسْأَلُ النَّاسَ

علی کرم اللہ وجہہ کہ وے شنید روز عرفہ مردے را کہ سوال میکند مردان را

فَقَالَ اَفِيْ هٰذَا الْيَوْمِ وَفِيْ هٰذَا الْمَكَانِ تَسْأَلُ مِنْ

پس فرمود آیا درین روز کہ عرفہ است و درین مکان کہ عرفات ست سوال میکنی از

غَيْرِ اللّٰهِ فَخَفَقَهٗ بِالدِّرَّةِ رَوَاهُ رَزِيْنٌ وَعَنْ عُمَرَ رض

غیر خدا پس زد علی کرم اللہ وجہہ آنمرد را بدرہ روا ہ رزین و روایت ست از عمر رض

قَالَ تَعَلَّمُنَّ اَيُّهَا النَّاسُ اَنَّ الطَّمَعَ فَقْرٌ وَّاَنَّ الْاِيَاسَ غِنًى

گفت عمر رض بدانید اے مردم کہ امید داشتن از مال مردم سبب فقر ست و ناامید بودن توانگری و بے نیازی ست

وَاَنَّ الْمَرْءَ اِذَا يَئِسَ عَنْ شَيْءٍ اِسْتَغْنٰى عَنْهُ رَوَاهُ رَزِيْنٌ

و بدرستیکہ مرد وقتیکہ ناامید شود از چیزے بے نیاز میشود از ان روا ہ رزین

وَعَنْ ثَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت ست از ثوبان مولائے آنحضرت گفت کہ فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

مَنْ يَّكْفُلُ لِيْ اَنْ لَّا يَسْأَلَ النَّاسَ شَيْئًا فَاَتَكَفَّلُ لَهٗ

کیست کہ ضامن شود مرا کہ سوال نکند از مردم چیزے پس ضامن شوم مر او را

بِالْجَنَّةِ فَقَالَ ثَوْبَانُ اَنَا فَكَانَ لَا يَسْأَلُ اَحَدًا شَيْئًا رَوَاهُ

بہ بہشت پس گفت ثوبان من ضامن میشوم پس بود ثوبان کہ سوال نمیکرد ہیچ یکے را چیزے روا

اَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رض قَالَ دَعَانِيْ

ابو داؤد و النسائی و روایت ست از ابی ذر رض گفت ابو ذر رض خواند مرا

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَشْتَرِطُ عَلَيَّ اَنْ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم و حال آنکہ وے طلب شرط میکند بر من کہ

لَا تَسْاَلَ النَّاسَ شَيْئًا قُلْتُ نَعَمْ قَالَ وَلَا سَوْطَكَ اِنْ

سوال نکنی تو از مردم چیزے گفتم آرے شرط کردم و گفت آنحضرت و نہ طلبی از کسے تازیانہ خود را کہ بیفتد

سَقَطَ مِنْكَ حَتّٰى تَنْزِلَ اِلَيْهِ فَتَاْخُذَهٗ رَوَاهُ اَحْمَدُ بَابُ

از دست تو تا آنکہ فرود آئی تو از اسپ بسوے تازیانہ پس بگیری آنرا روا احمد باب

اَلْاِنْفَاقِ وَكَرَاهِيَةِ الْاِمْسَاكِ اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ

الانفاق و کراہت امساک کسانیکہ خرچ میکنند اموال خویش

بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ

شب و روز پنہان و آشکارا پس ایشان راست مزد ایشان نزدیک پروردگار ایشان

وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۝ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ

و نیست ترس بایشان و نہ ایشان اندوگین شوند باید کہ گمان نکنند آنانکہ

يَبْخَلُوْنَ بِمَا اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ

بخل میکنند بآنچہ عطا کردہ است ایشانرا خدا از فضل خود این بخل بہتر ست برائے خویش

بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَيُطَوَّقُوْنَ مَا بَخِلُوْا بِهٖ

بلکہ او بدست برائے ایشان نزدیک است کہ بشکل طوق پوشانیدہ شود ایشان را آنچہ بخل کردہ اند آن

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ قُلْ لِّعِبَادِيَ الَّذِيْنَ

روز قیامت بگو آن بندگان مرا

عــہ انفاق سے جای کردن مال در وجہ آن و امساک نگاہ داشتن بخیل کردن آن ... نفس ۱۳ ...

اٰمَنُوْا يُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَيُنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰهُمْ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً

گرایمان آورده اند برپا دارند نماز را و خرچ کنند از آنچه ما روزی داده ایم ایشانرا پنهان و آشکارا

مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيْهِ وَلَا خِلٰلٌ ۝ مَنْ ذَا الَّذِيْ

پیش از آنکه بیاید روزیکه خرید و فروخت نیست دران و نه بایکدیگر دوستی بود کیست آنکه

يُقْرِضُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضٰعِفَهٗ لَهٗ اَضْعَافًا كَثِيْرَةً

وام دهد خدا را وام دادن نیک پس در چند سازد خدا اعمال حاصل او را مراتب بسیار

وَاللّٰهُ يَقْبِضُ وَيَبْصُطُ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ۝ يٰاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

و خدا تنگ میسازد و کشاده میکند روزی را و بسوی او بازگردانیده میشوید اے مسلمانان

اَنْفِقُوْا مِمَّا رَزَقْنٰكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ يَوْمٌ لَّا بَيْعٌ فِيْهِ وَلَا خُلَّةٌ وَّلَا

خرچ کنید از آنچه روزی داده ایم شمارا پیش از آنکه بیاید روزیکه خرید و فروخت نیست دران و نه دوستی

شَفَاعَةٌ وَالْكٰفِرُوْنَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ۝ اَلَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ

سفارش و کافران ایشانند ظالمان آنانکه خرچ میکنند

اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ لَا يُتْبِعُوْنَ مَا اَنْفَقُوْا مَنًّا وَّلَا

اموال خودرا در راه خدا باز از پے آن انفاق نمی آرند منت نهادن را و نه

اَذًى لَّهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

ایذا رسانیدن را ایشانراست مزد ایشان نزدیک پروردگار ایشان و نیست ترس بر ایشان و نه ایشان

يَحْزَنُوْنَ ۝ قَوْلٌ مَّعْرُوْفٌ وَّمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ

اندوهگین شوند سخن ملایم گفتن و درگذشتن از بےادبی سائل بهتر است

مِّنْ صَدَقَةٍ يَّتْبَعُهَا اَذًى وَاللّٰهُ غَنِيٌّ حَلِيْمٌ ۝

از ان خیرات که از پے آن آزرده کردن است و خدا بے نیاز بردبار است

يٰاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُبْطِلُوْا صَدَقٰتِكُمْ

اے مومنان تباه کنید خیرات خودرا

بِالْمَنِّ وَالْاَذٰى كَالَّذِيْ يُنْفِقُ مَالَهٗ رِئَاۤءَ النَّاسِ

بمنت نهادن و آزرده کردن همچو کسیکه خرچ میکند مال خود را برای نمودن مردمان

وَلَا يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ فَمَثَلُهٗ كَمَثَلِ

و ایمان ندارد بخدا و روز قیامت پس صفت او مانند

صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَاَصَابَهٗ وَابِلٌ فَتَرَكَهٗ صَلْدًا

صفت سنگ صاف است که بر وی باشد اندکی خاکی پس رسید بوی بارانی عظیم پس گذاشت او را سخت و صاف مانده

لَا يَقْدِرُوْنَ عَلٰى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوْا وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي

توانائی ندارند اهل ریا بر چیزی از آنچه عمل کردند و خدا راه نمی نماید

الْقَوْمَ الْكٰفِرِيْنَ ۵ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ

گروه کافران را و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ كَانَ لِيْ مِثْلُ اُحُدٍ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم اگر بودی مرا مانند کوه احد

ذَهَبًا لَسَرَّنِيْ اَنْ لَا يَمُرَّ عَلَيَّ ثَلٰثُ لَيَالٍ وَعِنْدِيْ

طلا هر آئینه شاد میگردانید مرا اینکه نگذرد بر من سه شب و حال آنکه نزد من

مِنْهُ شَيْءٌ اِلَّا شَيْءٌ اُرْصِدُهٗ لِدَيْنٍ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

چیزی از آن باقی است مگر چیزی که آماده سازم آنرا برای وام رواه بخاری

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و هم از وی روایت گفت فرمود پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيْهِ اِلَّا وَمَلَكَانِ يَنْزِلَانِ

نیست هیچ روزی که صبح میکنند بندگان در وی مگر آنکه فرود می آیند دو فرشته از آسمان

فَيَقُوْلُ اَحَدُهُمَا اَللّٰهُمَّ اَعْطِ مُنْفِقًا خَلَفًا وَيَقُوْلُ

پس میگوید یکی ازین دو فرشته خداوندا بده انفاق کننده را چیزی بجای وی و میگوید فرشته

الآخَرُ اللّٰهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

دیگر خدا از ہدا بدہ بخیل را ہلاکی مال کہ نگاہ میدارد متفق است بخاری ومسلم و روایت است از

أَسْمَاءَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

اسماء بنت ابی بکر رض گفت اسماء فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ أَنْفِقِي وَلَا تُحْصِي فَيُحْصِيَ اللّٰهُ عَلَيْكِ وَلَا تُوعِي

وسلم انفاق کن وشمار مکن کہ چند دہم پس احصا کند خدا بر تو ونگاہ مدار مال را

فَيُوعِيَ اللّٰهُ عَلَيْكِ ارْضَخِي مَا اسْتَطَعْتِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

پس نگاہ دارد خدا بر تو بدہ آنچہ میتوانی اگر چہ اندک باشد متفق علیہ

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللّٰهُ تَعَالَى أَنْفِقْ يَا ابْنَ آدَمَ أُنْفِقْ

علیہ وسلم فرمود خدا تعالے انفاق کن اے پسر آدم تا انفاق کنم

عَلَيْكَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رض قَالَ قَالَ

بر تو متفق علیہ و روایت است از ابی امامہ رض گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا ابْنَ آدَمَ أَنْ تَبْذُلَ

پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم گفت خدا در حدیث قدسی ای فرزند آدم بذل کردن

الْفَضْلَ خَيْرٌ لَكَ وَأَنْ تُمْسِكَهُ شَرٌّ لَكَ وَلَا تُلَامُ

زیادہ از قدر حاجت بہتر است مر ترا و نگاہداشتن آنرا و بخل کردن بدتر است مر ترا و نکوہیدہ نمی شوی تو

عَلَى كَفَافٍ وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

بر نگاہداشتن کفاف و آغاز کن در بذل زیادہ از کفاف بعیال خود رواہ مسلم و روایت است از

جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

جابر رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

اتَّقُوا الظُّلْمَ فَإِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَاتَّقُوا

پرہیز کنید ظلم را زیرا کہ ظلم سبب ظلمات شدہ است روز قیامت و پرہیز کنید

الشُّحَّ فَإِنَّ الشُّحَّ أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَمَلَهُمْ

بخل و حرص را زیرا کہ بخل سبب گردانندہ است کسانی را کہ پیش از شما بودند برانگیخت ایشان را

عَلٰى أَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ

بر آنکہ ریختند خون یکدیگر را و حلال گردانیدند چیزہا را کہ حرام گردانیدہ است خدا

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَجُلٌ

رواہ مسلم و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت ابوہریرہ گفت مردے

يَارَسُوْلَ اللّٰهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَعْظَمُ أَجْرًا قَالَ أَنْ

اے پیغامبر خدا کدام صدقہ بزرگتر است از روے اجر و ثواب فرمود کہ بزرگترین صدقہا آنست کہ

تَصَدَّقَ وَأَنْتَ صَحِيحٌ شَحِيحٌ تَخْشَى الْفَقْرَ وَتَأْمُلُ الْغِنٰى

تصدق کنی و حال آنکہ تو تندرستی و بخیلی و در حالیکہ میترسی درویشی را و امید میداری توانگری را

وَلَا تُمْهِلْ حَتّٰى إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُوْمَ قُلْتَ لِفُلَانٍ

و توقف مکن تا آنکہ برسد روح در گلو بگوی فلان را

كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

چنین و فلان را چنین و حال آنکہ ہست مر فلان را متفق علیہ

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّخِيُّ قَرِيبٌ مِّنَ اللّٰهِ قَرِيبٌ مِّنَ الْجَنَّةِ

علیہ وسلم سخی نزدیک است از جناب رحمت و رضای حق نزدیک است از بہشت کہ در آید آنرا

قَرِيبٌ مِّنَ النَّاسِ بَعِيدٌ مِّنَ النَّارِ وَالْبَخِيلُ بَعِيدٌ مِّنَ اللّٰهِ

نزدیک است از دلہاے مردم بمحبت بعید است از دوزخ و بخیل بعید است از رحمت حق

بَعِيْدٌ مِنَ الْجَنَّةِ بَعِيْدٌ مِنَ النَّاسِ قَرِيْبٌ مِنَ النَّارِ

بعید است از بهشت بعید است از محبت مردمان قریب است از دوزخ

وَلَجَاهِلٌ سَخِيٌّ اَحَبُّ اِلَى اللّٰهِ مِنْ عَابِدٍ بَخِيْلٍ رَوَاهُ

وبتحقیق جاہل سخی دوست داشته شده تر است از عابد بخیل رواه

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

الترمذی و روایت است از ابی سعید رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاَنْ يَتَصَدَّقَ الْمَرْءُ فِيْ حَيَاتِهٖ بِدِرْهَمٍ

صلے الله علیه وسلم هر آئینه تصدق کردن مرد یک درهم را در زندگانی خود

خَيْرٌ لَهٗ مِنْ اَنْ يَتَصَدَّقَ بِمِائَةٍ عِنْدَ مَوْتِهٖ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ

بهتر است مراورا از تصدق کردن وے بصد درهم نزد مردن وے رواه ابو داود

وَعَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت از ابی درداء رض گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه

وَسَلَّمَ مَثَلُ الَّذِيْ يَتَصَدَّقُ عِنْدَ مَوْتِهٖ اَوْ يُعْتِقُ كَالَّذِيْ

وسلم حال کسیکه تصدق کند نزد مردن خود یا آزاد میکند بنده را مانند حال کسے که

يُهْدِيْ اِذَا شَبِعَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالنَّسَائِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَ

هدیه میفرستد طعام را بعد از آن که سیر رواه احمد والنسائی والدارمی و

التِّرْمِذِيُّ وَصَحَّحَهٗ وَعَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ رض قَالَ قَالَ

الترمذی و حکم کرد بصحت آن و از ابی سعید روایت است گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَصْلَتَانِ لَا يَجْتَمِعَانِ فِيْ

پیغامبر خدا صلے الله علیه وسلم دو خصلت جمع نشوند در

مُؤْمِنٍ اَلْبُخْلُ وَسُوْءُ الْخُلُقِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

هیچ مسلمانے یکے بخیلی دیگر بدخلقی رواه الترمذی و روایت است از

أَبِي بَكْرٍ الصِّدِّيقِ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی بکر الصدیق رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ خَبٌّ وَلَا بَخِيلٌ وَلَا مَنَّانٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

در نمی آید بہشت را این کس اول مرد فریبندہ دوم بخیل سوم مرومنت نہندہ لعد از عطا روایت ترمذی

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ شَرُّ مَا فِي الرَّجُلِ شُحٌّ هَالِعٌ وَجُبْنٌ خَالِعٌ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

وسلم بدترین خصلتہا کہ در مرد است دو خصلت است یکے بخل جزع فزع کنندہ دوم بزدلی و ترسندگی کہ می برکند جان را

وَعَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَمَا رَجُلٌ بِفَلَاةٍ

و روایت است از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود آنحضرت وقتیکہ مردے حاضر بود

مِنَ الْأَرْضِ فَسَمِعَ صَوْتًا فِي سَحَابَةٍ اسْقِ حَدِيقَةَ فُلَانٍ

بہ بیابانے از زمین پس شنید آواز سے در ابرے کہ میگوید آب دہ بستان فلان را

فَتَنَحَّى ذَلِكَ السَّحَابُ فَأَفْرَغَ مَاءَهُ فِي حَرَّةٍ فَإِذَا شَرْجَةٌ

پس یکسو شد آن ابر پس ریخت آن آب خود را در زمین سنگستان پس ناگاہ آب راہے

مِنْ تِلْكَ الشِّرَاجِ قَدِ اسْتَوْعَبَتْ ذَلِكَ الْمَاءَ كُلَّهُ فَتَتَبَّعَ

از ان آب راہہا بتحقیق فراز گرفتہ است آن آب را ہمہ پس پیروی کرد آن مرد

الْمَاءَ فَإِذَا رَجُلٌ قَائِمٌ فِي حَدِيقَتِهِ يُحَوِّلُ الْمَاءَ بِمِسْحَاتِهِ

آب را پس ناگاہ مردے ایستادہ است در حدیقہ خود میگرداند آب را بہ بیل آہنین

فَقَالَ لَهُ يَا عَبْدَ اللّٰهِ مَا اسْمُكَ قَالَ فُلَانٌ الِاسْمُ الَّذِي

پس گفت مر این مرد را اے بندہ خدا چیست نام تو گفت نام من فلان است آن نامے کہ

سَمِعَ فِي السَّحَابَةِ فَقَالَ لَهُ يَا عَبْدَ اللّٰهِ لِمَ تَسْأَلُنِي

شنیدہ بود در ابر پس گفت صاحب باغ مر آن مرد را اے بندہ خدا برائے چہ می پرسی مرا

عَنِ اسْمِي فَقَالَ إِنِّي سَمِعْتُ صَوْتًا فِي السَّحَابِ الَّذِي

از نام من پس گفت آنمرد من شنیده ام آوازے را در ابر که

هٰذَا مَاؤُهٗ وَيَقُوْلُ اسْقِ حَدِيْقَةَ فُلَانٍ لِاسْمِكَ فَمَا تَصْنَعُ

این آب اوست میگفت آن آواز یعنے کسیکه آواز میکرد آب ده حدیقه فلان را میگفت مر نام ترا پس چه کار میکنی

فِيْهَا قَالَ أَمَّا إِذَا قُلْتَ هٰذَا فَإِنِّي أَنْظُرُ إِلَى مَا يَخْرُجُ مِنْهَا

در حدیقه خود گفت من نخواسته بودم که اظهار کنم لیکن چون گفتی این را مگویم پس بدرستیکه من نگاه میکنم بسوی چیزی که بیرون آید از آن

فَأَتَصَدَّقُ بِثُلُثِهٖ وَآكُلُ أَنَا وَعِيَالِي ثُلُثًا وَأَرُدُّ فِيْهَا ثُلُثَهٗ

پس تصدق میکنم بیکسوم آن و میخورم من و عیال من از ثلث آن و باز میگردانم در حدیقه خود ثلث آن

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ أَنَّهٗ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایه مسلم و هم از ابی هریره است که وے شنید آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم

يَقُوْلُ إِنَّ ثَلٰثَةً مِنْ بَنِيْ إِسْرَائِيْلَ أَبْرَصَ وَأَقْرَعَ وَأَعْمٰى

که میگفت بدرستیکه کسیں بودند از قوم بنی اسرائیل یکے ابرص دوم اقرع سوم کور

فَأَرَادَ اللّٰهُ أَنْ يَبْتَلِيَهُمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكًا فَأَتَى الْأَبْرَصَ

پس خواست خدا تعالے که ابتلا کند ایشان را پس فرستاد خدا بسوے ایشان فرشته را پس آمد آن فرشته نزد ابرص

فَقَالَ أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ لَوْنٌ حَسَنٌ وَجِلْدٌ حَسَنٌ

پس گفت فرشته کدام چیز دوست داشته شده تر است بسوے تو گفت رنگ نیک و پوست نیک

وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِيْ قَدْ قَذِرَنِي النَّاسُ قَالَ فَمَسَحَهٗ

و اینکه برود از من آنچه بتحقیق پلید و مکروه سیدا رند مرا مردم گفت آنحضرت پس مسح کرد فرشته او را

فَذَهَبَ عَنْهُ قَذَرُهٗ فَأُعْطِيَ لَوْنًا حَسَنًا وَجِلْدًا حَسَنًا قَالَ

پس رفت ازوے پلیدی وے پس داده شد او را رنگ نیک و پوست نیک گفت فرشته

فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ قَالَ الْإِبِلُ أَوْ قَالَ الْبَقَرُ شَكَّ

پس کدام مال محبوب تر است بسوے تو گفت شتر یا گفت بقر بجاے ابل شک کرده است

إسحٰق إلا أن الأبرص أو الأقرع قال أحدهما الإبل

اسحٰق مگر اینکہ ابرص یا اقرع گفت یکے ازان دو شتر

وقال الآخر البقر قال فأعطي ناقة عشراء فقال بارك

وگفت دیگر گاؤ گفت پس دادہ شد او را مادہ شترے حامل دہ ماہہ پس گفت فرشتہ برکت دہاد

الله لك فيها قال فأتى الأقرع فقال أي شيء أحب إليك

خداے مر ترا درین ناقہ گفت پس آمد نزد اقرع پس گفت فرشتہ کدام چیز محبوب تر است بسوے تو

قال شعر حسن ويذهب عني هذا الذي قد قذرني الناس

گفت موے نیک و اینکہ برود از من آنچہ کہ تحقیق مکروہ پنداشتہ اند مرا مردمان

قال فمسحه فذهب عنه قال وأعطي شعرا حسنا قال فأي

گفت پس مسح کرد پس رفت ازوے گفت دادہ شد موے نیک گفت فرشتہ پس کدام

المال أحب إليك قال البقر فأعطي بقرة حاملا قال

مال محبوب تر است بسوے تو گفت بقر پس دادہ شد او را گاوے باردار و حاملہ گفت فرشتہ

بارك الله لك فيها فأتى الأعمى فقال أي شيء أحب إليك

برکت دہاد خدا مر ترا در آن گاو پس آمد فرشتہ نزد کور پس گفت کدام چیز محبوب تر است بسوے تو

فقال أن يرد الله إلي بصري فأبصر به الناس قال

پس گفت کور اینکہ باز گرداند خدا تعالی بسوے من بینائی من پس بہ بینم بوے مردمان را گفت

فمسحه فرد الله إليه بصره قال فأي المال أحب إليك

پس مسح کرد فرشتہ او را و باز گردانید خدا بسوے وے بینائی او را گفت فرشتہ پس کدام مال محبوب تر است

قال الغنم فأعطي شاة والدا فأنتج هذان وولد هذا

گفت کور گوسپندان محبوب تر است پس دادہ شد گوسپند زایندہ پس انتاج کردند این دو و تولید کرد این یعنی

فكان لهذا واد من الإبل ولهذا واد من البقر ولهذا

پس گشت حاصل مر این را وادی از شتر و مر این را وادی از گاوان و مر این را

وَادٍ مِنَ الْغَنَمِ قَالَ ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الْأَبْرَصَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ

وادی از گوسفندان گفت آنحضرت پس بدرستیکه آن فرشته آمد ابرص را در همان صورت و هیئت

فَقَالَ إِنِّي رَجُلٌ مِسْكِينٌ قَدِ انْقَطَعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فِي سَفَرِي

پس گفت من مرد مسکینم بتحقیق گسسته است بمن اسباب طلب رزق در سفر

فَلَا بَلَاغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللّٰهِ ثُمَّ بِكَ أَسْأَلُكَ بِالَّذِي

پس نیست کفایت رسیدن مرا امروز مگر بخدا و فضل خدا پس بتو سوال میکنم ترا بآنخدا که

أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ وَالْمَالَ بَعِيرًا أَتَبَلَّغُ

داده است ترا رنگ نیک و پوست نیک و داده است ترا مال شترے را که برسم

بِهِ فِي سَفَرِي فَقَالَ الْحُقُوقُ كَثِيرَةٌ فَقَالَ إِنَّهُ كَأَنِّي أَعْرِفُكَ

بآن در سفر خود پس گفت حقها بسیار است پس گفت فرشته بدرستیکه گویا من ترا می شناسم

أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَقْذَرُكَ النَّاسُ فَقِيرًا فَأَعْطَاكَ اللّٰهُ

آیا نبودے تو ابرص که پلید مکروه داشتند ترا مردم و فقیر که مال نداشتے پس داد ترا خدا تعالے

فَقَالَ إِنَّمَا وَرِثْتُ هٰذَا الْمَالَ كَابِرًا عَنْ كَابِرٍ فَقَالَ إِنْ كُنْتَ

پس گفت داده نشده ام این مال را مگر بمیراث از اباواجداد بمن رسیده پس گفت فرشته اگر باشی تو

كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللّٰهُ إِلَى مَا كُنْتَ قَالَ وَأَتَى الْأَقْرَعَ فِي صُورَتِهِ

دروغگو پس بگرداند ترا خدا تعالے بسوے حالی که بودی تو گفت و آمد آن فرشته اقرع را در همان صورت که نخست آمده بود

فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهٰذَا وَرَدَّ عَلَيْهِ مِثْلَ مَا رَدَّ عَلَى هٰذَا

پس گفت مر آنرا مانند آنچه گفته بود مر ابرص را و رد کرد اقرع بر فرشته مانند آنچه رد کرده بود این

فَقَالَ إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللّٰهُ إِلَى مَا كُنْتَ قَالَ

پس گفت فرشته اگر باشی تو دروغگو پس بگرداند ترا خدا تعالے باز گرداند بسوے حالیکه بودی تو در نخست گفت

وَأَتَى الْأَعْمَى فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ فَقَالَ رَجُلٌ مِسْكِينٌ

و آمد آن فرشته نزد اعمی در صورتے که نخست آمده بود پس گفت من مردے مسکینم

وَابْنُ سَبِيلٍ قَدِ انْقَطَعَتْ بِيَ الْحِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ

ومسافر بتحقیق گسسته است بمن اسباب طلب رزق در سفر پس نیست کفایت و رسیدن

لِيَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللّٰهِ ثُمَّ بِكَ أَسْأَلُكَ بِالَّذِي رَدَّ عَلَيْكَ

مرا امروز مگر بتوفیق خدا پستر بتو سوال میکنم ترا بآن خدائے که وا داده است ترا

بَصَرَكَ شَاةً أَتَبَلَّغُ بِهَا فِي سَفَرِي فَقَالَ قَدْ كُنْتُ

بینائی تو سوال میکنم گوسپندی که برسم بآن در حصول سفر من گفت آن اعمی بتحقیق بودم

أَعْمَى فَرَدَّ اللّٰهُ إِلَيَّ بَصَرِي فَخُذْ مَا شِئْتَ وَدَعْ مَا شِئْتَ

کور پس باز گردانید خدا تعالے بسوے من بینائی من پس بگیر هرچه میخواهی از گوسپندان وبگذار هرچه میخواهی

فَوَاللّٰهِ لَا أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشَيْءٍ أَخَذْتَهُ لِلّٰهِ فَقَالَ أَمْسِكْ

پس بخدا سوگند که منع نمیکنم و در مشقت نمی اندازم ترا امروز بچیزے که بگیری تو آنرا برائے خدا پس گفت فرشته

مَالَكَ فَإِنَّمَا ابْتُلِيتُمْ فَقَدْ رَضِيَ عَنْكَ وَسَخِطَ عَلَى

مال خود را پس جز این نیست که ابتلا و آزمایش کرده شده اید کسی پس بتحقیق خشنود شد پروردگار از تو و خشم گرفت

صَاحِبَيْكَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أُمِّ بُجَيْدٍ قَالَتْ

دو یار تو متفق علیه است و روایت است از ام بجید انصاریه رض گفت

قُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ الْمِسْكِينَ لَيَقِفُ عَلَى بَابِي حَتَّى

گفتم اے رسول خدا بدرستیکه مسکین هر آئینه می ایستد بر در من تا آنکه

أَسْتَحْيِيَ فَلَا أَجِدُ فِي بَيْتِي مَا أَدْفَعُ فِي يَدِهِ فَقَالَ

شرم میدارم پس نمی یابم در خانه خود چیزے که بنهم در دست وے پس فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ادْفَعِي فِي يَدِهِ وَلَوْ

پیغامبر خدا صلے اللہ علیه وسلم بنه در دست وے

ظِلْفًا مُحَرَّقًا رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ مَوْلًى لِعُثْمَانَ

سم سوخته باشد رواه ابو داود و روایت است از مولے که مر عثمان رض بود

قال أهدي لأم سلمة بضعة من لحم وكان النبي
گفت هدیه فرستاده شده مرام سلمه را پارهٔ از گوشت و بود آنحضرت
صلى الله عليه وسلم يعجبه اللحم فقالت للخادم ضعيه
صلی الله علیه وسلم که خوش می آمد او را گوشت پس گفت ام سلمه مر خادمه را بنه آن گوشت را
في البيت لعل النبي صلى الله عليه وسلم يأكله فوضعته
در خانه شاید که آنحضرت صلی الله علیه وسلم بخورد آنرا پس نهاد خادمه آنرا
في كوة البيت فجاء سائل فقام على الباب فقال
در طاقچهٔ خانه پس آمد سوال کننده پس استاد بر در پس گفت
تصدقوا بارك الله فيكم فقالوا بارك الله فيك
تصدق کنید برکت کناد حق تعالی در شما پس گفتند اهل خانه مر سایل را که برکت کناد خدا در تو
فذهب السائل فدخل النبي صلى الله عليه وسلم فقال
پس رفت سایل پس در آمد پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم یعنی در خانه پس فرمود آنحضرت
يا أم سلمة هل عندكم شيء أطعمه فقالت نعم قالت
ای ام سلمه آیا هست نزد شما چیزی که بخورم پس گفت آری هست پس گفت
للخادمة اذهبي فأتي رسول الله صلى الله عليه وسلم
مر خادمه را که برو پس بیار نزد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم
بذلك اللحم فذهبت فلم تجده في الكوة إلا قطعة
آن گوشت را پس رفت خادمه پس نیافت آن گوشت را در طاقچه مگر سنگ پارهٔ را
مروة فقال النبي صلى الله عليه وسلم فإن ذلك اللحم
پس گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم پس بدرستیکه آن گوشت
عاد مروة لما لم تعطوه السائل رواه البيهقي في دلائل النبوة
گشت سنگ سفید از جهت ندادن وی سایل را رواه بیهقی در دلایل النبوة

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍؓ قَالَ قَالَ النَّبِیُّ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابن عباس رضؓ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

اَلَا اُخْبِرُکُمْ بِشَرِّ النَّاسِ مَنْزِلًا قِیْلَ نَعَمْ قَالَ الَّذِیْ یُسْأَلُ

آیا خبر دہم شما را به بدترین مردم از روے مرتبہ گفتہ شد آرے خبر دہ فرمود آن کسے کہ سوال کردہ شود

بِاللّٰہِ وَلَا یُعْطِیْ بِہٖ رَوَاہُ اَحْمَدُ وَعَنْ اَبِیْ ھُرَیْرَۃَ رضؓ اَنَّ

بنام خدا و ندہد بنام خدا رواہ احمد و روایت است از ابی ہریرہ رضؓ بیشک

النَّبِیَّ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ دَخَلَ عَلٰی بِلَالٍ وَعِنْدَہٗ صُبْرَۃٌ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم درآمد بر بلال و نزد او تودہ بود

مِّنْ تَمْرٍ فَقَالَ مَا ھٰذَا یَا بِلَالُ قَالَ شَیْءٌ اِدَّخَرْتُہٗ لِغَدٍ

از خرما خشک پس گفت آنحضرت چیست این خدا اے بلال گفت این چیزیست کہ ذخیرہ کردہ بودم برائے فردا

فَقَالَ اَمَا تَخْشٰی اَنْ تَرٰی لَہٗ غَدًا بُخَارًا فِیْ نَارِ جَھَنَّمَ یَوْمَ

فرمود آیا نمی ترسی کہ بہ بینی مر این تمر را فردا دود در آتش دوزخ روز

الْقِیٰمَۃِ اَنْفِقْ بِلَالُ وَلَا تَخْشَ مِنْ ذِی الْعَرْشِ اِقْلَالًا

قیامت خرچ کن اے بلال و مترس از خداوند عرش کم کردن را

وَعَنْہُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ

وہم از وے مرویست گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

اَلسَّخَاءُ شَجَرَۃٌ فِی الْجَنَّۃِ فَمَنْ کَانَ سَخِیًّا اَخَذَ بِغُصْنٍ مِّنْھَا

جوانمردی درختے است در بہشت پس کسے کہ باشد سخی گرفتہ است شاخے را از آن درخت

فَلَمْ یَتْرُکْہُ الْغُصْنُ حَتّٰی یُدْخِلَہُ الْجَنَّۃَ وَالشُّحُّ شَجَرَۃٌ فِی

پس نمی گذارد او را آن شاخ تا آنکہ می درآرد او را در بہشت و بخل درختیست در

النَّارِ فَمَنْ کَانَ شَحِیْحًا اَخَذَ بِغُصْنٍ مِّنْھَا فَلَمْ یَتْرُکْہُ الْغُصْنُ

دوزخ پس ہر کہ بخیل است گرفتہ است شاخ آنرا پس نمی گذارد او را آن شاخ

حَتّٰى يُدْخِلَهُ النَّارَ رَوَاهُمَا الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ

تا آنکه درآرد او را در دوزخ و روایت کرد این دو حدیث را بیہقی در شعب الایمان و روایت است از

عَلِيٍّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَادِرُوْا

علی رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم شتابی کنید

بِالصَّدَقَةِ فَاِنَّ الْبَلَاءَ لَا يَتَخَطَّاهَا رَوَاهُ رَزِيْنٌ

بصدقه زیرا که بدرستیکه بلا تجاوز نمی کند صدقه را رواه رزین

بَابُ فَضْلِ الصَّدَقَةِ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ تَعَالٰى

باب در بیان فضیلت صدقه فی سبیل الله

وَاَنْفِقُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَلَا تُلْقُوْا بِاَيْدِيْكُمْ اِلَى التَّهْلُكَةِ

و خرچ کنید در راه خدا و میفگنید خویشتن را بسوی ہلاک

وَاَحْسِنُوْا اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ۝ اِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ

و نیکوکاری کنید ہر آئینہ خدا دوست میدارد نیکوکاران را اگر آشکارا کنید خیرات را

فَنِعِمَّا هِيَ وَاِنْ تُخْفُوْهَا وَتُؤْتُوْهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ

پس نیکو چیز است آن و اگر پنہان کنید و بدہید آن را بفقیران پس این بہتر است شما را

وَيُكَفِّرُ عَنْكُمْ مِّنْ سَيِّاٰتِكُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ عَنْ

و این دور سازد از شما بعض گناہان شما را و خدا بآنچه میکنید آگاه است روایت است از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

ابی ہریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسیکه

تَصَدَّقَ بِعَدْلِ تَمْرَةٍ مِّنْ كَسْبٍ طَيِّبٍ وَلَا يَقْبَلُ اللّٰهُ اِلَّا الطَّيِّبَ

تصدق کند برابر قیمت خرما از کسب پاک و نمی پذیرد خدا تعالی مگر پاک را

فَاِنَّ اللّٰهَ يَتَقَبَّلُهَا بِيَمِيْنِهِ ثُمَّ يُرَبِّيْهَا لِصَاحِبِهَا كَمَا يُرَبِّيْ

پس بدرستیکه خدا تعالی می پذیرد آن را بدست راست خود پس پرورش میکند آن صدقه را برای صاحبش

أَحَدُكُمْ فَلُوَّهُ حَتّٰى تَكُوْنَ مِثْلَ الْجَبَلِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ

یکے از شما کرہ اسپ خود را تا آنکہ میباشد آن صدقہ مانند کوہ متفق علیہ وہم از ویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ

گفت فرمود پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم کم نکرد ہیچ صدقہ چیزے را

مِنْ مَالٍ وَمَا زَادَ اللّٰهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ اِلَّا عِزًّا وَمَا تَوَاضَعَ اَحَدٌ

از مال و زیادت نگردانید خدا یتعالے ہیچ بندہ را بسبب عفو کردن وے مگر عزت در دنیا و فروتنی نکند ہیچ یکے

اِلَّا رَفَعَهُ اللّٰهُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

مگر آنکہ بلند گرداند قدر او را خدا یتعالے رواہ مسلم وہم از ویست گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَنْفَقَ زَوْجَيْنِ مِنْ شَيْءٍ مِنَ الْاَشْيَاءِ

صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ انفاق کند دو چیز را از چیزہا

فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ دُعِيَ مِنْ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ وَلِلْجَنَّةِ اَبْوَابٌ فَمَنْ كَانَ

در راہ خدا خواندہ میشود آنکس از درہاے بہشت و مر بہشت را درہا ست پس کسیکہ باشد

مِنْ اَهْلِ الصَّلٰوةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلٰوةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ

از اہل نماز یعنے غالب ست بروے نماز خواندہ میشود از در بہشت کہ مخصوص است باہل نماز و کسیکہ باشد از

اَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ وَمَنْ كَانَ مِنْ اَهْلِ

اہل جہاد خواندہ می شود از در جہاد و کسیکہ باشد از اہل

الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ وَمَنْ كَانَ مِنْ اَهْلِ

صدقہ خواندہ می شود از باب صدقہ و کسیکہ باشد از اہل

الصِّيَامِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الرَّيَّانِ فَقَالَ اَبُوْ بَكْرٍ مَا عَلٰى مَنْ

روزہ خواندہ می شود او را از در ریان یعنے در سیرابی پس گفت ابو بکر صدیق رضنیت برکسیکہ

دُعِيَ مِنْ تِلْكَ الْاَبْوَابِ مِنْ ضَرُوْرَةٍ فَهَلْ يُدْعٰى اَحَدٌ

خواندہ شود از آن درہا ضرورتے پس آیا خواندہ می شود ہیچ یکے

مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ كُلِّهَا قَالَ نَعَمْ وَأَرْجُوْ أَنْ تَكُوْنَ مِنْهُمْ

از ہمہ در گفت آنحضرت آرے ہست و امید میدارم کہ باشی تو اے ابوبکر از ان کسان

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

متفق علیہ وہم ازوے مرویست گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

مَنْ أَصْبَحَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ صَائِمًا قَالَ أَبُوْ بَكْرٍ أَنَا قَالَ وَمَنْ تَبِعَ

یعنی پرسید از صحابہ کیست کہ صبح کرد از شما امروز روزہ دار گفت ابوبکر صدیق منم یا رسول اللہ و فرمود آنحضرت کہ کیست

مِنْكُمُ الْيَوْمَ جَنَازَةً قَالَ أَبُوْ بَكْرٍ أَنَا قَالَ فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمُ

از شما امروز جنازہ را گفت ابوبکر صدیق منم گفت آنحضرت پس کیست کہ طعام خورانید از شما

الْيَوْمَ مِسْكِيْنًا قَالَ أَبُوْ بَكْرٍ أَنَا قَالَ وَمَنْ عَادَ مِنْكُمُ الْيَوْمَ

امروز مسکین را گفت ابوبکر صدیق من ہم گفت وکیست کہ پرسید از شما امروز

مَرِيْضًا قَالَ أَبُوْ بَكْرٍ أَنَا فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بیمار را گفت ابوبکر صدیق انا پس گفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

مَا اجْتَمَعْنَ فِيْ امْرِئٍ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

جمع نشوند این چہار چیز در یک روز ہیچ مرد را مگر آنکہ در آید در بہشت رواہ مسلم و در روایت است

عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از عائشہ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

خُلِقَ كُلُّ إِنْسَانٍ مِنْ بَنِيْ آدَمَ عَلٰى سِتِّيْنَ وَثَلٰثِ مِائَةِ مَفْصِلٍ

پیدا کردہ شدہ است ہر شخص از اولاد آدم بر سیصد و شصت بند

فَمَنْ كَبَّرَ اللّٰهَ وَحَمِدَ اللّٰهَ وَهَلَّلَ اللّٰهَ وَسَبَّحَ اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ

پس ہر کہ بگوید اللہ اکبر و الحمد للہ و لا الہ الا اللہ و سبحان اللہ و طلب آمرزش کند از

اللّٰهَ وَعَزَلَ حَجَرًا عَنْ طَرِيْقِ النَّاسِ أَوْ شَوْكَةً أَوْ عَظْمًا

خدا و دور کند سنگے را از راہ مردم یا خارے را یا استخوانے را

ازین حدیث معلوم شد [illegible] فضیلت [illegible] ابوبکر [illegible]

[illegible] صدقہ [illegible]

أَوْ أَمَرَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ نَهَى عَنْ مُنْكَرٍ عَدَدَ تِلْكَ السِّتِّينَ وَالثَّلَاثِمِائَةِ

یا امر کند بمشروع یا نہی کند از نامشروع موافق عدد سہ صد و شصت بند

فَإِنَّهُ يَمْشِي يَوْمَئِذٍ وَقَدْ زَحْزَحَ نَفْسَهُ عَنِ النَّارِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

پس بدرستیکہ آنکس راہ میرود یا شام میکند در آن روز حال آنکہ دور انداختہ خود را از آتش رواہ مسلم

وَعَنْ أَنَسٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از انس رضـ گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَغْرِسُ غَرْسًا أَوْ يَزْرَعُ زَرْعًا فَيَأْكُلُ مِنْهُ

نیست ہیچ مسلمانے کہ بنشاند درختے را یا بکارد کشتنے را پس بخورد از ان

إِنْسَانٌ أَوْ طَيْرٌ أَوْ بَهِيمَةٌ إِلَّا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةً مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

آدمی یا پرندہ یا چارپایہ مگر آن کہ باشد مر او را صدقہ متفق علیہ

وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ عَنْ جَابِرٍ رضـ وَمَا سُرِقَ مِنْهُ لَهُ صَدَقَةٌ

و در روایتے مر مسلم را از جابر رضـ آمدہ است و آنچہ دزدیدہ شد از ان نیز او را صدقہ

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ غُفِرَ لِامْرَأَةٍ مُومِسَةٍ مَرَّتْ بِكَلْبٍ عَلَى رَأْسِ رَكِيٍّ

وسلم کہ آمرزیدہ شد مر زنے زانیہ کہ گذشت بسگے بر سر چاہ

يَلْهَثُ كَادَ يَقْتُلُهُ الْعَطَشُ فَنَزَعَتْ خُفَّهَا فَأَوْثَقَتْهُ

در حالیکہ می برآرد آن سگ زبان خود را از تشنگی و نزدیکست کہ بکشد او را تشنگی پس کشید آن زن زانیہ موزہ خود را

بِخِمَارِهَا فَنَزَعَتْ لَهُ مِنَ الْمَاءِ فَغُفِرَ لَهَا بِذٰلِكَ قِيلَ إِنَّ

بسر پوش خود پس کشید آن زن برای سگ چیزے از آب پس آمرزیدہ شد مر آن زن را باین عمل گفتہ شد بدرستیکہ

لَنَا فِي الْبَهَائِمِ أَجْرًا قَالَ فِي كُلِّ ذَاتِ كَبِدٍ رَطْبَةٍ أَجْرٌ

ما را در احسان کردن بہیمہ ہا و سیراب کردن آنہا ثواب است فرمود آنحضرت در احسان کردن بر ہر جگر دارے کہ خدا

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

متفق علیه و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ رَجُلٌ بِغُصْنِ شَجَرَةٍ عَلٰى ظَهْرِ

صلی الله علیه وسلم گذشت مردے به شاخ درختے که بر پشت

طَرِيْقٍ فَقَالَ لَأُنَحِّيَنَّ هٰذَا عَنْ طَرِيْقِ الْمُسْلِمِيْنَ لَا يُؤْذِيْهِمْ

راه است وفوق او پس گفت هر آئینه یکسو گردانم این شاخ را از راه مسلمانان تا ایذا نکند این شاخ مسلمانان را

فَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

پس درآورده شد آن مرد در بهشت متفق علیه و هم از وے مرویست گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ رَأَيْتُ رَجُلًا يَتَقَلَّبُ فِي الْجَنَّةِ

صلی الله علیه وسلم هر آئینه تحقیق دیدم مردیرا که میگردد و تنعم میکند در بهشت

فِيْ شَجَرَةٍ قَطَعَهَا مِنْ ظَهْرِ الطَّرِيْقِ كَانَتْ تُؤْذِي النَّاسَ

بجهت درختے که برید آن را از ظاهر طریق وفوق آن بود آن درخت که آزار میکرد مردمرا

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي بَرْزَةَ رض قَالَ قُلْتُ يَا نَبِيَّ اللّٰهِ

رواه مسلم و روایت است از ابی برزه رض گفت ابو برزه گفتم اے نبی الله

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِّمْنِيْ شَيْئًا أَنْتَفِعُ بِهٖ قَالَ اعْزِلِ

صلی الله علیه وسلم بیاموزان مرا چیزے از اعمال که سودمند شوم بدان فرمود آنحضرت

الْأَذٰى عَنْ طَرِيْقِ الْمُسْلِمِيْنَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

آنچه آزار کند از راه مسلمانان از خار و سنگ جز آن رواه مسلم و روایت است از عبد الله

ابْنِ سَلَامٍ رض قَالَ لَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِيْنَةَ

ابن سلام رض گفت هنگامے که قدوم آورد آنحضرت صلی الله علیه وسلم مدینه را از مکه به هجرت

جِئْتُ فَلَمَّا تَبَيَّنْتُ وَجْهَهٗ عَرَفْتُ أَنَّ وَجْهَهٗ لَيْسَ بِوَجْهِ

آمدم نزد آنحضرت ص پس هنگامے که دیدم و تامل کردم روے مبارک آنحضرت ص را شناختم که روے وی نیست

كَذَّابٍ فَكَانَ اَوَّلُ مَا قَالَ يَا اَيُّهَا النَّاسُ اَفْشُوا السَّلَامَ

دروغ گوئی پس بود آنحضرت نخستین چیزے کہ گفت در نصیحت و دعوت مردم این کلام ای مردمان فاش گردانید سلام گفتن را

وَاَطْعِمُوا الطَّعَامَ وَصِلُوا الْاَرْحَامَ وَصَلُّوا بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ

و بخورانید طعام مسکینان را و پیوند ید رحمہا را یعنے قرابت را و نماز بگذارید در شب درحالیکہ مردم

نِيَامٌ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

درخواب باشند این کارہا بکنید تا درآیید بہ بہشت بسلامت از عذاب رواه الترمذي وابن ماجه

وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو قَالَ قَالَ

والدارمي وروایت است از عبداللہ بن عمرو رضا گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُعْبُدُوا الرَّحْمٰنَ

پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم عبادت کنید خدائے مہربان را

وَاَطْعِمُوا الطَّعَامَ وَاَفْشُوا السَّلَامَ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ بِسَلَامٍ

و بخورانید طعام گدا را و بلند گوئید سلام را تا درآئید بہ بہشت بسلامت از عذاب و حجاب

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ اَنَسٍ رضـ قَالَ قَالَ

رواه الترمذي وابن ماجه وروایت است از انس رضـ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ الصَّدَقَةَ لَتُطْفِئُ

پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ تصدق کردن بر آئینہ میکشد آتش

غَضَبَ الرَّبِّ وَتَدْفَعُ مِيْتَةَ السُّوْءِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

خشم الٰہی را و دور میگرداند مرگ بد را اشارتست بحصول سلامت رواه الترمذي

وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از ابی ذر رضـ گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

تَبَسُّمُكَ فِيْ وَجْهِ اَخِيْهِ صَدَقَةٌ وَاَمْرُكَ بِالْمَعْرُوْفِ صَدَقَةٌ

تبسم کردن تو یعنے لب شیرین کردن در روئے برادر خود صدقہ است و امر کردن تو بمعروف صدقہ است

وَنَهْيُكَ عَنِ الْمُنْكَرِ صَدَقَةٌ وَإِرْشَادُكَ الرَّجُلَ فِي أَرْضِ الضَّلَالِ

ونہی کردن تو از منکر صدقہ است وراہ نمودن تو مرد را در زمینے گمراہی کہ مردم در وے راہ گم کنند

صَدَقَةٌ وَنَصْرُكَ الرَّجُلَ الرَّدِيَّ الْبَصَرِ لَكَ صَدَقَةٌ

صدقہ است ویاری دادن تو مرد تباہ بینائے را مرترا صدقہ است

وَإِمَاطَتُكَ الْحَجَرَ وَالشَّوْكَ وَالْعَظْمَ عَنِ الطَّرِيقِ لَكَ صَدَقَةٌ

ودور کردن تو سنگ را وخار را واستخوان را از راہ مرترا صدقہ است

وَإِفْرَاغُكَ مِنْ دَلْوِكَ فِي دَلْوِ أَخِيكَ لَكَ صَدَقَةٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

وریختن تو از دلو یعنے آب در دلو برادر خود مرترا صدقہ است رواہ ترمذی وروایت است از

سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رض قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْكَ وَسَلَّمَ

سعد بن عبادہ رض گفت اے رسول خدا صلے اللہ علیک وسلم

إِنَّ أُمَّ سَعْدٍ مَاتَتْ فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ الْمَاءُ

بدرستیکہ مادر سعد مردہ است پس کدام صدقہ بروح وے کنم بہتر است فرمود آنحضرت کہ آب بہترین

فَحَفَرَ بِئْرًا وَقَالَ هٰذِهِ لِأُمِّ سَعْدٍ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ

پس کند سعد چاہے را بنام مادر وگفت این چاہ برائے ام سعد است رواہ ابوداود والنسائی

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رض قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وروایت است از ابی سعید رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ أَيُّمَا مُسْلِمٍ كَسَا مُسْلِمًا ثَوْبًا عَلَى عُرْيٍ كَسَاهُ اللهُ مِنْ

وسلم ہر مسلمانے کہ بپوشاند مسلمانے دیگر را جامہ بر برہنگی بپوشاند اورا خدا از

خُضْرِ الْجَنَّةِ وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ أَطْعَمَ مُسْلِمًا عَلَى جُوعٍ

حلہائے سبز بہشت وہر مسلمانے کہ بخوراند مسلمانے دیگر را بر گرسنگی

أَطْعَمَهُ اللهُ مِنْ ثِمَارِ الْجَنَّةِ وَأَيُّمَا مُسْلِمٍ سَقَا مُسْلِمًا

بخوراند اورا خدا تعالے از میوہائے بہشت وہر مسلمانے کہ بنوشاند مسلمانے را

عَلٰى ظَمَاءٍ سَقَاهُ اللّٰهُ مِنَ الرَّحِيقِ الْمَخْتُوْمِ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ

بر تشنگی بنوشاند او را خدا تعالی از شراب خالص که مهر کرده شده ظروف آن رواه ابوداود

وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَائِشَةَ رض اَنَّهُمْ ذَبَحُوْا شَاةً

والترمذی و روایت است از عائشه رض بدرستیکه ایشان یعنے اہل بیت ذبح کردند گوسپندی را

فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَقِيَ مِنْهَا فَقَالَتْ

پس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم چه چیز باقی ماند از ان گوسپند پس گفت عائشه رض

مَا بَقِيَ مِنْهَا اِلَّا كَتِفُهَا قَالَ بَقِيَ كُلُّهَا غَيْرُ كَتِفِهَا رَوَاهُ

باقی نماند از وے مگر شانه وے یعنے ہمه بخشش کردند بفقیران فرمود آنحضرت باقی ماند ہمه شاة بجز کتف وے

التِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ

الترمذی و روایت است از ابن عباس رض گفت شنیدم آنحضرت را

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَا مِنْ مُسْلِمٍ كَسَا مُسْلِمًا

صلے اللہ علیہ وسلم که میگفت نیست ہیچ مسلمانے که بپوشاند مسلمانے را

ثَوْبًا اِلَّا كَانَ فِيْ حِفْظٍ مِّنَ اللّٰهِ مَا دَامَ عَلَيْهِ مِنْهُ خِرْقَةٌ

جامه مگر آنکه باشد آنکه جامه پوشانیده شده در حفظ خدا تا آن وقت که باقی ماند از ان جامه پاره

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رض قَالَ

رواه احمد و الترمذی و روایت است از ابی ذر رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلٰثَةٌ يُّحِبُّهُمُ اللّٰهُ

فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم سه کس اند که دوست میدارد ایشان را خدا

وَثَلٰثَةٌ يُّبْغِضُهُمُ اللّٰهُ فَاَمَّا الَّذِيْنَ يُحِبُّهُمُ اللّٰهُ فَرَجُلٌ اَتٰى

و سه کس اند که دشمن میدارد ایشان را خدا پس آن کسانیکه دوست میدارد ایشان را خدا پس یکے مردیست که آمد

قَوْمًا فَسَاَلَهُمْ بِاللّٰهِ وَلَمْ يَسْاَلْهُمْ بِقَرَابَةٍ بَيْنَهٗ وَبَيْنَهُمْ فَمَنَعُوْهُ

گروہے را پس سوال کرد ایشان را بجهت نام خدا و سوال نکرد ایشان را از جہت خویشی که میان او و میان ایشان پس ندادند

فَتَخَلَّفَ رَجُلٌ بِأَعْيَانِهِمْ فَأَعْطَاهُ سِرًّا لَا يَعْلَمُ بِعَطِيَّتِهِ

پس سبقت کرد بر ایشان مردی پس انداخت ایشان را پس او را نهانی در حالیکه نمی داند داده او را

إِلَّا اللّٰهُ وَالَّذِي أَعْطَاهُ وَقَوْمٌ سَارُوا لَيْلَتَهُمْ حَتّٰى إِذَا كَانَ

مگر خدا تعالی و آن کسیکه داده است او را و دوم مردیست از میان قومی که راه رفتند تمام شب تا آن وقتیکه

النَّوْمُ أَحَبَّ إِلَيْهِمْ مِمَّا يُعْدَلُ بِهِ فَوَضَعُوا رُؤُسَهُمْ

خواب دوست داشته شده است بسوی ایشان از هر چه برابر کرده شود با آن پس نهادند این قوم سر ایشان را

فَقَامَ يَتَمَلَّقُنِي وَيَتْلُوْ اٰيَاتِي وَرَجُلٌ كَانَ فِي سَرِيَّةٍ

پس ایستاد بنماز مردی در حالیکه مناجات میکند و میخواند آیات کتاب مرا سوم مردی که بود در لشکری

فَلَقِيَ الْعَدُوَّ فَهُزِمُوا فَأَقْبَلَ بِصَدْرِهِ حَتّٰى يُقْتَلَ

پس ملاقات کرد دشمنان را پس شکست داده شدند اهل آن لشکر پس اقبال کرد این مرد بسینه خود تا آنکه کشته شود و آن مرد

أَوْ يُفْتَحَ لَهُ وَالثَّلَاثَةُ الَّذِيْنَ يُبْغِضُهُمُ اللّٰهُ الشَّيْخُ الزَّانِي

یا کشایش کرده شود و آن کس که دشمن میدارد ایشان را خدا تعالی یکی پیر زنا کننده

وَالْفَقِيْرُ الْمُخْتَالُ وَالْغَنِيُّ الظَّلُوْمُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

دوم درویشی که تکبر کننده است سوم توانگر ظلم کننده رواه الترمذی و مر نسائی را

مِثْلَهُ وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

مثل آنست و روایت است از انس گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ لَمَّا خَلَقَ اللّٰهُ الْأَرْضَ جَعَلَتْ تَمِيْدُ فَخَلَقَ الْجِبَالَ

وسلم وقتیکه پیدا کرد خدا تعالی زمین را شروع کرد زمین که میل کند و بجنبد پس پیدا کرد خدا کوه

فَقَالَ بِهَا عَلَيْهَا فَاسْتَقَرَّتْ فَعَجِبَتِ الْمَلٰئِكَةُ مِنْ شِدَّةِ

پس زد کوه را بر زمین پس قرار یافت زمین پس شگفت کردند فرشتگان از سختی

الْجِبَالِ فَقَالُوْا يَا رَبِّ هَلْ مِنْ خَلْقِكَ شَيْءٌ أَشَدُّ مِنَ الْجِبَالِ

کوه ها پس گفتند ای پروردگار آیا هست از آفرینش تو چیزی سخت تر از کوه ها

(حاشیه:) ۱ فتخلف رجل الخ این عبارت کنایه است از آنکه ... مردی از ایشان ... پس شتافت ... ایشان ... [illegible]

۲ قال بها علیها یعنی ... کنایه است ... [illegible]

قَالَ نَعَمِ الْحَدِيْدُ فَقَالُوْا يَا رَبِّ هَلْ مِنْ خَلْقِكَ شَيْئٌ اَشَدُّ

فرمود حق تعالیٰ آرے آہن سخت تر است از کوہ پس گفتند فرشتگان ای رب آیا ہست از پیدائش تو چیزے سخت تر

مِنَ الْحَدِيْدِ قَالَ نَعَمِ النَّارُ فَقَالُوْا يَا رَبِّ هَلْ مِنْ

از آہن گفت پروردگار آرے آتش است پس گفتند اے رب آیا ہست از

خَلْقِكَ شَيْئٌ اَشَدُّ مِنَ النَّارِ قَالَ نَعَمِ الْمَاءُ فَقَالُوْا

پیدائش تو چیزے سخت تر از آتش گفت حق تعالیٰ آرے آب است پس گفتند

يَا رَبِّ هَلْ مِنْ خَلْقِكَ شَيْئٌ اَشَدُّ مِنَ الْمَاءِ قَالَ نَعَمْ

اے رب آیا ہست از پیدائش تو چیزے سخت تر از آب گفت حق تعالیٰ آرے

الرِّيْحُ فَقَالُوْا يَا رَبِّ هَلْ مِنْ خَلْقِكَ شَيْئٌ اَشَدُّ مِنَ الرِّيْحِ

باد است پس گفتند ای رب آیا ہست از پیدائش تو چیزے سخت تر از باد

قَالَ نَعَمِ ابْنُ اٰدَمَ تَصَدَّقَ صَدَقَةً مِنْ يَمِيْنِهٖ يُخْفِيْهَا

گفت حق تعالیٰ آرے سخت تر از آن صدقہ دادن فرزند آدم است کہ تصدق میکند بدست راست خود و

مِنْ شِمَالِهٖ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رضه قَالَ

از دست چپ خود رواہ الترمذی و روایت است از ابی ذر رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ

فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم نیست ہیچ بندۂ مسلمان

يُنْفِقُ مِنْ كُلِّ مَالٍ لَهٗ زَوْجَيْنِ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِلَّا

کہ خرچ کند از ہر مالے کہ مر او راست دو چیز چنانکہ دو اسپ دو شتر در راہ خدای تعالیٰ مگر اینکہ

اسْتَقْبَلَتْهُ حَجَبَةُ الْجَنَّةِ كُلُّهُمْ يَدْعُوْهُ اِلٰى مَا

پیش مے آیند او را پردہ داران بہشت ہر یک از ایشان میخوانند او را بسوے چیزے کہ

عِنْدَهٗ قُلْتُ وَكَيْفَ ذٰلِكَ قَالَ اِنْ كَانَتْ اِبِلًا فَبَعِيْرَيْنِ

نزد اوست از نعمت گفتم و چگونہ است اتفاق دو چیز از ہر مال فرمود آنحضرت اگر باشد اموال شتر پس

وَإِنْ كَانَتْ بَقَرَةً فَبَقَرَتَيْنِ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَعَنْ

واگر باشد مال گاو ان پس انفاق کند دو گاو را رواه النسائی و روایت است از

مَرْثَدِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ قَالَ حَدَّثَنِي بَعْضُ أَصْحَابِ رَسُوْلِ اللّٰهِ

مرثد بن عبد الله گفت مرثد حدیث کردند مرا بعضے از اصحاب آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

صلے اللہ علیہ وسلم که وے شنید آنحضرت را صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ يَقُوْلُ إِنَّ ظِلَّ الْمُؤْمِنِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ صَدَقَتُهُ رَوَاهُ

وسلم که میگفت که جاے پناه مومن وسایه بالش وی در روز قیامت صدقه اوست رواه

اَحْمَدُ وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

احمد و روایت است از ابن مسعود رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

مَنْ وَسَّعَ عَلٰى عِيَالِهِ فِي النَّفَقَةِ يَوْمَ عَاشُوْرَاءَ وَسَّعَ اللّٰهُ

کسیکه فراخ کند بر اہل و عیال خود در خرچ روز عاشورا فراخ گرداند خدا تعالی

عَلَيْهِ سَائِرَ سَنَتِهِ قَالَ سُفْيَانُ إِنَّا قَدْ جَرَّبْنَاهُ

بروے در باقی سال وے گفته است سفیان ثوری بدرستی ما آزموده ایم این را

فَوَجَدْنَاهُ كَذٰلِكَ رَوَاهُ رَزِيْنٌ وَرَوَى الْبَيْهَقِيُّ فِي

پس یافتیم این را همچنین رواه رزین و روایت کرد بیهقی این حدیث را در

شُعَبِ الْإِيْمَانِ عَنْهُ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَأَبِي سَعِيْدٍ وَجَابِرٍ

شعب ایمان از وے و از ابی ہریرہ رض و از ابی سعید رض و از جابر رض حکم کرد بیہقی

وَضَعَّفَهُ وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

بضعف این حدیث و روایت است از ابن مسعود رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَنْفَقَ الْمُسْلِمُ نَفَقَةً عَلٰى أَهْلِهِ

صلے اللہ علیہ وسلم که چون انفاق کند مسلمان نفقه را بر اہل خود

وَهُوَ يَحْتَسِبُهَا كَانَتْ لَهُ صَدَقَةً مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

وحال آنکه وے نیت ثواب دارد میباشد آن نفقه مراورا صدقه اگرچه بفقیر نداده است متفق علیه

بَابُ اَفْضَلِ الصَّدَقَةِ

باب در بیان افضلیت صدقه

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلٰى حُبِّهٖ مِسْكِيْنًا وَّيَتِيْمًا وَّاَسِيْرًا

و میدہند طعام را با وجود احتیاج بآن فقیران را ویتیم را و زندانی را میگویند

اِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللّٰهِ لَا نُرِيْدُ مِنْكُمْ جَزَآءً وَّلَا شُكُوْرًا ه

جز این نیست که طعام میدہیم شما را برائے ذات خدا نمی طلبیم از شما مزدے و نه شکرے

مَثَلُ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ اَمْوَالَهُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَمَثَلِ

صفت آنانکه خرچ میکنند اموال خود را در راه خدا مانند

حَبَّةٍ اَنْۢبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِيْ كُلِّ سُنْۢبُلَةٍ مِّائَةُ حَبَّةٍ

صفت یک دانه است که برویاند هفت خوشه را در هر خوشه صد دانه است

وَاللّٰهُ يُضٰعِفُ لِمَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ وَاسِعٌ عَلِيْمٌ ه لَنْ تَنَالُوا

و خدا دو چند میدہد ہر کرا خواہد و خدا جواد داناست ہرگز نیابید

الْبِرَّ حَتّٰى تُنْفِقُوْا مِمَّا تُحِبُّوْنَ وَمَا تُنْفِقُوْا مِنْ شَيْءٍ

نیکی را تا آنکه خرچ کنید از آنچه دوست میدارید و ہر چیز که خرچ کنید

فَاِنَّ اللّٰهَ بِهٖ عَلِيْمٌ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض وَحَكِيْمِ بْنِ حِزَامٍ

پس ہر آئینه خدا بوے داناست روایت است از ابی ہریره رض و حکیم ابن حزام

قَالَا قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُ الصَّدَقَةِ

گفتند ہر دو که فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بہترین صدقه

مَا كَانَ عَنْ ظَهْرِ غِنًى وَّابْدَأْ بِمَنْ تَعُوْلُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

چیزیست که باشد از قوت غنی یعنی عیال را محتاج نگذارد و آغاز کن بانفاق کسیکه نحو اوی میکنی از عیال روایت کرده بخاری

رَوَاهُ مُسْلِمٌ عَنْ حَكِيمٍ وَحْدَهُ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ

وروایت کرد مسلم از حکیم بن حزام تنہا و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت

قَالَ رَسُولُ اللّٰہِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي سَبِيلِ

فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم یک دینار یست کہ انفاق کردہ در راہ

اللّٰهِ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ فِي رَقَبَةٍ وَدِينَارٌ تَصَدَّقْتَ بِهِ عَلَى

خدا یعنے جہاد و دیگر دینار یست کہ انفاق کردہ تو آنرا در آزاد کردن بندہ و دینار دیگر است کہ تصدق کردہ تو بآن

مِسْكِينٍ وَدِينَارٌ أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ أَعْظَمُهَا أَجْرًا الَّذِي

مسکین و دینار دیگر است کہ انفاق کردہ و براہل وعیال خود بزرگترین آن دینارہا اندر وے اجر آن دینار است

أَنْفَقْتَهُ عَلَى أَهْلِكَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ ثَوْبَانَ رض

کہ انفاق کردہ براہل وعیال خود رواہ مسلم و روایت است از ثوبان رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰہِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ دِينَارٍ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فاضلترین دینارے

يُنْفِقُهُ الرَّجُلُ دِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى عِيَالِهِ وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ

کہ انفاق کند آنرا مرد دیناریست کہ انفاق کند آنرا بر عیال خود و دیناریست کہ انفاق کند آنرا

عَلَى دَابَّتِهِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَدِينَارٌ يُنْفِقُهُ عَلَى أَصْحَابِهِ

بر چارپایۂ خود کہ در راہ خدا است و دیناریست کہ انفاق کند آنرا بر یاران خود

فِي سَبِيلِ اللّٰهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ

در راہ خدا این ہر محل افضل مصارف صدقہ است رواہ مسلم و روایت است از عائشہ رض گفت

يَا رَسُولَ اللّٰهِ إِنَّ لِي جَارَيْنِ فَإِلَى أَيِّهِمَا أُهْدِي قَالَ

ای پیغامبر خدا بدرستی مرا دو ہمسایہ است بسوے کدام یکے ازین دو ہدیہ بفرستم فرمود آنحضرت

إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكِ بَابًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

بفرست بسوے کسیکہ نزدیکتر است در وے از در تو رواہ بخاری و روایت است از ابی ہریرہ رض

قَالَ يَا رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الصَّدَقَةِ

گفت اے پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم کدام صدقہ

أَفْضَلُ قَالَ جُهْدُ الْمُقِلِّ وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ

فاضلتر است گفت آنحضرت آنکہ مرد قلیل المال باشد مشقت کند و بدہد و ابتدا کن بکسیکہ عیالمندی آنہا

وَعَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ عَامِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى

و روایت است از سلیمان بن عامر رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الصَّدَقَةُ عَلَى الْمِسْكِيْنِ صَدَقَةٌ وَهِيَ

اللہ علیہ وسلم تصدق کردن بر مسکین ثواب یکصدقہ دارد و صدقہ

عَلَى ذِي الرَّحِمِ ثِنْتَانِ صَدَقَةٌ وَصِلَةٌ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ

بر کسیکہ قرابت ولادت و رحم دارد ثواب دو صدقہ دارد یکے صدقہ دوم صلہ رحم رواہ احمد ترمذی

وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

والنسائی و ابن ماجہ و الدارمی روایت است از ابن عباس رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم آیا خبر نکنم شمارا

بِخَيْرِ النَّاسِ رَجُلٌ مُمْسِكٌ بِعِنَانِ فَرَسِهِ فِي سَبِيْلِ اللهِ

بہترین مردمان مردیست کہ نگاہ دارندہ است عنان اسپ را در راہ خدا یعنے جہاد با کافران

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالَّذِي يَتْلُوْهُ رَجُلٌ مُعْتَزِلٌ فِي غُنَيْمَةٍ لَهُ

آیا خبر نکنم شمارا بکسے کہ تابع و تالی اوست مردیست گوشہ گیرندہ است در گوسپندچند کہ مر اوراست

يُؤَدِّي حَقَّ اللهِ فِيْهَا أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِشَرِّ النَّاسِ رَجُلٌ

کہ ادا میکند حق خدا را در آن گوسپندان آیا خبر نکنم شمارا بہ بدترین مردم مردیست کہ

يُسْأَلُ بِاللهِ وَلَا يُعْطِي بِهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

سوال کردہ شود بنام خدا و نمی دہد بدان رواہ الترمذی و النسائی

وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ اُمِّ بُجَيْدٍ قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى
والدارمی و روایت است از ام بجید رضی گفت فرمود پیغامبر خدا صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُدُّوا السَّائِلَ وَلَوْ بِظِلْفٍ مُحَرَّقٍ رَوَاهُ
اللہ علیہ وسلم باز گردانید سائل را . اگرچہ باشد بسم سوختہ رواہ

مَالِكٌ وَالنَّسَائِيُّ وَرَوَى التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاؤُدَ مَعْنَاهُ
مالک والنسائی و روایت کرد ترمذی وابوداؤد معنے این حدیث را

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
و روایت است از ابن عمر رضا گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ مَنِ اسْتَعَاذَ بِاللّٰهِ فَاَعِيْذُوْهُ وَمَنْ سَاَلَ بِاللّٰهِ
وسلم کسیکہ پناہ طلبد بنام خدا پس پناہ دہید اورا وکسیکہ سوال کند بنام خدا

فَاَعْطُوْهُ وَمَنْ دَعَاكُمْ فَاَجِيْبُوْهُ وَمَنْ صَنَعَ اِلَيْكُمْ
پس بدہید اورا وکسیکہ دعوت کند شمارا پس اجابت کنید اورا وکسیکہ بکند بسوے شما

مَعْرُوْفًا فَكَافِئُوْهُ فَاِنْ لَّمْ تَجِدُوْا مَا تُكَافِئُوْهُ فَادْعُوْا
نکوئی پس پاداش کنید اورا پس اگر نیابید چیزے کہ پاداش کنید اورا پس دعا کنید

لَهٗ حَتّٰى تَرَوْا اَنْ قَدْ كَافَاْتُمُوْهُ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْدَاؤُدَ
مراورا تا آنکہ بدانید وگمان برید کہ مکافات کردید اورا رواہ احمد و ابوداؤد

وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى
والنسائی و روایت است از انس رضا گفت فرمود پیغامبر خدا صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ اَنْ تُشْبِعَ كَبِدًا
اللہ علیہ وسلم فاضلترین صدقہ آنست کہ سیر گردانی جگر

جَائِعًا رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ عَائِشَةَ رض
گرسنہ را موصن باشد یا کافر رواہ بیہقی در شعب الایمان و روایت است از عائشہ رضا

قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّى اللّٰہُ عَلَيْہِ وَسَلَّمَ إِذَا أَنْفَقَتِ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم چون انفاق کند و تصدق نماید

الْمَرْأَةُ مِنْ طَعَامِ بَيْتِهَا غَيْرَ مُفْسِدَةٍ كَانَ لَهَا أَجْرُهَا بِمَا

زنے از طعام خانہ خود در حالیکہ اسراف نماینده است باشد مر آن زن را ثواب آن بسبب

أَنْفَقَتْ وَلِزَوْجِهَا أَجْرُهُ بِمَا كَسَبَ وَلِلْخَازِنِ مِثْلُ ذٰلِكَ

انفاق کردن و باشد مر شوهر او را ثواب آن بسبب کسب کردن و بامر خزینه دار را مانند آن ثواب

لَا يَنْقُصُ بَعْضُهُمْ أَجْرَ بَعْضٍ شَيْئًا مُتَّفَقٌ عَلَيْہِ وَعَنْ

کم نمی گرداند بعضے از ین سہ تن ثواب بعض را چیزے متفق علیہ است و روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّى اللّٰہُ عَلَيْہِ وَسَلَّمَ

ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

إِذَا أَنْفَقَتِ الْمَرْأَةُ مِنْ كَسْبِ زَوْجِهَا مِنْ غَيْرِ أَمْرِهٖ

چون انفاق کند زن از مال شوہر خود بے حکم وے با علم زن برضاے زوج

فَلَهَا نِصْفُ أَجْرِهٖ مُتَّفَقٌ عَلَيْہِ وَعَنْ أَبِي مُوْسٰى

پس باشد مر آن زن را نصف ثواب آن متفق علیہ و روایت است از ابی موسے

الْأَشْعَرِيِّ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّى اللّٰہُ عَلَيْہِ وَسَلَّمَ

اشعری رضـ گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

اَلْخَازِنُ الْمُسْلِمُ الْأَمِيْنُ الَّذِيْ يُعْطِيْ مَا أُمِرَ بِهٖ كَامِلًا

گنجینہ دار مسلمان امانت دار کسیکہ میدہد آنچہ کہ امر کردہ شدہ است بدان بکمال و تمام

مُوَفَّرًا طَيِّبَةً بِهٖ نَفْسُهٗ فَيَدْفَعُهٗ إِلَى الَّذِيْ أُمِرَ لَهٗ بِهٖ

در حالیکہ خوش است بدان نفس وے پس میرساند آنرا بوے کسیکہ امر کردہ شدہ است امر او با دادن

أَحَدُ الْمُتَصَدِّقَيْنِ مُتَّفَقٌ عَلَيْہِ وَعَنْ عَائِشَةَ رضـ قَالَتْ

یکے از دو تصدق کنندگان است متفق علیہ و روایت است از عائشہ رضـ گفت

أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أُمِّي افْتُلِتَتْ

مردے گفت آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ مادر من مردہ است بمرگ ناگہانی

نَفْسُهَا وَأَظُنُّهَا لَوْ تَكَلَّمَتْ تَصَدَّقَتْ فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ

وگمان میبرم او را کہ اگر سخن میکرد ہشیاری مرد تصدق میکرد پس آیا ہست مر او را ثواب

تَصَدَّقْتُ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رض

تصدق کنم از جانب وے فرمود آنحضرت آرے میرسد ثواب متفق علیہ و روایت است از ابی امامہ رض

قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي خُطْبَتِهِ

گفت شنیدم آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم کہ میگفت در خطبۂ خود

عَامَ حَجَّةِ الْوَدَاعِ لَا تُنْفِقُ امْرَأَةٌ شَيْئًا مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا

در سال حجۃ الوداع انفاق نکند ہیچ زنے ہیچ چیز را از خانہ شوہر خود

إِلَّا بِإِذْنِ زَوْجِهَا قِيلَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مگر بحکم شوہر خود گفتہ شد یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

وَلَا الطَّعَامَ قَالَ ذٰلِكَ أَفْضَلُ أَمْوَالِنَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

وطعام را نیز انفاق نکند فرمود آن بہترین مال ہائے ما است رواہ الترمذی

كِتَابُ صِيَامِ رَمَضَانَ وَقِيَامِ لَيَالِيهِ

کتاب روزہ رمضان و قیام شبہائے آن

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى

اے کسانیکہ ایمان آوردند لازم کردہ شد برشما روزہ داشتن چنانکہ لازم کردہ شد بر

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝ أَيَّامًا مَعْدُودَاتٍ

کسانیکہ پیش از شما بودند تا باشد کہ پرہیزگار [illegible] شمردہ شدہ

فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ

پس کسیکہ باشد از شما بیمار یا مسافر پس لازم است بروے [illegible]

أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ ؕ

دیگر و لازم است بر آنانکه می توانند روزه داشتن فدیه از خوراک یک درویش

فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَّهُ ؕ وَأَنْ تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ

پس ہر کہ بجا آرد نیکی را این بہتر است او را و آنکہ روزہ دارید بہتر است شما را

إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ○ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ

اگر میدانید ماه رمضان آنست کہ نازل شد در وے

الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ ؕ

قرآن ہدایت برائے مردمان و سخنان روشن از ہدایت و از جدا کردن حق و باطل

فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ؕ وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ

پس ہر کہ دریابد از شما آن ماہ را پس باید کہ روزہ دارد آن را و ہر کہ بیمار باشد یا

عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ؕ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ

مسافر پس بروے لازم است شمار آنچہ فوت شد از روزہا ے دیگر میخواہد خدا بشما آسانی

وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ ؗ وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا

ونمی خواہد بشما دشواری و میخواہد کہ تمام کنید شمار و بہ بزرگی یاد کنید

اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ○

خدا را بشکرانہ آنکہ راہ نمود شما را و تا باشد کہ شاکر شوید

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ رَمَضَانُ فُتِحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَفِي رِوَايَةٍ

وسلم چون می درآید رمضان کشادہ می شود درہا ے آسمان و در روایتے

فُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَتِ

کشادہ می شود درہا ے بہشت و بستہ می شود درہا ے دوزخ و زنجیر بستہ کردہ می شود

الشَّيَاطِيْنُ وَفِيْ رِوَايَةٍ اَبْوَابُ الرَّحْمَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

شیاطین ودر روایت دیگر کشادہ می شود درہاے رحمت متفق علیہ

وَعَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

وروایت است از سہل بن سعد رضا گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْجَنَّةِ ثَمَانِيَةُ اَبْوَابٍ مِنْهَا بَابٌ يُسَمّٰى

علیہ وسلم کہ در بہشت ہشت دراست از جملہ درہا دریست کہ نامی میشود آنرا

الرَّيَّانَ لَا يَدْخُلُهٗ اِلَّا الصَّائِمُوْنَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

ریان درنمی آید آنرا مگر روزہ داران متفق علیہ است وروایت است از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی ہریرہ رضا گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ اِيْمَانًا وَّاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهٗ مَا تَقَدَّمَ

کسیکہ روزہ دارد رمضان را از جہت ایمان بجہۃ الاحتشام داشت اجرا آمرزیدہ شود مراو آنچہ پیش گذشتہ است

مِنْ ذَنْبِهٖ وَمَنْ قَامَ رَمَضَانَ اِيْمَانًا وَّاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهٗ

از گناہ وے وکسیکہ قیام کند رمضان را یعنے نماز گذارد در شبہاے وے از جہت ایمان وحسبۃً للہ آمرزیدہ شود

مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهٖ وَمَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ اِيْمَانًا وَّاحْتِسَابًا

آنچہ پیش رفتہ است از گناہان وے وکسیکہ قیام کند در شب قدر بجہتہ ایمان واحتساب

غُفِرَ لَهٗ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهٖ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ

آمرزیدہ شود اورا گناہ گذشتہ متفق علیہ وہم از وے روایت گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ عَمَلِ ابْنِ اٰدَمَ

فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم ہمہ عمل نیک آدمی زاد

يُضَاعَفُ الْحَسَنَةُ بِعَشْرِ اَمْثَالِهَا اِلٰى سَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ

زیادہ کردہ می شود یک نیکی بدہ چند وے تا ہفت صد مانند

قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى اِلَّا الصَّوْمَ فَاِنَّهٗ لِيْ وَاَنَا اَجْزِيْ بِهٖ يَدَعُ

گفت خدا تعالی مگر روزه زیراکه آن براے من است و من جزا میدہم بآن ہرچه میخواہم ترک میدہد میلام

شَهْوَتَهٗ وَطَعَامَهٗ مِنْ اَجْلِيْ لِلصَّائِمِ فَرْحَتَانِ فَرْحَةٌ

خواہش نفس وطعام خودرا انبراے من مرروزه داررا دو فرحت است یک فرحت

عِنْدَ فِطْرِهٖ وَفَرْحَةٌ عِنْدَ لِقَاءِ رَبِّهٖ وَلَخَلُوْفُ فَمِ الصَّائِمِ

نزدیک دن روزه و فرحت دیگر نزد لقاے پروردگا رخود در آخرت و سرآئینه بوے دہن روزه دا

اَطْيَبُ عِنْدَ اللّٰهِ مِنْ رِيْحِ الْمِسْكِ وَالصِّيَامُ جُنَّةٌ فَاِذَا كَانَ

خوشتر است نزد خدا از بوے مشک و روزه سپر است پس چون باشد

يَوْمُ صَوْمِ اَحَدِكُمْ فَلَا يَرْفُثْ وَلَا يَصْخَبْ فَاِنْ سَابَّهٗ اَحَدٌ

روز روزه یکے از شما پس باید که تکلم نکند بکلام قبیح وفحش و خصومت نکند پس اگر دشنام دہد روزه دا

اَوْ قَاتَلَهٗ فَلْيَقُلْ اِنِّيْ امْرُءٌ صَائِمٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

یا خصومت کند اورا پس باید که بگوید بدرستیکه من مرد روزه دارم متفق علیه و روایت است از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی ہریره رضـ گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

اِذَا كَانَ اَوَّلُ لَيْلَةٍ مِّنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِيْنُ

چون میباشد نخستین شب از ماه رمضان بندکرده می شوند شیاطین

وَمَرَدَةُ الْجِنِّ وَغُلِّقَتْ اَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ

وسرکشان از جن وبسته می شود درہاے دوزخ پس کشاده نمی شود از ان درہا ہیچ درے

وَفُتِّحَتْ اَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ وَيُنَادِيْ

وکشاده می شوند درہاے بہشت پس بندکرده نمی شود از ان درہا ہیچ درے و ندا میکند

مُنَادٍ يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ اَقْبِلْ وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ اَقْصِرْ وَلِلّٰهِ عُتَقَاءُ

آواز دہنده اے طلب کننده نیکی پیش آ و اے طالب بدی باز دار نفس خودرا از گناہان و مر خدا راست آزادکنان

مِنَ النَّارِ وَذٰلِكَ كُلَّ لَيْلَةٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

از دوزخ و آن آزادگی در ہر شب است رواه ترمذی و ابن ماجه

وَاَحْمَدُ عَنْ رَجُلٍ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

واحمد از شخصے و روایت است از ابی ہریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا

اَتَاكُمْ رَمَضَانُ شَهْرٌ مُّبَارَكٌ فَرَضَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهٗ

آمد شمارا رمضان کہ ماہے است برکت داده شده فرض گردانیده است خدا بر شما روزه آن را

تُفْتَحُ فِيْهِ اَبْوَابُ السَّمَآءِ وَتُغْلَقُ فِيْهِ اَبْوَابُ الْجَحِيْمِ وَتُغَلُّ

گشاده میشود درو بے درہاے آسمان و بستہ می شود درو درہاے دوزخ و غل کرده می شوند

فِيْهِ مَرَدَةُ الشَّيَاطِيْنِ لِلّٰهِ فِيْهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِّنْ اَلْفِ شَهْرٍ

درو بے گروه شیاطین مر خدا بے را در رمضان شبے بہتر است از ہزار ماه

مَنْ حُرِمَ خَيْرَهَا فَقَدْ حُرِمَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالنَّسَائِيُّ

کسیکہ حرام گردانیده شد نیکی و ثواب آن را پس بتحقیق حرام گردانیده شد از خیر کثیر رواه احمد والنسائی

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از عبد اللہ بن عمر رض بدرستیکہ پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ قَالَ الصِّيَامُ وَالْقُرْاٰنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ يَقُوْلُ الصِّيَامُ

وسلم گفت کہ روزه و قرآن شفاعت میکنند مر بنده را میگوید روزه

اَيْ رَبِّ اِنِّيْ مَنَعْتُهُ الطَّعَامَ وَالشَّهَوَاتِ بِالنَّهَارِ فَشَفِّعْنِيْ

اے پروردگار من بدرستیکہ من باز داشتم اورا از خوردنی و شہوات دیگر بروز پس قبول کن شفاعت را

فِيْهِ وَيَقُوْلُ الْقُرْاٰنُ مَنَعْتُهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ فَشَفِّعْنِيْ فِيْهِ

درو بے و میگوید قرآن من منع کردم اورا از خواب بشب پس قبول کن شفاعت مرا در وے

فَيُشَفَّعَانِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ اَنَسِ بْنِ

پس قبول کرده میشود ہر دو روایت کرد بیہقی این حدیث را در شعب الایمان و روایت است از انس رض

مَالِكٍ رضـ قَالَ دَخَلَ رَمَضَانُ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ

مالک رضـ گفت الس و رآمد رمضان پس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ

هٰذَا الشَّهْرَ قَدْ حَضَرَكُمْ وَفِيْهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِّنْ اَلْفِ شَهْرٍ مَنْ حُرِمَهَا

این ماه بتحقیق حاضر شد شمارا و در وے شبے است بہتر از ہزار ماه کسیکہ محروم گردانیده شد ازان

فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرَ كُلَّهٗ وَلَا يُحْرَمُ خَيْرَهَا اِلَّا كُلُّ مَحْرُوْمٍ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

پس بتحقیق محروم گردانیده شده از خیر ہمہ و محروم گردانیده نمیشود از خیر این شب مگر کسیکہ محروم است از خوبی

وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رضـ قَالَ خَطَبَنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ

و روایت است از سلمان فارسی رضـ گفت سلمان خطبہ خواند مارا آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْ اٰخِرِ يَوْمٍ مِّنْ شَعْبَانَ فَقَالَ

صلے اللہ علیہ وسلم در پسین روز از ماه شعبان پس فرمود

اَيُّهَا النَّاسُ قَدْ اَظَلَّكُمْ شَهْرٌ عَظِيْمٌ شَهْرٌ مُّبَارَكٌ

اے مردمان بتحقیق سایہ انداخت شمارا ماہے بزرگ ماہے است با برکت کرده شده است

شَهْرٌ فِيْهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِّنْ اَلْفِ شَهْرٍ جَعَلَ اللّٰهُ صِيَامَهٗ

و شہریست کہ در وے یک شب است بہتر از ہزار ماه گردانیده است خدایتعالی روزه آنرا

فَرِيْضَةً وَّقِيَامَ لَيْلِهٖ تَطَوُّعًا مَنْ تَقَرَّبَ فِيْهِ بِخَصْلَةٍ

فرض و گردانیده است نماز کردن در شب وے نفل و سنت کسیکہ نزدیکی جوید بدرگاه حق در وے

مِنَ الْخَيْرِ كَانَ كَمَنْ اَدّٰى فَرِيْضَةً فِيْمَا سِوَاهُ وَمَنْ اَدّٰى

از نیکی باشد ہمچو کسیکہ بگذارد فرضی در ماہے کہ جز رمضان است و کسیکہ ادا کند

فَرِيْضَةً فِيْهِ كَانَ كَمَنْ اَدّٰى سَبْعِيْنَ فَرِيْضَةً فِيْمَا سِوَاهُ

فریضہ در وے باشد ہمچو کسیکہ بگذارد ہفتاد فرض را در ماہے کہ جز رمضان است

وَهُوَ شَهْرُ الصَّبْرِ وَالصَّبْرُ ثَوَابُهُ الْجَنَّةُ وَشَهْرُ الْمُوَاسَاةِ

و آن ماہیست کہ در وے صبر است از شہوات نفس و صبر کردن ثواب او بہشت است و آن ماہیست

وَشَهْرٌ يُزَادُ فِيهِ رِزْقُ الْمُؤْمِنِ مَنْ فَطَّرَ فِيهِ صَائِمًا كَانَ

و ماهیست که در وی زیاده کرده می‌شود رزق مومن کسیکه روزه کشایاند روزه دارے را باشد

لَهُ مَغْفِرَةً لِذُنُوبِهِ وَعِتْقَ رَقَبَتِهِ مِنَ النَّارِ وَكَانَ لَهُ

مر او را سبب آمرزیدن مر گناهان او را و سبب آزادگی ذات وے از آتش و باشد مر او را

مِثْلُ أَجْرِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْتَقِصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ قُلْنَا

مانند مزد او بے آنکه کم شود از مزد وے چیزے گفتیم ما

يَا رَسُولَ اللهِ لَيْسَ كُلُّنَا نَجِدُ مَا نُفَطِّرُ بِهِ الصَّائِمَ فَقَالَ

اے پیغامبر خدا نیست همه باین صفت که بیابیم چیزے را که روزه کشائیم بآن پس فرمود

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْطِي اللهُ هٰذَا الثَّوَابَ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم میدهد خدا تعالی این ثواب

مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا عَلَى مَذْقَةِ لَبَنٍ أَوْ تَمْرَةٍ أَوْ شَرْبَةٍ مِنْ

کسیے را که روزه کشایاند روزه دارے را بدمی از شیر آمیخته بآب یا بیک خرما یا از آب

مَاءٍ وَمَنْ أَشْبَعَ صَائِمًا سَقَاهُ اللهُ مِنْ حَوْضِي شَرْبَةً

و کسیکه سیر گرداند روزه دارے را بنوشاند او را خدا تعالی از حوض من که کوثر است نوشیدنی

لَا يَظْمَأُ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ

که تشنه نگردد بعد از وے هرگز تا آنکه درآید بهشت را و آن ماه است که اول وے سبب افاضت

وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ وَآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ وَمَنْ خَفَّفَ

درمیان وے سبب مغفرت و آخر وے آزادیست از آتش دوزخ و کسیکه تخفیف کند

عَنْ مَمْلُوكِهِ فِيهِ غَفَرَ اللهُ لَهُ وَأَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ وَعَنِ

از کارهای غلام خود که روزه دارند بیامرزد خدا تعالی مر او را و آزاد گرداند او را از دوزخ و روایت است از

ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن عباس رض که گفت بود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ أَطْلَقَ كُلَّ أَسِيرٍ وَأَعْطَى كُلَّ سَائِلٍ

چون می درآمد ماه رمضان رہا میکرد ہر قیدے را و میداد ہر خواہندہ را

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

و روایت است از ابن عمر رض بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود

إِنَّ الْجَنَّةَ تُزَخْرَفُ لِرَمَضَانَ مِنْ رَأْسِ الْحَوْلِ إِلَى حَوْلٍ

کہ بہشت آراستہ می شود برائے رمضان از سر سال تا سال

قَابِلٍ قَالَ فَإِذَا كَانَ أَوَّلُ يَوْمٍ مِنْ رَمَضَانَ هَبَّتْ رِيحٌ

آیندہ گفت پس چون بیاشد نخست روزے از رمضان می وزد بادے

تَحْتَ الْعَرْشِ مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ عَلَى الْحُورِ الْعِينِ فَيَقُلْنَ

زیر عرش از برگہائے بہشت بر حوران بہشت پس میگویند آن حوران بہشت

يَا رَبِّ اجْعَلْ لَنَا مِنْ عِبَادِكَ أَزْوَاجًا تَقَرُّ بِهِمْ أَعْيُنُنَا

اے پروردگار ما گردان مارا از بندگان خود شوہر آن کہ خنک گردد و قرار گیرد بایشان چشمہای

وَتَقَرُّ أَعْيُنُهُمْ بِنَا رَوَى الْبَيْهَقِيُّ الْأَحَادِيثَ الثَّلٰثَةَ

و خنک گردد و قرار گیرد چشمہائے ایشان بما روایت کرد بیہقی این احادیث ہر سہ را

فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ

در شعب ایمان و روایت از ابی ہریرہ رض کہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ يُغْفَرُ لِأُمَّتِي فِي آخِرِ

صلی اللہ علیہ وسلم گفت آمرزیدہ می شود مر امت من در آخر

لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَهِيَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ

شبے از رمضان گفتہ شد یا رسول اللہ آیا آن شب قدر است

قَالَ لَا وَلٰكِنَّ الْعَامِلَ إِنَّمَا يُوَفَّى أَجْرَهُ إِذَا قَضَى عَمَلَهُ

گفت آنحضرت نیست ولکن کار کنندہ داوہ میشود مزد او گر وقتیکہ تمام کند عمل خود را و آن در آخر شب می باشد

رواه احمد وعن ابي هريرة رض قال قال رسول الله

رواه احمد و روایت است ابی هریره رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صلى الله عليه وسلم من لم يدع قول الزور والعمل به

صلی الله علیه وسلم روزه دارے که ترک نکند سخن دروغ و باطل را و عمل کردن را بدو

فليس لله حاجة في ان يدع طعامه وشرابه رواه البخاري

پس نیست مر خدا را حاجتی در آنکه ترک کند خوردنی و نوشیدنی خود را روایت کرد این حدیث را بخاری

وعنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

وهم از وے مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

من افطر يوما من رمضان من غير رخصة ولا مرض

کسیکه افطار کند یک روز از رمضان بے رخصت شرعی چنانکه سفر و پیری و بے مرض

لم يقض عنه صوم الدهر كله وان صامه رواه احمد

قضا نکند از وے روزه تمام عمر اگرچه روزه دارد تمام عمر رواه احمد

والترمذي وابو داود وابن ماجة والدارمي والبخاري

والترمذی وابوداود وابن ماجه والدارمی و روایت کرد بخاری

في ترجمة باب وعنه قال قال رسول الله صلى

در ترجمه باب یعنی بطریق تحدیث نیاورده است وهم از وے مرویست گفت فرمود آنحضرت

الله عليه وسلم كم من صائم ليس له من صيامه

صلی الله علیه وسلم بسا روزه دار که نیست اورا حاصل از روزه خود

الا الظمأ وكم من قائم ليس له من قيامه

مگر تشنگی و بسا شب خیز و نماز گذار که نیست مر اورا حاصلے از قیام خود

الا السهر رواه الدارمي

مگر بیداری رواه الدارمی

بَابُ السُّحُورِ وَالْاِفْطَارِ

باب در بیان سحر و افطار

عَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ

روایت است از انس رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

تَسَحَّرُوْا فَاِنَّ فِی السُّحُوْرِ بَرَکَۃً مُتَّفَقٌ عَلَیْہِ وَعَنْ

طعام سحر بخورید زیراکہ در طعام سحر برکت است متفق علیہ و روایت است از

عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ

عمرو بن العاص رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ فَصْلُ مَا بَیْنَ صِیَامِنَا وَصِیَامِ اَھْلِ الْکِتٰبِ اَکْلَۃُ

وسلم فرق میان روزہ ما و روزہ اہل کتاب خوردن

السَّحَرِ رَوَاہُ مُسْلِمٌ وَعَنْ سَھْلٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ

سحر است رواہ مسلم و روایت است از سہل گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ لَا یَزَالُ النَّاسُ بِخَیْرٍ مَا عَجَّلُوا

صلی اللہ علیہ وسلم ہمیشہ اند مردم ملابس بخیر مادام کہ شتابی کنند در

الْفِطْرَ مُتَّفَقٌ عَلَیْہِ وَعَنْ اَبِیْ ھُرَیْرَۃَ رض قَالَ قَالَ

کشادن روزہ متفق علیہ و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ قَالَ اللّٰہُ تَعَالٰی اَحَبُّ

پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم گفت خدا تعالی دوست تر

عِبَادِیْ اِلَیَّ اَعْجَلُھُمْ فِطْرًا رَوَاہُ التِّرْمِذِیُّ وَعَنْ

بندگان من بسوے من شتابندہ ترین ایشان است در روزہ کشادن رواہ الترمذی و روایت است از

سَلْمَانَ بْنِ عَامِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰہِ صَلَّی اللّٰہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ

سلمان بن عامر رض گفت سلمان فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

إِذَا أَفْطَرَ أَحَدُكُمْ فَلْيُفْطِرْ عَلَى تَمْرٍ فَإِنَّهُ بَرَكَةٌ فَإِنْ لَمْ يَجِدْ

چون افطار کند یکی از شما پس باید که افطار کند بر خرما پس بدرستیکه افطار بخرما سبب برکت است پس اگر نیابد خرما را

فَلْيُفْطِرْ عَلَى مَاءٍ فَإِنَّهُ طَهُورٌ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ

پس باید که افطار کند بر آب پس بدرستیکه آب پاک کننده است معده را رواه احمد و الترمذی

وَأَبُو دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَلَمْ يَذْكُرْ فَإِنَّهُ بَرَكَةٌ

و ابو داؤد و ابن ماجه و الدارمی و ذکر نه کرده است لفظ فانه برکته را

غَيْرُ التِّرْمِذِيِّ وَعَنْ أَنَسٍ رض قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى

جز ترمذی و روایت است از انس رض گفت انس بود آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْطِرُ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَى رُطَبَاتٍ فَإِنْ

اللّٰه علیه وسلم که افطار میکرد پیش از آنکه نماز بگذارد بر چند خرمائے تر پس اگر

لَمْ تَكُنْ رُطَبَاتٌ فَتُمَيْرَاتٌ فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تُمَيْرَاتٌ حَسَا

نمی بود خرماے تر پس افطار میکرد بچند خرماے خشک پس اگر نمی بود خرما اے خشک می نوشید

حَسَوَاتٍ مِنْ مَاءٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنْ زَيْدِ

چند کف آب را رواه ترمذی و ابو داؤد و روایت است از زید

ابْنِ خَالِدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بن خالد رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللّٰه علیه وسلم

مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا أَوْ جَهَّزَ غَازِيًا فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ

کسیکه روزه بکشاید روزه دار را یا سامان کند غزا کننده را پس او راست مانند اجر وی رواه البیهقی

فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَمُحْيِي السُّنَّةِ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ

در شعب ایمان و محی السنه در کتاب شرح السنه و روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللّٰه علیه وسلم

۱۲ درمیان علماء اختلاف است کدام ازین دو بهتر
وظاهر آن در تعجیل کفت اعلا است

لَا يَزَالُ الدِّيْنُ ظَاهِرًا مَا عَجَّلَ النَّاسُ الْفِطْرَ لِاَنَّ الْيَهُوْدَ

همیشه است دین غالب مادام که شتابی کنند مردم افطار را زیرا که یهود

وَالنَّصَارٰى يُؤَخِّرُوْنَ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ

ونصارے تاخیری کنند در افطار رواه ابوداؤد وابن ماجه

وَعَنْ اَبِيْ عَطِيَّةَ قَالَ دَخَلْتُ اَنَا وَمَسْرُوْقٌ عَلٰى

و روایت است از ابی عطیه گفت که داخل شدم من و مسروق بر

عَائِشَةَ فَقُلْنَا يَا اُمَّ الْمُؤْمِنِيْنَ رَجُلَانِ مِنْ اَصْحَابِ

عایشه رض پس گفتیم ما اے ام المومنین دو مرد اند از یاران

مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَحَدُهُمَا يُعَجِّلُ الْاِفْطَارَ وَيُعَجِّلُ

محمد صلے الله علیه وسلم یکے ازان دو مرد شتابی میکند در روزه کشادن و شتابی میکند

الصَّلٰوةَ وَالْاٰخَرُ يُؤَخِّرُ الْاِفْطَارَ وَيُؤَخِّرُ الصَّلٰوةَ قَالَتْ

نماز را و دیگرے ازان دو تاخیر میکند روزه کشادن را و تاخیر میکند نماز گذاردن را گفت عایشه رض

اَيُّهُمَا يُعَجِّلُ الْاِفْطَارَ وَيُعَجِّلُ الصَّلٰوةَ قُلْنَا عَبْدُ اللّٰهِ بْنُ

کدام ازان تعجیل میکند افطار را و تعجیل میکند نماز گذاردن را گفتیم ما عبد الله بن

مَسْعُوْدٍ قَالَتْ هٰكَذَا صَنَعَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

مسعود رض گفت عایشه رض همچنین کرده است پیغامبر خدا صلے الله علیه

وَسَلَّمَ وَالْاٰخَرُ اَبُوْ مُوْسٰى رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض

وسلم و گفتیم و آن مرد دیگر که تاخیر میکند ابوموسے اشعری است رواه مسلم و روایت از ابی هریره

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِعْمَ سَحُوْرُ

گفت که فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم نیکو طعام سحر

الْمُؤْمِنِ التَّمْرُ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ

مسلمان خرما است رواه ابوداؤد

بَابُ صِيَامِ التَّطَوُّعِ

باب در بیان روزه نفل

عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اَفْضَلُ الصِّيَامِ بَعْدَ رَمَضَانَ شَهْرُ اللّٰهِ الْمُحَرَّمُ

وسلم فاضلترین روزہا بعد از روزہ رمضان روزہ ماہ خدا است کہ محرم است

وَاَفْضَلُ الصَّلٰوةِ بَعْدَ الْفَرِيْضَةِ صَلٰوةُ اللَّيْلِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

و فاضلترین نمازہا بعد نماز فرض نماز شب کہ تہجد است رواہ مسلم

وَعَنْ اَبِي قَتَادَةَ رض اَنَّ رَجُلًا اَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی قتادہ رض کہ مردے آمد آنحضرت را صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كَيْفَ تَصُوْمُ فَغَضِبَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

علیہ وسلم پس گفت آنمرد چگونہ روزہ میداری پس در خشم آمد آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ قَوْلِهِ فَلَمَّا رَاٰى عُمَرُ غَضَبَهُ قَالَ

اللہ علیہ وسلم از گفتن آنمرد پس چون دید عمر خشم آنحضرت را گفت

رَضِيْنَا بِاللّٰهِ رَبًّا وَّبِالْاِسْلَامِ دِيْنًا وَّبِمُحَمَّدٍ نَبِيًّا

راضی شدیم بخدا کہ پروردگار ما است و راضی شدیم باسلام کہ دین ما است و راضی شدیم بمحمد کہ پیغامبر

نَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ غَضَبِ اللّٰهِ وَمِنْ غَضَبِ رَسُوْلِهِ فَجَعَلَ

پناہ میخواہیم بخدا از غضب خدا و از غضب رسول وے پس ورا استاد

عُمَرُ رض يُرَدِّدُ هٰذَا الْكَلَامَ حَتّٰى سَكَنَ غَضَبُهُ فَقَالَ

عمر رض کہ تکرار میکرد این کلام را تا آنکہ آرام یافت غضب آنحضرت پس گفت

عُمَرُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ كَيْفَ مَنْ يَّصُوْمُ الدَّهْرَ كُلَّهُ قَالَ لَا صَامَ

عمر رض یا رسول اللہ چگونہ است حال آن کسیکہ روزہ دارد ہمہ روزگار ہمیشہ گفت آنحضرت نہ روزہ

۱۔ لیعنی ... سید عاشورا است و حدیث ... روزہ ... حرم روزہ است و تشریف ... ابن عباس ... ثابت ... است

وَلَا أَفْطَرَ أَوْ قَالَ لَمْ يَصُمْ وَلَمْ يُفْطِرْ قَالَ كَيْفَ مَنْ يَصُوْمُ

ونہ افطار کرد او یا گفت لم یصم ولم یفطر شک از راویست گفت عمر چگونہ است حال کسیکہ روزہ دارد

يَوْمَيْنِ وَيُفْطِرُ يَوْمًا قَالَ وَيُطِيْقُ ذٰلِكَ أَحَدٌ قَالَ كَيْفَ

دو روز و افطار کند یکروز فرمود آنحضرت آیا طاقت دارد آنرا ہیچ یکے گفت عمر چگونہ است

مَنْ يَصُوْمُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمًا قَالَ ذٰلِكَ صَوْمُ دَاوُدَ قَالَ

حال کسیکہ روزہ یکروز دارد و افطار کند یکروز را گفت آنحضرت این روزہ داود پیغمبر است

كَيْفَ مَنْ يَصُوْمُ يَوْمًا وَيُفْطِرُ يَوْمَيْنِ قَالَ وَدِدْتُ أَنِّيْ

چگونہ است حال کسیکہ روزہ دارد یکروز و افطار کند دو روز فرمود آنحضرت دوست میدارم کہ من

طُوِّقْتُ ذٰلِكَ ثُمَّ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

طاقت دادہ شوم آنرا پستر فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

ثَلٰثٌ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَرَمَضَانُ إِلٰى رَمَضَانَ فَهٰذَا صِيَامُ

بس است یا اولی است سہ روز از ہر ماہ رمضان تا رمضان بر آن افادہ دوام پس اینست روزہ

الدَّهْرِ كُلِّهٖ صِيَامُ يَوْمِ عَرَفَةَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللّٰهِ أَنْ يُّكَفِّرَ

روزگار روزہ روز عرفہ دیدہ مزد و ثواب چشم دارم معتمد بر فضل خدا کہ تکفیر کند

السَّنَةَ الَّتِيْ قَبْلَهٗ وَالسَّنَةَ الَّتِيْ بَعْدَهٗ وَصِيَامُ يَوْمِ

سالے را کہ پیش از وست و تکفیر کند سالے را کہ بعد از وست و روزہ روز

عَاشُوْرَاءَ أَحْتَسِبُ عَلَى اللّٰهِ أَنْ يُّكَفِّرَ السَّنَةَ الَّتِيْ قَبْلَهٗ

عاشورا چشم دارم از خدایتعالی کہ تکفیر کند گناہان سالے را کہ پیش از وست

رَوَاهُ مُسْلِمٌ **وَعَنْهُ** قَالَ سُئِلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

روایت کرد مسلم وہم از ابی قتادہ گفت پرسیدہ شد پیغامبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ صَوْمِ الْاِثْنَيْنِ فَقَالَ فِيْهِ وُلِدْتُ وَفِيْهِ

علیہ وسلم از سبب روزہ دوشنبہ پس فرمود درآن روز زائیدہ شدہ ام و درآن روز

أنزل عليّ رواه مسلم وعن أبي أيوب الأنصاري رض

نخست فرستاده شده است وحی بر من رواه مسلم و روایت است از ابی ایوب انصاری رض

أنه حدثه أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال

که وے حدیث کرد این حدیث را که آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم گفت

من صام رمضان ثم أتبعه ستا من شوال كان

کسیکه روزه دارد رمضان را پس تابع گرداند آن را شش روزه از شوال باشد

كصيام الدهر رواه مسلم وعن أبي سعيد

ایچو روزه روزگار همیشه رواه مسلم و روایت است از ابی سعید

الخدري رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

خدری رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

من صام يوما في سبيل الله بعّد الله وجهه عن النار

کسیکه روزه دارد یکروز در راه خدا یعنی در جهاد دور دارد خدایتعالے ذات او را از آتش دوزخ

سبعين خريفا متفق عليه وعن عائشة رض قالت

هفتاد سال مراد از خریف سال است عرب ابتداء سال بخریف کنند متفق علیه و از عایشه رض مرویست گفت

كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يصوم الاثنين

بود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم که روزه میداشت در بعضے احیان بروز دوشنبه

والخميس رواه الترمذي والنسائي وعن أبي هريرة رض

و پنجشنبه رواه الترمذی والنسائی و روایت است از ابی هریره رض

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تعرض

گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم عرض کرده میشوند در درگاه عزت

الأعمال يوم الاثنين والخميس فأحب أن يعرض عملي

اعمال بندگان روز دوشنبه و پنجشنبه پس دوست میدارم که عرض کرده شود عمل من

وَأَنَا صَائِمٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رض قَالَ
درحالیکہ من روزہ دارام روایت کرد ترمذی و روایت است از ابی ذر رض گفت

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا ذَرٍّ إِذَا
فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم اے ابو ذر چون

صُمْتَ مِنَ الشَّهْرِ ثَلٰثَةَ أَيَّامٍ فَصُمْ ثَلٰثَ عَشْرَةَ وَأَرْبَعَ عَشْرَةَ
روزہ داری از ماہ سہ روزہ پس روزہ دار سیزدہم و چہاردہم

وَخَمْسَ عَشْرَةَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ
و پانزدہم را روایت کرد ترمذی و نسائی و روایت است از ابی امامہ رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَامَ يَوْمًا
گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ روزہ دارد یک روز

فِي سَبِيلِ اللّٰهِ جَعَلَ اللّٰهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ خَنْدَقًا كَمَا بَيْنَ
در راہ خدا میگرداند خدا میان وے و میان آتش خندق بقدر مسافتے کہ میان

السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَامِرِ بْنِ
آسمان و زمین است روایت کرد ترمذی و روایت است از عامر بن

مَسْعُودٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
مسعود رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

الْغَنِيمَةُ الْبَارِدَةُ الصَّوْمُ فِي الشِّتَاءِ رَوَاهُ أَحْمَدُ
غنیمت بارد روزہ داشتن است در زمستان کنایت است از حصول و سے مشقت

وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى
و ترمذی و روایت است از ابن عباس رض کہ آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدِمَ الْمَدِينَةَ فَوَجَدَ الْيَهُودَ صِيَامًا
اللہ علیہ وسلم قدوم آورد مدینہ را پس یافت یہود را روزہ داراندہ

يَوْمَ عَاشُوْرَاءَ فَقَالَ لَهُمْ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روز عاشورا پس گفت مرایشان را پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ مَا هٰذَا الْيَوْمُ الَّذِيْ تَصُوْمُوْنَهُ فَقَالُوْا هٰذَا

وسلم چیست این روزیکه روزه میدارید شما دران پس گفتند یهود این

يَوْمٌ عَظِيْمٌ اَنْجَى اللّٰهُ فِيْهِ مُوْسٰى وَقَوْمَهُ وَغَرَّقَ فِرْعَوْنَ

روز بزرگ است رستگاری داده است خدا دروی موسے را وقوم اورا وغرق کرده فرعون را

وَقَوْمَهُ فَصَامَهُ مُوْسٰى شُكْرًا فَنَحْنُ نَصُوْمُهُ فَقَالَ

وقوم اورا پس روزه داشت موسی درین روز بجهت شکرانه پس ما روزه میداریم بر اے متابعت پس گفت

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَنَحْنُ اَحَقُّ وَاَوْلٰى بِمُوْسٰى

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم پس ما سزاوار تر ایم بموسے

مِنْكُمْ فَصَامَهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ وَاَمَرَ بِصِيَامِهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

از شما پس ما نیز روزه میداریم پس روزه داشت درین روز آنحضرت وامر کرد بروزه داشتن این روز متفق علیه

وَعَنْ حَفْصَةَ رض قَالَتْ اَرْبَعٌ لَمْ يَكُنْ يَدَعُهُنَّ

و روایت است از حفصه رض گفت چهار خصلت اند که نبود که ترک می داد آنرا

النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صِيَامُ يَوْمِ عَاشُوْرَاءَ وَالْعَشْرِ

پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم روزهٔ روز عاشورا و روزه دهم ذی الحجه

وَثَلٰثَةِ اَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ وَرَكْعَتَانِ قَبْلَ الْفَجْرِ رَوَاهُ

و روزه سه روز از هر ماه و دو رکعت سنت قبل از نماز بامداد روایت کرد

النَّسَائِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

نسائی و روایت است از ابن عباس رض گفت ابن عباس رض که بود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُفْطِرُ اَيَّامَ الْبِيْضِ فِيْ حَضَرٍ

صلے اللہ علیہ وسلم که افطار نمیکرد روزهاے ایام بیض را نه در حضر

وَلَا سَفَرٍ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ

ونه در سفر رواه النسائی ودروایت است از ابی ہریرة رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِكُلِّ شَيْءٍ زَكٰوةٌ

فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم مر ہر چیز را از نعمتہاے الٰہی زکوٰۃ است

وَزَكٰوةُ الْجَسَدِ الصَّوْمُ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهُ أَنَّ

وزکوٰۃ بدن وصحت وے روزہ است رواہ ابن ماجہ وہم از وے مرویست کہ

النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَصُوْمُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بود کہ روزہ میداشت روز دوشنبہ را

وَالْخَمِيْسِ فَقِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ إِنَّكَ تَصُوْمُ الْإِثْنَيْنِ

وپنجشنبہ را پس گفتہ شد اے رسول اللہ بدرستیکہ روزہ میداری دوشنبہ را

وَالْخَمِيْسَ فَقَالَ إِنَّ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيْسِ يَغْفِرُ

وپنجشنبہ را پس فرمود بدرستیکہ روزہ دوشنبہ وپنجشنبہ می آمرزد

اللّٰهُ فِيْهِمَا لِكُلِّ مُسْلِمٍ إِلَّا ذَا هَاجِرَيْنِ يَقُوْلُ دَعْهُمَا

خدا تعالی در آن مر ہر مسلمان را مگر دو قطع کنندہ رحم را میگوید خدا کہ بگذار این ہر دو را

حَتّٰى يَصْطَلِحَا رَوَاهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهُ قَالَ

تا اتفاق کنند وصلح نمایند رواہ احمد وابن ماجہ وہم از وے مرویست کہ گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صَامَ يَوْمًا

فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ روزہ دارد روزے

ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ بَعَّدَهُ اللّٰهُ مِنْ جَهَنَّمَ كَبُعْدِ غُرَابٍ

بجہت طلب کردن ذات خدا ورضاے وے دور میگرداند او را خدا از دوزخ مانند دوری

طَائِرٍ وَهُوَ فَرْخٌ حَتّٰى مَاتَ هَرِمًا رَوَاهُ أَحْمَدُ وَرَوٰى

پرندہ درحالیکہ آن زاغ چوزہ است تا آنکہ میرد در غایت پیری رواہ احمد وروایت کرد

وَعَنْ سَلْمَةَ بْنِ قَيْسٍ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ الْبَيْهَقِيُّ

وروایت است از سلمہ بن قیس بیہقی در شعب ایمان

بُرَيْدَةَ قَالَ دَخَلَ بِلَالٌ عَلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

بریدہ رض گفت درآمد بلال بر پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَغَدَّى فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وسلم وآنحضرت طعام چاشت میخورد پس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ الْغَدَاءَ يَا بِلَالُ قَالَ إِنِّي صَائِمٌ يَا رَسُولَ اللّٰهِ فَقَالَ

وسلم حاضر شوی اے بلال طعام را گفت بلال روزہ دارم یا رسول اللہ پس گفت

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَأْكُلُ رِزْقَنَا وَفَضْلُ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم میخوریم ما رزق خود را وزیادت

رِزْقِ بِلَالٍ فِي الْجَنَّةِ أَشَعَرْتَ يَا بِلَالُ أَنَّ الصَّائِمَ

رزق بلال در بہشت است آیا شعور داری و میدانی اے بلال کہ روزہ دار

تُسَبِّحُ عِظَامُهُ وَيَسْتَغْفِرُ لَهُ الْمَلٰئِكَةُ مَا أُكِلَ عِنْدَهُ

تسبیح میکند استخوانہا ے وے و آمرزش میخواہند مراو را فرشتگان مادام کہ خوردہ شود نزدہ وے

رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ عَامِرِ بْنِ سَهْلٍ

رواہ بیہقی در شعب ایمان وروایت است از عامر بن سہل

الْحَرَمِيِّ سَمِعْتُ رَجُلًا يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ ابْنَ

الحرمی کہ شنیدم مردے راکہ حدیث میکرد کہ وے شنید انس بن

مَالِكٍ يَقُولُ فِي الْجَنَّةِ قَصْرٌ لَا يَدْخُلُهُ إِلَّا صَوَّامُ

مالک راکہ میگفت کہ در بہشت محل ومکانے است کہ داخل نشود آنرا مگر کسیکہ روزہ

رَجَبٍ رَوَاهُ ابْنُ شَاهِينَ فِي التَّرْغِيبِ

ماہ رجب روایت کرد ابن شاہین در ترغیب

بَابُ فَضِيلَةِ لَيْلَةِ الْقَدْرِ

باب دربیان فضیلت شب قدر

حٰمٓ ۚ وَالْكِتٰبِ الْمُبِيْنِ ۙ اِنَّآ اَنْزَلْنٰهُ فِيْ لَيْلَةٍ مُّبٰرَكَةٍ اِنَّا

قسم حم بکتاب واضح که ہر آئینہ ما فرود آوردیم این کتاب را در شب مبارک ہر آئینہ

كُنَّا مُنْذِرِيْنَ ۝ فِيْهَا يُفْرَقُ كُلُّ اَمْرٍ حَكِيْمٍ ۝ اَمْرًا مِّنْ

ما بودیم ترسانندہ در آن شب مبارک فیصل کردہ میشود ہر کار استوار فرود آوردیم آنرا بوحی کردن از

عِنْدِنَا ؕ اِنَّا كُنَّا مُرْسِلِيْنَ ۝ رَحْمَةً مِّنْ رَّبِّكَ ؕ اِنَّهٗ هُوَ

نزدیک خویش ہر آئینہ ما بودیم فرستندہ فرود آوردیم آنرا بسبب رحمت از نزد پروردگار تو ہر آئینہ اوست

السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ ۝ وَالْفَجْرِ ۝ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ۝ وَّالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝

شنوا دانا قسم بصبح وبشبہای دہ گانہ وقسم بجفت و طاق

وَالَّيْلِ اِذَا يَسْرِ ۝ هَلْ فِيْ ذٰلِكَ قَسَمٌ لِّذِيْ حِجْرٍ ۝ اِنَّآ اَنْزَلْنٰهُ

وقسم بشب چون روان شود آیا درین مقدمہ سوگند معتبر است صاحب خرد را ہر آئینہ ما فرود آوردیم

فِيْ لَيْلَةِ الْقَدْرِ ۝ وَمَآ اَدْرٰىكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ۝ لَيْلَةُ الْقَدْرِ

قرآن را در شب قدر وچہ چیز مطلع ساخت ترا کہ چیست شب قدر شب قدر

خَيْرٌ مِّنْ اَلْفِ شَهْرٍ ۝ تَنَزَّلُ الْمَلٰٓئِكَةُ وَالرُّوْحُ فِيْهَا بِاِذْنِ

بہتر است از ہزار ماہ فرود می آیند فرشتگان وروح پاک در آن شب بفرمان

رَبِّهِمْ ۚ مِّنْ كُلِّ اَمْرٍ ۝ سَلٰمٌ ۛ هِيَ حَتّٰى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ۝

پروردگار خویش برای سرانجام ہر کارے محض سلامتی است آن شب تا وقت طلوع فجر

عَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از انس رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

اِذَا كَانَ لَيْلَةُ الْقَدْرِ نَزَلَ جِبْرِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

چون بباشد لیلۃ القدر فرود می آید جبرئیل علیہ السلام

جزء ۲۵ ربع ۱۲

جزء ۳۰ سورۃ فجر

جزء ۳۰ سورۃ قدر

فِي كَبْكَبَةٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ يُصَلُّوْنَ عَلَى كُلِّ عَبْدٍ قَائِمٍ

در جماعة از فرشتگان دعا می کنند و درود میفرستند بر هر بنده که ایستاده است

اَوْ قَاعِدٍ يَذْكُرُ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ فَاِذَا كَانَ يَوْمُ عِيْدِهِمْ

یا نشسته که یاد میکند مر خدا ے را عز و جل پس چون باشد روز عید مسلمانان

يَعْنِيْ يَوْمَ فِطْرِهِمْ بَاهٰى بِهِمْ مَلٰٓئِكَتَهٗ فَقَالَ يَا مَلٰٓئِكَتِيْ

یعنے روز افطار ایشان مفاخرت میکند و ے تعالی به بندگان فرشتگان خود را پس میگوید اے فرشتگان

مَا جَزَآءُ اَجِيْرٍ وَفّٰى عَمَلَهٗ قَالُوْا رَبَّنَا جَزَآءُهٗ اَنْ يُّوَفّٰى اَجْرُهٗ

چیست پاداش مزدوری که تمام کرد عمل خود را میگویند فرشتگان پروردگار ما پاداش او اینست که تمام داده

فَقَالَ مَلٰٓئِكَتِيْ عَبِيْدِيْ وَاِمَآئِيْ قَضَوْا فَرِيْضَتِيْ عَلَيْهِمْ

پس میگوید پروردگار فرشتگان من غلامان من و پرستاران من گذاردند طاعت مرا که فرض کرده بودم بر ایشان

ثُمَّ خَرَجُوْا يَعُجُّوْنَ اِلَى الدُّعَآءِ وَعِزَّتِيْ وَجَلَالِيْ وَكَرَمِيْ وَ

پستر بیرون آمدند در حالیکه بر میدارند آواز خود را بدعا سوگند بغلبه قدرت و بزرگی وجود

عُلُوِّيْ وَارْتِفَاعِ مَكَانِيْ لَاُجِيْبَنَّهُمْ فَيَقُوْلُ ارْجِعُوْا فَقَدْ

و بلند قدری و بلند رتبه من هر آئینه اجابت میکنم دعا ے ایشان را پس میگوید خدا برگردید بتحقیق

غَفَرْتُ لَكُمْ وَبَدَّلْتُ سَيِّاٰتِكُمْ حَسَنَاتٍ قَالَ فَيَرْجِعُوْنَ

آمرزیدم مر شما را و تبدیل میکنم بدیهاے شما را به نیکیها گفت آنحضرت ﷺ میگردند بندگان

مَغْفُوْرًا لَهُمْ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ

در حالیکه آمرزیده شده است ایشان را روایه بیهقی در شعب الایمان و روایت است از

عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رض قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

عباده بن صامت رض گفت عباده بیرون آمد آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ لِيُخْبِرَنَا بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاحٰى رَجُلَانِ مِنَ

وسلم تا خبر دهد مارا بلیلۃ القدر پس نزاع نمودند و خصومت میکردند بیکدیگر دو مرد از

الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ خَرَجْتُ لِأُخْبِرَكُمْ بِلَيْلَةِ الْقَدْرِ فَتَلَاحَى

مسلمانان پس گفت آنحضرت بیرون آمدم تا خبر دهم شما را بشب قدر که کدام شب است پس نزع کردند

فُلَانٌ وَفُلَانٌ فَرُفِعَتْ وَعَسَى أَنْ يَكُونَ خَيْرًا لَكُمْ فَالْتَمِسُوهَا

فلان وفلان پس برداشته شد آن شب از خاطر من و تواند که باشد یعنی برداشتن از خاطر تعیین آن بهتر

فِي التَّاسِعَةِ وَالسَّابِعَةِ وَالْخَامِسَةِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

در شب بست ونهم وبست وهفتم وبست وپنجم رواه البخاری

وَعَنْ أَبِي بَكْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی بکره گفت شنیدم آنحضرت را صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَقُولُ الْتَمِسُوهَا يَعْنِي لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي تِسْعٍ يَبْقَيْنَ

وسلم که میگفت که طلب کنید آنرا یعنی شب قدر را در نه شب که باقی می مانند

أَوْ فِي سَبْعٍ يَبْقَيْنَ أَوْ فِي خَمْسٍ يَبْقَيْنَ أَوْ ثَلٰثٍ أَوْ آخِرِ لَيْلَةٍ

یا در هفت شب که باقی می مانند یا در پنج شب که باقی می مانند یا در سه شب که باقی می مانند یا در شب اخیر رمضان

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ

رواه الترمذی و روایت از ابن عباس رض که پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْتَمِسُوهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

علیه وسلم فرمود طلب کنید اورا در ده شب اخیر از رمضان

لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي تَاسِعَةٍ تَبْقَى فِي سَابِعَةٍ تَبْقَى فِي خَامِسَةٍ تَبْقَى

شب قدر را در شب بست ونهم که باقی میماند و در شب بست وهفتم که باقی میماند و در شب بست وپنجم

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

رواه البخاری و روایت است از عایشه رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْوِتْرِ مِنَ الْعَشْرِ

صلی الله علیه وسلم بجوئید شب قدر را در شبهای طاق از عشره

الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ زِرِّ

اخیر از رمضان روایه البخاری و در روایت است از زر

ابْنِ حُبَيْشٍ قَالَ سَأَلْتُ أُبَيَّ بْنَ كَعْبٍ فَقُلْتُ إِنَّ أَخَاكَ ابْنَ

بن حبیش گفت سوال کردم ابی ابن کعب را پس گفتم برادر تو ابن

مَسْعُوْدٍ يَقُوْلُ مَنْ يَقُمِ الْحَوْلَ يُصِبْ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فَقَالَ

مسعود میگوید کسیکه قیام لیل کند سال تمام در می یابد شب قدر را پس گفت

رَحِمَهُ اللهُ أَرَادَ أَنْ لَا يَتَّكِلَ النَّاسُ أَمَا إِنَّهُ قَدْ عَلِمَ أَنَّهَا

رحمت کند ابن مسعود را خدا یتعالی میخواست ابن مسعود که اعتماد نکنند مردم آگاه باش بدرستیکه ابن مسعود بتحقیق

فِيْ رَمَضَانَ وَأَنَّهَا فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ وَأَنَّهَا لَيْلَةُ سَبْعٍ وَ

که شب قدر در رمضان است در دهه اخر است از رمضان و بدرستیکه آن بست و هفتم است

عِشْرِيْنَ ثُمَّ حَلَفَ لَا يَسْتَثْنِيْ أَنَّهَا لَيْلَةُ سَبْعٍ وَعِشْرِيْنَ

پستر سوگند خورد ابی در حالیکه استثنائی کرد یعنی انشاء الله نگفت و جزم میکرد که شب قدر بست و هفتم

فَقُلْتُ بِأَيِّ شَيْءٍ تَقُوْلُ ذٰلِكَ يَا أَبَا الْمُنْذِرِ قَالَ بِالْعَلَامَةِ

پس گفتم ابی ابن کعب را بچه چیز و بکدام دلیل میگوئی آنرا اے ابا منذر گفت ابی بنشانی که خبر داده ما را

أَوْ بِالْآيَةِ الَّتِيْ أَخْبَرَنَا رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

یا آیت گفت شک راویست خبر داد مارا رسول الله صلے الله علیه وسلم

أَنَّهَا تَطْلُعُ يَوْمَئِذٍ لَا شُعَاعَ لَهَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

علامت اینست که آفتاب در صبح آن شب می بر آید در حالیکه نیست روشنی مراو را روایه مسلم و روایت است

عَائِشَةَ رض قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از عائشه رضا گفت عائشه گفتم یا رسول الله صلے الله علیه وسلم

أَرَأَيْتَ إِنْ عَلِمْتُ أَيُّ لَيْلَةٍ لَيْلَةُ الْقَدْرِ مَا أَقُوْلُ فِيْهَا قَالَ

خبر ده مرا اگر بدانم که کدام شب است شب قدر و دریابم آنرا چه گویم از ذکر و دعا در آن شب گفت آنحضرت

قُوْلِي اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّيْ

بگو این دعا را خداوندا بدرستیکه تو عفو کننده دوست میداری عفو را پس عفو کن از ما

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَابْنُ مَاجَةَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَصَحَّحَهُ

رواه احمد وابن ماجه والترمذی وصحیح گفت ترمذی این حدیث را

بَابُ قِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَلَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ

این باب در قیام ماه رمضان است و در قیام نصف از شعبان یعنی شب برات

عَنْ عَائِشَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از عائشه رضو که آنحضرت صلی الله علیه وسلم

خَرَجَ لَيْلَةً مِنْ جَوْفِ اللَّيْلِ فَصَلّٰى فِي الْمَسْجِدِ وَصَلّٰى رِجَالٌ

برآمد شبے از میان شب پس نماز گذارد در مسجد و نماز گذاردند مردان

بِصَلٰوتِهٖ فَاَصْبَحَ النَّاسُ فَتَحَدَّثُوْا فَاجْتَمَعَ اَكْثَرُ مِنْهُمْ

همراه نماز آنحضرت پس صبح کردند مردمان پس یاد کردند پس جمع شدند زیاده تر از ایشان

فَصَلَّوْا مَعَهٗ فَاَصْبَحَ النَّاسُ فَتَحَدَّثُوْا فَكَثُرَ اَهْلُ الْمَسْجِدِ

پس نماز گذاردند با آنحضرت صلعم پس صبح کردند مردمان پس یاد کردند پس بسیار شدند اهل مسجد

مِنَ اللَّيْلَةِ الثَّالِثَةِ فَخَرَجَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از شب ثالث پس برآمد آنحضرت صلی الله علیه وسلم

فَصَلّٰى فَصَلَّوْا بِصَلٰوتِهٖ فَلَمَّا كَانَتِ اللَّيْلَةُ الرَّابِعَةُ عَجَزَ

پس نماز گذارد و آنحضرت صلعم پس نماز گزاردند بنماز آنحضرت یعنی با جماعت هرگاه که شد شب چهارم تنگ آمد

الْمَسْجِدُ عَنْ اَهْلِهٖ حَتّٰى خَرَجَ بِصَلٰوةِ الصُّبْحِ فَلَمَّا قَضَى

مسجد نبوی صلعم از کثرت اهل آن تا آنکه برآمد آنحضرت صلعم برائے نماز فجر پس هرگاه که ادا کرد آنحضرت

الْفَجْرَ اَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَتَشَهَّدَ ثُمَّ قَالَ اَمَّا بَعْدُ فَاِنَّهٗ

نماز فجر را متوجه شد بر مردمان پس کلمه شهادت خواند پس فرمود لیکن بعد حمد و نعت پس بدرستیکه شان اینست

لَمْ يَخْفَ عَلَىَّ مَكَانُكُمْ وَلٰكِنِّيْ خَشِيْتُ اَنْ تُفْتَرَضَ عَلَيْكُمْ

که نه خوف کرده شد بر شان شما ولیکن من خوف کردم که فرض شود این نماز تراویح بر شما با جماعت

فَتَعْجِزُوْا عَنْهَا فَتُوُفِّيَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

پس عاجز آئید شما از او اے آن پس وفات کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

وَالْاَمْرُ عَلٰى ذٰلِكَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض

وحال آنکه حال تراویح بر این بود رواه البخاری و روایت است از ابی ہریرۃ رض

قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرَغِّبُ فِيْ قِيَامِ

گفت که بود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم که ترغیب مینمود صحابہ را در گزاردن نماز شب

رَمَضَانَ مِنْ غَيْرِ اَنْ يَّاْمُرَهُمْ فِيْهِ بِعَزِيْمَةٍ فَيَقُوْلُ مَنْ

در رمضان بے آنکه امر کند ایشان را در قیام رمضان بجد تاکید و ایجاب پس فرمود آنحضرت کسیکه

قَامَ رَمَضَانَ اِيْمَانًا وَّاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهٗ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهٖ

قیام کند رمضان را بجهت ایمان و تصدیق ثواب و طلب اجر آخرت آمرزیده شود او را چیزیکه پیش رفته است از گناہان

اَلْحَدِيْثَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض اَنَّ

تا آخر حدیث رواه مسلم و روایت است از ابی ہریرہ رض بدرستیکه

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَامَ رَمَضَانَ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکه قیام کند رمضان را

اِيْمَانًا وَّاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهٗ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهٖ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ

بجهت ایمان و طلب ثواب آخرت آمرزیده شود چیزیکه پیش رفته است از گناہان وے گفت ابن شہاب

فَتُوُفِّيَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْاَمْرُ عَلٰى ذٰلِكَ

پس قبض کرده شد روح آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و حال آنکه شان عمل قیام رمضان بر این بود

ثُمَّ كَانَ الْاَمْرُ عَلٰى ذٰلِكَ فِيْ خِلَافَةِ اَبِيْ بَكْرٍ وَّصَدْرًا

پستر بود امر بر همین موشر در زمان خلافت ابی بکر و همین بود امر کس در دان اول

مِنْ خِلَافَةِ عُمَرَ وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ عَبْدِ الْقَارِيِّ

خلافت عمر یعنی قیام رمضان بجماعت و روایت است از عبد الرحمن بن عبد القاری

أَنَّهُ قَالَ خَرَجْتُ مَعَ عُمَرَ ابْنِ الْخَطَّابِ رض لَيْلَةً فِي رَمَضَانَ

گفت که بیرون آمدم باعمر ابن الخطاب رض شبی از رمضان

إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا النَّاسُ أَوْزَاعٌ مُتَفَرِّقُونَ يُصَلِّي الرَّجُلُ

بسوی مسجد پس ناگاه مردم پریشان و جدا جدا نشسته نماز میکرد مردی

لِنَفْسِهِ وَيُصَلِّي الرَّجُلُ فَيُصَلِّي بِصَلَاتِهِ الرَّهْطُ فَقَالَ عُمَرُ رض

برای خود تنها و نماز میکرد مردی پس نماز میکردند بانماز وی قومی پس گفت عمر بن الخطاب

إِنِّي أَرَى لَوْ جَمَعْتُ هٰؤُلَاءِ عَلَى قَارِئٍ وَاحِدٍ لَكَانَ أَمْثَلَ

بدرستیکه من اگر جمع کنم این مردم را بریک امام هر آئینه باشد افضل

ثُمَّ عَزَمَ فَجَمَعَهُمْ عَلَى أُبَيِّ ابْنِ كَعْبٍ ثُمَّ خَرَجْتُ مَعَهُ لَيْلَةً

پس عزم کرد پس جمع کرد مردم را برابی ابن کعب گفت عبد الرحمن بن قاری پس بیرون آمدم باعمر شبی

أُخْرٰى وَالنَّاسُ يُصَلُّونَ بِصَلَاةِ قَارِئِهِمْ قَالَ عُمَرُ رض

دیگر درحالیکه مردم نماز میگذاردند بنماز امام خود گفت عمر رض

نِعْمَتِ الْبِدْعَةُ هٰذِهِ وَالَّتِي تَنَامُونَ عَنْهَا أَفْضَلُ مِنَ الَّتِي

نیکو بدعت است این بدعت و آن نمازیکه خواب میکنید و غفلت میورزید شما از ان فاضلتر است از آن نماز که

تَقُومُونَ يُرِيدُ آخِرَ اللَّيْلِ وَكَانَ النَّاسُ يَقُومُونَ أَوَّلَهُ

که قیام میکنید میخواست عمر آخر شب را و بودند مردم که قیام میکردند در اول شب

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ فَقَدْتُ

روایت کرد این حدیث هردو را بخاری و روایت است از عایشه رض گفت عایشه کم کردم

رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلَةً فَإِذَا هُوَ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم را در شب نوبت خود پس ناگاه دیدم که آنحضرت

بِالْبَقِيْعِ فَقَالَ اَكُنْتِ تَخَافِيْنَ اَنْ يَّحِيْفَ اللّٰهُ عَلَيْكِ وَرَسُوْلُهٗ

در مقبرهٔ مدینهٔ مطهره است پس گفت آنحضرت آیا بودی تو که میترسیدی بآنکه جور و ستم میکند خدا بر تو و پیغامبر او

قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اِنِّيْ ظَنَنْتُ اَنَّكَ اَتَيْتَ بَعْضَ نِسَائِكَ

گفت عائشه که گفتم یا رسول الله بدرستیکه من گمان بردم که تو آمدی به بعضی از زنان خود

فَقَالَ اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَنْزِلُ لَيْلَةَ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ اِلَى

پس فرمود آنحضرت که سبب شان این بود که بدرستی خدای تعالی نزول میکند بفضل و رحمت در شب نیمه از شعبان بسوی

السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَغْفِرُ لِاَكْثَرَ مِنْ عَدَدِ شَعْرِ غَنَمِ كَلْبٍ

آسمانی که فرود تر از همه آسمان است پس می آمرزد بیشتر را از شمار موهای گوسپندان قبیلهٔ کلب بیشترین عرب

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَزَادَ رَزِيْنٌ مِمَّنِ اسْتَحَقَّ النَّارَ

رواه الترمذی و ابن ماجه و زیاده کرد رزین لفظ ممن استحق النار یعنی مستحق النار را

وَعَنْ عَائِشَةَ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از عایشه رض از آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قَالَ هَلْ تَدْرِيْنَ مَا فِيْ هٰذِهِ اللَّيْلَةِ يَعْنِيْ لَيْلَةَ النِّصْفِ

که فرمود آیا میدانی تو ای عایشه که چه چیز است درین شب از برکات و غرایب یعنی شب نیمه

مِنْ شَعْبَانَ قَالَتْ مَا فِيْهَا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ فَقَالَ فِيْهَا اَنْ يُّكْتَبَ

از شعبان گفت عایشه چه چیز است درین شب یا رسول الله پس فرمود آنحضرت که درین شب نوشته شود

كُلُّ مَوْلُوْدٍ بَنِيْ اٰدَمَ فِيْ هٰذِهِ السَّنَةِ وَفِيْهَا اَنْ يُّكْتَبَ كُلُّ

هر که زائیده شود از فرزندان آدم درین سال و دیگر در آن شب نوشته شود هر که

هَالِكٍ مِنْ بَنِيْ اٰدَمَ فِيْ هٰذِهِ السَّنَةِ وَفِيْهَا تُرْفَعُ اَعْمَالُهُمْ

هالک شود از فرزندان آدم درین سال و درین شب برداشته شود کردارهای فرزندان آدم

وَفِيْهَا تُنْزَلُ اَرْزَاقُهُمْ فَقَالَتْ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ مَا مِنْ اَحَدٍ

و در آن شب نازل کرده شود رزقهای بنی آدم پس گفت عایشه رض ای پیغمبر خدا نیست هیچ یکی

يَدْخُلُ الْجَنَّةَ اِلَّا بِرَحْمَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى فَقَالَ مَا مِنْ اَحَدٍ

کرو در آید بہشت را مگر برحمت خدایتعالے پس گفت آنحضرت صلعم که نیست هیچ یکے که

يَدْخُلُ الْجَنَّةَ اِلَّا بِرَحْمَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى ثَلٰثًا قُلْتُ وَلَا اَنْتَ

در آید بہشت را مگر برحمت خدایتعالی گفت آنحضرت صلعم این کلمات را سه بار گفت عایشه که گفتم و نه تو

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ فَوَضَعَ يَدَهٗ عَلٰى هَامَتِهٖ فَقَالَ وَلَا اَنَا اِلَّا

اے پیغمبر خدا پس نهاد آنحضرت صلعم دست مبارک خود را بر سر مبارک خود پس گفت و نه من در آیم بہشت

اَنْ يَّتَغَمَّدَنِیَ اللّٰهُ مِنْهُ بِرَحْمَتِهٖ يَقُوْلُهَا ثَلٰثَ مَرَّاتٍ رَوَاهُ

بپوشد مرا خدایتعالی برحمت خود و در حالتیکه میگفت آنحضرت صلعم این کلمات را سه بار رواه

الْبَيْهَقِیُّ فِی الدَّعْوَاتِ الْكَبِيْرِ وَعَنْ اَبِیْ مُوْسٰى

بیہقی در دعوات کبیر و روایت است از ابی موسے

الْاَشْعَرِیِّ رض عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِنَّ

اشعری رض از آنحضرت صلے الله علیه وسلم فرمود آنحضرت که بدرستے خدایتعالی

اللّٰهَ لَيَطَّلِعُ فِیْ لَيْلَةِ النِّصْفِ مِنْ شَعْبَانَ فَيَغْفِرُ لِجَمِيْعِ خَلْقِهٖ

واقف می شود بر احوال بندگان در شب نصف از شعبان پس می آمرزد مر همه خلق را

اِلَّا لِمُشْرِكٍ اَوْ مُشَاحِنٍ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَرَوَاهُ اَحْمَدُ

مگر مر کافر را و دشمن دارنده و کینه ورزنده مسلمانان را رواه ابن ماجه و رواه احمد

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ وَفِیْ رِوَايَةٍ اِلَّا اثْنَيْنِ

از عبدالله بن عمرو بن العاص و در روایت احمد آمده که خدا می بخشد همه را مگر

مُشَاحِنٍ وَقَاتِلِ النَّفْسِ وَعَنْ عَلِیٍّ رض قَالَ قَالَ

مشاحن را و خون ناحق ریزنده و کشنده نفس را و روایت است از علی رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا كَانَتْ لَيْلَةُ النِّصْفِ

آنحضرت صلے الله علیه وسلم چون باشد شب نیمه

مِنْ شَعْبَانَ فَقُوْمُوْا لَيْلَهَا وَصُوْمُوْا يَوْمَهَا فَإِنَّ اللهَ تَعَالٰى

از شعبان پس قیام کنید شب آنرا و روزه دارید روز آنرا پس بدرستے خدا یتعالے

يَنْزِلُ فِيْهَا لِغُرُوْبِ الشَّمْسِ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَيَقُوْلُ أَلَا

نزول میکند برحمت درین شب بوقت غروب آفتاب بسوے آسمان دنیا پس میگوید آیا نیست

مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهٗ أَلَا مِنْ مُسْتَرْزِقٍ فَأَرْزُقَهٗ أَلَا

هیچ آمرزش خواهنده پس بیامرزم مر او را آیا نیست هیچ روزی خواهنده پس روزی دهم او را آیا نیست

مُبْتَلًى فَأُعَافِيَهٗ أَلَا كَذَا أَلَا كَذَا حَتّٰى يَطْلُعَ الْفَجْرُ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

هیچ بلا رسیده پس برهانم او را آیا کذا و کذا کنایه است از انواع ارباب حاجات میگوید خدا این کلمات تا وقت طلوع

بَابُ الْاِعْتِكَافِ

باب در بیان اعتکاف

عَنْ عَائِشَةَ رض أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از عائشه رض بدرستیکه آنحضرت صلے الله علیه وسلم

كَانَ يَعْتَكِفُ الْعَشْرَ الْأَوَاخِرَ مِنْ رَمَضَانَ حَتّٰى تَوَفَّاهُ

بود که اعتکاف میکرد در ده شب آخر از رمضان تا آنکه میراند او را

اللهُ تَعَالٰى ثُمَّ اعْتَكَفَ أَزْوَاجُهٗ بَعْدَهٗ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

خدا یتعالے پستر معتکف شدند ازواج مطهره آنحضرت بعد از وے متفق علیه

وَعَنْ أَنَسٍ رض قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

و روایت است از انس رض گفت که بود آنحضرت صلے الله علیه

وَسَلَّمَ يَعْتَكِفُ فِي الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ رَمَضَانَ

وسلم که اعتکاف میکرد در ده شب آخر از رمضان

فَلَمْ يَعْتَكِفْ عَامًا فَلَمَّا كَانَ الْعَامُ الْمُقْبِلُ اعْتَكَفَ عِشْرِيْنَ

پس اعتکاف نکرد یکسال پس وقتیکه شد سال آینده اعتکاف کرد در ده شب یکے قضا و دیگرا

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَرَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ عَنْ

رواه الترمذی ورواه ابو داؤد وابن ماجه از

أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ وَعَنْ عَائِشَةَ رضـ قَالَتِ السُّنَّةُ عَلَى

ابی ابن کعب وروایت است از عائشه رضـ گفت عائشه سنت بر

الْمُعْتَكِفِ أَنْ لَا يَعُوْدَ مَرِيْضًا وَلَا يَشْهَدَ جَنَازَةً

معتکف آنست که عیادت نکند مریض را وحاضر نشود نماز جنازه را

وَلَا يَمَسَّ الْمَرْأَةَ وَلَا يُبَاشِرَهَا وَلَا يَخْرُجَ لِحَاجَةٍ

ومساس نکند زن را ومباشرت نکند اورا وبیرون نیاید برائے حاجتے

إِلَّا لِمَا لَا بُدَّ مِنْهُ وَلَا اعْتِكَافَ إِلَّا بِصَوْمٍ وَلَا اعْتِكَافَ

مگر برائے حاجتے که چاره نیست ازان وروانیست اعتکاف مگر بروزه وروانیست اعتکاف

إِلَّا فِي مَسْجِدٍ جَامِعٍ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ

مگر در مسجد جامع یعنے مسجد جماعت رواه ابو داؤد وروایت است از ابن عباس رضـ

أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِي

که پیغامبر خدا صلے اللہ علیه وسلم گفت در حق

الْمُعْتَكِفِ هُوَ يَعْتَكِفُ الذُّنُوْبَ وَيُجْرٰى لَهُ مِنَ

معتکف که آن منع کرده میشود وبازداشته میشود از گناهان وجزا داده میشود مر آنرا از

الْحَسَنَاتِ كَعَامِلِ الْحَسَنَاتِ كُلِّهَا رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

حسنات که فوت میشود اورا بسبب اعتکاف او مثل عامل حسنات همه ها رواه ابن ماجه

كِتَابُ فَضَائِلِ الْقُرْآنِ

کتاب در بیان فضائل القرآن

فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ

پس وقتیکه خوانی قرآن را پس پناه طلب کن بخدا از شیطان رانده شده

قُلْ لَّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْاِنْسُ وَالْجِنُّ عَلٰٓى اَنْ يَّاْتُوْا بِمِثْلِ هٰذَا

بگو اگر جمع شوند آدمیان و جن برآنکه بیارند مانند این

الْقُرْاٰنِ لَا يَاْتُوْنَ بِمِثْلِهٖ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيْرًا

قرآن هرگز نیارند مانند آن اگرچه باشد بعض ایشان بعض را مدد دهنده

اَمْ يَقُوْلُوْنَ افْتَرٰىهُ قُلْ فَاْتُوْا بِعَشْرِ سُوَرٍ مِّثْلِهٖ مُفْتَرَيٰتٍ

آیا میگویند بربسته است قرآن را بگو پس بیارید ده سوره مانند این بربافته

وَّادْعُوْا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ

وبخوانید هرکرا توانید بجز خدا اگر راست گو هستید

وَاِنْ كُنْتُمْ فِيْ رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلٰى عَبْدِنَا فَاْتُوْا بِسُوْرَةٍ

واگر هستید در شبه ازآنچه فروآوردیم بر بنده خود پس بیارید یک سوره

مِّنْ مِّثْلِهٖ وَادْعُوْا شُهَدَآءَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ

مانند آن وبخوانید مددگاران خودرا بجز خدا اگر هستید

صٰدِقِيْنَ فَاِنْ لَّمْ تَفْعَلُوْا وَلَنْ تَفْعَلُوْا فَاتَّقُوا النَّارَ

راست گو پس اگر نکردید والبته نتوانید کرد پس حذر کنید از آن آتش سوزان

الَّتِيْ وَقُوْدُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ اُعِدَّتْ لِلْكٰفِرِيْنَ ۝

که آتش انگیز آن مردمان وسنگها باشد آماده کرده شده است برای کافران

لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰى جَبَلٍ لَّرَاَيْتَهٗ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا

اگر فرود می آوردیم این قرآن را بر کوهی هرآئینه میدیدی آنرا نیایش کرده پاره پاره

مِّنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَاِنَّا لَهٗ لَحٰفِظُوْنَ ۝

از خوف خدا هرآئینه ما فرو فرستادیم قرآن را وهرآئینه ما اورا نگاه بانیم

اِنَّآ اَنْزَلْنٰهُ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ تَعْقِلُوْنَ ۝ وَهٰذَا كِتٰبٌ

هرآئینه ما فرستادیم آنرا قرآن عربی باشد که شما دریابید واین کتابی است

مُصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَىٰ

باور دارنده در زبان عربی را ے آنکہ بترساند ستمگاران را و برائے مژده دادن

لِلْمُحْسِنِينَ عَنْ عُثْمَانَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

نیکوکاران را روایت است از عثمان رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

علیه وسلم بهترین شما کسیکه آموخت قرآن را و آموزانید آنرا رواه البخاری

وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از عائشه رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ الْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَرَةِ

وسلم شیگرد، یا بنده و استاد در قرآن بحفظ و تجوید با ملائکه بزرگ باشند و نیکوکار

وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ لَهُ

و آن کسیکه میخواند قرآن را و درمیماند درخواندن وے و خواندن قرآن بر او دشوار است

أَجْرَانِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

دو اجر است متفق علیه و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا حَسَدَ إِلَّا عَلَى اثْنَيْنِ رَجُلٌ

صلی الله علیه وسلم نیست جائے رشک بردن مگر بر دو کس یکے مردے

آتَاهُ اللّٰهُ الْقُرْآنَ فَهُوَ يَقُومُ بِهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَآنَاءَ

که داده است او را خدا قرآن را پس آنمرد بر می خیزد بقرآن یعنے میخواند آنرا در ساعات

النَّهَارِ وَرَجُلٌ آتَاهُ اللّٰهُ مَالًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ آنَاءَ

صبح و شام دوم مردے که داده است او را مالے پس آنمرد انفاق میکند از آن در ساعات

اللَّيْلِ وَآنَاءَ النَّهَارِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

صبح و شام متفق علیه و روایت است از ابن عباس رض

۱م از این احادیث و از احادیث [illegible] شرف اهل قرآن [illegible]

تنبیه [illegible]

۲م [illegible] قرآن [illegible]

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ الَّذِيْ
گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ آن کسیکہ
لَيْسَ فِيْ جَوْفِهٖ شَيْءٌ مِّنَ الْقُرْاٰنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ رَوَاهُ
نیست در درون وے چیزے از قرآن ہمچو خانہ ویران است روا ہ
التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ عَبْدِاللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رض
الترمذی والدارمی وروایت است از عبداللہ بن عمرو رض
قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ لِصَاحِبِ
گفت فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم گفتہ می شود مرصاحب
الْقُرْاٰنِ اِقْرَأْ وَارْتَقِ وَرَتِّلْ كَمَا كُنْتَ تُرَتِّلُ فِي الدُّنْيَا
قرآن را بخوان و ترقی مدارج کن و بتجوید بخوان قرآن را چنانکہ ترتیل میکردی در دنیا
فَاِنَّ مَنْزِلَكَ عِنْدَ اٰخِرِ اٰيَةٍ تَقْرَؤُهَا رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ
بدرستیکہ منزل تو نزد آخر آیتے کہ بخوانی آنرا رواہ احمد والترمذی
وَاَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ رض قَالَ قَالَ
وابوداود والنسائی وروایت است از ابی سعید رض گفت فرمود
رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ الرَّبُّ تَبَارَكَ
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ میگوید پروردگار تبارک
وَتَعَالٰى مَنْ شَغَلَهُ الْقُرْاٰنُ عَنْ ذِكْرِيْ وَمَسْئَلَتِيْ اَعْطَيْتُهُ
وتعالے کسیکہ بازدارد اورا قرآن از ذکر کردن من و دعا و سوال من میدہم اورا
اَفْضَلَ مَا اُعْطِي السَّائِلِيْنَ وَفَضْلُ كَلَامِ اللّٰهِ عَلٰى سَائِرِ
بیشتر از آنچہ میدہم سوال کنندگان را و فضل کلام خدا بر باقی کلام خلایق
الْكَلَامِ كَفَضْلِ اللّٰهِ عَلٰى خَلْقِهٖ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ
ہمچو فضل خدا است بر مخلوق او رواہ الترمذی والدارمی

وَالْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ

والبیہقی در شعب ایمان و روایت است از ابن مسعود رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ

فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ بخواند یک حرف از

كِتَابِ اللّٰهِ فَلَهٗ بِهٖ حَسَنَةٌ وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ اَمْثَالِهَا لَا اَقُوْلُ

کتاب خدا پس مراو راست نیکی و ہر نیکی جزا دادہ می شود بدہ چند او نمی گویم

الٓمّٓ حَرْفٌ اَلِفٌ حَرْفٌ وَلَامٌ حَرْفٌ وَمِيْمٌ حَرْفٌ رَوَاهُ

الم یک حرف است بل الف تنہا حرفست وہمچنین لام حرف است ومیم حرفاست رواہ

التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ مُعَاذٍ الْجُهَنِيِّ رض قَالَ

الترمذی والدارمی و روایت است از معاذ الجہنی رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ الْقُرْاٰنَ

فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ بخواند قرآن را

وَعَمِلَ بِمَا فِيْهِ اُلْبِسَ وَالِدَاهُ تَاجًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ضَوْءُهٗ

وعمل کرد بچیزے کہ در قرآن است پوشانیدہ شوند پدر و مادر او تاج روز قیامت کہ روشنائی او

اَحْسَنُ مِنْ ضَوْءِ الشَّمْسِ فِيْ بُيُوْتِ الدُّنْيَا لَوْ كَانَتْ

خوشتر و قوی تر از روشنائی آفتاب باشد و در خانہ ہاے دنیا اگر می بود آفتاب

فِيْكُمْ فَمَا ظَنُّكُمْ بِالَّذِيْ عَمِلَ بِهٰذَا رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْ دَاوٗدَ

در خانہ ہای شما پس چیست گمان شما بآن کسیکہ بخواند وعمل کند بقرآن رواہ احمد وابوداؤد

وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ

و روایت است از عقبہ بن عامر رض گفت شنیدم آنحضرت را

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ لَوْ جُعِلَ الْقُرْاٰنُ فِيْ اِهَابٍ ثُمَّ

صلی اللہ علیہ وسلم کہ میگفت اگر گردانیدہ می شد قرآن در پوستے پستر

أُلْقِيَ فِي النَّارِ مَا احْتَرَقَ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ عَلِيٍّ رض

انداخته می شد در آتش نمی سوخت روایت کرد این را الدارمی و روایت است از علی رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ الْقُرْاٰنَ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم هر که بخواند قرآن را

فَاسْتَظْهَرَهُ فَاَحَلَّ حَلَالَهُ وَحَرَّمَ حَرَامَهُ اَدْخَلَهُ اللّٰهُ

پس یاد کرد آنرا پس حلال گرداند حلال آنرا و حرام گرداند حرام آنرا در می آرد خدای تعالی او را

الْجَنَّةَ وَشَفَّعَهُ فِي عَشَرَةٍ مِنْ اَهْلِ بَيْتِهِ كُلُّهُمْ قَدْ

در بهشت و قبول میکند شفاعت او را در ده کس از اهل بیت وے که همه ایشان بتحقیق

وَجَبَتْ لَهُمُ النَّارُ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

واجب شده است مر ایشان را آتش روایت کرد این را احمد و الترمذی و ابن ماجه

وَعَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعَلَّمُوا الْقُرْاٰنَ فَاقْرَءُوْهُ فَاِنَّ مَثَلَ

علیه وسلم بیاموزید قرآن را پس بخوانید آنرا پس بدرستیکه حال

الْقُرْاٰنِ لِمَنْ تَعَلَّمَ فَقَرَاَهُ وَقَامَ بِهِ كَمَثَلِ جِرَابٍ مَحْشُوٍّ

قرآن مر کسے را که آموخت پس خواند آنرا و قیام کرد بدان همچو انبانی است که پر کرده شده است

مِسْكًا تَفُوْحُ بِهِ رِيْحُهُ كُلَّ مَكَانٍ وَمَثَلُ مَنْ تَعَلَّمَهُ

بمشک میدمد بوے وے در هر جا و حال کسیکه آموخت قرآن را

فَرَقَدَ فَهُوَ فِي جَوْفِهِ كَمَثَلِ جِرَابٍ اُوْكِيَ عَلٰى مِسْكٍ

پس خواب کرد حال آنکه قرآن در شکم اوست همچو حال انبان مشک است که بسته شده است بروے

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

روایت کرد این را الترمذی والنسائی و ابن ماجه و روایت است و از

أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی ہریرۃ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى قَرَأَ طٰهٰ وَيٰسٓ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمٰوٰتِ

بدرستیکہ خدا تعالے خواند یعنے اظہار کرد سورہ طہ و یسین را پیش از انکہ پیدا کند آسمان ہا

وَالْأَرْضَ بِأَلْفِ عَامٍ فَلَمَّا سَمِعَتِ الْمَلٰئِكَةُ الْقُرْاٰنَ قَالَتْ

و زمین را بہزار سال ہرگاہ کہ شنیدند فرشتگان قرارت طہ و یس را گفتند فرشتگان

طُوبٰى لِأُمَّةٍ يُنْزَلُ هٰذَا عَلَيْهَا وَطُوبٰى لِأَجْوَافٍ تَحْمِلُ هٰذَا

خیر و خوبی باد مر امتے را کہ فرود فرستادہ شود این ہر دو سورہ بر آن است و خوبی باد مر آن شکمہا را و دلہا را کہ بر دارند آنرا

وَطُوبٰى لِأَلْسِنَةٍ تَتَكَلَّمُ بِهٰذَا رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ

و خوبی باد مر زبان ہا را کہ تکلم کنند باین رواہ الدارمی و روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی ہریرۃ رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

أَعْرِبُوا الْقُرْاٰنَ وَاتَّبِعُوا غَرَائِبَهُ وَغَرَائِبُهُ فَرَائِضُهُ

اظہار کنید معانی قرآن را و پیروی کنید غرایب قرآن را و غرایب وے فرایض او

وَحُدُودُهُ وَعَنْ عَائِشَةَ رضـ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و حدود اوست و روایت است از عایشہ رض کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ قَالَ قِرَاءَةُ الْقُرْاٰنِ فِي الصَّلٰوةِ أَفْضَلُ مِنْ

وسلم گفت خواندن قرآن در نماز بہتر است از

قِرَاءَةِ الْقُرْاٰنِ فِي غَيْرِ الصَّلٰوةِ وَقِرَاءَةُ الْقُرْاٰنِ فِي غَيْرِ

خواندن قرآن در غیر نماز و خواندن قرآن در غیر

الصَّلٰوةِ أَفْضَلُ مِنَ التَّسْبِيحِ وَالتَّكْبِيرِ وَالتَّسْبِيحُ أَفْضَلُ

نماز افضل است از تسبیح و تکبیر و تسبیح بہتر است

مِنَ الصَّدَقَةِ وَالصَّدَقَةُ اَفْضَلُ مِنَ الصَّوْمِ وَالصَّوْمُ

از صدقه دادن در راه خدا و صدقه دادن بهتر است از روزه داشتن و روزه داشتن

جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ وَعَنْ عُثْمَانَ ابْنِ عَبْدِ اللّٰهِ ابْنِ اَوْسٍ

سپر است از آتش دوزخ و روایت است از عثمان ابن عبدالله ابن اوس

الثَّقَفِيِّ عَنْ جَدِّهٖ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

الثقفی از جد خود که اوس است گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

قِرَاءَةُ الرَّجُلِ الْقُرْاٰنَ فِيْ غَيْرِ الْمُصْحَفِ اَلْفُ دَرَجَةٍ وَقِرَاءَتُهٗ

ثواب خواندن مرد قرآن را در غیر مصحف هزار درجه دارد و ثواب خواندن او

فِي الْمُصْحَفِ تُضَعَّفُ عَلٰى ذٰلِكَ اِلٰى اَلْفَيْ دَرَجَةٍ وَعَنْ

در مصحف زیاده کرده می شود بر آن تا دو هزار درجه و روایت است از

ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن عمر رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

اِنَّ هٰذِهِ الْقُلُوْبَ تَصْدَءُ كَمَا يَصْدَءُ الْحَدِيْدُ اِذَا اَصَابَهُ

بدرستیکه این دلهای مردم زنگ میگیرد یعنی تیره میگردد چنانکه زنگ میگیرد آهن وقتیکه میرسد آنرا

الْمَاءُ قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ مَا جِلَاؤُهَا قَالَ كَثْرَةُ ذِكْرِ الْمَوْتِ

آب گفته شد ای رسول خدا چیست سبب روشنی و صفائی وی گفت بسیار یاد کردن موت

وَتِلَاوَةُ الْقُرْاٰنِ رَوَى الْبَيْهَقِيُّ الْاَحَادِيْثَ الْاَرْبَعَةَ فِيْ

و خواندن قرآن است روایت کرد بیهقی این چهار حدیث را در

شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنِ الْحَسَنِ مُرْسَلًا اَنَّ نَبِيَّ اللّٰهِ صَلَّى

شعب الایمان و روایت است از حسن بصری از روی ارسال که آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَرَاَ فِيْ لَيْلَةٍ مِائَةَ اٰيَةٍ لَمْ يُحَاجَّهُ

الله علیه وسلم فرمود کسیکه بخواند در شبی صد آیت قرآن محاجات نکند خصومت ننماید او را

الْقُرْآنُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ وَمَنْ قَرَأَ فِي لَيْلَةٍ مِائَتَيْ آيَةٍ

قرآن دران شب وکسیکه بخواند در شبے دو صد آیت

كُتِبَ لَهُ قُنُوتُ لَيْلَةٍ وَمَنْ قَرَأَ فِي لَيْلَةٍ خَمْسَ مِائَةِ آيَةٍ

نوشته شود براے وے طاعت شب وکسیکه بخواند در شبے پنجصد آیت

إِلَى الْأَلْفِ أَصْبَحَ وَلَهُ قِنْطَارٌ مِنَ الْأَجْرِ قَالُوا وَمَا الْقِنْطَارُ

تا هزار صبح میکند درحالیکه مراو راست قنطار از اجر گفتند صحابه وچیست قنطار

قَالَ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ أَبِي مُوسَى

گفت آنحضرت قنطار مقدار دوازده هزار است رواه الدارمی و روایت است از ابی موسی

الْأَشْعَرِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اشعری رض گفت ابی موسی که فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم

تَعَاهَدُوا الْقُرْآنَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهٖ لَهُوَ أَشَدُّ

رعایت ومداومت کنید بقرآن پس سوگند بخدائے که بقائے ذات من در دست قدرت وے است هر آئینه

تَفَصِّيًا مِنَ الْإِبِلِ فِي عُقُلِهَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

از روے رهاشدن از شترے که بسته باشد بپاے وے در رسن متفق علیه است وروایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی هریرة رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله علیه وسلم

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَتَغَنَّ بِالْقُرْآنِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ

نیست از ما کسیکه تغنی نکند بقرآن یعنے مستغنی شود از همه رواه بخاری وروایت است از

الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

براء بن عازب رض گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه

وَسَلَّمَ زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ

وسلم بیارائید قرآن را بخوش آوازهاے شما رواه احمد وابو داود

وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ رض قَالَ

وابن ماجه والدارمی روایت است از سعد بن عباده رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنِ امْرِءٍ يَقْرَأُ

فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم نیست ہیچ مردے کہ می خواند

الْقُرْاٰنَ ثُمَّ يَنْسَاهُ اِلَّا لَقِيَ اللّٰهَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَجْذَمَ رَوَاهُ

قرآن را پس فراموش گرداند آنرا مگر آنکہ پیش می آید خدا را روز قیامت منقطع الاعضا یعنی بیچ حذاے

اَبُوْدَاؤُدَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رض

ابوداؤد والدارمی روایت است از عبداللہ بن عمرو رض

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَمْ يَفْقَهْ

کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کہ نہ فہمید

مَنْ قَرَأَ الْقُرْاٰنَ فِيْ اَقَلَّ مِنْ ثَلَاثٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

کسیکہ خواند قرآن درکمتر از سہ روز رواہ الترمذی

وَاَبُوْدَاؤُدَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رض قَالَ

وابوداؤد والدارمی روایت است از عقبہ بن عامر رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْجَاهِرُ بِالْقُرْاٰنِ

فرمود پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم جہر کنندہ قرآن را

كَالْجَاهِرِ بِالصَّدَقَةِ وَالْمُسِرُّ بِالْقُرْاٰنِ كَالْمُسِرِّ بِالصَّدَقَةِ

ہمچو آشکارا دہندہ است صدقہ را و آواز پست خوانندہ قرآن را ہمچو پنہان دہندہ است صدقہ

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاؤُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنِ اللَّيْثِ

رواہ الترمذی وابوداؤد والنسائی وروایت است از لیث

ابْنِ سَعْدٍ عَنِ ابْنِ اَبِيْ مُلَيْكَةَ عَنْ يَعْلَى ابْنِ مَمْلَكٍ رض

بن سعد رض کہ وے روایت میکند از ابن ابی ملیکہ از یعلی ابن مملک رض

أَنَّهُ سَأَلَ أُمَّ سَلَمَةَ عَنْ قِرَاءَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

کہ وے پرسید از ام سلمہ رضا از قرارت پیغمبر صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ فَإِذَا هِيَ تَنْعَتُ قِرَاءَةً مُفَسَّرَةً حَرْفًا حَرْفًا

وسلم پس ناگاہ ام سلمہ صفت میکند قرارت را کہ پیدا وکشادہ است حرف بعد از حرف جدا جدا

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ حُذَيْفَةَ

رواہ الترمذی والبوداؤد والنسائی وروایت است از حذیفہ

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْرَءُوا

رضا گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بخوانید

الْقُرْآنَ بِلُحُونِ الْعَرَبِ وَأَصْوَاتِهَا وَإِيَّاكُمْ وَلُحُونَ

قرآن را بلحن عرب وخوش آوازیہائے ایشان و دور دارید خود را از لحن

أَهْلِ الْعِشْقِ وَلُحُونَ أَهْلِ الْكِتَابَيْنِ وَسَيَجِيءُ بَعْدِي

اہل عشق ولحن ہائے اہل دو کتاب یعنے توریت وانجیل و زود باشد کہ بیاید پس از من

قَوْمٌ يُرَجِّعُونَ بِالْقُرْآنِ تَرْجِيعَ الْغِنَاءِ وَالنَّوْحِ لَا يُجَاوِزُ

گروہے کہ ترجیع کنند بقرآن مانند سرود و نوحہ ونمی گزرد قرآن

حَنَاجِرَهُمْ مَفْتُونَةً قُلُوبُهُمْ وَقُلُوبُ الَّذِينَ يُعْجِبُهُمْ

گلوہای ایشان را در فتنہ انداختہ شدہ است دلہائے ایشان و دلہائے آنکسان کہ خوش می آید

شَأْنُهُمْ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَرَزِينٌ فِي

حال ایشان رواہ بیہقی در شعب ایمان ورزین در

كِتَابِهِ وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ

کتاب خود وروایت است از براء بن عازب رضا گفت شنیدم آنحضرت را

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ حَسِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ

صلے اللہ علیہ وسلم کہ میگفت نیک گردانید قرآن را بآوازہائے خود

فَاِنَّ الصَّوْتَ الْحَسَنَ يَزِيْدُ الْقُرْاٰنَ حُسْنًا رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ

زیراکہ آواز خوش زیادہ میگرداند قرآن را در حسن رواہ الدارمی

وَعَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رض اَنَّهٗ مَرَّ عَلٰى قَاصٍّ يَقْرَأُ

و روایت است از عمران بن حصین رض کہ او گذشت بر قصہ خوان کہ قرآن میخواند

ثُمَّ يَسْأَلُ فَاسْتَرْجَعَ ثُمَّ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و از مردم سوال میکرد پس استرجاع کرد عمران پستر گفت کہ شنیدم آنحضرت را صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ قَرَأَ الْقُرْاٰنَ فَلْيَسْأَلِ اللّٰهَ بِهٖ

علیہ وسلم را کہ میگفت کسیکہ خواند قرآن را پس باید کہ سوال کند خدا را بقرآن

فَاِنَّهٗ سَيَجِيْءُ اَقْوَامٌ يَقْرَءُوْنَ الْقُرْاٰنَ يَسْأَلُوْنَ بِهِ

پس بدرستیکہ شان اینست زود باشد کہ بیایند گروہہا کہ بخوانند قرآن را و سوال کنند بآن

النَّاسَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ بُرَيْدَةَ رض قَالَ

از مردم رواہ احمد والترمذی و روایت است از بریدہ گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ الْقُرْاٰنَ

فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ بخواند قرآن را

يَتَأَكَّلُ بِهِ النَّاسَ جَاءَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَوَجْهُهٗ عَظْمٌ

در حالیکہ طلب اکل میکند بقرآن از مردم بیاید آنکس روز قیامت حال آنکہ روے وے استخوانست

لَيْسَ عَلَيْهِ لَحْمٌ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ

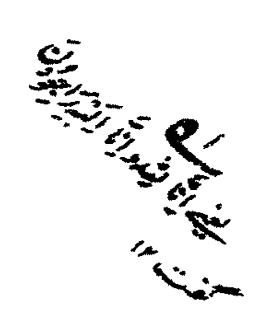
کہ نیست در روے وے گوشت رواہ البیہقی در شعب ایمان و روایت است از

اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

انس بن مالک رض گفت انس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

اِنَّ لِلّٰهِ اَهْلِيْنَ مِنَ النَّاسِ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ مَنْ هُمْ

بدرستیکہ مر خدا را است اہلیان و خواص از مردمان گفتند صحابہ ای پیغمبر خدا کیستند ایشان

قَالَ هُمْ اَهْلُ الْقُرْاٰنِ اَهْلُ اللّٰهِ وَخَاصَّتُهٗ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهْ

فرمود ایشان اہل قرآن اہل اللہ وخواص او اند رواہ ابن ماجہ

وَعَنْ اُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ مَا بَالُ اَقْوَامٍ يُقْرَأُ عَلَيْهِمْ كِتَابُ اللّٰهِ

وروایت است از ابی بن کعب رضا چہ حال آنکسان است کہ خواندہ شود برایشان کتاب خدا

لَا يَدْرُوْنَ مَا قُرِئَ عَلَيْهِمْ فِيْهِ وَلَا مَا تُرِكَ هٰكَذَا كَانَتْ

نمی دانند کہ چہ خواندہ شد برایشان دران ونمی دانند کہ چہ ترک کردہ شدہ است ہمچنین بود حال

بَنُوْا اِسْرَائِيْلَ خَرَجَتْ خَشْيَةُ اللّٰهِ مِنْ قُلُوْبِهِمْ فَغَابَتْ

بنی اسرائیل بیرون شد خوف خدا از دلہاے ایشان پس غایب شد

قُلُوْبُهُمْ وَشَهِدَتْ اَبْدَانُهُمْ اَلَا وَاِنَّ اللّٰهَ عَزَّ وَجَلَّ

دلہاے ایشان وحاضر شد بدنہاے ایشان آگاہ شو ہر آئینہ خداے بزرگ وبلند

لَا يَقْبَلُ مِنْ اَحَدٍ عَمَلًا حَتّٰى يَشْهَدَ بِقَلْبِهٖ مَا شَهِدَ بِبَدَنِهٖ

قبول نمی کند از کسے ہیچ عملے تا آنکہ گواہی دہد بدل او آنچہ کہ گواہی میدہد از بدن خود

جامع وَعَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

وروایت است از انس بن مالک رض گفت فرمود آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا حَمَلَةَ الْقُرْاٰنِ اِنَّ اَهْلَ السَّمٰوٰتِ

اللہ علیہ وسلم اے حاملان قرآن بدرستیکہ اہل آسمان

يَذْكُرُوْنَكُمْ عِنْدَ اللّٰهِ تَعَالٰى فَتَحَبَّبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَعَالٰى بِتَوْقِيْرِ

یاد میکنند شمارا نزد خدا تعالے پس دوست شوید بسوے خدا بسبب توقیر

كِتَابِهٖ يَزِدْكُمْ حُبًّا وَيُحَبِّبْكُمْ اِلٰى عِبَادِهٖ يَا حَمَلَةَ الْقُرْاٰنِ اَنْتُمْ

کتاب او زیادہ دوست میدارد شمارا خدا دوست میگرداند شمارا نزد بندگان او اے بردارندگان قرآن شما

الْمَخْصُوْصُوْنَ بِرَحْمَةِ اللّٰهِ تَعَالٰى الْمُعَلِّمُوْنَ كَلَامَ اللّٰهِ تَعَالٰى

مخصوص ہستید برحمت خدا تعالے تعلیم کنندگان کلام خدا تعالے

اَلْمُقَرَّبُوْنَ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی مَنْ وَالَاهُمْ تَقَرَّبَ اِلَی اللّٰهِ تَعَالٰی

قریب کردہ شدہ اند از خدا تعالے کسیکہ دوست داشت ایشان را قرب یابد بسوے خدا تعالے

وَمَنْ عَادَاهُمْ فَقَدْ عَادَ اللّٰهَ يُدْفَعُ عَنْ قَارِئِ الْقُرْاٰنِ بَلَاءُ

وکسیکہ دشمن گرفت ایشان را پس بتحقیق دشمن داشت خدا را دور کردہ شود از خوانندۂ قرآن بلاہای

الدُّنْيَا وَيُدْفَعُ عَنْ مُسْتَمِعِ الْقُرْاٰنِ بَلَاءُ الْاٰخِرَةِ يَا حَمَلَةَ

دنیا و دفع کردہ شود از شنوندۂ قرآن بلاہاے آخرت اے حاملان

الْقُرْاٰنِ تَحَبَّبُوْا اِلَی اللّٰهِ تَعَالٰی بِتَوْقِيْرِ كِتَابِهٖ يَزِدْكُمْ حُبًّا

قرآن پس دوست شوید ایشان شمارا بسوے خدا تعالے بسبب بزرگی کتاب وے زیادہ میکند خدا محبت شمارا

وَيُحَبِّبْكُمْ اِلٰی عِبَادِهٖ جامع کبیر عَنْ اَنَسٍ رض قَالَ

و دوست میکند شمارا بسوے بندگان او روایت است از انس رض گفت

خَرَجَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ فَنَادٰی

برآمد آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم روزے پس ندا کرد آنحضرت ؐ

بِاَعْلٰی صَوْتِهٖ يَا حَامِلَ الْقُرْاٰنِ اكْحَلْ عَيْنَيْكَ بِالْبُكَاءِ

بہ بلند آواز خود کہ اے بردارندۂ قرآن سرمہ گین کن ہر دو چشم ترا از گریہ

اِذَا ضَحِكَ الْمُبْطِلُوْنَ وَقُمْ بِاللَّيْلِ اِذَا نَامَ النَّائِمُوْنَ

وقتیکہ خندہ کنند مبطلون و برخیز بشب براے نماز چون خواب کنند خوابندگان

وَصُمْ اِذَا اَكَلَ الْاٰكِلُوْنَ وَاعْفُ عَمَّنْ ظَلَمَكَ وَلَا تَحْقِدْ

و روزہ بدار وقتیکہ میخورند خورندگان و عفو کن از کسیکہ ظلم کند بر تو و کینہ مدار

فِيْ مَنْ يَحْقِدُ وَلَا تَجْهَلْ بِمَنْ يَجْهَلُ الدَّيْلَمِي

در حق کسیکہ کینہ دارد و نادان مشو در حق کسیکہ جاہل شود رواہ دیلمی

بَابُ تَفْضِيْلِ فَضَائِلِ سُوَرِ الْقُرْاٰنِ وَاٰيَاتِهٖ

باب تفضیل فضائل سورہاے قرآن و آیات آن

جزو ۱۶ رکوع ۱۶

وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِيْ فَاِنَّ لَهٗ مَعِيْشَةً ضَنْكًا وَّنَحْشُرُهٗ

وهر که روگردان شود از یاد کردن من پس او را بود زندگانی تنگ و نابینا برانگیزم او را

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اَعْمٰى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيْ اَعْمٰى وَقَدْ

روز قیامت گوید ای پروردگار من چرا برانگیختی مرا نابینا وهر آئینه پیش ازین

جزو ۵ رکوع ۱۷

كُنْتُ بَصِيْرًا قَالَ كَذٰلِكَ اَتَتْكَ اٰيٰتُنَا فَنَسِيْتَهَا وَ

بینا بودم گوید همچنین آمد ترا نشانهای ما پس تغافل کردی از ان

كَذٰلِكَ الْيَوْمَ تُنْسٰى وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتٰبِ

وهمچنین امروز تغافل کرده شود در حق تو هر آئینه فرو فرستاده خدا بر شما در قرآن

اَنْ اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيٰتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَءُ بِهَا

که چون بشنوید با یتهای خدا انکار نموده می آید و تمسخر کرده می شود آیتها

جزو ۹ رکوع ۱۵

فَلَا تَقْعُدُوْا مَعَهُمْ حَتّٰى يَخُوْضُوْا فِيْ حَدِيْثٍ غَيْرِهٖ

پس منشینید با ایشان تاآنکه شروع کنید در سخنی بجز آن

اِنَّكُمْ اِذًا مِّثْلُهُمْ اِنَّمَا الْمُؤْمِنُوْنَ الَّذِيْنَ اِذَا ذُكِرَ اللّٰهُ

هر آئینه شما آنگاه مانند آن کافران باشید جز این نیست که مومنان آنند که چون یاد کرده شود خدا

وَجِلَتْ قُلُوْبُهُمْ وَاِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ اٰيٰتُهٗ زَادَتْهُمْ

بترسند دلهای ایشان و چون خوانده شود بر ایشان آیات خدا زیاده سازند آن آیات

اِيْمَانًا وَّعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُوْنَ الَّذِيْنَ يُقِيْمُوْنَ

ایمان ایشان را و بر پروردگار خویش توکل میکنند آنانکه بر پا میدارند

الصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنٰهُمْ يُنْفِقُوْنَ اُولٰٓئِكَ هُمُ

نماز را و از آنچه روزی داده ایم ایشان را خرج میکنند این جماعت ایشانند

الْمُؤْمِنُوْنَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجٰتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ

مومنان بتحقیق برای ایشان است مرتبها نزد پروردگار ایشان و آمرزش

جزء ۲۴ ربع ۱۵

وَرِزْقٌ كَرِيْمٌ ۝ حٰمٓ ۝ تَنْزِيْلٌ مِّنَ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ۝

و روزی نیک — این فرو فرستادن است از جانب خدای بخشاینده و مهربان

كِتٰبٌ فُصِّلَتْ اٰيٰتُهٗ قُرْاٰنًا عَرَبِيًّا لِّقَوْمٍ يَّعْلَمُوْنَ ۝

این کتابیست واضح ساخته شد آیات او را در حالیکه قرآنیست عربی است برای قومی که میدانند

بَشِيْرًا وَّنَذِيْرًا فَاَعْرَضَ اَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُوْنَ ۝

در حالیکه مژده دهنده و ترساننده است پس روی گردان شدند اکثر مردمان پس ایشان نمی شنوند

عَنِ النَّوَّاسِ بْنِ سَمْعَانَ رضـ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایت است از نواس بن سمعان رض گفت شنیدم آنحضرت صلی الله

وَسَلَّمَ يَقُوْلُ يُؤْتٰى بِالْقُرْاٰنِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَاَهْلِهِ الَّذِيْنَ كَانُوْا

علیه وسلم را که میگفت آورده میشود قرآن روز قیامت و اهل قرآن آنکسانیکه بودند

يَعْمَلُوْنَ بِهٖ تَقْدُمُهٗ سُوْرَةُ الْبَقَرَةِ وَاٰلُ عِمْرَانَ كَاَنَّهُمَا

که عمل میکردند باحکام قرآن پیش می شود قرآن را سوره بقره و آل عمران گویا که این دو

غَمَامَتَانِ اَوْ ظُلَّتَانِ سَوْدَاوَانِ بَيْنَهُمَا شَرْقٌ اَوْ كَاَنَّهُمَا

صورت دو ابر اند یا دو سایبان سیاه میان این دو صورت شرق است یا این دو گویا

فِرْقَانِ مِنْ طَيْرٍ صَوَآفَّ تُحَاجَّانِ عَنْ صَاحِبِهِمَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ

دو جماعت اند از پرندگان صف بستگان که حجت میکنند از جانب صاحب ایشان رواه مسلم

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ قَالَ بَيْنَمَا جِبْرَئِيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

و روایت است از ابن عباس رض گفت در اثنائے آنکه جبرئیل علیه السلام

قَاعِدٌ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعَ نَقِيْضًا مِّنْ

نشسته است نزد آنحضرت صلی الله علیه وسلم شنید جبرئیل ع آوازی را از

فَوْقِهٖ فَرَفَعَ رَأْسَهٗ فَقَالَ هٰذَا بَابٌ مِّنَ السَّمَآءِ فُتِحَ الْيَوْمَ

بالای خود پس برداشت سر خود را آنحضرت ص پس گفت جبرئیل ع این دریست آسمان کشاده شد امروز

لم يفتح قط الا اليوم فنزل منه ملك فقال هذا ملك

وگشاده نشد هرگز مگر امروز پس فرود آمد ازآن فرشته پس گفت جبرئیل ع که این فرشته ایست

نزل الى الارض لم ينزل قط الا اليوم فسلم فقال ابشر

که فرود آمده است بسوے زمین که فرود نیامده هرگز مگر امروز پس سلام گفت آن فرشته پس گفت و بشارت

بنورين اوتيتهما لم يؤتهما نبي قبلك فاتحة الكتاب

بدو نورے که داده شد بتو داده نشد آن دو نور بهیچ پیغمبر پیش از تو یکے سوره الحمد لله

وخواتيم سورة البقرة لن تقرأ بحرف منهما الا اعطيته

و دیگر دو آیت که در آخر سوره بقره است یعنی از آمن الرسول تا آخر سوره هرگز نخوانی بحرفی از فاتحه و آمن الرسول

وعن ابي الدرداء رض قال قال رسول الله صلى الله

و روایت است از ابی الدرداء گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله

عليه وسلم ايعجز احدكم ان يقرأ في ليلة ثلث القرآن

علیه وسلم آیا عاجز می آید یکے از شما از آنکه بخواند در شبے ثلث قرآن را

قالوا وكيف يقرأ ثلث القرآن قال قل هو الله احد

گفتند صحابه چگونه خواند ثلث قرآن را در شب فرمود که سوره قل هو الله احد

يعدل ثلث القرآن رواه مسلم وروى البخاري عن

برابر است ثلث قرآن را رواه مسلم و روایت کرد بخاری از

ابي سعيد رض وعن انس رض قال قال رسول الله صلى

ابی سعید رض و روایت است از انس رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے

الله عليه وسلم ان لكل شيء قلبا وقلب القرآن يس

الله علیه وسلم بدرستیکه مر هر شے را دلیست و دل قرآن سوره یاسین است

ومن قرأ يس كتب الله له بقراءتها قراءة القرآن

و هر که بخواند سوره یسین را بنویسد خدا تعالے مر او را بسبب خواندن آن ثواب بخواندن قرآن

عَشْرَ مَرَّاتٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

ده مرتبه رواه الترمذی والدارمی واز ابی هریره رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ حٰمٓ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه خواند سورهٔ حم

الدُّخَانَ فِي لَيْلَةٍ أَصْبَحَ يَسْتَغْفِرُ لَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ

الدخان را در شب صبح میکند در حالیکه آمرزش میخواهند او را هفتاد هزار فرشتگان

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ ضَرَبَ بَعْضُ

رواه الترمذی و روایت است از ابن عباس رض گفت که زد بعضے

أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خِبَاءَهُ عَلَى قَبْرٍ وَهُوَ

از اصحاب پیغمبر صلی الله علیه وسلم خیمه خود را برگورے و وے

لَا يَحْسِبُ أَنَّهُ قَبْرٌ فَإِذَا فِيهِ إِنْسَانٌ يَقْرَأُ سُورَةَ تَبَارَكَ

گمان نمی برد که آن قبر است پس ناگاه در آن قبر آدمیست که میخواند سوره تبارک

الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ حَتَّى خَتَمَهَا فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

الذی بیده الملک تا آنکه ختم کرد آنرا پس آمد وے پیغمبر خدا را صلی الله علیه

وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هِيَ

وسلم پس خبر داد آنحضرت را باینحال پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که این سوره

الْمَانِعَةُ هِيَ الْمُنْجِيَةُ تُنْجِيهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

مانعه است این سوره رستگاری دهنده است رستگاری میدهد او را از عذاب قبر رواه الترمذی

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض وَأَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رض قَالَا قَالَ رَسُولُ اللهِ

و روایت است از ابن عباس رض و انس بن مالک رض گفتند این هر دو که فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا زُلْزِلَتْ تَعْدِلُ نِصْفَ الْقُرْآنِ

صلی الله علیه وسلم که سوره اذا زلزلت برابر است نصف قرآن را

وَقُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ تَعْدِلُ ثُلُثَ الْقُرْاٰنِ وَقُلْ يَآ اَيُّهَا الْكَافِرُوْنَ

وقل ہو اللہ احد برابر است ثلث قرآن را و قل یا ایہا الکافرون

تَعْدِلُ رُبُعَ الْقُرْاٰنِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ مَعْقِلِ بْنِ

برابر است ربع قرآن را رواه الترمذی و روایت است از معقل بن

يَسَارٍ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَالَ حِيْنَ يُصْبِحُ

یسار رض از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ گفت آنحضرت ہر کہ بگوید ہنگامیکہ صبح کند

ثَلٰثَ مَرَّاتٍ اَعُوْذُ بِاللّٰهِ السَّمِيْعِ الْعَلِيْمِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ

سہ مرتبہ اعوذ باللہ السمیع العلیم من الشیطان الرجیم

فَقَرَأَ ثَلٰثَ اٰيَاتٍ مِّنْ اٰخِرِ سُوْرَةِ الْحَشْرِ وَكَّلَ اللّٰهُ بِهٖ

پس بخواند سہ آیت از آخر سورہ حشر وکیل گرداند خدا تعالے بوے

سَبْعِيْنَ اَلْفَ مَلَكٍ يُصَلُّوْنَ عَلَيْهِ حَتّٰى يُمْسِيَ وَاِنْ مَاتَ

ہفتاد ہزار فرشتہ را کہ درود میفرستند بروے تا آنکہ شام کند و اگر بمیرد آن کس

فِيْ ذٰلِكَ الْيَوْمِ مَاتَ شَهِيْدًا وَمَنْ قَالَهَا حِيْنَ يُمْسِيْ كَانَ

درآن روز می میرد شہید و کسیکہ می گوید این سہ آیت را ہنگامیکہ شام می کند باشد

بِتِلْكَ الْمَنْزِلَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ اَنَسٍ رض

بہمان مرتبہ کہ در صبح ذکر کردہ شد رواه الترمذی والدارمی و روایت است از انس رض

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَرَأَ كُلَّ يَوْمٍ مِائَتَيْ

از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ گفت آنحضرت کسیکہ بخواند ہر روز دوصد

مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ مُحِيَ عَنْهُ ذُنُوْبُ خَمْسِيْنَ سَنَةً اِلَّا

بار قل ہو اللہ احد محو کردہ شود از وے گناہان پنجاہ سال مگر

اَنْ يَكُوْنَ عَلَيْهِ دَيْنٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ

آنکہ باشد بروے وامے رواه الترمذی والدارمی

وَفِيْ رِوَايَةٍ خَمْسِيْنَ مَرَّةً وَلَمْ يَذْكُرْ اِلَّا اَنْ يَكُوْنَ عَلَيْهِ

ودر روایت دارمی خواندن پنجاه بار واقع شده وذکر نکرده است دارمی این استثناء را که از الا

دَيْنٌ وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَرَادَ

تا یکون علیه دین است واز وے مرویست که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسے که خواہد که

اَنْ يَنَامَ عَلٰى فِرَاشِهٖ فَنَامَ عَلٰى يَمِيْنِهٖ ثُمَّ قَرَأَ مِائَةَ

خواب کند بر بستر خود پس بخوابد بر جانب راست خود بستر بخواند صد

مَرَّةٍ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ اِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيٰمَةِ يَقُوْلُ لَهُ الرَّبُّ

بار قل ہو اللہ احد وقتیکه باشد روز قیامت میگوید مر او را پروردگار

يَا عَبْدِيْ اُدْخُلْ عَلٰى يَمِيْنِكَ الْجَنَّةَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

اے بندۂ من در آی بر جانب راست خود در بہشت رواه الترمذی

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی ہریرہ رض که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

سَمِعَ رَجُلًا يَقْرَأُ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ فَقَالَ وَجَبَتْ قُلْتُ

شنید مردے را که میخواند قل ہو اللہ احد پس فرمود آنحضرت که واجب گشت گفتم

وَمَا وَجَبَتْ قَالَ الْجَنَّةُ رَوَاهُ مَالِكٌ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

چه واجب گشت فرمود آنحضرت ع بہشت رواه مالک و ترمذی و نسائی

وَعَنْ اَيْفَعَ بْنِ عَبْدِ الْكَلَاعِيِّ رض قَالَ قَالَ رَجُلٌ

و روایت است از ایفع بن عبد الکلاعی رض گفت ایفع که گفت مردے

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيُّ سُوْرَةٍ مِنَ الْقُرْاٰنِ

اے پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کدام سوره از قرآن

اَعْظَمُ قَالَ قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ قَالَ فَاَيُّ اٰيَةٍ فِي الْقُرْاٰنِ اَعْظَمُ

بزرگتر است فرمود آنحضرت ع قل ہو اللہ احد گفت آن مرد پس کدام آیت در قرآن بزرگتر

قَالَ اٰیَةُ الْکُرْسِیِّ اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَیُّ الْقَیُّوْمُ قَالَ فَاَیُّ

گفت آنحضرت آیة الکرسی کہ لا اله الا هو الحی القیوم تا آخر است گفت آنحضرت پس کدام

اٰیَةٍ یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ تُحِبُّ اَنْ تُصِیْبَكَ وَاُمَّتَكَ قَالَ

آیت اے پیغمبر خدا دوست میداری کہ برسد خیر وے ترا و امت ترا گفت آنحضرت

خَاتِمَةُ سُوْرَةِ الْبَقَرَةِ فَاِنَّهَا مِنْ خَزَائِنِ رَحْمَةِ اللّٰهِ

خاتمہ سورۂ بقرہ زیراکہ آن از خزینہ ہاے رحمت خدا است

مِنْ تَحْتِ عَرْشِهٖ اَعْطَاهَا هٰذِهِ الْاُمَّةَ لَمْ تَتْرُكْ خَیْرًا

از زیر عرش وے داده است آن را باین امت ترک نکرده است ہیچ چیزے از خیر

مِنَ الدُّنْیَا وَالْاٰخِرَةِ اِلَّا اشْتَمَلَتْ عَلَیْهِ رَوَاهُ الدَّارِمِیُّ

دنیا و آخرت مگر آنکہ مشتمل است بروے و درگرفته است رواه الدارمی

وَعَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ عُمَیْرٍ مُرْسَلًا قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

و روایت است از عبد الملک بن عمیر بطریق مرسل گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فِیْ فَاتِحَةِ الْکِتَابِ شِفَاءٌ مِنْ

صلی الله علیه وآله وسلم کہ در سوره فاتحة الکتاب شفا است از

كُلِّ دَاءٍ رَوَاهُ الدَّارِمِیُّ وَالْبَیْهَقِیُّ فِیْ شُعَبِ الْاِیْمَانِ

ہر مرض جسمانی و روحانی اگر بطریق یقین بخواند رواه الدارمی و بیہقی در شعب ایمان

وَعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رضؓ قَالَ مَنْ قَرَاَ اٰخِرَ

و روایت است از عثمان بن عفان رضؓ گفت کسیکہ بخواند آخر سوره

اٰلِ عِمْرَانَ فِیْ لَیْلَةٍ كُتِبَ لَهٗ قِیَامُ لَیْلَةٍ وَعَنْ مَكْحُوْلٍ

آل عمران در شبے نوشته میشود مر آنکس را ثواب بیداری شب و از مکحول مرویست

قَالَ مَنْ قَرَاَ سُوْرَةَ اٰلِ عِمْرَانَ یَوْمَ الْجُمُعَةِ صَلَّتْ عَلَیْهِ

گفت کسیکہ بخواند سوره آل عمران روز جمعہ درود فرستند بر آنکس

الْمَلٰئِكَةُ إِلَى اللَّيْلِ رَوَاهُمَا الدَّارِمِيُّ وَعَنْ كَعْبٍ رض

واستغفار کنند مرا ورا فرشتگان تا شب رواہما الدارمی ودروایت است از کعب رض

أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اقْرَءُوْا سُوْرَةَ

بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود بخوانید سورۃ

هُوْدٍ يَوْمَ الْجُمُعَةِ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ أَبِيْ سَعِيْدٍ رض

ہود را روز جمعہ رواہ الدارمی ودروایت است از ابی سعید خدری رض

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَرَأَ سُوْرَةَ الْكَهْفِ

بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ بخواند سورہ کہف را

فِيْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ أَضَاءَ لَهُ النُّوْرُ مَا بَيْنَ الْجُمُعَتَيْنِ رَوَاهُ

در روز جمعہ روشن میگردد مرا ورا نور ایمان درمیان وقتیکہ در دو جمعہ است رواہ

الْبَيْهَقِيُّ فِيْ دَعَوَاتِ الْكَبِيْرِ وَعَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ

بیہقی در دعوات الکبیر وروایت است از خالد بن معدان

قَالَ اقْرَءُوا الْمُنْجِيَةَ وَهِيَ الٓمّٓ تَنْزِيْلُ فَإِنَّهُ بَلَغَنِيْ أَنَّ

گفت خالد بخوانید سورہ کہ رستگاری دہندہ است وآن الم تنزیل کہ در وے سجدہ است زیرا کہ رسیدہ

رَجُلًا كَانَ يَقْرَأُهَا مَا يَقْرَأُ شَيْئًا غَيْرَهَا وَكَانَ كَثِيْرَ

مردے بود کہ میخواند آنرا نمی خواند چیزے را جز این و بود آن مرد بسیار

الْخَطَايَا فَنَشَرَتْ جَنَاحَهَا عَلَيْهِ قَالَتْ رَبِّ اغْفِرْ لَهُ

گناہگار پس پراگندہ کرد این سورہ بازوے خود را برآن مرد وشفاعت کرد این سورہ وگفت ای پروردگار

فَإِنَّهُ كَانَ يُكْثِرُ قِرَاءَتِيْ فَشَفَّعَهَا الرَّبُّ تَعَالٰى فِيْهِ وَقَالَ

پس بدرستیکہ بود آن مرد کہ بسیار میکرد خواندن مرا پس قبول شفاعت کرد پروردگار در حق آن مرد وگفت

اكْتُبُوْا لَهُ بِكُلِّ خَطِيْئَةٍ حَسَنَةً وَارْفَعُوْا لَهُ دَرَجَةً

پروردگار بفرشتگان کہ بنویسید برائے این مرد بہر بدی نیکی وبلند گردانید برائے وے درجہ

وَقَالَ اَيْضًا اِنَّمَا تُجَادِلُ عَنْ صَاحِبِهَا فِي الْقَبْرِ تَقُوْلُ اَللّٰهُمَّ

وگفت نیز بدرستیکه این سوره خصومت میکند در قبر از جانب خواننده باینطور که می گوید خداوندا

اِنْ كُنْتُ مِنْ كِتَابِكَ فَشَفِّعْنِي فِيْهِ وَاِنْ لَمْ اَكُنْ مِنْ كِتَابِكَ

اگر هستم سوره از کتاب تو پس قبول کن شفاعت من در حق وے و اگر نیستم سوره از کتاب تو

فَامْحُنِيْ عَنْهُ وَاِنَّهَا تَكُوْنُ كَالطَّيْرِ تَجْعَلُ جَنَاحَهَا عَلَيْهِ

پس محو کن مرا از کتاب و بدرستیکه این سوره میگردد بقدرت خدا همچو جانور پرنده می اندازد بازو خود بر خواننده

فَتَشْفَعُ لَهٗ فَتَمْنَعُهٗ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَقَالَ فِيْ تَبَارَكَ

پس شفاعت میکند مرا و را پس منع میکند از عذاب قبر و گفت در سورهٔ تبارک

مِثْلَهٗ وَكَانَ خَالِدٌ لَا يَبِيْتُ حَتّٰى يَقْرَأَهُمَا وَقَالَ طَاؤُسُ

مانند این و بود خالد که شب نمی کرد تا آنکه میخواند این دو سوره را و گفت طاؤس یمانی تابعی

فُضِّلَتَا عَلٰى كُلِّ سُوْرَةٍ فِي الْقُرْاٰنِ بِسِتِّيْنَ حَسَنَةً رَوَاهُ

تفضیل داده شده اند این دو سوره بر هر سوره که در قرآن است بشصت نیکی روایه

الدَّارِمِيُّ وَعَنْ عَطَاءِ بْنِ اَبِيْ رَبَاحٍ قَالَ بَلَغَنِيْ اَنَّ

الدارمی و روایت است از عطا ابن ابی رباح گفت که رسیده است مرا بدرستیکه

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَرَأَ يٰسٓ فِيْ

آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم فرمود کسیکه بخواند سوره یسین در

صَدْرِ النَّهَارِ قُضِيَتْ حَوَائِجُهٗ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ مُرْسَلًا

اول روز بر آورده شود حاجتهائے وے روایت کرد این حدیث را دارمی بطریق مرسل

وَعَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارِ الْمُزَنِيِّ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از معقل بن یسار المزنی رض بدرستیکه آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَرَأَ يٰسٓ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ تَعَالٰى

علیه وسلم فرمود کسیکه بخواند سوره یسین از برائے طلب رضائے خدا تعالے

غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهٖ فَاقْرَؤُوْهَا عِنْدَ مَوْتَاكُمْ

آمرزیده شود چیزے که پیش رفته است از گناه وے پس بخوانید آنرا نزد مردهٔ شما یعنے کسیکه مشرف بموت باشد

رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَعَنْ عَلِيٍّ رض قَالَ

روایت کرد البیهقی در شعب ایمان و مرویست از علی رض گفت

سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ لِكُلِّ شَيْءٍ

شنیدم آنحضرت صلے الله علیه وسلم را که میگفت مر هر چیزے را

عَرُوْسٌ وَعَرُوْسُ الْقُرْاٰنِ الرَّحْمٰنُ وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ

عروسیست و عروس قرآن سوره رحمٰن است و روایت است از ابن مسعود رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَرَأَ سُوْرَةَ الْوَاقِعَةِ

گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم کسیکه بخواند سورهٔ واقعه را

فِيْ كُلِّ لَيْلَةٍ لَمْ تُصِبْهُ فَاقَةٌ اَبَدًا وَكَانَ ابْنُ مَسْعُوْدٍ رض

در هر شب نمیرسد آنرا فاقه و درویشی هرگز و بود ابن مسعود رض

يَأْمُرُ بَنَاتِهٖ يَقْرَأْنَ بِهَا فِيْ كُلِّ لَيْلَةٍ رَوَاهُمَا الْبَيْهَقِيُّ

که امر میکرد دختران خود را که بخوانند این سوره در هر شب روایت کرد بیهقی هر دو حدیث را

فِيْ شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

در شعب ایمان و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلَا يَسْتَطِيْعُ اَحَدُكُمْ اَنْ يَقْرَأَ اَلْفَ

صلے الله علیه وسلم آیا نمی تواند یکے از شما که بخواند هزار

اٰيَةٍ فِيْ كُلِّ يَوْمٍ قَالُوْا وَمَنْ يَسْتَطِيْعُ اَنْ يَقْرَأَ اَلْفَ اٰيَةٍ

آیت را در هر روز گفتند صحابه که می تواند که بخواند هزار آیت با وجود موانع اعمال دیگر

فِيْ كُلِّ يَوْمٍ قَالَ اَمَا يَسْتَطِيْعُ اَحَدُكُمْ اَنْ يَقْرَأَ اَلْهٰكُمُ

در هر روز فرمود آنحضرت آیا نمی تواند یکے از شما که بخواند سوره الهٰکم

مراد از عروس زینت و حسن است ۱۲

التكاثر رواه البيهقي في شعب الإيمان وعن سعيد بن المسيب رض

التکاثر روایت کرد این حدیث بیهقی در شعب ایمان و روایت است از سعید بن المسیب رض

مرسلاً عن النبي صلى الله عليه وسلم قال من قرأ قل هو الله

که از کبار تابعین است بطریق مرسل از آنحضرت صلی الله علیه وسلم که فرمود آنحضرت کسیکه بخواند

أحد عشر مرات بني له بها قصر في الجنة ومن قرأ

سورهٔ قل هو الله احد ده بار کرده شود برای وی بسبب قراءة آن کوشکی در بهشت و کسیکه بخواند

عشرين مرة بني له قصران في الجنة فقال عمر بن

بست بار ده شود برای وی دو کوشک در بهشت پس گفت عمر بن

الخطاب رض والله يا رسول الله إذاً لنكثرن قصورنا فقال

الخطاب رض سوگند بخدا یا رسول الله چون ثواب خواندن اینچنین است هر آئینه بسیار میخوانیم و بسیار میگردانیم

رسول الله صلى الله عليه وسلم الله أوسع من ذلك رواه الدارمي

بسبب خواندن کوشکهای خود را پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم خدا فراخ تر است از آن یعنی تعجب مکن

كتاب الدعوات

وإذا سألك عبادي عني فإني قريب أجيب دعوة

و چون استفسار کنند ترا بندگان من از حال من پس هر آئینه من نزدیکم قبول میکنم دعای

الداع إذا دعان فليستجيبوا لي وليؤمنوا بي لعلهم

دعا کننده چون دعا کند مرا پس باید که فرمانبرداری کنند مرا و بگروند بمن تا باشد که ایشان

يرشدون وعن أبي هريرة رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

راه یابند روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

يستجاب للعبد ما لم يدع بإثم أو قطيعة رحم ما لم يستعجل

قبول کرده شود دعای بنده مادام که دعا کند به بزه یا بچیزیکه بان بزه کاری شود یا دعا کند برای بریدن خویشی

قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللهِ مَا الْاِسْتِعْجَالُ قَالَ يَقُوْلُ

گفته شده ای رسول الله چیست صورت استعجال فرمود میگوید بنده

قَدْ دَعَوْتُ وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ اَرَ يُسْتَجَابُ

تحقیق دعا کردم تحقیق دعا کردم یعنے کردم وبسیار کردم دعا پس ندیدم که استجابت

لِيْ فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذٰلِكَ وَيَدَعُ الدُّعَاءَ رَوَاهُ

کرده شدم پس منقطع میشود وملول گردد نزد آن وترک کند دعا را روایه

مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِي الدَّرْدَاءِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

مسلم و روایت است از ابی درداء رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعْوَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ لِاَخِيْهِ بِظَهْرِ

صلے الله علیه وسلم دعاے مرد مسلمان غائبانه مر برادر خود را

الْغَيْبِ مُسْتَجَابَةٌ عِنْدَ رَاْسِهٖ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ كُلَّمَا

مستجابست نزد سر دعا فرشته ایست گماشته شده هرگاه

دَعَا لِاَخِيْهِ بِخَيْرٍ قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهٖ آمِيْنَ

دعائے میکند به نیکی مر برادر خود را میگوید فرشته گماشته شده است بر آن که آمین

وَلَكَ بِمِثْلٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ

و مر تراست مانند آن و زیاده است رواه مسلم و روایت است از جابر رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَدْعُوْا عَلٰى اَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوْا

آنحضرت صلے الله علیه وسلم دعاے بد مکنید بر ذاتهاے خود و دعاے بد مکنید

٣٨٦

عَلَىٰ أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَىٰ أَمْوَالِكُمْ وَلَا تُوَافِقُوا

بر اولاد خود و دعای بد مکنید بر مال های خود موافق نیفتید

مِنَ اللهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ

از خدا ساعتی را که سوال کرده شد از خدا در آن ساعت عطا پس استجابت

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ

رواه مسلم و روایت است از انس رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

علیه وسلم دعا مغز و خلاصهٔ عبادتست رواه الترمذی

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ

و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللهِ مِنَ الدُّعَاءِ رَوَاهُ

علیه وسلم نیست هیچ چیزی بزرگتر بر خدا تعالی از دعا رواه

التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رض قَالَ

الترمذی و ابن ماجه و روایت است از سلمان الفارسی رض

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَرُدُّ الْقَضَاءَ إِلَّا الدُّعَاءُ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم رد نمی کند قضا را مگر دعا

وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمُرِ إِلَّا الْبِرُّ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

و زیاده نمی گرداند در عمر مگر نیکی رواه الترمذی رح

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

وروایت است از ابن عمر رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ الدُّعَاءَ يَنْفَعُ مِمَّا نَزَلَ وَمِمَّا لَمْ

علیہ وسلم بدرستیکہ دعا سود میدہد ازانچہ کہ فرود آمدہ است از بلا

يَنْزِلْ فَعَلَيْكُمْ عِبَادَ اللّٰهِ بِالدُّعَاءِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

وازانچہ فرود نیامدہ است پس بر شما باد اے بندگان خدا بدعا رواہ الترمذی

وَعَنْ اَبِيْ مَسْعُوْدٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

وروایت است از ابی مسعود رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَلُوا اللّٰهَ مِنْ فَضْلِهِ فَاِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ اَنْ

علیہ وسلم سوال کنید خدایتعالے را از افزونی کرم وے زیراکہ خدایتعالی دوست میدارد

يُّسْئَلَ وَاَفْضَلُ الْعِبَادَةِ اِنْتِظَارُ الْفَرَجِ رَوَاهُ

کہ سوال کردہ شود وافزون ترین عبادتہا از روے ثواب چشم داشتن کشایش است رواہ

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

الترمذی وروایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَّمْ يَسْئَلِ اللّٰهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

علیہ وسلم کسیکہ سوال نکند وخواہد از خدا خشم میگیرد وے تعالی بر وے رواہ الترمذی

ابْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ فُتِحَ لَهٗ

وروایت است از ابن عمر رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ کشادہ شود برائے وی

مِنْكُمْ بَابُ الدُّعَاءِ فُتِحَتْ لَهٗ اَبْوَابُ الرَّحْمَةِ وَمَا سُئِلَ اللّٰهُ

از شما در دعا کشادہ میشود برائے وے درہاے رحمت وسوال کردہ نشد از خدایتعالے

شَيْئًا يَعْنِيْ اَحَبَّ اِلَيْهِ مِنْ اَنْ يُّسْئَلَ الْعَافِيَةَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

چیزی یعنی چیزی محبوب تر نزد وے تعالی از سوال کردن عافیت یعنی صحت مرض و سلامتی آن جمیع آفات رواہ الترمذی

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَرَّهُ اَنْ يَّسْتَجِيْبَ

گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ شاد گرداند اورا اگر استجابت کند

اللّٰهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ فَلْيُكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

خدایتعالے دعائے اورا نزد بلاہائے سخت پس باید کہ بسیار کند دعارا در نرمی رواه الترمذی

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُدْعُوا اللّٰهَ

وہم از وے ہست گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم دعا کنید خدا را

وَاَنْتُمْ مُوْقِنُوْنَ بِالْاِجَابَةِ وَاعْلَمُوْا اَنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَجِيْبُ

وحال آنکہ شما یقین کنندہ گانید باجابت و بدانید کہ خدایتعالے قبول نمی کند

دُعَاءً مِّنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَاهٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

دعارا از دل بیخبر بازی کنندہ مشغول بغیر حق رواه الترمذی و روایت است از

مَالِكِ بْنِ يَسَارٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مالک بن یسار رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

اِذَا سَاَلْتُمُ اللّٰهَ فَاسْئَلُوا اللّٰهَ بِبُطُوْنِ اَكُفِّكُمْ وَلَا تَسْئَلُوْهُ

چون سوال کنید از خدا پس سوال کنید اورا بباطن کفہاے دست خود و سوال مکنید اورا

بِظُهُوْرِهَا وَفِيْ رِوَايَةِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ سَلُوا اللّٰهَ بِبُطُوْنِ

بہ پشتہای کفہ دست و در روایت ابن عباس رض گفت آنحضرت سوال بکنید از خدا بباطن

اَكُفِّكُمْ وَلَا تَسْئَلُوْهُ بِظُهُوْرِهَا فَاِذَا فَرَغْتُمْ فَامْسَحُوْا بِهَا

کفہای دست شما و سوال مکنید اورا بظاہر کفہای دست خود پس چون فارغ شوید از دعا پس بمالید کفہای دست

وُجُوْهَكُمْ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ سَلْمَانَ رض قَالَ قَالَ

رویہاے خود را رواه ابوداؤد و روایت است از سلمان رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ رَبَّكُمْ حَيِيٌّ كَرِيْمٌ يَسْتَحْيِيْ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ پروردگار شما صاحب حیا و کریم است شرم دارد

لاہی: وہ ہے جو غافل ہو اور باز یچہ میں مشغول ہو زبان سے دعا کرنے والا اور دل لہو و لعب میں یعنی دور و اسرار الٰہی سے

حیی: حیا والا۔ اطلاق حیا و سبحانہٗ تعالیٰ پر بر اعتبار آثار و افعال است یعنی ترک است از قبیل شرمساری کہ از انفعال

مِنْ عَبْدِهِ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

از بنده خود وقتیکه بردارد ہردو دست خود بسوے پروردگار کہ بازگرداند دستہا ے بندہ را خالی رواہ الترمذی

وَأَبُو دَاوُدَ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي دَعَوَاتِ الْكَبِيرِ وَعَنْ عُمَرَ رض

و ابوداود و بیہقی در دعوات کبیر و روایت است از عمر رض

قَالَ كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ

گفت بود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم چون برمیداشت ہردو دست خود را

فِي الدُّعَاءِ لَمْ يَحُطَّهُمَا حَتَّى يَمْسَحَ بِهِمَا وَجْهَهُ رَوَاهُ

در دعا فرو نمی آورد ہر دو دست خود را تا آنکہ مسح میکرد بآنہا روی مبارک خود را رواہ

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

الترمذی و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثَةٌ لَا تُرَدُّ دَعْوَتُهُمُ الصَّائِمُ

صلے اللہ علیہ وسلم سہ کس اند کہ رد کردہ نمی شود دعاے ایشان یکے ازان روزہ دار است

حِينَ يُفْطِرُ وَالْإِمَامُ الْعَادِلُ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ يَرْفَعُهَا

در ہنگامیکہ افطار میکند دوم پادشاہ عادل سوم دعاے ستم رسیدہ برمیدارد دعاے مظلوم را

اللهُ فَوْقَ الْغَمَامِ وَتُفَتَّحُ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَيَقُولُ الرَّبُّ

خدایتعالے بالاے ابر و کشادہ میشود براے وے درہاے آسمان و میگوید پروردگار

وَعِزَّتِي لَأَنْصُرَنَّكَ وَلَوْ بَعْدَ حِينٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

سوگند ببزرگی من کہ ہر آئینہ یاری میدہم ترا اگرچہ باشد پس از روزگار ے رواہ الترمذی

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلٰثُ

و ہم از وے مرویست گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم سہ

دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ دَعْوَةُ الْوَالِدِ وَدَعْوَةُ

دعا مستجاب اند نیست شک در اجابت آن سہ اول دعا کردن پدر فرزند را و دوم دعا

صفر بکسر صاد و سکون فا خالی و صفار نیستی و دور ویش شدن ۱۲

... دعاے والد ... مقبول است ۱۲

الْمُسَافِرِ وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُوْ دَاوُدَ

مسافر برائے خود یا برائے غیر و ستم رسیده دعائے ستم رسیده رواه الترمذی و ابو داؤد

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ أَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و ابن ماجه در روایت است از انس رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَسْأَلْ أَحَدُكُمْ رَبَّهُ حَاجَتَهُ كُلَّهَا حَتَّى يَسْأَلَ

علیه وسلم باید که بخواهد یکے از شما از پروردگار خود حاجت خود را همه را تا آنکه بخواهد

شِسْعَ نَعْلِهِ إِذَا انْقَطَعَ زَادَ فِي رِوَايَةٍ عَنْ ثَابِتٍ الْبُنَانِيِّ

دوال نعل خود چون شکسته گردد زیاده کرده است راوی در روایتے از ثابت بنانی

مُرْسَلًا حَتَّى يَسْأَلَهُ الْمِلْحَ وَحَتَّى يَسْأَلَهُ شِسْعَهُ إِذَا انْقَطَعَ

بطریق ارسال این عبارت که تا آنکه سوال کند از وے نمک دیگ را و تا آنکه سوال کند از وے دوال نعل

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أُبَيِّ بْنِ كَعْبٍ رض قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

رواه الترمذی در روایت است از ابی بن کعب رض گفت بود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا ذَكَرَ أَحَدًا فَدَعَا لَهُ بَدَأَ بِنَفْسِهِ

صلی الله علیه وسلم چون یاد میکرد یکے را پس دعا میکرد او را آغاز میکرد بدعا برائے خود

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي سَعِيْدٍ الْخُدْرِيِّ رض قَالَ مَا

رواه الترمذی در روایت است از ابی سعید الخدری رض گفت نیست

مِنْ مُسْلِمٍ يَدْعُوْ بِدَعْوَةٍ لَيْسَ فِيْهَا إِثْمٌ وَلَا قَطِيْعَةُ رَحِمٍ

هیچ مسلمانی که دعا کند بدعائے که نیست در آن دعا بزه و نه بریدن خویشی

إِلَّا أَعْطَاهُ اللّٰهُ بِهَا إِحْدَى ثَلٰثٍ إِمَّا أَنْ يُعَجِّلَ لَهُ دَعْوَتَهُ

مگر آنکه بدهد او را خدا تعالے بآن دعا یکے از سه خصلت یا آنکه شتابی میکند برائے وے اجابت دعا او را

وَإِمَّا أَنْ يَدَّخِرَهَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ وَإِمَّا أَنْ يَصْرِفَ عَنْهُ

و یا آنکه نگاه میدارد دعائے او را برائے او در آخرت و یا آنکه میگرداند از وے

مِنَ السُّوْءِ مِثْلَهَا قَالُوْا إِذًا نُكْثِرُ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى أَكْثَرُ

از بدی مانند دعائے که کرده است گفتند صحابه اکنون که تعلیم کرده دعا البته مستجاب است بسیار میکنیم دعا را فرمود آنحضرت فضل خدا بیشتر

رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض عَنِ النَّبِيِّ

رواه احمد و روایت است ابن عباس رض از آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَمْسُ دَعَوَاتٍ يُسْتَجَابُ لَهُنَّ

صلی الله علیه وسلم فرمود پنج دعا است قبول کرده میشود مر آنها را

دَعْوَةُ الْمَظْلُوْمِ حَتّٰى يَنْتَصِرَ وَدَعْوَةُ الْحَاجِّ حَتّٰى

یکے دعائے ستم رسیده تا آنکه انتقام میکشد حق تعالی از ستم کننده دوم دعائے قصد کننده حج بیت الله تا آنکه

يَصْدُرَ وَدَعْوَةُ الْمُجَاهِدِ حَتّٰى يَفْقُدَ وَدَعْوَةُ الْمَرِيْضِ

رجوع کند و سوم دعائے جهاد کننده تا آنکه گم میکند اسباب و آلات یعنی فارغ میگردد از جهاد و چهارم دعائے بیمار

حَتّٰى يَبْرَأَ وَدَعْوَةُ الْأَخِ لِأَخِيْهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ ثُمَّ قَالَ

تا آنکه بهتر گردد و پنجم دعائے برادر مسلمان برائے مسلمان دیگر غائبانه باز فرمود

وَأَسْرَعُ هٰذِهِ الدَّعَوَاتِ إِجَابَةً دَعْوَةُ الْأَخِ لِأَخِيْهِ بِظَهْرِ

و زودتر این دعاها بقبول دعائے برادر مسلمان برائے مسلمان دیگر است غائبانه

الْغَيْبِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ دَعَوَاتِ الْكَبِيْرِ وَعَنْ أَنَسٍ رض قَالَ

روایت کرد بیهقی در دعوات کبیر و روایت است از انس رض گفت

كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ دَعَا بِمِائَةِ دَعْوَةٍ

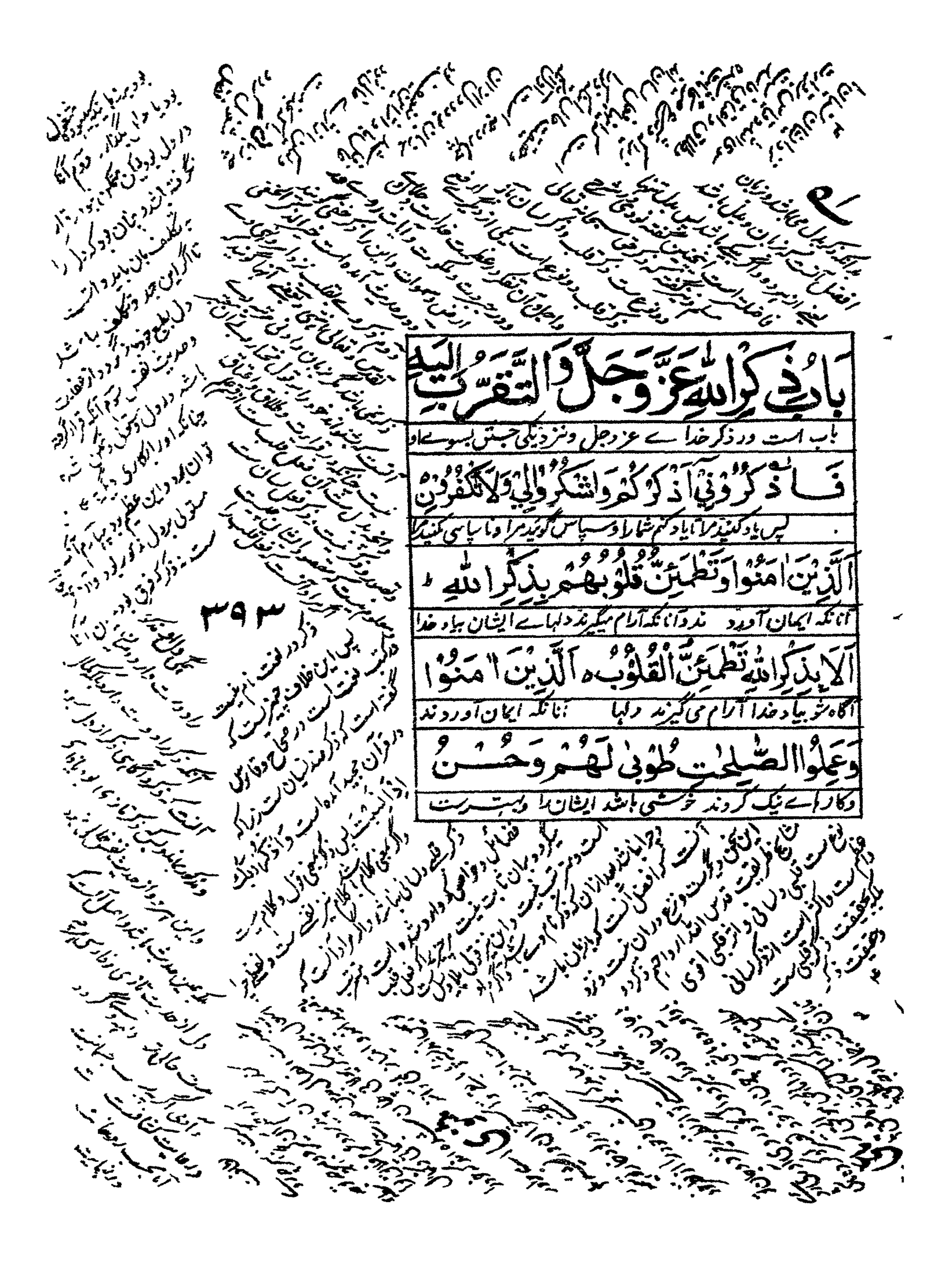
بود آنحضرت صلی الله علیه وسلم اگر دعا میکرد صد بار

افْتَتَحَهَا وَخَتَمَهَا وَتَوَسَّطَهَا بِرَبَّنَا اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً

شروع میکرد دعا را و ختم میکرد آن دعا را و درمیان آن دعا میگفت این دعا که ربنا آتنا فی الدنیا حسنة

وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ابن النجار جمع الجوامع

و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار رواه ابن النجار در جمع الجوامع

بَابُ ذِكْرِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالتَّقَرُّبِ اِلَيْهِ

باب است در ذکر خدا عز و جل و نزدیکی جستن بسوی او

فَاذْكُرُوْنِيْٓ اَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوْا لِيْ وَلَا تَكْفُرُوْنِ

پس یاد کنید مرا تا یاد کنم شما را و سپاس گوئید مرا و ناسپاسی مکنید مرا

اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوْبُهُمْ بِذِكْرِ اللهِ

آنانکه ایمان آوردند و آنانکه آرام میگیرند دلهای ایشان بیاد خدا

اَلَا بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوْبُ ۔ اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

آگاه شو بیاد خدا آرام می گیرند دلها آنانکه ایمان آوردند

وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ طُوْبٰى لَهُمْ وَحُسْنُ

و کارهای نیک کردند خوشی باشد ایشان را و بهتر است

٣٩٣

مَاٰبٍ ۝ وَمَنْ يَّعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمٰنِ نُقَيِّضْ لَهٗ شَيْطٰنًا

جایگاه و هر که غافل شود از یاد خدا بر گماریم برا ے او شیطان

فَهُوَ لَهٗ قَرِيْنٌ ۝ اَلَمْ يَاْنِ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ تَخْشَعَ قُلُوْبُهُمْ

پس آن شیطان او را همنشین بود آیا وقت نرسیده است مسلمانان که نیایش کنند آنکه خوف زده باشند

لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رَضِيَ

وقت یاد کردن خدا و وقت یاد آوردن آنچه آمده است از وحی آن و روایت است از ابی هریره

وَاَبِيْ سَعِيْدٍ رَضِيَ قَالَا قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و از ابی سعید گفتند هر دو که فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم

لَا يَقْعُدُ قَوْمٌ يَّذْكُرُوْنَ اللّٰهَ اِلَّا حَفَّتْهُمُ الْمَلٰٓئِكَةُ

نه نشینند هیچ گروهے درحالیکه ذکر میکنند خدا را مگر آنکه احاطه میکنند ایشان را ملائکه

وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَنَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِيْنَةُ وَ

و می پوشد ایشان را انوار رحمت و فرود می آید بایشان آسایش و

ذَكَرَهُمُ اللّٰهُ فِيْمَنْ عِنْدَهٗ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

یاد میکند ایشان را خدا تعالے در آن جماعت که نزد اویند رواه مسلم و روایت است از

اَبِيْ مُوْسٰى رَضِيَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی موسی رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله علیه وسلم

مَثَلُ الَّذِيْ يَذْكُرُ رَبَّهٗ وَالَّذِيْ لَا يَذْكُرُ رَبَّهٗ مَثَلُ

حال آن کسیکه یاد میکند پروردگار خود را و آن کسیکه یاد نکند پروردگار خود را حال و مثل

الْحَيِّ الْمَيِّتِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رَضِيَ قَالَ

زنده مرده است متفق علیه و روایت است از ابی ذر رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اللّٰهُ تَعَالٰى

فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم که فرماید خدا تعالے

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَأَزِيدُ وَمَنْ جَاءَ

کسیکه بیارد نیکی را یعنی عمل نیک کند پس مر او راست ده چندان ثواب و بیشتر هم میدهم وکسیکه بیارد

بِالسَّيِّئَةِ فَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ مِثْلُهَا أَوْ أَغْفِرُ وَمَنْ تَقَرَّبَ

بدی را یعنی عمل بد کند پس پاداش بدی مانند اوست یعنی یک بدی یا می آمرزم وکسیکه نزدیکی جوید

مِنِّي شِبْرًا تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ ذِرَاعًا وَمَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ ذِرَاعًا

از من مقدار یک شبر نزدیکی جویم من بسوئے وے مقدار یک ذراع وکسیکه نزدیکی جوید بسوئے من یک ذراع

تَقَرَّبْتُ إِلَيْهِ بَاعًا وَمَنْ أَتَانِي يَمْشِي أَتَيْتُهُ هَرْوَلَةً

نزدیکی جویم بسوئے وے مقدار یک باع وکسیکه بیاید برابر روان می آیم او را دوان

وَمَنْ لَقِيَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطِيئَةً لَا يُشْرِكُ بِي شَيْئًا

وکسیکه پیش آید مرا بمقدار زمین در پری آن از روے گناهان که شریک نکرده باشد بمن چیزے را

لَقِيتُهُ بِمِثْلِهَا مَغْفِرَةً رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِ

پیش می آیم او را بمانند آن از روے آمرزیدن رواه مسلم وروایت ست از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللهَ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدرستیکه الله

تَعَالَى قَالَ مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ

تعالی گفت کسیکه دشمن دارد دوستی را از دوستان من پس اذن دهم او را بجنگ

وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ

و نزدیکی نجست بسوئے من بندهٔ من بهیچ چیزے که محبوب تر ست بسوئے من از چیزے که فرض گردانیدم

عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ

بروے و همیشه است بندهٔ من که نزدیکی جوید بسوئے من بنوافل تا آنکه دوست دارم او را

فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ فَكُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ

پس چون دوست میدارم او را پس میباشم من شنوائی او که می شنود از آن و بینائی او

الَّذِي يُبْصِرُ بِهٖ وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي

که می بیند بآن و می باشم دست آن که میگیرد بآن و می باشم پاے وے که

يَمْشِي بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي لَأُعْطِيَنَّهُ وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي

میرود بآن و اگر سوال کند از من هر آئینه میدهم او را مطلوب او و اگر پناه جوید آن بنده از من

لَأُعِيذَنَّهُ وَمَا تَرَدَّدْتُ عَنْ شَيْءٍ أَنَا فَاعِلُهُ تَرَدُّدِي

هر آئینه پناه میدهم او را و توقف نمی کنم در چیزے که من کننده آنم مانند توقف من

عَنْ نَفْسِ الْمُؤْمِنِ يَكْرَهُ الْمَوْتَ وَأَنَا أَكْرَهُ مَسَاءَتَهُ وَلَا بُدَّ

از قبض کردن جان مومن که ناخوش میدارد مومن مرگ را و من ناخوش دارم اندوهگین کردن او را

لَهُ مِنْهُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْهُ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

او را از مرگ روایت کرد بخاری و هم از وے مرویست رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لِلّٰهِ مَلٰئِكَةً يَطُوفُونَ فِي الطُّرُقِ

صلی الله علیه وسلم بدرستیکه مر خدا را فرشتگانند که میگردند در راه ها و گرد نها

يَلْتَمِسُونَ أَهْلَ الذِّكْرِ فَإِذَا وَجَدُوا قَوْمًا يَذْكُرُونَ اللّٰهَ

میجویند اهل ذکر را پس چون می یابند گروهے را که ذکر میکنند خدا را

تَنَادَوْا هَلُمُّوا إِلٰى حَاجَتِكُمْ قَالَ فَيَحُفُّونَهُمْ بِأَجْنِحَتِهِمْ إِلَى

وا میخوانند یکدیگر را و میگویند بیائید بسوے حاجت خود گفت آنحضرت گرد اگرد میکنند اهل ذکر را ببالهای خود

السَّمَاءِ الدُّنْيَا قَالَ فَيَسْأَلُهُمْ رَبُّهُمْ وَهُوَ أَعْلَمُ بِهِمْ مَا يَقُولُ

تا آسمان دنیا گفت آنحضرت پس میپرسد فرشتگان را رب ایشان حال آنکه وی تعالی داناتر است که چه میگوید

عِبَادِي قَالُوا يَقُولُونَ يُسَبِّحُونَكَ وَيُكَبِّرُونَكَ وَيُحَمِّدُونَكَ

بندگان من میگویند فرشتگان که بپاکی یاد میکنند ترا و بزرگی میکنند ترا و ثنا میگویند ترا

وَيُمَجِّدُونَكَ قَالَ فَيَقُولُ هَلْ رَأَوْنِي قَالَ فَيَقُولُونَ لَا

و عظمت می کنند ترا گفت آنحضرت پس میگوید پروردگار آیا دیده اند مرا گفت آنحضرت پس میگویند فرشتگان

وَاللّٰهِ مَا رَاَوْكَ قَالَ فَيَقُوْلُ كَيْفَ لَوْ رَاَوْنِيْ قَالَ فَيَقُوْلُوْنَ

سوگند بخدا ندیدند ترا گفت آنحضرت پس میگوید حق تعالی چگونه می بود حال ایشان اگر میدیدند مرا گفت آنحضرت

لَوْ رَاَوْكَ كَانُوْا اَشَدَّ لَكَ عِبَادَةً وَّاَشَدَّ لَكَ تَمْجِيْدًا

اگر می دیدند ترا می بودند سخت تر در عبادت کردن مر ترا و سخت تر در تعظیم کردن مر ترا

وَاَكْثَرَ لَكَ تَسْبِيْحًا قَالَ فَيَقُوْلُ فَمَا يَسْاَلُوْنَ قَالُوْا يَسْاَلُوْنَكَ

و بیشتر در تسبیح کردن مر ترا گفت آنحضرت پس میگوید حق تعالی پس چه چیز میخواهند میگویند فرشتگان میخواهند

الْجَنَّةَ قَالَ يَقُوْلُ وَهَلْ رَاَوْهَا قَالَ يَقُوْلُوْنَ لَا وَاللّٰهِ

بهشت را گفت آنحضرت میگوید حق تعالی آیا دیده اند بهشت را گفت آنحضرت میگویند فرشتگان نه سوگند بخدا

يَا رَبِّ مَا رَاَوْهَا قَالَ يَقُوْلُ فَكَيْفَ لَوْ رَاَوْهَا قَالَ يَقُوْلُوْنَ

ای پروردگار ما ندیده اند گفت آنحضرت میگوید حق تعالی پس چگونه می بود اگر میدیدند بهشت را گفت آنحضرت میگویند

لَوْ اَنَّهُمْ رَاَوْهَا كَانُوْا اَشَدَّ عَلَيْهَا حِرْصًا وَّاَشَدَّ لَهَا

اگر میدیدند بهشت را می بودند سخت تر از روی حرص کردن در آن و می بودند سخت تر از روی طلب مر آنرا

طَلَبًا وَّاَعْظَمَ فِيْهَا رَغْبَةً قَالَ فَمِمَّ يَتَعَوَّذُوْنَ قَالَ

و می بودند بزرگتر از روی رغبت کردن در آن میگوید حق تعالی پس از چه چیز پناه میجویند گفت آنحضرت

يَقُوْلُوْنَ مِنَ النَّارِ قَالَ يَقُوْلُ فَهَلْ رَاَوْهَا قَالَ يَقُوْلُوْنَ

میگویند فرشتگان پناه میجویند از آتش دوزخ گفت میگوید حق تعالی آیا دیده اند دوزخ را گفت میگویند فرشتگان

لَا وَاللّٰهِ يَا رَبِّ مَا رَاَوْهَا قَالَ فَكَيْفَ لَوْ رَاَوْهَا قَالَ

نه سوگند بخدا ندیده ند آنرا ای پروردگار میگوید حق تعالی چه حال باشد اگر میدیدند گفت

يَقُوْلُوْنَ لَوْ رَاَوْهَا كَانُوْا اَشَدَّ مِنْهَا فِرَارًا وَّاَشَدَّ لَهَا

میگویند فرشتگان اگر میدیدند آتش را می بودند سخت تر از روی گریختن از آن و می بودند سخت تر

مَخَافَةً قَالَ فَيَقُوْلُ فَاُشْهِدُكُمْ اَنِّيْ قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ [illegible]

از روی ترسیدن مر آنرا گفت پس میگوید حق تعالی پس گواه میگیرم [illegible]

يَقُوْلُ مَلَكٌ مِنَ الْمَلٰئِكَةِ فِيْهِمْ فُلَانٌ لَيْسَ مِنْهُمْ اِنَّمَا جَاءَ

میگوید فرشته از فرشتگان که در ایشان فلانست که نیست از ایشان که بیامده است مگر

لِحَاجَةٍ قَالَ هُمُ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْقٰى جَلِيْسُهُمْ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

از جهت کار دیگر گفت خدا تعالے این قوم همنشینان اند بدبخت نمیشود همنشین ایشان رواه البخاری

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ بُسْرٍ رض قَالَ جَاءَ اَعْرَابِيٌّ اِلَى النَّبِيِّ

و روایت است از عبدالله بن بسر رض گفت آمد بادیه نشینی نزد پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ فَقَالَ طُوْبٰى

صلی الله علیه وسلم پس گفت کدام از مردمان بهتر است پس گفت آنحضرت خوشی باد

لِمَنْ طَالَ عُمْرُهُ وَحَسُنَ عَمَلُهُ قَالَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اَيُّ الْاَعْمَالِ

مر کسے را که دراز شد عمر وے و نیک شد کردار وے گفت آن اعرابی یا رسول الله کدام از عملها

اَفْضَلُ قَالَ اَنْ تُفَارِقَ الدُّنْيَا وَلِسَانُكَ رَطْبٌ مِنْ ذِكْرِ

که زیاده تر است ثواب آن گفت آنحضرت اینست که جدا شوی دنیا را و بمیری در حالیکه زبان تو تر بود از ذکر

اللّٰهِ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ

خدا رواه احمد و الترمذی و روایت است از ابی هریره رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ قَوْمٍ يَقُوْمُوْنَ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم نیست هیچ گروهے که بر خیزند

مِنْ مَجْلِسٍ لَا يَذْكُرُوْنَ اللّٰهَ فِيْهِ اِلَّا قَامُوْا عَنْ مِثْلِ

از مجلس و ذکر نکنند خدا را در آن مجلس مگر آنکه بر خیزند از مانند

جِيْفَةِ حِمَارٍ وَكَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْ دَاوُدَ

مردار خر و باشد بر ایشان موجب حسرت رواه احمد و ابوداود

وَعَنْ اُمِّ حَبِيْبَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ام حبیبه رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ كَلَامِ ابْنِ اٰدَمَ عَلَيْهِ لَا لَهٗ اِلَّا اَمْرٌ
علیه وسلم هر سخن آدمی زیانست بر دست نه سود ی مر او را مگر امر کردن کسے را

بِمَعْرُوْفٍ اَوْ نَهْيٌ عَنْ مُنْكَرٍ اَوْ ذِكْرُ اللّٰهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ
بامر شرع یا باز داشتن از نا مشروع یا ذکر خدا تعالے رواه الترمذی

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى
و ابن ماجه و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُكْثِرُوا الْكَلَامَ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللّٰهِ فَاِنَّ
الله علیه وسلم بسیار مگوئید سخن را بے ذکر خدا پس تحقیق

كَثْرَةَ الْكَلَامِ بِغَيْرِ ذِكْرِ اللّٰهِ قَسْوَةٌ لِّلْقَلْبِ وَاِنَّ اَبْعَدَ
بسیاری سخن بے ذکر خدا سختی است مر دل را و بدرستیکه دور ترین

النَّاسِ مِنَ اللّٰهِ الْقَلْبُ الْقَاسِيْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ
مردم از خدا صاحب دل سخت است رواه الترمذی

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
و روایت است از ابن عباس رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلے الله علیه وسلم

اَلشَّيْطَانُ جَاثِمٌ عَلٰى قَلْبِ ابْنِ اٰدَمَ فَاِذَا ذَكَرَ اللّٰهَ
شیطان نشسته است بر دل فرزند آدم پس چون ذکر میکند خدا را

خَنَسَ وَاِذَا غَفَلَ وَسْوَسَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ تَعْلِيْقًا
جدا میگردد شیطان و چون غافل میشود وسواس میدهد روایت کرد از بخاری بطریق تعلیق

وَعَنْ مَالِكٍ قَالَ بَلَغَنِيْ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
و روایت است از مالک گفت رسید مرا که پیغمبر خدا صلے الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَقُوْلُ ذَاكِرُ اللّٰهِ فِي الْغَافِلِيْنَ
علیه وسلم بود که میگفت ذکر کننده خدا درمیان غافلان

كَالْمُقَاتِلِ خَلْفَ الْفَارِّيْنَ وَذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِيْنَ كَغُصْنٍ

مانند قتال کننده است از پس گریزندگان و ذکر کننده خدا در میان غافلان همچو شاخ

أَخْضَرَ فِي شَجَرٍ يَابِسٍ وَفِي رِوَايَةٍ مِثْلُ الشَّجَرَةِ الْخَضْرَاءِ

سبز است در درخت خشک و در روایتے گفته مانند درخت سبز است

فِي وَسْطِ الشَّجَرِ وَذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِيْنَ مِثْلُ مِصْبَاحٍ

درمیان درختان خشک و ذکر کننده خدا درمیان غافلان مانند چراغے است

فِي بَيْتٍ مُظْلِمٍ وَذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِيْنَ يُرِيْهِ اللهُ مَقْعَدَهُ

درخانه تاریک و ذکر کننده خدا درمیان غافلان بنماید او را خدا جاے نشست او را

مِنَ الْجَنَّةِ وَهُوَ حَيٌّ وَذَاكِرُ اللهِ فِي الْغَافِلِيْنَ يُغْفَرُ لَهُ

در بهشت و او زنده است و ذکر کننده خدا درمیان غافلان آمرزیده می شود او را

بِعَدَدِ كُلِّ فَصِيْحٍ وَأَعْجَمَ وَالْفَصِيْحُ بَنُوْ آدَمَ وَالْأَعْجَمُ

گناهان بشمار هر گویا و ناگویا مراد فصیح آدمیان اند و مراد با عجم

الْبَهَائِمُ رَوَاهُ رَزِيْنٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ

چهارپایها اند رواه رزین و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُوْلُ أَنَا

آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم بدرستیکه خدا تعالے می گوید من

مَعَ عَبْدِيْ إِذَا ذَكَرَنِيْ وَتَحَرَّكَتْ بِيْ شَفَتَاهُ رَوَاهُ

با بندهٔ خودم برحمت و اعانت وقتیکه ذکر میکند مرا و می جنباند بذکر من هر دو لب خود را رواه

الْبُخَارِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ

البخاری و روایت است از عبدالله بن عمر رض از آنحضرت صلے الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُوْلُ لِكُلِّ شَيْءٍ صِقَالَةٌ وَصِقَالَةُ

علیه وسلم که آنحضرت بود که میگفت مر هر چیز را که زنگ میگیرد مصقله است و مصقله

الْقُلُوْبِ ذِكْرُ اللّٰهِ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَنْجٰى مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ

دلہا ذکر خدا است ونیست ہیچ چیزے نجات دہندہ تر از عذاب خدا

مِنْ ذِكْرِ اللّٰهِ قَالُوْا وَلَا الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ قَالَ وَلَا

از ذکر خدا تعالیٰ گفتند صحابہ ونہ جہاد کردن در راہ خدا گفت آنحضرت ونہ اینکہ

أَنْ يَضْرِبَ بِسَيْفِهٖ حَتّٰى يَنْقَطِعَ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ

کارزار کند بشمشیر خود تا آنکہ منقطع شود یعنے کشتہ شود رواہ البیہقی

فِيْ دَعَوَاتِ الْكَبِيْرِ

در دعوات الکبیر

بَابُ أَسْمَاءِ اللّٰهِ الْحُسْنٰى

هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ

اوست آنخدا کہ نیست ہیچ معبود مگر او دانندہ نہان وآشکارا

هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ۝ هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ

اوست بخشایندہ مہربان اوست آنخدا کہ نیست معبود غیر او

الْمَلِكُ الْقُدُّوْسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيْزُ

پادشاہ نہایت پاک سلامت از ہمہ عیبہا امن دہندہ نگاہبان غالب

الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحٰنَ اللّٰهِ عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ۝ هُوَ اللّٰهُ

اصلاح کنندہ کارہائے بندگان بزرگوار پاکی خدا راست از شریک مقرر کردن ایشان آنخدا

الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى يُسَبِّحُ

آفریدگار نو پدید آرندہ نگاہ دارندہ او راست نامہائے نیک بپاکی یاد می کنند

لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝

او را ہر چہ در آسمانہا و زمین است و اوست غالب باحکمت

وَلِلّٰهِ الْاَسْمَاۗءُ الْحُسْنٰى فَادْعُوْهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِيْنَ

وخدا راست نامهای نیک پس بخوانید او را بآن نامها و بگذارید آنان را

يُلْحِدُوْنَ فِيْٓ اَسْمَاۗىِٕهٖ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ

که کجروی میکنند در نامهای خدا داده خواهد شد مر ایشان را جزای آنچه میکردند

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَهُ الْاَسْمَاۗءُ الْحُسْنٰى

آن خدائیکه نیست هیچ معبود مگر او مر او راست نامهای نیک

عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ لِلّٰهِ تِسْعَةً وَّتِسْعِيْنَ اِسْمًا

الله علیه وسلم هر آینه خدایتعالی را نود و نه نام است

مَنْ اَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ هُوَ اللّٰهُ الَّذِیْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ

کسیکہ یادگیرد آن اسمارا در آید بہشت اوست خدا اے کہ نیست ہیچ معبود مگر اوست

اَلرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ	اَلْمَلِکُ	اَلْقُدُّوْسُ	اَلسَّلَامُ	
این دو اسم مشتق از رحمت اند و رحمن ابلغ	پادشاہ حقیقی	نہایت پاک	سالم از ہمہ عیبہا	
اَلْمُؤْمِنُ	اَلْمُهَیْمِنُ	اَلْعَزِیْزُ	اَلْجَبَّارُ	اَلْمُتَکَبِّرُ
امن دہندہ	نگاہبان	غالب	اصلاح کنندہ کارہاے بندگان را	بزرگوار
اَلْخَالِقُ	اَلْبَارِئُ	اَلْمُصَوِّرُ	اَلْغَفَّارُ	اَلْقَهَّارُ
آفریدگار	نو پیدا آرندہ	صورت دہندہ در ارحام	آمرزندہ گناہان	غالب و شکنندہ پشت
اَلْوَهَّابُ	اَلرَّزَّاقُ	اَلْفَتَّاحُ	اَلْعَلِیْمُ	اَلْقَابِضُ
عطا کنندہ	رزق دہندہ	کشائندہ درہاے رحمت	عالم است بآشکار و نہان	قبض و تنگی
اَلْبَاسِطُ	اَلْخَافِضُ	اَلرَّافِعُ	اَلْمُعِزُّ	اَلْمُذِلُّ
بسط و فراخی کنندہ	فرو آرندہ کافران را	بردارندہ مومنان را	و عزیز گردانندہ	ذلیل گردانندہ
اَلسَّمِیْعُ	اَلْبَصِیْرُ	اَلْحَکَمُ	اَلْعَدْلُ	اَللَّطِیْفُ
شنوا است نہ بگوش	و بینا است نہ بچشم	حاکم	داد دہندہ	لطف و نرمی کنندہ
اَلْخَبِیْرُ	اَلْحَلِیْمُ	اَلْعَظِیْمُ	اَلْغَفُوْرُ	اَلشَّکُوْرُ
خبردار	بردبار	بزرگ	پوشندہ گناہان را	تو بیجزل دہندہ بر
اَلْعَلِیُّ	اَلْکَبِیْرُ	اَلْحَفِیْظُ	اَلْمُقِیْتُ	اَلْحَسِیْبُ
بلند تر از ہمہ	مرتبہ بزرگ	نگاہ دارندہ	خالق اقوات و رسانندہ آن	کافی
اَلْجَلِیْلُ	اَلْکَرِیْمُ	اَلرَّقِیْبُ	اَلْمُجِیْبُ	اَلْوَاسِعُ
بزرگ قدر	بزرگ و عزیز	نگاہبان	اجابت کنندہ دعا	کشادگی دہندہ
اَلْحَکِیْمُ	اَلْوَدُوْدُ	اَلْمَجِیْدُ	اَلْبَاعِثُ	اَلشَّهِیْدُ اَلْحَقُّ
صاحب حکمت	دوست دارندہ	بسیار بزرگ	برانگیزندہ مردہا از گورہا	حاضر و گواہ و بزنا سزا ملن

اَلْوَكِيْلُ اَلْقَوِيُّ اَلْمَتِيْنُ اَلْوَلِيُّ اَلْحَمِيْدُ

وکیل کہ ظلم تصرف بدست اوست توانا استوار محب ستوده

اَلْمُحْصِي اَلْمُبْدِئُ اَلْمُعِيْدُ اَلْمُحْيِي اَلْمُمِيْتُ

داننده بر سبیل احاطه ابتدا کننده اعاده کننده زنده کننده میراننده

اَلْحَيُّ اَلْقَيُّوْمُ اَلْوَاجِدُ اَلْمَاجِدُ اَلْوَاحِدُ

زنده ازلی قایم بذات خود واجب الوجود بمعنے مجید یکیست بذات خود

اَلْاَحَدُ اَلصَّمَدُ اَلْقَادِرُ اَلْمُقْتَدِرُ اَلْمُقَدِّمُ

یکے بصفات خود بے نیاز و منزه صاحب قدرت صاحب اقتدار پیش کننده

اَلْمُؤَخِّرُ اَلْاَوَّلُ اَلْاٰخِرُ اَلظَّاهِرُ اَلْبَاطِنُ

پس کننده اول ازلی آخر ابدی ظاهر وجود او بآیات در ارض و سما باطن

اَلْوَالِي اَلْمُتَعَالِي اَلْبَرُّ اَلتَّوَّابُ اَلْمُنْتَقِمُ

یاری کننده بلندقدر نکوئی کننده رجوع برحمت کننده پاداش کننده

اَلْعَفُوُّ اَلرَّءُوْفُ مَالِكُ الْمُلْكِ ذُو الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ

محوکننده از سیئات احسان کننده نافذ است حکم او در مملکت صاحب جلال و صاحب کرامت

اَلْمُقْسِطُ اَلْجَامِعُ اَلْغَنِيُّ اَلْمُغْنِيُّ اَلْمُعْطِي

عادل جمع کننده خلق را بے نیاز بے نیاز کننده عطا کننده

اَلْمَانِعُ اَلضَّارُّ اَلنَّافِعُ اَلنُّوْرُ اَلْهَادِيْ

منع کننده خالق ضرر خالق نفع منور هدایت کننده

اَلْبَدِيْعُ اَلْبَاقِيْ اَلْوَارِثُ اَلرَّشِيْدُ اَلصَّبُوْرُ

بیمثل و بے مانند دایم الوجود باقی بعد فنائے موجودات ارشاد دهنده شکیبائی کننده و شتابی

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِيْ دَعْوَاتِ الْكَبِيْرِ

رواه الترمذی و بیهقی در دعوات الکبیر

وَعَنْ اَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيْدَ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
در روایت است از اسماء بنت یزید بدرستیکه آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ قَالَ اسْمُ اللّٰهِ الْاَعْظَمُ فِيْ هَاتَيْنِ الْاٰيَتَيْنِ وَاِلٰهُكُمْ
وسلم گفت اسم اعظم درین دو آیت است یکے اینست که الہکم

اِلٰهٌ وَّاحِدٌ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ٥ وَفَاتِحَةِ اٰلِ عِمْرَانَ
اله واحد تا آخر و دراول سورۃ ال عمران که اینست

الٓمّٓ اللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّوْمُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ
الم الله لا اله الا ہو الحی القیوم رواہ الترمذی

وَاَبُوْدَاوٗدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ سَعْدٍ رض
و ابو داؤد و ابن ماجہ والدارمی و روایت است از سعد رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعْوَةُ
گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم دعاے

ذِي النُّوْنِ اِذْ دَعَا رَبَّهٗ وَهُوَ فِيْ بَطْنِ الْحُوْتِ
یونس علیہ السلام وقتیکہ دعا کرد بپروردگار خود را وحال آنکہ وے در شکم ماہی بود

لَا اِلٰهَ اِلَّا اَنْتَ سُبْحٰنَكَ اِنِّيْ كُنْتُ مِنَ الظّٰلِمِيْنَ ٥
لا اله الا انت تا آخر است

لَمْ يَدْعُ بِهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ فِيْ شَيْءٍ اِلَّا اسْتُجَابَ لَهٗ
دعا نکرد بوے ہیچ مرد مسلمان در ہیچ چیز مگر آنکہ قبول کرد خدایتعالے دعا رو ے

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ
رواه احمد والترمذی و روایت است از جابر رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ
آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ بگوید سبحان اللہ

الْعَظِيْمِ وَبِحَمْدِهٖ غُرِسَتْ لَهٗ نَخْلَةٌ فِي الْجَنَّةِ رَوَاهُ

العظیم وبحمدہ نشاندہ شود برائے وے درخت خرما در بہشت روایت کرد آنرا

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ الزُّبَيْرِ رضی اللہ عنہ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

الترمذی و روایت است از زبیر رضی اللہ عنہ گفت فرمود آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ صَبَاحٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيْهِ إِلَّا

اللہ علیہ وسلم نیست ہیچ صباحے کہ صبح می کنند در وے بندگان مگر آنکہ

مُنَادٍ يُنَادِيْ سَبِّحُوا الْمَلِكَ الْقُدُّوْسَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

آواز کنندہ یعنی فرشتہ آواز میکند تسبیح و تنزیہ کنید خدا را کہ پادشاہ الملک پاک از جمیع نقائص است و بگوئید سبحان الملک

وَعَنْ أَبِيْ سَعِيْدِنِ الْخُدْرِيِّ رضی اللہ عنہ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

و روایت است از ابی سعید الخدری رضی اللہ عنہ گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مُوْسٰى يَا رَبِّ عَلِّمْنِيْ شَيْئًا

صلی اللہ علیہ وسلم گفت موسے علیہ السلام اے پروردگار من بیاموز مرا چیزے

أَذْكُرُكَ بِهٖ أَوْ أَدْعُوْكَ فَقَالَ يَا مُوْسٰى قُلْ لَا إِلٰهَ

کہ ذکر کنم ترا بدان چیز یا بخوانم ترا با آن چیز شک راوی است پس فرمود حق تعالی اے موسے بگو لا الہ

إِلَّا اللّٰهُ فَقَالَ يَا رَبِّ كُلُّ عِبَادِكَ يَقُوْلُ هٰذَا إِنَّمَا أُرِيْدُ

الا اللہ پس گفت موسے اے پروردگار من ہر بندہ تو میگوید این را نمی خواہم من

شَيْئًا تَخُصُّنِيْ بِهٖ قَالَ يَا مُوْسٰى لَوْ أَنَّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعَ

مگر چیزے را مخصوص و ممتاز گردانی تو مرا بدان چیز گفت حق تعالی اے موسے اگر ثابت شود کہ ہفت آسمان

وَعَامِرَهُنَّ غَيْرِيْ وَالْأَرَضِيْنَ السَّبْعَ وُضِعْنَ فِيْ كِفَّةٍ

و آباد دارندگان آنہا جز من یعنے عام اہل آسمان و ہفت زمین نہادہ شوند در پلہ

وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ فِيْ كِفَّةٍ لَمَالَتْ بِهِنَّ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ

و نہادہ شود لا الہ الا اللہ در پلہ دیگر از ترازو ہر آئینہ میل میکند کفہ لا الہ الا اللہ در ترجیح آید روایت کرد این حدیث را

بَابُ ثَوَابِ التَّسْبِيْحِ وَالتَّحْمِيْدِ وَالتَّكْبِيْرِ وَالتَّهْلِيْلِ

باب دربیان ثواب تسبیح وتحمید وتکبیر وتہلیل

يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ الْمَلِكِ

بپاکی یاد میکند خدا یرا ہر آنچہ در آسمان ہاست و آنچہ در زمین است خدائے پادشاہ

الْقُدُّوْسِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيْمِ ۝ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيْمِ

نہایت پاک غالب باحکمت پس بپاکی یاد کن نام پروردگار بزرگ خود را

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمٰوَاتُ السَّبْعُ وَالْاَرْضُ وَمَنْ فِيْهِنَّ وَاِنْ

بپاکی یاد میکنند اورا آسمانہائے ہفتگانہ و زمین و ہر کہ درمیان اینہا است و نیست

مِّنْ شَيْءٍ اِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهٖ وَلٰكِنْ لَّا تَفْقَهُوْنَ تَسْبِيْحَهُمْ

ہیچ چیز مگر بپاکی یاد میکند باستایش او ولیکن شما فہم نمیکنید یاد کردن ایشان را

اِنَّهٗ كَانَ حَلِيْمًا غَفُوْرًا عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ

ہر آئینہ وے ہست بردبار آمرزگار روایت است از ابی ہریرہ رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاَنْ اَقُوْلَ سُبْحَانَ اللّٰهِ

فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم ہر آئینہ گفتن این چہار کلمہ را

وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ اَحَبُّ اِلَيَّ مِمَّا

دوست داشتہ شدہ تراست بسوی من از ہر

طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ

چیزیکہ برآمدہ است برو آفتاب یعنے از دنیا و ما فیہا رواہ مسلم وہم از وے روایت گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ بگوید این دو کلمہ را

وَبِحَمْدِهٖ فِيْ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ حُطَّتْ خَطَايَاهُ وَاِنْ كَانَتْ

در روزے صد بار افگندہ شود وکم کردہ شود گناہان وے اگرچہ باشد گناہان وے

۱/ ج ۲۸ ربع ۱۱

۲/ ج ۲۷ ربع ۱۲

۳/ ج ۱۵ ربع ۱۵

مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

مانند کف دریا در کثرت متفق علیه وہم از وے مرویست گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَلِمَتَانِ خَفِيْفَتَانِ عَلَى اللِّسَانِ

صلی اللہ علیہ وسلم دو کلمہ اند سبک بر زبان

ثَقِيْلَتَانِ فِي الْمِيْزَانِ حَبِيْبَتَانِ اِلَى الرَّحْمٰنِ سُبْحَانَ اللّٰهِ

گران در میزان اعمال محبوب اند بسوے رحمن و آن سبحان اللہ

وَبِحَمْدِهٖ سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيْمِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضــ

وبحمدہ سبحان اللہ العظیم است متفق علیہ و روایت است از ابی ہریرہ رضــ

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَالَ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسے کہ بگوید این کلمہ را

وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ

شَيْءٍ قَدِيْرٌ فِيْ يَوْمٍ مِائَةَ مَرَّةٍ كَانَتْ لَهٗ عَدْلَ عَشْرِ

در روزے صد بار باشد مر او را برابر ثواب دہ بردہ

رِقَابٍ وَكُتِبَتْ لَهٗ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَمُحِيَتْ عَنْهُ مِائَةُ سَيِّئَةٍ

کہ آزاد کردہ باشد و نوشتہ شود برائے وے صد نیکی و محو کردہ شود از وے صد بدی

وَكَانَتْ لَهٗ حِرْزًا مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهٗ ذٰلِكَ حَتّٰى يُمْسِيَ

و باشد این کلمات مر او را پناہ از شیطان و شر وے در آن روز کہ گفتہ است تا آنکہ شبانگاہ کند

وَلَمْ يَأْتِ اَحَدٌ بِاَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهٖ اِلَّا رَجُلٌ عَمِلَ اَكْثَرَ

و نیارد ہیچ یکے عمل فاضلتر از آنچہ آوردہ است او مگر مردے کہ عمل کرد بیشتر

مِنْهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ رضــ عَنْ اَبِيْهِ

از آنچہ کہ او کردہ است متفق علیہ و روایت است از عمرو بن شعیب رضــ از پدر خود

عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَبَّحَ

واو از جد عمرو گفت عمرو فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ بپاکی یاد کند

اللّٰهَ مِائَةً بِالْغَدَاةِ وَمِائَةً بِالْعَشِيِّ كَانَ كَمَنْ حَجَّ مِائَةَ

خدا را وبگوید سبحان اللہ صد بار در صبح و صد بار در شبانگاہ باشد ہمچو کسیکہ حج گذاردہ است صد

حَجَّةٍ وَمَنْ حَمِدَ اللّٰهَ مِائَةً بِالْغَدَاةِ وَمِائَةً بِالْعَشِيِّ

حج وکسیکہ حمد گوید خدا را وبگوید الحمد للہ صد بار در بامداد و صد بار در شبانگاہ

كَانَ كَمَنْ حَمَلَ عَلَى مِائَةِ فَرَسٍ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ وَمَنْ هَلَّلَ

باشد ہمچو کسے کہ سوار کردہ است مردم را بر صد اسپ در راہ خدا وکسیکہ تہلیل کند وبگوید لا الہ الا اللہ

اللّٰهَ مِائَةً بِالْغَدَاةِ وَمِائَةً بِالْعَشِيِّ كَانَ كَمَنْ اَعْتَقَ

صد بار در بامداد و صد بار در شبانگاہ باشد ہمچو کسے کہ آزاد کردہ باشد

مِائَةَ رَقَبَةٍ مِّنْ وُّلْدِ اِسْمٰعِيْلَ وَمَنْ كَبَّرَ اللّٰهَ مِائَةً

صد بردہ را از اولاد اسمعیل وکسیکہ بہ بزرگی یاد کند خدا را وبگوید اللہ اکبر صد بار

بِالْغَدَاةِ وَمِائَةً بِالْعَشِيِّ لَمْ يَأْتِ فِيْ ذٰلِكَ الْيَوْمِ

در بامداد و صد بار در شبانگاہ نیارد درین روز ہیچ یکے عمل

اَحَدٌ بِاَكْثَرَ مِمَّا اَتٰى بِهٖ اِلَّا مَنْ قَالَ مِثْلَ ذٰلِكَ اَوْ

بیشتر از آنچہ آوردہ است آنکس آن را مگر کسیکہ گفتہ است مثل آن یا

زَادَ عَلٰى مَا قَالَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ يُسَيْرَةَ

زیادہ کردہ است بر آنچہ کہ او گفتہ است رواہ الترمذی در روایت است از یسیرہ بنت یاسر رض

وَكَانَتْ مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ قَالَتْ قَالَ لَنَا رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

و بود از کسانیکہ ہجرت کردہ بودند گفت فرمود ما را آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكُنَّ بِالتَّسْبِيْحِ وَالتَّهْلِيْلِ وَالتَّقْدِيْسِ

اللہ علیہ وسلم بر شما باد اے جماعت زنان کہ یاد کنید خدا را بتنزاہت وپاکی بگفتن سبوح قدوس ربنا ورب الملائکۃ والروح

وَاعْقِدْنَ بِالْأَنَامِلِ فَإِنَّهُنَّ مَسْئُولَاتٌ مُسْتَنْطَقَاتٌ

وعقد کنید و گره بندید بسر انگشتان زیرا که بدرستیکه انامل و اصابع پرسیده میشوند بروز قیامت طلب نطق کرده شده گویا

وَلَا تَغْفُلْنَ فَتُنْسَيْنَ الرَّحْمَةَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ

و غافل مباشید اے زنان از ذکر خدا پس فراموش کرده شوید و محروم گردانیده شوید از رحمت رواه الترمذی و ابوداود

وَعَنْ أَنَسٍ رض أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از انس رض بدرستیکه آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

مَرَّ عَلٰى شَجَرَةٍ يَابِسَةِ الْوَرَقِ فَضَرَبَهَا بِعَصَاهُ

گذشت بر درخت را خشک برگها پس زد آن درخت را بچوبے که در دست آنحضرت بود

فَتَنَاثَرَ الْوَرَقُ فَقَالَ إِنَّ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسُبْحَانَ اللّٰهِ

پس افتادند برگها پس گفت آنحضرت که این کلمات

وَلَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ أَكْبَرُ تُسَاقِطُ ذُنُوبَ الْعَبْدِ كَمَا

می افگند گناهان بنده را چنانکه

يَتَسَاقَطُ وَرَقُ هٰذِهِ الشَّجَرَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

میریزد برگهاے این درخت رواه الترمذی

وَعَنْ مَكْحُولٍ رض عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ لِي رَسُولُ اللّٰهِ

و روایت است از مکحول رض از ابی هریره رض گفت ابوهریره فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثِرْ مِنْ قَوْلِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ

صلی اللہ علیہ وسلم مرا که بسیار گو لاحول و لا قوة

إِلَّا بِاللّٰهِ فَإِنَّهَا مِنْ كَنْزِ الْجَنَّةِ قَالَ مَكْحُولٌ فَمَنْ قَالَ لَا حَوْلَ

الا بالله پس زیرا که آن کلمات از گنج بهشت است گفت مکحول پس کسیکه گوید لاحول

وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللّٰهِ وَلَا مَنْجَأَ مِنَ اللّٰهِ إِلَّا إِلَيْهِ كَشَفَ اللّٰهُ عَنْهُ

و لا قوة الا بالله و نیست رستگاری از خدا مگر بسوے او تعالی می گشاید خدا تعالی از وے

سَبْعِيْنَ بَابًا مِنَ الضَّرَرِ أَدْنَاهَا الْفَقْرُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

بهفتاد دربا از ضرر که ادنائے آنها فقر است رواه الترمذی

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

وروایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللهِ دَوَاءٌ مِنْ تِسْعَةٍ وَتِسْعِيْنَ

وسلم که این کلمات دوا است از نود و نه

دَاءً أَيْسَرُهَا الْهَمُّ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي دَعْوَاتِ الْكَبِيْرِ

درد آسان ترین آن درد ہا اندوه است رواه البیهقی در دعوات الکبیر

كِتَابُ الْحَجِّ

کتاب دربیان حج

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلّٰهِ اَلْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُوْمَاتٌ

وتمام کنید حج وعمره را برائے خدا حج موقت است بماه ہای دانسته شده

فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ

پس ہرکه لازم کرد بر خود درین ماه حج را یعنے احرام بست پس مخالطت زنان جائز نیست

فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللهُ وَتَزَوَّدُوْا فَإِنَّ

در حج و ہرچه میکنید از نیکی میداند او را خدا تعالی و توشه ہمراه گیرید ہرآئینه

خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوٰى وَاتَّقُوْنِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ وَلِلّٰهِ

بهترین فواید توشه پرہیزگاری است و بترسید از من اے خداوندان خرد و حق خدا است

عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيْلًا

بر مردان حج خانه کعبه ہرکه توانائی دارد بر رفتن بسوئے آن از جهت اسباب راه

وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِيْنَ ه

و ہرکه کافر شود پس ہرآئینه خدا بے نیاز است از عالمیان

وَعَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ سُئِلَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ودروایت است از ابی ہریرہ رض گفت پرسیدہ شد آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيُّ الْعَمَلِ اَفْضَلُ قَالَ اِيْمَانٌ بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهٖ

علیہ وسلم کہ کدام کار افزون تر است در ثواب فرمود آنحضرت فاضل ترین اعمال ایمان بخدا و رسول

قِيْلَ ثُمَّ مَاذَا قَالَ الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ قِيْلَ ثُمَّ مَاذَا

گفتہ شد پس ترکدام عمل بہتر است فرمود آنحضرت کارزار کردن در راہ خدا است گفتہ شد پستر کدام

قَالَ حَجٌّ مَبْرُوْرٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

فرمود آنحضرت حج مقبول ودروایت است از وے گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَجَّ لِلّٰهِ فَلَمْ يَرْفُثْ وَلَمْ يَفْسُقْ رَجَعَ

علیہ وسلم کسیکہ حج کند برائے خدا نہ برائے ریا وسمعہ پس رفث نکند وفسق نورزد باز گردد

كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ اُمُّهٗ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ

پاک از گناہان ہمچو پاک بودن او در روزی کہ زائیدہ است او را مادر او وہم ازوی مرویست گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْعُمْرَةُ اِلَى الْعُمْرَةِ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم عمرہ تا عمرہ دیگر

كَفَّارَةٌ لِّمَا بَيْنَهُمَا وَالْحَجُّ الْمَبْرُوْرُ لَيْسَ لَهٗ جَزَاءٌ اِلَّا

کفارتست مرگناہان راکہ واقع شوند میان آن دو عمرہ وحج مقبول نیست مراو را جزا مگر

الْجَنَّةُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ

بہشت متفق علیہ ودروایت است از ابن عباس رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ عُمْرَةً فِيْ رَمَضَانَ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ بدرستیکہ عمرہ کردن در رمضان

تَعْدِلُ حَجَّةً مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَلِيٍّ رض قَالَ قَالَ

برابر حج گذاردن است متفق علیہ ودروایت است از علی رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَلَكَ زَادًا وَّرَاحِلَةً

آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه مالک باشد توشهٔ راه واهل وعیال وسواری را

تُبَلِّغُهٗ اِلٰى بَيْتِ اللّٰهِ وَلَمْ يَحُجَّ فَلَا عَلَيْهِ اَنْ يَّمُوْتَ يَهُوْدِيًّا

که برساند او را تا خانهٔ خدا وحج نکرد پس نیست تفاوت بروے که بمیرد کافر بردین یهود یا

اَوْ نَصْرَانِيًّا وَذٰلِكَ اَنَّ اللّٰهَ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى يَقُوْلُ وَلِلّٰهِ

بردین نصارے واین وعید بجهت آنست که خداے تبارک وتعالی میگوید وحق است مر خدا را

عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا رَوَاهُ

بر مردم قصد خانهٔ کعبه بر هر که میتواند راه رفتن بسوے وے رواه

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

الترمذی و روایت است از ابن عباس رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا صَرُوْرَةَ فِي الْاِسْلَامِ رَوَاهُ

صلی الله علیه وسلم نمی باید مسلمان را که ترک حج وترک تزوج کند رواه

اَبُوْدَاؤُدَ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ابوداود وهم از وے مرویست گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَرَادَ الْحَجَّ فَلْيُعَجِّلْ رَوَاهُ اَبُوْدَاؤُدَ وَالدَّارِمِيُّ

علیه وسلم کسیکه خواهد حج را و قادر باشد بر ادا پس باید که شتابی کند وفرصت غنیمت داند

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابن مسعود رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَابِعُوْا بَيْنَ الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ فَاِنَّهُمَا يَنْفِيَانِ

علیه وسلم متابعت کنید میان حج وعمره یعنی بکنید هر یکے را بعد از دیگرے پس بدرستیکه حج وعمره دور میکنند

الْفَقْرَ وَالذُّنُوْبَ كَمَا يَنْفِي الْكِيْرُ خَبَثَ الْحَدِيْدِ وَالذَّهَبِ

فقر را وگناهان را چنانکه دور میکند بهتانے آهنگری ریم وچرک آهن و زر

وَالْفِضَّةِ وَلَيْسَ لِلْحَجَّةِ الْمَبْرُوْرَةِ ثَوَابٌ اِلَّا الْجَنَّةُ رَوَاهُ
وسیم را ونیت مر حج مبرور را ثواب مگر بہشت رواه

التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ كَانَ اَهْلُ
الترمذی والنسائی و روایت است از ابن عباس رضـ گفت ابن عباس بودند اہل

الْيَمَنِ يَحُجُّوْنَ فَلَا يَتَزَوَّدُوْنَ وَيَقُوْلُوْنَ نَحْنُ الْمُتَوَكِّلُوْنَ
یمن می برآمدند حج پس توشہ نمی برداشتند و می گفتند ما متوکلانیم

فَاِذَا قَدِمُوْا مَكَّةَ سَأَلُوا النَّاسَ فَاَنْزَلَ اللّٰهُ سُبْحَانَهٗ
پس وقتیکہ می آمدند بمکہ معظمہ سوال میکردند از مردم پس وحی فرستاد خدا تعالیٰ این آیت را

وَتَزَوَّدُوْا فَاِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوٰى رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ
یعنی توشہ بردارید و پرہیز کنید از سوال زیرا کہ تقوے بہترین توشہ است رواه البخاری

وَعَنْ عَائِشَةَ رضـ قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ عَلَى النِّسَاءِ
و روایت است از عایشہ رضـ گفتم اے پیغمبر خدا آیا بر زنان

جِهَادٌ قَالَ نَعَمْ عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لَا قِتَالَ فِيْهِ الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ
جہاد است گفت آنحضرت آرے بر زنان جہاد است کہ نیست قتال در وے وآن حج و عمرہ است

رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رضـ قَالَ قَالَ
رواه ابن ماجہ و روایت است از ابی امامہ رضـ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَّمْ يَمْنَعْهُ مِنَ الْحَجِّ
آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ باز ندارد اورا از حج

حَاجَةٌ ظَاهِرَةٌ اَوْ سُلْطَانٌ جَائِرٌ اَوْ مَرَضٌ حَابِسٌ فَمَاتَ
حاجتی ظاہر کہ عدم زاد و راحلہ است یا فرمان ستمگر پادشاہ یا بیماری باز دارندہ یعنی نتواند پس بمیرد

وَلَمْ يَحُجَّ فَلْيَمُتْ اِنْ شَاءَ يَهُوْدِيًّا وَاِنْ شَاءَ نَصْرَانِيًّا
و حج نکرد پس گو بمیرد آنکس اگر خواہد یہودی و اگر خواہد نصرانی

رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى

روا ه الدارمی و روایت از ابی ہریرہ رض از آنحضرت صلے

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهُ قَالَ الْحَاجُّ وَالْعُمَّارُ وَفْدُ اللهِ

اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ آنحضرت فرمود کہ حج کنندگان و عمرہ برآرندگان قدوم آرندگانند ورسیدگان

اِنْ دَعَوْهُ اَجَابَهُمْ وَاِنِ اسْتَغْفَرُوْهُ غَفَرَ لَهُمْ رَوَاهُ

اگر دعا میکنند خدا را اجابت میکند ایشان را و اگر طلب آمرزش کنند او را آمرزد ایشان را روایت

ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ

ابن ماجہ وہم از وے مرویست کہ گفت ابوہریرہ رض شنیدم آنحضرت را صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ وَفْدُ اللهِ ثَلٰثَةٌ اَلْغَازِيْ وَالْحَاجُّ

علیہ وسلم کہ میگفت وفد خدا سہ است یکے غازی دوم حج کنندہ

وَالْمُعْتَمِرُ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ

سوم عمرہ بجاآرندہ روا ہ النسائی و البیہقی در شعب الایمان

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

و روایت از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اِذَا لَقِيْتَ الْحَاجَّ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ وَصَافِحْهُ وَمُرْهُ

وسلم چون بہ بینی حاج را پس سلام کن بروے و دست وے را بگیر و بفرما او را

اَنْ يَّسْتَغْفِرَ لَكَ قَبْلَ اَنْ يَّدْخُلَ بَيْتَهُ فَاِنَّهُ مَغْفُوْرٌ لَهُ

کہ طلب آمرزش کند برا ے تو پیش از آنکہ در آید خانہ خود را زیرا کہ وے آمرزیدہ شدہ است ہم او را

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

رواہ احمد و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ خَرَجَ حَاجًّا اَوْ مُعْتَمِرًا اَوْ غَازِيًا

صلے اللہ علیہ وسلم کسے کہ برآید بحج یا بعمرہ یا بغزا

ثُمَّ مَاتَ فِي طَرِيقِهٖ كَتَبَ اللّٰهُ لَهٗ اَجْرَ الْغَازِي وَالْحَاجِّ

پس بمرد در راه آن می نویسد خدایتعالیٰ مر او را اجر غزا کننده و حج گذارنده

وَالْمُعْتَمِرِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ سَهْلِ

و عمره برآرنده رواه البیهقی در شعب الایمان و روایت است از سهل

ابْنِ سَعْدٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ

بن سعد ساعدی گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نیست ہیچ

مُسْلِمٍ يُلَبِّيْ اِلَّا لَبّٰى مَنْ عَنْ يَّمِيْنِهٖ وَشِمَالِهٖ مِنْ حَجَرٍ اَوْ

مسلمانے کہ تلبیہ میکند مگر آنکہ تلبیہ میکند کسیکہ از جانب دست راست اوست و دست چپ او از سنگ یا

شَجَرٍ اَوْ مَدَرٍ حَتّٰى تَنْقَطِعَ الْاَرْضُ مِنْ هٰهُنَا وَهٰهُنَا رَوَاهُ

درخت یا کلوخ تا آنکہ منتہی میگردد زمین از اینجا و از اینجا عبارتست از منتہاے ارض رواه

التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ اِنَّ

الترمذی و ابن ماجہ و روایت است از عائشہ رض گفت عائشہ بدرستیکہ

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ يَّوْمٍ اَكْثَرَ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفت نیست ہیچ روزے بیشتر

مِنْ اَنْ يُّعْتِقَ اللّٰهُ فِيْهِ عَبْدًا مِّنَ النَّارِ مِنْ يَّوْمِ عَرَفَةَ

از آزاد کردن خدایتعالیٰ در آن روز بندہ را از آتش دوزخ از روز عرفہ

وَاِنَّهٗ لَيَدْنُوْ ثُمَّ يُبَاهِيْ بِهِمُ الْمَلٰٓئِكَةَ فَيَقُوْلُ مَا اَرَادَ

و بدرستیکہ وی تعالیٰ نزدیک میشود برحمت و مغفرت پس مفاخرت میکند بہ بندگان کہ حاضر اند بموقف ملائکہ را پس میگوید ملائکہ

هٰٓؤُلَآءِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ

این بندگان من رواه مسلم و روایت است از عمرو بن شعیب از

اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

پدر خود و او از جد عمرو بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفت

ع: یعنی پس بمرد در غزو و حج ثواب غزا و حج یابد کہ در نیت بود ۱۲

ع: تا ملائکہ اعتراف کنند بفضل بنی آدم و پشیمان شوند از آنکہ گفتہ بودند کہ بنی آدم فساد کنند و خون ریزند ۱۲

خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ وَخَيْرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّوْنَ

بهترین دعاها دعاے روز عرفه است و بهترین دعاے و ذکرے که گفتم من و پیغمبران

مِنْ قَبْلِي لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ

که پیش از من بوده اند اینست که از لا اله الا الله تا قدیر

وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

رواه الترمذی

وَعَنْ طَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللّٰهِ بْنِ كَرِيْزٍ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

و روایت است از طلحه بن عبید الله ابن کریز بدرستیکه آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا رُؤِيَ الشَّيْطَانُ يَوْمًا هُوَ

صلے الله علیه وسلم گفت آنحضرت دیده نشد شیطان در هیچ روزے که وے

فِيْهِ أَصْغَرُ وَلَا أَدْحَرُ وَلَا أَحْقَرُ وَلَا أَغْيَظُ مِنْهُ فِي

در آن روز خرد تر باشد و نه دور تر و نه خوار تر و نه خشم و غصه خورنده تر از خودش که در

يَوْمِ عَرَفَةَ وَمَا ذَاكَ إِلَّا لِمَا يَرٰى مِنْ تَنَزُّلِ الرَّحْمَةِ

روز عرفه باشد و نیست آن راندگی و خواری مگر از جهت چیزیکه بیند از فرود آمدن رحمت بجلیه

وَتَجَاوُزِ اللّٰهِ عَنِ الذُّنُوْبِ الْعِظَامِ إِلَّا مَا أُرِيَ يَوْمَ بَدْرٍ

و درگذشتن خدایتعالے از گناهان بزرگ مگر آنچه دیده شد از خواری شیطان روز بدر

فَإِنَّهُ قَدْ رَأٰى جِبْرِئِيْلَ يَزَعُ الْمَلٰئِكَةَ رَوَاهُ مَالِكٌ مُرْسَلًا

پس بدرستیکه شیطان بتحقیق دید جبرئیل علیه السلام روز بدر که ترتیب میدهد ملائکه را و صف ها راست میکند برای جنگ

وَفِي شَرْحِ السُّنَّةِ بِلَفْظِ الْمَصَابِيْحِ وَعَنْ جَابِرٍ رضی اللہ عنہ

و در شرح السنه بلفظے که در مصابیح است و روایت است از جابر رضی الله عنه

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا كَانَ

گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم چون می باشد

يوم عرفة إن الله ينزل إلى السماء الدنيا فيباهي بهم

روز عرفه بدرستيكه خداى تعالى فرود مى آيد بآسمانيكه پايان تراست پس مفاخرت ميكند بايشان

الملائكة فيقول انظروا إلى عبادي أتوني شعثا غبرا

فرشتگان را پس ميگويد حق سبحانه بنگريد بسوى بندگان من كه آمده اند بدرگاه حرمت من ژوليده موى

ضاحين من كل فج عميق أشهدكم أني قد غفرت

فرياد كننده به تلبيه از براه كشاده و دور گواه ميگيرم شمارا اينكه بدرستيكه آمرزيدم

لهم فيقول الملائكة يا رب فلان كان يرهق وفلان

ايشان را پس ميگويند فرشتگان اے پروردگار فلان كس از ميان اين حاضران مى بود كه نسبت بريق كرده شد

وفلانة قال يقول الله عز وجل قد غفرت لهم

وفلان مرد وفلان زن چنين وچنان اند گفت آنحضرت ميگويد خدا عز وجل تحقيق آمرزيدم مرايشان را

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم فما من يوم أكثر

گفت آنحضرت صلى الله عليه وسلم پس نيست روزے كه بيشتر

عتيقا من النار من يوم عرفة رواه في شرح السنة

آزاد شده در وے از آتش دوزخ از روز عرفه روايت كرد اين حديث را در شرح سنة

وعن عباس بن مرداس رضه أن رسول الله صلى الله

وروايت است از عباس ابن مرداس رضه بدرستيكه آنحضرت صلى الله

عليه وسلم دعا لأمته عشية عرفة بالمغفرة فأجيب

عليه وسلم دعا كرد مرامت خود را در شبانگاه روز عرفه بآمرزيدن گناهان پس اجابت كرده

إني قد غفرت لهم ما خلا المظالم فإني آخذ للمظلوم

كه بدرستيكه من بتحقيق آمرزيدم مرايشان را همه گناهان را جز مظالم كه مراد بآن حقوق عباد است پس بدرستيكه من

منه قال أي رب إن شئت أعطيت المظلوم من الجنة

انشاء گفت آنحضرت اے رب من اگر خواهى بدهى مظلوم را از نعيم بهشت

۲ بستانده ام البته از براے مظلوم حق او را

وَغَفَرْتَ لِلظَّالِمِ فَلَمْ يُجَبْ عَشِيَّتَهُ فَلَمَّا أَصْبَحَ بِالْمُزْدَلِفَةِ

و بیامرزی مر ظالم را پس اجابت کرده نشد آنحضرت دعای کرده در آن شبانگاه پس هنگامیکه صبح کرد آنحضرت بمزدلفه

أَعَادَ الدُّعَاءَ فَأُجِيبَ إِلَى مَا سَأَلَ قَالَ فَضَحِكَ رَسُولُ اللهِ

باز کرد دعا را پس اجابت کرده شد آنحضرت مر چیزی را که سوال کرد گفت راوی پس خنده کرد آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ تَبَسَّمَ فَقَالَ لَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ

صلے اللہ علیہ وسلم یا گفت راوی بجای ضحک تبسم پس گفتند مر آنحضرت را ابو بکر رض و عمر رض

بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي إِنَّ هَذِهِ لَسَاعَةٌ مَا كُنْتَ تَضْحَكُ فِيهَا

پدر و مادر ما فدای تو باد بدرستیکه این ساعتے است که نبودی تو که خنده میکردی در وے

فَمَا الَّذِي أَضْحَكَكَ أَضْحَكَ اللهُ سِنَّكَ قَالَ إِنَّ عَدُوَّ

پس چه چیز خندانید همیشه خنداند خدایتعالے دندان ترا گفت آنحضرت بدرستیکه دشمن

اللهِ إِبْلِيسَ لَمَّا عَلِمَ أَنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدِ اسْتَجَابَ دُعَائِي

خدا که ابلیس است هنگامی که دانست که خدایتعالے بتحقیق اجابت کرد دعاے مرا

وَغَفَرَ لِأُمَّتِي أَخَذَ التُّرَابَ فَجَعَلَ يَحْثُوهُ عَلَى رَأْسِهِ

و بیامرزید مر امت مرا گرفت خاک پس گشت که می انداخت بهر دو دست خاک بر سر خود

وَيَدْعُو بِالْوَيْلِ وَالثُّبُورِ فَأَضْحَكَنِي مَا رَأَيْتُ مِنْ جَزَعِهِ

و دعا میکرد بویل و ثبور پس در خنده در آورد مرا چیزیکه دیدم من از بیصبری و ناله و فریاد وے

رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَرَوَى الْبَيْهَقِيُّ فِي كِتَابِ الْبَعْثِ وَالنُّشُورِ نَحْوَهُ

رواه ابن ماجه و روایت کرد بیهقی در کتاب بعث و نشور مانند این حدیث

بَابُ فَضَائِلِ مَكَّةَ زَادَهَا اللهُ تَعَالَى شَرَفًا

باب فضائل مکہ معظمہ زادہا اللہ شرفا

إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى

بدرستیکه اول خانه که مقرر کرده شد برای مردمان آنست که در مکه است برکت داده شده و هدایت

لِّلْعٰلَمِيْنَ ه فِيْهِ اٰيٰتٌۢ بَيِّنٰتٌ مَّقَامُ اِبْرٰهِيْمَ ه وَمَنْ

مرمردمان را در آن خانه نشانهای روشن است از آن جمله جای ایستادن ابراہیم؊ است و ہرکہ

دَخَلَهٗ كَانَ اٰمِنًا عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍؓ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

درآید آن جا امین بود و روایت است از ابن عباس رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِمَكَّةَ مَا اَطْيَبَكِ مِنْ بَلَدٍ وَّاَحَبَّكِ

صلی اللہ علیہ وسلم مرمکہ معظمہ را کہ چہ عجب شہرے تو و دوست داشتہ شدۂ تو

اِلَيَّ وَلَوْ لَاۤ اَنَّ قَوْمِيْۤ اَخْرَجُوْنِيْ مِنْكِ مَا سَكَنْتُ

بسوئے من اگر نمی بود اینکہ قوم من بیرون کردند از سکونت تو نمی کردم سکونت

غَيْرَكِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَدِيِّ

بجز تو رواہ الترمذی و روایت است از عبداللہ ابن عدی

ابْنِ حَمْرَاءَ قَالَ رَاَيْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن حمراء گفت دیدم آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم

وَاقِفًا عَلَى الْحَزْوَرَةِ فَقَالَ وَاللّٰهِ اِنَّكِ لَخَيْرُ اَرْضِ اللّٰهِ

ایستادہ بر حزورہ پس فرمود آنحضرت؊ خطاب بمکہ معظمہ کردہ بدرستی تو بہترین زمین خدائی

وَاَحَبُّ اَرْضِ اللّٰهِ اِلَى اللّٰهِ وَلَوْ لَاۤ اَنِّيْۤ اُخْرِجْتُ مِنْكِ

و محبوب ترین زمین خدائی نزد خدا و اگر نمی بود اینکہ بیرون آوردہ شدم من از تو

مَا خَرَجْتُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَيَّاشِ

بیرون نمی آمدم رواہ الترمذی و ابن ماجہ و روایت است از عیاش

ابْنِ اَبِيْ رَبِيْعَةَ الْمَخْزُوْمِيِّ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ابن ابی ربیعۃ المخزومی گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَزَالُ هٰذِهِ الْاُمَّةُ بِخَيْرٍ مَا عَظَّمُوْا هٰذِهِ

علیہ وسلم ہمیشہ باشد این امت بخیر و سلامت در دین و دنیا تا وقتیکہ تعظیم کنند این

الْحُرْمَةَ حَقَّ تَعْظِيمِهَا فَإِذَا ضَيَّعُوا ذٰلِكَ هَلَكُوا رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

حرمت را یعنے حرمت مکہ را حق تعظیم وے پس چون ضایع کنند آن حرمت را ہلاک شوند رواہ ابن ماجہ

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابن عباس رضا گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

نَزَلَ الْحَجَرُ الْأَسْوَدُ مِنَ الْجَنَّةِ وَهُوَ أَشَدُّ بَيَاضًا مِنَ اللَّبَنِ

فرو آمدہ است حجر اسود از بہشت و وے دران حال زیادہ تر بود در سفیدی از شیر

فَسَوَّدَتْهُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْهُ

پس سیاہ گردانید او را گناہان اولاد آدم رواہ احمد و الترمذی وہم از وے مرویست

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْحَجَرِ وَاللّٰهِ لَيَبْعَثَنَّهُ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم در شان حجر اسود بخدا سوگند ہر آئینہ برانگیزد حجر اسود را

اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَهُ عَيْنَانِ يُبْصِرُ بِهِمَا وَلِسَانٌ يَنْطِقُ بِهِ

خدایتعالی روز قیامت در حالیکہ مر او را دو چشم باشد کہ بیند بآن دو چشم و زبانے باشد کہ سخن گوید

يَشْهَدُ عَلٰى مَنِ اسْتَلَمَهُ بِحَقٍّ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

گواہی دہد بر کسے کہ بوسہ داد او را بحق یعنے بایمان رواہ الترمذی و ابن ماجہ

وَالدَّارِمِيُّ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى

والدارمی و روایت است از ابن عمر رضا گفت شنیدم آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ الرُّكْنَ وَالْمَقَامَ يَاقُوتَتَانِ مِنْ

اللہ علیہ وسلم را کہ میفرمود بدرستیکہ رکن و مقام ابراہیم ہر دو یاقوت اند از

يَاقُوتِ الْجَنَّةِ طَمَسَ اللّٰهُ نُورَهُمَا وَلَوْ لَمْ يَطْمِسْ نُورَهُمَا

جنس یاقوت بہشت ناپدید کردہ است خدایتعالی نور آن ہر دو را و اگر ناپدید نمی کرد نور ہر دو را

لَأَضَاءَ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

ہر آئینہ روشن میشد ہر چہ میان مشرق و مغرب است رواہ الترمذی

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی ہریرہ رض بدرستیکہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

قَالَ وُكِّلَ بِهِ سَبْعُونَ مَلَكًا يَعْنِي الرُّكْنَ الْيَمَانِيَ فَمَنْ قَالَ

فرمود موکل گردانیده شده اند بوی ہفتاد فرشتہ یعنے برکن یمانی پس کسیکہ بگوید

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ رَبَّنَا آتِنَا

از اللہم تا وقنا عذاب النار

فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ قَالُوا آمِينَ

میگویند آن فرشتگان آمین

رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

بَابُ فَضَائِلِ الْمَدِينَةِ زَادَهَا اللّٰهُ تَعَالَى كَرَامَةً

روایت کرد ابن ماجہ

این باب در فضائل مدینہ است زیاده گرداند خدا تعالے بزرگی آنرا

عَنْ سَعْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از سعد بن وقاص رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

إِنِّي أُحَرِّمُ مَا بَيْنَ لَابَتَيِ الْمَدِينَةِ أَنْ يُقْطَعَ عِضَاهُهَا أَوْ يُقْتَلَ

بدرستیکہ من حرام میگردانیدم میان ہر دو لابہ مدینہ کہ بریده شود درختان آن و کشتہ شوند

صَيْدُهَا وَقَالَ الْمَدِينَةُ خَيْرٌ لَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ لَا يَدَعُهَا

شکار آن و فرمود آنحضرت کہ مدینہ بہتر است ایشان را اگر دانند ترک مدینہ را

أَحَدٌ رَغْبَةً عَنْهَا إِلَّا أَبْدَلَ اللّٰهُ فِيهَا مَنْ هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ

کسے از روے انکار مگر بدل میکند بجاے او خدا تعالے کسے را کہ بہتر است از وے

وَلَا يَثْبُتُ أَحَدٌ عَلَى لَأْوَائِهَا وَجَهْدِهَا إِلَّا كُنْتُ لَهُ شَفِيعًا

و برجا نماند ہیچ یکے و صبر نمی کند بسختی و گرسنگی محنت مدینہ مگر آنکہ باشم مر او را شفاعت کننده

أَوْ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

و گواہی دہنده روز قیامت روایت کرد مسلم و روایت است از ابی ہریره رض

اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَصْبِرُ عَلٰى

که گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم صبر نمی کند بر

لَأْوَاءِ الْمَدِيْنَةِ وَشِدَّتِهَا أَحَدٌ مِّنْ أُمَّتِيْ إِلَّا كُنْتُ لَهُ شَفِيْعًا

سختی و محنت مدینه هیچ یکے از امت من مگر اینکه میباشم اورا شفیع

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رض فِيْ

روز قیامت رواه مسلم وروایت است از عبدالله بن عمر رض در

رُؤْيَا النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَدِيْنَةِ رَأَيْتُ امْرَأَةً

خواب دیدن آنحضرت صلی الله علیه وسلم درشان مدینه دیدم زنے را

سَوْدَاءَ ثَائِرَةَ الرَّأْسِ خَرَجَتْ مِنَ الْمَدِيْنَةِ حَتّٰى نَزَلَتْ

سیاه ژولیده موے بیرون آمد آن زن از مدینه تا آنکه فرود آمد

مَهْيَعَةَ فَتَأَوَّلْتُهَا أَنَّ وَبَاءَ الْمَدِيْنَةِ نُقِلَ إِلٰى مَهْيَعَةَ

موضعے را که نام او مهیعه است گفت آنحضرت پس تعبیر کردم آن زن را که تپ و بیماری مدینه برده شد

وَهِيَ الْجُحْفَةُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ جَابِرِ بْنِ

وآن موضع جحفه است رواه بخاری وروایت است از جابر بن

سَمُرَةَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ

سمره رض گفت شنیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که میگفت

إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى سَمَّى الْمَدِيْنَةَ طَابَةَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

بدرستیکه خدای تعالی نام کرده است مدینه را طابه بزبان حبیب خود رواه مسلم وروایت است از

أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

أُمِرْتُ بِقَرْيَةٍ تَأْكُلُ الْقُرٰى يَقُوْلُوْنَ يَثْرِبُ وَهِيَ الْمَدِيْنَةُ

امر کرده شده ام بهجرت بقریه که بخورد قریه‌هاے دیگررا یعنے غالب آید قریه مدینه است میگویند یثرب آن

تنفي الناس كما ينفي الكير خبث الحديد متفق عليه

دور میکند مدینه مردم را چنانچه دور میکند کوره آهنگران پلیدی آهن را متفق علیه

وعنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

واز وے مرویست گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

على انقاب المدينة ملئكة لا يدخلها الطاعون ولا

بر راہہای مدینه فرشتگان نگاهبان اند که درنمی آید بمدینه طاعون ونه

الدجال متفق عليه وعن انس رض قال قال رسول الله

دجال متفق علیه ودروایت است از انس رض گفت فرمود پیغامبر خدا

صلى الله عليه وسلم ليس من بلد الا سيطؤه الدجال

صلی الله علیه وسلم نیست هیچ شهرے مگر آنکه درآید آنرا دجال

الا مكة والمدينة ليس نقب من انقابها الا عليه

مگر مکه معظمه ومدینه منوره نیست هیچ راہے از راہہاے مدینه مگر آنکه بروے

الملئكة صافين يحرسونها فينزل السبخة فترجف

فرشتگانند صف زده نگهبانی میکنند آن را پس نزول خواهد کرد دجال شوره زمین را پس بجنباند

المدينة باهلها ثلث رجفات فيخرج اليه كل كافر

مدینه ساکنان خودرا سه بار جنبانیدن پس بیرون خواهد آمد بسوے او هر کافر

ومنافق متفق عليه وعن سعد رض قال قال

ومنافق متفق علیه ودروایت است از سعد رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يكيد اهل المدينة

پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم بدسگالی نکند وایذا ندهد اهل مدینه را

احد الا انماع كما ينماع الملح في الماء متفق عليه

هیچ یکے مگر چنانکه میگدازد نمک در آب متفق علیه

وَعَنْ أَنَسٍ رضـ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا

وروایت است از انس رضـ که آنحضرت صلی الله علیه وسلم بود چون

قَدِمَ مِنْ سَفَرٍ فَنَظَرَ إِلَى جُدُرَاتِ الْمَدِيْنَةِ أَوْضَعَ رَاحِلَتَهٗ

قدوم می آورد از سفر پس نظر میکرد بسوے دیوارہاے مدینہ میراند شتر سوارے خود را

وَإِنْ كَانَ عَلَى دَابَّةٍ حَرَّكَهَا مِنْ حُبِّهَا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْهُ

واگر سوار می بود بر دابۂ دیگر می دوانید آن را از دوستی مدینہ رواہ بخاری وہم از انس آ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَلَعَ لَهٗ أُحُدٌ فَقَالَ هٰذَا جَبَلٌ

کہ ظاہر شد مر آنحضرت را جبل حرام پس فرمود آنحضرت کہ این کوہیست

يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهٗ اَللّٰهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيْمَ حَرَّمَ مَكَّةَ وَإِنِّيْ أُحَرِّمُ

کہ دوست میدارد مارا و دوست میداریم اورا الٰہی بدرستیکہ ابراہیم حرام گردانید مکہ را و بدرستیکہ

مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ

کہ میان دو سنگستان مدینہ است متفق علیہ وروایت است از ابن عمر رضـ گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ اسْتَطَاعَ أَنْ يَّمُوْتَ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکہ میخواہد کہ بمیرد

بِالْمَدِيْنَةِ فَلْيَمُتْ بِهَا فَإِنِّيْ أَشْفَعُ لِمَنْ يَّمُوْتُ بِهَا رَوَاهُ أَحْمَدُ

در مدینہ پس باید کہ بمیرد در مدینہ پس بدرستیکہ من شفاعت کنم آنرا کہ بمیرد در مدینہ رواہ احمد

وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

والترمذی واز ابی ہریرہ رضـ مرویست گفت فرمود پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اٰخِرُ قَرْيَةٍ مِّنْ قُرَى الْإِسْلَامِ

صلی الله علیه وسلم آخر شہرے کہ خراب شود از شہرہاے اسلام

خَرَابًا الْمَدِيْنَةُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِيْ بَكْرَةَ رضـ

نزد قیام قیامت مدینہ است رواہ الترمذی وروایت است از ابی بکرہ رضـ

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْمَدِيْنَةَ رُعْبُ
از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم درنمی آید مدینہ را ترس

الْمَسِيْحِ الدَّجَّالِ لَهَا يَوْمَئِذٍ سَبْعَةُ اَبْوَابٍ عَلٰى كُلِّ بَابٍ
مسیح دجال آنرا درآن وقت آمدن دجال ہفت در خواہد بود بر ہر در

مَلَكَانِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ اَنَسٍ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى
دو فرشتہ نگہبان نشستہ رواہ البخاری و روایت است از انس رض از آنحضرت صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اللّٰهُمَّ اجْعَلْ بِالْمَدِيْنَةِ ضِعْفَيْ مَا
اللہ علیہ وسلم کہ فرمود آنحضرت خداوندا بگردان در مدینہ دوچند از آنچہ

جَعَلْتَ بِمَكَّةَ مِنَ الْبَرَكَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ رَجُلٍ مِّنْ
گردانیدہ در مکہ از برکت متفق علیہ و روایت است از مردے از

اٰلِ الْخَطَّابِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ زَارَنِيْ
اولاد خطاب از رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود آنحضرت کسیکہ زیارت کند مرا

مُتَعَمِّدًا كَانَ فِيْ جِوَارِيْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَمَنْ سَكَنَ الْمَدِيْنَةَ
قصد آمدہ بطفیل کار دیگر باشد در ہمسائگی من در روز قیامت و کسیکہ سکونت ورزد در مدینہ

وَصَبَرَ عَلٰى بَلَائِهَا كُنْتُ لَهٗ شَهِيْدًا اَوْ شَفِيْعًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ
و صبر کند بر بلاہاے وے باشم او را گواہی دہندہ و شفاعت کنندہ روز قیامت

وَمَنْ مَاتَ فِيْ اَحَدِ الْحَرَمَيْنِ بَعَثَهُ اللهُ مِنَ الْاٰمِنِيْنَ يَوْمَ
و کسیکہ بمیرد در یکے از مکہ و یا مدینہ برانگیزاند او را خدا تعالی با گروہ بیخوفان در روز

الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ يَحْيٰى
قیامت رواہ بیہقی در شعب الایمان و روایت است از یحیی

ابْنِ سَعِيْدٍ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ
بن سعید رض بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

جالسا وقبر يحفر بالمدينة فاطلع رجل في القبر فقال بئس

نشسته بود وگورے کنده میشد در مدینه پس نظر کرد مردے در قبر پس گفت آن مرد بد

مضجع المؤمن فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم بئسما

خوابگاه مومن است گور پس فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم بد حرفے بود

قلت قال الرجل اني لم أرد هذا انما أردت القتل في

که گفتی گفت آن مرد بدرستیکه من مراد نداشتم نکوهش موت برائے مومن جز این نیست که

سبيل الله فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا مثل القتل

راه خدا اراده کردم پس فرمود آنحضرت صلى الله عليه وسلم نیست

في سبيل الله ما على الارض بقعة أحب الى أن يكون

مانند کشته شدن در راه خدا لیکن افضل است نیست بر زمین هیچ جائے محبوب تر نزد من که باشد

قبري بها منها ثلث مرات رواه مالك مرسلا وعن

قبر من در وے از مدینه سه بار فرمود رواه مالک و روایت است از

ابن عمر رض مرفوعا من حج فزار قبري بعد موتي كان

ابن عمر رض از روے مرفوع کسیکه حج کند پس زیارت کند قبر مرا بعد از مرگ من باشد

كمن زارني في حياتي رواه البيهقي في شعب الايمان

همچو کسیکه زیارت کرد وملاقات نمود مرا در زندگی من رواه البیهقی در شعب الایمان

وعن أبي هريرة رض قال قال رسول الله صلى الله عليه

و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود پیغمبر خدا صلى الله عليه

وسلم صلوة في مسجدي هذا خير من ألف صلوة فيما

وسلم یک نماز در مسجد من که اینست بهتر است از هزار نماز در

سواه الا المسجد الحرام وعن أبي سعيد الخدري رض

غیر آن مگر در مسجد حرام و از ابی سعید الخدری رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُشَدُّ الرِّحَالُ اِلَّا

گفت آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ کجاوہ ہا مبندید مگر

اِلٰى ثَلٰثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْمَسْجِدِ الْاَقْصٰى وَمَسْجِدِيْ

بسوے سہ مسجد یکے مسجد حرام دوم مسجد اقصی سوم مسجد من کہ این است

هٰذَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

متفق علیہ در روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا بَيْنَ بَيْتِيْ وَمِنْبَرِيْ رَوْضَةٌ مِّنْ رِيَاضِ

صلے اللہ علیہ وسلم کہ درمیان بیت من و منبر من روضہ از روضہ ہاے

الْجَنَّةِ وَمِنْبَرِيْ عَلٰى حَوْضِيْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَنَسِ

بہشت است و منبر من بر حوض کوثر باشد متفق علیہ و از انس بن مالک رض مرویست

ابْنِ مَالِكٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلٰوةُ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم یک نماز

الرَّجُلِ فِيْ بَيْتِهٖ بِصَلٰوةٍ وَصَلٰوتُهٗ فِيْ مَسْجِدِ الْقَبَائِلِ بِخَمْسٍ

مرد در خانہ او یک نماز است و نماز او در مسجد قبیلہ برابر

وَعِشْرِيْنَ صَلٰوةً وَصَلٰوتُهٗ فِي الْمَسْجِدِ الَّذِيْ يُجْمَعُ فِيْهِ

بست و پنج نماز است و نماز او در مسجدیکہ جمع شوند در آن بمقدار

بِخَمْسِ مِائَةِ صَلٰوةٍ وَصَلٰوتُهٗ فِي الْمَسْجِدِ الْاَقْصٰى بِخَمْسِيْنَ

پنج صد نماز است و نماز وے در مسجد اقصے ثواب پنجاہ

اَلْفَ صَلٰوةٍ وَصَلٰوتُهٗ فِيْ مَسْجِدِيْ بِخَمْسِيْنَ اَلْفَ صَلٰوةٍ

ہزار نماز دارد و نماز وے در مسجد من ثواب پنجاہ ہزار نماز دارد

وَصَلٰوتُهٗ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ بِمِائَةِ اَلْفِ صَلٰوةٍ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

و نماز وے در مسجد حرام مقابل صد ہزار نماز است رواہ ابن ماجہ

وَعَنْ عَاصِمٍ الْاَحْوَلِ قَالَ سَأَلْتُ اَنَسَ بْنَ مَالِكٍ اَحَرَّمَ

وروایت است از عاصم احول که سوال کردم از انس بن مالک آیا حرام کرد

النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِيْنَةَ قَالَ نَعَمْ حَرَامٌ حَرَّمَهَا

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم مدینہ را گفت بلے حرام کردہ است آنرا

اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ لَا يُخْتَلٰى خَلَاهَا فَمَنْ فَعَلَ ذٰلِكَ فَعَلَيْهِ

خدا و رسول او قطع کردہ نشود درخت آن پس اگر کسے کرد این را پس بر وے

لَعْنَةُ اللّٰهِ وَالْمَلٰٓئِكَةِ وَالنَّاسِ اَجْمَعِيْنَ «ش»

لعنت خدا و فرشتگان و جمیع مردمان باشد

بَابُ مَنَاقِبِ الْقُرَيْشِ وَالْعَرَبِ

باب در بیان مناقب قریش و عرب

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضـ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

روایت است از ابن عمر رضـ گفت آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

لَا يَزَالُ هٰذَا الْاَمْرُ فِيْ قُرَيْشٍ مَا بَقِيَ مِنْهُمُ اثْنَانِ مُتَّفَقٌ

ہمیشہ باشد امر خلافت در قریش تا وقتیکہ باقی باشد از ایشان دو کس متفق

عَلَيْهِ وَعَنْ مُعَاوِيَةَ رضـ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ

علیہ وروایت است از معاویہ رضـ گفت کہ شنیدم آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اِنَّ هٰذَا الْاَمْرَ فِيْ قُرَيْشٍ لَا يُعَادِيْهِمْ

صلے اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت بدرستیکہ این امر خلافت در قریش است و دشمنی نکند ایشانرا

اَحَدٌ اِلَّا كَبَّهُ اللّٰهُ عَلٰى وَجْهِهٖ مَا اَقَامُوا الدِّيْنَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

ایچ یکے مگر آنکہ بر روے افگند خداتعالٰے او را واکبر پادارند قریش دین را رواہ البخاری

وَعَنْ سَعْدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ يُّرِدْ

وروایت است از سعد از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ گفت کسیکہ خواہد

ش: نیز خلال بفتح خا علف تر و قطع آن ممنوع است در حرم مکہ بیت... نہ آنکہ ... [illegible]

هَوَانَ قُرَيْشٍ اَهَانَهُ اللّٰهُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

خواری قریش را خوار گرداند او را خدای تعالی رواه الترمذی و روایت است از

عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رض قَالَ مَاتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عمران بن حصین رض که گفت وفات فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

وَهُوَ يَكْرَهُ ثَلٰثَةَ اَحْيَاءٍ ثَقِيْفٍ وَبَنِيْ حَنِيْفَةَ وَبَنِيْ اُمَيَّةَ

حال آنکہ آنحضرت ناخوش میداشت سہ قبیلہ را ثقیف و بنی حنیفہ و بنی امیہ

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

رواه الترمذی و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْ ثَقِيْفٍ كَذَّابٌ وَمُبِيْرٌ قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ

صلی اللہ علیہ وسلم در قبیلہ ثقیف یکے دروغ گو است و دیگر ہلاک کنندہ مردم بظلم گفت

بْنُ عِصْمَةَ يُقَالُ الْكَذَّابُ هُوَ الْمُخْتَارُ بْنُ اَبِيْ عُبَيْدٍ وَالْمُبِيْرُ

بن عصمة گفته شد که دروغ گو آن مختار ابن ابی عبید است و خونریز

هُوَ الْحَجَّاجُ بْنُ يُوْسُفَ وَقَالَ هِشَامُ بْنُ حَسَّانٍ اَحْصَوْا

آن حجاج بن یوسف است و گفت ہشام بن حسان شمردہ و ضبط کردند

مَا قَتَلَ الْحَجَّاجُ صَبْرًا فَبَلَغَ مِائَةَ اَلْفٍ وَعِشْرِيْنَ اَلْفًا

آنچہ کشتہ است حجاج بحبس و بند پس رسیدہ است عدد شان صد و بیست ہزار را

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَرَوٰى مُسْلِمٌ فِي الصَّحِيْحِ حِيْنَ قَتَلَ

رواه الترمذی و روایت کرد مسلم در صحیح خود ہنگامے کہ کشت

الْحَجَّاجُ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ الزُّبَيْرِ قَالَتْ اَسْمَاءُ رض اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

حجاج عبد اللہ بن زبیر را گفت اسماء بنت ابی بکر کہ مادر ابن زبیر است کہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَدَّثَنَا اَنَّ فِيْ ثَقِيْفٍ كَذَّابًا وَمُبِيْرًا

صلی اللہ علیہ وسلم حدیث کرد ما را در ثقیف دروغ گو خواہد بود و خون ریز

فَأَمَّا الْكَذَّابُ فَرَأَيْنَاهُ وَالْمُبِيرُ فَلَا إِخَالُكَ إِلَّا إِيَّاهُ

پس لکن دروغ گو پس دیدیم ما اورا و خون ریز گمان نمی برم ترا مگر آن خطاب بحجاج کرد

وَعَنْ سَلْمَانَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از سلمان رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ لَا تُبْغِضْنِي فَتُفَارِقَ دِينَكَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللّٰهِ

وسلم دشمن مدار مرا پس جدا شوی از دین خود گفتم اے رسول خدا

كَيْفَ أُبْغِضُكَ وَبِكَ هَدَانَا اللّٰهُ قَالَ تُبْغِضُ الْعَرَبَ

چگونہ دشمن دارم ترا حال آنکہ بتو راہ راست نمود ما را خدا تعالے گفت آنحضرت دشمن داری

فَتُبْغِضُنِي رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ رض

پس دشمن داری مرا رواه الترمذی و روایت است از عثمان بن عفان رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ غَشَّ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ خیانت کند

الْعَرَبَ لَمْ يَدْخُلْ فِي شَفَاعَتِي وَلَمْ تَنَلْهُ مَوَدَّتِي رَوَاهُ

عرب را در نیاید در شفاعت من و در نرسد او را دوستی من رواه

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أُمِّ الْحَرِيرِ مَوْلَاةِ طَلْحَةَ بْنِ مَالِكٍ

الترمذی و روایت است از ام الحریر کنیز آزاد کرده طلحه بن مالک

قَالَتْ سَمِعْتُ مَوْلَايَ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

گفت شنیدم مولاے خود را کہ میگفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ مِنِ اقْتِرَابِ السَّاعَةِ هَلَاكُ الْعَرَبِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

وسلم از جملہ علامات نزدیک شدن قیامت ہلاک شدن عرب است رواه الترمذی

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْمُلْكُ فِي قُرَيْشٍ وَالْقَضَاءُ فِي الْاَنْصَارِ

علیہ وسلم خلافت در قریش است و قضا در انصار است

وَالْاَذَانُ فِي الْحَبَشَةِ وَالْاَمَانَةُ فِي الْاَزْدِ يَعْنِي الْيَمَنَ

و بانگ نماز گفتن در قوم حبشہ است و امانت ساختن در قبیلہ ازد است یعنی یمن

وَفِي رِوَايَةٍ مَوْقُوفًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

و در روایتے این حدیث موقوف است رواه الترمذی و روایت است از ابن عباس رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَحِبُّوا الْعَرَبَ

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم دوست دارید عرب را

لِثَلَاثٍ لِاَنِّي عَرَبِيٌّ وَالْقُرْاٰنُ عَرَبِيٌّ وَكَلَامُ اَهْلِ الْجَنَّةِ

از جہت سہ خصلت یکے آنکہ من عربیم دوم آنکہ قرآن بزبان عرب است سوم آنکہ سخن اہل جنت

عَرَبِيٌّ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ

عربیست رواه البیہقی در شعب الایمان

بَابٌ فِي فَضْلِ الْيَمَنِ

باب در فضیلت یمن

عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی ہریره رض از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

قَالَ اَتَاكُمْ اَهْلُ الْيَمَنِ هُمْ اَرَقُّ اَفْئِدَةً وَاَلْيَنُ قُلُوْبًا

فرمود آمدند شما را اہل یمن کہ رقیق تر است فواد ایشان و نرم تر است دلہاے ایشان

اَلْاِيْمَانُ يَمَانٍ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ وَالْفَخْرُ وَالْخُيَلَاءُ فِي اَصْحَابِ

ایمان یمنی است و حکمت یمانیہ است و نازیدن و ستایش نفس کردن در خداوندان

الْاِبِلِ وَالسَّكِيْنَةُ وَالْوَقَارُ فِي اَهْلِ الْغَنَمِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

شتر است و آرامش و آہستگی در خداوندان گوسپند است متفق علیہ است

عَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غِلَظُ

روایت است از جابر رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم سختی

الْقُلُوْبِ وَالْجَفَاءُ فِي الْمَشْرِقِ وَالْإِيْمَانُ فِيْ أَهْلِ الْحِجَازِ

دلہا و درشتی خوے در مشرق است و ایمان در اہل حجاز

رَوَاهُ مُسْلِمٌ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

رواه مسلم و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيْ شَامِنَا اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيْ يَمَنِنَا

وسلم خداوندا برکت دہ مارا در شام ما خداوندا برکت دہ مارا در یمن ما

قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَفِيْ نَجْدِنَا قَالَ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيْ شَامِنَا

گفتند ای رسول خدا و در نجد ما فرمود خداوندا برکت دہ مارا در شام ما

وَبَارِكْ لَنَا فِيْ يَمَنِنَا قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَفِيْ نَجْدِنَا فَأَظُنُّهُ

و برکت دہ مارا در یمن ما گفتند یا رسول اللہ و در نجد ما ابن عمر میگوید پس گمان میبرم

قَالَ فِي الثَّالِثَةِ هُنَاكَ الزَّلَازِلُ وَالْفِتَنُ وَبِهَا يَطْلُعُ

که فرمود در بار سوم آنجا یعنی در نجد زلزلہا است و فتنہا است و از نجد طلوع میکند

قَرْنُ الشَّيْطَانِ

قرن شیطان یعنی حرب و اعوان او

فِيْ فَضْلِ الْعَجَمِ

در بیان فضل عجم

هُوَ الَّذِيْ بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّيْنَ رَسُوْلًا مِّنْهُمْ يَتْلُوْ عَلَيْهِمْ

اوست آنکه برانگیخت در ناخواندگان پیغامبرے از قوم ایشان میخواند بر ایشان

اٰيَاتِهٖ وَيُزَكِّيْهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتٰبَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوْا

آیات او را و پاک میکند ایشان را و می آموزد ایشان را کتاب و دانش و اگرچہ بودند ایشان

مِنْ قَبْلُ لَفِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ۝ وَّاٰخَرِيْنَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوْا

پیش ازین در گمراہی ظاہر و نیز مبعوث گردانید پیغمبر را در قومے دیگر از ایشاں کہ ہنوز نہ پیوستہ اند

بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ۝ ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيْهِ مَنْ

با مسلمانان و اوست غالب با حکمت ایںست فضل خدا میدہدش ہر کہ

يَّشَآءُ ۝ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ ۝ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض

خواہد و خدا یتعالے خداوند فضل بزرگ است و روایت است از ابی ہریرہ رض

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَلَا هٰذِهِ الْاٰيَةَ وَاِنْ

بدرستیکہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم خواند این آیت را و اگر

تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُوْنُوْٓا اَمْثَالَكُمْ ۝

روے گردان شوید بدل آرد گروہے دیگر را غیر از شما باز نباشند آنجماعۃ مانند شما

قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ مَنْ هٰٓؤُلَاۤءِ الَّذِيْنَ ذَكَرَ اللّٰهُ اِنْ تَوَلَّيْنَا

گفتند صحابہ اے پیغامبر خدا کیستند آنجماعتے کہ یاد کردہ است خدا یتعالے کہ اگر روی گردانی کنیم ما

اسْتُبْدِلُوْا بِنَا ثُمَّ لَا يَكُوْنُوْٓا اَمْثَالَنَا فَضَرَبَ عَلٰى فَخِذِ

بجاے ما گرفتہ می شوند پس نباشند آنجماعت مانند ما در روے گردانی پس زد دست مبارک آنحضرت صلعم بران

سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ ثُمَّ قَالَ هٰذَا وَقَوْمُهٗ وَلَوْ كَانَ الدِّيْنُ

سلمان فارسی پس تر فرمود جماعت سلمان است و قوم وے و اگر باشد دین فرضاً

عِنْدَ الثُّرَيَّا لَتَنَاوَلَهٗ رِجَالٌ مِّنَ الْفُرْسِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

نزد ستارہ ثریا ہر آئینہ میگرفتند دین را مردان فارس رواہ الترمذے

وَعَنْهُ قَالَ ذُكِرَتِ الْاَعَاجِمُ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى

و ہم از ابے ہریرہ است گفت ذکر کردہ شدند اہل عجم نزد آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اللہ علیہ وسلم پس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

لَا نَا بِهِمْ اَوْ بِبَعْضِهِمْ اَوْثَقُ مِنِّيْ بِكُمْ اَوْ بِبَعْضِكُمْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

ہر آئینہ من با ایشان یا ببعض ایشان یعنے عجمان اعتماد کنندہ ترم در حفظ دین از اعتماد شما یا ببعض شما

فِيْ فَضْلِ الشَّامِ

در بیان فضیلت شام

وَاَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِيْنَ كَانُوْا يُسْتَضْعَفُوْنَ مَشَارِقَ

و میراث دادیم گروہے را کہ ضعیف شمردہ می شدند مشارق

الْاَرْضِ وَمَغَارِبَهَا الَّتِيْ بَارَكْنَا فِيْهَا قُلْنَا يَا نَارُ كُوْنِيْ

و مغارب زمینے کہ برکت نہادیم در آن گفتیم اے آتش باش خداوند

بَرْدًا وَّسَلَامًا عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَاَرَادُوْا بِهٖ كَيْدًا فَجَعَلْنٰهُمُ

برودت و سلامت برابراہیم ع و خواستند باو فریب کردن پس ساختیم ایشان را

الْاَخْسَرِيْنَ ۝ وَنَجَّيْنٰهُ وَلُوْطًا اِلَى الْاَرْضِ الَّتِيْ بٰرَكْنَا فِيْهَا

زیانکار و برہانیدیم ابراہیم ع را و لوط ع را بسوے زمینے کہ برکت نہادیم در آن

لِلْعٰلَمِيْنَ ۝ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِيْ بٰرَكْنَا

تمامی عالم را و پیدا کردیم میان ایشان و میان آن دہہا کہ برکت نہادیم

فِيْهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَّقَدَّرْنَا فِيْهَا السَّيْرَ سِيْرُوْا فِيْهَا

در آن یعنے شام دہہاے متصل بایکدیگر و مقرر کردیم در آن آمد و رفت را سیر کنید درین دہہا

لَيَالِيَ وَاَيَّامًا اٰمِنِيْنَ ۝ وَعَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رض قَالَ

شبہا و روزہا ایمن شدہ و روایت است از زید بن ثابت رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طُوْبٰى لِلشَّامِ قُلْنَا

فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم خوشی باد مر اہل شام را گفتیم ما

لِاَيٍّ ذٰلِكَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ لِاَنَّ مَلٰٓئِكَةَ الرَّحْمٰنِ

از چہ چیز است این دعا اے رسول خدا فرمود زیرا کہ فرشتہاے خداے مہربان

بَاسِطَةٌ أَجْنِحَتَهَا عَلَيْهَا رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

فراخ کننده بازوی خود را بر ایشان رواه احمد و الترمذی و روایت است از

عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عبد الله بن عمر رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

سَيَخْرُجُ نَارٌ مِنْ نَحْوِ حَضْرَمَوْتَ أَوْ مِنْ حَضْرَمَوْتَ تَحْشُرُ

نزدیک است که برآید آتشے از جانب حضرموت یا از حضرموت جمع کند این آتش

النَّاسَ قُلْنَا يَا رَسُوْلَ اللهِ فَمَا تَأْمُرُنَا قَالَ عَلَيْكُمْ بِالشَّامِ

مردم را گفتیم اے رسول الله چه میفرمائی مارا گفت آنحضرت بر شما باد که بروید بشام

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ شُرَيْحِ بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ ذُكِرَ

رواه الترمذی و روایت است از شریح بن عبید گفت ذکر کرده شدند

أَهْلُ الشَّامِ عِنْدَ عَلِيٍّ رضـ وَقِيْلَ الْعَنْهُمْ يَا أَمِيْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ

اہل شام نزد امیر المومنین علی رضـ و گفته شد لعنت کن ایشان را یا امیر المومنین

قَالَ لَا إِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ

گفت لعنت نمی کنیم آنرا بدرستیکه شنیده ام آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که

اَلْاَبْدَالُ يَكُوْنُوْنَ بِالشَّامِ وَهُمْ أَرْبَعُوْنَ رَجُلًا كُلَّمَا

ابدال میباشند بشام و ابدال چهل مرد اند هر گاه که

مَاتَ رَجُلٌ أَبْدَلَ اللهُ مَكَانَهُ رَجُلًا يُسْقَى بِهِمُ الْغَيْثُ

بمیرد مردے می آرد خدا تعالی در بدل او مردے دیگر آب داده میشود بوجود ایشان

وَيُنْتَصَرُ بِهِمْ عَلَى الْاَعْدَاءِ وَيُصْرَفُ عَنْ أَهْلِ الشَّامِ

و نصرت داده شود بسبب ایشان بر دشمنان و برگردانیده میشود از اہل شام

بِهِمُ الْعَذَابُ وَعَنْ رَجُلٍ مِنَ الصَّحَابَةِ رضـ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ

ببرکت ایشان عذاب و روایت است از مردے از اصحاب رضـ بدرستیکه آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَتُفْتَحُ الشَّامُ فَإِذَا خُيِّرْتُمُ الْمَنَازِلَ

صلی اللہ علیہ وسلم فرمود نزدیک است کہ فتح کردہ شود بلاد شام پس چون تخییر کردانیدہ شوید جای

فِيهَا فَعَلَيْكُمْ بِمَدِينَةٍ يُقَالُ لَهَا دِمَشْقُ فَإِنَّهَا مَعْقِلُ الْمُسْلِمِينَ

بودن را دران بلاد پس برشما باد کہ اختیار کنید شہری کہ گفتہ میشود آن دمشق پس آن شہر پناہ مسلمانان است

مِنَ الْمَلَاحِمِ وَفُسْطَاطُهَا مِنْهَا يُقَالُ لَهَا الْغُوطَةُ

از حربہا و محل اجتماع شام از زمین دمشق زمینے است کہ گفتہ میشود اورا غوطہ

رَوَاهُمَا أَحْمَدُ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى

روا ہما احمد و روایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْخِلَافَةُ بِالْمَدِينَةِ وَالْمُلْكُ بِالشَّامِ وَعَنْ

اللہ علیہ وسلم خلافت در مدینہ است و ملک در شام و روایت است از

عُمَرَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُ عَمُودًا

عمر رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم دیدم ستونے را

مِنْ نُورٍ خَرَجَ مِنْ تَحْتِ رَأْسِي سَاطِعًا حَتَّى اسْتَقَرَّ بِالشَّامِ

از نور کہ بیرون آمد از زیر سر من بالا بر آئندہ تا آنکہ قرار گرفت در شام

رَوَاهُمَا الْبَيْهَقِيُّ فِي دَلَائِلِ النُّبُوَّةِ وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رضـ

رواہ بیہقی در دلائل النبوۃ و روایت است از ابی درداء رضـ

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ فُسْطَاطَ

بدرستیکہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کہ مجمع

الْمُسْلِمِينَ يَوْمَ الْمَلْحَمَةِ بِالْغُوطَةِ إِلَى جَانِبِ مَدِينَةٍ

مسلمانان روز جنگ غوطہ است جانب شہرے

يُقَالُ لَهَا دِمَشْقُ مِنْ خَيْرِ مَدَائِنِ الشَّامِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

کہ گفتہ میشود آنرا دمشق کہ از بہترین شہرہاے شام است رواہ ابوداود

۱؎ معقل بفتح میم و کسر قاف جای پناہ و معقل جبل بمعنی پناہ گاہ ۱۲ مجمع

۲؎ فسطاط شہر جامع ہر چیز است ۱۲ ن ۳؎ بعضی گفتہ اند کہ این ملک بمعنی محاربہ و مقاتلہ است

۳؎ خلافت علی منہاج النبوۃ در مدینہ است و ملک بعد از خلافت است و قیل الخلافۃ بالمدینہ ای خلافۃ النبوۃ

اشارہ است کہ مراد ازو ... ملک و بعض گفتہ کہ جہاد و قتال بالشام است و جہاد در شام منقطع نمیگردد زیرا کہ ... ۱۲ لمعات

وَعَنْ عَبْدِالرَّحْمٰنِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ سَيَأْتِيْ مَلِكٌ مِّنْ
روایت است از عبدالرحمن بن سلیمان گفت نزدیک است بیاید پادشاہے از
مُلُوْكِ الْعَجَمِ فَيَظْهَرُ الْمَدَائِنَ كُلَّهَا اِلَّا دِمَشْقَ رَوَاهُ اَبُوْدَاوٗدَ
پادشاہان عجم پس غالب میگردد بر ہمہ شہرہا مگر دمشق را روواہ ابوداود

بَابُ الْكَسْبِ وَطَلَبِ الْحَلَالِ

باب در بیان کسب و طلب حلال

يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ كُلُوْا مِمَّا فِي الْاَرْضِ حَلٰلًا طَيِّبًا وَّلَا تَتَّبِعُوْا
اے مردمان بخورید از انچہ در زمین است حلال پاکیزہ و پیروی مکنید
خُطُوٰتِ الشَّيْطٰنِ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ ۝ اِنَّمَا يَاْمُرُكُمْ
گامہاے شیطان را ہر آئینہ او شمارا دشمن آشکاراست جز این نیست کہ حکم میکند شمارا
بِالسُّوْٓءِ وَالْفَحْشَآءِ وَاَنْ تَقُوْلُوْا عَلَى اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ ۝
بہ بدکاری و بیحیائی وآن کہ افترا کنید بر خدا آنچہ نمی دانید
يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُلُوْا مِنْ طَيِّبٰتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ وَاشْكُرُوْا
اے مسلمانان بخورید از پاکیزہ اے آنچہ روزی دادیم شمارا وسپاس گوئید
لِلّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ تَعْبُدُوْنَ ۝ عَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ
خدارا اگر اورا محا پرستید روایت است از مقدام بن
مَعْدِ يْكَرِبَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا اَكَلَ
معدیکرب رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نخورد
اَحَدٌ طَعَامًا قَطُّ خَيْرًا مِّنْ اَنْ يَّاْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدَيْهِ وَاِنَّ نَبِيَّ اللّٰهِ
ہیچ یکے طعامے را بہتر از انکہ بخورد از کار ہر دو دست خود بدرستیکہ نبی خدا بتعالیٰ
دَاوٗدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ يَاْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدَيْهِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ
داؤد علیہ السلام بود کہ میخورد از عمل دستہاے خود رواہ البخاری

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وروایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ اِلَّا طَيِّبًا وَاِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى

وسلم بدرستیکہ خدا یتعالی پاکست قبول نمیکند مگر پاک را یعنے حلال را و بدرستیکہ خدا یتعا

اَمَرَ الْمُؤْمِنِيْنَ بِمَا اَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِيْنَ فَقَالَ يَا اَيُّهَا الرُّسُلُ

امر کرد مسلمانان را بچیزیکہ امر کرد بدان پیغامبران را پس گفت اے پیغامبران

كُلُوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوْا صَالِحًا وَقَالَ اللّٰهُ تَعَالٰى يَا اَيُّهَا

بخورید از رزق ہاے حلال و عمل کنید نیک و فرمود حق تعالے ای

الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُلُوْا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ

مومنان بخورید از طعام ہای پاک انچہ دادہ ایم شمارا پس یاد کرد آنحضرت مردے را

يُطِيْلُ السَّفَرَ اَشْعَثَ اَغْبَرَ يَمُدُّ يَدَيْهِ اِلَى السَّمَآءِ يَا رَبِّ

کہ دراز میکند سفر را کہ محل مظنہ اجابت دعاست ژولیدہ سر گرد آلود دراز میکرد اند بر دو دست خود را

يَا رَبِّ وَمَطْعَمُهٗ حَرَامٌ وَمَشْرَبُهٗ حَرَامٌ وَمَلْبَسُهٗ حَرَامٌ

اے رب حال آنکہ خوردنی او حرام است و نوشیدنی او حرام است و پوشش او حرام است

وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ فَاَنّٰى يُسْتَجَابُ لِذٰلِكَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

و پرورش کردہ شد بحرام پس چگونہ قبول کردہ شود دعا مر او را رواہ مسلم

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وہم از وی روایت گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

يَاْتِيْ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالِي الْمَرْءُ مَا اَخَذَ مِنْهُ اَمِنَ

خواہد آمد بر مردم زمانے کہ باک نپندارد مرد کہ چہ چیز گرفتہ و خوردہ از مال آیا از

الْحَلَالِ اَمْ مِنَ الْحَرَامِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنِ النُّعْمَانِ

حلال یا از حرام رواہ البخارے و روایت است از نعمان

[illegible]

ابن بشير رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الحلال

ابن بشیر رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم آنچه حلال است

بيّن والحرام بيّن وبينهما مشتبهات لا يعلمهن كثير

ظاهر است وآنچه حرام است نیز هویدا است و درمیان حلال وحرام چیزها است مشتبه نمیشناسد

من الناس فمن اتقى الشبهات استبرأ لدينه وعرضه

از مردم پس کسیکه پرهیز کند شبهات را طلب برائت کرد مر دین خود وآبروی خود را

ومن وقع في الشبهات وقع في الحرام كالراعي يرعى حول

وکسیکه بیفتد در شبهات بیفتد در حرام مانند چرانده که میچراند گرد

الحمى يوشك أن يرتع فيه ألا وإن لكل ملك حمى ألا وإن

حمی نزدیک است که بچرد در حمی آگاه باشید بدرستیکه مر هر پادشاهی را حمی است وآگاه باشید که

حمى الله محارمه ألا وإن في الجسد مضغة إذا صلحت

حمی خدا محارم اوست وآگاه باشید که در تن آدمی گوشت پاره ایست وقتیکه نیک شود از میل صاحب

صلح الجسد كله وإذا فسدت فسد الجسد كله ألا وهي

نیک شود همه تن وچون تباه شود آن مضغه تباه شود همه تن خبردار باشید که آن پاره

القلب متفق عليه وعن أبي جحيفة رض أن النبي

دل است متفق علیه روایت است از ابی جحیفه رض که آنحضرت

صلى الله عليه وسلم نهى عن ثمن الدم وثمن الكلب

صلی الله علیه وسلم منع کرد از فروختن خون ونهی کرد از بهای سگ

وكسب البغي ولعن آكل الربو وموكله والواشمة

وکسب بغی ولعنت کرد آنحضرت خورنده ربا را ولعنت کرد خوراننده ربا را ولعنت کرد واشمه

والمستوشمة والمصور رواه البخاري وعن عائشة رض

ومستوشمه را ولعنت کرد مصور را رواه البخاری وروایت است از عایشه رض

قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اَطْيَبَ مَا اَكَلْتُمْ مِنْ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ خوشتر و حلال ترین آنچہ بخورید از

كَسْبِكُمْ وَاِنَّ اَوْلَادَكُمْ مِنْ كَسْبِكُمْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

کسب شما است و بدرستیکہ اولاد شما از کسب شما اند رواہ الترمذی والنسائی

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رض عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ

وابن ماجہ و روایت است از عبد اللہ بن مسعود رض از آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَكْسِبُ عَبْدٌ مَالَ حَرَامٍ فَيَتَصَدَّقُ

صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کسب نکند ہیچ بندہ مال حرام را پس تصدق کند

مِنْهُ فَيُقْبَلُ مِنْهُ وَلَا يُنْفِقُ مِنْهُ فَيُبَارَكُ لَهٗ فِيْهِ وَلَا يَتْرُكُهٗ

از انکہ قبول کردہ شود آن تصدق و نہ خرج کند از ان کہ برکت کردہ شود مر او را در ان و نگذارد

خَلْفَ ظَهْرِهٖ اِلَّا كَانَ زَادَهٗ اِلَى النَّارِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَمْحُو السَّيِّئَ

مال حرام را پس پشت خود مگر آنکہ باشد آن مال توشہ وی بسوی دوزخ بدرستیکہ خدا تعالیٰ دور نمیکند بد را

بِالسَّيِّئِ وَلٰكِنْ يَمْحُو السَّيِّئَ بِالْحَسَنِ اِنَّ الْخَبِيْثَ لَا يَمْحُو

بہ بد و لکن محو میکند بد را بہ نیک بدرستیکہ پلید دور نمی کند

الْخَبِيْثَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَكَذَا فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ

پلید را رواہ احمد ہمچنان است در شرح السنۃ و روایت است از

جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ

جابر رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم در نمی آید بہشت را

لَحْمٌ نَبَتَ مِنَ السُّحْتِ وَكُلُّ لَحْمٍ نَبَتَ مِنَ السُّحْتِ كَانَتِ النَّارُ

گوشتے کہ روئیدہ شدہ است از حرام و ہر گوشتے کہ روئید از حرام باشد آتش

اَوْلٰى بِهٖ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالدَّارِمِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ

نزدیکتر و سزاوار تر باد رواہ احمد والدارمی و بیہقی در شعب الایمان

وَعَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رضـ قَالَ حَفِظْتُ مِنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
و روایت است از حسن بن علی رضـ که گفت یاد گرفتم از پیغمبر خدا صلی اللہ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَعْ مَا يُرِيبُكَ إِلَى مَا لَا يُرِيبُكَ فَإِنَّ الصِّدْقَ
علیه وسلم بگذار چیزی را که بشک می اندازد ترا بسوی چیزیکه در شک نمی اندازد زیرا که صدق یقین
طُمَانِيْنَةٌ وَإِنَّ الْكَذِبَ رِيْبَةٌ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ
طمانیت دل است و بدرستیکه کذب سبب شک است رواه احمد و الترمذی و النسائی
وَعَنْ عَطِيَّةَ السَّعْدِيِّ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
و روایت است از عطیه سعدی رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیه
وَسَلَّمَ لَا يَبْلُغُ الْعَبْدُ أَنْ يَكُوْنَ مِنَ الْمُتَّقِيْنَ حَتّٰى يَدَعَ مَا لَا بَأْسَ
وسلم نمیرسد بنده باینکه باشد از متقیان تا آنکه بگذارد چیزے را که نیست باک
بِهِ حَذَرًا لِمَا بِهِ بَأْسٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ
در وے از جہت ترسیدن از چیزیکه در وے باک است رواه الترمذی و ابن ماجه و روایت است از
عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عبد اللہ بن مسعود رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیه وسلم
طَلَبُ كَسْبِ الْحَلَالِ فَرِيْضَةٌ بَعْدَ الْفَرِيْضَةِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي
طلب کسب حلال فرض است بعد از فرض رواه بیهقی در
شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ أُجْرَةِ
شعب الایمان و روایت است از ابن عباس رضـ که وی پرسیده شد از مزد
كِتَابَةِ الْمُصْحَفِ فَقَالَ لَا بَأْسَ إِنَّمَا هُمْ مُصَوِّرُوْنَ وَإِنَّهُمْ
نوشتن مصحف پس گفت باکے نیست نیستند ایشان مگر صورت گیر بدرستیکه ایشان
إِنَّمَا يَأْكُلُوْنَ مِنْ عَمَلِ أَيْدِيْهِمْ رَوَاهُ رَزِيْنٌ وَعَنْ
نمیخورند مگر از عمل دستهاے خویش رواه رزین و روایت است از

رَافِعِ بْنِ خَدِيْجٍ رض قَالَ قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اَيُّ الْكَسْبِ اَطْيَبُ

رافع بن خدیج رض گفت گفته شد اے پیغمبر خدا کدام کسب خوشتر است

قَالَ عَمَلُ الرَّجُلِ بِيَدِهٖ وَكُلُّ بَيْعٍ مَبْرُوْرٍ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ

فرمود عمل مرد است از دست خود و ہر خرید و فروخت صحیح و مقبول در شرع رواہ احمد و روایت است از

نَافِعٍ قَالَ كُنْتُ اُجَهِّزُ اِلَى الشَّامِ وَاِلٰى مِصْرَ فَجَهَّزْتُ اِلَى

نافع گفت بودم کہ بسفر سفر ستادم و کالاے خود را بمال و اسباب بسوے شام و مصر پس تجہیز ساختم بسوے

الْعِرَاقِ فَاَتَيْتُ اِلٰى اُمِّ الْمُؤْمِنِيْنَ عَائِشَةَ رض فَقُلْتُ لَهَا

عراق پس آمدم نزد ام المومنین عایشہ رض پس گفتم مر عایشہ رض را

يَا اُمَّ الْمُؤْمِنِيْنَ كُنْتُ اُجَهِّزُ اِلَى الشَّامِ فَجَهَّزْتُ اِلَى الْعِرَاقِ

اے مادر مومنان بودم کہ تجہیز میکردم ہر بار بسوے شام پس تجہیز کردم این بار بسوے عراق

فَقَالَتْ لَا تَفْعَلْ وَمَا لَكَ وَلِمَتْجَرِكَ فَاِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ

پس گفت عایشہ مکن تجہیز بسوے عراق چہ میکنی تو با تجارت خود پس بدرستیکہ من شنیدم پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اِذَا سَبَّبَ اللّٰهُ لِاَحَدِكُمْ رِزْقًا

صلے اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت چون سبب گردانید خدا تعالی مر یکے را از شما رزقے

مِنْ وَجْهٍ فَلَا يَدَعْهُ حَتّٰى يَتَغَيَّرَ لَهٗ اَوْ يَتَنَكَّرَ لَهٗ رَوَاهُ اَحْمَدُ

بوجہے از وجوہ باید کہ ترک نکند آنرا تا آنکہ تغیر و تنکر شود مر او را رواہ احمد

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ كَانَ لِاَبِيْ بَكْرٍ

و ابن ماجہ و روایت است از عایشہ رض گفت بود مر ابی بکر رض را

غُلَامٌ يُخْرِجُ لَهُ الْخَرَاجَ فَكَانَ اَبُوْ بَكْرٍ يَاْكُلُ مِنْ خَرَاجِهٖ

غلام کہ بیرون آورد برائے وی وظیفہ پس بود ابوبکر کہ میخورد از خراج آن غلام

فَجَاءَ يَوْمًا بِشَيْءٍ فَاَكَلَ مِنْهُ اَبُوْ بَكْرٍ رض فَقَالَ لَهُ الْغُلَامُ

پس آورد آن غلام چیزے را روزے از جنس طعام پس خورد ابوبکر از ان چیز پس گفت مر ابوبکر را

کذا قال الطیبی

تَدْرِي مَا هٰذَا فَقَالَ اَبُوْ بَكْرٍ وَمَا هُوَ قَالَ كُنْتُ تَكَهَّنْتُ لِاِنْسَانٍ

میدانی که چیست این طعام پس گفت ابوبکر چه چیز است گفت غلام بودم که کهانت کرده بودم مر یک آدمی را

فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَمَا اُحْسِنُ الْكِهَانَةَ اِلَّا اَنِّي خَدَعْتُهٗ فَلَقِيَنِيْ

در ایام جهالت و نیک نمی دانستم کهانت را لیکن من فریب داده بودم او را پس ملاقات کرد مرا آن مرد

فَاَعْطَانِيْ بِذٰلِكَ فَهٰذَا الَّذِيْ اَكَلْتَ مِنْهُ قَالَتْ فَاَدْخَلَ

پس داد مرا بسبب آن کهانت پس این چیز که خوردی تو از آن است گفت عائشه پس در آورد

اَبُوْ بَكْرٍ يَدَهٗ فَقَاءَ كُلَّ شَيْءٍ فِيْ بَطْنِهٖ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

ابوبکر دست خود را در حلق خود پس قے کرد و بیرون انداخت هر چیز که بود در شکم وے روایت کرد البخاری

وَعَنْ اَبِيْ بَكْرٍ رضـ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی بکر رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ جَسَدٌ غُذِيَ بِالْحَرَامِ وَعَنْ زَيْدِ

فرمود در نمی آید بهشت را تنے که پرورده شده است بحرام و روایت است از زید

ابْنِ اَسْلَمَ رضـ اَنَّهٗ قَالَ شَرِبَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ لَبَنًا وَاَعْجَبَهٗ

بن اسلم رض بدرستیکه گفت نوشید عمر بن الخطاب رض شیرے را و پسند آمد او را آن شیر

قَالَ لِلَّذِيْ سَقَاهُ مِنْ اَيْنَ لَكَ هٰذَا اللَّبَنُ فَاَخْبَرَهٗ اَنَّهٗ وَرَدَ

گفت عمر آنرا که نوشانید آن شیر از کجا حاصل شده است ترا پس خبر داد او را آنکس که وے آمد

عَلٰى مَاءٍ قَدْ سَمَّاهُ فَاِذَا نَعَمٌ مِنْ نَعَمِ الصَّدَقَةِ وَهُمْ يَسْقُوْنَ

بر چشمه تحقیق نام برد آنرا پس ناگاه شتران از شتران زکوة آنجا حاضر بودند و آن جماعت می نوشانیدند

فَحَلَبُوْا لِيْ مِنْ اَلْبَانِهَا فَجَعَلْتُهٗ فِيْ سِقَائِيْ وَهُوَ هٰذَا فَاَدْخَلَ

پس دوشیدند برای من از شیرهای آنها پس گردانیدم آن شیر را در مشک خود و آن این شیر است پس در آورد

عُمَرُ يَدَهٗ فَاسْتَقَاءَ رَوَاهُمَا الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ

عمر دست خود را و قے کرد روایت کرد هر دو را البیهقی در کتاب شعب الایمان

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ مَنِ اشْتَرٰى ثَوْبًا بِعَشَرَةِ دَرَاهِمَ

وروایت است از ابن عمر رض گفت کسے کہ بخرد جامہ را بدہ درہم

وَفِيْهِ دِرْهَمٌ حَرَامٌ لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ لَهٗ صَلٰوةً مَادَامَ عَلَيْهِ ثُمَّ

ودران یک درہم حرام باشد قبول نمیکند خدا از او ہیچ نمازے تا آنکہ جامہ بر تن وے باشد پستر

اَدْخَلَ اِصْبَعَيْهِ فِيْ اُذُنَيْهِ وَقَالَ صُمَّتَا اِنْ لَمْ يَكُنِ النَّبِيُّ صَلَّى

در آورد ابن عمر انگشت خود را در ہر دو گوش خود وگفت کر باد این دو گوش من اگر نیست آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَمِعْتُهٗ يَقُوْلُهٗ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالْبَيْهَقِيُّ فِيْ

اللہ علیہ وسلم کہ شنیدم از او کہ میگفت آن را رواہ احمد والبیہقی در

شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَقَالَ اِسْنَادُهٗ ضَعِيْفٌ وَعَنْ اَبَانَ

شعب الایمان وگفت اسناد آن ضعیف است وروایت است از ابان

عَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از انس رض گفت گفتم ای پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

اجْعَلْنِيْ مُسْتَجَابَ الدَّعْوَةِ قَالَ يَا اَنَسُ اَطِبْ كَسْبَكَ تُسْتَجَبْ دَعْوَتُكَ

گردان مرا از کسانیکہ دعا شان قبول کردہ شود فرمود آنحضرت ای انس پاک گردان کسب خود را تا قبول کردہ شود

فَاِنَّ الرَّجُلَ يَرْفَعُ اللُّقْمَةَ اِلٰى فِيْهِ مِنْ حَرَامٍ فَمَا يُسْتَجَابُ

پس بتحقیق ہر مرد کہ می برداد لقمہ را بسوے دہن خود از حرام پس قبول کردہ نخود دعاے

لَهٗ اَرْبَعِيْنَ يَوْمًا رَوَاهُ الدَّيْلَمِيُّ

او چہل روز رواہ دیلمی

بَابُ الْمُسَاهَلَةِ فِي الْمُعَامَلَةِ

وَعَنْ حُذَيْفَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از حذیفہ رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

إِنَّ رَجُلًا كَانَ فِيمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَأَتَاهُ الْمَلَكُ لِيَقْبِضَ

که مردے بود درمیان آن کسانیکه بودند پیش از شما آمد اورا فرشته مرگ تا بگیرد

رُوحَهُ فَقِيلَ لَهُ هَلْ عَمِلْتَ مِنْ خَيْرٍ قَالَ مَا أَعْلَمُ قِيلَ لَهُ

جان اورا پس گفته شد مر آنمرد را آیا کرده تو هیچ عمل از نیکی گفت آنمرد نمیدانم گفته شد

انْظُرْ قَالَ مَا أَعْلَمُ شَيْئًا غَيْرَ أَنِّي كُنْتُ أُبَايِعُ النَّاسَ فِي

ببین گفت آنمرد نمیدانم جز آنکه بودم که خرید و فروخت میکردم مردم را در

الدُّنْيَا وَأُجَازِيهِمْ فَأُنْظِرُ الْمُوسِرَ وَأَتَجَاوَزُ عَنِ الْمُعْسِرِ

دنیا و تقاضا میکردم پس مهلت میدادم توانگر را و درگذر میکردم از فقیر

فَأَدْخَلَهُ اللهُ الْجَنَّةَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ

پس داخل کرد اورا خدایتعالی در بهشت متفق علیه و در روایت مسلم

نَحْوَهُ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رض وَأَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ

مانند این روایت است از عقبه بن عامر رض و ابی مسعود انصاری رض

فَقَالَ اللهُ تَعَالَى أَنَا أَحَقُّ بِذَا مِنْكَ تَجَاوَزُوا عَنْ عَبْدِي

پس گفت خدایتعالی که من کریم سزاوارترم بدان از تو درگذر کنید از بندهٔ من

وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ

و روایت است از ابی قتاده رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِيَّاكُمْ وَكَثْرَةَ الْحَلِفِ فِي الْبَيْعِ فَإِنَّهُ يُنَفِّقُ ثُمَّ

علیه وسلم دور دارید خود را از بسیارے سوگند در بیع زیراکه سوگند رواج میدهد در مال پس

يَمْحَقُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ سَمِعْتُ

باطل میگرداند برکت را رواه مسلم و روایت است از ابی هریره رض گفت شنیدم

رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ الْحَلِفُ مَنْفَقَةٌ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که میگفت که سوگند محل رواج است

لِلسِّلْعَةِ مُمْحِقَةٌ لِلْبَرَكَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رض

مرکا لاے را ومحل کاہیدن است برکت را متفق علیہ وروایت است از ابی ذر رض

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلٰثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللهُ

از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفت آنحضرت کس اند کہ کلام نمی کند ایشان را خدا

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا يُزَكِّيْهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ

در روز قیامت ونظر رحمت نمی کند سوے ایشان وپاک نمیگرداند از ذنوب ایشان را ومر ایشان را ومر ایشان را

أَلِيْمٌ قَالَ أَبُوْ ذَرٍّ خَابُوْا وَخَسِرُوْا مَنْ هُمْ يَا رَسُوْلَ اللهِ

عذاب دردناک است گفت ابوذر نومید شدند وزیان کار شدند کیستند آنہا اے رسول خدا

قَالَ الْمُسْبِلُ وَالْمَنَّانُ وَالْمُنَفِّقُ سِلْعَتَهٗ بِالْحَلْفِ الْكَاذِبِ

گفت آنحضرت یکے ازان دراز کنندہ ازار است بطریق تکبر دوم منت نہندہ بعد از عطا سوم رواج دہندہ

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي سَعِيْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

رواہ مسلم وروایت است از ابی سعید رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّاجِرُ الصَّدُوْقُ الْأَمِيْنُ مَعَ النَّبِيِّيْنَ

صلی اللہ علیہ وسلم بازرگان راست گو امانت دار محشور می شود روز قیامت با پیغمبران

وَالصِّدِّيْقِيْنَ وَالشُّهَدَاءِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَ

وصدیقان وشہیدان رواہ الترمذی والدارمی

الدَّارَقُطْنِيُّ وَرَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض وَعَنْ

ودار قطنی وروایت کرد این حدیث را ابن ماجہ از ابن عمر رض وروایت است از

عُبَيْدِ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ أَبِيْهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عبید بن رفاعہ از پدر خود از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

قَالَ التُّجَّارُ يُحْشَرُوْنَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فُجَّارًا إِلَّا مَنِ اتَّقٰى وَبَرَّ

فرمود آنحضرت صلعم تاجران حشر کردہ شوند روز قیامت فجار مگر کسیکہ پرہیزگاری کند از حرام وشبہ

وَصَدَقَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَرَوَى

وراست گوید رواه الترمذی وابن ماجه والدارمی درروایت است از

اَلْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ عَنِ الْبَرَاءِ

بیهقی درشعب الایمان از براء

بَابُ الرِّبٰوا

باب دربیان سود

وَالَّذِيْنَ يَكْنِزُوْنَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُوْنَهَا فِي

وآنانکه ذخیره میکنند زر ونقره را وخرچ نمی نمایند آنرا در

سَبِيْلِ اللّٰهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيْمٍ يَوْمَ يُحْمٰى عَلَيْهَا

راه خدا پس بشارت ده آنرا بعذاب دردناک روزیکه گرم کرده میشود بران مال

فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوٰى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوْبُهُمْ وَظُهُوْرُهُمْ

درآتش دوزخ پس داغ کرده میشود بآن پیشانی هاے ایشان وپهلوهاے ایشان وپشت هاے ایشان

هٰذَا مَا كَنَزْتُمْ لِاَنْفُسِكُمْ فَذُوْقُوْا مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُوْنَ ۝

وگفته شود اینست آنچه ذخیره نهادید براے خود پس بچشید آنچه ذخیره میکردید

اَلَّذِيْنَ يَاْكُلُوْنَ الرِّبٰوا لَا يَقُوْمُوْنَ اِلَّا كَمَا يَقُوْمُ الَّذِيْ

کسانیکه میخورند سود را برنخیزند از گور مگر چنانکه برمیخیزد کسیکه

يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ قَالُوْا اِنَّمَا

دیوانه ساخت او را شیطان بسبب آسیب رسانیدن این بسبب آنست که سودخوران گفتند

الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبٰوا وَاَحَلَّ اللّٰهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبٰوا فَمَنْ

سوداگری مانند سود است وحلال کرده است خدا سوداگری را وحرام ساخته است سود را پس کسیکه

جَاءَهٗ مَوْعِظَةٌ مِّنْ رَّبِّهٖ فَانْتَهٰى فَلَهٗ مَا سَلَفَ وَاَمْرُهٗ

آمد وی را پند از جانب پروردگار وے پس باز ماند از بیکار پس او راست آنچه گذشت وکار او بخدا

إِلَى اللهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ه

بخدا و کیکه بازگشت بسود خواری پس آن گروه باشندگان دوزخ اند همیشه دران باشند

يَمْحَقُ اللهُ الرِّبٰوا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ

نابود میازد خدا برکت سود را و افزون میازد برکت خیرات را و خدا دوست ندارد ہر

كَفَّارٍ أَثِيمٍ ه يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ

ناسپاس گناہگار را اے مومنان حذر کنید از خدا و ترک کنید آنچه مانده است

مِنَ الرِّبٰوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ه فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ

از سود اگر ہستید از اہل ایمان پس اگر نکردید پس خبردار باشید بجنگے

مِنَ اللهِ وَرَسُولِهِ وَإِنْ تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ

از خدا و رسول او و اگر توبه کردید پس شمار است اصل مالہای شما نه شما ستم کنید

وَلَا تُظْلَمُونَ ه يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبٰوا

و نه شما ستم کرده شوید اے مومنان مخورید سود را

أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ه وَاتَّقُوا

دو چندان تو بر تو و بترسید خدا را تا باشد رستگار شوید و بترسید

النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ه وَأَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ

از آن آتش که آماده کرده شده است برای کافران و فرمان برید خدا و پیغامبر را

لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ه عَنْ جَابِرٍ رض قَالَ لَعَنَ رَسُولُ اللهِ

شاید که شما مهربانی کرده شوید روایت است از جابر رض گفت لعنت کرده است آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آكِلَ الرِّبٰوا وَمُوكِلَهُ وَكَاتِبَهُ

صلی الله علیه وسلم خورنده ربا را و خوراننده ربا را و نویسنده آن را

وَشَاهِدَيْهِ وَقَالَ هُمْ سَوَاءٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

و گواہان آنرا و فرمود که اینها برابر اند در ورود لعنت رواه مسلم و روایت است از ابی ہریرہ رض

عن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال ليأتين على

از آنحضرت صلی الله علیه وسلم که فرمود آنحضرت هر آئینه می آید بر

الناس زمان لا يبقى أحد إلا أكل الربوا فإن لم يأكله

مردمان زمانی که باقی نماند هیچ یکے مگر آنکه بخورد ربوا پس اگر نخورد ربوا

أصابه من بخاره ويروى من غباره رواه أحمد وأبو داود

میرسد او را از بخار و اثر آن و روایت کرده شد من غباره یعنی میرسد از گرد وے رواه احمد ابوداؤد

والنسائي وابن ماجة وعن عبد الله بن حنظلة

والنسائی و ابن ماجه و روایت است از عبدالله بن حنظله

غسيل الملائكة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

که او را غسیل ملائکه گویند گفت عبدالله فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

درهم ربوا يأكله الرجل وهو يعلم أشد من ستة و

یک درهم که بخورد آن را مرد حال آنکه وے میداند که سود است سخت تر است از سی

وثلثين زنية رواه أحمد والدارقطني وروى البيهقي في

وشش زنا راوه احمد و دار قطنی و روایت کرد بیهقی در

شعب الإيمان عن ابن عباس رضـ وزاد وقال من نبت لحمه

شعب الایمان و زیاده کرد بیهقی از ابن عباس رض این عبارت یعنی وگفت کسیکه بروید گوشت را

من السحت فالنار أولى به وعن أبي هريرة رضـ

از حرام پس آتش دوزخ سزاوار است بوے و روایت است از ابی هریره رض

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الربوا سبعون

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم سود خوردن هفتاد پاره است

جزءا أيسرها أن ينكح الرجل أمه وعن ابن مسعود رضـ

ادنائے آن هفتاد پاره اینست که وطی کند مرد مادر خود را و روایت است از ابن مسعود رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ الرِّبٰوا
گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ مال ربا

وَاِنْ كَثُرَ فَاِنَّ عَاقِبَتَهٗ تَصِيْرُ اِلٰى قُلٍّ رَوَاهُمَا ابْنُ مَاجَةَ
اگرچہ بسیار باشد پس تحقیق پایان کار او باز میگردد بسوی کمی و نقصان روایت کرد ہر دو حدیث را ابن ماجہ

وَالْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَرَوٰى اَحْمَدُ الْاَخِيْرَ وَعَنْ
و بیہقی در شعب الایمان و روایت کرد این حدیث اخیر را و از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضہ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَتَيْتُ
ابی ہریرہ رضہ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم آمدم

لَيْلَةَ اُسْرِيَ بِيْ عَلٰى قَوْمٍ بُطُوْنُهُمْ كَالْبُيُوْتِ فِيْهَا الْحَيَّاتُ
در شب معراج بر گروہے کہ شکمہای ایشان مانند خانہاے کہ دران مارہا اند

تُرٰى مِنْ خَارِجِ بُطُوْنِهِمْ فَقُلْتُ مَنْ هٰؤُلَاءِ يَا
دیدہ میشود آن مارہا از بیرون شکمہاے ایشان پس گفتم من کیستند این گروہ اے

جِبْرَئِيْلُ قَالَ هٰؤُلَاءِ اَكَلَةُ الرِّبٰوا رَوَاهُ اَحْمَدُ
جبرئیل ع گفت این گروہ خورندۂ ربا اند رواہ احمد

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَلِيٍّ رضہ اَنَّهٗ سَمِعَ رَسُوْلَ اللهِ
و ابن ماجہ و روایت است از علی رضہ کہ وے شنید آنحضرت را

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ اٰكِلَ الرِّبٰوا
صلے اللہ علیہ وسلم کہ لعنت میکرد خورندۂ ربوا را

وَمُوْكِلَهٗ وَكَاتِبَهٗ وَمَانِعَ الصَّدَقَةِ وَكَانَ
و خورانندۂ آن را و کاتب آن را و منع کنندۂ زکواۃ را و بود آنحضرت ص

يَنْهٰى عَنِ النَّوْحِ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَعَنْ اَنَسٍ رضہ
کہ نہی میکرد از نوحہ کردن رواہ نسائی و از انس رضہ مروی است

لہ قولہ الی قل بضم قاف بمعنی قلت یعنی کمی است قلت نقصان است و باک
سبب آن است که چون گفت

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا اَقْرَضَ اَحَدُكُمْ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم چون بدہد یکے از شما دیگرے را

قَرْضًا فَاَهْدٰى اِلَيْهِ اَوْ حَمَلَهٗ عَلَى الدَّابَّةِ فَلَا يَرْكَبْهُ

وام پس ہدیہ فرستد آنکہ قرض گرفتہ است بسوے قرض دہندہ یا سوار گرداند او را بر مرکب پس باید کہ سوار

وَلَا يَقْبَلْهَا اِلَّا اَنْ يَكُوْنَ جَرٰى بَيْنَهٗ وَبَيْنَهٗ قَبْلَ ذٰلِكَ رَوَاهُ

وقبول نکند آن ہدیہ را مگر آنکہ جاریست و عادت شدہ است میان این و آن پیش از قرض رواہ

اِبْنُ مَاجَةَ وَالْبَيْهَقِيُّ فِىْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ

ابن ماجہ وبیہقی در شعب ایمان و روایت است ہم از انس رضہ از آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِذَا اَقْرَضَ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فَلَا يَاْخُذْ

صلے اللہ علیہ وسلم فرمود آنحضرت وقتیکہ قرض دہد مردے مرد دیگر را پس باید کہ ہدیہ نگیرد

هَدِيَّةً رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِىْ تَارِيْخِهٖ هٰكَذَا فِى الْمُنْتَقٰى

از وام دہندہ روایت کرد بخاری در تاریخ خود این چنین است در منتقی

وَعَنْ اَبِىْ بُرْدَةَ بْنِ اَبِىْ مُوْسٰى قَالَ قَدِمْتُ الْمَدِيْنَةَ

و روایت است از ابی بردہ بن ابی موسی رضہ گفت قدوم آوردم مدینہ را

فَلَقِيْتُ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ سَلَامٍ فَقَالَ اِنَّكَ بِاَرْضٍ فِيْهَا الرِّبٰوا

پس ملاقات کردم عبد اللہ بن سلام را پس گفت عبد اللہ مرا بدرستیکہ تو بزمینے ہستی کہ در وے ربوا

فَاشٍ فَاِذَا كَانَ لَكَ عَلٰى رَجُلٍ حَقٌّ فَاَهْدٰى اِلَيْكَ حِمْلَ تِبْنٍ

آشکارا است پس چون باشد مر ترا بر مردے حقے یعنے وامے پس بفرستد آن مرد بسوے تو پشتارہ کاہ را

اَوْ حِمْلَ شَعِيْرٍ اَوْ حِمْلَ قَتٍّ فَلَا تَاْخُذْهُ فَاِنَّهٗ رِبٰوا رَوَاهُ

یا پشتارہ جو یا بفرستد بار علفے پس مگیر آنرا پس تحقیق آن حکم ربا دارد رواہ

الْبُخَارِيُّ وَعَنِ الْاَسْوَدِ بْنِ ذَهْبٍ دَخَلْتُ عَلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ

بخاری و روایت است از اسود بن ذہب در آمدم بر آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَلَا أُنَبِّئُكَ بِشَيْءٍ مِنَ الرِّبٰوا عَسَى اللّٰهُ

صلے اللہ علیہ وسلم پس فرمود آیا خبر دہم ترا بچیزے کہ از ربا باشد عنقریب خدا تعالےٰ

أَنْ يَنْفَعَكَ بِهٖ قُلْتُ بَلٰى قَالَ إِنَّ الرِّبٰوا أَبْوَابٌ اَلْبَابُ مِنْهُ عِدْلُ

نفع دہد ترا بآن گفتم بلے یا رسول خدا فرمود بدرستیکہ سود انواع واقسام است قسمے ازان برابر میشود

تِسْعِيْنَ حُوْبًا أَدْنَاهَا فَجْرَةً كَاضْطِجَاعِ الرَّجُلِ مَعَ أُمِّهٖ وَإِنَّ

نود معصیت ادنیٰ گناہ آن بیحیائی است مانند خفتن مرد با مادر خود و بدرستیکہ

أَرْبَا الرِّبَا اسْتِطَالَةُ الْمَرْءِ فِيْ عِرْضِ أَخِيْهِ بِغَيْرِ حَقٍّ ابْنُ مَنْدَهْ وَأَبُوْ نُعَيْمٍ

سخت تر ربا آبرو ریزی مرد است برادر خود را ناحق و نار وا روایت کرد این حدیث را ابن منده وابو نعیم

بَابُ الْاِحْتِكَارِ

باب در بیان احتکار

عَنْ عُمَرَ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَلْجَالِبُ

روایت است از عمر رضـ از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کشندہ

مَرْزُوْقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مَلْعُوْنٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ

رزق دادہ شدہ است ونگاہدارندہ لعنت کردہ شدہ رواہ ابن ماجہ والدارمی

وَعَنْ مَعْمَرٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از معمر رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

مَنِ احْتَكَرَ فَهُوَ خَاطِئٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضـ

کسیکہ احتکار کند پس آن عاصی و آثم است رواہ مسلم وروایت است از عمر بن الخطاب رضـ

قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنِ احْتَكَرَ

گفت شنیدم آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ میگفت کسے کہ احتکار کند

عَلَى الْمُسْلِمِيْنَ طَعَامَهُمْ ضَرَبَهُ اللّٰهُ بِالْجُذَامِ وَالْإِفْلَاسِ

بر مسلمانان طعام ایشان را بزند اورا خدا تعالےٰ بجذام مرضی مشہور است وبا فلاس

رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَرَزِيْنٌ فِي كِتَابِهِ

روا ه ابن ماجه و بیهقی در شعب ایمان و رزین در کتاب خود

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از ابن عمر رض گفت فرمود پیغامبر خدا صلی الله علیه وسلم

مَنِ احْتَكَرَ طَعَامًا اَرْبَعِيْنَ يَوْمًا يُرِيْدُ بِهِ الْغَلَاءَ فَقَدْ بَرِئَ

کسیکه احتکار کند طعامی را چهل روز درحالیکه میخواهد بآن گرانی غله را پس بدرستیکه بیزار شد آن مرد

مِنَ اللّٰهِ وَبَرِئَ اللّٰهُ مِنْهُ رَوَاهُ رَزِيْنٌ وَعَنْ مُعَاذٍ رض

از خدا و بیزار شد خدایتعالی ازوی رواه رزین وروایت است از معاذ رض

قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ بِئْسَ الْعَبْدُ

گفت شنیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که میگفت بد بنده ایست

الْمُحْتَكِرُ اِنْ اَرْخَصَ اللّٰهُ الْاَسْعَارَ حَزِنَ وَاِنْ اَغْلَاهَا فَرِحَ

احتکار کننده اگر ارزان گرداند خدا نرخهارا اندوهگین گردد واگر گران گرداند نرخها را شادمان گردد

رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَرَزِيْنٌ فِي كِتَابِهِ وَعَنْ

رواه بیهقی در شعب الایمان ورزین در کتاب خود وروایت است از

اَبِي اُمَامَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنِ

ابی امامه رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود کسیکه

احْتَكَرَ طَعَامًا اَرْبَعِيْنَ يَوْمًا ثُمَّ تَصَدَّقَ بِهِ لَمْ يَكُنْ لَهُ

احتکار کند غله چهل روز پستر تصدق کرد بآن طعام نمی باشد آن تصدق کردن مراو را

كَفَّارَةً رَوَاهُ رَزِيْنٌ

پوشنده گناه وی رواه رزین

بَابُ الْاِفْلَاسِ وَالْاِنْظَارِ وَالتَّشْدِيْدِ فِي الدَّيْنِ

ع ۹ منزل ربع

وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَنْ تَصَدَّقُوا خَيْرٌ

واگر باشد مفلسے پس لازم است مہلت دادن تا توانگرے وآنکہ خیرات کنید بہتر است

لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۝ وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللّٰهِ

شمارا اگر ہستید دانندہ و حذر کنید از آن روز کہ بازگردانیدہ شوید در آن بسوئے خدا

ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۝ عَنْ

پس تمام دادہ شود ہر شخصے آنچہ عمل کردہ است وایشان ستم کردہ نشوند روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَانَ

ابی ہریرہ رض کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کہ بود

رَجُلٌ يُدَايِنُ النَّاسَ فَكَانَ يَقُولُ لِفَتَاهُ إِذَا أَتَيْتَ مُعْسِرًا

مردے کہ معاملہ میکرد مردم را بوام پس بود آنمرد کہ میگفت مر غلام خود را وقتیکہ بیائی تو فقیرے را

تَجَاوَزْ عَنْهُ لَعَلَّ اللّٰهَ أَنْ يَتَجَاوَزَ عَنَّا قَالَ فَلَقِيَ اللّٰهَ فَتَجَاوَزَ

درگذر از وے شاید کہ خداہ رگذرد از ما فرمود آنحضرت پیش آمد آنمرد خدا را پس درگذشت او تعالیٰ

عَنْهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي قَتَادَةَ رض قَالَ قَالَ

از وے متفق علیہ وروایت است از ابی قتادہ رض گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُنْجِيَهُ اللّٰهُ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ شاد میگرداند او را کہ رستگار گرداند او را خدا

مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ فَلْيُنَفِّسْ عَنْ مُعْسِرٍ أَوْ يَضَعْ عَنْهُ

از اندوہائے روز قیامت پس باید کہ تاخیر کند طلب وام را از فقیرے یا بنہد وام را از وے

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى

روایت مسلم وہم از ابی قتادہ است گفت شنیدم آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَوْ وَضَعَ عَنْهُ

اللہ علیہ وسلم کہ میگفت کسیکہ مہلت دہد معسر را یا بنہد وام را از وے

أَنْجَاهُ اللّٰهُ مِنْ كُرَبِ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

رستگاری دہد او را خدای تعالیٰ از اندوہ ہاے روز قیامت رواہ مسلم و روایت است از

أَبِي الْيَسَرِ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی یسر رض گفت شنیدم آنحضرت را صلے اللہ علیہ وسلم

يَقُوْلُ مَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَوْ وَضَعَ عَنْهُ أَظَلَّهُ اللّٰهُ فِي ظِلِّهِ

که میگفت کسیکه مہلت دہد مفلس را یا بنہد وام را از گردن وے جای دہد او را خدا در سایہ عنایت خود

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عِمْرَانَ ابْنِ حُصَيْنٍ رض قَالَ قَالَ

رواہ مسلم و روایت است از عمران بن حصین رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ لَهُ عَلٰى رَجُلٍ حَقٌّ

پیغامبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم کسیکه باشد مر او را بر مردے حقے و واجب

فَمَنْ أَخَّرَهُ كَانَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ صَدَقَةٌ رَوَاهُ أَحْمَدُ

پس تاخیر کرد آنرا از کسیکه بر وے حق است باشد مر صاحب حق را روز ثواب صدقه رواہ احمد

وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ كَانَ لِي عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از جابر رض گفت که مرا بر آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ دَيْنٌ فَقَضَانِي وَزَادَنِي رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ

وسلم وامے پس ادا کرد مرا و زیاده چیزے بطریق انعام رواہ ابوداؤد و روایت است از

عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أَبِي رَبِيْعَةَ قَالَ اسْتَقْرَضَ مِنِّي النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ

عبداللہ بن ابی ربیعه گفت قرض گرفت از من آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعِيْنَ أَلْفًا فَجَاءَهُ مَالٌ فَدَفَعَهُ إِلَيَّ وَقَالَ

علیہ وسلم چہل ہزار پس آمد آنحضرت را مالے پس مرفع کرد آن چہل ہزار را بسوے من و فرمود

بَارَكَ اللّٰهُ تَعَالٰى فِي أَهْلِكَ وَمَالِكَ إِنَّمَا جَزَاءُ السَّلَفِ الْحَمْدُ

برکت کند خدا تعالیٰ در اہل تو و در مال تو نیست پاداش قرض مگر حمد و شکر

وَالْأَدَاءُ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض أَنَّ رَجُلًا

واداء آن رواه النسائی وروایت است از ابی ہریرہ رض کہ مردے

تَقَاضَى رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَغْلَظَ لَهُ فَهَمَّ أَصْحَابُهُ

طلب کرد از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم پس سخت گفت پس قصد کردند یاران وے

فَقَالَ دَعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا وَاشْتَرُوا لَهُ بَعِيرًا

ایذای مرد را پس فرمود کہ بگذارید او را زیرا کہ مر صاحب حق را جای گفتن است وبخرید برای وی شترے

فَأَعْطُوهُ إِيَّاهُ قَالُوا لَا نَجِدُ إِلَّا أَفْضَلَ مِنْ سِنِّهِ قَالَ اشْتَرُوهُ

پس بدہید او را آن شتر گفتند اصحاب نمی یابیم مگر زیادہ تر از سال شتر وے فرمود بخرید آن را

فَأَعْطُوهُ فَإِنَّ خَيْرَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ

پس بدہید وے را زیرا کہ بہترین شما نیک ترین شما است در قضای دین متفق علیہ وہم از وی مرویست

أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ

کہ پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود دیر داشتن توانگر وام را ظلم است

فَإِذَا أُتْبِعَ أَحَدُكُمْ عَلَى مَلِيءٍ فَلْيَتْبَعْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

پس چون در پے فرستادہ شود یکے از شما بر توانگر یعنے حوالہ کردہ شود پس باید کہ در پے رود متفق علیہ

أَبِي هُرَيْرَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَخَذَ

ابی ہریرہ رض مرویست از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفت کسے کہ بگیرد

أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللّٰهُ عَنْهُ وَمَنْ أَخَذَ

مالہای مردم را یعنے بوام در حالتیکہ میخواہد ادای آن ادا سکند خدا تعالی از جانب آن و کسیکہ بگیرد

يُرِيدُ إِتْلَافَهَا أَتْلَفَهُ اللّٰهُ عَلَيْهِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ

در حالیکہ میخواہد ہلاک کردن مال مردم را ہلاک میگرداند خدا بروی یعنے اعانت نمی کند رواہ البخاری واز

أَبِي قَتَادَةَ رض قَالَ قَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللّٰهِ أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ

ابی قتادہ رض گفت کہ گفت مردے ای رسول خدا خبر دہ اگر کشتہ شوم

فِي سَبِيلِ اللهِ صَابِرًا مُحْتَسِبًا مُقْبِلًا غَيْرَ مُدْبِرٍ يُكَفِّرُ اللهُ

در راه خدا صبر کننده امید ثواب دارنده و پشت نه دهنده آیا می پوشد خدا تعالی

عَنِّي خَطَايَايَ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ فَلَمَّا

از من گناهان من فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم آری می پوشد گناهان تو پس چون

أَدْبَرَ نَادَاهُ فَقَالَ نَعَمْ إِلَّا الدَّيْنَ كَذٰلِكَ قَالَ جِبْرِيلُ رَوَاهُ

پشت داد آن مرد پس خواند او را پس گفت آنحضرت آری می بخشد همه گناه را مگر وام همچنین گفت جبرئیل روایت

مُسْلِمٌ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رض أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ

مسلم در روایت است از عبد الله بن عمرو رض بدرستیکه آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يُغْفَرُ لِلشَّهِيدِ كُلُّ ذَنْبٍ إِلَّا الدَّيْنَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

علیه وسلم فرمود آمرزیده میشود مر شهید را هر گناه مگر وام رواه مسلم

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

در روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ نَفْسُ الْمُؤْمِنِ مُعَلَّقَةٌ بِدَيْنِهِ حَتَّى يُقْضَى عَنْهُ رَوَاهُ

وسلم ذات مسلمان آویخته شده است بوام وے که بر خود دارد تا آنکه گذارده شود دین از وی رواه

الشَّافِعِيُّ وَأَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ

الشافعی واحمد والترمذی وابن ماجة والدارمی در روایت است از

الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

براء بن عازب رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

صَاحِبُ الدَّيْنِ مَأْسُورٌ بِدَيْنِهِ يَشْكُو إِلَى رَبِّهِ الْوَحْدَةَ يَوْمَ

خداوند دین محبوس و اسیر است بدین خود گله میکند بسوے پروردگار خود و تنهائی و وحشت را روز

الْقِيَامَةِ رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ

قیامت رواه فی شرح السنة در روایت است از ابی سعید خدری رض

قَالَ أُتِيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِجَنَازَةٍ لِيُصَلِّيَ عَلَيْهَا

گفت آوردہ شد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم جنازہ را تا بگذارد بروے نماز

فَقَالَ هَلْ عَلَى صَاحِبِكُمْ دَيْنٌ قَالُوْا نَعَمْ قَالَ هَلْ تَرَكَ لَهُ مِنْ

پس گفت آنحضرت آیا ہست بر وی وامی گفتند آرے ہست فرمود آیا گذاشتہ است مردین را چیزی کہ

وَفَاءٍ قَالُوْا لَا قَالَ صَلُّوْا عَلَى صَاحِبِكُمْ قَالَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رض

وفا کند بادای آن گفتند نگذاشتہ است فرمود نماز گزارید شما بر صاحب خود گفت علی رض ابن ابی طالب

عَلَيَّ دَيْنُهُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ فَتَقَدَّمَ فَصَلَّى عَلَيْهِ وَفِي رِوَايَةٍ مَعْنَاهُ

بر من دین اوست ای رسول خدا پس پیش آمد آنحضرت پس نماز گزارد بروی و در روایت دیگر معنی این حدیث آمد

وَقَالَ فَكَّ اللّٰهُ رِهَانَكَ مِنَ النَّارِ كَمَا فَكَكْتَ رِهَانَ أَخِيْكَ

واین زیادت کہ گفت آنحضرت در حق علی رض کہ خلاص گرداند خدا نفس ترا چنانچہ خلاص کردی نفس برادر

الْمُسْلِمِ لَيْسَ مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَقْضِي عَنْ أَخِيْهِ دَيْنَهُ إِلَّا فَكَّ

مسلمان خود را نیست ہیچ بندہ مسلمان کہ بگذارد از جانب برادر خود وام او را مگر آنکہ خلاص گرداند

اللّٰهُ رِهَانَهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ

خدائے گرو او را روز قیامت رواہ فی شرح السنۃ و روایت است از

ثَوْبَانَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَاتَ وَهُوَ

ثوبان رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ بمیرد و حال آنکہ

بَرِيْءٌ مِنَ الْكِبْرِ وَالْغُلُوْلِ وَالدَّيْنِ دَخَلَ الْجَنَّةَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

وی بیزار است از کبر و از خیانت کردن در غنیمت و از وام می در آید در بہشت رواہ الترمذی

وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ أَبِي مُوْسٰى رض عَنِ النَّبِيِّ

وابن ماجہ والدارمی و روایت است از ابی موسی رض از آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ أَعْظَمَ الذُّنُوْبِ عِنْدَ اللّٰهِ أَنْ يَلْقَاهُ

صلی اللہ علیہ وسلم فرمود بدرستیکہ بزرگترین گناہان نزد خدا آنست کہ پیش آید خدا را

بها عبد بعد الكبائر التي نهى الله عنها ان يموت رجل

آن گناهان بعد از گناهان کبیره که نهی کرده است خدای از آن آنست که بمیرد بنده بحال آنکه

وعليه دين لا يدع له قضاء رواه احمد وابو داود وعن

بروی دین است که نگذارد بنده برای ادای وی رواه احمد وابوداود و در روایت است

سعيد بن الاطول قال مات اخي وترك ثلث مائة دينار

سعد بن اطول رض گفت مرد برادر من وبگذاشت سه صد دینار

وترك ولدا صغارا فاردت ان انفق عليهم فقال لي

وگذاشت اولاد خورد وخواستم که خرچ کنم آن دینارها بر اولاد وی پس فرمود مرا

رسول الله صلى الله عليه وسلم ان اخاك محبوس بدينه

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم بدرستیکه برادر تو محبوس است از وصول نعمت بسبب دین

فاقض عنه قال فذهبت فقضيت عنه ثم جئت فقلت

پس ادا کن از وی دین را گفت پس رفتم پس قضا کردم دین را از وی پس آمدم پس گفتم

يا رسول الله قد قضيت عنه ولم يبق الا امرأة تدعي

یا رسول الله تحقیق ادا کردم دین را از وی وباقی نماند مگر زنی که دعوی می کند

دينارين وليست لها بينة قال اعطها فانها صادقة

دو دینار را ونیست مراو را گواه گفت آنحضرت بده آنرا زیرا که وی راست میگوید شاید که بوحی دانست صدق او

رواه احمد وعن محمد بن عبد الله بن جحش قال

رواه احمد و روایت است از محمد بن عبد الله بن جحش گفت

كنا جلوسا بفناء المسجد حيث يوضع الجنائز ورسول الله

بودیم نشسته در صحن مسجد آنجا که نهاده میشوند جنازها وحال آنکه آنحضرت

صلى الله عليه وسلم جالس بين ظهرينا فرفع رسول الله

صلی الله علیه وسلم نشسته بود میان ما پس برداشت پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَصَرَهُ قِبَلَ السَّمَاءِ فَنَظَرَ ثُمَّ طَأْطَأَ

صلی اللہ علیہ وسلم بینائی خود را جانب آسمان پس نگاہ کرد پس پست کرد

بَصَرَهُ وَوَضَعَ يَدَهُ عَلٰى جَبْهَتِهِ قَالَ سُبْحَانَ اللّٰهِ سُبْحَانَ اللّٰهِ

بصر خود را و نہاد دست خود را بر پیشانی خود گفت سبحان اللہ سبحان اللہ

مَاذَا اُنْزِلَ مِنَ التَّشْدِيْدِ قَالَ فَسَكَتْنَا يَوْمَنَا وَلَيْلَتَنَا فَلَمْ نَرَ

چہ چیز فرود آمد از سخت گرفتن گفت راوی پس خاموش بودیم ما درین روز و شب پس ندیدیم

اِلَّا خَيْرًا حَتّٰى اَصْبَحْنَا قَالَ مُحَمَّدٌ فَسَاَلْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

مگر نیکی را تا آنکہ صبح کردیم گفت راوی محمد پس سوال کردم آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا التَّشْدِيْدُ الَّذِيْ نَزَلَ قَالَ فِي الدَّيْنِ وَالَّذِيْ

علیہ وسلم را کہ چیست آن تشدید کہ فرود آمد گفت آنحضرت کہ آن تشدید در حق وام است سوگند

نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهٖ لَوْ اَنَّ رَجُلًا قُتِلَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ عَاشَ

بان خدائے کہ بقای محمد در دست اوست کہ اگر ثابت شدے کہ مردے کشتہ شد در راہ خدا پس زندہ شد

ثُمَّ قُتِلَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ عَاشَ ثُمَّ قُتِلَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ

پس کشتہ شد در راہ خدا پس زندہ شد پس کشتہ شد در راہ خدا

ثُمَّ عَاشَ وَعَلَيْهِ دَيْنٌ مَا دَخَلَ الْجَنَّةَ حَتّٰى يُقْضٰى عَنْهُ رَوَاهُ

پس زندہ شد و حال آنکہ بر وی وام است در نمی آید بہشت را تا آنکہ ادا کردہ شود دین او روایت

اَحْمَدُ وَفِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ نَحْوَهٗ

احمد و در شرح السنۃ مانند آن حدیث

بَابُ الْغَصْبِ

وَلَا تَاْكُلُوْا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتُدْلُوْا بِهَا اِلَى الْحُكَّامِ

و مخورید اموال خویشتن را در میان خویش بناحق و مرسانید اموال خود را بسوی حاکمان

لِتَأْكُلُوْا فَرِيْقًا مِّنْ اَمْوَالِ النَّاسِ بِالْاِثْمِ وَاَنْتُمْ تَعْلَمُوْنَ ه

تا بخورید پاره از اموال مردمان بستم دانسته

وَلَا تَقْرَبُوْا مَالَ الْيَتِيْمِ اِلَّا بِالَّتِيْ هِيَ اَحْسَنُ حَتّٰى يَبْلُغَ اَشُدَّهٗ

و نزدیک مشوید بمال یتیم و در ان تصرف مکنید مگر بخصلتے که آن نیکوتر باشد تا برسد بقوت خود یعنی بالغ شود

عَنْ سَعِيْدِ بْنِ زَيْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از سعید بن زید رض گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه

وَسَلَّمَ مَنْ اَخَذَ شِبْرًا مِّنَ الْاَرْضِ ظُلْمًا فَاِنَّهٗ يُطَوَّقُهٗ يَوْمَ

وسلم کسیکه بگیرد یک دست از زمین بستم پس تحقیق طوق گردانیده شود آن زمین در گردن او

الْقِيٰمَةِ مِنْ سَبْعِ اَرَضِيْنَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

روز قیامت از هفت زمین متفق علیه و روایت است از

عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ يَزِيْدَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهٗ

عبدالله بن یزید انصاری رض از آنحضرت صلے الله علیه وسلم که

نَهٰى عَنِ النُّهْبَةِ وَالْمُثْلَةِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ اَبِيْ حُرَّةَ

نهی کرد آنحضرت از نهبه یعنی غارت بمال مسلم و از مثله یعنی عقوبت کردن ببریدن بینی و گوش و روایت است از ابی حره

الرَّقَاشِيِّ عَنْ عَمِّهٖ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

رقاشی از عم خود رض گفت آنحضرت صلے الله علیه

وَسَلَّمَ اَلَا لَا تَظْلِمُوْا اَلَا لَا يَحِلُّ مَالُ امْرِئٍ اِلَّا بِطِيْبِ

وسلم آگاه باشید که ظلم نکنید و آگاه باشید حلال نیست مال مردے مگر بخوشی

نَفْسٍ مِّنْهُ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَالدَّارَقُطْنِيُّ

نفس از وے رواه بیهقی در شعب الایمان و دار قطنی

فِي الْمُجْتَبٰى وَعَنْ سَالِمٍ عَنْ اَبِيْهِ رض قَالَ قَالَ

در کتاب مجتبیٰ و روایت است از سالم از پدر خود رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَخَذَ مِنَ الْاَرْضِ شِبْرًا

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ بگیرد از زمین یک وست

بِغَيْرِ حَقِّهٖ خُسِفَ بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِلٰى سَبْعِ اَرْضِيْنَ رَوَاهُ

بیحق شرعی فرو برده شود او را روز قیامت تا ہفت زمین رواه

الْبُخَارِيُّ وَعَنْ يَعْلَى بْنِ مُرَّةَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ

بخاری وروایت است از یعلی بن مره رض گفت شنیدم آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ اَخَذَ اَرْضًا بِغَيْرِ حَقِّهَا كُلِّفَ

صلی اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت کسیکہ بگیرد زمینے را ناحق تکلیف کرده شود

اَنْ يَحْمِلَ تُرَابَهَا الْمَحْشَرَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْهُ قَالَ

کہ بردارد برسر خاک آن در حشر رواه احمد وہم از وے مرویست کہ گفت

سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اَيُّمَا رَجُلٍ ظَلَمَ

شنیدم آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت ہر مردے کہ بظلم بگیرد

شِبْرًا مِنَ الْاَرْضِ كَلَّفَهُ اللّٰهُ عَزَّ وَجَلَّ اَنْ يَحْفِرَهٗ حَتّٰى يَبْلُغَ

یک شبر را از زمین تکلیف کند او را خدائے عزوجل کہ بکند آن شبر زمین را تا آنکہ برسد

اٰخِرَ سَبْعِ اَرْضِيْنَ ثُمَّ يُطَوَّقُهٗ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ حَتّٰى يُقْضٰى

آخر ہفت زمین را پس طوق گردانیده شود وان زمین او را تا آخر روز قیامت تا آنکہ تمام کرده شود

بَيْنَ النَّاسِ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ اَبِيْ بَكْرَةَ رض قَالَ

حکم میان مردم رواه احمد وروایت است از ابی بکره رض گفت

خَطَبَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ النَّحْرِ قَالَ اِنَّ الزَّمَانَ

کہ خطبہ خواند ما را آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روز نحر وگفت کہ زمان یعنے سال

قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهٖ يَوْمَ خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ

بتحقیق بازگشت بہیئت وے کہ در روز پیدا کردن خدا آسمانہا وزمین را بود

السَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا مِنْهَا اَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ثَلٰثٌ مُتَوَالِيَاتٌ

سال دوازده ماه است از آن چهار ماه حرام است سه ماه پیهم آینده اند

ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِيْ بَيْنَ

و آن ذوالقعده و ذوالحجه و محرم و رجب که منسوب بسوی قبیله مضر است آنکه میان

جُمَادٰى وَشَعْبَانَ وَقَالَ اَيُّ شَهْرٍ هٰذَا قُلْنَا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ

جمادی الاخری و شعبان است و گفت آنحضرت کدام ماه است این گفتیم ما خدا و رسول خدا

اَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتّٰى ظَنَنَّا اَنَّهٗ سَيُسَمِّيْهِ بِغَيْرِ اِسْمِهٖ فَقَالَ

دانا تر است پس خاموش ماند آنحضرت تا آنکه گمان بردیم ما که آنحضرت نزدیک است که نام برد او را بجز

اَلَيْسَ ذَا الْحِجَّةِ قُلْنَا بَلٰى قَالَ اَيُّ بَلَدٍ هٰذَا قُلْنَا اللّٰهُ

آیا نیست این ماه ذی الحجه گفتیم ما آرے فرمود آنحضرت که کدام شهر است این گفتیم خدا

وَرَسُوْلُهٗ اَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتّٰى ظَنَنَّا اَنَّهٗ سَيُسَمِّيْهِ بِغَيْرِ

و رسول خدا دانا تر است پس خاموش ماند آنحضرت تا آنکه گمان بردیم بتحقیق نزدیک است که نام برد او را

اِسْمِهٖ قَالَ اَلَيْسَ الْبَلْدَةَ قُلْنَا بَلٰى قَالَ فَاَيُّ يَوْمٍ هٰذَا

نام او فرمود آیا نیست این بلده گفتیم آرے فرمود پس کدام روز است این

قُلْنَا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ اَعْلَمُ فَسَكَتَ حَتّٰى ظَنَنَّا اَنَّهٗ سَيُسَمِّيْهِ

گفتیم خدا و رسول خدا دانا تر است پس خاموش ماند آنحضرت تا آنکه گمان بردیم که آنحضرت قریب است

بِغَيْرِ اِسْمِهٖ قَالَ اَلَيْسَ يَوْمَ النَّحْرِ قُلْنَا بَلٰى قَالَ فَاِنَّ

که نام دیگر برد فرمود آنحضرت آیا نیست این روز نحر گفتیم آرے فرمود آنحضرت پس بتحقیق

دِمَاءَكُمْ وَاَمْوَالَكُمْ وَاَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ كَحُرْمَةِ

خونهای شما و مالهای شما و آبروهای شما بر شما حرام است مانند حرمت

يَوْمِكُمْ هٰذَا فِيْ بَلَدِكُمْ هٰذَا فِيْ شَهْرِكُمْ هٰذَا وَسَتَلْقَوْنَ

روز شما که این است در شهر شما که این شهر است و نزدیک است که پیش آیند

م
قوله الذي بين جمادى وشعبان ذكره تأكيدا ومبالغة في
ايضاحه وازالة للبس عنه
قالوا وقد كان بين بني مضر وبين
ربيعة اختلاف في رجب فكانت مضر
تجعل رجبا هذا الشهر المعروف
الآن وهو الذي بين جمادى وشعبان
وكانت ربيعة تجعله رمضان فلهذا اضافه النبي صلى الله
عليه وسلم الى مضر ١٢ نووي

رَبَّكُمْ فَيَسْأَلُكُمْ عَنْ أَعْمَالِكُمْ أَلَا فَلَا تَرْجِعُوا بَعْدِي ضُلَّالًا

پروردگار شما پس بپرسد شما را از کردار شما آگاه باشید پس نگردید بعد از رفتن من گمراهان

يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ قَالُوا نَعَمْ قَالَ

که بزند بعضی از شما گردنهای بعضی را آگاه باشید آیا نیست که رسانیدم رسالت را گفتند آری پس گفت

اللّٰهُمَّ اشْهَدْ فَلْيُبَلِّغِ الشَّاهِدُ الْغَائِبَ فَرُبَّ مُبَلَّغٍ أَوْعَى

بار خدایا گواه باش پس باید که برساند حاضر پیغام را که غائب است پس بسا کسیکه رسانیده شود او یاد دارنده تر

مِنْ سَامِعٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ أَنَّهُ سَمِعَ

از کسیکه شنیده است متفق علیه و روایت است از ابی ذر رض بدرستیکه او شنید

رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنِ ادَّعَى مَا لَيْسَ لَهُ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را که میگفت کسیکه دعوے کرد چیزی را که نیست مر او را

فَلَيْسَ مِنَّا وَلْيَتَبَوَّأْ مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

پس آنکس نیست از ما و باید که بگیرد جای خود را از آتش رواه مسلم و روایت است از

خَالِدِ بْنِ الْوَلِيدِ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

خالد بن ولید رض گفت غزا کردم همراه آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ يَوْمَ خَيْبَرَ فَأَتَتِ الْيَهُودُ فَشَكَوْا أَنَّ النَّاسَ قَدْ

وسلم بروز جنگ خیبر پس آمدند یهود پس شکایت کردند که مردمان بتحقیق

أَسْرَعُوا إِلَى حَظَائِرِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

سرعت کردند بسوے درختان خرمای ما پس گفت آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ أَلَا لَا يَحِلُّ أَمْوَالُ الْمُعَاهِدِينَ إِلَّا بِحَقِّهَا رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

وسلم آگاه باشید که حلال نیست اموال اهل ذمه مگر بحق آن رواه ابوداود

بَابُ الْإِرْتِشَاءِ

در بیان رشوت

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رض قَالَ لَعَنَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

روایت است از عبد اللہ بن عمر رض گفت که لعنت کرد آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّاشِيَ وَالْمُرْتَشِيَ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ

علیه وسلم رشوت دهنده را و گیرنده را رواه ابوداود و ابن ماجه

وَرَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ عَنْهُ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض وَرَوَاهُ اَحْمَدُ وَالْبَيْهَقِيُّ

و رواه ترمذی از عبد اللہ و از ابی ہریرہ رض و رواه احمد و البیهقی

فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ عَنْ ثَوْبَانَ وَزَادَ وَالرَّائِشَ يَعْنِيْ الَّذِيْ

در شعب ایمان از ثوبان مولاے آنحضرت و زیاده کرد بیهقی لفظ الرائش یعنی آنکس

يَمْشِيْ بَيْنَهُمَا وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

که پیام کند میان این هر دو و از ابی امامه رض مرویست که آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ شَفَعَ لِاَحَدٍ شَفَاعَةً فَاَهْدٰى لَهٗ هَدِيَّةً عَلَيْهَا

علیه وسلم فرمود کسیکه شفاعت کرد مر کسے را پس هدیه فرستاده شد مر آنکس را بر این شفاعت

فَقَبِلَهَا فَقَدْ اَتٰى بَابًا عَظِيْمًا مِّنْ اَبْوَابِ الرِّبٰوا رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ

پس قبول کرد آنرا پس تحقیق آمد او باب عظیم را از ابواب ربوا رواه ابوداود

بَابٌ فِي الْهِبَةِ وَالْهَدِيَّةِ

باب بیان هبه و هدیه

وَعَنْ اَنَسٍ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

و روایت است از انس رض که آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم بود که

لَا يَرُدُّ الطِّيْبَ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض عَنِ

رد نمیکرد قسم خوشبوئی را رواه بخاری و روایت است از ابی هریره رض از

النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَهَادُوْا فَاِنَّ الْهَدِيَّةَ تُذْهِبُ

آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم فرمود که هدیه فرستید زیراکه هدیه دور می کند

وَحَرَ الصَّدْرِ وَلَا تَحْقِرَنَّ جَارَةٌ لِجَارَتِهَا وَلَوْ شِقَّ

وحر سینہ را و باید کہ حقیر نہ پندارد ہیچ زن برائے زنے کہ ہمسایہ اوست اگرچہ

فِرْسِنِ شَاةٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ جَابِرٍ رض أَنَّ النَّبِيَّ

بغر سُم گوسپند رواہ ترمذی و روایت است از جابر رض کہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أُعْطِيَ عَطَاءً فَوَجَدَ فَلْيَجْزِ بِهِ وَمَنْ

صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ دادہ شدہ شیئے پس یافت آنکس را پس باید کہ پاداش بدہد

لَمْ يَجِدْ فَلْيُثْنِ فَإِنَّ مَنْ أَثْنَى فَقَدْ شَكَرَ وَمَنْ كَتَمَ فَقَدْ كَفَرَ

نیابد پس باید کہ ثنا کند دہندہ را زیرا کہ کسیکہ ثنا گوید پس بتحقیق شکر کرد و کسیکہ پوشید احسان را پس بتحقیق کفر کرد

وَمَنْ تَحَلَّى بِمَا لَمْ يُعْطَ كَانَ كَلَابِسِ ثَوْبَيْ زُوْرٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

و کسیکہ بیاراید خود را بچیزی کہ دادہ نشدہ باشد آنکس ہمچو پوشندہ دو جامہ دروغ رواہ ترمذی

وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

و ابوداود و روایت است از اسامہ بن زید گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ صُنِعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَقَالَ لِفَاعِلِهِ

صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ کردہ شد بوے احسان پس گفت مر احسان کنندہ را

جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْرًا فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الثَّنَاءِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

جزاک اللہ خیرا پس بتحقیق مبالغہ کرد در ثنا رواہ ترمذی و روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ

لَمْ يَشْكُرِ النَّاسَ لَمْ يَشْكُرِ اللّٰهَ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ

شکر نگوید مردم را در احسان شکر نگوید خدا را رواہ احمد و الترمذی

وَعَنْ عَائِشَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

و روایت است از عائشہ رض از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود آنحضرت

تَهَادَوْا فَاِنَّ الْهَدِيَّةَ تُذْهِبُ الضَّغَائِنَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

هدیه فرستید زیراکه هدیه دور میکند کینه را و دشمنیها را رواه ترمذی

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از ابن عمر رض گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم

ثَلٰثٌ لَا تُرَدُّ الْوَسَائِدُ وَالدُّهْنُ وَاللَّبَنُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

سه چیز است که رد کرده نشود یکے بالینها دوم روغن سوم شیر رواه ترمذی

وَقَالَ هٰذَا حَدِيْثٌ غَرِيْبٌ قِيْلَ اَرَادَ بِالدُّهْنِ الطِّيْبَ وَعَنْ

وگفت این حدیث غریب است گفته شد که مراد آنحضرت ع از لفظ روغن خوشبوئی آورده

اَبِيْ عُثْمَانَ النَّهْدِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

ابی عثمان نهدی رض مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ اِذَا اُعْطِيَ اَحَدُكُمُ الرَّيْحَانَ فَلَا يَرُدَّهُ فَاِنَّهُ خَرَجَ

وسلم چون داده شود یکے از شما ریحان پس باید که رد نکند آنرا پس بدرستیکه ریحان بیرون آمده

مِنَ الْجَنَّةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ مُرْسَلًا وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

از بهشت رواه ترمذی مرسلا و از ابن عباس رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْعَائِدُ فِيْ هِبَتِهٖ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بازگردنده در هبه خود یعنے بازستاننده آنچیز را

كَالْكَلْبِ يَعُوْدُ فِيْ قَيْئِهٖ لَيْسَ لَنَا مَثَلُ السَّوْءِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

مانند سگ است که باز میگردد در قی خود و میخورد آنرا سزاوار نیست ما را صفت بدی رواه بخاری

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ وَابْنِ عَبَّاسٍ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وروایت است از ابن عمر رض و ابن عباس رض بدرستیکه آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَحِلُّ لِلرَّجُلِ اَنْ يُّعْطِيَ عَطِيَّةً ثُمَّ يَرْجِعَ فِيْهَا

وسلم گفت حلال نیست مر مرد را که بدهد بخششے را از هبه و صدقه و هدیه پس رجوع کند در وے

إِلَّا الْوَالِدَ فِيمَا يُعْطِي وَلَدَهُ وَمَثَلُ الَّذِي يُعْطِي الْعَطِيَّةَ ثُمَّ يَرْجِعُ

مگر والد در آنچه مید هد فرزند خود را وحال آن کسیکه مید هد بخشش را پس تر جوع می کند

فِيهَا كَمَثَلِ الْكَلْبِ الَّذِي أَكَلَ حَتَّى إِذَا شَبِعَ قَاءَ ثُمَّ عَادَ فِي

در ان بخشش حال سگ است که خورد چیزی را تا آنکه چون سیر شد قے کرد پس تر باز گشت در

قَيْئِهِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

قے خود یعنے خوردن گرفت رواه ابوداؤد وترمذی ونسائے وابن ماجه

بَابُ الْوَصِيَّةِ

باب در بیان وصیت

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم

مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا

نیست حق مردی مسلمان که مر او را چیزی است که صلاحیت آن دارد که وصیت کرده شود در وے و بگذارد دو شب مگر آنکه

وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ جَابِرٍ رض

وصیت وے نوشته شده است نزد وے متفق علیه وروایت است از جابر رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَاتَ عَلَى وَصِيَّةٍ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم کسیکه مرد بر وصیت یعنے در وقت مردن وصیت کرد

مَاتَ عَلَى سَبِيلٍ وَسُنَّةٍ وَمَاتَ عَلَى تُقًى وَشَهَادَةٍ وَمَاتَ

مرد بر راه و روش دین و مرد بر تقوے و شهادت و مرد در حالیکه

مَغْفُورًا لَهُ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ أَنَسٍ رض قَالَ قَالَ

آمرزیده شده است مر او را رواه ابن ماجه وروایت است از انس رض گفت فرمود

رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَطَعَ مِيرَاثَ وَارِثِهِ قَطَعَ اللّٰهُ

آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم کسیکه قطع کند میراث وارث خود را قطع کند خدا تعالے

مِيْرَاثَهٗ مِنَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَرَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ

میراث او را از بہشت روز قیامت رواه ابن ماجه و رواه بیہقی

فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض وَعَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رض

در شعب ایمان از ابی ہریرہ رض و روایت است از انس بن مالک رض

قَالَ كَانُوْا يَكْتُبُوْنَ فِيْ صُدُوْرِ وَصَايَاهُمْ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

گفت بودند صحابہ رض که می نوشتند در شروع وصایای خود بسم الله الرحمن الرحیم

هٰذَا مَا اَوْصٰى بِهٖ فُلَانٌ اَنَّهٗ يَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ

این چیزیست که وصیت کرد بآن فلان بدرستیکه او گواہی میدہد باینکه نیست خدا مگر خدای که

لَا شَرِيْكَ لَهٗ وَاَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهٗ وَرَسُوْلُهٗ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

نه شریک است مر او را و باینکه محمد بنده او و رسول اوست صلی الله علیه وسلم

وَاَنَّ السَّاعَةَ اٰتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيْهَا وَاَنَّ اللّٰهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي

و باینکه قیامت آینده است بلاشک و باینکه خدا برانگیزد کسی را که

الْقُبُوْرِ وَاَوْصٰى مَنْ تَرَكَ مِنْ اَهْلِهٖ اَنْ يَّتَّقُوا اللّٰهَ وَيُصْلِحُوْا

در قبور است و وصیت کرد کسی را که گذاشته است از اہل او باینکه پرہیزند از خدا و صلح کنند

ذَاتَ بَيْنِهِمْ وَيُطِيْعُوا اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ اِنْ كَانُوْا مُؤْمِنِيْنَ وَاَوْصَاهُمْ

میان خود و فرمان برداری کنند خدا و رسول او را اگر ہستند مسلمان و وصیت کرد آنہا را

بِمَا اَوْصٰى اِبْرَاهِيْمُ بَنِيْهِ وَيَعْقُوْبُ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى

بآنکه وصیت کرد ابراہیم فرزندان خود را و یعقوب بدرستیکه خدا یتعالی برگزیده است

لَكُمُ الدِّيْنَ فَلَا تَمُوْتُنَّ اِلَّا وَاَنْتُمْ مُّسْلِمُوْنَ ۝

برای شما این دین را پس ازین جہان مروید مگر مسلمان

عب ض وَسَنَدُهٗ صَحِيْحٌ

و سند آن صحیح است

باب الإجارة

باب در بيان اجاره

عن أبي هريرة رض قال قال رسول الله صلى الله عليه

روايت است از ابى هريره رض گفت فرمود آنحضرت صلى الله عليه

وسلم قال الله تعالى ثلثة أنا خصمهم يوم القيمة

وسلم فرمود خدا تعالى سه کس اند که من پيکار کننده ايشانم روز قيامت

رجل أعطى بي ثم غدر ورجل باع حرا فأكل ثمنه

يكے مرديست كه داده است عهد و پيمان بنام من پس بيوفائى كرد و ديگر مرديكه فروخت آزادے پس خورد بهاء آزاد

ورجل استأجر أجيرا فاستوفى منه ولم يعطه أجره

وسوم مرديست كه بكرايه گرفت مزدورے را پس استيفا كرد از وے يعنى عمل را و نداد اورا مزدورى اورا

رواه البخاري وعن عبد الله بن عمر رض قال قال

رواه بخارى و روايت است از عبد الله بن عمر رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم أعطوا الأجير أجره قبل

آنحضرت صلى الله عليه وسلم بدهيد مزدور را مزد او پيش از آنكه

أن يجف عرقه رواه ابن ماجة وعن أبي هريرة رض

خشك شود خوے او رواه ابن ماجه و روايت است از ابى هريره رض

أنه علم رجلا سورة من القرآن فأهدى إليه ثوبا

بدرستيكه او تعليم كرد مردے را يک سوره از قرآن پس هديه فرستاد آن مرد بسوے ابوهريره رض يک پارچه

أو خميصة فذكر ذلك للنبي صلى الله عليه وسلم فقال

يا خميصه بود پس ذکر کرده شد مر آنحضرت را صلى الله عليه وسلم پس فرمود

إنك إن أخذتها ألبست ثوبا من النار عبد بن حميد ورواته ثقات

بدرستيكه تو اگر ميگيرى بپوشى تو پارچه از آتش عبد بن حميد گفت راويان اين حديث همه ثقه اند

كتاب النكاح

وَاِنْ خِفْتُمْ اَنْ لَّا تُقْسِطُوْا فِي الْيَتٰمٰى فَانْكِحُوْا مَا طَابَ لَكُمْ

واگر ترسید که عدل نتوانید کرد در حق دختران یتیمه پس نکاح کنید آنچه خوش آید شمارا

مِّنَ النِّسَآءِ مَثْنٰى وَثُلٰثَ وَرُبٰعَ فَاِنْ خِفْتُمْ اَلَّا تَعْدِلُوْا

از سائر زنان دو دو و سه سه و چهار چهار پس اگر دانید که درین صورت نیز عدل نتوانید کرد

فَوَاحِدَةً اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُكُمْ وَلَا تَنْكِحُوْا مَا نَكَحَ اٰبَآؤُكُمْ

پس نکاح کنید یک زن را یا سریه آنها که مالک او شده دستهای راست شما و نکاح مکنید کسیرا که نکاح او کرده باشند

مِّنَ النِّسَآءِ اِلٰى مُحْصِنِيْنَ غَيْرَ مُسَافِحِيْنَ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

از زنان تا لفظ محصنين غير مسافحين روایت است از عبد الله

ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن مسعود رض گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه و سلم

يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ

ای گروه جوانان کسیکه طاقت دارد از شما نکاح را پس باید که نکاح کند

فَاِنَّهٗ اَغَضُّ لِلْبَصَرِ وَاَحْصَنُ لِلْفَرْجِ وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ

پس تحقیق که نکاح پوشنده تر است مرنظر را از نگاه بد و نگاه دارنده تر است شرمگاه را و کسیکه طاقت نکاح ندارد پس برو

بِالصَّوْمِ فَاِنَّهٗ لَهٗ وِجَاءٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو

که روزه دار باشد پس تحقیق روزه واشتن آنکس را خصی کردن است و از عبد الله بن عمرو مروی است

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلدُّنْيَا كُلُّهَا مَتَاعٌ

گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه و سلم که دنیا همه نفع گرفتن و اسباب است

وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْاَةُ الصَّالِحَةُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

و بهترین منافع دنیا زن نیکوکار است رواه مسلم و از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلَاثَةٌ

ابی ہریرہ رض بدرستیکہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود سہ چیز اند

حَقٌّ عَلَى اللّٰهِ عَوْنُهُمُ الْمُكَاتَبُ الَّذِيْ يُرِيْدُ الْاَدَاءَ وَالنَّاكِحُ الَّذِيْ

کہ ثابت است مر خدا را یاری دادن ایشان یکے مکاتب کہ میخواہد ادا را دوم نکاح کنندہ کہ

يُرِيْدُ الْعَفَافَ وَالْمُجَاهِدُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

میخواہد پارسائی را و سوم کسیکہ کارزار میکند در راہ خدا روایت است از ترمذی و النسائی

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و ابن ماجہ و ہم از ابی ہریرہ رض مرویست گفت کہ فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

اِذَا خَطَبَ اِلَيْكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِيْنَهُ وَخُلُقَهُ فَزَوِّجُوْهُ اِنْ لَا تَفْعَلُوْهُ

وقتیکہ خواستگاری کند بسوی شما کسیکہ راضی ہستید شما دین او را و خلق او را پس تزویج کنید او را اگر نکنید شما

تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْاَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيْضٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

پیدا میشود آزمایش و بلا در زمین و تباہی و خرابی بسیار روایہ ترمذی

وَعَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از معقل بن یسار گفت کہ فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

تَزَوَّجُوا الْوَدُوْدَ الْوَلُوْدَ فَاِنِّيْ مُكَاثِرٌ بِكُمُ الْاُمَمَ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ

نکاح کنید زن دوست دارندہ شوہر را بسیار زایندہ را زیرا کہ من غالب آیندہ ام بسبب شما امتہا را

وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ ابْنِ سَالِمِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ عُوَيْمٍ

و النسائی و روایت است از عبد الرحمن بن سالم بن عتبہ بن عویم

بْنِ سَاعِدَةَ الْاَنْصَارِيِّ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

بن ساعدہ انصاری از پدرش و آن از جدش گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكُمْ بِالْاَبْكَارِ فَاِنَّهُنَّ اَعْذَبُ اَفْوَاهًا

صلے اللہ علیہ وسلم بر شما است کہ نکاح کنید بکران را زیرا کہ بکران شیرین تر است دہن ہای ایشان

وَاَنْتَقُ اَرْحَامًا وَاَرْضٰى بِالْيَسِيْرِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ مُرْسَلًا

وتحمل گیرنده تراست رحمهای ایشان وراضی شونده تر اند باندک وآسان از اموال خلق وجماع روا ه ابن ماجه

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از ابن عباس رض گفت که فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

لَمْ تَرَ لِلْمُتَحَابَّيْنِ مِثْلَ النِّكَاحِ وَعَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قَالَ

نمی بینی برای دو کسیکه دوست میدارند یکدیگر را مانند وصله نکاح واز انس رض مرویست گفت که فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَرَادَ اَنْ يَلْقَى اللّٰهَ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه اراده میکند که پیش آید درگاه حق را پاک

طَاهِرًا مُطَهَّرًا فَلْيَتَزَوَّجِ الْحَرَائِرَ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ

پاک کرده شده پس باید که نکاح کند زنان اصیل وآزاد را وروایت است از ابی امامه رض

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّهُ يَقُوْلُ مَا اسْتَفَادَ

از آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدرستیکه آنحضرت فرمود حاصل نکرد

الْمُؤْمِنُ بَعْدَ تَقْوَى اللّٰهِ خَيْرًا لَهُ مِنْ زَوْجَةٍ صَالِحَةٍ اِنْ

مسلمان بعد از تقوای خدا هیچ چیزے بهتر مراورا از زن نیک خوئے و خوبروے اگر

اَمَرَهَا اَطَاعَتْهُ وَاِنْ نَظَرَ اِلَيْهَا سَرَّتْهُ وَاِنْ اَقْسَمَ

بفرماید مرد آن زن را فرمانبرداری او کند واگر نگاه کند بسوی آن شاد گرداند او را واگر سوگند خورد مرد

عَلَيْهَا اَبَرَّتْهُ وَاِنْ غَابَ عَنْهَا نَصَحَتْهُ فِيْ نَفْسِهَا وَمَالِهِ رَوَى

بر آن زن راستگر گرداند او را واگر غائب گردد مرد از آن زن خیرخواهی کند او را در نفس خود ومال او

ابْنُ مَاجَةَ الْاَحَادِيْثَ الثَّلٰثَةَ وَعَنْ عَائِشَةَ رض

روایت کرد ابن ماجه این سه حدیث را وروایت است از عائشه رض

قَالَتْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اَعْظَمَ النِّكَاحِ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدرستیکه بزرگترین نکاح

بَرَكَةً اَيْسَرُهُ مَؤُنَةً وَعَنْ اَنَسٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

اندر روے برکت آسان ترین از روی بار است و روایت است از انس رضـ گفت فرمود آنحضرت

صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا تَزَوَّجَ الْعَبْدُ فَقَدِ اسْتَكْمَلَ نِصْفَ

صلے اللہ علیہ وسلم وقتیکہ نکاح کند بندہ پس تحقیق کامل میگرداند نصف دین را

الدِّيْنِ فَلْيَتَّقِ اللّٰهَ فِى النِّصْفِ الْبَاقِىْ رَوَاهُمَا الْبَيْهَقِيُّ فِى

پس باید کہ بپرہیزد خدا را در نصف باقی روایہا بیہقی در

شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ اَبِىْ سَعِيْدٍ وَّابْنِ عَبَّاسٍ رضـ

شعب الایمان و روایت است از ابی سعید و ابن عباس رضـ

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ وُّلِدَ لَهٗ وَلَدٌ

گفت آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ پیدا شود او را فرزند

فَلْيُحْسِنْ اِسْمَهٗ وَاَدَبَهٗ فَاِذَا بَلَغَ فَلْيُزَوِّجْهُ فَاِنْ بَلَغَ

پس باید کہ نام نیک دارد و او ب دہد او را پس چون برسد بلوغ را پس باید کہ تزویج کند او را پس اگر بالغ شد

وَلَمْ يُزَوِّجْهُ فَاَصَابَ اِثْمًا فَاِنَّمَا اِثْمُهٗ عَلٰی اَبِيْهِ وَعَنْ

و نکرد نکاح او پس رسید آن فرزند گناہ را پس جز این نیست کہ گناہ او بر پدر او باشد و از

عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضـ وَاَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضـ عَنْ رَّسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّی

عمر بن الخطاب رضـ مرویست و از انس بن مالک رضـ نیز از آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فِى التَّوْرٰىةِ مَكْتُوْبٌ مَنْ بَلَغَتْ

اللہ علیہ وسلم فرمود آنحضرت در توریت نوشتہ است کسیکہ برسد

اِبْنَتُهُ اثْنَتَیْ عَشَرَةَ سَنَةً وَلَمْ يُزَوِّجْهَا فَاَصَابَتْ

دختر او دوازدہ سال را و نکاح نکند آنکس آن دختر را پس برسد آن دختر

اِثْمًا فَاِثْمُ ذٰلِكَ عَلَيْهِ رَوَاهُمَا الْبَيْهَقِيُّ فِىْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ

بزہ را پس بزہ آن بر آن کس است روایت کردہ است آنرا بیہقی در شعب الایمان

بَابُ النَّظَرِ اِلَى الْمَخْطُوْبَةِ وَبَيَانِ الْعَوْرَاتِ

باب در احادیث دیدن تبوزنیکه خواستگارش کنند وبیان اعضائے نادیدنی

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَآءِ الّٰتِيْ لَا يَرْجُوْنَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ

وکلان سال اززنان آنانکه توقع نکاح دارند پس نیست برایشان

جُنَاحٌ اَنْ يَّضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجٰتٍۭ بِزِيْنَةٍ

بزه درانکه فرونهند جامهائے خودرا نه ظاهرکنان آرایش را

وَاَنْ يَّسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَّهُنَّ وَاللّٰهُ سَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۝ قُلْ

واگر پرهیزگاری کنند بهتراست ایشان را و خدا شنوا دانا است بگو

لِّلْمُؤْمِنِيْنَ يَغُضُّوْا مِنْ اَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوْا فُرُوْجَهُمْ

بمسلمان مردان که بپوشند چشم ہائے خودرا ونگاهدارند شرمگاہائے خودرا

ذٰلِكَ اَزْكٰى لَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيْرٌۢ بِمَا يَصْنَعُوْنَ ۝ وَقُلْ

این پاکیزه تراست ایشان را هرآئینه خدا خبرداراست بانچه میکنند وبگو

لِّلْمُؤْمِنٰتِ يَغْضُضْنَ مِنْ اَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوْجَهُنَّ

زنان مسلمانان را که بپوشند چشم ہائے خودرا ونگاه دارند شرمگاهہائے خودرا

وَلَا يُبْدِيْنَ زِيْنَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ

وآشکارا نکنند آرایش خودرا مگر آنچه ظاهر شود ازین مواضع وباید که فروگذارند

بِخُمُرِهِنَّ عَلٰى جُيُوْبِهِنَّ وَلَا يُبْدِيْنَ زِيْنَتَهُنَّ اِلَّا

واسنهائے خودرا برگریبانهائے خودرا ونه نمایند آرایش خودرا مگر

لِبُعُوْلَتِهِنَّ اَوْ اٰبَآئِهِنَّ اَوْ اٰبَآءِ بُعُوْلَتِهِنَّ اَوْ اَبْنَآئِهِنَّ

بشوهران خویش یا پدران خویش یا پدران شوهران خویش یا پسران خویش

اَوْ اَبْنَآءِ بُعُوْلَتِهِنَّ اَوْ اِخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِيْٓ اِخْوَانِهِنَّ

یا پسران شوهران خویش یا برادران خویش یا پسران برادران خویش

أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ

یا پسران همشیرگان خویش یا زنان خویش یا آنچه مالک او شده است دستهای ایشان

أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ

یا تابعینیکه صاحب شهوت نباشند از مردان یعنی پیران یا طفلانیکه

الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ

هنوز مطلع نشده اند بر شرمگاه زنان و نزنند زنان

بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ

بپای خویش تا دانسته شود آنچه پنهان میکنند از زیور خویش و رجوع کنید بسوی خدا

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

روایت است از ابی سعید رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ لَا يَنْظُرُ الرَّجُلُ إِلَىٰ عَوْرَةِ الرَّجُلِ وَلَا الْمَرْأَةُ إِلَى

وسلم نظر نکند مرد بسوی عورت مرد و نه زن بسوی

عَوْرَةِ الْمَرْأَةِ وَلَا يُفْضِي الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ

عورت زن و نه رسد مرد بسوی مرد در یک جامه

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رض قَالَ

رواه مسلم و روایت است از عقبه بن عامر رض گفت فرمود

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى

آنحضرت صلی الله علیه وسلم دور دارید خود را از در آمدن بر

النِّسَاءِ فَقَالَ رَجُلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ الْحَمْوَ قَالَ

زنان بیگانه پس گفت مردی یا رسول الله خبر ده مرا از حال حمو فرمود آنحضرت ص

الْحَمْوُ الْمَوْتُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رض

که حمو مرگ است یعنی فتنه وی بیشتر است متفق علیه و روایت است از جریر بن عبد الله رض

قال سألت رسول الله صلى الله عليه وسلم عن نظر

گفت پرسیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم را از نظر

الفجاءة فأمرني أن أصرف بصري رواه مسلم

ناگهانی پس امر کرد مرا که بگردانم نظر خود را رواه مسلم

وعن جابر رضـ قال قال رسول الله صلى الله عليه

و روایت است از جابر رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وسلم إن المرأة تقبل في صورة شيطان وتدبر في

وسلم بدرستیکه زن پیش می آید در صورت شیطان و پس میرود در

صورة شيطان إذا أحدكم أعجبته المرأة فوقعت

صورت شیطان وقتیکه یکے از شما خوش آید او را زنے پس افتاد آن زن

في قلبه فليعمد إلى امرأته فليواقعها فإن ذلك يرد

در دل آنمرد پس باید که قصد کند آنمرد بسوے زن خود پس باید که جماع کند زن خود را پس آن جماع دور کند

ما في نفسه رواه مسلم وعن جابر رضـ قال قال رسول الله

چیزیرا که در نفس وے است از میلان رواه مسلم و روایت است از جابر رضـ گفت فرمود آنحضرت

صلى الله عليه وسلم إذا خطب أحدكم المرأة فإن

صلی الله علیه وسلم چون خواهد یکے از شما که خواستگاری کند زنے را پس اگر

استطاع أن ينظر إلى ما يدعوه إلى نكاحها فليفعل

بتواند نظر کند بسوے چیزے که باعث میشود او را بسوے نکاح او پس باید که بکند نظر را

رواه أبو داود وعن المغيرة بن شعبة رضـ قال

رواه ابو داود و روایت است از مغیره بن شعبه رضـ که گفت

خطبت امرأة فقال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم

خواستگاری کردم زنے را پس فرمود مرا پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم

هَلْ نَظَرْتَ اِلَيْهَا قُلْتُ لَا قَالَ فَانْظُرْ اِلَيْهَا فَاِنَّهٗ اَحْرٰی

آیا دیدہ تو بسوے آن زن گفتم نظر کردم بسوے آن فرمود نظر کن بسوے او زیراکہ نظر کردن سزاوارتر

اَنْ يُّؤْدَمَ بَيْنَكُمَا رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

بوقوع الفت واتفاق میان شما رواہ احمد و الترمذی و النسائی

وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ بُرَيْدَةَ رض قَالَ قَالَ

و ابن ماجہ و الدارمی و روایت است از بریدہ رضا گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَلِيٍّ يَا عَلِيُّ لَا تُتْبِعِ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم علی مرتضی را اے علی تابع مگردان

النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ فَاِنَّ لَكَ الْاُوْلٰى وَلَيْسَتْ لَكَ الْاٰخِرَةُ

یک نظر را بنظر دیگر زیراکہ بدرستیکہ جائز است ترا نظر نخستین و جائز نیست مر ترا نظر پسین

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاوُدَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ

رواہ احمد و الترمذی و ابوداؤد و الدارمی و روایت است از

عَلِيٍّ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَهٗ يَا عَلِيُّ

علی رضا کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم مرا امر کرد کہ اے علی

لَا تُبْرِزْ فَخِذَكَ وَلَا تَنْظُرْ اِلٰى فَخِذِ حَيٍّ وَّلَا مَيِّتٍ

ظاہر مکن ران خود را و نگاہ مکن ران زندہ را و نہ مردہ را

رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ

رواہ ابوداؤد و ابن ماجہ و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِيَّاكُمْ وَالتَّعَرِّيَ فَاِنَّ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم دور دارید خود را از برہنگی زیراکہ

مَعَكُمْ مَنْ لَا يُفَارِقُكُمْ اِلَّا عِنْدَ الْغَائِطِ وَحِيْنَ يُفْضِي الرَّجُلُ

با شما کسے است کہ جدا نمیشود از شما مگر نزد قضاے حاجت و دیگر ہنگامے کہ میرسد مرد

اِلَى اَهْلِهٖ فَاسْتَحْيُوْهُمْ وَاَكْرِمُوْهُمْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

بسوی اہل خود جماع میکند پس شرم دارید ایشان را و گرامی دارید ایشان را روایت کرد ترمذی و روایت است از

اُمِّ سَلَمَةَ رض اَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ام سلمہ رض کہ وے بود نزد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

وَمَيْمُوْنَةَ رض اِذْ اَقْبَلَ ابْنُ اُمِّ مَكْتُوْمٍ فَدَخَلَ عَلَيْهِ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

و میمونہ رض نیز بود ناگاہ روے آورد ابن ام مکتوم کہ اعمی بود پس درآمد ابن ام مکتوم بر آنحضرت پس فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِحْتَجِبَا مِنْهُ فَقُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اَلَيْسَ

صلی اللہ علیہ وسلم در پردہ شوید از وے پس گفتیم یا رسول اللہ آیا نیست

هُوَ اَعْمٰى لَا يُبْصِرُنَا فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وے کور کہ نمی بیند ما را پس گفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

اَفَعَمْيَاوَانِ اَنْتُمَا اَلَسْتُمَا تُبْصِرَانِهٖ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ

آیا پس کور دید شما آیا نیستید شما کہ می بینید او را رواہ احمد و الترمذی

وَاَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ عُمَرَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و ابوداؤد و روایت است از عمر رض از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود

قَالَ لَا يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ اِلَّا كَانَ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ رَوَاهُ

خلوت نکند هیچ مردے بزنے مگر آنکہ باشد سوم آنہا شیطان رواہ

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ مَا نَظَرْتُ اَوْ مَا رَاَيْتُ

الترمذی و روایت است از عائشہ رض گفت ندیدم یا گفت نگاہ نکردم

فَرْجَ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَطُّ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

اندام شرم پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم را هرگز رواہ ابن ماجہ

وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی امامہ رض از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

قَالَ مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَنْظُرُ إِلَى مَحَاسِنِ امْرَأَةٍ أَوَّلَ مَرَّةٍ ثُمَّ يَغُضُّ

فرمود آنحضرت صلعم نیست هیچ مسلمانے که نظر کند بسوی خوبیهای زنے اول بار پستر فرو خواباند

بَصَرَهُ إِلَّا أَحْدَثَ اللّٰهُ لَهُ عِبَادَةً يَجِدُ حَلَاوَتَهَا رَوَاهُ أَحْمَدُ

چشم خودرا مگر آنکه نو پیدا گرداند خدا تعالی برائے آنکس عبادتی را که بیابد شیرینی آنرا رواه احمد

وَعَنِ الْحَسَنِ مُرْسَلًا قَالَ بَلَغَنِي أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى

و روایت است از حسن بصری رضه بطریق مرسل گفت رسیده است مرا که بدرستیکه آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَعَنَ اللّٰهُ النَّاظِرَ وَالْمَنْظُورَ إِلَيْهِ

الله علیه وسلم فرموده است لعنت کند خدا نظر کننده را بسوی عورت غیر و کسیکه نظر کرده شده است

رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ

رواه بیهقی در شعب الایمان

بَابُ الْمُبَاشَرَةِ

باب در بیان مباشرت

وَيَسْئَلُوْنَكَ عَنِ الْمَحِيْضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ

وسوال میکنند ترا از حیض بگو که وے پلیدی است پس یکسو شوید از زنان

فِي الْمَحِيْضِ وَلَا تَقْرَبُوْهُنَّ حَتّٰى يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ

در حال حیض و نزدیکی مکنید با ایشان تا آنکه پاک شوند پس چون پاک شوند

فَأْتُوْهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّٰهُ إِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ التَّوَّابِيْنَ

پس بیائید با ایشان از آن راه که مباح کرده است خدا بر آئینه خدا دوست میدارد تائبان را

وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِيْنَ عَنْ أَبِي سَعِيْدٍ رضه قَالَ قَالَ

و دوست میدارد پاک شوندگان را و روایت است از ابی سعید رضه که فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَعْظَمَ الْأَمَانَةِ

آنحضرت صلے الله علیه وسلم بدرستیکه بزرگترین امانت

عِنْدَ اللّٰهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَفِيْ رِوَايَةٍ اِنَّ مِنْ اَشَرِّ النَّاسِ

نزد خدا تعالیٰ روز قیامت و در روایت دیگر این چنین آمده که بدترین مردم

عِنْدَ اللّٰهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ الرَّجُلُ يُفْضِيْ اِلَى امْرَأَتِهٖ

نزد خدا تعالیٰ در مرتبہ روز قیامت مردیست کہ برسد بسوی زن خود

وَتُفْضِيْ اِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

و برسد زن بسوی وی پس پراگندہ کند راز نہانی آن زن را رواہ مسلم و روایت است از

خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

خزیمہ بن ثابت رض ہر آئینہ فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

قَالَ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَحْيِيْ مِنَ الْحَقِّ لَا تَأْتُوا النِّسَاءَ فِيْ

بدرستیکہ خدا تعالیٰ شرم نمیدارد از حق میایید زنان را یعنی وطی مکنید در

اَدْبَارِهِنَّ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ

دبرہای ایشان رواہ احمد و الترمذی و ابن ماجہ و الدارمی

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَلْعُوْنٌ مَنْ اَتَى امْرَأَتَهٗ فِيْ دُبُرِهَا رَوَاهُ

علیہ وسلم لعنت کردہ شدہ است کسیکہ بیاید زن خود را در دبر او رواہ

اَحْمَدُ وَاَبُوْ دَاؤُدَ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

احمد و ابوداؤد و ہم از وی مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ الَّذِيْ يَأْتِي امْرَأَتَهٗ فِيْ دُبُرِهَا لَا يَنْظُرُ

اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ کسیکہ بیاید زن خود را در دبر او نظر نکند

اللّٰهُ اِلَيْهِ رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

خدا تعالیٰ بسوی او رواہ در شرح السنۃ و روایت است از ابن عباس رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَنْظُرُ اللّٰهُ اِلٰى

گو فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم نظر نمیکند خدا تعالیٰ بسوے

رَجُلٍ اَتٰى رَجُلًا اَوِ امْرَأَةً فِي الدُّبُرِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

مردے کہ بیاید مردے را یا زنے را در دبر رواہ ترمذی

وَعَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَتٰى حَائِضًا اَوِ امْرَأَةً فِي دُبُرِهَا اَوْ

علیہ وسلم کسیکہ بیاید زن حائضہ را یا بیاید در دبر زن یا

كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُوْلُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا اُنْزِلَ عَلٰى مُحَمَّدٍ

بیاید کاہن را پس تصدیق کرد کاہن را بچیزیکہ گفتہ است پس تحقیق کافر شد بانچہ فرود آوردہ شدہ است بر محمد

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

صلے اللہ علیہ وسلم رواہ ابن ماجہ

بَابُ الْوَلِيْمَةِ وَبَيَانِ اِجَابَةِ الدَّعْوَةِ

باب در بیان طعام ولیمہ و بیان قبول نمودن دعوت

عَنْ اَنَسٍ رضـ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَاٰى عَلٰى

روایت است از انس رضـ کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم دید بر

عَبْدِ الرَّحْمٰنِ بْنِ عَوْفٍ اَثَرَ صُفْرَةٍ فَقَالَ مَا هٰذَا قَالَ اِنِّي

عبد الرحمن بن عوف اثر زردے پس فرمود چہ چیز است این زردی گفت عبد الرحمن بدرستیکہ

تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً عَلٰى وَزْنِ نَوَاةٍ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ بَارَكَ

من نکاح کردہ ام زنے را بوزن دانہ خرما از طلا گفت آنحضرت برکت دہد

اللّٰهُ لَكَ اَوْلِمْ وَلَوْ بِشَاةٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ

خدا تعالیٰ مر ترا ولیمہ کن اگرچہ بگوسپندے ہم باشد متفق علیہ و ہم ازوے مرویست گفت

أَوْلَمَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِيْنَ بَنٰى بِزَيْنَبَ

ولیمہ کرد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہنگامیکہ زفاف کرد بزینب

بِنْتِ جَحْشٍ فَأَشْبَعَ النَّاسَ خُبْزًا وَلَحْمًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

بنت جحش پس سیر گردانید مردم را بنان وگوشت روایة البخاری

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وروایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ شَرُّ الطَّعَامِ طَعَامُ الْوَلِيْمَةِ يُدْعٰى لَهَا الْأَغْنِيَاءُ

وسلم بدترین طعامہا طعام ولیمہ است کہ خواندہ میشود برائے آن توانگران

وَيُتْرَكُ الْفُقَرَاءُ وَمَنْ تَرَكَ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللّٰهَ

وگذاشتہ میشوند درویشان وکسیکہ ترک کند اجابت دعوت را پس بتحقیق نافرمانی کرد خدا

وَرَسُوْلَهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ جَابِرٍ رضـ قَالَ قَالَ

ورسول خدا را متفق علیہ وروایت است از جابر رضـ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا دُعِيَ أَحَدُكُمْ إِلٰى

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم چون خواندہ شود یکے از شما بسوئے

طَعَامٍ فَلْيُجِبْ فَإِنْ شَاءَ طَعِمَ وَإِنْ شَاءَ تَرَكَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

طعام پس باید کہ بیاید آنرا پس اگر خواہد بخورد واگر خواہد نخورد روایة مسلم

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

وروایت است از عبد اللہ بن عمر رضـ گفت آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ دُعِيَ فَلَمْ يُجِبْ فَقَدْ عَصَى اللّٰهَ وَرَسُوْلَهُ

اللہ علیہ وسلم کسیکہ خواندہ شد لطعامی پس اجابت نکرد پس بتحقیق نافرمانی کرد خدا و رسول خدا را

وَمَنْ دَخَلَ عَلٰى غَيْرِ دَعْوَةٍ دَخَلَ سَارِقًا وَخَرَجَ مُغِيْرًا

وکسیکہ درآید ناخواندہ درآید گویا کہ دزدی کنندہ است وبیرون آمد گویا کہ غارت کنندہ است

رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ رَجُلٍ مِنْ أَصْحَابِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى

رواہ ابو داؤد و روایت است از مردے از اصحاب آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود

إِذَا اجْتَمَعَ الدَّاعِيَانِ فَأَجِبْ أَقْرَبَهُمَا بَابًا وَإِنْ سَبَقَ أَحَدُهُمَا

وقتیکہ جمع شوند دو داعی یعنے دو کس دعوت کنندہ پس اجابت کن از آنکہ نزدیکتر است درے

فَأَجِبِ الَّذِيْ سَبَقَ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ عِمْرَانَ

پس اجابت کن آن کسے را کہ پیشینی کردہ است رواہ احمد وابو داود و روایت است از عمران

ابْنِ حُصَيْنٍ قَالَ نَهَى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ

بن حصین کہ نہی کرد آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم از

إِجَابَةِ طَعَامِ الْفَاسِقِيْنَ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْإِيْمَانِ

اجابت دعوت فاسقان رواہ بیہقی در شعب الایمان

وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ عَلَى أَخِيْهِ الْمُسْلِمِ فَلْيَأْكُلْ

وسلم چون در آید یکے از شما بر برادر مسلمان پس باید کہ بخورد از

مِنْ طَعَامِهِ وَلَا يَسْأَلْ وَيَشْرَبْ مِنْ شَرَابِهِ وَلَا يَسْأَلْ رَوَاهُ

خوردنی او و نپرسد از کجا است و بنوشد از نوشیدنی و نپرسد کہ از کجا است و چگونہ است رواہ

الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَقَالَ هٰذَا إِنْ صَحَّ فَلِأَنَّ الظَّاهِرَ

بیہقی در شعب الایمان و گفت بیہقی این حدیث اگر صحیح است پس از جہت آنست

أَنَّ الْمُسْلِمَ لَا يُطْعِمُهُ وَلَا يَسْقِيْهِ إِلَّا مَا هُوَ حَلَالٌ عِنْدَهُ

کہ مسلمان نمیخوراند او را و نمی نوشاند او را مگر آنچہ حلال است نزد وے

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

وروایت است از ابی ہریرہ رض گفت کہ فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ الْمُتَبَارِيَانِ لَا يُجَابَانِ وَلَا يُؤْكَلُ طَعَامُهُمَا قَالَ

وسلم متباریان اجابت کردہ نشود دعوت ایشان وخوردہ نشود طعام ایشان گفت

الْإِمَامُ أَحْمَدُ يَعْنِي الْمُتَعَارِضَيْنِ بِالضِّيَافَةِ فَخْرًا وَرِيَاءً

امام احمد در تفسیر متباریان ہر دو شخصے کہ معارضہ میکنند و بر ضد یکدیگر میروند از جہت نازیدن و نمودن

بَابُ الْقَسْمِ

باب در بیان قسم

عَنْ عَائِشَةَ رض أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ

روایت است از عائشہ رض کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بود کہ

يَقْسِمُ بَيْنَ نِسَائِهِ فَيَعْدِلُ وَيَقُوْلُ اللّٰهُمَّ هٰذَا قَسْمِي

قسم میکرد میان زنان خود پس عدل ومساوات میکرد ومیگفت خداوندا این قسم من است

فِيْمَا أَمْلِكُ فَلَا تَلُمْنِي فِيْمَا تَمْلِكُ وَلَا أَمْلِكُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

در آنچہ مالکم پس ملامت مکن مرا در چیزیکہ مالک ہستی و مالک نیستم رواہ ترمذی

وَأَبُوْ دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ

وابوداود والنسائی وابن ماجہ والدارمی وروایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا كَانَتْ

ابی ہریرہ رض از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ میگفت آنحضرت ۲ وقتیکہ باشد

عِنْدَ الرَّجُلِ امْرَأَتَانِ فَلَمْ يَعْدِلْ بَيْنَهُمَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

نزد مرد دو زن پس عدل نکند درمیان آن دو زن می آید آن مرد روز قیامت

وَشِقُّهُ سَاقِطٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُوْ دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ

حال آنکہ نصف بدن وے افتادہ باشد رواہ ترمذی وابوداود والنسائی

وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ

وابن ماجہ والدارمے

بَابُ عِشْرَةِ النِّسَاءِ وَمَا لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنَ الْحُقُوقِ

باب در احادیث که وارد شده اند در صحبت و مخالطت با زنان و آنچه مر هر یکے راست از حقها

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

إِنَّ الْمَرْأَةَ خُلِقَتْ مِنْ ضِلَعٍ لَنْ تَسْتَقِيْمَ لَكَ عَلٰى طَرِيْقَةٍ

بدرستیکہ زن پیدا کردہ شدہ است از ضلع ہرگز راست نمیرود زن برائے تو بر راہ و روش یک

فَإِنِ اسْتَمْتَعْتَ بِهَا اسْتَمْتَعْتَ بِهَا وَبِهَا عِوَجٌ وَإِنْ

پس اگر خواہی کہ بہرہ مند شوی از ان نفع گیری بوے حال آنکہ در وے کجی است و اگر

ذَهَبْتَ تُقِيْمُهَا كَسَرْتَهَا وَكَسْرُهَا طَلَاقُهَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ

میروی و میخواہی کہ راست کنی او را می شکنی او را و مراد بشکستن زن طلاق است رواہ مسلم

وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از عایشہ رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي

وسلم بہترین شما نزد خلق و خدا بہترین شما است مر اہل خود را و من بہترین شما ام مر اہل خود را

وَإِذَا مَاتَ صَاحِبُكُمْ فَدَعُوْهُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ

و چون بمیرد یار شما پس ترک دہید ذکر عیوب او را رواہ ترمذی والدارمے

وَعَنْ إِيَاسِ بْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

و روایت است از ایاس بن عبداللہ رض گفت کہ فرمود آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَضْرِبُوْا إِمَاءَ اللّٰهِ فَجَاءَ عُمَرُ إِلٰى رَسُوْلِ اللّٰهِ

اللہ علیہ وسلم مزنید کنیزان خدا را پس آمد عمر رض بسوے پیغمبر

صلى الله عليه وسلم فقال ذَئِرْنَ النساء على أزواجهن

صلی الله علیه وسلم پس گفت عمر دلیر شوند زنان برمردان خود

فرخص في ضربهن فأطاف بآل رسول الله صلى الله عليه

پس رخصت کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم در زدن زنان پس گرد گشتند

وسلم نساء كثير يشكون أزواجهن فقال رسول الله

باهل بیت آنحضرت بسیار زنان درحالیکه گله میکردند مردان خود را پس فرمود آنحضرت

صلى الله عليه وسلم لقد طاف بآل محمد نساء كثير

صلی الله علیه وسلم هرآئینه تحقیق فرود آمدند باهل بیت محمد زنان بسیار

يشكون أزواجهن ليس أولئك بخياركم رواه أبو داود

شکایت کنان مردان خود را نیستند آن مردان که میزنند زنان خود را نیکان شما رواه ابوداود

وابن ماجة والدارمي وعن عائشة رض قالت قال

وابن ماجه والدارمی وروایت است از عائشه رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم إن من أكمل المؤمنين

آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدرستیکه از کامل ترین مسلمانان

إيمانا أحسنهم خلقا وألطفهم بأهله رواه الترمذي

از روی ایمان نیکوترین مسلمانان است از روی خلق ونرمی کننده ترین ایشان است باهل وعیال خود رواه الترمذی

وعن عمر رض عن النبي صلى الله عليه وسلم قال

وروایت است از عمر رض او شان روایت می کنند از نبی صلی الله علیه وسلم فرمود آنحضرت

لا يسأل الرجل فيما ضرب امرأته عليه رواه أبو داود

که سوال کرده نمی شود مرد در آنچه زد زن خود را بران رواه ابوداود

وابن ماجة وعن أبي هريرة رض قال قال رسول الله

وابن ماجه وروایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت

١٨

١٩

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَكْمَلُ الْمُؤْمِنِيْنَ اِيْمَانًا اَحْسَنُهُمْ خُلُقًا

صلے اللہ علیہ وسلم کاملترین مسلمانان از روے ایمان نیکوترین آنہا است از روے خلق

وَخِيَارُكُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْهُ

وبہترین شما نزد خدا بہترین شما اند مر زنان خود را روایہ ترمذی وہم از وے مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا دَعَى الرَّجُلُ امْرَأَتَهٗ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم چون بخواند مرد زن خود را

اِلٰى فِرَاشِهٖ فَاَبَتْ فَبَاتَ غَضْبَانَ لَعَنَتْهَا الْمَلٰئِكَةُ حَتّٰى تُصْبِحَ

بسوئے بستر خود پس انکار کرد آن زن پس شب گزارد مرد خشمگین لعنت میکنند آن زن را فرشتگان تا آنکہ صبح میکند

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِيْ رِوَايَةٍ لَهُمَا قَالَ وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ

متفق علیہ ودر روایت بخاری ومسلم آمده کہ گفت آنحضرت سوگند بخدا کہ نفس من در دست قدرت اوست

مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُوْ امْرَأَتَهٗ اِلٰى فِرَاشِهٖ فَتَابٰى عَلَيْهِ اِلَّا كَانَ

نیست ہیچ مردے کہ بخواند زن خود را بسوے فراش خود پس ابا آورد آن زن مگر آنکہ باشد

الَّذِيْ فِي السَّمَاءِ سَاخِطًا عَلَيْهَا حَتّٰى يَرْضٰى عَنْهَا وَعَنْ

کسے کہ در آسمان است یعنے فرشتگان خشم کننده بر زن تا آنکہ خوشنود گردد مرد از وے وروایت است از

عَائِشَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِيْ نَفَرٍ

عائشہ رض کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بود در جماعت

مِنَ الْمُهَاجِرِيْنَ وَالْاَنْصَارِ فَجَاءَ بَعِيْرٌ فَسَجَدَ لَهٗ فَقَالَ اَصْحَابُهٗ

از مہاجرین و انصار پس آمد شترے پس سجده کرد آنحضرت را پس گفتند یاران آنحضرت

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ تَسْجُدُ لَكَ الْبَهَائِمُ وَالشَّجَرُ فَنَحْنُ اَحَقُّ اَنْ

اے رسول خدا سجده میکنند ترا چارپایہا و درختان پس ما سزاوار تریم بانیکہ

نَسْجُدَ لَكَ فَقَالَ اُعْبُدُوْا رَبَّكُمْ وَاَكْرِمُوْا اَخَاكُمْ

سجده کنیم ترا پس فرمود عبادت کنید پروردگار خود را وگرامی دارید برادر خود را

وَلَوْ كُنْتُ اٰمِرُ اَحَدًا اَنْ يَّسْجُدَ لِاَحَدٍ لَاَمَرْتُ الْمَرْأَةَ اَنْ تَسْجُدَ

واگر می بودم کہ امر میکردم کسے را کہ سجدہ کند کسے را ہر آئینہ امر میکردم زن را کہ سجدہ کند

لِزَوْجِهَا وَلَوْ اَمَرَهَا اَنْ تَنْقُلَ مِنْ جَبَلٍ اَصْفَرَ اِلٰى جَبَلٍ اَسْوَدَ

مر شوہر خود را و اگر امر کند مرد زن را کہ ببرد سنگ را از کوہ زرد بسوئے کوہ سیاہ

وَمِنْ جَبَلٍ اَسْوَدَ اِلٰى جَبَلٍ اَبْيَضَ كَانَ يَنْبَغِيْ لَهَا اَنْ تَفْعَلَهٗ

وببرد سنگ را از کوہ سیاہ بسوئے کوہ سپید لائق است او را کہ بکند این کار

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

رواہ احمد وروایت است از جابر رض گفت کہ فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلٰثَةٌ لَا يُقْبَلُ لَهُمْ صَلٰوةٌ وَلَا يُصْعَدُ لَهُمْ

علیہ وسلم سہ کس اند کہ قبول کردہ نمی شود ایشان را ہیچ نمازے و بالا نمیرود ہیچ

حَسَنَةٌ اَلْعَبْدُ الْاٰبِقُ حَتّٰى يَرْجِعَ اِلٰى مَوَالِيْهِ فَيَضَعَ يَدَهٗ

نیکی آن سہ کس یکے از آن سہ بندہ گریختہ تا آنکہ باز آید بسوئے صاحبان خود پس نہد آن بندہ دست

فِيْ اَيْدِيْهِمْ وَالْمَرْأَةُ السَّاخِطُ عَلَيْهَا زَوْجُهَا وَالسَّكْرَانُ

در دستہائے ایشان دوم زنے کہ خشم کنندہ است بر آن زن شوہرش سوم مست

حَتّٰى يَصْحُوَ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ

تا آنکہ ہشیار گردد رواہ بیہقی در شعب الایمان و روایت است از

اَسْمَاءَ رض اَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اِنَّ لِيْ ضَرَّةً فَهَلْ

از اسماء رض کہ زنے گفت اے رسول خدا بدرستیکہ مرا انباغیست پس آیا ہست

عَلَيَّ جُنَاحٌ اَنْ تَشَبَّعْتُ مِنْ زَوْجِيْ غَيْرَ الَّذِيْ يُعْطِيْنِيْ

برمن گناہ اگر ظاہر کنم از شوہر خود جز آنچہ میدہد مرا شوہر

فَقَالَ الْمُتَشَبِّعُ بِمَا لَمْ يُعْطَ كَلَابِسِ ثَوْبَيْ زُوْرٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

پس گفت آنحضرت ظاہر کنندہ خود را بچیزیکہ دادہ نشدہ است مانند پوشندہ دو جامہ دروغ است متفق علیہ

وَعَنْ أَنَسٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از انس رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ و سلم

اَلْمَرْأَةُ إِذَا صَلَّتْ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَاَحْصَنَتْ

زنے چون بخواند نماز پنجگانہ و روزہ دارد ماہ رمضان را و نگاہ دارد

فَرْجَهَا وَاَطَاعَتْ بَعْلَهَا فَلْتَدْخُلْ مِنْ اَيِّ اَبْوَابِ الْجَنَّةِ

شرمگاہ خود را و فرمان برداری کند شوہر خود را پس باید کہ داخل شود از ہر دریکہ خواہد بہشت را

شَاءَتْ رَوَاهُ اَبُوْ نُعَيْمٍ فِي الْحِلْيَةِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ

روایت کرد این حدیث را ابو نعیم در حلیہ و روایت است از ابی ہریرہ رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ كُنْتُ اٰمِرًا اَحَدًا

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ و سلم اگر می بودم امر کنندہ کسے را

اَنْ يَّسْجُدَ لِاَحَدٍ لَاَمَرْتُ الْمَرْأَةَ اَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا

باین کہ سجدہ کند مر کسے را ہر آئینہ امر میکردم زن را کہ سجدہ کند مر شوہر خود را

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اُمِّ سَلَمَةَ رضـ قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

رواہ ترمذی و روایت است از ام سلمہ رض گفت کہ فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَزَوْجُهَا عَنْهَا

صلے اللہ علیہ و سلم ہر زنے کہ بمیرد حال آنکہ شوہر آن زن ازوے

رَاضٍ دَخَلَتِ الْجَنَّةَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ طَلْقِ بْنِ

راضی است در می آید آن زن بہشت را رواہ ترمذی و روایت است از طلق بن

عَلِيٍّ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا الرَّجُلُ

علی رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ و سلم وقتیکہ مرد

دَعَا زَوْجَتَهُ لِحَاجَتِهٖ فَلْتَاْتِهٖ وَاِنْ كَانَتْ عَلَى التَّنُّوْرِ

بخواند زن خود را از برائے حاجت خود پس باید کہ بیاید آن زن شوہر خود را اگرچہ باشد آن زن بر تنور

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ مُعَاذٍ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

رواه ترمذی و روایت است از معاذ رضـ از آنحضرت صلے اللّٰہ علیہ

وَسَلَّمَ قَالَ لَا تُؤْذِي امْرَأَةٌ زَوْجَهَا فِي الدُّنْيَا إِلَّا قَالَتْ

وسلم فرمود آنحضرت ایذا نکند زنے شوہر خود را در دنیا مگر آنکہ میگوید

زَوْجَتُهُ مِنَ الْحُوْرِ الْعِيْنِ لَا تُؤْذِيْهِ قَاتَلَكِ اللّٰهُ فَإِنَّمَا هُوَ

زوجہ وی کہ از حور عین است ایذا مدہ شوہر خود را بکشد ترا خدا تعالیٰ زیرا کہ آن نیست

عِنْدَكِ دَخِيْلٌ يُوْشِكُ أَنْ يُّفَارِقَكِ إِلَيْنَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

نزد تو مگر غریب و مسافر نزدیک است از جدائی میکند از تو سوی ما رواه ترمذی

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

و ابن ماجہ و روایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ خَبَّبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا أَوْ

صلے اللّٰہ علیہ وسلم نیست بر طریقہ ما کسیکہ بد راه کند زنے را بر شوہر وے یا

عَبْدًا عَلَى سَيِّدِهِ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ

بدراه کند غلامے را بر خواجہ وے رواه ابوداؤد و روایت است از ابی ہریرہ رضـ

قَالَ قِيْلَ لِرَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ النِّسَاءِ خَيْرٌ

گفت کہ پرسیده شد آنحضرت صلے اللّٰہ علیہ وسلم کہ کدام از زنان بہتر است

قَالَ الَّتِيْ تَسُرُّهُ إِذَا نَظَرَ وَتُطِيْعُهُ إِذَا أَمَرَ وَلَا تُخَالِفُهُ فِيْ

گفت آن زنی کہ شاد و خوش گرداند مرد را چون نگاه کند بروے و فرمان برداری کند مرد را چون امر کند و مخالفت نکند از زن در

نَفْسِهَا وَلَا مَالِهَا بِمَا يَكْرَهُ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ

ذات خود و نہ در مال تصرف خود بچیزیکہ مکروه و ناخوش دارد مرد را رواه نسائی و بیہقی

فِيْ شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

در شعب ایمان و روایت است از ابن عباس رضـ کہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَرْبَعٌ مَنْ أُعْطِيَهُنَّ فَقَدْ أُعْطِيَ

صلے اللہ علیہ وسلم فرمود چہار خصلت اند کہ ہر کرا دادہ شود پس تحقیق دادہ شد

خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ قَلْبٌ شَاكِرٌ وَلِسَانٌ ذَاكِرٌ وَبَدَنٌ

او نیکی ہر دو جہان دلی شاکر یعنے شکر کنندہ منعم را و زبان ذکر کنندہ مر خدا ترا و تنے

عَلَى الْبَلَاءِ صَابِرٌ وَزَوْجَةٌ لَا تَبْغِيْهِ خَوْنًا فِي نَفْسِهَا

بر بلا صبر کنندہ و زنیکہ طلب نمی کند برا ے مرد خیانت در نفس خود

وَلَا مَالِهِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ

و نہ در مال او روایت کرد بیہقی در شعب الایمان

بَابُ الطَّلَاقِ

در بیان طلاق

عَنْ ثَوْبَانَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ثوبان رضـ گفت کہ فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

أَيُّمَا امْرَأَةٍ سَأَلَتْ زَوْجَهَا طَلَاقًا فِي غَيْرِ مَا بَأْسٍ

ہر زنے کہ سوال کند شوہر خود را طلاق در غیر حالت شدت

فَحَرَامٌ عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ

پس حرام است بران زن بوے بہشت رواہ احمد والترمذی

وَأَبُوْ دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رضـ

وابو داود و ابن ماجہ والدارمی و روایت است از ابن عمر رضـ

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبْغَضُ الْحَلَالِ إِلَى اللّٰهِ

از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ فرمود آنحضرت دشمن ترین حلال پیش خدا

الطَّلَاقُ رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ عَلِيٍّ رضـ عَنِ النَّبِيِّ

طلاق است رواہ ابوداود و روایت است از علی رضـ از آنحضرت

صلى الله عليه وسلم قال لا طلاق قبل نكاح ولا عتاق

صلی الله علیه وسلم گفت نیست طلاق دادن پیش از نکاح ونیست آزاد کردن

إلا بعد ملك ولا وصال في صيام ولا يتم بعد احتلام

مگر بعد از ملک ونیست وصال در روزه داشتن ونیست یتیمی بعد از بلوغ

ولا رضاع بعد فطام ولا صمت يوم إلى الليل رواه

ونیست شیرخوارگی پس از مدت شیرخوارگی ونیست جائز خاموشی روز تا شب رواه

في شرح السنة وعن معاذ بن جبل رض قال قال

در شرح السنه وروایت است از معاذ بن جبل رضی الله گفت که فرمود

لي رسول الله صلى الله عليه وسلم يا معاذ ما خلق

مرا آنحضرت صلی الله علیه وسلم که ای معاذ نیافریده است

الله شيئا على وجه الأرض أحب إليه من العتاق

خدا تعالی چیزی را بر روی زمین که دوست تر باشد سوی خدا تعالی از آزاد کردن

وما خلق الله شيئا على وجه الأرض أبغض إليه

ونه پیدا کرد خدا تعالی چیزی را بر روی زمین که مبغوض تر باشد سوی خدا

من الطلاق رواه الدارقطني وعن عبد الله

از طلاق رواه دار قطنی وروایت است از عبد الله

ابن مسعود رض قال لعن الله المحلل والمحلل له

بن مسعود رض که گفت لعنت کرده است خدا تحلیل کننده را ولعنت کرده است محلل له را

رواه الدارمي ورواه ابن ماجة عن علي

رواه دارمی وروایه ابن ماجه از علی

وابن عباس وعقبة بن عامر رض

وابن عباس وعقبه بن عامر

بَابُ حَقِّ الْمَمْلُوْكِ عَلَى سَيِّدِهٖ

باب در حق مملوک بر مالک او

وَحَقِّهٖ عَلَى الْمَمْلُوْكِ

وحق مالک بر ملوکش

عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

روایت است از جابر بن سمره رض گفت فرمود آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا اَعْطَى اللّٰهُ اَحَدَكُمْ خَيْرًا فَلْيَبْدَأْ بِنَفْسِهٖ

الله علیه و سلم چون بدهد خدا تعالی یکے از شما را مال کثیر پس باید که آغاز کند در انفاق بنفس خود

وَاَهْلِ بَيْتِهٖ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ بَكْرِ الصِّدِّيْقِ رض

و اہل بیت خود رواه مسلم روایت است از ابی بکر صدیق رض

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَيِّئُ

از آنحضرت صلے الله علیه و سلم فرمود آنحضرت که در نمی آید بہشت را بد صحبت

الْمَلَكَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ رَافِعِ

با مملوک رواه ترمذی و ابن ماجه و روایت است رافع

ابْنِ مَكِيْثٍ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حُسْنُ

ابن مکیث که آنحضرت صلی الله علیه و سلم گفت نیکی کردن

الْمَلَكَةِ يُمْنٌ وَسُوْءُ الْخُلُقِ شُؤْمٌ رَوَاهُ اَبُوْدَاؤُدَ وَعَنْ

بمملوکان موجب برکت است و بد خلقی سبب بے برکتی است رواه ابوداود واز

اَبِيْ مَسْعُوْدِ الْاَنْصَارِيِّ رض قَالَ كُنْتُ اَضْرِبُ غُلَامًا لِيْ

ابی مسعود انصاری رض مرویست گفت بودم که میزدم غلامے را که مرا بود

فَسَمِعْتُ مِنْ خَلْفِيْ صَوْتًا اِعْلَمْ اَبَا مَسْعُوْدٍ رض لَلّٰهُ اَقْدَرُ

پس شنیدم از پس خود آوازے را که بدان ابا مسعود ہر آئینه خدا توانا تر است

عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ فَالْتَفَتُّ فَإِذَا هُوَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

بر تو از تو آنکه برین غلام هستی پس باز نگریستم پس ناگاه آواز کننده پیغامبر

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

خدا صلی اللہ علیہ وسلم بود ندپس گفتم اے رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

هُوَ حُرٌّ بِوَجْهِ اللّٰهِ فَقَالَ أَمَا لَوْ لَمْ تَفْعَلْ لَلَفَحَتْكَ النَّارُ

این غلام آزاد کردم برای ذات خدا پس گفت آنحضرت آگاه باش اگر نمیکردی توا و را آزاد هر آئینه می رسانید ترا آتش

أَوْ لَمَسَّتْكَ النَّارُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ

یا مساس می کرد ترا آتش رواه مسلم و روایت است از ابن عمر رضـ گفت

سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ ضَرَبَ

شنیدم ز آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را که می گفت کسیکه بزند

غُلَامًا لَهُ حَدًّا لَمْ يَأْتِهِ أَوْ لَطَمَهُ فَإِنَّ كَفَّارَتَهُ أَنْ

غلامے را که مراو را ست حدیکه نکرده است یعنی بیگناه بزند یا طانچه زند پس کفارت وی

يُعْتِقَهُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ سَمِعْتُ

که آزاد کند او را رواه مسلم و روایت است از ابی هریره رضـ گفت شنیدم

أَبَا الْقَاسِمِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ قَذَفَ مَمْلُوْكَهُ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را که میگفت کسیکه دشنام کند مملوک خود را بحال آنکه

وَهُوَ بَرِيٌّ مِمَّا قَالَ جُلِدَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ إِلَّا أَنْ يَكُوْنَ

آنمملوک پاک است از انچه گفته است تازیانه زده میشود روز قیامت مگر آنکه باشد آن مملوک

كَمَا قَالَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ

چنانکه گفته است متفق علیه روایت است از ابی هریره رضـ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَنَعَ لِأَحَدِكُمْ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم وقتیکه بسازد برای یکے از شما

لفح در صحیح البخار رسیدن

زبانه آتش در صحاح

سوختن گرما و آتش و

سموم ۱۲

خَادِمُهُ طَعَامَهُ ثُمَّ جَاءَ بِهِ وَقَدْ وَلِيَ حَرَّهُ وَدُخَانَهُ

خدمتگار وے طعام او را پس بیارد نزد او طعام را حال آنکہ تحقیق والی شدہ است گرمی آتش و دود آنرا

فَلْيُقْعِدْهُ مَعَهُ فَلْيَأْكُلْ فَإِنْ كَانَ الطَّعَامُ مَشْفُوْهًا قَلِيْلًا

پس باید کہ بہ نشاند او را با خود پس باید کہ بخورد پس اگر باشد طعام قلیل کہ خوردہ شود بسب

فَلْيَضَعْ فِيْ يَدِهِ مِنْهُ أُكْلَةً أَوْ أُكْلَتَيْنِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

پس باید کہ بنہد در دست خادم ازان یک لقمہ یا دو لقمہ رواہ مسلم

وَعَنْ أَبِيْ ذَرٍّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی ذر رض گفت آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ إِخْوَانُكُمْ جَعَلَهُمُ اللهُ تَحْتَ أَيْدِيْكُمْ فَمَنْ جَعَلَ

وسلم مملوکان شما کہ برادر شما اند گردانیدہ است ایشان را خدا زیر دستہای شما پس کسیکہ گرداند

اللهُ أَخَاهُ تَحْتَ يَدَيْهِ فَلْيُطْعِمْهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيُلْبِسْهُ مِمَّا

خدا برادر آنکس را خدمتگار وے پس باید کہ بخوراند او را ازانکہ خود میخورد و بپوشاند او را ازانچہ خود

يَلْبَسُ وَلَا يُكَلِّفْهُ مِنَ الْعَمَلِ مَا يَغْلِبُهُ فَإِنْ كَلَّفَهُ

بپوشد و تکلیف ندہد او را چیزے کہ غالب آید او را پس اگر تکلیف کند او را

مَا يَغْلِبُهُ فَلْيُعِنْهُ عَلَيْهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

چیزیکہ غالب آید او را پس باید کہ یاری دہد او را بر آن عمل متفق علیہ و روایت است از

أَبِيْ سَعِيْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی سعید رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

إِذَا ضَرَبَ أَحَدُكُمْ خَادِمَهُ فَذَكَرَ اللهَ فَارْفَعُوْا أَيْدِيَكُمْ

وقتیکہ بزند یکے از شما خدمتگار خود را پس یاد کند وی خدا را یعنی طلب عفو کرد بنام خدا پس بردارید دستہا

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ جَابِرٍ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواہ الترمذی و روایت است از جابر رض از آنحضرت صلی اللہ

قَالَ ثَلٰثٌ مَنْ كُنَّ فِيْهِ يَسَّرَ اللّٰهُ حَتْفَهٗ وَاَدْخَلَهٗ جَنَّتَهٗ رِفْقٌ

گفت سہ خصلت است کہ ہر کہ باشند آن خصلت ہا در وے آسان میگرداند خدا مرگ اورا و در بہشت خاص خود

بِالضَّعِيْفِ وَشَفَقَةٌ عَلَى الْوَالِدَيْنِ وَاِحْسَانٌ اِلَى الْمَمْلُوْكِ رَوَاهُ

با ناتوان دوم مہربانی و نیکی کردن بر پادر و پدر سوم نیکی و خوش خلقی ورزیدن بر مملوک روا ہ

التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

الترمذے و روایت است از ابی امامہ رضا کہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهَبَ لِعَلِيٍّ غُلَامًا فَقَالَ لَا تَضْرِبْهُ

صلی اللہ علیہ وسلم بخشید مر علی را رضا غلامے پس فرمود کہ مزن این غلام را بے حق شرعی

فَاِنِّيْ نُهِيْتُ عَنْ ضَرْبِ اَهْلِ الصَّلٰوةِ وَلَقَدْ رَاَيْتُهٗ يُصَلِّيْ

پس بدرستیکہ من نہی کردہ شدہ ام از زدن نماز گذارندگان و بتحقیق دیدم اورا کہ نماز میگذارد

هٰذَا لَفْظُ الْمَصَابِيْحِ وَفِي الْمُجْتَبٰى لِلدَّارَقُطْنِيِّ اَنَّ عُمَرَ

این لفظے است در مصابیح و در کتاب مجتبی کہ تصنیف دارقطنی است اینست کہ امیر المومنین عمر

ابْنَ الْخَطَّابِ رض قَالَ نَهَانَا رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بن خطاب رضا گفتہ است نہی کرد مارا پیغامبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم

عَنْ ضَرْبِ الْمُصَلِّيْنَ وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رض قَالَ قَالَ

از زدن نماز گذارندگان و روایت است از ابی ذر رضا گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَايَمَكُمْ مِنْ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ ملائمت و موافقت کند شما را از

مَمْلُوْكِيْكُمْ فَاَطْعِمُوْهُ مِمَّا تَاْكُلُوْنَ وَاَكْسُوْهُ مِمَّا تَكْسُوْنَ

مملوکان شما پس بخورانید اورا از آنچہ میخورید و بپوشانید اورا از آنچہ می پوشید

وَمَنْ لَا يُلَايِمُكُمْ مِنْهُمْ فَبِيْعُوْهُ وَلَا تُعَذِّبُوْا خَلْقَ اللّٰهِ

و کسیکہ موافقت نمیکند شمارا از مملوکان پس بفروشید اورا و عذاب مکنید خلق خدا را

رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ أَبِيْ مُوْسٰى رضـ قَالَ لَعَنَ

رواه احمد وابوداود وروایت کرد از ابی موسی رضـ که لعنت کرد

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الْوَالِدِ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم برکسیکه جدائی کند درمیان والد

وَوَلَدِهٖ وَبَيْنَ الْاَخِ وَبَيْنَ اَخِيْهِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

وولداو وجدائی کند میان برادر ومیان برادروے رواه ابن ماجه

وَالدَّارُقُطْنِيُّ وَعَنْ اَبِيْ اَيُّوْبَ رضـ قَالَ سَمِعْتُ

ودارقطنی وروایت است ازابی ایوب انصاری رضـ گفت شنیدم

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم راکه میگفت کسیکه تفریق کند درمیان

وَالِدَةٍ وَوَلَدِهَا فَرَّقَ اللّٰهُ بَيْنَهٗ وَبَيْنَ اَحِبَّتِهٖ يَوْمَ

والده وفرزند وے به بیع وهبه وجزآن جدائی کند خدایتعالی میان وے ومیان دوستان وے روز

الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

قیامت رواه الترمذی والدارمی وروایت است ازعبدالله

ابْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ اِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بن عمر رضـ گفت آمد مردے بسوے آنحضرت صلی الله علیه وسلم

فَقَالَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ كَمْ نَعْفُوْ عَنِ الْخَادِمِ فَسَكَتَ ثُمَّ

پس گفت آمرد یارسول الله چندبار درگذاریم ازتقصیرات خدمتگار پس خاموش ماند پستر

اَعَادَ عَلَيْهِ الْكَلَامَ فَصَمَتَ فَلَمَّا كَانَتِ الثَّالِثَةُ قَالَ

بازگردانید آمرد برآنحضرت این سخن راپس خاموش بودآنحضرت پس چون بارسوم شد فرمود آنحضرت

اُعْفُوْا عَنْهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعِيْنَ مَرَّةً رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ

عفوکنید ازخادم هرروز هفتادبار مقصود مبالغه است نه تعیین وتحدید چنانچه متعارف است درین عدد رواه ابوداود

وَرَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رضـ وَعَنْ
ورواه ترمذی از عبداللہ بن عمرو رضـ و روایت است از

اَبِیْ هُرَیْرَةَ رضـ اَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
ابی ہریرہ رضـ کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود

اَلَا اُنَبِّئُکُمْ بِشِرَارِکُمُ الَّذِیْ یَاْکُلُ وَحْدَهٗ وَیَجْلِدُ
آیا خبر نکنم شمارا کہ بدترین شما کدام فرقی اند کسیکہ میخورد تنہا و تازیانہ میزند

عَبْدَهٗ وَیَمْنَعُ رِفْدَهٗ رَوَاهُ رَزِیْنٌ وَعَنْ اَبِیْ بَکْرِ
غلام خودرا و باز میدارد عطاے خودرا رواہ رزین و روایت است از ابی بکر

نِ الصِّدِّیْقِ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ
صدیق رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

لَا یَدْخُلُ الْجَنَّةَ سَیِّئُ الْمَلَکَةِ قَالُوْا یَا رَسُوْلَ اللهِ اَلَیْسَ
در نمی آید در بہشت بدخلق با مملوکین گفتند صحابہ یا رسول اللہ آیا نیست کہ

اَخْبَرْتَنَا اَنَّ هٰذِهِ الْاُمَّةَ اَکْثَرُ الْاُمَمِ مَمْلُوْکِیْنَ وَیَتَامٰی
خبر دادہ تو مارا کہ این است تو بیشترین امتہاے سابق است از روے مملوکان و یتیمان

قَالَ نَعَمْ فَاَکْرِمُوْهُمْ کَکَرَامَةِ اَوْلَادِکُمْ وَاَطْعِمُوْهُمْ
فرمود آنحضرت ص آرے پس گرامی دارید ایشان را بچو گرامی داشتن فرزندان خودرا و بخورانید بخورانید ایشان را

مِمَّا تَاْکُلُوْنَ قَالُوْا فَمَا یَنْفَعُنَا الدُّنْیَا قَالَ فَرَسٌ تَرْتَبِطُهٗ
از آنچہ میخورید گفتند صحابہ پس چہ چیز نفع میکند مارا در دنیا فرمود آنحضرت نفع میکند شمارا اسپی کہ می بندید آنرا

تُقَاتِلُ عَلَیْهِ فِیْ سَبِیْلِ اللهِ وَمَمْلُوْکُکَ یَکْفِیْکَ فَاِذَا
و قتال میکنید شما بران اسپ در راہ خدا و غلامے کہ بسندگی کند در کار تو پس وقتیکہ

صَلّٰی فَهُوَ اَخُوْکَ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ سَهْلِ
نماز بگذارد آن غلام پس حکم برادر تو دارد رواہ ابن ماجہ و روایت است از سہل

زید عتقہ ... (margin note)

بْنِ الْحَنْظَلِيَّةِ قَالَ مَرَّ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِبَعِيْرٍ

بن حنظلیہ گفت کہ گذشت آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بشترے کہ

قَدْ لَحِقَ ظَهْرُهُ بِبَطْنِهِ فَقَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ فِيْ هٰذِهِ الْبَهَائِمِ

بتحقیق چسپیدہ بود پشت او بشکم وے از غایت گرسنگی پس فرمود بترسید خدارا درین حق آن

الْمُعْجَمَةِ فَارْكَبُوْهَا صَالِحَةً وَاتْرُكُوْهَا صَالِحَةً رَوَاهُ اَبُوْ دَاؤُدَ

چارپایہاے بیزبان پس سوار شوید آنہارا درحالیکہ قابل اند برای سواری و ترک کنید آنہارا درحالیکہ بماندہ

وَعَنْ جَرِيْرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از جریر رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اِذَا اَبَقَ الْعَبْدُ لَمْ تُقْبَلْ لَهٗ صَلٰوةٌ وَفِيْ رِوَايَةٍ عَنْهُ

وسلم وقتیکہ بگریزد بندہ قبول نمی شود برائے وے ہیچ نمازے و در روایتی دیگر از جریر رض آمدہ

قَالَ اَيُّمَا عَبْدٍ اَبَقَ مِنْ مَوَالِيْهِ فَقَدْ كَفَرَ حَتّٰى يَرْجِعَ اِلَيْهِمْ

کہ ہر بندہ کہ بگریزد از صاحبان خود پس بتحقیق کافر شد تا آنکہ باز گردد بسوے ایشان

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

رواہ مسلم و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِعِمَّا لِلْمَمْلُوْكِ اَنْ يَّتَوَفَّاهُ اللّٰهُ

صلے اللہ علیہ وسلم نیکو چیزیست مملوک را کہ بمیراند اورا خدا

بِحُسْنِ عِبَادَةِ رَبِّهٖ وَطَاعَةِ سَيِّدِهٖ نِعِمَّا لَهٗ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

بہ نیک کردن عبادت پروردگار خود و خدمت صاحب خود و نیکو چیزیست اینحال برائے او متفق علیہ

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از عبد اللہ بن عمر رض کہ آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِنَّ الْعَبْدَ اِذَا نَصَحَ لِسَيِّدِهٖ وَاَحْسَنَ

علیہ وسلم فرمود کہ بندہ چون خیرخواہی و حق شناسی ورزد برائے صاحب خود و نیکو کند

عِبَادَةُ اللّٰهِ فَلَهُ اَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

پرستش خدارا پس مران بنده راست مزد او دو بار متفق علیه

كِتَابُ الْعِتْقِ

کتاب در احادیث آزاد ساختن برده

عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ مَنْ اَعْتَقَ رَقَبَةً مُسْلِمَةً اَعْتَقَ اللّٰهُ بِكُلِّ عُضْوٍ

وسلم ہر کہ آزاد کند بردہ مسلمان را آزاد کند خدای تعالی در مقابلہ ہر اندامے از آن بردہ اندامے را

مِنْهُ عُضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ حَتّٰى فَرْجَهُ بِفَرْجِهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

از آنکس از آتش دوزخ تا آنکہ عورت را بعورت وے متفق علیہ

وَعَنْ اَبِيْ ذَرٍّ رضـ قَالَ سَاَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی ذر رضـ گفت کہ پرسیدم آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم را

اَيُّ الْعَمَلِ اَفْضَلُ قَالَ اِيْمَانٌ بِاللّٰهِ وَجِهَادٌ فِيْ سَبِيْلِهِ قَالَ قُلْتُ

کہ کدام عمل فاضلترین عملہا است در ثواب فرمود آنحضرت دو چیز فاضلترین عملہا است یکے ایمان دوم کارزار کردن در

فَاَيُّ الرِّقَابِ اَفْضَلُ قَالَ اَغْلَاهَا ثَمَنًا وَاَنْفَسُهَا عِنْدَ اَهْلِهَا

پس کدام از بندگان بہتر است گفت گران ترین بندہا است از روی بہا و نفیس ترین بندہا نزد کسان وے

قُلْتُ فَاِنْ لَمْ اَفْعَلْ قَالَ تُعِيْنُ صَانِعًا اَوْ تَصْنَعُ لِاَخْرَقَ قُلْتُ

ابو ذر میگوید گفتم پس اگر نکنم این کار را فرمود آنحضرت یاری مر کنی گر یا کار و پیشہ کنی مر کسے را کہ کار نتواند گفتم

فَاِنْ لَمْ اَفْعَلْ قَالَ تَدَعُ النَّاسَ مِنَ الشَّرِّ فَاِنَّهَا صَدَقَةٌ تَصَدَّقُ

پس اگر این را نیز نتوانم کرد گفت آنحضرت ترک دہی مردم را از شر پس بدرستیکہ این خصلت صدقہ است کہ ترک کنی

بِهَا عَلٰى نَفْسِكَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رضـ

آن بر نفس خود متفق علیہ و روایت است از براء بن عازب رضـ

قَالَ جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَلِّمْنِي

گفت که آمد بادیه نشینی نزد آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم پس گفت آن بادیہ نشین بیاموزان مرا

عَمَلًا يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ قَالَ لَئِنْ كُنْتَ أَقْصَرْتَ الْخُطْبَةَ لَقَدْ

کارے کہ درآرد مرا بہشت فرمود البتہ کہ کوتاہ کردی تو خطبہ را ہر آئینہ

أَعْرَضْتَ الْمَسْأَلَةَ أَعْتِقِ النَّسَمَةَ وَفُكَّ الرَّقَبَةَ قَالَ أَوَلَيْسَا

پہن ساختی سوال را آزاد کن نفس را و خلاص کن بردہ را گفت بدوی آیا نیستند عتق نسمہ و فک رقبہ

وَاحِدًا قَالَ لَا عِتْقُ النَّسَمَةِ أَنْ تَفَرَّدَ بِعِتْقِهَا وَفَكُّ الرَّقَبَةِ

یکے فرمود آنحضرت یکے نیست عتق نسمہ آنست کہ تنہا و مستقل باشی تو بآزاد کردن آن و فک رقبہ

أَنْ تُعِينَ فِي ثَمَنِهَا وَالْمِنْحَةَ الْوَكُوفَ وَالْفَيْءَ عَلَى ذِي الرَّحِمِ

آنست کہ اعانت کنی در بہاے وی بدہ منحہ شیردار را و بکن رجوع برحمت و احسان بر خویش رحم اگرچہ

الظَّالِمِ فَإِنْ لَمْ تُطِقْ ذٰلِكَ فَأَطْعِمِ الْجَائِعَ وَاسْقِ الظَّمْآنَ

ظالم باشد پس اگر طاقت نداری آنرا پس بخوران چیزے گرسنہ را و بنوشان تشنہ را

وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ فَإِنْ لَمْ تُطِقْ ذٰلِكَ فَكُفَّ

وامر کن بہ نیکی و نہی کن از بدی پس اگر نمی توانی کرد آنرا پس نگاہ دار

لِسَانَكَ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ

زبان خود را مگر از خیر رواہ بیہقی در شعب ایمان

وَعَنْ عَمْرِو بْنِ عَبَسَةَ رضـ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از عمرو بن عبسہ رضـ کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ بَنَى مَسْجِدًا لِيُذْكَرَ اللّٰهُ فِيهِ بُنِيَ لَهُ بَيْتٌ

وسلم فرمود کسیکہ بنا کند مسجدے را تا یاد کردہ شود خدا در وے برآوردہ شود برائے وی خانہ

فِي الْجَنَّةِ وَمَنْ أَعْتَقَ نَفْسًا مُسْلِمَةً كَانَتْ فِدْيَتَهُ مِنْ جَهَنَّمَ

در بہشت و کسیکہ آزاد کند نفس مسلمانرا باشد آن نفس سربہای او از آتش دوزخ

وَمَنْ شَابَ شَيْبَةً فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ كَانَتْ لَهٗ نُوْرًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

وکسیکه پیر شد پیر شدنی در راه خدا بیاشد آن شیبت مر او را نور بروز قیامت

رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رضه

روایت است از سمره بن جندب رض روواه فی شرح السنة

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم افضلترین صدقه

الشَّفَاعَةُ بِهَا تُفَكُّ الرَّقَبَةُ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ

شفاعت کردن است که بآن خلاص کرده میشود گردن از قتل یا عذاب یا از بندگی روایة بیهقی در شعب الایمان

بَابُ الْاَيْمَانِ

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِيْ اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُّؤَاخِذُكُمْ

مواخذه نمیکند خدا تعالی بر بیهوده گوئی در سوگندهای شما لیکن مواخذه میکند از شما

بِمَا عَقَّدْتُّمُ الْاَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهٗ اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسٰكِيْنَ

بسبب محکم کردن سوگندها بالقصد پس کفارت یمین منعقده طعام دادن ده مسکین راست

مِنْ اَوْسَطِ مَا تُطْعِمُوْنَ اَهْلِيْكُمْ اَوْ كِسْوَتُهُمْ اَوْ تَحْرِيْرُ

از جنس میانه از آنچه میخورانید اہل خود را یا پوشش دادن ایشان را یا آزاد کردن

رَقَبَةٍ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ ذٰلِكَ كَفَّارَةُ

برده را پس کسیکه نیابد لازم است روزه داشتن سه روز اینست کفارت

اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوْا اَيْمَانَكُمْ كَذٰلِكَ

سوگندهای شما چون سوگند خورید یعنی حانث شوید و نگاه دارید سوگندهای خود را اینچنین

يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيٰتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ وَلَا تَجْعَلُوْا

بیان میکند خدا برای شما آیتهای خود را تا بود که شما شکر کنید و مکنید

اللّٰهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا

نام خدا را نشانه برای سوگندهای خویش برای اجتناب آنکه نیکوکاری کنید و پرهیزگاری نمائید و صلح آرید

بَيْنَ النَّاسِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ه لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ

درمیان مردم و خدا شنوا دانا است مواخذه نمیکند خدا از شما

بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا كَسَبَتْ

بیهوده گوئی در سوگندهای شما ولیکن مواخذه میکند بآنچه قصد کرده است دلهای شما

قُلُوبُكُمْ وَاللّٰهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ه عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض أَنَّ

و خدا آمرزنده بردبار است روایت است از ابن عمر رضا که

رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ اللّٰهَ يَنْهَاكُمْ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود که بدرستیکه خدا تعالی باز میدارد و منع میکند شما را

أَنْ تَحْلِفُوا بِآبَائِكُمْ مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللّٰهِ

از سوگند خوردن به پدران خود کسیکه هست سوگند خورنده پس باید که سوگند خدا بخورد

أَوْ لِيَصْمُتْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ ثَابِتِ بْنِ الضَّحَّاكِ رض

یا باید که خاموش باشد متفق علیه و روایت است از ثابت بن ضحاک رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَلَفَ عَلَى مِلَّةٍ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه سوگند خورد بردینی

غَيْرِ الْإِسْلَامِ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ وَلَيْسَ عَلَى ابْنِ

که غیر اسلام است چنانکه گوید که اگر این کار کنم یهودی باشم درحالیکه بدروغ خورنده است این سوگند را پس آنکس همچنان

آدَمَ نَذْرٌ فِيمَا لَا يَمْلِكُ وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ فِي

آدم نذر در چیزیکه مالک آن نیست چنانکه گوید اگر شفا یابد بیمار من فلان غلام آزاد است و آن غلام ملک او نیست آزاد نمیشود اگر

الدُّنْيَا عُذِّبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ لَعَنَ مُؤْمِنًا فَهُوَ كَقَتْلِهِ

در دنیا عذاب کرده شود بآن چیز روز قیامت و کسیکه لعنت کند مسلمان را پس آن لعنت کردن مانند کشتن او

وَمَنْ قَذَفَ مُؤْمِنًا بِكُفْرٍ فَهُوَ كَقَتْلِهٖ وَمَنِ ادَّعٰى دَعْوٰى

وکسیکه دشنام کند مسلمانے را بکفر پس آن مانند قتل اوست وکسیکه دعوے کند دعوے

كَاذِبَةً لِيَتَكَثَّرَ بِهَا لَمْ يَزِدْهُ اللّٰهُ اِلَّا قِلَّةً مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

دروغ تا حاصل کند بدان مال کثیر زیادہ نگرداند او را خدا تعالی مگر کمی مال را متفق علیه

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی ہریرہ رض کہ آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلٰى يَمِيْنٍ فَرَاٰى خَيْرًا مِّنْهَا

علیه وسلم فرمود کسیکه سوگند خورد بر یمین پس به بیند بهتر ازان یمین

فَلْيُكَفِّرْ عَنْ يَمِيْنِهٖ وَلْيَفْعَلْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ

پس باید که کفاره دهد از سوگند خود و بکند آن چیز را رواه مسلم وهم از ابی ہریرہ رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمِيْنُكَ عَلٰى

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم سوگند تو محمول است بر

مَا يُصَدِّقُكَ عَلَيْهِ صَاحِبُكَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ

چیزیکه تصدیق میکند ترا صاحب تو که سوگند میدهد ترا رواه مسلم وهم از وے مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْيَمِيْنُ عَلٰى نِيَّةِ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم سوگند بر نیت سوگند دهنده است

الْمُسْتَحْلِفِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

که مراد بصاحب در حدیث سابق است رواه مسلم وهم از وی مرویست گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَحْلِفُوْا بِاٰبَائِكُمْ وَلَا بِاُمَّهَاتِكُمْ

صلے اللہ علیه وسلم سوگند مخورید به پدران خود و نه به مادران خود

وَلَا بِالْاَنْدَادِ وَلَا تَحْلِفُوْا بِاللّٰهِ اِلَّا وَاَنْتُمْ صَادِقُوْنَ

و نه سوگند بخورید بشرکا یعنی بتهان و نه سوگند بخورید بخدا مگر آنکه شما راست هستید

رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ رضـ اَنَّ

رواہ ابو داود والنسائے وروایت است از ابن عمر رضـ کہ

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلٰى يَمِيْنٍ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ سوگند خورد بر چیزے

فَقَالَ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ تَعَالٰى فَلَا حِنْثَ عَلَيْهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

پس بگوید انشاء اللہ تعالے پس نیست حنث بروے رواہ ترمذی

وَاَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَالدَّارِمِيُّ

وابو داود والنسائے وابن ماجہ ودارمے

وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

وروایت است از ابی امامہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ اقْتَطَعَ حَقَّ امْرِئٍ مُّسْلِمٍ بِيَمِيْنِهٖ

اللہ علیہ وسلم کسیکہ قطع کرد و جدا ساخت حق مرد مسلم را بسبب سوگند خود

فَقَدْ اَوْجَبَ اللّٰهُ لَهُ النَّارَ وَحَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ فَقَالَ

پس بتحقیق لازم می گرداند خدا مر آن بندہ را آتش دوزخ و حرام گرداند بروے بہشت پس گفت

لَهُ رَجُلٌ وَاِنْ كَانَ شَيْئًا يَسِيْرًا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ

مر آنحضرت را مردے اگرچہ باشد آنچیز اندک اے رسول خدا فرمود آنحضرت صلعم

وَاِنْ كَانَ قَضِيْبًا مِّنْ اَرَاكٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ بَابُ الْاَقْضِيَةِ

اگرچہ باشد نال شاخے از درخت مسواک رواہ مسلم

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ اُنَيْسٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

وروایت است از عبد اللہ بن انیس رضـ گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ مِنْ اَكْبَرِ الْكَبَائِرِ الشِّرْكَ بِاللّٰهِ

صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ از گناہانے کہ کبیرہ ترین کبائر است شرک آوردن است بخدا

ع اراک بفتح درختی [illegible] کہ مسواک سازند ازان ۱۲
[illegible]

وَعُقُوقَ الْوَالِدَيْنِ وَالْيَمِينَ الْغَمُوسَ وَمَا حَلَفَ حَالِفٌ

وآزاد کردن پدر و ما ور و سوگند خوردن بر کار گزشتنه دیده و دانسته و سوگند نخورد ہیچ سوگند خورنده

بِاللّٰهِ يَمِينَ صَبْرٍ فَأَدْخَلَ فِيهَا مِثْلَ جَنَاحِ بَعُوضَةٍ إِلَّا

بخدا سوگند صبر پس در آورد در ان یمین مانند بازوے پشه مگر آنکه

جُعِلَتْ نُكْتَةً فِي قَلْبِهٖ إِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

گردانیده شود آن یمین نقطه سیاه در دل وی تا روز قیامت و باقی ماند و یا اثر او که دران عالم ظاہر میگردد

باب ایضا وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ

و روایت است از ابی ہریره رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلٰثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

صلی اللہ علیه وسلم کس اند که کلام نمیکند ایشان را خدا تعالی روز قیامت

وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ رَجُلٌ حَلَفَ عَلٰى سِلْعَةٍ لَقَدْ أُعْطِيَ

و نظر نمیکند سوی ایشان نظر عنایت یکے ازان مردے است که سوگند خورد بر کالای که بتحقیق داده شده است

بِهَا أَكْثَرَ مِمَّا أُعْطِيَ وَهُوَ كَاذِبٌ وَرَجُلٌ حَلَفَ عَلٰى يَمِينٍ

باین کالا بیشتر ازان چه داده شد و حال آنکه وی دروغ گوست درین سوگند و دوم مردیست که سوگند خورد

كَاذِبَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَرَجُلٌ

دروغ بعد از وقت عصر تا جدا گرداند بوے مال مردے مسلمان و سوم مردے

مَنَعَ فَضْلَ مَاءٍ فَيَقُولُ اللّٰهُ الْيَوْمَ أَمْنَعُكَ فَضْلِي كَمَا

که منع کند زیادت آب را پس میگوید خدا تعالی روز قیامت امروز منع میکنم ترا افزونی کرم خود را

مَنَعْتَ فَضْلَ مَاءٍ لَمْ تَعْمَلْ يَدَاكَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ باب احیاء الموت

چنانچه منع کردی تو فزونی آب را که عمل نکرده و ساخته است ہر دو دست تو متفق علیه

بَابٌ فِي النُّذُورِ

باب در میان نذر ها

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَابْنِ عُمَرَ رض قَالَا قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى

و روایت است از ابی هریره و ابن عمر رض گفت آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَنْذُرُوْا فَإِنَّ النَّذْرَ لَا يُغْنِي عَنِ الْقَدَرِ

الله علیه و سلم نذر مکنید یعنے با اعتقاد آنکه نذر رد میکند قدر را زیراکه نذر سود نمید بد از قضا وقدر

شَيْئًا وَإِنَّمَا يُسْتَخْرَجُ بِهِ مِنَ الْبَخِيلِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

چیزیرا و جز این نیست که بیرون آورده می شود بسبب نذر از بخیل چیزے از مال متفق علیه

وَعَنْ عَائِشَةَ رض أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از عایشه رض که آنحضرت صلے الله علیه

وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللّٰهَ فَلْيُطِعْهُ وَمَنْ نَذَرَ

و سلم فرمود کسیکه نذر کند که اطاعت و فرمانبرداری کند خدا را پس باید که اطاعت کند خدا را و کسیکه نذر کند

أَنْ يَعْصِيَهُ فَلَا يَعْصِهِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ عُقْبَةَ

که نافرمانی کند خدا را پس نافرمانی نکند خدا را اهل کفاره دهد رواه بخاری و روایت است از عقبه

ابْنِ عَامِرٍ رض عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَفَّارَةُ

بن عامر رض از آنحضرت صلے الله علیه و سلم که گفت آنحضرت ؐ کفاره

النَّذْرِ كَفَّارَةُ الْيَمِينِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَنَسٍ رض

نذر کفاره یمین است رواه مسلم و روایت است از انس رض

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى شَيْخًا يُهَادِي

که آنحضرت صلے الله علیه و سلم دید پیرے را که راه میرود

بَيْنَ ابْنَيْهِ فَقَالَ مَا بَالُ هٰذَا قَالُوا نَذَرَ أَنْ يَمْشِيَ إِلَى

میان دو پسر خود تکیه بر آنها کرده پس پرسید آنحضرت ؐ چیست حال این مرد پس گفتند نذر کرده

الْبَيْتِ فَقَالَ إِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى عَنْ تَعْذِيبِ هٰذَا نَفْسَهُ لَغَنِيٌّ

بسوے کعبه پس فرمود آنحضرت بدرستیکه خدا تعالی از عذاب کردن این شخص نفس خود را پیاده رفتن

وَاَمَرَهُ اَنْ يَّرْكَبَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِيْ رِوَايَةٍ لِّمُسْلِمٍ عَنْ

وامر کرد او را کہ سوار شود از جہت عجز او از مشی و در روایتے مر مسلم را از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ ارْكَبْ اَيُّهَا الشَّيْخُ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ

ابی ہریرہ رض این چنین آمدہ است کہ فرمود سوار شو ای پیر زیرا کہ خدا تعالی بے نیاز است

عَنْكَ وَعَنْ نَذْرِكَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

از تو واز نذر تو وروایت است از ابن عباس رض کہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ نَذَرَ نَذْرًا لَّمْ يُسَمِّهِ فَكَفَّارَتُهُ

صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ نذر کند نذرے کہ نام او نبرد پس کفارہ او

كَفَّارَةُ يَمِيْنٍ وَمَنْ نَذَرَ نَذْرًا فِيْ مَعْصِيَةٍ فَكَفَّارَتُهُ

کفارہ یمین است وکسیکہ نذر کرد نذرے در معصیۃ پس کفارہ این

كَفَّارَةُ يَمِيْنٍ وَمَنْ نَذَرَ نَذْرًا لَّا يُطِيْقُهُ فَكَفَّارَتُهُ

کفارہ یمین است وکسیکہ نذر کند نذرے را کہ طاقت ندارد کہ بجا آرد او را پس کفارہ او

كَفَّارَةُ يَمِيْنٍ وَمَنْ نَذَرَ نَذْرًا اَطَاقَهُ فَلْيَفِ بِهِ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَهْ

کفارہ یمین است وکسیکہ نذر کند نذری را کہ طاقت دارد آن را پس باید کہ وفا کند بآن نذر رواہ ابوداود وابن ماجہ

كِتَابُ الْقِصَاصِ

کتاب در بیان قصاص

وَالَّذِيْنَ اِذَا اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُوْنَ ۝ وَجَزَاءُ

و آنانکہ برسد بدیشان تعدی ایشان انتقام می کشند و سزاے

سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَاَصْلَحَ فَاَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِ

بدی بدی است مانند آن پس ہر کہ بگذارد و قصیر را اصلاح آرد پس مزد او بر خدا است

اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظّٰلِمِيْنَ ۝ وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَاُولٰٓئِكَ

ہر آئینہ خدا دوست نمیدارد ظالمان را و ہر آئینہ کسیکہ انتقام کشد بعد مظلوم شدن خود پس آن جماعت

مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ

نیست برایشان ہیچ راہ ملامت جز این نیست کہ راہ ملامت بر جماعت است کہ ظلم میکنند

النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

بر مردمان و فساد میخواہند در زمین ناحق آن جماعت ایشان راست عذاب درد دہندہ

وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ

و ہر کہ صبر کند و بیامرزد ہر آئینہ این صفت از کارہاے مقصود است اے مسلمانان

آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ

لازم کردہ شد بر شما قصاص در کشتگان آزاد در مقابلہ آزاد است و بندہ

بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَىٰ بِالْأُنْثَىٰ وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوٰةٌ

در مقابلہ بندہ است و زن در مقابلہ زن است و شمارا بسبب قصاص زندگانی است

يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝ وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا

اے خداوندان عقل تا باشد کہ پرہیزگاری کنید و ہر کہ بکشد مسلمان را

مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ

بقصد پس جزاء او دوزخ است جاوید آنجا و خشم گرفتہ است بر او خدا

وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ۝ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ

و لعنت کرد او را و آمادہ ساخت برای او عذاب بزرگ و روایت است از عبد اللہ بن

مَسْعُودٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مسعود رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

أَوَّلُ مَا يُقْضَىٰ بَيْنَ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِي الدِّمَاءِ

اول آنچہ حکم کردہ شود درمیان مردم روز قیامت در خونہا باشد

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ ۝ وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رض أَنَّ النَّبِيَّ

متفق علیہ و روایت است از عبد اللہ بن عمر رض گفت بدرستیکہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَزَوَالُ الدُّنْيَا أَهْوَنُ عَلَى اللّٰهِ

صلے اللہ علیہ وسلم فرمود ہر آئینہ زوال دنیا و فانی شدن آن آسان تر است نزد خدا

مِنْ قَتْلِ رَجُلٍ مُسْلِمٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ

از کشتن یا کشتہ شدن مسلمان روا ہ ترمذی والنسائی

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رض عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى

و روایت است از ابی سعید و از ابی ہریرہ رض از آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَوْ أَنَّ أَهْلَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ اشْتَرَكُوْا

اللہ علیہ وسلم کہ فرمود آنحضرت صلعم اگر ثابت شود کہ ہمہ آسمانیان و زمینیان شریک اند

فِي دَمِ مُؤْمِنٍ لَأَكَبَّهُمُ النَّارَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

در ریختن خون مسلمانے ہر آئینہ بر روے می افگند ایشان را در آتش دوزخ رواہ ترمذی و روایت است از

ابْنِ عَبَّاسٍ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَجِيْءُ

ابن عباس رض از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کہ فرمود آنحضرت صلعم می آرد

الْمَقْتُوْلُ بِالْقَاتِلِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ نَاصِيَتُهُ وَرَأْسُهُ بِيَدِهٖ

کشتہ شدہ کشندہ را روز قیامت درحالیکہ موی پیشانی کشندہ و سر و در دست مقتول است

وَأَوْدَاجُهُ تَشْخُبُ دَمًا يَقُوْلُ يَا رَبِّ قَتَلَنِيْ حَتّٰى يُدْنِيَهُ

و رگہاے گردن و یے می ریزد خون از انہا و میگوید مقتول ای پروردگار من کشتہ است مرا این شخص تا آنکہ نزدیک میگرداند

مِنَ الْعَرْشِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

از عرش رواہ ترمذی و نسائی و ابن ماجہ

وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی درداء از آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ ذَنْبٍ عَسَى اللّٰهُ أَنْ يَغْفِرَهُ إِلَّا مَنْ مَاتَ

وسلم فرمود ہر گناہ امید است کہ بہ بخشد آن را خدا تعالی مگر آنکس کہ بمیرد

مُشْرِكًا اَوْ مَنْ يَقْتُلُ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ

مشرک یا کسیکه بکشد مسلمانی را بقصد دیده و دانسته رواه ابو داود و النسائی

عَنْ مُعَاوِيَةَ رض وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ

از معاویه رض و روایت است از عبد الله بن مسعود رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَحِلُّ دَمُ امْرِئٍ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که حلال نیست ریختن خون مرد

مُسْلِمٍ يَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنِّيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَّا

مسلم که گواهی میدهد بالوهیت خدا و رسالت من این تاکید اسلام است مگر

بِاِحْدٰى ثَلَاثٍ اَلنَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالثَّيِّبُ الزَّانِيْ وَالْمَارِقُ

بسبب یکی از سه خصلت یکی از آن خصلتها قتل است عمدا یعنی در قصاص دوم زنا است که رجم کرده میشود

لِدِيْنِهٖ اَلتَّارِكُ لِلْجَمَاعَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

سوم برآمدن از دین بارتداد و ترک کننده مر جماعت مسلمانان را متفق علیه و روایت است از

ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

لَنْ يَزَالَ الْمُؤْمِنُ فِيْ فُسْحَةٍ مِّنْ دِيْنِهٖ مَا لَمْ يُصِبْ دَمًا

همیشه است مسلمان در کشادگی و فراخی از امور دین مادام که نرسیده است وی بخون

حَرَامًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رض

حرام رواه البخاری و روایت است از عبد الله بن عمرو رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَتَلَ مُعَاهِدًا

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه بکشد کافر عهد کننده را

لَمْ يَرِحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ وَاِنَّ رِيْحَهَا تُوْجَدُ مِنْ مَسِيْرَةِ

با امام بر ترک حرب ذمی باشد یا غیر ذمی نیابد بوی بهشت را و بدرستیکه بوی بهشت یافته میشود از مسافت

١ یعنی بسبب کسیکه ثیب باشد والاطلاق آن بر مرد و زن شود کذا فی مجمع البحار

٢ در اصطلاح ثیب مرد و زن [illegible]

٣ مروق بمعنی خروج [illegible] و خوارج را که مارقین [illegible] بجهت خروج ایشان از اطاعت امام [illegible]

أَرْبَعِيْنَ خَرِيْفًا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ سَعِيْدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ رض

چهل سال رواه بخاری و روایت است از سعید بن مسیب رض

أَنَّ عُمَرَ ابْنَ الْخَطَّابِ رض قَتَلَ نَفَرًا خَمْسَةً أَوْ سَبْعَةً بِرَجُلٍ

که امیر المومنین عمر بن الخطاب رض کشت پنج مرد را یا هفت مرد را در بدل یکمرد

وَاحِدٍ قَتَلُوْهُ قَتْلَ غِيْلَةٍ وَقَالَ عُمَرُ رض لَوْ تَمَالَأَ عَلَيْهِ

که کشته بودند آنکسان بطریق غیله و گفت عمر رض اگر اتفاق میکردند و یاری میدادند بروے

أَهْلُ صَنْعَاءَ لَقَتَلْتُهُمْ جَمِيْعًا رَوَاهُ مَالِكٌ وَرَوَى الْبُخَارِيُّ

ساکنان صنعا هر آئینه میکشتم ایشان را همه رواه مالک و روایت کرد بخاری

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض نَحْوَهُ وَعَنْ جُنْدُبٍ رض قَالَ حَدَّثَنِيْ فُلَانٌ

از ابن عمر رض مانند آن و روایت است از جندب گفت که حدیث کرد مرا فلان صحابی

أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَجِيْءُ الْمَقْتُوْلُ

که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود که می آرد کشته شده

بِقَاتِلِهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَيَقُوْلُ سَلْ هٰذَا فِيْمَ قَتَلَنِيْ فَيَقُوْلُ

کشنده خود را روز قیامت پس میگوید مقتول بخدا که بپرس این را که چه جهت کشتهٔ مرا پس میگوید

قَتَلْتُ عَلٰى مُلْكِ فُلَانٍ قَالَ جُنْدُبٌ فَاتَّقِهَا رَوَاهُ النَّسَائِيُّ

کشته ام او را بر ملک و سلطنت فلان گفت جندب پس پرهیز کن نصرت را رواه نسائی

وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ مَنْ أَعَانَ عَلٰى قَتْلِ مُؤْمِنٍ شَطْرَ كَلِمَةٍ لَقِيَ اللّٰهَ مَكْتُوْبٌ

وسلم کسیکه یاری دهد و مدد کند بر قتل مسلم بنیم کلمه مراد بنیم کلمه اُق است از لفظ اُقتل ملاقات میکند خدا را و حال آنکه

بَيْنَ عَيْنَيْهِ آيِسٌ مِنْ رَحْمَةِ اللّٰهِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ

میان دو چشم وے این که نا امید است از رحمت خدا این شخص رواه ابن ماجه

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

و روایت است از ابن عمر رضـ از آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود

إِذَا أَمْسَكَ الرَّجُلُ الرَّجُلَ وَقَتَلَهُ الْآخَرُ يُقْتَلُ الَّذِي قَتَلَ

وقتیکه نگاه دارد مردے مردے را و بکشد او را مردے دیگر کشته شود آن کس که کشت

وَيُحْبَسُ الَّذِي أَمْسَكَ رَوَاهُ الدَّارَقُطْنِيُّ وَعَنْ طَاؤُسٍ

و حبس کرده شود آنکسیکه نگاه داشت رواه دارقطنی و روایت است از طاؤس

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

از ابن عباس رضـ از آنحضرت صلی الله علیه وسلم گفت

وَمَنْ قُتِلَ عَمْدًا فَهُوَ قَوَدٌ وَمَنْ حَالَ دُوْنَهُ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ

وکسیکه کشته شود عمداً پس آن قتل موجب قصاص است وکسیکه حایل گردد در میان آن قصاص پس بر وی لعنت

اللهِ وَغَضَبُهُ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ صَرْفٌ وَلَا عَدْلٌ رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ

خدا و خشم اوست و پذیرفته نمی شود ازوے توبه و نه فدیه رواه ابو داود

وَالنَّسَائِيُّ وَهٰذَا طَرَفٌ مِنَ الْحَدِيْثِ وَعَنْ عَمْرِو

و نسائی و این لفظ طرفے است از حدیث بزرگ و روایت است از عمرو رضـ

ابْنِ شُعَيْبٍ عَنْ أَبِيْهِ عَنْ جَدِّهِ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ

بن شعیب رضـ از پدرش و از جدش که آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ تَطَبَّبَ وَلَمْ يُعْلَمْ مِنْهُ طِبٌّ فَهُوَ

علیه وسلم فرمود کسیکه طبیبے کرد خود را بتکلف و حال آنکه دانسته نشده است ازوے طب پس آن

ضَامِنٌ رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ بَابُ الدِّيَاتِ عَنْ مِشْكٰوةٍ

ضامن است رواه ابو داود و نسائی این حدیث را در مشکوة در باب دیات

وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رضـ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ

و روایت است از ابی درداء رضـ گفت شنیدم آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَا مِنْ رَجُلٍ يُصَابُ بِشَيْءٍ فِيْ جَسَدِهٖ

علیہ وسلم میگفت نیست ہیچ مردے کہ مصیبت زدہ شود در تن وی بقطع یا بجرح

فَتَصَدَّقَ بِهٖ اِلَّا رَفَعَهُ اللّٰهُ دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْهُ خَطِيْئَةً

پس تصدق کند بان یعنی عفو کند او را مگر آنکہ بلند گرداند او را خدا تعالی بآن عفو پایہ و دور سازد از وی گناہے

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ رض

رواہ ترمذی و ابن ماجہ و روایت است از خزیمہ بن ثابت رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَصَابَ ذَنْبًا

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ رسید ارتکاب کند گناہے را

اُقِيْمَ عَلَيْهِ حَدُّ ذٰلِكَ الذَّنْبِ فَهُوَ كَفَّارَتُهٗ رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ

کہ اقامت کردہ شد بر آنکس حد آن پس آن حد کفارت و محوکنندہ آن گناہ است رواہ در شرح

السُّنَّةِ بَابُ مَا لَا يُدْعٰى عَلَى الْمَحْدُوْدِ وَعَنْ عَلِيٍّ رض

السنۃ در باب ما لا یدعی علی المحدود و روایت است از علی رض

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ اَصَابَ حَدًّا

از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ رسید حدے را

فَعُجِّلَ عُقُوْبَتُهٗ فِي الدُّنْيَا فَاللّٰهُ اَعْدَلُ مِنْ اَنْ يُّثَنِّيَ عَلٰى

پس شتاب کردہ شد عذاب آن در دنیا پس عذاب کردہ نشود در آخرت زیرا کہ خدا عادل تر است از آنکہ دوبارہ

عَبْدِهِ الْعُقُوْبَةَ فِي الْاٰخِرَةِ وَمَنْ اَصَابَ حَدًّا فَسَتَرَهُ اللّٰهُ

بندہ خود عقوبت را در آخرۃ و کسیکہ برسد گناہے را پس پوشد خدا آن گناہ را

عَلَيْهِ وَعَفَا عَنْهُ فَاللّٰهُ اَكْرَمُ مِنْ اَنْ يَّعُوْدَ فِيْ شَيْءٍ قَدْ

بر وے و عفو کند از آن پس خدا بزرگتر است از آنکہ باز گردد و عذاب کردن در چیزے کہ تحقیق

عَفَا عَنْهُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ بَابُ اَيْضًا وَعَنْ

عفو کرد از آن رواہ ترمذی و ابن ماجہ در باب مذکور نیز و روایت است از

إِبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

مَنْ تَرَدّٰى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهٗ فَهُوَ فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ يَتَرَدّٰى

کسیکہ بیفتد از بالاے کوہ خود را پس بکشد نفس خود را پس آنکس در آتش دوزخ است می افتد

فِيْهَا خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيْهَا اَبَدًا وَمَنْ تَحَسّٰى سُمًّا فَقَتَلَ نَفْسَهٗ

در وے ہمیشہ ہمیشہ داشتہ شدہ در آتش و کسیکہ بیاشامد زہر را پس بکشد خود را

فَسُمُّهٗ فِيْ يَدِهٖ يَتَحَسَّاهُ فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيْهَا اَبَدًا

پس زہر او در دست او خواہد بود در حالیکہ می آشامد در آتش دوزخ ہمیشہ ہمیشہ داشتہ شدہ در آتش

وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهٗ بِحَدِيْدَةٍ فَحَدِيْدَتُهٗ فِيْ يَدِهٖ يَتَوَجَّأُ

و کسیکہ بکشد خود را با آہنے مثل کاردے و یا شمشیرے پس آہن او در دست اوست میزند

بِهَا فِيْ بَطْنِهٖ فِيْ نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخَلَّدًا فِيْهَا اَبَدًا مُتَّفَقٌ

بآن حدید در شکم خود در آتش جہنم ہمیشہ ہمیشہ داشتہ شدہ در آتش دائما متفق

عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

علیہ و ہم از ابی ہریرہ مرویست گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

اَلَّذِيْ يَخْنُقُ نَفْسَهٗ يَخْنُقُهَا فِي النَّارِ وَالَّذِيْ يَطْعَنُهَا

آن کسیکہ خفہ میکند نفس خود را خفہ میکند نفس خود را در آتش دوزخ و آن کسیکہ بہ نیزہ میزند نفس خود را

يَطْعَنُهَا فِي النَّارِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ جُنْدُبِ

میزند نفس خود را بنیزہ در آتش رواہ بخاری و روایت است از جندب

ابْنِ عَبْدِ اللّٰهِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بن عبد اللہ رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

كَانَ فِيْمَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ رَجُلٌ بِهٖ جُرْحٌ فَجَزِعَ فَاَخَذَ سِكِّيْنًا

بود در آن کسانیکہ پیش از شما بودند مردے کہ بود بوے جراحتے بود پس بیصبری کرد و تاب نیاورد

تحسی بمعنی آشامید

فَحَزَّ بِهَا يَدَهُ فَمَا رَقَأَ الدَّمُ حَتَّى مَاتَ قَالَ اللهُ تَعَالٰی

پس پاره کرد بدان بیت خود را پس نایستاد خون تا آنکه مرد فرمود خدا تعالے

بَادَرَنِي عَبْدِي بِنَفْسِهِ فَحَرَّمْتُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ مُتَّفَقٌ

شتابی کرد مرا بنده من بهلاک کردن جان خود پس حرام گردانیدم بروے بهشت متفق

عَلَيْهِ وَعَنْ جَابِرٍ رض أَنَّ الطُّفَيْلَ بْنَ عَمْرٍو الدَّوْسِيَّ

علیه و روایت است از جابر رض که طفیل بن عمرو دوسی

لَمَّا هَاجَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ هَاجَرَ

وقتیکه هجرت کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم بسوے مدینه منوره هجرت کرد

إِلَيْهِ وَهَاجَرَ مَعَهُ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ فَمَرِضَ فَجَزِعَ فَأَخَذَ

بسوے آنحضرت صلعم و هجرت کرد با طفیل همروے از قوم وے پس بیمار شد آنمرد پس صبری کرد پس

مَشَاقِصَ لَهُ فَقَطَعَ بِهَا بَرَاجِمَهُ فَشَخَبَتْ يَدَاهُ حَتَّى مَاتَ

پیکانها که مر او را بود پس برید آنمرد بندهاے انگشتان خود را پس روان شد خون از هر دو دست او تا آنکه مرد آنمرد

فَرَآهُ الطُّفَيْلُ بْنُ عَمْرٍو فِي مَنَامِهِ وَهَيْئَتُهُ حَسَنَةٌ

پس دید آنمرد را طفیل بن عمرو در خواب خود حال آنکه صورت وے نیکو است

وَرَآهُ مُغَطِّيًا يَدَيْهِ فَقَالَ لَهُ مَا صَنَعَ بِكَ رَبُّكَ فَقَالَ

و دید او را در حالیکه پوشنده است هر دو دست خود را پس گفت طفیل مر آنمرد را چه معامله کرد با تو پروردگار

غَفَرَ لِي بِهِجْرَتِي إِلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بیامرزید مرا بسبب هجرت کردن بسوے پیغمبر وے صلی الله علیه وسلم

فَقَالَ مَا لِي أَرَاكَ مُغَطِّيًا يَدَيْكَ قَالَ قِيلَ لِي لَنْ نُصْلِحَ

پس گفت طفیل چیست مرا که می بینم ترا پوشنده هر دو دست خود را گفت آنمرد گفته شد مرا هرگز اصلاح نکنیم

مِنْكَ مَا أَفْسَدْتَ فَقَصَّهَا الطُّفَيْلُ عَلَى رَسُولِ اللهِ

از تو چیزیرا که فاسد و تباه کردی تو پس خواند این قصه را طفیل برآنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

صلے اللہ علیہ وسلم پس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

اَللّٰهُمَّ وَلِيَدَيْهِ فَاغْفِرْ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

بارخدایا چنانچہ امرزیدی سایر اعضای اورا بیامرز ہردو دست اورا رواہ مسلم

بَابُ مَا لَا يُضْمَنُ مِنَ الْجِنَايَاتِ

باب در بیان جنایاتے کہ ضمان آن نیست

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ

روایت است از عبد اللہ بن عمرو رض گفت شنیدم آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ قُتِلَ دُوْنَ مَالِهٖ فَهُوَ شَهِيْدٌ

صلے اللہ علیہ وسلم راکہ میگفت کسیکہ کشتہ شد نزد مال خود از جہت دفع کردن ازان پس آنکس شہید

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ جَاءَ رَجُلٌ

متفق علیہ وروایت است از ابی ہریرہ رض گفت کہ آمد مردے

فَقَالَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَرَاَيْتَ اِنْ جَاءَ

پس گفت یارسول اللہ صلے اللہ علیہ وسلم خبر دہ مرا کہ اگر بیاید

رَجُلٌ يُرِيْدُ اَخْذَ مَالِيْ قَالَ فَلَا تُعْطِهٖ مَالَكَ قَالَ اَرَاَيْتَ

مردی کہ میخواہد گرفتن مال مرا گفت آنحضرت صلعم پس مدہ اورا مال خود گفت آن مرد خبر دہ مرا

اِنْ قَاتَلَنِيْ قَالَ قَاتِلْهُ قَالَ اَرَاَيْتَ اِنْ قَتَلَنِيْ قَالَ فَاَنْتَ

اگر قتال کند مرا خواہد کہ مرا بکشد چہ کار کنم فرمود قتال کن اورا وجنگ کن باوے گفت خبر دہ مرا کہ اگر بکشد مرا فرمود پس تو

شَهِيْدٌ قَالَ اَرَاَيْتَ اِنْ قَتَلْتُهٗ قَالَ هُوَ فِي النَّارِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

شہید ہستی گفت آن مرد خبر دہ مرا کہ اگر بکشم من اورا حال او چیست فرمود آنحضرت صلعم کہ او در آتش دوزخ

وَعَنْهُ اَنَّهٗ سَمِعَ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وہم از ابی ہریرہ رض مرویست کہ وے شنید آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم را

٢ جنایاتیکہ کردن ضمان ضمین نمیشود اینہا در بیان ایشان است پس ضمین نمیشود جنایات الحیوان وجنایات اکثر اند کم گردو ازود زود بیشتر خوردت جنایاتی کہ است از جنایتہ آلحیہ نمیشود ۱۲

يَقُولُ لَوِ اطَّلَعَ فِي بَيْتِكَ اَحَدٌ وَلَمْ تَأْذَنْ لَهٗ فَخَذَفْتَهٗ

که میگفت اگر اطلاع میشد و می نگریست در خانه تو یکے وحال آنکه اذن نمیدادی تو مر او را پس می انداختی مر او را

بِحَصَاةٍ فَفَقَأْتَ عَيْنَهٗ مَا كَانَ عَلَيْكَ مِنْ جُنَاحٍ مُتَّفَقٌ

بسنگریزه پس کور میکردی تو چشم او را نمی بود بر تو هیچ گناہے متفق

عَلَيْهِ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رضـ اَنَّهٗ رَاٰى رَجُلًا

علیه وروایت است از عبدالله بن مغفل رضـ که وے دید مردے را

يَخْذِفُ فَقَالَ لَا تَخْذِفْ فَاِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

که او خذف میکند پس گفت خذف مکن زیرا که آنحضرت صلے الله علیه وسلم

وَسَلَّمَ نَهٰى عَنِ الْخَذْفِ وَقَالَ اِنَّهٗ لَا يُصَادُ بِهٖ صَيْدٌ وَلَا

وسلم نہی کرده است از خذف وگفت آنحضرت که خذف شکار کرده نمی شود بوی شکارے

يُنْكَاُ بِهٖ عَدُوٌّ وَلٰكِنَّهَا قَدْ تَكْسِرُ السِّنَّ وَتَفْقَاُ الْعَيْنَ

ومجروح کرده نمیشود بوی دشمن دین ولیکن این فعل با حصاة می شکند دندان را و کور میکند چشم کسے را

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ مُوْسٰى رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

متفق علیه وروایت است از ابی موسے رضـ گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا مَرَّ اَحَدُكُمْ فِيْ مَسْجِدِنَا اَوْ فِيْ سُوْقِنَا

صلی الله علیه وسلم وقتیکه بگذرد یکے از شما در مسجد ما و در بازار ما

وَمَعَهٗ نَبْلٌ فَلْيُمْسِكْ عَلٰى نِصَالِهَا اَنْ يُّصِيْبَ اَحَدًا

وسایر مجامع در حکم آنست وحال آنکه با وی تیر باشد پس باید که نگاهبانی کند ودست نهد بر پیکان آن

مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ مِنْهَا بِشَيْءٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ

از مسلمانان را از ان پیکان ها چیزے از جراحت متفق علیه وروایت است از ابی ہریرہ رضـ

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُشِيْرُ اَحَدُكُمْ

گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم اشارت نکند یکے از شما

عَلٰى اَخِيْهِ بِالسِّلَاحِ فَاِنَّهٗ لَا يَدْرِيْ لَعَلَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ

بر برادر خود از سلاح یعنی از آلات حدید زیراکه وی درنمی یابد شاید که شیطان بگیرد سلاح را

فِيْ يَدِهٖ فَيَقَعُ فِيْ حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ

درحالیکه در دست اوست پس بیفتد در کوی از آتش دوزخ متفق علیه وهم از ابی هریره رضی مرویست گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَشَارَ اِلٰى اَخِيْهِ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه اشارت کند بسوی برادر خود

بِحَدِيْدَةٍ فَاِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَلْعَنُهٗ حَتّٰى يَضَعَهَا وَاِنْ كَانَ

با آهنی مثل تیر و شمشیر پس بدرستیکه فرشتگان لعنت میکنند آنکس را تا آنکه بنهد آن آهن را از دست خود اگرچه باشد

اَخَاهُ لِاَبِيْهِ وَاُمِّهٖ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ وَ

مشارالیه یا مشیر برادر او مر پدر او را و مادر او را یعنی برادر حقیقی رواه بخاری و روایت است از ابن عمر

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَمَلَ

و ابی هریره رضـ از آنحضرت صلی الله علیه وسلم که فرمود کسیکه بردارد

عَلَيْنَا السِّلَاحَ فَلَيْسَ مِنَّا رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَزَادَ مُسْلِمٌ وَمَنْ

بر ما آلات حرب را پس نیست از ما و بر طریقهٔ ما رواه بخاری و زیاده کرد مسلم و روایت کرد کسیکه

غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا وَعَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْاَكْوَعِ رضـ قَالَ

خیانت کرد و ترک نصیحت کرد ما را پس نیست از ما و روایت است از سلمه بن اکوع رضـ گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَلَّ عَلَيْنَا السَّيْفَ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه برکشد بر ما شمشیر را

فَلَيْسَ مِنَّا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ

پس نیست از ما رواه مسلم و روایت است از هشام بن عروه از

اَبِيْهِ اَنَّ هِشَامَ بْنَ حَكِيْمٍ رضـ مَرَّ بِالشَّامِ عَلٰى اُنَاسٍ مِّنَ الْاَنْبَاطِ

پدر خود روایت میکند که هشام بن حکیم رضـ گذشت در ملک شام بر مردان از انباط

وَقَدْ أُقِيمُوا فِي الشَّمْسِ وَصُبَّ عَلَى رُؤُوسِهِمُ الزَّيْتُ فَقَالَ

وحال آنکه ایستاده کرده شده اند در آفتاب ریخته شده است بر سر ایشان روغن زیتون پس گفت

مَا هٰذَا قِيلَ يُعَذَّبُونَ فِي الْخَرَاجِ فَقَالَ هِشَامٌ أَشْهَدُ

چیست این حال گفته شد عذاب کرده میشوند بجهت خراج که مال واجبی نمیدهند پس گفت هشام گواهی میدهم

لَسَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللّٰهَ

بر آئینه شنیده ام آنحضرت را صلی الله علیه وسلم که میگفت بدرستیکه خدایتعالی

يُعَذِّبُ الَّذِينَ يُعَذِّبُونَ النَّاسَ فِي الدُّنْيَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ

عذاب میکند آن کسانے را که عذاب میکنند مردمان را در دنیا روایة مسلم

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی هریره رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُوشِكُ إِنْ طَالَتْ بِكَ مُدَّةٌ أَنْ تَرَى قَوْمًا

علیه وسلم نزدیک است اگر دراز شود ترا مدت عمر که ببینی گروهے را که

فِي أَيْدِيهِمْ مِثْلَ أَذْنَابِ الْبَقَرِ يَغْدُونَ فِي غَضَبِ اللّٰهِ وَيَرُوحُونَ

در دستهای ایشان است مانند دمهای گاوان مراد تازیانه ها است که از چرم میباشد بامداد میکنند

فِي سَخَطِ اللّٰهِ وَفِي رِوَايَةٍ وَيَرُوحُونَ فِي لَعْنَةِ اللّٰهِ رَوَاهُ

در بے رضای خدایتعالی و در روایتے است این لفظ که و شام میکنند در لعنت خدایتعالے روایة

مُسْلِمٌ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مسلم و هم از ابی هریره رضـ مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ

که دو نوع و دو گروه اند از اهل دوزخ ندیده ام ایشان را نخواهم دید یکے گروهے اند که با ایشان تازیانها

كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ

مانند دمهای گاوان میزنند بآن تازیانه مردم را و دوم جماعت اند از زنان که خداوند پوشش اند

عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ رُؤُسُهُنَّ كَاَسْنِمَةِ الْبُخْتِ

یا پوشیده اند بدنهای خود را ا برهنه اند گردانیده اند دلها مردمان را مایل بسوی خود میل کننده بسوی مردان

الْمَائِلَةِ لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا وَاِنَّ رِيحَهَا

که مایل اند ان کوهان های بخت کثرت فربهی شده در نمی آیند بهشت را و نمی یابند بوی بهشت وحال آنکه بوی بهشت

تُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

یافته میشود از مسافت چنین و چنین یعنی مسافت بعید در غایت بعد روایه مسلم و روایت است

جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا قَاتَلَ

جابر رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیه وسلم وقتیکه

اَحَدُكُمْ فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ فَاِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى خَلَقَ اٰدَمَ عَلٰى

قتال کند یکی از شما یعنی مضاربت کند و مخاصمت نماید اگرچه با کفار باشد پس باید که اجتناب کند

صُورَتِهٖ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ رض قَالَ نَهٰى رَسُولُ اللّٰهِ

صورت خود متفق علیه و روایت است از جابر رض که نهی کرد آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنْ يَتَعَاطَى السَّيْفُ مَسْلُولًا رَوَاهُ

صلی اللہ علیه وسلم از تناول شمشیر و گرفتن آن برکشیده و برهنه روایه

التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْ دَاوٗدَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض عَنِ النَّبِيِّ

ترمذی و ابوداؤد و روایت است از ابن عمر رض از آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِجَهَنَّمَ سَبْعَةُ اَبْوَابٍ بَابٌ

صلی اللہ علیه وسلم فرمود مر دوزخ را هفت در است یک در

مِنْهَا لِمَنْ سَلَّ السَّيْفَ عَلٰى اُمَّتِي اَوْ قَالَ عَلٰى اُمَّةِ

از آن در ها مر کسے راست که بکشد شمشیر را بر امت من یا گفت بجای علی امتی لفظ علی امة

مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

محمد صلی اللہ علیه وسلم روایه ترمذی

باب الميسر والنرد والشطرنج وغيره

يسئلونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير و

سوال ميكنند ترا از شراب وقمار بگو درين هر دو گناه سخت است

منافع للناس واثمهما اكبر من نفعهما وعن

ومنفعتها است مردمان را يعني در دنيا و گناه اين هر دو سخت تر است از نفع آنها و روايت است از

بريدة رضـ ان النبي صلى الله عليه وسلم قال من لعب

بريدة رضـ بدرستيكه آنحضرت صلى الله عليه وسلم فرمود كسيكه بازي كرد

بالنردشير فكانما صبغ يده في لحم خنزير ودمه

بازي نردشير پس گويا كه رنگين نمود دست خود را در گوشت خوك وخون وے

رواه مسلم وعن ابي هريرة رضـ عن النبي صلى

رواه مسلم و روايت است از ابي هريرة رضـ از آنحضرت صلى

الله عليه وسلم قال من حلف فقال في حلفه باللات

الله عليه وسلم كه فرمود كسيكه سوگند خورد پس گويد در سوگند خود سوگند ميخورم بلات

والعزى فليقل لا اله الا الله ومن قال لصاحبه

وعزى كه نامهاي بتان است پس بايد كه توبه كند وتدارك نمايد بكلمه توحيد وكسيكه بگويد يار خود را

تعال اقامرك فليتصدق متفق عليه وعن ابي موسى رضـ

بيا قمار بازم با تو پس بايد كه صدقه كند بجاى آنكه بدان قمار خواهد باخت متفق عليه وروايت است از ابي موسى رضـ

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال من لعب بالنرد فقد

بدرستيكه آنحضرت صلى الله عليه وسلم فرمود كسيكه بازي كرد بنرد يعني چوسر وشطرنج وغيره پس تحقيق

عصى الله ورسوله رواه احمد وابوداود وعن

نافرماني كرد آنكس خدا ورسول را رواه احمد وابو داود وروايت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى

از ابی ہریرہ رض کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم دید

رَجُلًا يَتْبَعُ حَمَامَةً فَقَالَ شَيْطَانٌ يَتْبَعُ شَيْطَانَةً رَوَاهُ أَحْمَدُ

مردیرا کہ پس پشت کبوترے میرود پس فرمود کہ شیطان است کہ تابع میگردد شیطان خودرا رواہ احمد

وَأَبُوْ دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ

وابوداؤد وابن ماجہ وبیہقی در شعب ایمان

وَعَنْ عَلِيٍّ رض أَنَّهُ كَانَ يَقُوْلُ الشِّطْرَنْجُ هُوَ مَيْسِرُ

واز علی رض مروی است کہ او میگفت کہ شطرنج قمار

الْأَعَاجِمِ وَعَنِ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ أَبَا مُوْسَى الْأَشْعَرِيَّ رض

عجمیان است واز ابن شہاب مروی است بدرستیکہ ابا موسی اشعری رض

قَالَ لَا يَلْعَبُ بِالشِّطْرَنْجِ إِلَّا خَاطِئٌ وَعَنْهُ رض أَنَّهُ

گفت بازی نمیکند بہ شطرنج ہیچ یکے مگر گنہگار وہم ازوی مرویست کہ وے

سُئِلَ عَنْ لَعِبِ الشِّطْرَنْجِ فَقَالَ هِيَ مِنَ الْبَاطِلِ وَلَا يُحِبُّ اللهُ

سوال کردہ شد از بازی شطرنج پس گفت کہ شطرنج از کار باطل است و دوست نمیدارد خدایتعالے

الْبَاطِلَ رَوَى الْبَيْهَقِيُّ الْأَحَادِيْثَ الثَّلٰثَةَ فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ

باطل را روایت کرد بیہقی این سہ حدیث را در شعب ایمان

كِتَابُ الْحُدُوْدِ

کتاب در بیان حدود

اَلزَّانِيَةُ وَالزَّانِيْ فَاجْلِدُوْا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ

زن زناکنندہ ومرد زناکنندہ بزنید ہر یکے را ازایشان صد درہ

وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِيْ دِيْنِ اللهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ

و باید کہ درنگیرد شمارا شفقت برایشان درجاری کردن شرع اگر ایمان آوردہ اید

بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ

بخدا و روز آخرہ باید کہ حاضر شوند بعقوبت ایشان جماعت از مسلمانان

عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

از عبادہ بن صامت رض مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ اَقِيْمُوْا حُدُوْدَ اللّٰهِ فِي الْقَرِيْبِ وَالْبَعِيْدِ وَلَا تَأْخُذْكُمْ

وسلم برپا کنید حدہای خدارا بنزدیک و دور و باید کہ نگیرد شمارا

فِي اللّٰهِ لَوْمَةُ لَائِمٍ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض

در دین خدا ہیچ ملامت ملامت کنندہ رواہ ابن ماجہ و از ابن عمر رض مرویست

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِقَامَةُ حَدٍّ مِّنْ

بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود برپا کردن حدے از

حُدُوْدِ اللّٰهِ خَيْرٌ مِّنْ مَطَرِ اَرْبَعِيْنَ لَيْلَةً فِيْ بِلَادِ اللّٰهِ رَوَاهُ

حدود خدا بہتر است از باران چہل شب درتمام شہرہای خدا رواہ

ابْنُ مَاجَةَ وَرَوَاهُ النَّسَائِيُّ عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض وَعَنِ

ابن ماجہ و رواہ نسائی از ابی ہریرہ رض و روایتیست از

الْمُغِيْرَةِ رض قَالَ قَالَ سَعْدُ بْنُ عُبَادَةَ لَوْ رَاَيْتُ رَجُلًا مَعَ

مغیرہ رض کہ گفت گفت سعد بن عبادہ اگر می دیدم من مردے را با

امْرَاَتِيْ لَضَرَبْتُهٗ بِالسَّيْفِ غَيْرَ مُصْفِحٍ فَبَلَغَ ذٰلِكَ

زن خود سر آئینہ میزدم اورا بشمشیر غیر زنندہ بطرف شمشیر و عرض وی پس رسید آن سخن

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَتَعْجَبُوْنَ مِنْ غَيْرَةِ

پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم را پس فرمود آنحضرت ؐ آیا تعجب میدارید شما از غیرت

سَعْدٍ وَاللّٰهِ اَنَا اَغْيَرُ مِنْهُ وَاللّٰهُ اَغْيَرُ مِنِّيْ وَمِنْ اَجْلِ

سعد سوگند بخدا من غیرت ناکترام از وے و خدا غیرتناکتر است از من و لسبب

غيرة الله حرم الله الفواحش ما ظهر منها وما بطن

غیرت خدا حرام گردانیده است خدا تعالی گناهان را هرچه ظاهر است ازان و هرچه پوشیده

ولا احد احب اليه العذر من الله ومن اجل ذلك بعث

ونیست کسیکه محبوب تر باشد بسوی او عذر از خدا تعالی و باین سبب برانگیخت خدا

المنذرين والمبشرين ولا احد احب اليه المدحة من الله

پیغمبران ترسانندگان و خوشخبری رسانندگان را ونیست کسی محبوب تر بسوی او ستایش کردن از خدای

عز وجل ومن اجل ذلك وعد الله الجنة متفق عليه

عز وجل و بسبب آن وعده فرمود خدا به بهشت متفق علیه

وعن ابي هريرة قال قال رسول الله صلى الله

واز ابی هریره رض مرویست گفت فرمود رسول خدا صلی الله

عليه وسلم ان الله تعالى يغار وان المؤمن يغار وغيرة

علیه وسلم بدرستیکه خدا تعالی غیرت میکند و تحقیق مسلمان غیرت میکند و غیرت

الله ان لا يأتي المؤمن ما حرم الله متفق عليه باب اللعان هش

خدا آنست که نیاید مومن چیزیرا که حرام گردانیده است خدا تعالی

باب اثم الزنا

باب در بیان گناه زنا

ولا تقربوا الزنى انه كان فاحشة وساء سبيلا

و نزدیک مشوید بزنا هر آئینه وی بیحیائی است و بد راهی است

عن عمرو بن العاص قال سمعت رسول الله صلى

از عمرو بن العاص رض مرویست که گفت شنیدم من آنحضرت صلی

الله عليه وسلم يقول ما من قوم يظهر فيهم الزنا الا اخذوا

الله علیه وسلم راکه میگفت نیست هیچ قومی که پیدا می گردد درایشان زنا مگر آنکه گرفته می شوند

بِالسَّنَةِ وَمَا مِنْ قَوْمٍ يَظْهَرُ فِيهِمُ الرُّشَا اِلَّا اُخِذُوْا بِالرُّعْبِ

وبقحط ونیست ہیچ قومی کہ پیدا و ظاہر گردد در ایشان رشوت الا مگر آنکہ گرفتہ کردہ میشوند بہ ترس و بیم

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ عُمَرَ رض قَالَ اِنَّ اللّٰهَ بَعَثَ مُحَمَّدًا

روایت احمد و از عمر بن خطاب رضا مروی است بدرستیکہ خدایتعالی برانگیختہ است محمد

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحَقِّ وَاَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ فَكَانَ

صلی اللہ علیہ وسلم را بدین ثابت و نازل فرمودہ است بروے کتاب پس بود

مِمَّا اَنْزَلَ اللّٰهُ تَعَالٰى اٰيَةُ الرَّجْمِ رَجَمَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

از انچہ نازل نمود خدایتعالی آیۂ رجم رجم فرمود آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَجَمْنَا بَعْدَهٗ وَالرَّجْمُ فِيْ كِتَابِ

اللہ علیہ وسلم و رجم کردیم ما پس آنحضرت و رجم در کتاب

اللّٰهِ حَقٌّ عَلٰى مَنْ زَنٰى اِذَا اَحْصَنَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ اِذَا

خدا حق است برکسے کہ زنا کند وقتیکہ محصن باشد از مردان و زنان وقتیکہ

قَامَتِ الْبَيِّنَةُ اَوْ كَانَتِ الْحَبَلُ اَوِ الْاِعْتِرَافُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

قایم شوند گواہان یا باشد حبل یعنے بار شکم از غیر زوج یا باشد اقرار متفق علیہ

وَعَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ

و از سمرہ بن جندب رضا گفت کہ بود آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا صَلّٰى اَقْبَلَ عَلَيْنَا بِوَجْهِهٖ فَقَالَ مَنْ رَاٰى

علیہ وسلم چون فارغ میشد از نماز صبح توجہ میکرد بما بروے مبارک خود پس میفرمود کیست کہ دیدہ است

مِنْكُمُ اللَّيْلَةَ رُؤْيَا قَالَ فَاِنْ رَاٰى اَحَدٌ قَصَّهَا فَيَقُوْلُ

از شما امشب خوابے راسمرہ گفت پس اگر میدید یکے خوابے را بیخواند آنرا پس میگفت آنحضرت

مَا شَاءَ اللّٰهُ فَسَاَلَنَا يَوْمًا فَقَالَ هَلْ رَاٰى مِنْكُمْ اَحَدٌ

انچہ خواستہ است خدا پس پرسید ما را روزی پس گفت آیا دیدہ است از شما ہیچ یکے

رُؤْيَا قُلْنَا لَا قَالَ لٰكِنِّيْ رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِيْ فَأَخَذَا

خوابی را گفتیم که ندیده است فرمود لیکن من دیده ام امشب دو مرد را که آمدند مرا پس گرفتند

بِيَدِيْ فَأَخْرَجَانِيْ إِلٰى أَرْضٍ مُقَدَّسَةٍ فَإِذَا رَجُلٌ جَالِسٌ وَرَجُلٌ

هر دو دست مرا پس بیرون آوردند مرا بسوی زمین پاک پس ناگاه در آنجا مردی نشسته است و مردی

قَائِمٌ بِيَدِهٖ كَلُّوْبٌ مِنْ حَدِيْدٍ يُدْخِلُهٗ فِيْ شِدْقِهٖ فَيَشُقُّهٗ حَتّٰى

ایستاده در دست او کلوب است از آهن که میدارد آنرا در کله مرد نشسته پس پاره میکند شدق او

يَبْلُغَ قَفَاهُ ثُمَّ يَفْعَلُ بِشِدْقِهِ الْآخَرِ مِثْلَ ذٰلِكَ وَيَلْتَئِمُ

تا آنکه میرسد پس سر او را پس تر میکند بشدق دیگر وی مانند آنچه کرده بود و بهم می آید

شِدْقُهٗ هٰذَا فَيَعُوْدُ فَيَصْنَعُ مِثْلَهٗ قُلْتُ مَا هٰذَا قَالَا انْطَلِقْ

این کله او پس باز میگردد پس میکند مانند آن پس گفتم آن دو مرد را چیست این گفتند آن برو

فَانْطَلَقْنَا حَتّٰى أَتَيْنَا عَلٰى رَجُلٍ مُضْطَجِعٍ عَلٰى قَفَاهُ وَرَجُلٌ

پس رفتیم تا آنکه آمدیم بر مردی که افتاده است بر قفای خود و مردی

قَائِمٌ عَلٰى رَأْسِهٖ بِفِهْرٍ أَوْ صَخْرَةٍ يَشْدَخُ بِهٖ رَأْسَهٗ فَإِذَا

ایستاده است بر سر او سنگ در دست که می شکند بآن سنگ سر او را پس چون

ضَرَبَهٗ تَدَهْدَهَ الْحَجَرُ فَانْطَلَقَ إِلَيْهِ لِيَأْخُذَهٗ فَلَا يَرْجِعُ

میزند او را می غلطد سنگ و دور می افتد پس میرود آنمرد بجانب آن سنگ تا بگیرد آن را پس باز

إِلٰى هٰذَا حَتّٰى يَلْتَئِمَ رَأْسُهٗ وَعَادَ رَأْسُهٗ كَمَا كَانَ فَعَادَ

سوی این مرد تا آنکه بهم میگردد سر او و میگردد سر او چنانکه بود پس باز می آید

إِلَيْهِ فَضَرَبَهٗ فَقُلْتُ مَا هٰذَا قَالَا انْطَلِقْ فَانْطَلَقْنَا حَتّٰى

بسوی وی پس میزند او را پس گفتم چیست این گفتند آن دو مرد برو پس رفتیم تا آنکه

أَتَيْنَا إِلٰى ثَقْبٍ مِثْلِ التَّنُّوْرِ أَعْلَاهُ ضَيِّقٌ وَأَسْفَلُهٗ وَاسِعٌ

آمدیم بسوی سوراخ که مانند تنور است بالای آن ثقب تنگ است و پایان او فراخ

تتوقد تحته نار فإذا ارتفعت ارتفعوا حتى كاد

می افروزد زیر آن تنور آتش پس چون بلند میگردد آتش بلند میشوند مردم تا آنکه قریب است

أن يخرجوا منها وإذا خمدت رجعوا فيها وفيها رجال ونساء

که بیرون افتند و چون می نشیند آن آتش رجوع میکنند درو و دران مردان و زنان اند

عراة فقلت ما هذا قالا انطلق فانطلقنا حتى أتينا على

برهنه پس گفتم چیست این گفتند آن دو مرد برو پس رفتیم ما تا آنکه آمدیم ما بر

نهر من دم فيه رجل قائم على وسط النهر وعلى شط

جوی از خون دران جوی مردیست ایستاده درمیان جوی و بر کنار

النهر رجل بين يديه حجارة فأقبل الرجل الذي في النهر

جوی مردی دیگر است پیش وی سنگها است پس پیش آمد مردیکه بود درمیان نهر

فإذا أراد أن يخرج رمى الرجل بحجر في فيه فرده حيث

پس چون میخواهد که بیرون آید می زند آن مرد که بر کنار نهر است سنگی در دهن آن مرد و پس میگرداند او را بجا

كان فجعل كلما جاء ليخرج رمى في فيه فيرجع كما كان

که بود و پس شد ایستاده آن مرد بدین صفت که هرگاه که می آید آن مرد تا بیرون آید می انداخت در دهن او سنگ پس باز میگردد بجای خود

فقلت ما هذا قالا انطلق فانطلقنا حتى انتهينا إلى

پس پرسیدم چیست این گفتند آن دو مرد برو پس رفتیم ما تا آنکه رسیدیم ما بر سر بسوی

روضة خضراء فيها شجرة عظيمة وفي أصلها شيخ

بوستان سبز که دران درختی بزرگ است و در بیخ آن درخت پیری است

وصبيان فإذا رجل قريب من الشجرة بين يديه نار يوقدها

و اطفال پس ناگاه مردی است دیگر نزدیک آن درخت پیش او آتشی است که می افروزد آن را

فصعدا بي الشجرة فأدخلاني دارا وسط الشجرة لم أر قط

پس ببردند مرا بالای آن درخت پس در آوردند مرا در سرای که میان آن درخت است که ندیدیم هرگز

أَحْسَنَ مِنْهَا فِيهَا رِجَالٌ شُيُوخٌ وَشَبَابٌ وَنِسَاءٌ وَ

بهتر از آن پس در آن مردانند پیران و جوانان و زنان

صِبْيَانٌ ثُمَّ أَخْرَجَانِي مِنْهَا فَصَعِدَا بِي الشَّجَرَةَ فَأَدْخَلَانِي

و طفلان پس بیرون آوردند مرا از آن سرا پس بردند مرا بالای آن درخت پس در آوردند مرا

دَارًا هِيَ أَحْسَنُ وَأَفْضَلُ مِنْهَا فِيهَا شُيُوخٌ وَشَبَابٌ

سرائے را که بهتر و افضل بود از آن پس در این سرا پیران و جوانانند

فَقُلْتُ لَهُمَا إِنَّكُمَا قَدْ طَوَّفْتُمَانِي اللَّيْلَةَ فَأَخْبِرَانِي عَمَّا

پس گفتم من مر آن دو مرد را که بسیار گردانیدید شما مرا امشب پس خبر دهید مرا از آنچه

رَأَيْتُ قَالَا نَعَمْ أَمَّا الرَّجُلُ الَّذِي رَأَيْتَهُ يُشَقُّ شِدْقُهُ

دیده ام گفتند ہاں اما مردے که دیدی که پاره کرده می شود کله او

فَكَذَّابٌ يُحَدِّثُ بِالْكَذْبَةِ فَتُحْمَلُ عَنْهُ حَتَّى تَبْلُغَ الْآفَاقَ

پس مردے دروغ گوست که خبر میدهد بدروغ پس بازگرفته میشود آن حدیث دروغ از وی تا آنکه میرسد

فَيُصْنَعُ بِهِ مَا تَرَى إِلَى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَالَّذِي رَأَيْتَهُ

پس کرده میشود چیزے که می بینی تا روز قیامت و آنکس که دیدی تو اورا

يُشْدَخُ رَأْسُهُ فَرَجُلٌ عَلَّمَهُ اللهُ الْقُرْآنَ فَنَامَ عَنْهُ

که شکسته میشود سر او پس مردی است که تعلیم کرد اورا الله تعالی قرآن را پس خواب کرد از قرآن

بِاللَّيْلِ وَلَمْ يَعْمَلْ بِمَا فِيهِ بِالنَّهَارِ يُفْعَلُ بِهِ مَا رَأَيْتَ إِلَى

در شب و عمل نکرد بآنچه در قرآن است در روز کرده میشود بآن آنچه که دیدے تا

يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَالَّذِي رَأَيْتَ فِي الثَّقْبِ فَهُمُ الزُّنَاةُ وَالَّذِي

روز قیامت و آنکس که دیدی تو اورا در سوراخ پس آن جماعت زناکارانند و آنکس

رَأَيْتَهُ فِي النَّهَرِ آكِلُ الرِّبٰوا وَالشَّيْخُ الَّذِي رَأَيْتَهُ فِي أَصْلِ

که دیدی تو اورا در نهر سود خوار است و پیر که دیدی تو اورا در بیخ

الشجرة ابراهيم والصبيان حوله فاولاد الناس والذي

درخت ابراهیم خلیل است وطفلان گرد او میند پس اولاد مردم اند وکسیکه

يوقد النار مالك خازن النار والدار الاولى التي دخلت

می افروزد آتش را مالک است داروغه دوزخ وسرای پیشین که درآمدی تو

دار عامة المؤمنين واما هذه الدار فدار الشهداء وانا

جای عوام مسلمانان است ولیکن این سرای دوم که احسن از اول بود پس جای شهیدان است ومن

جبرئيل وهذا ميكائيل فارفع رأسك فرفعت رأسي

جبرئیل ام واین میکائیل پس بردار سر خود را پس برداشتم من سر خود را

فاذا فوقي مثل السحابة وفي رواية مثل الربابة البيضاء

پس ناگاه بالای سر من مانند ابر است ودر روایتی آمده است که بالای سر من مانند ربابه سفید است

قالا ذلك منزلك قلت دعاني ادخل منزلي قالا انه

گفتند آن دو مرد که این مقام تست گفتم گذارید مرا تا درآیم منزل خود را گفتند بدرستیکه

بقي لك عمر لم تستكمله فلو استكملته اتيت منزلك

از عمر تو چیزی باقی است که تمام نکردهٔ تو آن را اگر تمام میکردی آن را می آمدی منزل خود را

رواه البخاري باب الرؤيا مش

روایت کرد آن را بخاری درباب رؤیا مشکوة

باب اثم اللواطة

باب در اثم لواطت

عن عكرمة عن ابن عباس قالا قال رسول الله صلى

روایت است از عکرمه از ابن عباس رض گفت فرمود آنحضرت صلی

الله عليه وسلم من وجدتموه يعمل عمل قوم لوط

الله علیه وسلم کسیکه بیابید شما او را که میکند فعل گروه لوط

فَاقْتُلُوا الْفَاعِلَ وَالْمَفْعُولَ بِهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

پس بکشید کننده این کار را و آن را که کرده شد است رواه ترمذی و ابن ماجه

وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و از جابر رض مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

إِنَّ أَخْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي عَمَلُ قَوْمِ لُوطٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

بدرستیکه ترسناکترین چیزیکه می ترسم من بر امت خود کار قوم لوطست رواه ترمذی

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ رض أَنَّ رَسُولَ اللهِ

و ابن ماجه و روایت است از ابن عباس و ابی هریره رض بدرستیکه آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَلْعُونٌ مَنْ عَمِلَ عَمَلَ قَوْمِ لُوطٍ

صلی الله علیه وسلم فرمود لعنت کرده شده است کسیکه بکند کار قوم لوط

رَوَاهُ رَزِينٌ وَفِي رِوَايَةٍ لَهُ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض أَنَّ عَلِيًّا أَحْرَقَهُمَا

روایت کرد رزین و در روایتی که مر رزین راست از ابن عباس رض بدرستیکه علی رض سوخت هر دو را

وَأَبَا بَكْرٍ هَدَمَ عَلَيْهِمَا حَائِطًا وَعَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى

و ابوبکر رض انداخت بر هر دو دیوار را هم از وی مروی است که آنحضرت صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَنْظُرُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى رَجُلٍ أَتَى رَجُلًا

الله علیه وسلم فرمود که نظر رحمت نمیکند خدای بزرگ بسوی مردی که بیاید مردی را

أَوِ امْرَأَةً فِي دُبُرِهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

یا زنی را در دبر او رواه ترمذی و از ابن عباس رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَتَى بَهِيمَةً

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه بیاید چارپایه را یعنی وطی کند

فَاقْتُلُوهُ وَاقْتُلُوهَا مَعَهُ قِيلَ لِابْنِ عَبَّاسٍ مَا شَأْنُ الْبَهِيمَةِ

پس بکشید او را و بکشید آن بهیمه را همراه او گفته شد مر ابن عباس را چیست حال بهیمه

قَالَ مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذٰلِكَ

گفت نشنیدم من از پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم دران باب

شَيْئًا وَلٰكِنْ أُرَاهُ كَرِهَ أَنْ يُؤْكَلَ لَحْمُهَا أَوْ يُنْتَفَعَ بِهَا وَقَدْ

چیزے ولیکن گمان می برم که کروه پنداشته است آنحضرت ع که خورده شود گوشت آن بهیمه

فُعِلَ بِهَا ذٰلِكَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ

حال آنکه کرده شد آن بهیمه آن کار رواه ترمذی وابو داود وابن ماجه

بَابُ السَّرِقَةِ

باب دربیان دزدی

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا

مرد دزدنده وزن دزدنده ببرید دست ایشان بجزاے آنچه که بعمل آورده اند

نَكَالًا مِّنَ اللهِ وَاللهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ

که عبرتیست از طرف خدا و خدا غالب داناست پس هرکه توبه کرد بعد ستم خود

وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

وکار شایسته شود پس هر آئینه خدا برحمت باز میگردد وبروے هر آئینه خدا آمرزنده ومهربان است

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

از ابی هریره رض از آنحضرت صلی الله علیه وسلم مرویست فرمود

لَعَنَ اللهُ السَّارِقَ يَسْرِقُ الْبَيْضَةَ فَتُقْطَعُ يَدُهُ وَيَسْرِقُ الْحَبْلَ

آنحضرت ص لعنت کند خدا تعالی دزدی را که می دزدد بیضه را پس بریده میشود دست او و می دزدد

فَتُقْطَعُ يَدُهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ

پس بریده میشود دست او متفق علیه وروایت است از جابر رض گفت فرمود

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ عَلَى الْمُنْتَهِبِ قَطْعٌ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم نیست بر غارت کننده قطع

وَمَنِ انْتَهَبَ نُهْبَةً مَشْهُورَةً فَلَيْسَ مِنَّا رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ

وکسیکه نهب کند نهب کردنی مشهور آشکارا پس نیست از ما رواه ابو داود

وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ جِيْءَ بِسَارِقٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

واز جابر رض مرویست گفت آورده شد دزدی بسوی آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ قَالَ اقْطَعُوْهُ فَقُطِعَ ثُمَّ جِيْءَ بِهِ الثَّانِيَةَ فَقَالَ اقْطَعُوْهُ

وسلم فرمود آنحضرت ببرید دست اورا پس بریده شد پستر آورده شد دزد دوم بار پس فرمود ببرید اورا

فَقُطِعَ ثُمَّ جِيْءَ بِهِ الثَّالِثَةَ فَقَالَ اقْطَعُوْهُ فَقُطِعَ ثُمَّ جِيْءَ

پس بریده شد پستر آورده شد دزد سوم بار پس فرمود ببرید اورا پس بریده شد پس آورده شد

بِهِ الرَّابِعَةَ فَقَالَ اقْطَعُوْهُ فَقُطِعَ فَأُتِيَ بِهِ الْخَامِسَةَ

دزد بار چهارم پس فرمود ببرید اورا پس بریده شد پس آورده شد او بار پنجم

فَقَالَ اقْتُلُوْهُ فَانْطَلَقْنَا بِهِ فَقَتَلْنَاهُ ثُمَّ اجْتَرَرْنَاهُ فَأَلْقَيْنَاهُ

پس فرمود بکشید اورا پس بردیم ما اورا پس کشتیم اورا پستر کشیدیم اورا پس انداختیم اورا

فِيْ بِئْرٍ وَرَمَيْنَا عَلَيْهِ الْحِجَارَةَ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ

در چاهی و انداختیم بروی سنگها رواه ابو داود و نسائی

وَرُوِيَ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ فِيْ قَطْعِ السَّارِقِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى

و روایت کرده شد در شرح سنه در باب قطع سارق از آنحضرت صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْطَعُوْهُ ثُمَّ احْسِمُوْهُ وَعَنْ عَائِشَةَ رض

الله علیه وسلم که ببرید دست دزد را و داغ کنید آنرا باتش واز عائشه رض مرویست

أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُتِيَ بِسَارِقٍ فَقَطَعَهُ

که آورده شد نزد آنحضرت صلی الله علیه وسلم دزدی پس قطع کرد اورا

فَقَالُوْا مَا كُنَّا نُرَاكَ تَبْلُغُ بِهِ هٰذَا قَالَ لَوْ كَانَتْ

پس گفتند صحابه نبودیم ما که گمان می بردیم ترا که میرسی باین حد این مرتبه را که دست وپای بری فرمود اگر

فَاطِمَةُ لَقَطَعْتُهَا رَوَاهُ النَّسَائِيُّ

فاطمہ ہر آئینہ قطع می کردم دست اورا رواہ النسائی

بَابُ الْمُسْكِرَاتِ وَوَعِيدِ شَارِبِهَا

باب در احادیثے کہ در مسکرات و وعید شارب آن وارد شدہ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَ

اے مسلمانان جز این نیست کہ خمر و قمار و نشانہای معبودان باطل

الْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ

و تیرہاے فال پلید است از کردار شیطان پس احتراز کنید از وی تا کہ شما

تُفْلِحُونَ ۝ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ

رستگار شوید جز این نیست کہ میخواہد شیطان کہ بیندازد در میان شما دشمنی

وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللهِ

و ناخوشی بسبب خمر و قمار و باز دارد شما را از یاد خدا

وَعَنِ الصَّلٰوةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ۝ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض

و از نماز پس آیا الحال شما باز ایستادید و روایتے ست از ابن عمر رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ مُسْكِرٍ

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہر مسکر

خَمْرٌ وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَمَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا فَمَاتَ

خمر است و ہر مسکر حرام است و کسیکہ بنوشد خمر را در دنیا پس بمیرد

وَهُوَ يُدْمِنُهَا وَلَمْ يَتُبْ لَمْ يَشْرَبْهَا فِي الْآخِرَةِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

در حالیکہ پیوستہ بخورد آنرا و توبہ نکرد از ان نخواہد نوشید خمر در آخرت رواہ مسلم

وَعَنْ جَابِرٍ رض أَنَّ رَجُلًا قَدِمَ مِنَ الْيَمَنِ فَسَأَلَ النَّبِيَّ

و از جابر رض مرویست کہ مردے قدوم آورد از یمن پس پرسید آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ شَرَابٍ يَّشْرَبُوْنَهٗ بِاَرْضِهِمْ مِّنَ

صلی اللہ علیہ وسلم از شرابے کہ مینوشیدند اہل یمن آن را در زمین خود از

الذُّرَةِ يُقَالُ لَهُ الْمِزْرُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ذرہ گفتہ میشود ان شراب را مزر پس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

اَوَمُسْكِرٌ هُوَ قَالَ نَعَمْ قَالَ كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ اِنَّ عَلَى اللّٰهِ

ایا مسکر است آن گفت آن مرد آری گفت آنحضرت ہر مسکر حرام است بدرستیکہ خدا

عَهْدًا لِّمَنْ يَّشْرَبُ الْمُسْكِرَ اَنْ يُّسْقِيَهٗ مِنْ طِيْنَةِ الْخَبَالِ قَالُوْا

عہد است مر کسیرا کہ بنوشد مسکر را کہ بنوشاند اورا از طینت خبال گفتند صحابہ

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَمَا طِيْنَةُ الْخَبَالِ قَالَ عَرَقُ اَهْلِ النَّارِ

یا رسول خدا وچیست طینت خبال فرمود خوے اہل آتش است یا گفت

اَوْ عُصَارَةُ اَهْلِ النَّارِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ جَابِرٍ رض

زرد آبے کہ میرود از اہل نار رواہ مسلم و روایت است از جابر رض

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا اَسْكَرَ

کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود چیزیکہ مست میگرداند

كَثِيْرُهٗ فَقَلِيْلُهٗ حَرَامٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْ دَاوٗدَ

بسیار وی پس اندک وے نیز حرام است رواہ ترمذی و ابو داود

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَائِشَةَ رض عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ

و ابن ماجہ و روایت است از عائشہ رض از آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا اَسْكَرَ مِنْهُ الْفَرَقُ فَمِلْءُ

صلے اللہ علیہ وسلم گفت چیزیکہ مست گرداند از وے فرق پس پری

الْكَفِّ مِنْهُ حَرَامٌ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْ دَاوٗدَ

کف دست از وی حرام است روایت کرد این حدیث را احمد و ترمذی و ابو داود

[illegible]

وَعَنْ اَنَسٍ رض قَالَ لَعَنَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از انس رض گفت انس رض لعنت کرد آنحضرت صلی الله علیه و سلم

فِي الْخَمْرِ عَشَرَةً عَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا وَشَارِبَهَا وَحَامِلَهَا

در مقدمۀ خمر ده کسان را کسیکه بیفشرد آنرا و کسیکه افشرده شده است برای وی و کسیکه بنوشد آنرا و کسیکه بردارد آنرا

وَالْمَحْمُوْلَةَ اِلَيْهِ وَسَاقِيَهَا وَبَائِعَهَا وَاٰكِلَ ثَمَنِهَا وَالْمُشْتَرِيْ

و هرکه برداشته شده است بسوی آن و کسیکه بنوشاند آنرا و کسیکه بفروشد و کسیکه بخورد قیمت آنرا و کسیکه خرید کرد

لَهَا وَالْمُشْتَرٰى لَهٗ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

آنرا و کسیکه خرید کرده شده است برای وی رواه ترمذی و ابن ماجه و روایت است از

ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم

لَعَنَ اللّٰهُ الْخَمْرَ وَشَارِبَهَا وَسَاقِيَهَا وَبَائِعَهَا وَمُبْتَاعَهَا

که لعنت کرد خدا تعالی خمر را و کسیکه بنوشد آن را و کسیکه بنوشاند آنرا و کسیکه بفروشد آنرا و کسیکه خرید کند آن را

وَعَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا وَحَامِلَهَا وَالْمَحْمُوْلَةَ اِلَيْهِ

و کسیکه بیفشرد آنرا و کسیکه افشرده شده است برای وی و کسیکه برداشت آنرا و کسیکه برده شده است بسوی او

رَوَاهُ اَبُوْ دَاوٗدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ

رواه ابو داود و ابن ماجه و روایت است از ابی هریره رض گفت

اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اُتِيَ بِرَجُلٍ قَدْ

آورده شد نزد آنحضرت صلی الله علیه و سلم مردی که

شَرِبَ الْخَمْرَ فَقَالَ اضْرِبُوْهُ فَمِنَّا الضَّارِبُ بِيَدِهٖ وَ

که نوشیده بود خمر پس فرمود آنحضرت بزنید او را پس بود از ما زننده بدست خود و

الضَّارِبُ بِثَوْبِهٖ وَالضَّارِبُ بِنَعْلِهٖ ثُمَّ قَالَ بَكِّتُوْهُ فَاَقْبَلُوْا

زننده بجامه خود و زننده بنعل خود پس گفت سرزنش کنید او را پس روی آوردند

عَلَيْهِ يَقُوْلُوْنَ مَا اتَّقَيْتَ اللّٰهَ وَمَا خَشِيْتَ اللّٰهَ وَمَا اسْتَحْيَيْتَ

بروی در حالیکه می گویند پرہیزگاری نکردی خدارا و نترسیدی خدارا و شرم نداشتی

مِنْ رَّسُوْلِ اللّٰهِ فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ اَخْزَاكَ اللّٰهُ قَالَ

از پیغمبر خدا پس گفتند بعضے از قوم خوار گرداند و رسوا کند ترا خدا یتعالے گفت

لَا تَقُوْلُوْا هٰكَذَا لَا تُعِيْنُوْا عَلَيْهِ الشَّيْطَانَ وَلٰكِنْ قُوْلُوْا

مگوئید ہمچنین یاری ندہید بروے شیطان را و لیکن بگوئید

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهٗ اَللّٰهُمَّ ارْحَمْهُ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ

خداوندا بیامرز اورا خداوندا رحمت کن اورا روایت کرد ابو داؤد و روایت است از

وَائِلِ الْحَضْرَمِيِّ اَنَّ طَارِقَ ابْنَ سُوَيْدٍ سَاَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ

وائل حضرمی که طارق بن سوید سوال کرد آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْخَمْرِ فَنَهَاهُ فَقَالَ اِنَّمَا اَصْنَعُهَا لِلدَّوَاءِ

علیہ وسلم را از شرب خمر پس نہی کرد آنحضرت صلعم اورا پس گفت نمی کنم اورا مگر برائے دوا

فَقَالَ اِنَّهٗ لَيْسَ بِدَوَاءٍ وَلٰكِنَّهٗ دَاءٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

پس فرمود آنحضرت صلعم بدرستیکه آن نیست دارو و لیکن آن درد است روایت کرد مسلم

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

و روایت است از عبد اللہ بن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ لَهٗ صَلٰوةً

اللہ علیہ وسلم کسیکه بخورد خمر را قبول نکند خدا یتعالی مر او را نماز

اَرْبَعِيْنَ صَبَاحًا فَاِنْ تَابَ تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِ فَاِنْ عَادَ

چہل صباح پس اگر توبه کند رجوع میکند خدا بروے پس اگر عود کند بشرب خمر

لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ لَهٗ صَلٰوةً اَرْبَعِيْنَ صَبَاحًا فَاِنْ تَابَ تَابَ اللّٰهُ

قبول نمیکند خدا یتعالی برائے وے نماز چہل صباح پس اگر توبه کند رجوع میکند خدا

١٢

عَلَيْهِ فَإِنْ عَادَ لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ لَهُ صَلٰوةَ أَرْبَعِيْنَ صَبَاحًا فَإِنْ

بر وے پس اگر عود کند بشرب خمر قبول نمیکند خدا تعالی مر او را نماز چهل صباح پس اگر

تَابَ تَابَ اللّٰهُ عَلَيْهِ فَإِنْ عَادَ الرَّابِعَةَ لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ صَلٰوةَ

توبه کرد رجوع میکند خدا بر وے پس اگر عود کرد بخوردن خمر در کرت چهارم قبول نمیکند خدا برای وی نماز

أَرْبَعِيْنَ صَبَاحًا فَإِنْ تَابَ لَمْ يَتُبِ اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَقَاهُ مِنْ

چهل صباح پس اگر توبه کرد این بار رجوع نمیکند خدا بر وے و می نوشاند او را از

نَهْرِ الْخَبَالِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَرَوَى النَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

جوی زرد آب دوزخیان رواه ترمذی و روایت کرد این حدیث را نسائی و ابن ماجه

وَالدَّارِمِيُّ عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ

والدارمی از عبد الله بن عمر رض و روایت است از عبد الله

بْنِ عَمْرٍو رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَدْخُلُ

بن عمرو رض از آنحضرت صلی الله علیه وسلم که فرمود در نمی آید

الْجَنَّةَ عَاقٌّ وَلَا قَمَّارٌ وَلَا مَنَّانٌ وَلَا مُدْمِنُ خَمْرٍ رَوَاهُ

بهشت را آزار دهنده مادر و پدر را و در نمی آید بهشت را قمار بازنده و در نمی آید بهشت را منت نهنده و در نمی آید

الدَّارِمِيُّ وَفِيْ رِوَايَةٍ لَهُ وَلَا وَلَدُ زِنْيَةٍ بَدَلَ قَمَّارٍ

دارمی و در روایتے مر او راست و در نمی آید بهشت را ولد الزنا بجای قمار بازنده

وَعَنْ أَبِيْ أُمَامَةَ رضـ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی امامه رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ إِنَّ اللّٰهَ بَعَثَنِيْ رَحْمَةً لِّلْعٰلَمِيْنَ وَهُدًى لِّلْعٰلَمِيْنَ

وسلم بدرستیکه خدا تعالی فرستاده است مرا سبب رحمت مر جهانیان را و سبب هدایت مر جهانیان را

وَأَمَرَنِيْ رَبِّيْ عَزَّ وَجَلَّ بِمَحْقِ الْمَعَازِفِ وَالْمَزَامِيْرِ وَالْأَوْثَانِ

و امر کرد مرا پروردگار من عز و جل بباطل کردن معازف و بکار نهیدن مزامیر و شکستن بتان

وَأَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ وَحَلَفَ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ بِعِزَّتِي لَا يَشْرَبُ

و باطل کردن تمامہ رسوم جاہلیت و گفته است پروردگار من سوگند میخورم بعزت خود که نوشد

عَبْدٌ مِنْ عَبِيْدِي جُرْعَةً مِنْ خَمْرٍ إِلَّا سَقَيْتُهُ مِنَ الصَّدِيْدِ

هیچ بنده از بندگان من دمے یک جرعه از شراب مگر آنکه بنوشانم او را از زرد آب

مِثْلَهَا وَلَا يَتْرُكُهَا مِنْ مَخَافَتِي إِلَّا سَقَيْتُهُ مِنْ حِيَاضِ الْقُدْسِ

مانند آن و نگذارد هیچ بنده خمر را از ترس من مگر آنکه بنوشانم او را از حوضهاے قدس

رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ

رواه احمد و از ابن عمر رض مرویست که آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلَاثَةٌ قَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِمُ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ

علیه وسلم فرموده سه مرد اند که بتحقیق حرام گردانیده است خدا بر ایشان بهشت را یکی پیوسته

الْخَمْرِ وَالْعَاقُّ وَالدَّيُّوْثُ الَّذِي يُقِرُّ فِي أَهْلِهِ الْخُبْثَ رَوَاهُ

خورنده خمر دوم آزار کننده مادر و پدر را سوم مرد بیغیرت آنکه قرار میدهد در اهل و عیال خود پلیدی یعنی زنا

أَحْمَدُ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ أَبِي مُوْسَى الْأَشْعَرِيِّ رض أَنَّ النَّبِيَّ

رواه احمد و نسائی و روایت است از ابی موسی اشعری رض که آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلَاثَةٌ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ

صلی الله علیه وسلم فرموده سه کس اند در نمے آیند به بهشت

مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَقَاطِعُ الرَّحِمِ وَمُصَدِّقٌ بِالسِّحْرِ رَوَاهُ أَحْمَدُ

مدمن خمر و برنده رحم که بخویشان پیوند نمی کند و تصدیق کننده بسحر رواه احمد

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُدْمِنُ

و از ابن عباس مرویست گفت فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم مدمن

الْخَمْرِ إِنْ مَاتَ لَقِيَ اللهَ كَعَابِدِ وَثَنٍ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ أَبِي مُوْسَى رض

خمر اگر بمیرد پیش می آید خدا را مانند پرستش کننده بت رواه احمد و روایت از ابی موسی رض

أَنَّهُ كَانَ يَقُوْلُ مَا أُبَالِيْ شَرِبْتُ الْخَمْرَ أَوْ عَبَدْتُ هٰذِهِ

که میگفت و بے باک ندارم که بنوشم من شراب یا پرستش کنم این

السَّارِيَةَ دُوْنَ اللهِ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَعَنِ الْحَكَمِ بْنِ عُقَيْبَةَ

ستون را جز خدایتعالیٰ رواه نسائی و روایت است از حکم بن عقیبه

عَنْ أَنَسِ بْنِ حُذَيْفَةَ صَاحِبِ الْبَحْرَيْنِ قَالَ كَتَبْتُ رَسُوْلَ اللهِ

از انس بن حذیفه صاحب بحرین گفت که من نوشتم من بسوے آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ النَّاسَ قَدِ اتَّخَذُوْا بَعْدَ الْخَمْرِ أَشْرِبَةً تُسْكِرُهُمْ

صلی الله علیه وسلم بدرستی مردمان بتحقیق میسازند بعد از خمر شراب ہاے که

كَمَا يُسْكِرُ الْخَمْرُ مِنَ التَّمْرِ وَالزَّبِيْبِ يَصْنَعُوْنَ ذٰلِكَ فِي الدُّبَّاءِ وَالْمُزَفَّتِ

درستی می آرند ایشان را چنانکه مستی می آرد خمر از خرما و مویز می سازند آنرا در دبا و مزفت

وَالنَّقِيْرِ وَالْحَنْتَمِ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ كُلَّ

و نقیر و حنتم پس فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدرستی که هر

شَرَابٍ أَسْكَرَ فَهُوَ حَرَامٌ وَالْمُزَفَّتُ حَرَامٌ وَالنَّقِيْرُ حَرَامٌ وَالْحَنْتَمُ

شرابیکه مست کرداند پس آن حرام است و مزفت نیز حرام است و نقیر و حنتم

حَرَامٌ فَاشْرَبُوْا فِي الْقِرَبِ وَشُدُّوا الْأَوْكِيَةَ فَاتَّخَذَ النَّاسُ فِي الْقِرَبِ

نیز حرام است پس بنوشید در مشکیزه ها و به بندید سر بند آن پس می ساختند مردمان در مشکیزه ها

مَا يُسْكِرُهُمْ فَبَلَغَ ذٰلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ فِي النَّاسِ فَقَالَ إِنَّهُ

چیزیکه مستی می آرد ایشان را پس رسید این خبر آنحضرت را پس ایستاد آنحضرت در مردمان

لَا يَفْعَلُ ذٰلِكَ إِلَّا أَهْلُ النَّارِ أَلَا إِنَّ كُلَّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ وَكُلَّ مُفْتِرٍ حَرَامٌ وَكُلَّ مُخَدِّرٍ

پس فرمود بدرستی شان اینکه نمیکند این فعل مگر دوزخی آگاه باشید هر مسکر حرام است و هر مفتر حرام است و هر مخدر

حَرَامٌ وَمَا أَسْكَرَ كَثِيْرُهُ فَقَلِيْلُهُ حَرَامٌ وَمَا

حرام است و چیزیکه مستی می آرد بسیار وے پس اندک وے حرام است و چیزیکه

خَمْرَ الْقَلْبَ فَهُوَ حَرَامٌ رَوَاهُ اَبُوْ نُعَيْمٍ وَقَالَ الْحَكَمُ عِنْدَ مُرْسَلٌ بَابُ

می پوشد قلب را پس وی حرام است روایت کرد ابونعیم و گفت حکم از ابونعیم این حدیث مرسل ست باب

الشَّفَاعَةِ فِی الْحُدُوْدِ عَنْ عَائِشَةَ رض اَنَّ قُرَيْشًا

در بیان احادیث وارد شده در شفاعت کردن حدود یعنی درخواست کردن از امام که درگذرد از اقامت حد و در روایت است از

اَهَمَّهُمْ شَانُ الْمَرْاَةِ الْمَخْزُوْمِيَّةِ الَّتِيْ سَرَقَتْ فَقَالُوْا مَنْ يُّكَلِّمُ

یعنی صحابه از قریش بوده اند اندوهگین ساخت ایشان را کار و حال آن زن مخزومیه که دزدیده بود پس گفتند کیست که سخن کند

فِيْهَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوْا وَمَنْ يَّجْتَرِئُ

از جهت وی پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم پس گفتند کیست که دلیری تواند کرد

عَلَيْهِ اِلَّا اُسَامَةُ بْنُ زَيْدٍ حِبُّ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بر آنحضرت مگر اسامه بن زید که محبوب پیغمبر خداست صلی الله علیه وسلم

فَكَلَّمَهُ اُسَامَةُ رض فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

پس سخن کرد آنحضرت را اسامه رض پس گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم

اَتَشْفَعُ فِيْ حَدٍّ مِّنْ حُدُوْدِ اللّٰهِ ثُمَّ قَامَ فَاخْتَطَبَ ثُمَّ قَالَ اِنَّمَا

آیا شفاعت می کنی تو در حدی از حدود خدا پس برخاست آنحضرت صلعم پس خطبه خواند بمبالغه پس تر گفت

اُهْلِكَ الَّذِيْنَ قَبْلَكُمْ اَنَّهُمْ كَانُوْا اِذَا سَرَقَ فِيْهِمُ الشَّرِيْفُ

آنحضرت صلعم هلاک گردانیده شدند آن کسانیکه پیش از شما بوده اند مگر آنکه ایشان بودند که چون دزدی میکرد در میان

تَرَكُوْهُ وَاِذَا سَرَقَ فِيْهِمُ الضَّعِيْفُ اَقَامُوْا عَلَيْهِ الْحَدَّ

و توانائی میگذاشتند او را و چون دزدی میان ایشان ناتوانی اقامت میکردند بروی حد

وَاَيْمُ اللّٰهِ لَوْ اَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و سوگند خدا اگر ثابت شود که فاطمه رض بنت محمد مصطفی صلی الله علیه

وَسَلَّمَ سَرَقَتْ لَقَطَعْتُ يَدَهَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

وسلم بدزدی هر آئینه ببریدم دست او را متفق علیه و روایت است از

عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رضـ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

عبد اللہ بن عمر رضـ گفت عبد اللہ شنیدم من آنحضرت را صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ حَالَتْ شَفَاعَتُهُ دُوْنَ حَدٍّ مِّنْ

وسلم کہ میگفت کسیکہ حایل گردد و درمیان آید شفاعت او نزد حدے از

حُدُوْدِ اللهِ فَقَدْ ضَادَّ اللهَ وَمَنْ خَاصَمَ فِيْ بَاطِلٍ

حدود خدا پس بتحقیق ضدیت کرد خدا را وکسیکہ پیکار کند در مخالف حق

وَهُوَ يَعْلَمُهُ لَمْ يَزَلْ فِيْ سَخَطِ اللهِ تَعَالٰى حَتّٰى يَنْزِعَ

وحال آنکہ میداند آنرا کہ باطل است ہمیشہ میباشد وے در غضب خدا تا آنکہ باز آید ازان

وَمَنْ قَالَ فِيْ مُؤْمِنٍ مَّا لَيْسَ فِيْهِ اَسْكَنَهُ اللهُ

وکسیکہ گوید درحق مسلمانے چیزیکہ نیست دروازعیب ونقصان جای کند اورا خدا ایتعالے

رَدْغَةَ الْخَبَالِ حَتّٰى يَخْرُجَ مِمَّا قَالَ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْ دَاوٗدَ

درگل زرداب دوزخیان تا آنکہ بیرون آید ازانچہ گفتہ است رواہ احمد و ابو داود

وَفِيْ رِوَايَةٍ لِلْبَيْهَقِيِّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ مَنْ اَعَانَ

و روایت کرد بیہقی در شعب ایمان این لفظیست کسیکہ یاری کند

عَلٰى خُصُوْمَةٍ لَا يَدْرِيْ اَحَقٌّ اَمْ بَاطِلٌ

در خصومتے کہ درنمی یابد کہ حق است یا باطل

فَهُوَ فِيْ سَخَطِ اللهِ حَتّٰى يَنْزِعَ

پس وے در غضب خدا است تا آنکہ باز آید

كِتَابُ الْاِمَارَةِ وَالْقَضَاءِ

کتاب دربیان امارت و قضاءت

يٰاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اَطِيْعُوا اللهَ وَاَطِيْعُوا الرَّسُوْلَ

اے مومنان فرمان برداری کنید خدا را و فرمانبرداری کنید پیغامبر را

وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ

و فرمان روایان را از جنس شما پس اگر اختلاف کنید در چیزے پس راجع کنید او را بسوے خدا

وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ط

و پیغامبر اگر اعتقاد میدارید بخدا و روز آخر

ذٰلِكَ خَيْرٌ وَّأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

این بهتر است و نیکوتر باعتبار عاقبت

بَابُ ثَوَابِ الْعَادِلِينَ

بیان احادیثی که وارد شده است در بیان ثواب عادلان

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلّٰهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ

اے زمرۂ مومنان باشید قیام کنندگان برائے خدا گواهان براستی

وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا

و نه انگیزد شما را دشمنے گروهے از مشرکان بر آنکه عدل نه کنید در باب ایشان عدل کنید

هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللهَ إِنَّ اللهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝

که عدل نزدیکتر است به پرهیزگاری و بترسید از خدا در ظلم بدرستیکه خدا داناست بانچه مے کنید

وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللهَ يُحِبُّ

و اگر حکم کنی پس حکم کن میان آنها براستی و عدل بدرستیکه خدا دوست میدارد

الْمُقْسِطِينَ ۝ عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

عدل کنندگان را در حکم روایت است از عبدالله بن عمر رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ

صلی الله علیه وسلم آگاه باشید همه شما راعیانید و همه شما پرسیده مے شوید

عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْإِمَامُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ

از رعیت خود پس امامے که قایم است بر مردم باصلاح حال راعی و چرانده است و وے سوال کرده میشود از حال

وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلٰى اَهْلِ بَيْتِهٖ وَهُوَ مَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهٖ

و مرد راعی است بر اہل خانہ خود و وے سوال کردہ میشود از حال رعیت خود

وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلٰى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهٖ وَهِيَ مَسْئُوْلَةٌ

و زن راعی است بر خانہ شوہر خود و فرزندان او و وے سوال کردہ مے شود

عَنْهُمْ وَعَبْدُ الرَّجُلِ رَاعٍ عَلٰى مَالِ سَيِّدِهٖ وَهُوَ مَسْئُوْلٌ

از ایشان و غلام مرد راعی است بر مال خواجہ خود و آن پرسیدہ شود

عَنْهُ اَلَا وَكُلُّكُمْ مَسْئُوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهٖ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

از ان آگاہ باشید و ہمہ شما سوال کردہ شوید از رعیت خود متفق علیہ

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رض قَالَ قَالَ

و روایت است از عبد اللہ بن عمرو بن عاص رض گفت عبد اللہ فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ الْمُقْسِطِيْنَ عِنْدَ اللّٰهِ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ امراء عادل و دادگر نزد خدا

عَلٰى مَنَابِرَ مِنْ نُوْرٍ عَنْ يَمِيْنِ الرَّحْمٰنِ وَكِلْتَا يَدَيْهِ يَمِيْنٌ

بر منبرہا ے از نور اند بجانب دست راست خدا و ہر دو دست خدا راست اند

اَلَّذِيْنَ يَعْدِلُوْنَ فِيْ حُكْمِهِمْ وَاَهْلِيْهِمْ وَمَا وَلُوْا رَوَاهُ

آنکسانیکہ عدل و راستی میکنند در احکام خود و اہل ایشان خود و عدل میکنند در چیزیکہ والی اند روا

مُسْلِمٌ وَعَنْ عَائِشَةَ رض عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

مسلم و روایت است از عائشہ رض از آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَتَدْرُوْنَ مَنِ السّٰبِقُوْنَ اِلٰى ظِلِّ اللّٰهِ

علیہ وسلم کہ فرمود آیا دریابید کہ کیستند رسندگان بسوے سایہ خدا ے

عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ قَالُوا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ اَعْلَمُ قَالَ

عزوجل روز قیامت گفتند خدا و رسول وے داناتر است فرمود آنحضرت

اَلَّذِيْنَ اِذَا اُعْطُوا الْحَقَّ قَبِلُوْهُ وَاِذَا سُئِلُوْهُ بَذَلُوْهُ

سابقان کسانے اند کہ چون دادہ شود ایشان را حق بپذیرند آنرا و چون سوال کردہ شوند حق را بذل کنند آنرا

وَحَكَمُوْا لِلنَّاسِ كَحُكْمِهِمْ لِاَنْفُسِهِمْ رَوَاهُ اَحْمَدُ

وحکم کنند براے مردم مانند حکم کردن ایشان براے ذات اے خود رواہ احمد

وَعَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از ابی سعید رض کہ گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اَحَبَّ النَّاسِ اِلَى اللّٰهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَاَقْرَبَهُمْ

علیہ وسلم بدرستیکہ دوست داشتہ شدہ ترین مردم بسوی خدا روز قیامت و نزدیکترین ایشان

مِنْهُ مَجْلِسًا اِمَامٌ عَادِلٌ وَاِنَّ اَبْغَضَ النَّاسِ اِلَى اللّٰهِ

از درگاہ خدا از روے مجلس بادشاہ دادگر است و بدرستیکہ دشمن داشتہ شدہ ترین مردم بسوے خدا

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَاَشَدَّهُمْ عَذَابًا وَفِيْ رِوَايَةٍ وَّاَبْعَدَهُمْ

روز قیامت و سخت ترین مردم از روے عذاب و در روایتے این نیز آمدہ کہ دور ترین ایشان

مِنْهُ مَجْلِسًا اِمَامٌ جَائِرٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

از خدا از روے مجلس بادشاہ جور کنندہ است رواہ ترمذی و روایت است از

عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

عمر بن الخطاب رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ اَفْضَلَ عِبَادِ اللّٰهِ عِنْدَ اللّٰهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ

علیہ وسلم بدرستیکہ فاضلترین بندگان خدا از روے قدر و مرتبہ در روز

الْقِيٰمَةِ اِمَامٌ عَادِلٌ رَفِيْقٌ وَاِنَّ اَشَرَّ النَّاسِ عِنْدَ اللّٰهِ مَنْزِلَةً

قیامت بادشاہ دادگر مہربان نرم دل است و بدرستیکہ بدترین مردم در قدر و مرتبہ

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ اِمَامٌ جَائِرٌ خَرِقٌ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ

روز قیامت بادشاہ جور کنندہ نامہربان است رواہ بیہقی در شعب الایمان

ع — خرق بضم خاء معجمہ ضد رفق است یعنی درشتی و سخت گیری کردن ۱۲

وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
و روایت است از ابن عمر رض که از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

قَالَ اِنَّ السُّلْطَانَ ظِلُّ اللّٰهِ فِي الْاَرْضِ يَاوِيْ اِلَيْهِ كُلُّ
فرمود بدرستیکه بادشاه سایهٔ خداست در زمین پناه می آرد بسوی وے هر

مَظْلُوْمٍ مِّنْ عِبَادِهٖ فَاِذَا عَدَلَ كَانَ لَهُ الْاَجْرُ وَعَلَى
ستم دیده از بندگان خدا پس چون عدل کند سلطان مراورا پاداش عدالت و واجب گردد بر

الرَّعِيَّةِ الشُّكْرُ وَاِذَا جَارَ كَانَ عَلَيْهِ الْاِصْرُ وَعَلَى
رعیت شکر گزاری و چون جور کند بر وے بار گناه است و لازم است بر

الرَّعِيَّةِ الصَّبْرُ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ
رعیت صبر کردن بر آن رواه بیهقی در شعب الایمان

وَعَنْ مُعَاوِيَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
و روایت از حضرت معاویه رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا مُعَاوِيَةُ اِنْ وُلِّيْتَ اَمْرًا فَاتَّقِ اللّٰهَ وَاعْدِلْ
علیه وسلم اے معاویه اگر والی گردانیده شوی بکاری را پس بترس خدا را و عدل کن

قَالَ فَمَا زِلْتُ اَظُنُّ اَنِّيْ مُبْتَلًى بِعَمَلٍ لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى
گفت پس همیشه بودم گمان می بردم که مبتلا گردانیده میشوم بعملے از جهت گفتن آنحضرت صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتّٰى ابْتُلِيْتُ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالْبَيْهَقِيُّ
الله علیه وسلم تا آنکه مبتلا گردانیده شدم رواه احمد و بیهقی

فِي الدَّلَائِلِ النُّبُوَّةِ وَعَنْ يَحْيَى بْنِ هِشَامٍ عَنْ يُوْنُسَ
در دلایل النبوة و روایت است از یحیی بن هشام رض از یونس

بْنِ اَبِيْ اِسْحَاقَ عَنْ اَبِيْهِ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
بن ابی اسحاق از پدرش گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَمَا تَكُوْنُوْنَ كَذٰلِكَ يُؤَمَّرُ عَلَيْكُمْ رَوَاهُ

صلی اللہ علیہ وسلم چنانکہ می باشید در صلاح و فساد حاکم گردانیدہ میشود بر شما رواہ

الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَقَالَ هٰذَا مُنْقَطِعٌ وَرِوَايَتُهُ

بیہقی در شعب الایمان و گفت کہ این حدیث منقطع است و روایت او

ضَعِيْفٌ وَعَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

ضعیف است و روایت است از ابی درداء رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللّٰهَ تَعَالٰى يَقُوْلُ أَنَا اللّٰهُ لَا إِلٰهَ

صلی اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ خدا تعالی میگوید منم خدا نیست ہیچ خدائے

إِلَّا أَنَا مَالِكُ الْمُلُوْكِ وَمَلِكُ الْمُلُوْكِ قُلُوْبُ الْمُلُوْكِ فِيْ

مگر من مالک پادشاہانم و پادشاہ پادشاہانم دلہاے پادشاہان در

يَدِيْ وَإِنَّ الْعِبَادَ إِذَا أَطَاعُوْنِيْ حَوَّلْتُ قُلُوْبَ مُلُوْكِهِمْ

دست قدرت من است و تحقیق کہ بندگان چون فرمانبرداری کنند مرا میگردانم دلہا پادشاہان ایشان

عَلَيْهِمْ بِالرَّحْمَةِ وَالرَّأْفَةِ وَإِنَّ الْعِبَادَ إِذَا عَصَوْنِيْ

بر آنہا برحمت و رافت و تحقیق کہ بندگان چون نافرمانی کنند مرا

حَوَّلْتُ قُلُوْبَهُمْ بِالسَّخْطَةِ وَالنِّقْمَةِ فَسَامُوْهُمْ سُوْءَ

میگردانم دلہاے ایشان را بغضب و کراہت پس تکلیف میکنند ملوک عباد را

الْعَذَابِ فَلَا تَشْغَلُوْا أَنْفُسَكُمْ بِالدُّعَاءِ عَلَى الْمُلُوْكِ

بعذاب بد پس مشغول مگردانید نفسہای خود را ببد دعا کردن بر پادشاہان

وَلٰكِنْ أَشْغِلُوْا أَنْفُسَكُمْ بِالذِّكْرِ وَالتَّضَرُّعِ كَيْ أَكْفِيَكُمْ

و لیکن مشغول دارید نفسہاے خود را بذکر من و بزاری تا کفایت کنم

مُلُوْكَكُمْ رَوَاهُ أَبُوْ نُعَيْمٍ فِي الْحِلْيَةِ وَعَنْ عَائِشَةَ رض

شر ملوک شمارا رواہ ابو نعیم در حلیہ و روایت است از عائشہ رض

ف / مقصود منع است از ذم امراء و سب ایشان بسبب ایذاء ایشان است بنفس خود ۱۲ * * * * *

قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا اَرَادَ اللّٰهُ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم وقتیکه خواهد خدا ایتعالی

بِالْاَمِيْرِ خَيْرًا جَعَلَ لَهٗ وَزِيْرَ صِدْقٍ اِنْ نَسِيَ ذَكَّرَهٗ وَاِنْ

بپادشاه نیکی را بگرداند برای او وزیر راست گفتار اگر فراموش کند پادشاه حق را یاد دهاند او را وگر

ذَكَرَ اَعَانَهٗ وَاِذَا اَرَادَ بِهٖ غَيْرَ ذٰلِكَ جَعَلَ لَهٗ وَزِيْرَ سَوْءٍ

یاد کند یاری دهد او را و چون خواهد خدا باو غیر آن بگرداند مر او را وزیر بد

اِنْ نَسِيَ لَمْ يُذَكِّرْهُ وَاِنْ ذَكَرَ لَمْ يُعِنْهُ رَوَاهُ اَحْمَدُ

اگر فراموش کند امیر حق را یاد ندهاند او را اگر یاد کند یاری ندهد او را رواه احمد

وَالنَّسَائِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

والنسائی وروایت است از ابن عباس رض گفت فرمود آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ رَاٰى مِنْ اَمِيْرِهٖ شَيْئًا يَكْرَهُهٗ فَلْيَصْبِرْ

الله علیه وسلم کسیکه ببیند از امیر خود چیزیکه ناخوش دارد آنرا پس باید که صبر کند

فَاِنَّهٗ لَيْسَ اَحَدٌ يُفَارِقُ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا فَيَمُوْتُ اِلَّا مَاتَ

پس بتحقیق که نیست هیچ یکی که جدائی کند جماعت را یک وجب پس بمیرد مگر آنکه بمیرد

مِيْتَةً جَاهِلِيَّةً مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اُمِّ الْحُصَيْنِ رض

مردن اہل جاہلیت متفق علیه وروایت است از ام حصین رض

قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنْ اُمِّرَ عَلَيْكُمْ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم اگر حاکم ساخته شود بر شما

عَبْدٌ مُجَدَّعٌ يَقُوْدُكُمْ بِكِتَابِ اللّٰهِ فَاسْمَعُوْا لَهٗ وَاَطِيْعُوْا

غلامے گوش وبینی بریده که میکشد شما را بکتاب خدا پس سماع کنید مر او را و اطاعت کنید

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

رواه مسلم وروایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ

صلی اللہ علیہ وسلم شنیدن و قبول کردن حکم امام واجب است بر مرد مسلمان

فِيْمَا اَحَبَّ وَكَرِهَ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ فَاِذَا اُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ

در ہر چہ کہ دوست میدارد آنرا و مکروہ میدارد آنرا ما دام کہ امر کردہ نشود بگناہی پس چون امر کردہ شود بگناہی

فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

پس نیست شنیدن و نہ فرمان برداری متفق علیہ

بَابُ وَعِيْدِ الْوُلَاةِ الظَّالِمِيْنَ

باب در احادیثے کہ در وعید والیان ظالم وارد شدہ

وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ ۝

و ہر کہ حکم نکند بانچہ خدا نازل فرمودہ است پس ایشان اند ستمگاران

وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكٰفِرُوْنَ ۝

و ہر کہ حکم نکند بانچہ نازل فرمود خدا پس ایشانند گروہ کافران

وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ بِمَا اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُوْنَ ۝

و ہر کہ حکم نکند بانچہ نازل فرمود خدا پس ایشانند بدکاران

عَنْ مَعْقِلِ بْنِ يَسَارٍ رضی قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى

روایت است از معقل بن یسار رضی گفت فرمود آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَا مِنْ وَالٍ يَّلِيْ رَعِيَّةً مِّنَ الْمُسْلِمِيْنَ

اللہ علیہ وسلم را کہ میفرمود نیست ہیچ والی کہ تصرف کند رعیتے را از مسلمانان

فَيَمُوْتُ وَهُوَ غَاشٌّ لَّهُمْ اِلَّا حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

پس بمیرد آن والی و حال آنکہ خیانت کنندہ است مرایشان را مگر آنکہ حرام میگرداند خدا بروی بہشت را

وَعَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و ہم از وی مرویست گفت شنیدم آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را

مسلم ج۲ ص۱۱

سورۃ مائدہ ع۷ ۴۴

۴۵ ایضاً

۴۷ ایضاً

متفق علیہ ۱۲

يَقُوْلُ مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيْهِ اللّٰهُ رَعِيَّةً فَلَمْ يَحُطْهَا بِنَصِيْحَةٍ

که میگفت نیست هیچ بنده که طلب می کند از وی خدا رعیتے را پس نگاه نداشت آن بنده رعیت را بخیر خواهی

اِلَّا لَمْ يَجِدْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَائِذِ

مگر آنکه نمی یابد بوے بہشت را متفق علیه و روایت است از عائذ

بْنِ عَمْرٍو رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بن عمرو رض گفت شنیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم را

يَقُوْلُ اِنَّ شَرَّ الرِّعَاءِ الْحُطَمَةُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

که میفرمود بدرستیکه بدترین امرا حطمه است رواه مسلم و روایت است از

عَائِشَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عائشه رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

اَللّٰهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ اَمْرِ اُمَّتِيْ شَيْئًا فَشَقَّ عَلَيْهِمْ فَاشْقُقْ

خداوندا کسیکه والی و متصرف گردانیده شود از کار امت من چیزی را پس شاق و دشوار آید بر ایشان

عَلَيْهِ وَمَنْ وَلِيَ مِنْ اَمْرِ اُمَّتِيْ شَيْئًا فَرَفَقَ بِهِمْ فَارْفُقْ

بروے و کسیکه والی گردانیده شد از امر امت من چیزی را پس نرمی کند بایشان پس نرم شو تو بروے

بِهٖ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ

رواه مسلم و روایت است از ابی ہریره رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ اَمِيْرِ عَشَرَةٍ اِلَّا

آنحضرت صلی الله علیه وسلم نیست هیچ امیر ده مرد مگر آنکه

يُؤْتٰى بِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَغْلُوْلًا حَتّٰى يَفُكَّ عَنْهُ الْعَدْلُ

آورده می شود روز قیامت غل در گردن تا آنکه خلاص میسازد اورا عدل

اَوْ يُوْبِقَهُ الْجَوْرُ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض

یا ہلاک میکرده اند اورا ظلم رواه دارمی و روایت است از ابی ہریره رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيْلٌ لِّلْاُمَرَاءِ

کہ فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم وائے مر امرارا

وَيْلٌ لِّلْعُرَفَاءِ وَيْلٌ لِّلْاُمَنَاءِ لَيَتَمَنَّيَنَّ اَقْوَامٌ يَوْمَ

ووائے مر عرفارا ووائے مر امنارا ہر آئینہ آرزو کنند قومہا روز

الْقِيٰمَةِ اَنَّ نَوَاصِيَهُمْ مُعَلَّقَةٌ بِالثُّرَيَّا يَتَجَلْجَلُوْنَ بَيْنَ

قیامت کاشکے موی پیشانی ایشان آویختہ باشد بہ پروین درحالیکہ می جنبیدند

السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ وَاَنَّهُمْ لَمْ يَلُوْا عَمَلًا رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ

بآواز ہا میان آسمان وزمین وتحقیق کہ والی نمی شدند ہیچ عملی را روایت کرد آن را در شرح

السُّنَّةِ وَعَنْ غَالِبِ الْقَطَّانِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ جَدِّهٖ قَالَ

السنۃ و روایت است از غالب قطان تابعی از مردے کہ او روایت دارد از جد خود

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّ الْعِرَافَةَ

گفت جد او کہ فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ عرافت شدن

حَقٌّ وَلَابُدَّ لِلنَّاسِ مِنْ عُرَفَاءَ وَلٰكِنَّ الْعُرَفَاءَ فِي النَّارِ

حق است و چارہ نیست مردم را از وجود عریفان ولیکن اکثر عریفان آتش دوزخ اند

رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضه عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى

رواہ ابو داؤد و روایت است از ابی ہریرہ رض از آنحضرت صلی اللہ

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِنَّكُمْ سَتَحْرِصُوْنَ عَلَى الْاِمَارَةِ

علیہ وسلم کہ فرمود بدرستیکہ شما نزدیک است کہ حرص کنید بر امارت

وَسَتَكُوْنُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فَنِعْمَ الْمُرْضِعَةُ

وحکومت و نزدیک است کہ باشد آن امارت موجب پشیمانی روز قیامت پس نیکو شیر دہندہ است

وَبِئْسَتِ الْفَاطِمَةُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنِ الْمِقْدَامِ بْنِ

امارت و بد از شیر باز دارندہ است امارت روایت کرد این حدیث را بخاری واز مقدام بن

مَعْدِ يكَرِبَ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَرَبَ

معدیکرب مرویست که آن حضرت صلی الله علیه وسلم زد

عَلٰى مَنْكِبَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَفْلَحْتَ يَا قُدَيْمُ إِنْ مُتَّ وَلَمْ

بر هردو دوشهای وی پستر فرمود بتحقیق رستگاری یافتی ای قدیم اگر بمیری

تَكُنْ أَمِيْرًا وَلَا كَاتِبًا وَلَا عَرِيْفًا رَوَاهُ أَبُوْ دَاوُدَ

بحالیکه نباشی امیر و نه نویسندهٔ امیر و نباشی عریف رواه ابو داود و

وَعَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

از عقبه بن عامر رض مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ صَاحِبُ مَكْسٍ يَعْنِي الَّذِيْ

علیه وسلم در نمی آید بهشت را خداوند مکس یعنی آنکه می گیرد

يَعْشُرُ النَّاسَ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُوْ دَاوُدَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ أَبِيْ

عشر از مردم رواه احمد و ابو داود و دارمی و روایت است از

ذَرٍّ قَالَ قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِتَّةَ

ابی ذر رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم مرا شش روز

أَيَّامٍ اِعْقِلْ يَا أَبَا ذَرٍّ مَا يُقَالُ لَكَ بَعْدُ فَلَمَّا كَانَ الْيَوْمُ

فهم کن ای اباذر چیزی را که گفته میشود ترا بعد ازین پس هرگاه که شد روز

السَّابِعُ قَالَ أُوْصِيْكَ بِتَقْوَى اللهِ فِيْ سِرِّ أَمْرِكَ وَعَلَانِيَتِهِ

هفتم گفت آنحضرت ص وصیت می کنم ترا به پرهیزگاری خدا در پنهان کار تو و آشکارا

وَإِذَا أَسَأْتَ فَأَحْسِنْ وَلَا تَسْأَلَنَّ أَحَدًا شَيْئًا وَإِنْ سَقَطَ

و چون بدی کنی کارے را نیکی نیز کن که حسنه محو کند سیئه را و سوال مکن کسی را هیچ چیزیرا اگرچه بیفتد

سَوْطُكَ وَلَا تَقْبِضْ أَمَانَةً وَلَا تَقْضِ بَيْنَ اثْنَيْنِ رَوَاهُ أَحْمَدُ

تازیانه تو و قبض مکن امانت را و قاضی مشو میان دو کس رواه احمد

١ [illegible] مجمع البحار

٢ [illegible] مجمع البحار

وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ

وازابی امامہ مرویست از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ آنحضرت

قَالَ مَا مِنْ رَجُلٍ يَلِي أَمْرَ عَشَرَةٍ فَمَا فَوْقَ ذٰلِكَ إِلَّا أَتَاهُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ

فرمود نیست مردے کہ والی وحاکم شود کار دہ کس را پس زیادہ ازان مگر آنکہ بیاید در گاہ

مَغْلُولًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَدُهُ إِلَى عُنُقِهِ فَكَّهُ بِرُّهُ أَوْ أَوْبَقَهُ

غل کردہ شدہ روز قیامت دست وے بسوے گردن او کہ خلاص میگرداند اورا

إِثْمُهُ أَوَّلُهَا مَلَامَةٌ وَأَوْسَطُهَا نَدَامَةٌ وَآخِرُهَا خِزْيٌ

یا ہلاک میگرداند اورا بدی وابتداے ولایت ملامت است ومیان آن پشیمانی است وآخر کار رسوائی

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رض

روز قیامت رواہ احمد وازعبداللہ بن عمرو رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ نَظَرَ إِلَى

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ نگاہ کند بسوے

أَخِيهِ نَظْرَةً يُخِيفُهُ أَخَافَهُ اللهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ

برادر خود نگاہیکہ میترساند آن برادر را بترساند اورا خدایتعالی روز قیامت رواہ البیہقی

فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رض عَنِ النَّبِيِّ

در شعب الایمان وازابی سعید رض مرویست از آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ عِنْدَ

صلے اللہ علیہ وسلم کہ فرمود مر ہر غادر را لواے است نزد

اِسْتِهِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَفِي رِوَايَةٍ لِكُلِّ غَادِرٍ لِوَاءٌ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

دبر وے روز قیامت ودر روایتے دیگر آمدہ است کہ مر ہر غادر را لوائیست روز قیامت

يُرْفَعُ لَهُ بِقَدْرِ غَدْرِهِ أَلَا وَلَا غَادِرَ أَعْظَمُ غَدْرًا مِنْ أَمِيرِ عَامَّةٍ

کہ بلند گردانیدہ میشود آن علم برای وی باندازۂ غدر وی آگاہ باشید کہ نیست غادر کہ عظیم تر است

رواه مسلم وعن عمرو بن مرة انه قال لمعاوية

روایه مسلم و روایت است از عمرو بن مره رض روایت میکند که وے گفت مر معاویه را

سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من

که شنیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که میفرمود کسیکه

ولاه الله شيئا من امر المسلمين فاحتجب دون حاجتهم و

والی و متصرف گرداند اورا خدا ایتعالے چیزے از کار مسلمانان پس در پرده شود آنکس فرود حوائج ایشان

خلتهم وفقرهم احتجب الله دون حاجته وخلته وفقره

یعنی منع کند ارباب حاجت را از حاجات در پرده شود خدا ایتعالے از فرود حاجات وے یعنی

فجعل معاوية رجلا على حوائج الناس رواه ابو داود

منع میکند از مطلوب وے پس گردانید معاویه مردے را بر حاجتهاے مردم رواه ابو داود

والترمذي وفي رواية له ولاحمد اغلق الله تعالى

والترمذی و در روایتے از ترمذی این چنین است و مر احمد را نیز می بندد خدا ایتعالے

ابواب السماء دون خلته وحاجته ومسكنته

درهاے آسمان را از فرود حاجات وے و محتاجی وے

وعن عمر بن الخطاب انه كان اذا بعث عمالا له

و روایت است از عمر بن خطاب رض که وی بود چون میفرستاد عاملان خود را

شرط عليهم ان لا تركبوا برذونا ولا تاكلوا نقيا ولا

شرط میکرد بر ایشان که سوار نشوید اسپ ترکی را و مخورید میده را و نپوشید

تلبسوا رقيقا ولا تغلقوا ابوابكم دون حوائج الناس فان

جامه تنگ و نفیس را و نه بندید درهای خود را فرود حاجتهاے مردم پس اگر

فعلتم شيئا من ذلك فقد حلت بكم العقوبة ثم يشيعهم

بکنید چیزے را ازین پس بتحقیق فرود می آید شما عذاب پس مشایعت میکرد عمر رض عمال

رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ
روا ہ بیہقی در شعب الایمان و روایت است از عبد اللہ بن
مَسْعُوْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ
مسعود رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نیست
حَاكِمٍ يَحْكُمُ بَيْنَ النَّاسِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَمَلَكٌ اٰخِذٌ
حاکمے کہ حکم میکند میان مردم مگر آنکہ می آید روز قیامت درحالیکہ فرشتہ گیرندہ است
بِقَفَاهُ ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهٗ إِلَى السَّمَاءِ فَإِنْ قَالَ أَلْقِهِ أَلْقَاهُ فِي
گردن او را پس بر میدارد آن فرشتہ سر خود را بسوی آسمان پس اگر میگوید خدا بینداز او را در
مَهْوَاةٍ أَرْبَعِيْنَ خَرِيْفًا رَوَاهُ أَحْمَدُ وَابْنُ مَاجَةَ وَالْبَيْهَقِيُّ
دوزخ می اندازد فرشتہ او را در محل افتادن چہل سال رواہ احمد و ابن ماجہ و بیہقی
فِي شُعَبِ الْإِيْمَانِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
در شعب ایمان و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعَوَّذُوْا بِاللّٰهِ مِنْ رَأْسِ السَّبْعِيْنَ وَإِمَارَةِ
صلے اللہ علیہ وسلم پناہ جوئید بخدا از سر سال ہفتاد و از امارت
الصِّبْيَانِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رض
خردان رواہ احمد و روایت است از جابر بن سمرہ رض
قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ ثَلَاثَةٌ
گفت شنیدم آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم را کہ میفرمود سہ خصلت است
أَخَافُ عَلٰى أُمَّتِي الْاِسْتِسْقَاءَ بِالْأَنْوَاءِ وَحَيْفَ السُّلْطَانِ
کہ میترسم بر امت خود طلب کردن باران بمنازل قمر دوم جور و ستم سلطان
وَتَكْذِيْبٌ بِالْقَدَرِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رض
و سوم انکار کردن تقدیر الہی را رواہ احمد و روایت است از ابی ذر رض

فَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ أَنْتُمْ وَأَئِمَّةً

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم چگونه باشد حال شما با ائمه

مِنْ بَعْدِي يَسْتَأْثِرُونَ بِهٰذَا الْفَيْءِ قُلْتُ أَمَا وَالَّذِي

بعد من که مستقل و باشند باین مال گفتم آگاه باشش سوگند بخدا

بَعَثَكَ بِالْحَقِّ أَضَعُ سَيْفِي عَلٰى عَاتِقِي ثُمَّ أَضْرِبُ بِهِ حَتّٰى

که برانگیخته است ترا بحق بنهم شمشیر خود را بر گردن خود پس میزنم بآن شمشیر تا آنکه

أَلْقَاكَ قَالَ أَوَلَا أَدُلُّكَ عَلٰى خَيْرٍ مِنْ ذٰلِكَ تَصْبِرُ حَتّٰى

ملاقات میکنم ترا فرمود آنحضرت ع آیا راه نمایم ترا بهتر از شمشیر زدن صبر کن تا آنکه

تَلْقَانِي رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رضـ

ملاقات میکنی مرا رواه ابوداود و روایت است از ابی امامه رضـ

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الْأَمِيرَ إِذَا ابْتَغَى

از آنحضرت صلی الله علیه وسلم گفت آنحضرت ع بدرستیکه امیر وقتیکه طلب کند

الرِّيبَةَ فِي النَّاسِ أَفْسَدَهُمْ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ رضـ

شک و تهمت را در مردم تباه میگرداند ایشان را رواه ابوداود و از ابی سعید

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ الْجِهَادِ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم فاضل ترین جهاد

مَنْ قَالَ كَلِمَةَ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

قول کسی است که میگوید کلمه حق را نزد سلطان جور کننده رواه الترمذی

وَأَبُو دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَرَوَاهُ أَحْمَدُ وَالنَّسَائِيُّ عَنْ

وابوداود و ابن ماجه و روایت کرد احمد و نسائی از

طَارِقِ بْنِ شِهَابٍ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ

طارق بن شهاب و روایت است از ابن عباس رضـ از آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ سَكَنَ الْبَادِيَةَ جَفَا وَمَنِ اتَّبَعَ

علیه وسلم گفت آنحضرت کسیکه سکونت کند در بادیه سخت دل گردد وکسیکه همیشه در پے

الصَّيْدَ غَفَلَ وَمَنْ أَتَى السُّلْطَانَ افْتُتِنَ رَوَاهُ أَحْمَدُ

صید رود غافل میگردد وکسیکه بیاید سلطان راحی افتد در بلا وفتنه رواه احمد

وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَفِي رِوَايَةِ أَبِي دَاوُدَ مَنْ لَزِمَ

وترمذی ونسائی ودر روایت ابی داؤد این است کسیکه ملازمت کند

السُّلْطَانَ افْتُتِنَ وَمَا ازْدَادَ عَبْدٌ مِنَ السُّلْطَانِ دُنُوًّا

سلطان را در فتنه افتد وزیاده نکند هیچ بنده از سلطان قرب ومنزلت

إِلَّا ازْدَادَ مِنَ اللهِ بُعْدًا وَعَنْ كَعْبِ بْنِ عُجْرَةَ رض

مگر آنکه زیاده میکند دوری را از خدا وروایت است از کعب بن عجره رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُعِيذُكَ بِاللهِ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم در پناه خدا میدهم ترا

مِنْ إِمَارَةِ السُّفَهَاءِ قَالَ وَمَا ذَاكَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ

از فرمانروائی بیخردان گفت کعب وچیست امارت سفها اے پیغمبر خدا گفت آنحضرت ص

أُمَرَاءُ سَيَكُونُونَ مِنْ بَعْدِي مَنْ دَخَلَ عَلَيْهِمْ فَصَدَّقَهُمْ

امراء نزدیک که باشند بعد از من کسانیکه در آیند بر ایشان پس تصدیق کنند بر ایشان

بِكَذِبِهِمْ وَأَعَانَهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ فَلَيْسُوا مِنِّي وَلَسْتُ

دروغ ایشان ویاری دهند ایشان را بظلم ایشان پس نیستند آن کسان از من ونیستم من

مِنْهُمْ وَلَمْ يَرِدُوا عَلَيَّ الْحَوْضَ وَمَنْ لَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهِمْ

از ایشان وهرگز در نیایند بر من حوض کوثر را وآنانکه در نیایند بر ایشان

وَلَمْ يُصَدِّقْهُمْ بِكَذِبِهِمْ وَلَمْ يُعِنْهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ

وتصدیق نکنند ایشان را بدروغ ایشان واعانت نه کنند ایشان را بظلم ایشان

فَاُولٰٓئِكَ مِنِّيْ وَاَنَا مِنْهُمْ وَاُولٰٓئِكَ يَرِدُوْنَ عَلَى الْحَوْضِ

پس آنکسان از من اند و من از ایشان هستم و آن کسان در می آیند بر من حوض را

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ اَبِيْ بَكْرَةَ رض قَالَ

رواه ترمذی و نسائی و روایت است از ابی بکره رض گفت

لَمَّا بَلَغَ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَنَّ اَهْلَ فَارِسَ قَدْ

چون رسید آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم را اینکه فارسیان

مَلَّكُوْا عَلَيْهِمْ بِنْتَ كِسْرٰى قَالَ لَنْ يُّفْلِحَ قَوْمٌ

ملکه گردانیده اند بر خود دختر کسری را فرمود آنحضرت هرگز رستگاری و پیروزی نیابند گروهی

وَلَّوْا اَمْرَهُمْ امْرَاَةً رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

که والی گردانیدند در کار خود زنی را رواه بخاری

بَيَانُ مَا عَلَى الْقُضَاةِ

بیان آنچه بر قاضیان است

عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ مَنْ جُعِلَ قَاضِيًا بَيْنَ النَّاسِ فَقَدْ ذُبِحَ بِغَيْرِ

وسلم کسیکه گردانیده شد قاضی میان مردم پس تحقیق ذبح کرده شد بے

سِكِّيْنٍ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاوٗدَ وَابْنُ مَاجَةَ

کارد رواه احمد و ترمذی و ابوداود و ابن ماجه

وَعَنْ اَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از انس رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم

مَنِ ابْتَغَى الْقَضَاءَ وَسَاَلَ وُكِلَ اِلٰى نَفْسِهٖ وَمَنْ اُكْرِهَ عَلَيْهِ

کسیکه طلب کند قضا را و سوال کند گذاشته میشود بسوی نفس وی و کسیکه اکراه کرده شد بر قضا

أَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْهِ مَلَكًا يُسَدِّدُهُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَهْ
میفرستد خدا بروی فرشته را که راست میگرداند کردار و گفتار او را رواه ترمذی و ابوداود و ابن

وَعَنْ بُرَيْدَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقُضَاةُ
و روایت است از بریده رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که قاضیان

ثَلٰثَةٌ وَاحِدٌ فِي الْجَنَّةِ وَاثْنَانِ فِي النَّارِ وَأَمَّا الَّذِيْ فِي الْجَنَّةِ فَرَجُلٌ
سه قسم اند یکی در بهشت و دو قسم در آتش پس لیکن آن کسیکه در بهشت ست پس مردیست

عَرَفَ الْحَقَّ فَقَضٰى بِهٖ وَرَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ فَجَارَ فِي الْحُكْمِ
که شناخت حق را پس حکم کرد بحق و مردے شناخت حق را پس جور کرد در حکم

فَهُوَ فِي النَّارِ وَرَجُلٌ قَضٰى لِلنَّاسِ عَلٰى جَهْلٍ فَهُوَ فِي
پس آنکس در آتش است و مردیکه حکم کرد برائے مردم بنابر جهل پس وے نیز در

النَّارِ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض
آتش ست رواه ابوداود و ابن ماجه و روایت است از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ طَلَبَ
گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه بخواهد

قَضَاءَ الْمُسْلِمِيْنَ حَتّٰى يَنَالَهٗ ثُمَّ غَلَبَ عَدْلُهٗ جَوْرَهٗ فَلَهٗ
قضاے مسلمانان را تا آنکه بیابد او را پستر غالب آید عدل او جور او را پس مر او راست

الْجَنَّةُ وَمَنْ غَلَبَ جَوْرُهٗ عَدْلَهٗ فَلَهُ النَّارُ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ
بهشت و کسیکه غالب آید جور او عدل او را پس مر او راست آتش دوزخ رواه ابوداود

وَعَنْ عَائِشَةَ رض عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
و روایت است از عائشه رض از آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قَالَ لَيَأْتِيَنَّ عَلَى الْقَاضِي الْعَدْلِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَتَمَنّٰى أَنَّهٗ
که فرمود آنحضرت ؐ هر آئینه می آید بر قاضی عدل روز قیامت آرزو می برد قاضی کاشکے وی

لَمْ يَقْضِ بَيْنَ اثْنَيْنِ فِي تَمْرَةٍ قَطُّ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ سَعِيدِ

حکم نکی کرد میان دو کس در یک خرما هرگز رواه احمد و روایت است از سعید

بْنِ الْمُسَيَّبِ أَنَّ مُسْلِمًا وَيَهُودِيًّا اخْتَصَمَا إِلَى عُمَرَ فَرَأَى الْحَقَّ

بن مسیب رض که مسلمان و یک یهودی خصومت کردند و آمدند بسوی عمر رض پس دید عمر رض حق

لِلْيَهُودِيِّ فَقَضَى لَهُ عُمَرُ بِهِ فَقَالَ لَهُ الْيَهُودِيُّ وَاللّٰهِ لَقَدْ

مر یهودی را پس حکم کرد جانب یهودی پس گفت مر عمر را یهودی بخدا سوگند هر آئینه

قَضَيْتَ بِالْحَقِّ فَضَرَبَهُ عُمَرُ بِالدُّرَّةِ وَقَالَ مَا يُدْرِيكَ

بتحقیق حکم کردی تو بحق پس بزد آن یهودی را عمر رض بدره و گفت عمر رض چه چیز دریابد ترا که این

فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَاللّٰهِ إِنَّا نَجِدُ فِي التَّوْرَاةِ أَنَّهُ لَيْسَ قَاضٍ

پس گفت یهودی بخدا سوگند تا می یافتیم در توریت اینکه نیست حکم کننده

يَقْضِي بِالْحَقِّ إِلَّا كَانَ عَنْ يَمِينِهِ مَلَكٌ وَعَنْ شِمَالِهِ مَلَكٌ

که حکم کند بحق مگر آنکه می باشد در جانب راست وی فرشته و در جانب چپ وی فرشته

يُسَدِّدَانِهِ وَيُوَفِّقَانِهِ لِلْحَقِّ مَادَامَ عَلَى الْحَقِّ فَإِذَا تَرَكَ

دیگر که سداد می بخشند اورا و توفیق سید دهند او را برای حق مادامیکه آن حکم بر حق است

الْحَقَّ عَرَجَا وَتَرَكَاهُ رَوَاهُ مَالِكٌ رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ

حاکم حق را بالا سے روند آن دو فرشته و میگذارند اورا رواه مالک رحمة الله علیه

بَابُ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ

باب درمیان امر بالمعروف و نہی عن المنکر

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ

و باید که باشد از شما گروہے که بخوانند بسوے نیکو کارے و بفرمایند کار پسندیده

وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ه يَا بُنَيَّ

و منع کنند از ناپسندیده و ان گروه ایشانند رستگاران ای پسرمن

أَقِمِ الصَّلٰوةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوْفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ

برپا دار نماز را و امر بکار پسندیده و منع کن از ناپسندیده

وَاصْبِرْ عَلٰى مَا أَصَابَكَ ۖ إِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ

و صبر کن بر هرچه برسد بتو هر آئینه این مقدمه از کارها ے

الْأُمُوْرِ وَعَنْ أَبِيْ سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رض عَنْ

مقصود است و روایت ست از ابی سعید خدری رض از آنحضرت

رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ رَأٰى

صلے اللہ علیہ وسلم فرمود هرکه ببیند از

مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهٖ فَإِنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهٖ

شما نامشروع را پس باید که تغیر دهد او را از دست خود پس اگر نتواند پس بزبان

فَإِنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهٖ وَذٰلِكَ أَضْعَفُ الْإِيْمَانِ رَوَاهُ

پس اگر نتواند پس باید که تغیر دهد بدل و این سست ترین ایمان ست روایت کرده

مُسْلِمٌ وَعَنْ نُعْمَانَ بْنِ بَشِيْرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

مسلم و روایت است از نعمان بن بشیر رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ الْمُدْهِنِ فِيْ حُدُوْدِ اللّٰهِ

صلے اللہ علیہ وسلم حال و مثال سستی کننده در حدود شریعت

وَالْوَاقِعِ فِيْهَا مَثَلُ قَوْمٍ اسْتَهَمُوْا سَفِيْنَةً فَصَارَ

و آنکه افتاده است در حدود خدا مانند مثال و حال قومی ست که نشستند در کشتی و قرعه انداختند پس

بَعْضُهُمْ فِيْ أَسْفَلِهَا وَصَارَ بَعْضُهُمْ فِيْ أَعْلَاهَا فَكَانَ الَّذِيْ

گشتند بعضے در درجهای پست و گشتند بعضے در درجهای بلند از وی پس بود آنکه

فِيْ أَسْفَلِهَا يَمُرُّ بِالْمَاءِ عَلَى الَّذِيْ فِيْ أَعْلَاهَا

در پایان کشتی ست میگذشت باب بر آنکسان که در بالاے کشتی نشسته اند

فَتَأَذَّوْا بِهٖ فَأَخَذَ فَأْسًا فَجَعَلَ يَنْقُرُ أَسْفَلَ السَّفِيْنَةِ فَأَتَوْهُ

پس آزار میکشیدند بدان پس گرفت آنکس که در پایان ست تبر را پس کاویدن گرفت و شکستن پایان کشتی را

فَقَالُوْا مَا لَكَ قَالَ تَأَذَّيْتُمْ بِيْ وَلَا بُدَّ لِيْ مِنَ الْمَاءِ فَإِنْ

پس گفتند چه شده است ترا گفت ایذا کشیدید شما بسبب من و چاره نیست مرا از آب پس اگر

أَخَذُوْا عَلٰى يَدَيْهِ أَنْجَوْهُ وَنَجَّوْا أَنْفُسَهُمْ وَإِنْ تَرَكُوْهُ

بگیرند و باز دارند از ین کار آنمرد را رستگاری میدهند او را و رستگاری میدهند ذاتهای خود را و اگر

أَهْلَكُوْهُ وَأَهْلَكُوْا أَنْفُسَهُمْ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ حُذَيْفَةَ

بگذارند او را هلاک میگردانند او را و هلاک میگردانند ذاتهاے خود را رواه بخاری و روایت است از حذیفه رض

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ

بدرستیکه آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود که سوگند بخدای که بقاے ذات من در دست اوست

لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوْشِكَنَّ اللّٰهُ

هر آئینه امر می کنید شما بمعروف و نهی میکنید از منکر یا نزدیک ست که خدا تعالی میفرستد

أَنْ يَّبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ عِنْدِهٖ ثُمَّ لَتَدْعُنَّهٗ وَلَا

بر شما عذابے از نزد خود پس هر آئینه دعا میکنید الله تعالی را

يُسْتَجَابُ لَكُمْ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ جَرِيْرِ بْنِ

و قبول کرده نمی شود دعا شمارا رواه ترمذی و روایت است از جریر بن

عَبْدِ اللّٰهِ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عبد الله رض گفت شنیدم من آنحضرت را صلی الله علیه وسلم

يَقُوْلُ مَا مِنْ رَجُلٍ يَكُوْنُ فِيْ قَوْمٍ يَعْمَلُ فِيْهِمْ بِالْمَعَاصِيْ

که میگفت نیست هیچ مردے که میباشد در قومی که میکند آنمرد در ایشان گناهان

يَقْدِرُوْنَ عَلٰى أَنْ يُّغَيِّرُوْا عَلَيْهِ وَلَا يُغَيِّرُوْنَ إِلَّا أَصَابَهُمُ اللّٰهُ

قدرت دارند آن قوم بر تغییر دادن بر آن مرد و تغییر نمی دهند مگر برساند خدا آن قوم را

مِنْهُ بِعِقَابٍ قَبْلَ اَنْ تَمُوْتُوْا رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ
خدایتعالی از جہت آن عذاب پیش از آنکہ بمیرند رواه ابوداود وابن ماجہ

وَعَنْ عَدِيِّ بْنِ عَدِيٍّ الْكِنْدِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا مَوْلًى لَنَا
وروایت است از عدی بن عدی الکندی گفت عدی حدیث کرد ما را مولای که بود ما را

اَنَّهُ سَمِعَ جَدِّيْ يَقُوْلُ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
کروے شنید جد مرا کہ میگفت شنیدم پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُعَذِّبُ الْعَامَّةَ بِعَمَلِ الْخَاصَّةِ حَتّٰى
وسلم را کہ میفرمود کہ خدایتعالی عذاب نمی کند اکثر قوم را بعمل چند مردم خاص ایشان تا آنکہ

يَرَوُا الْمُنْكَرَ بَيْنَ ظَهْرَانَيْهِمْ وَهُمْ قَادِرُوْنَ عَلٰى اَنْ يُّنْكِرُوْهُ
ببیند عامہ نامشروعے را میان خود حال آنکہ ایشان می توانند کہ انکار کنند

فَلَا يُنْكِرُوْا فَاِذَا فَعَلُوْا ذٰلِكَ عَذَّبَ اللّٰهُ تَعَالٰى الْعَامَّةَ
پس انکار نکنند و تغیر ندہند آنرا پس چون کنند این را عذاب میکند خدایتعالی عامہ را

وَالْخَاصَّةَ رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنِ الْعُرْسِ بْنِ
و خاصہ را رواه در شرح السنۃ وروایت است از عرس ابن

عُمَيْرَةَ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِذَا عُمِلَتِ
عمیرہ رضـ از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود چون کرده شود

الْخَطِيْئَةُ فِي الْاَرْضِ مَنْ شَهِدَهَا فَكَرِهَهَا كَانَ كَمَنْ
گناہ در زمین ہر کہ حاضر بود آن را پس ناخوش دارد آن را باشد ہمچو کسیکہ

غَابَ عَنْهَا وَمَنْ غَابَ عَنْهَا فَرَضِيَهَا كَانَ كَمَنْ شَهِدَهَا
غایب است از آن و ہر کہ غایب بود از آن پس راضی شود از آن باشد ہمچو کسیکہ حاضر است آنرا

رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ اَبِي الْبَخْتَرِيِّ عَنْ رَجُلٍ مِّنْ اَصْحَابِ
رواه ابوداود وروایت است از ابی البختری رضـ از مردے از یاران

النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم که گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنْ يَهْلِكَ النَّاسُ حَتّٰى يُعْذِرُوْا مِنْ اَنْفُسِهِمْ

علیه وسلم هرگز هلاک نشوند مردم تا آنکه بسیار شود گناهان و عیبهای ایشان از ذاتهای ایشان

رَوَاهُ اَبُوْدَاوٗدَ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُوْدٍ قَالَ قَالَ

رواه ابوداود و روایت است از عبد الله بن مسعود رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا وَقَعَتْ بَنُوْ اِسْرَائِيْلَ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم هنگامیکه افتادند بنی اسرائیل

فِي الْمَعَاصِيْ نَهَتْهُمْ عُلَمَاءُهُمْ فَلَمْ يَنْتَهُوْا فَجَالَسُوْهُمْ

در معصیتها باز داشتند ایشانرا دانشمندان ایشان پس باز نماندند پس نشستند دانشمندان ایشان در مجلسهای

وَاٰكَلُوْهُمْ وَشَارَبُوْهُمْ فَضَرَبَ اللهُ قُلُوْبَ بَعْضِهِمْ بِبَعْضٍ

و خوردند و نوشیدند با ایشان پس خلط کرد خدای تعالی دلهای بعض ایشان را به بعض

فَلَعَنَهُمُ اللهُ عَلٰى لِسَانِ دَاوٗدَ وَعِيْسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذٰلِكَ

پس لعنت کرد بنی اسرائیل را خدا بر زبان داود و عیسی بن مریم علیهما السلام این لعنت کردن

بِمَا عَصَوْا وَّكَانُوْا يَعْتَدُوْنَ قَالَ فَجَلَسَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى

بسبب تجاوز کردن ایشان بود از حد و گفت ابن مسعود پس نشست آنحضرت صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ مُتَّكِئًا فَقَالَ لَا وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ

الله علیه وسلم و بود تکیه کرده پس فرمود نه بخدا سوگند تا آنکه بپیچید ایشان را

حَتّٰى تَاْطِرُوْهُمْ اَطْرًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ جَابِرٍ رض

بپیچیدنی دیگر بدست ایشان و حکم کنید رواه ترمذی و روایت است از جابر رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَوْحَى اللهُ عَزَّ وَجَلَّ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم وحی فرستاد خدای تعالی

له يعذروا بكسر ذال از اعذار [illegible] يعني بسيار شود عيب و گناه [illegible] اعذر فلان [illegible] كثرت ذنوبه [illegible]

له [illegible] تا بگیرید دست ظالم را و بگردانید او را بسوی حق [illegible] مشکوٰة ١٢

إِلَى جِبْرَئِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنِ اقْلِبْ مَدِينَةَ كَذَا وَكَذَا بِأَهْلِهَا

بسوے جبرئیل علیہ السلام کہ برہم زن و بگردان شہر چنین و چنین را باہل شہر

فَقَالَ يَا رَبِّ إِنَّ فِيهِمْ عَبْدَكَ فُلَانًا لَمْ يَعْصِكَ طَرْفَةَ عَيْنٍ

پس گفت جبرئیل ع اے پروردگار در میان اہل این شہر فلان بندہ تست کہ معصیت نکردہ است

قَالَ فَقَالَ اقْلِبْهَا عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمْ فَإِنَّ وَجْهَهُ لَمْ يَتَغَيَّرْ

گفت جبرئیل پس فرمود پروردگار بگردان و برہم زن آن بلدہ را برو و بر ایشان زیرا کہ روے آن بندہ متغیر نشدہ

فِيَّ سَاعَةً قَطُّ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ

از جہت من یک ساعت ہرگز رواہ بیہقی در شعب ایمان

بَابُ الظُّلْمِ

این باب در بیان ظلم است

إِنَّ اللّٰهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ

ہر آئینہ خدا بدل نمیکند حالتے را کہ بقومے باشد تا وقتیکہ ایشان بدل کنند آنچہ در ضمیر ایشان است

إِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلٰكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ۝

ہر آئینہ خدا ہیچ ظلم نہ کند بر مردمان ولیکن مردمان بر خویشتن ستم میکنند

إِنَّ اللّٰهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا

ہر آئینہ خدا ظلم نمی کند وزن ذرہ و اگر آن عمل نیکی باشد دو چندان میکند آن را

وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا ۝ وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ

و بدہد از نزدیک خود مزد بزرگ واگر گرفتار کند خدا مردمان را

بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ وَلٰكِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَى أَجَلٍ

بسبب ستم ایشان نگذارد بر زمین ہیچ جنبدہ ولیکن تاخیر میکند ایشان را تا وقت

مُسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ ۝

مقرر پس چون برسد آن وقت مقرر ایشان باز نمانند ساعتے و نہ پیش روند

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اَلظُّلْمُ

و روایت است از ابن عمر رض بدرستیکه آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود که ظلم کردن

ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض

سبب تاریکی است روز قیامت متفق علیه و روایت است از ابی هریره رض

اَنَّهُ سَمِعَ رَجُلًا يَقُوْلُ اِنَّ الظَّالِمَ لَا يَضُرُّ اِلَّا نَفْسَهُ فَقَالَ

که وے شنید مردی را که میگوید ظالم زیان نمی کند مگر نفس خود را پس گفت

اَبُوْ هُرَيْرَةَ رض بَلٰى وَاللّٰهِ حَتَّى الْحُبَارٰى لَتَمُوْتُ فِيْ وَكْرِهَا

ابو هریره رض آرے بخدا سوگند زیان میکند تا آنکه حبارے هر آئینه مرد

هُزْلًا لِظُلْمِ الظَّالِمِ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ

در آشیانه خود از لاغری بجهت ظلم ظالم روایت کرد بیهقی این چهار حدیث را در

شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ اَوْسِ ابْنِ شُرَحْبِيْلٍ اَنَّهُ سَمِعَ

شعب الایمان و روایت است از اوس بن شرحبیل رض که وے شنید

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ مَشٰى مَعَ ظَالِمٍ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که میگفت کسیکه برود با ظالم

لِيُقَوِّيَهُ وَهُوَ يَعْلَمُ اَنَّهُ ظَالِمٌ فَقَدْ خَرَجَ مِنَ الْاِسْلَامِ

تا تقویت کند او را حال آنکه آنکس میداند که وی ظالم است پس بتحقیق بیرون آمد از اسلام

وَعَنْ عَلِيٍّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از علی رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

اِيَّاكَ وَدَعْوَةَ الْمَظْلُوْمِ فَاِنَّمَا يَسْئَلُ اللّٰهَ حَقَّهُ وَاِنَّ اللّٰهَ

دور دار خود را از دعاے مظلوم زیرا که وے می طلبد از خدا تعالی حق خود را و تحقیق خدا

لَا يَمْنَعُ ذَا حَقٍّ حَقَّهُ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رض اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

منع نمی کند هیچ صاحب حق را از حق وے و روایت است از ابی امامه رض که آنحضرت

صلى الله عليه وسلم قال من شر الناس منزلة يوم القيمة

صلی الله علیه وسلم فرمود از بدترین مردم از روی مرتبه نزد خدا روز قیامت

عبد اذهب اخرته بدنيا غيره رواه ابن ماجة وعن

بنده ایست که ضائع کرد آخرت خود را بسبب دنیاے غیر خود روایت کرد ابن ماجه و روایت است از

عائشة قالت قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الدواوين

عائشه رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم دواوین

ثلثة ديوان لا يغفر الله الاشراك بالله يقول الله عز وجل

سه است یکے صحیفه ایست که نمی آمرزد خدا او آن شریک گردانیدن کسے را بخدا است میگوید خدای

ان الله لا يغفر ان يشرك به وديوان لا يتركه الله

که خداے تعالی نمی آمرزد شرک را و دیوان دوم صحیفه ایست که مهمل نمیگذارد آن را خدا

ظلم العباد فيما بينهم حتى يقتص بعضهم من بعض

و آن ظلم بندگان است درمیان یکدیگر تا آنکه قصاص بستانند بعضے از ایشان از بعضے

وديوان لا يعبأ الله به ظلم العباد فيما بينهم وبين الله

و صحیفه سوم باک ندارد خدا بآن و آن ظلم بندگان است میان خود و میان خدا

فذلك الى الله ان شاء عذبه وان شاء تجاوز عنه وعن

پس آن موکول است بارادت الهی اگر خواهد عذاب کند بنده را و اگر خواهد تجاوز کند از آن و از

ابي موسى رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان الله

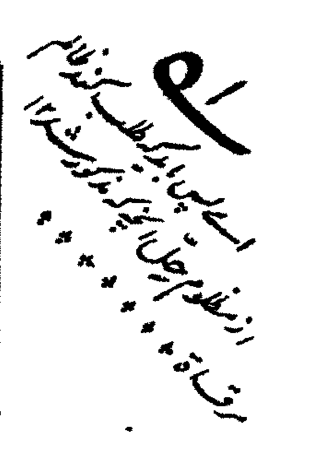
ابی موسی رض مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدرستیکه خدا

ليملي الظالم حتى اذا اخذه لم يفلته ثم قرأ وكذلك

هر آئینه مهلت میدهد ظالم را تا آنکه وقتیکه بگیرد او را نمی گذارد او را پستر خواند و همچنین است

اخذ ربك اذا اخذ القرى وهي ظالمة الاية متفق عليه

گرفتن پروردگار تو چون بگیرد قریه ها را که ظالم اند تا آخر آیه متفق علیه

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلِمَةٌ لِأَخِيْهِ مِنْ عِرْضِهِ أَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ

ہر کہ باشد مراو را مظلمہ مر برادر مسلمان را از آبروے کہ ریختہ یا از چیزے دیگر پس باید کہ تحلل بخواہد

مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُوْنَ لَهُ دِيْنَارٌ وَلَا دِرْهَمٌ إِنْ كَانَ لَهُ

از وے امروز پیش از انکہ نباشد مراو را دنیارے و نہ درہم اگر باشد او را

عَمَلٌ صَالِحٌ أُخِذَ مِنْهُ بِقَدْرِ مَظْلِمَتِهِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ

عمل نیک گرفتہ شود از وے باندازہ ظلم او و اگر نباشد مراو را نیکیہا

أُخِذَ مِنْ سَيِّئَاتِ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْهُ

گرفتہ شود از بدیہاے صاحب وے پس برداشتہ شود بر وے رواہ البخاری وہم از وی مرویست

أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَتَدْرُوْنَ مَا الْمُفْلِسُ قَالُوْا

کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود مر صحابہ را آیا در می یابید کہ مفلس چیست گفتند

الْمُفْلِسُ فِيْنَا مَنْ لَا دِرْهَمَ لَهُ وَلَا مَتَاعَ فَقَالَ إِنَّ الْمُفْلِسَ

کہ مفلس در میان ما کسے است کہ نیست درہم مراو را و نہ متاع پس فرمود آنحضرت صلعم مفلس

مِنْ أُمَّتِيْ مَنْ يَأْتِيْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ بِصَلٰوةٍ وَصِيَامٍ وَزَكٰوةٍ

از امت من کسے است کہ بیاید روز قیامت بنماز و روزہ و زکوٰۃ

وَيَأْتِيْ قَدْ شَتَمَ هٰذَا وَقَذَفَ هٰذَا وَأَكَلَ مَالَ هٰذَا وَسَفَكَ

و بیاید آنکس بحالت کہ دشنام کردہ است این را و نسبت بزنا کرد این را و خورد مال این را و ریخت

دَمَ هٰذَا وَضَرَبَ هٰذَا فَيُعْطٰى هٰذَا مِنْ حَسَنَاتِهِ وَهٰذَا مِنْ

خون این را و زد این را پس دادہ شود این شخص کہ دشنام خوردہ از نیکیہاے وی و شخص دیگر

حَسَنَاتِهِ فَإِنْ فَنِيَتْ حَسَنَاتُهُ قَبْلَ أَنْ يُقْضٰى مَا عَلَيْهِ أُخِذَ

از نیکیہاے وے پس اگر فانی شود نیکیہاے وی پیش از انکہ حکم کردہ شود بجزاے گناہی کہ بر وے است گرفتہ شود

مِنْ خَطَايَاهُمْ فَطُرِحَتْ عَلَيْهِ ثُمَّ طُرِحَ فِي النَّارِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

از گناہان مظلومان پس انداختہ شود بر ظالم پستر انداختہ شود در آتش رواہ مسلم

وَعَنْهُ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَتُؤَدُّنَّ

وہم از ابی ہریرہ رض مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ سلم ہر آئینہ ادا کردہ می شود

الْحُقُوقُ إِلَى أَهْلِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ حَتَّى يُقَادَ لِلشَّاةِ الْجَلْحَاءِ

حقہا بسوے اہل حقوق روز قیامت آنانکہ قصاص گرفتہ میشود براے گوسفند بے شاخ

مِنَ الشَّاةِ الْقَرْنَاءِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ مُعَاوِيَةَ رض أَنَّهُ

از گوسفند شاخ دار رواہ مسلم وروایت است از معاویہ رضی کہ وے

كَتَبَ إِلَى عَائِشَةَ رض أَنِ اكْتُبِي إِلَيَّ كِتَابًا تُوصِينِي فِيهِ

بسوے عائشہ رض صدیقہ نوشت کہ نویس براے من مکتوبے کہ وصیت کنی مرا دران

وَلَا تُكْثِرِي فَكَتَبَتْ سَلَامٌ عَلَيْكَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي سَمِعْتُ

و زیادتی مکن پس نوشت عائشہ رض سلام علیک لیکن بعد سلام پس تحقیق شنیدم

رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنِ الْتَمَسَ رِضَا اللّٰهِ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را کہ میفرمود کسیکہ طلب کند خوشنودی خدا

بِسَخَطِ النَّاسِ كَفَاهُ اللّٰهُ مُؤْنَةَ النَّاسِ وَمَنِ الْتَمَسَ

با ناخوشنودی مردم کفایت کند اورا خدا از رنج بارگرانی مردم را وہر کہ طلب کند

رِضَا النَّاسِ بِسَخَطِ اللّٰهِ وَكَلَهُ اللّٰهُ إِلَى النَّاسِ وَالسَّلَامُ

خوشنودی مردم را بہ ناخوشنودی خدا بگذارد اورا خدا بسوے مردم وسلام

عَلَيْكَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ حُبْشِيٍّ رض

برتو رواہ ترمذی وروایت است از عبداللہ بن حبیش رضی

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَطَعَ سِدْرَةً

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ ببرد درخت کنار را

صَوَّبَ اللّٰهُ رَأْسَهٗ فِي النَّارِ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَقَالَ هٰذَا الْحَدِيْثُ

وازگون گرداند خدا سراورا در آتش دوزخ رواه ابوداود و گفته است ابو داود این حدیث

مُخْتَصَرٌ يَعْنِيْ مَنْ قَطَعَ سِدْرَةً فِيْ فَلَاةٍ يَسْتَظِلُّ بِهَا

مختصر است یعنے تمام حدیث اینست کسیکه ببرد سدره را در دشت که پناه میجوید بسایه او

ابْنُ السَّبِيْلِ وَالْبَهَائِمُ عَبَثًا وَظُلْمًا بِغَيْرِ حَقٍّ يَكُوْنُ لَهٗ

مسافر وحیوانات از روے ستم وبغیر حقے که باشد مرآنکسے را

فِيْهَا صَوَّبَ اللّٰهُ رَأْسَهٗ فِي النَّارِ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ بَابُ الشُّفْعَةِ

در آن سدره حق نگون گرداند سراورا خدا در آتش دوزخ راوه ابوداود در باب شفعه

مش وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

مشکات وروایت است از ابن عمر رض که بتحقیق آنحضرت صلے الله علیه وسلم

لَمَّا مَرَّ بِالْحِجْرِ قَالَ لَا تَدْخُلُوْا مَسَاكِنَ الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا اَنْفُسَهُمْ

هرگاه میگذشت مقام حجر فرمود داخل نشوید سکونت گاه کسانے را که ظلم کردند بر جانهاے خود

اِلَّا اَنْ تَكُوْنُوْا بَاكِيْنَ اَنْ يُصِيْبَكُمْ مَا اَصَابَهُمْ ثُمَّ قَنَّعَ

مگر آنکه باشید شما گریه کنان بخوف اینکه برسد شما را آنچه رسیده است ایشان را پس بر قنع کشید

رَأْسَهٗ وَاَسْرَعَ السَّيْرَ حَتّٰى اجْتَازَ الْوَادِيَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

سر خود را و زود دی رفت تا آنکه تجاوز نمود آن صحرا را متفق علیه

بَابُ الْغَضَبِ وَالْكِبْرِ

این باب در مذمت غضب وتکبر است

وَالَّذِيْنَ يَجْتَنِبُوْنَ كَبَائِرَ الْاِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَاِذَا مَا

وبراے آنانکه پرهیز میکنند از گناهان کبیره واز بے حیائیها وچون

غَضِبُوْا هُمْ يَغْفِرُوْنَ ۝ وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ

بخشم می آیند ایشان می آمرزند ومتاب رخساره خود را از طرف مردمان

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ

در راه مرو در زمین خرامان هر آئینه خدا دوست نمی دارد هر نازنده خود

فَخُوْرٍ ه وَاقْصِدْ فِيْ مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ

ستائنده را و میانه روی کن در رفتار خود و پست کن آواز خود را

إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيْرِ ه وَسَارِعُوْا إِلٰى مَغْفِرَةٍ

هر آئینه بدترین آواز هر آئینه آواز خران باشد و شتاب کنید بسوے آمرزش

مِّنْ رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوٰتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ

از پروردگار خود بسوے بهشتے که پهنائی آن مانند آسمان ها و زمین است آماده کرده شده است

لِلْمُتَّقِيْنَ الَّذِيْنَ يُنْفِقُوْنَ فِي السَّرَّآءِ وَالضَّرَّآءِ وَالْكَاظِمِيْنَ

برائے پرهیزگاران آنانکه خرچ میکنند در آسایش و سختی و فرو خورندگان

الْغَيْظَ وَالْعَافِيْنَ عَنِ النَّاسِ وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِيْنَ ه إِنَّ اللّٰهَ

خشم و عفو کنندگان از مردان و خدا دوست میدارد نیکوکاران را هر آئینه خدا

لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُوْرًا عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ

دوست نمیدارد کسے را که باشد متکبر خود ستائنده و از ابن عمر رض روایت گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا تَجَرَّعَ عَبْدٌ أَفْضَلَ عِنْدَ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرو نبرد و نیاشامید بزور و تکلف هیچ بنده فاضلتر نزد

اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ جُرْعَةِ غَيْظٍ يَكْظِمُهَا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللّٰهِ تَعَالٰى

خدائے بزرگ و بلند از جرعه خشمی که فرو برده آن را از جهت طلب خوشنودی خدا تعالے

رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ بَهْزِ بْنِ حَكِيْمٍ عَنْ أَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ رض

رواه احمد و روایت است از بهز بن حکیم از پدر خود و از جد وے

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْغَضَبَ لَيُفْسِدُ الْإِيْمَانَ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدرستیکه خشم گرفتن هر آئینه تباه میگرداند ایمان را

كَمَا يُفْسِدُ الصَّبِرُ الْعَسَلَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ

چنانچه تباه بگرداند صبر شهد را و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود

رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ عَلَيْهِ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم که گفت موسی بن عمران علیه

السَّلَامُ يَا رَبِّ مَنْ أَعَزُّ عِبَادِكَ عِنْدَكَ قَالَ مَنْ إِذَا قَدَرَ غَفَرَ

السلام ای پروردگار من کیست عزیزترین بندگان تو نزد تو فرمود عزیزترین بندگان کسیکه چون قادر شود بر انتقام

وَعَنْ أَنَسٍ رض أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ

و روایت است از انس رض که فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه

خَزَنَ لِسَانَهُ سَتَرَ اللهُ عَوْرَتَهُ وَمَنْ كَفَّ غَضَبَهُ كَفَّ اللهُ

نگاه دارد زبان خود را از عیب مردم بپوشد خدایتعالی عیب او را و کسیکه فرو خورد خشم خود را باز دارد

عَنْهُ عَذَابَهُ يَوْمَ الْقِيمَةِ وَمَنِ اعْتَذَرَ إِلَى اللهِ قَبِلَ اللهُ

از آن کس عذاب خود را روز قیامت و کسیکه عذرخواهی کند بسوے خدا بپذیرد خدا

عُذْرَهُ رَوَى الْأَحَادِيثَ الثَّلَاثَةَ الْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ

عذر او را روایت کرد این هر سه حدیث را بیهقی در شعب الایمان

وَعَنْ أَبِي ذَرٍّ رض أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی ذر رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قَالَ إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْيَجْلِسْ فَإِنْ ذَهَبَ عَنْهُ

فرمود چون به خشم آید کسے از شما حال آنکه وے ایستاده است پس باید که بنشیند پس اگر رفت از ان

الْغَضَبُ وَإِلَّا فَلْيَضْطَجِعْ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

خشم بهتر ورنه باید که بر پهلو بخسپد رواه احمد والترمذی و روایت است از

عَطِيَّةَ بْنِ عُرْوَةَ السَّعْدِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ

عطیه بن عروه سعدی رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْغَضَبَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَإِنَّ الشَّيْطَانَ خُلِقَ

علیه وسلم بدرستیکه خشم کردن از شیطان است و بدرستیکه شیطان پیدا کرده شده است

مِنَ النَّارِ وَإِنَّمَا يُطْفَأُ النَّارُ بِالْمَاءِ فَإِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ

از آتش و سرد کرده می شود آتش مگر باب پس چون بخشم آید یکے از شما

فَلْيَتَوَضَّأْ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ أَنَّ

باید که وضو سازد رواه ابوداؤد و روایت است از ابی هریره رضـ که

رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْصِنِيْ قَالَ لَا تَغْضَبْ

مردے گفت مرپیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم که وصیت کن مرا فرمود خشم مگیر

فَرَدَّدَ ذٰلِكَ مِرَارًا قَالَ لَا تَغْضَبْ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْهُ

پس باز گردانید آن مرد آن قول را فرمود خشم مگیر رواه بخاری و هم از وے مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ الشَّدِيْدُ بِالصُّرَعَةِ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم نیست زبردست آنکس که مردم را بر زمین اندازد

إِنَّمَا الشَّدِيْدُ الَّذِيْ يَمْلِكُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

بلکه زبردست آنست که مالک باشد نفس خود را وقت غضب متفق علیه

وَعَنْ حَارِثَةَ بْنِ وَهْبٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

و روایت است از حارثه بن وهب رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ الْجَنَّةِ كُلُّ ضَعِيْفٍ مُتَضَعَّفٍ

علیه وسلم آیا خبر ندهم شما را باهل بهشت هر ضعیف که حقیر می پندارند او را مردم

لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لَأَبَرَّهُ أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِأَهْلِ النَّارِ كُلُّ عُتُلٍّ

اگر سوگند خورد بر خدا راستگوی میگرداند وی تعالی او را آیا خبر ندهم شما را باهل دوزخ هر درشت خو

جَوَّاظٍ مُسْتَكْبِرٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رضـ قَالَ

باطل بخیل و متکبر متفق علیه و روایت است از ابن مسعود رضـ گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَدْخُلُ النَّارَ اَحَدٌ

فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم در نمی آید دوزخ را ہیچ یکے

فِيْ قَلْبِهٖ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ مِّنْ اِيْمَانٍ وَلَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ

کہ در دل وے مقدار دانہ خردل از ایمان باشد و در نمی آید بہشت را

اَحَدٌ فِيْ قَلْبِهٖ مِثْقَالُ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ مِّنْ كِبْرٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

ہیچ یکے کہ در دل وے مقدار دانہ خردل است از کبر رواہ مسلم

وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ ثَلٰثَةٌ لَا يُكَلِّمُهُمُ اللّٰهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَلَا يُزَكِّيْهِمْ

وسلم کس اند کہ سخن نکند خدا تعالے با ایشان روز قیامت و ثنائی گوید بر ایشان

وَفِيْ رِوَايَةٍ وَلَا يَنْظُرُ اِلَيْهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ شَيْخٌ زَانٍ

و در روایتے این نیز آمدہ است و نظر نکند بسوے ایشان و مر ایشان را عذاب دردناک است یکے از ان

وَمَلِكٌ كَذَّابٌ وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

دوم بادشاہ دروغ گوئندہ سوم درویش تکبر کنندہ رواہ مسلم و روایت است از

اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ

ابی ہریرہ رضـ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم میفرماید

اللّٰهُ تَعَالٰى اَلْكِبْرِيَاءُ رِدَائِيْ وَالْعَظَمَةُ اِزَارِيْ فَمَنْ نَازَعَنِيْ

خدا تعالے کبریا چادر من و عظمت ازار من است پس کسیکہ نزاع کند

وَاحِدًا مِّنْهُمَا اَدْخَلْتُهُ النَّارَ وَفِيْ رِوَايَةٍ قَذَفْتُهُ فِي النَّارِ

و مشارکت جوید بمن در یکے ازین ہر دو صفت داخل میکنم او را در آتش دوزخ و در روایتے بجای او قذفتہ

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ

رواہ مسلم و روایت است از عمرو بن شعیب رضـ او از پدر خود و او از جد خود

عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يُحْشَرُ الْمُتَكَبِّرُوْنَ

از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم روایت میکند کہ فرمود آنحضرت کہ برانگیختہ میشوند تکبر کنند

اَمْثَالَ الذَّرِّ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ فِيْ صُوَرِ الرِّجَالِ يَغْشَاهُمُ

مانند مورچہاے خورد روز قیامت در صورت مردان کہ می پوشد ایشان را

الذُّلُّ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ يُسَاقُوْنَ اِلٰی سِجْنٍ فِيْ جَهَنَّمَ يُسَمّٰی

خواری از ہر جا و ہر سو راندہ میشوند بسوے زندانے در دوزخ کہ نامیدہ میشود

بُوْلَسَ تَعْلُوْهُمْ نَارُ الْاَنْيَارِ يُسْقَوْنَ مِنْ عُصَارَةِ اَهْلِ النَّارِ

آن زندان بولس غلبہ میکند ایشان را آتش دوزخ کہ آتش آتشہاست نوشانیدہ میشود ایشان از آنچہ سیلان میکند از دوزخیان

طِيْنَةِ الْخَبَالِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَسْمَاءَ بِنْتِ عُمَيْسٍ

از زرد آب وریم و خون رواہ ترمذے و از اسماء بنت عمیس رض مرویست

قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّی اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ بِئْسَ

گفت شنیدم من آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را کہ میگفت بد

الْعَبْدُ عَبْدٌ تَخَيَّلَ وَاخْتَالَ وَنَسِيَ الْكَبِيْرَ الْمُتَعَالَ بِئْسَ

بندہ است بندہ کہ بر خود زعمے کرد و خود را نیک خیال کرد و فراموش کرد خداوند بزرگ بلند قدر را و بد

الْعَبْدُ عَبْدٌ تَجَبَّرَ وَاعْتَدٰی وَنَسِيَ الْجَبَّارَ الْاَعْلٰی بِئْسَ

بندہ است بندہ کہ جبر نمود و در ظلم و فساد از حد در گذشت و فراموش کرد خداوند جبار را کہ بلند قدر است و بد

الْعَبْدُ عَبْدٌ سَهَا وَلَهٰی وَنَسِيَ الْمَقَابِرَ وَالْبِلٰی بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ

بندہ است بندہ کہ فراموش کرد و مشغول شد بلہو و لعب و فراموش کرد مقبرہا را و بوسیدگی بدن را و بد بندہ است

عَتَا وَطَغٰی وَنَسِيَ الْمُبْتَدَاَ وَالْمُنْتَهٰی بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ يَخْتِلُ الدُّنْيَا بِالدِّيْنِ

کہ از حد در گذشت و سرکشی کرد و فراموشی کرد آغاز حال و انتہا حال خود را بد بندہ است بندہ کہ فریب میدہد

بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ يَخْتِلُ الدِّيْنَ بِالشُّبُهَاتِ بِئْسَ الْعَبْدُ

بد بندہ است بندہ کہ فریب میدہد دین را بشبہات بد بندہ است

عَبْدٌ طَمَعٌ يَقُودُهُ بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ هَوًى يُضِلُّهُ بِئْسَ الْعَبْدُ

بنده که طمع و حرص می کند او را برد اربابی و بیاید بنده است بنده که سوی نفس گمراه میگرداند او را

عَبْدٌ رَغَبٌ يُذِلُّهُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ

بد بنده است بنده که رغبت در دنیا خوار میکند او را روایت کرد ترمذی و بیهقی در شعب ایمان گفت بیهقی

قَالَ لَيْسَ إِسْنَادُهُ بِالْقَوِيِّ وَعَنْ عُمَرَ رض قَالَ وَهُوَ عَلَى الْمِنْبَرِ

نیست اسناد این حدیث قوی و از امیر المومنین عمر رض مرویست گفت و قتیکه وے بر منبر بود

يَا أَيُّهَا النَّاسُ تَوَاضَعُوا فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

اے مردمان تواضع کنید زیرا که من شنیدم آنحضرت را صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ تَوَاضَعَ لِلّٰهِ رَفَعَهُ اللهُ فَهُوَ فِي نَفْسِهِ صَغِيرٌ

وسلم که می گفت کسیکه تواضع کند با مردم از برائے خدا بلند گرداند خدا مرتبه او را پس آنکس در نفس خود

وَفِي أَعْيُنِ النَّاسِ عَظِيمٌ وَمَنْ تَكَبَّرَ وَضَعَهُ اللهُ فَهُوَ فِي أَعْيُنِ

و در چشمان مردم بزرگست و کسیکه تکبر کند فرو نهد خدا مرتبه او را پس او در چشم

النَّاسِ صَغِيرٌ وَفِي نَفْسِهِ كَبِيرٌ حَتّٰى لَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِمْ مِنْ كَلْبٍ

مردم حقیرست و در نفس خود بزرگست تا آنکه هر آئینه وے سبکترست بر مردم از سگ

أَوْ خِنْزِيرٍ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ

یا خوک و از ابی هریره رض مرویست که آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ثَلَاثٌ مُنْجِيَاتٌ وَثَلَاثٌ مُهْلِكَاتٌ فَأَمَّا

علیه وسلم فرمود سه خصلت رستگاری دهنده است از عذاب و سه خصلت هلاک کننده است

الْمُنْجِيَاتُ فَتَقْوَى اللهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ وَالْقَوْلُ بِالْحَقِّ فِي

اما خصلتهای نجات دهنده یکے ازان پس پرهیزگاری از خداست پنهان و آشکارا دوم گفتن براستی

الرِّضَا وَالسَّخَطِ وَالْقَصْدُ فِي الْغِنَا وَالْفَقْرِ وَأَمَّا الْمُهْلِكَاتُ

خوشنودی و ناخوشنودی سوم میانه روی در توانگری و درویشی اما خصلتهاے هلاک کننده

فَهَوًى مُتَّبَعٌ وَشُحٌّ مُطَاعٌ وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ وَهِيَ أَشَدُّهُنَّ

یکی هوای نفس که پیروی کرده شده است آن را دوم بخل وحرص اطاعت کرده شده سوم معجب بودن مرد بنفس خود واین

رَوَى الْبَيْهَقِيُّ الْأَحَادِيثَ الْخَمْسَةَ فِي شُعَبِ الْإِيمَانِ

بدترین خصلتهای مذکوره است روایت کرد این حدیث پنج را بیهقی در شعب الایمان

كِتَابُ الْجِهَادِ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا

کتاب در جهاد آنانکه ایمان آوردند و هجرت کردن و جهاد نمودند

فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ

در راه خدا باموال خویش و جان خویش بزرگتر اند در مرتبه نزدیک خدا

وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ○ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنْهُ وَرِضْوَانٍ

واین جماعت ایشانند مطلب یابان مژده میدهد ایشان را پروردگار ایشان برحمت از نزدیک خود و بخشنودی

وَجَنَّاتٍ لَهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُقِيمٌ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ط إِنَّ اللَّهَ

و بوستانها که ایشان را در آنجا نعمت دایم بود باشندگان آنجا همیشه هرآئینه

عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ○ إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا

نزد خدا مزد بزرگ است هرآئینه شمار ماه ها نزدیک خدا

عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ

دوازده ماه ست در کتاب خدا روزے که آفرید آسمانها و زمین را

مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا

از انجمله چهار ماه ست حرام اینست دین درست پس ستم مکنید

فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا

در آن ماه ها بر خویشتن و جنگ کنید با مشرکان همه ایشان چنانکه ایشان

يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ○

جنگ می کنند با شما همه شما و بدانید که خدا با متقیان ست ❖

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمُ انْفِرُوا

اى مسلمانان چيست شما را كه چون بشما گفته مى شود بيرون آئيد

فِي سَبِيلِ اللَّهِ اثَّاقَلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرَضِيتُمْ

در راه خدا گران شده ميل مے كنيد بسوے زمين آيا راضى شديد

بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

بزندگانى دنيا عوض آخرت پس نيست متاع زندگانى دنيا

فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا

در برابر آخرت مگر اندكے اگر بيرون نيائيد عذاب كند شما را عذابے

أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا وَاللَّهُ

دردناك و بدل شما گيرد قومے را بجز شما و هيچ زيان نرسانيد خدا را و خدا

عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ

بر همه چيز تواناست اے پيغامبر جهاد كن

الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ

با كافران و با منافقان و درشتى كن بر ايشان و جاے ايشان دوزخ ست

وَبِئْسَ الْمَصِيرُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ

و وے بد جائيست هر آئينه خدا دوست ميدارد آنها را كه جنگ ميكنند در راه خدا

صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ

صف زده گويا كه ايشان عمارتے هستند محكم بايكديگر چسپيده لازم كرده شد بر شما جنگ

وَهُوَ كُرْهٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ

و آن دشوار است بر شما و شايد كه شما ناخوش داريد چيزے را كه حال آنكه وے بهتر باشد

لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

شما را و شايد دوست داريد چيزے را حال آنكه وى بد باشد و خدا ميداند و شما نميدانيد

عه جزء ۱۰ رکوع ۱۲

عه جزء ۲۸ رکوع ۱۶

عه جزء ۲۸ رکوع ۹

عه جزء ۲ رکوع ۱۰

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ

مومنان کارزار میکنند در راه خدا و کافران می جنگند

فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ

در راه معبود باطل پس جنگ کنید با دوستان شیطان هر آئینه حیله

الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِككُّمُ الْمَوْتُ

شیطان سست است هر جا که باشید دریابد شمارا مرگ

وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ

اگرچه باشید در محلهاے محکم وافزون داده است خدا مجاهدان را

عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً

بر نشینندگان مزد بزرگ و مرتبه ها از جانب خویش و آمرزش و بخشایش

وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ

وهست خدا آمرزنده مهربان وهرکه ترک وطن بکند در راه خدا یابد

فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ

در زمین اقامت گاه بسیار و فراخی معیشت وهرکه بیرون رود از خانهٔ خود

مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ

هجرت کنان بسوے خدا و پیغامبر او پس دریابد او را موت پس تحقیق ثابت شد

أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ع

مزد او بر خدا وهست خدا آمرزنده مهربان روایت است از

أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی هریره رض گفت آنحضرت صلی الله علیه وسلم

مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ

حال جهاد کننده در راه خدا همچو حال روزه دارنده شب بیدار

الْقَانِتِ بِآيَاتِ اللّٰهِ لَا يَفْتُرُ مِنْ صِيَامٍ وَّلَا صَلٰوةٍ حَتّٰى

طاعت کننده وقیام نماینده بآیات خداست که سست نمی شود آن صایم قایم از صیام و قیام تا آنکه

يَرْجِعَ الْمُجَاهِدُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهُ قَالَ

باز گردد جهاد کننده در راه خدا متفق علیه وهم از ابی هریره رضی روایت گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنْتَدَبَ اللّٰهُ لِمَنْ خَرَجَ

که فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم ضامن شد خدا تعالی مر کسی را که بیرون آمده است

فِيْ سَبِيْلِهٖ لَا يُخْرِجُهٗ اِلَّا اِيْمَانٌ بِيْ وَتَصْدِيْقٌ بِرُسُلِيْ

بجهاد در حالیکه بیرون نمی آرد او را مگر ایمان بمن و راست گو داشتن پیغمبران مرا

اَنْ اُرْجِعَهٗ بِمَا نَالَ مِنْ اَجْرٍ اَوْ غَنِيْمَةٍ اَوْ اُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

که باز گردانم او را بخانه اش بچیزیکه یافته است از ثواب آخرت یا غنیمت یا درآرم او را در بهشت متفق علیه

وَعَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِيْ

وهم از وی مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بخدا سوگند

نَفْسِيْ بِيَدِهٖ لَوْ لَا اَنَّ رِجَالًا مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ لَا تَطِيْبُ اَنْفُسُهُمْ

اگر نمی بود ترس آنکه مردان از مسلمانان خوش نمی شود نفسهای ایشان

اَنْ يَّتَخَلَّفُوْا عَنِّيْ وَلَا اَجِدُ مَا اَحْمِلُهُمْ عَلَيْهِ مَا تَخَلَّفْتُ

که واپس مانند و جدا شوند از من و نمی بود آنکه نمی یابم چیزیکه سوار کنم ایشان را بران واپس نمی ماندم وجدا

عَنْ سَرِيَّةٍ تَغْزُوْ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَالَّذِيْ نَفْسِيْ بِيَدِهٖ لَوَدِدْتُّ

از هر فوجی که جنگ می کرد در راه خدا و بخدا سوگند هر آئینه دوست میدارم

اَنْ اُقْتَلَ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ ثُمَّ اُحْيٰى ثُمَّ اُقْتَلَ ثُمَّ اُحْيٰى ثُمَّ

که کشته شوم در راه خدا پس زنده گردانیده شوم پس باز کشته شوم پس باز زنده گردانیده شوم پس

اُقْتَلَ ثُمَّ اُحْيٰى ثُمَّ اُقْتَلَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ سَهْلٍ

کشته شوم باز زنده گردانیده شوم پس کشته شوم متفق علیه و روایتست از سهل

بْنِ سَعْدٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِبَاطُ

ابن سعد رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم نگاہداشتن سرحد اسلام

يَوْمٍ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

یک روزے درراہ خدا بہتر است از دنیا وہرچہ بر دنیا است متفق علیہ

وَعَنْ أَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از انس رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

لَغَدْوَةٌ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيْهَا

ہرآئینہ یک بامداد سیر کردن درراہ خدا یا یک شبانگاہ بہتر است از دنیا وآنچہ در دنیا است

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ سَلْمَانَ الْفَارِسِيِّ رض قَالَ سَمِعْتُ

متفق علیہ وروایت است از سلمان فارسی رض گفت شنیدم

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رِبَاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَيْرٌ مِنْ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم را کہ میفرمود کہ رباط یک روز وشب بہتر است از

صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ وَإِنْ مَاتَ جَرٰى عَمَلُهُ الَّذِيْ كَانَ

روزہ یکماہ وشب خیزی آن واگر بمیرد روان میگردد بروے ثواب عمل وی کہ بود

يَعْمَلُهُ وَأُجْرِيَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ وَأَمِنَ الْفَتَّانَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

عمل میکرد ورسانیدہ میشود بروے رزق وی وایمن میگردد از فتنہ اندازندہ کہ فرشتہ عذاب است

وَعَنْ أَبِيْ عَبْسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از ابی عبس رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

مَا اغْبَرَّتْ قَدَمَا عَبْدٍ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ

گرد آلودہ نگردد دو پاے ہیچ بندہ درراہ خدا پس مس کند اورا آتش دوزخ رواہ بخاری

وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وروایت است از ابی ہریرہ رض کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

قَالَ لَا يَجْتَمِعُ الْكَافِرُ وَقَاتِلُهُ فِي النَّارِ أَبَدًا رَوَاهُ مُسْلِمٌ

فرمود جمع نمی شود کافر و کشندهٔ کافر در آتش دوزخ همیشه روایت مسلم

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی هریره رضـ گفت آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ لَا يُكْلَمُ أَحَدٌ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكْلَمُ

وسلم مجروح گردانیده نمی شود هیچ یکے در راه خدا و خدا داناتر است بکسے که مجروح گردانیده میشود

فِي سَبِيلِهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَجُرْحُهُ يَثْعَبُ دَمًا اللَّوْنُ

در راه وے مگر آنکه می آید روز قیامت و حال آنکه جراحت او میریزد خون رنگ رنگ

لَوْنُ الدَّمِ وَالرِّيحُ رِيحُ الْمِسْكِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

خون و بوے بوے مشک متفق علیه و روایت است از

أَبِي مُوسٰى رضـ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابی موسی رضـ گفت آمد مردے بسوے آنحضرت صلی الله علیه وسلم

فَقَالَ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلذِّكْرِ وَالرَّجُلُ

پس گفت آن مرد مردے قتال میکند برائے غنیمت و مردے قتال میکند برائے نام و مردے

يُقَاتِلُ لِيُرٰى مَكَانُهُ فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ قَالَ مَنْ قَاتَلَ

قتال میکند برائے این غرض که دیده شود مکان او در شجاعت پس کیست در راه خدا گفت آنحضرت صلعم

لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللّٰهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

برائے آنکه باشد کلمهٔ خدا بلندتر پس اوست جهاد کننده در راه خدا متفق علیه

وَعَنْ أَنَسٍ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ جَاهِدُوا

و روایت است از انس رضـ از آنحضرت صلی الله علیه وسلم که فرمود جهاد کنید

الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَأَلْسِنَتِكُمْ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ

کافران را بمالهاے خود و بذاتهاے خود و بزبانهاے خود روایت ابوداود

وَالنَّسَائِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ رضہ قَالَ قَالَ

ونسائی و دارمی و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَفْشُوا السَّلَامَ وَاَطْعِمُوا الطَّعَامَ

آنحضرت صلى الله عليه وسلم فاش كنيد سلام را وبخورانيد طعام را

وَاضْرِبُوا الْهَامَ تُوْرَثُوا الْجِنَانَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

وبزنيد سرها را تا وارث گردانيده شويد بهشتها را رواه ترمذى و روايت است از

فُضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

فضالہ بن عبيد از آنحضرت صلى الله عليه وسلم كه گفت

كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ عَلٰى عَمَلِهٖ اِلَّا الَّذِيْ مَاتَ مُرَابِطًا فِيْ سَبِيْلِ

هر مرده ختم كرده ميشود بر پايان عمل كه كرده است مگر آن كسيكه مرد نگهدارنده در راه

اللّٰهِ فَاِنَّهٗ يُنْمٰى لَهٗ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ وَيَاْمَنُ مِنْ فِتْنَةِ

خدا پس بدرستيكه شان اينست زياده كرده ميشود براى وى عمل وى تا روز قيامت وايمن گردد از آزمايش

الْقَبْرِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاوُدَ وَرَوَاهُ الدَّارِمِيُّ

قبر رواه ترمذى و ابوداود و روايت كرد اين حديث را دارمى

عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ وَعَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رضہ اَنَّهٗ سَمِعَ

از عقبہ بن عامر و روايت است از معاذ بن جبل رض كه وى شنيد

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ قَاتَلَ فِيْ

آنحضرت صلى الله عليه وسلم را كه ميگفت كسيكه قتال كند در

سَبِيْلِ اللّٰهِ فُوَاقَ نَاقَةٍ فَقَدْ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ جُرِحَ جُرْحًا فِيْ

راه خدا مقدار ميان دو دوشيدن ماده شتر پس بتحقيق واجب ميگردد براى وى بهشت وكسيكه خسته

سَبِيْلِ اللّٰهِ اَوْ نُكِبَ نَكْبَةً فَاِنَّهَا تَجِيْءُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ كَاَغْزَرِ مَا كَانَتْ لَوْنُهَا

راه خدا يا رنج رسانيده شود رنج رسانيدنى پس مى آيد روز قيامت همچو بسيار تر بودن آن جراحت

الزعفران وريحها المسك ومن خرج خراج في سبيل الله فان عليه

زعفران است وبوی آن مشک است وکسیکه بیرون آید میدان وی ریش درراه خدا پس بدرستیکه بروی

طابع الشهداء رواه الترمذي وابوداود والنسائي وعن ابي هريرة رض

مهر شهیدان است رواه ترمذی وابوداود ونسائی وروایت از ابی هریره رض

قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يلج النار من بكى من

گفت که فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم درنمی آید آتش دوزخ راکسیکه گریه از

خشية الله حتى يعود اللبن في الضرع ولا يجتمع على عبد

ترس خدا تا آنکه باز گردد شیر در پستان وجمع نمی شود بر هیچ بنده

غبار في سبيل الله ودخان جهنم رواه الترمذي

گرد در راه خدا ودود جهنم یعنی مجاهد در دوزخ نمی آید رواه ترمذی

وزاد النسائي في اخرى في منخري مسلم ابدا وفي

وزیاده کرده است نسائی در روایت دیگر یعنی جمع نمیگردد وغبار ودود در سوراخ بینی مسلمان هرگز

اخرى له في جوف عبد ابدا ولا يجتمع الشح والايمان

روایتی دیگر مر نسائی را جمع نمیگردد غبار ودود در درون بنده هرگز وجمع نمی شود بخل وایمان

في قلب عبد ابدا وعن ابن عباس رض قال قال

در دل بنده هرگز وروایت است از ابن عباس رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم عينان لا تمسهما النار

آنحضرت صلی الله علیه وسلم دو چشم اند که مساس نمیکند آن دو چشم را آتش دوزخ

عين بكت من خشية الله وعين باتت تحرس في سبيل الله

یکی چشمی که گریسته است از خوف خدا ودیگر چشمی که شب کرده که نگاهبانی میکند مجاهدان را از شر کفار در سبیل

رواه الترمذي وعن ابي هريرة رض قال مر رجل من

رواه ترمذی وروایت است از ابی هریره رض گفت گذشت مردی از

أَصْحَابِ رَسُوْلِ اللهِ بِشِعْبٍ فِيْهِ عُيَيْنَةٌ مِّنْ مَّآءٍ عَذْبَةٍ

یاران آنحضرت صلی الله علیه وسلم بشعبه که در وے چشمکے بود از آب شیرین

فَاَعْجَبَتْهُ فَقَالَ لَوِ اعْتَزَلْتُ النَّاسَ فَأَقَمْتُ فِيْ هٰذَا الشِّعْبِ

پس خوش آمد آن چشمه آن مرد را پس گفت اگر دو کاشکے گوشه میگرفتم از مردم پس اقامت میکردم درین شعب

فَذُكِرَ ذٰلِكَ لِرَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَا تَفْعَلْ

پس ذکر کرده شد آن نزد پیغمبر خدا صلے الله علیه وسلم پس گفت آنحضرت ص مکن این را

فَاِنَّ مَقَامَ اَحَدِكُمْ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ اَفْضَلُ مِنْ صَلٰوتِهٖ فِيْ بَيْتِهٖ

زیرا که بدرستی ایستادن یکے از شما در راه خدا فاضلتر است از نماز وے در خانه خود

سَبْعِيْنَ عَامًا اَلَا تُحِبُّوْنَ اَنْ يَّغْفِرَ اللهُ لَكُمْ وَيُدْخِلَكُمُ

هفتاد سال آیا دوست نمیدارید شما که بیامرزد خدایتعالی شما را و درآرد شما را

الْجَنَّةَ اُغْزُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللهِ مَنْ قَاتَلَ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ فُوَاقَ

در بهشت قتال کنید با کافران در راه خدا کسیکه غزا کند در راه خدا مقدار زمان دو دوشیدن

نَاقَةٍ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عُثْمَانَ رض

ناقه واجب میگردد مر او را بهشت رواه ترمذی و روایت است از عثمان رض

عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رِبَاطُ يَوْمٍ فِيْ

از آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود بودن یک روز در

سَبِيْلِ اللهِ خَيْرٌ مِّنْ اَلْفِ يَوْمٍ فِيْمَا سِوَاهُ مِنَ الْمَنَازِلِ

سرحد کفر و بستن اسپان بهتر است از عبادت هزار روز در غیر آنجا از منزلها

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ حُبْشِيٍّ اَنَّ النَّبِيَّ

رواه ترمذی و روایت است از عبد الله بن حبشی که آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ اَيُّ الْاَعْمَالِ اَفْضَلُ قَالَ

صلے الله علیه وسلم پرسیده شد که کدام از عملهاست که فاضلتر است گفت

م شعب بکسر شین راه است در کوه و در میان کوه راه باشد ۱۲

م رباط مشتق از ربط بمعنی بستن اینجا مراد بستن اسپان بر سرحد اسلام بنیت جهاد بحفاظت آنجا ۱۲

طُولُ الْقِيَامِ قِيلَ فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ جُهْدُ الْمُقِلِّ

دراز ایستادن در نماز گفته شد پس کدام صدقه فاضلتر است فرمود طاقت فقیر

قِيلَ فَأَيُّ الْهِجْرَةِ أَفْضَلُ قَالَ مَنْ هَجَرَ مَا حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ

گفته شد پس کدام هجرت فاضلتر است فرمود کسیکه جدائی کرده چیزیرا که حرام کرده آنرا خدا بروے

قِيلَ فَأَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ قَالَ مَنْ جَاهَدَ الْمُشْرِكِينَ بِمَالِهِ

پس گفته شد پس کدام جهاد فاضلتر است فرمود کسیکه جهاد کرده کافران را بمال خود

وَنَفْسِهِ قِيلَ فَأَيُّ الْقَتْلِ أَشْرَفُ قَالَ مَنْ أُهْرِيقَ دَمُهُ

وجهاد کرده است بنفس خود گفته شد پس کدام کشته شدن در جهاد شریفتر است فرمود کسیکه ریخته شد خون

وَعُقِرَ جَوَادُهُ رَوَاهُ أَبُودَاوُدَ وَفِي رِوَايَةِ النَّسَائِيِّ أَنَّ

وے کرده شده اسپ او رواه ابوداود و در روایت نسائی اینچنین آمده است که

النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سُئِلَ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم پرسیده شد که کدام یکے از اعمال فاضلتر است

قَالَ إِيمَانٌ لَا شَكَّ فِيهِ وَجِهَادٌ لَا غُلُولَ فِيهِ وَحَجَّةٌ

فرمود فاضلترین اعمال ایمان است که نیست شک در وے وجهادیست که نیست خیانت در غنیمت وے

مَبْرُورَةٌ قِيلَ فَأَيُّ الصَّلٰوةِ أَفْضَلُ قَالَ طُولُ الْقُنُوتِ

که مقبول شده است گفته شد پس کدام نماز فاضلتر است فرمود نمازیکه قیام در وے دراز باشد

ثُمَّ اتَّفَقَا فِي الْبَاقِي وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رض عَنِ النَّبِيِّ

پس اتفاق کردند هردو در باقی حدیث و روایت است از ابی امامه رض از آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَيْسَ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللّٰهِ مِنْ

صلی الله علیه وسلم که فرمود نیست چیزے دوست داشته شده تر بسوے خدا از

قَطْرَتَيْنِ وَأَثَرَيْنِ قَطْرَةُ دُمُوعٍ مِنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ وَقَطْرَةُ

دو قطره و دو نشان یکے قطره اشکهاست از ترس خدا و قطره دیگر

دَمٌ يُهْرَاقُ فِي سَبِيْلِ اللهِ وَاَمَّا الْاَثَرَانِ فَاَثَرٌ فِي سَبِيْلِ اللهِ

خونے کہ ریختہ میشود در راہ خدا واما دو اثر پس یکے نشان زخم است در راہ خدا

وَاَثَرٌ فِي فَرِيْضَةٍ مِنْ فَرَائِضِ اللهِ تَعَالٰى رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

ودوم اثرے در فریضہ از فرائض خدا تعالے رواہ ترمذی

وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى

وروایت است از عبد اللہ بن عمرو رض گفت فرمود آنحضرت صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَرْكَبِ الْبَحْرَ اِلَّا حَاجًّا اَوْ مُعْتَمِرًا اَوْ

اللہ علیہ وسلم سوار مشو دریا را مگر در حالیکہ حج کنندہ یا عمرہ برآرندہ یا

غَازِيًا فِي سَبِيْلِ اللهِ فَاِنَّ تَحْتَ الْبَحْرِ نَارًا وَتَحْتَ النَّارِ

غزا کنندہ در راہ خدا زیرا کہ زیر دریا آتشے است وزیر آتش

بَحْرًا رَوَاهُ اَبُوْ دَاؤُدَ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رض اَنَّ

دریائیست رواہ ابوداؤد وروایت است از عبد اللہ بن عمرو رض کہ

رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قَفْلَةٌ كَغَزْوَةٍ رَوَاهُ

آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود بازگشتن مجاہد از سفر غزا مانند غزا

اَبُوْ دَاؤُدَ وَعَنْ اَبِيْ اُمَامَةَ رض قَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُوْلِ اللهِ

رواہ ابوداؤد وروایت است از ابی امامہ رض گفت بیرون آمدیم ماہمراہ آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَرِيَّةٍ فَمَرَّ رَجُلٌ بِغَارٍ فِيْهِ شَيْءٌ

صلی اللہ علیہ وسلم در پارۂ از لشکر پس گذشت مردے بغارے کہ در وے چیزے

مِنْ مَاءٍ وَبَقْلٍ فَحَدَّثَ نَفْسَهُ بِاَنْ يُقِيْمَ فِيْهِ وَيَتَخَلّٰى

از آب وترہ وسبزی بود پس حدیث کرد آن مرد بانفس خود کہ اقامت کند درین غار وخلوت

مِنَ الدُّنْيَا فَاسْتَاْذَنَ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْ ذٰلِكَ

گزیند از دنیا پس طلب اذن کرد از پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم در اقامت کردن

فَقَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّيْ لَمْ أُبْعَثْ بِالْيَهُوْدِيَّةِ

پس فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ فرستادہ نشدہ ام بملت یہودیت

وَلَا بِالنَّصْرَانِيَّةِ وَلٰكِنِّيْ بُعِثْتُ بِالْحَنِيْفِيَّةِ السَّمْحَةِ وَالَّذِيْ نَفْسُ

ونہ بملت نصرانیت ولیکن فرستادہ شدہ ام بدین اسلام کہ ملت نرم وآسان است سوگند بخدائیکہ

مُحَمَّدٍ بِيَدِهٖ لَغَدْوَةٌ أَوْ رَوْحَةٌ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ خَيْرٌ مِّنَ الدُّنْيَا

ذات محمد در دست اوست ہر آئینہ سیر کردن در بامداد یا سیر کردن در شبانگاہ در راہ خدا بہتر است

وَمَا فِيْهَا وَلَمَقَامُ أَحَدِكُمْ فِي الصَّفِّ خَيْرٌ مِّنْ صَلٰوتِهٖ سَبْعِيْنَ

و ہر چہ در وی است وہر آئینہ ایستادن یکے از شما در صف قتال بہتر است از نماز گذاردن ہفتاد

سَنَةً رَوَاهُ أَحْمَدُ وَعَنْ أَبِيْ سَعِيْدٍ رضـ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

سال رواہ احمد وروایت است از ابی سعید رضـ کہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ رَضِيَ بِاللّٰهِ رَبًّا وَّبِالْإِسْلَامِ

صلے اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ راضی وخوشنود گردد بخدا کہ پروردگار وی است وراضی گردد باسلام

دِيْنًا وَّبِمُحَمَّدٍ رَّسُوْلًا وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ فَعَجِبَ

کہ دین وی است وراضی گردد بمحمد کہ رسول است واجب گردد برائے وے بہشت پس خوشی کرد مر این

لَهَا أَبُوْ سَعِيْدٍ رضـ فَقَالَ أَعِدْهَا عَلَيَّ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ فَأَعَادَهَا

کلمات را ابوسعید رضـ گفت اعادہ کن این کلمات را بر من اے رسول خدا

عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ وَأُخْرٰى يَرْفَعُ اللّٰهُ بِهَا الْعَبْدَ مِائَةَ

پس اعادہ کرد آنحضرت آن کلمات را بر وے پس گفت آنحضرتؐ وخصلت دیگر است بلند میگرداند

دَرَجَةٍ فِي الْجَنَّةِ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ

پایہ در بہشت مسافت میان ہر دو پایہ چنان است کہ میان آسمان

وَالْأَرْضِ قَالَ وَمَا هِيَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ قَالَ الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ الْجِهَادُ فِيْ

وزمین است گفت ابوسعید وچہ چیز است آن خصلت یا رسول اللہ فرمود آنحضرتؐ مکرر سہ بار

سَبِيْلِ اللهِ الْجِهَادُ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

جهاد کردن است در راه خدا رواه مسلم و روایت است از

أَبِيْ مُوْسٰى رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ

ابی موسی گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بدرستیکه درهای بهشت

تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوْفِ فَقَامَ رَجُلٌ رَثُّ الْهَيْئَةِ فَقَالَ يَا أَبَا

زیر سایۀ شمشیر است پس بایستاد مردی کهنه و سوده شکل و جامه پس گفت آن مرد یا ابا

مُوْسٰى أَأَنْتَ سَمِعْتَ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ هٰذَا

موسی تو شنیدۀ آنحضرت را صلی الله علیه وسلم که میگفت این سخن را

قَالَ نَعَمْ فَرَجَعَ إِلٰى أَصْحَابِهٖ فَقَالَ أَقْرَأُ عَلَيْكُمُ السَّلَامَ ثُمَّ كَسَرَ

گفت آری شنیدم پس رجوع کرد آنمرد بسوی یاران خود پس گفت آنمرد میخوانم بر شما سلام را

جَفْنَ سَيْفِهٖ فَأَلْقَاهُ ثُمَّ مَشٰى بِسَيْفِهٖ إِلَى الْعَدُوِّ فَضَرَبَ بِهٖ

نیام خود را پس بینداخت نیام را پس رفت با شمشیر خود بسوی دشمنان پس بزد به شمشیر

حَتّٰى قُتِلَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ

تا آنکه کشته شد رواه مسلم و روایت است از ابی هریره رضـ گفت فرمود

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ احْتَبَسَ فَرَسًا

آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه به بندد اسپی را

فِيْ سَبِيْلِ اللهِ إِيْمَانًا بِاللهِ وَتَصْدِيْقًا بِوَعْدِهٖ فَإِنَّ شِبَعَهٗ وَرِيَّهٗ

در راه خدا از جهت ایمان آوردن بخدا و از جهت راست داشتن وعدۀ حق پس بدرستیکه سیری او

وَرَوْثَهٗ وَبَوْلَهٗ فِيْ مِيْزَانِهٖ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ

و سرگین او و بول او در میزان او باشد روز قیامت رواه بخاری و روایت است

جَابِرٍ رضـ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ

جابر رضـ گفت که گفت مردی مر آنحضرت را صلی الله علیه وسلم روز جنگ احد

أَرَأَيْتَ إِنْ قُتِلْتُ فَأَيْنَ أَنَا قَالَ فِي الْجَنَّةِ فَأَلْقَى تَمَرَاتٍ فِي

کہ خبر دہید اگر کشتہ شوم پس کجاست جای من فرمود آنحضرت صلعم در بہشت است جای تو پس بیند اخت

يَدِهِ ثُمَّ قَاتَلَ حَتَّى قُتِلَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ

دست او بود پستر قتال کرد تا آنکہ کشتہ شد متفق علیہ و روایت است از ابن عباس رض گفت

بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ رَوَاحَةَ فِي سَرِيَّةٍ

فرستاد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم عبد اللہ بن رواحہ را در فوجے و لشکر

فَوَافَقَ ذٰلِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ فَغَدَا أَصْحَابُهُ وَقَالَ أَتَخَلَّفُ وَأُصَلِّي

پس موافق افتاد آن فرستادن روز جمعہ را پس وقت بامداد رفتند یاران او و گفت عبد اللہ پس میمانم

مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَلْحَقُهُمْ فَلَمَّا صَلَّى

با پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم پستر لاحق میشوم ایشانرا و میرسم پس چون نماز گذارد ابن رواحہ

مَعَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَآهُ فَقَالَ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَغْدُوَ

با آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم دید آنحضرت صلعم او را پس فرمود چہ باز داشت ترا از پگاہ بر آمدن تو

مَعَ أَصْحَابِكَ فَقَالَ أَرَدْتُ أَنْ أُصَلِّيَ مَعَكَ ثُمَّ أَلْحَقُهُمْ فَقَالَ

با یاران تو پس گفت عبد اللہ خواستم کہ نماز جمعہ بگذارم با تو بعد از ان برسم با ایشان پس فرمود آنحضرت

لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَدْرَكْتَ فَضْلَ غَدْوَتِهِمْ

اگر خرچ میکردی تو چیزیرا کہ در زمین است از اسباب و متاع ہمہ در نمی یافتی تو فضل و ثواب پگاہ بیرون

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ بَابُ آدَابِ السَّفَرِ مش

روایت کرد این حدیث را ترمذی از باب آداب سفر مشکات

بَابُ ثَوَابِ الْإِعَانَةِ عَلَى الْجِهَادِ

باب در بیان ثواب اعانت کردن بر جہاد از مال و اسباب

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رض أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از زید بن خالد رض کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

قَالَ مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيْلِ اللهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَفَ غَازِيًا

فرمود کسیکہ ساختہ کند اسباب غازی را در راہ خدا پس تحقیق غزا کرد و کسیکہ خلیفہ گردد

فِي أَهْلِهِ فَقَدْ غَزَا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي مَسْعُوْدٍ رض

در اہل و عیال وے پس بتحقیق غزا کرد متفق علیہ و روایت است از ابی مسعود رض

الْأَنْصَارِيِّ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ بِنَاقَةٍ مَخْطُوْمَةٍ فَقَالَ هٰذِهِ فِي

انصاری گفت آورد مردے شتر مادہ را کہ با مہار بود پس گفت آنمرد این ناقہ در

سَبِيْلِ اللهِ فَقَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَكَ

راہ خدا است پس فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم مر ترا

بِهَا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ سَبْعُ مِائَةِ نَاقَةٍ كُلُّهَا مَخْطُوْمَةٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

باین یک ناقہ روز قیامت ثواب ہفت صد ناقہ است کہ ہمہ آن مہار کردہ شدہ است رواہ

وَعَنْ خُرَيْمِ بْنِ فَاتِكٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

و روایت است از خریم بن فاتک رض کہ فرمود آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَنْفَقَ نَفَقَةً فِي سَبِيْلِ اللهِ كُتِبَ لَهُ بِسَبْعِ

علیہ وسلم کسیکہ خرچ کند خرچے را در راہ خدا نوشتہ شود برای وی ثواب ہفتصد

مِائَةِ ضِعْفٍ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ أَبِي أُمَامَةَ رض

مانند آن رواہ ترمذی و نسائی و روایت است از ابی امامہ رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْضَلُ الصَّدَقَاتِ

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فاضلترین صدقہ ہا

ظِلُّ فُسْطَاطٍ فِي سَبِيْلِ اللهِ وَمَنِيْحَةُ خَادِمٍ فِي سَبِيْلِ اللهِ أَوْ طَرُوْقَةُ

سایہ خیمہ است کہ بخشیدہ شود در راہ خدا و بہترین صدقات بخشودم است در راہ خدا

فَحْلٍ فِي سَبِيْلِ اللهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْهُ قَالَ قَالَ

کہ بگیرد بر نر اوراشتر نر در راہ خدا رواہ ترمذی وہم از عبد اللہ بن عمر روایت کہ فرمود

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْغَازِيْ اَجْرُهُ وَلِلْجَاعِلِ اَجْرُهُ

آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم مرغازی را مزد اوست ومرجاعل را مزد او

وَاَجْرُ الْغَازِيْ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ **وَعَنْ** عَلِيٍّ

ومزد غازی یعنے دو اجراست رواہ ابو داؤد وروایت است از علی رض

وَاَبِي الدَّرْدَاءِ وَاَبِيْ هُرَيْرَةَ وَاَبِيْ اُمَامَةَ وَعَبْدِ اللهِ بْنِ عُمَرَ وَعَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو

وابی درداء وابی ہریرہ وابی امامہ وعبد اللہ بن عمر وعبد اللہ بن عمرو

وَجَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللهِ وَعِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُمْ

وجابر بن عبد اللہ وعمران بن حصین رضی اللہ تعالے عنہم

اَجْمَعِيْنَ كُلُّهُمْ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

اجمعین ہمہ ایشان روایت میکنند از آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

اَنَّهُ قَالَ مَنْ اَرْسَلَ نَفَقَةً فِيْ سَبِيْلِ اللهِ وَاَقَامَ فِيْ بَيْتِهِ فَلَهُ

ہریکی میگوید کہ آنحضرت فرمود ہر کہ فرستد نفقہ را درراہ خدا واقامت کند درخانہ خود پس

بِكُلِّ دِرْهَمٍ سَبْعُ مِائَةِ دِرْهَمٍ وَمَنْ غَزَا بِنَفْسِهِ فِيْ سَبِيْلِ اللهِ

مراورا بہر درہم ہفتصد درہم است وکسیکہ غزا کند بذات خود درراہ خدا

وَاَنْفَقَ فِيْ وَجْهِهِ ذٰلِكَ فَلَهُ بِكُلِّ دِرْهَمٍ سَبْعُ مِائَةِ اَلْفِ دِرْهَمٍ

وانفاق کند در وجہ خدا پس مراوراست بہر درم ہفت صد ہزار درہم

ثُمَّ تَلَا هٰذِهِ الْاٰيَةَ وَاللهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَّشَاءُ رَوَاهُ ابْنُ

پستر خواند آنحضرت این آیت بار خدا زیادہ کند ثواب مرکسیرا کہ بخواہد رواہ ابن

مَاجَةَ **وَعَنْ** جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ

ماجہ وروایت است از جابر بن سمرہ رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَنْ يَّبْرَحَ هٰذَا الدِّيْنُ قَائِمًا يُقَاتِلُ عَلَيْهِ

صلے اللہ علیہ وسلم ہمیشہ است این دین اسلام برپا کارزار میکنند بر برپا داشتن وے

عِصَابَةٌ مِّنَ الْمُسْلِمِيْنَ حَتّٰى تَقُوْمَ السَّاعَةُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ
جماعت از مسلمانان تا آنکه برپا می شود و می آید قیامت روه مسلم

بَابُ إِثْمِ تَارِكِ الْجِهَادِ

این باب دربیان گناه ترک کننده جہاد است

عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
روایت است از ابی ہریرہ رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ وَلَمْ يُحَدِّثْ بِهٖ نَفْسَهٗ
علیہ وسلم کسیکہ مرد و غزا نکرد و حدیث نکرد بغزا نفس خود را
مَاتَ عَلٰى شُعْبَةٍ مِّنْ نِّفَاقٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِيْ أُمَامَةَ رض
می میرد بر قسمے از نفاق روه مسلم و روایت است از ابی امامہ رض
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ لَّمْ يَغْزُ وَلَمْ يُجَهِّزْ
کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ غزا نکند و ساختگی نکند ہیچ غازی را
غَازِيًا أَوْ يَخْلُفْ غَازِيًا فِيْ أَهْلِهٖ بِخَيْرٍ أَصَابَهُ اللّٰهُ بِقَارِعَةٍ
از مال و اسباب یا خلیفہ نشود ہیچ غازی را در اہل وے بہ نیکی میرساند او را خدا تعالی حادثہ سخت
قَبْلَ يَوْمِ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ أَبُوْ دَاؤُدَ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ
پیش از روز قیامت روه ابو داود و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت
قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَّقِيَ اللّٰهَ بِغَيْرِ أَثَرٍ
فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ ملاقات کند خدا را بے نشانی
مِّنْ جِهَادٍ لَّقِيَ اللّٰهَ وَفِيْهِ ثُلْمَةٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ
از جہاد ملاقات می کند خدا را و حال آنکہ در دین وے رخنہ است روه ترمذی و ابن ماجہ
وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض أَنَّ رَجُلًا قَالَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
و روایت است از ابی ہریرہ رض کہ مردے گفت یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

عــه آرزو و شوق آن و اراده و عزم او بر جہاد را کہ آرزو و شوق از دیوان است در صورت عدم اوست ۱۲
عــه بر او نشانی از جہاد و از زخم وغیرہ ۱۲

رَجُلٌ يُرِيدُ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَهُوَ يَبْتَغِي عَرَضًا مِّنْ

مردیست کہ میخواہد جہاد با کافران در راہِ خدا و حال آنکہ آنمرد طلب می کند متاعے از

عَرَضِ الدُّنْيَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا أَجْرَ لَهُ

متاع دنیا پس فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نیست ثواب آخرت مر او را

رَوَاهُ أَبُوْ دَاوٗدَ وَعَنْ مُعَاذٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

رواہ ابوداود و روایت است از معاذ رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْغَزْوُ غَزْوَانِ فَأَمَّا مَنِ ابْتَغَى وَجْهَ اللّٰهِ وَأَطَاعَ

علیہ وسلم غزا کردن دو قسم است اما کسیکہ طلب کند بغزا کردن ذات خدا و رضای وے

الْإِمَامَ وَأَنْفَقَ الْكَرِيمَةَ وَيَاسَرَ الشَّرِيكَ وَاجْتَنَبَ الْفَسَادَ

و فرمانبرداری کند بادشاہ را و خرچ کند در راہِ خدا نفس و مالہای برگزیدہ خود را و رفق نماید بشریکی

فَإِنَّ نَوْمَهُ وَنُبْهَهُ أَجْرٌ كُلُّهُ وَأَمَّا مَنْ غَزَا فَخْرًا وَرِيَاءً

پس بدرستیکہ خواب او و بیداری او موجب اجر و ثواب است اما کسیکہ غزا کند بجہت نازیدن و برای ریا

وَسُمْعَةً وَعَصَى الْإِمَامَ وَأَفْسَدَ فِي الْأَرْضِ فَإِنَّهُ لَمْ يَرْجِعْ

و سمعہ و بیفرمانی کند امام را و فساد کند در زمین پس بدرستیکہ وی باز نمی گردد

بِالْكَفَافِ رَوَاهُ مَالِكٌ وَأَبُوْ دَاوٗدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ

از غزا بسوا دو ثواب رواہ مالک و ابوداود و نسائی و روایت است از

عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رضـ أَنَّهُ قَالَ يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

عبد اللہ بن عمرو رض بدرستیکہ وے گفت یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ أَخْبِرْنِي عَنِ الْجِهَادِ فَقَالَ يَا عَبْدَ اللّٰهِ بْنَ عَمْرٍو إِنْ قَاتَلْتَ

وسلم خبر دہ مرا از جہاد کہ بچہ نہج باید کرد پس فرمود آنحضرت ای عبد اللہ بن عمرو اگر قتال کنی

صَابِرًا مُحْتَسِبًا بَعَثَكَ اللّٰهُ صَابِرًا مُحْتَسِبًا وَإِنْ قَاتَلْتَ مُرَائِيًا

درحالیکہ صبر کنندہ و ثواب چشم دارندہ از خدا برانگیزد ترا خدا بصفت صبر و احتساب و اگر قتال میکنی

مُكَاثِرًا بَعَثَكَ اللهُ مُرَائِيًا مُكَاثِرًا يَا عَبْدَ اللهِ بْنَ عَمْرٍو

مکاثرت برانگیزد ترا خدا تعالی ریاکار و فخر کننده ای عبد الله بن عمرو

عَلَى أَيِّ حَالٍ قَاتَلْتَ أَوْ قُتِلْتَ بَعَثَكَ اللهُ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ

در هر حالتی که کارزار کنی و کشته شوی برانگیزد ترا خدا تعالی بر آن حالت

رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ

رواه ابوداود و روایت است از عباده بن صامت رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ غَزَا فِي سَبِيلِ اللهِ وَلَمْ يَنْوِ

صلی الله علیه وسلم کسیکه غزا کند در راه خدا و نیت نکند

إِلَّا عِقَالًا فَلَهُ مَا نَوَى رَوَاهُ النَّسَائِيُّ

مگر بدست آوردن پای رسن شترے را پس مر او راست چیزیکه نیت کرده است رواه نسائی

بَابُ مَنَاقِبِ الشَّهَادَةِ وَالشُّهَدَاءِ

باب در بیان اوصاف شهادت و شهداء

وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أَحْيَاءٌ

و مگوئید کسی را که کشته شود در راه خدا که ایشان مردگانند بلکه ایشان زنده اند

وَلَكِنْ لَا تَشْعُرُونَ ۝ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللهِ أَمْوَاتًا

ولیکن شما آگاه نشوید و گمان مکن کسانیکه کشته شدند در راه خدا مرده

بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ

بلکه زنده اند نزد پروردگار خویش روزی داده میشوند شادمان بآنچه عطا کرده است

وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ

خدا ایشان را از فضل خود و خوش وقت می شوند بسبب آنانکه هنوز بایشان نه پیوسته اند از پس ایشان

أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ وَعَنِ الْمِقْدَامِ

باسبب آنکه هیچ ترس نیست بر ایشان و نه ایشان اندوهناک شوند و از مقدام بن معدی کرب

بْنِ مَعْدِ يكَرِبَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ـيه ولسست گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

لِلشَّهِيْدِ عِنْدَ اللّٰهِ سِتُّ خِصَالٍ يُغْفَرُ لَهٗ فِيْ اَوَّلِ دَفْعَةٍ

مر شهید را نزد خدا شش خصلت است یکے آنکه آمرزیده میشود مراورا در اول دفعه

وَيُرٰى مَقْعَدُهٗ مِنَ الْجَنَّةِ وَيُجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَيَاْمَنُ مِنَ

ونموده میشود او را جاے نشست وے از بهشت ونگاه داشته میشود از عذاب قبر وایمن میگردد ا

الْفَزَعِ الْاَكْبَرِ وَيُوْضَعُ عَلٰى رَاْسِهٖ تَاجُ الْوَقَارِ اَلْيَاقُوْتَةُ مِنْهَا

ترس بزرگتر ونهاده میشود بر سر وے افسر عزت وتعظیم که یک جوهر از ان

خَيْرٌ مِّنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيْهَا وَيُزَوَّجُ ثِنْتَيْنِ وَسَبْعِيْنَ زَوْجَةً

بهتر است از دنیا و هرچه در دنیا ست از متاع وجفت کرده میشود او را هفتاد و دو زن

مِنَ الْحُوْرِ الْعِيْنِ وَيُشَفَّعُ فِيْ سَبْعِيْنَ مِنْ اَقْرِبَائِهٖ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

از حور بهشت ... کرده میشود شفاعت او را در هفتاد کس از خویشان وے روایت کرد این حدیث را

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ترمذی وابن ماجه واز ابی هریره رض مرویست گفت فرمود آنحضرت صلے الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّهِيْدُ لَا يَجِدُ اَلَمَ الْقَتْلِ اِلَّا كَمَا يَجِدُ اَحَدُكُمْ

علیه وسلم شهید نمی یابد درد قتل را مگر چنانکه می یابد یکے از شما

اَلَمَ الْقَرْصَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَالدَّارِمِيُّ

درد گزیدن کیک روایه ترمذی ونسائی ودارمی

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

وروایت است از ابن عباس رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود

لِاَصْحَابِهٖ اِنَّهٗ لَمَّا اُصِيْبَ اِخْوَانُكُمْ يَوْمَ اُحُدٍ جَعَلَ اللّٰهُ اَرْوَاحَهُمْ فِيْ جَوْفِ

مر یاران خود را هنگامیکه مصیبت رسید برادران شما و در غزوه احد گردانید خدا ارواح ایشانرا در

طَيْرٍ خُضْرٍ تَرِدُ أَنْهَارَ الْجَنَّةِ تَأْكُلُ مِنْ ثِمَارِهَا وَتَأْوِي

پرنده‌های سبز فرود می‌آیند آن پرنده‌ها جویهای بهشت را میخورند آن طیور از میوه‌های بهشت و پناه

إِلَى قَنَادِيلَ مِنْ ذَهَبٍ مُّعَلَّقَةٍ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ فَلَمَّا وَجَدُوا طِيبَ

بسوی قندیلها از طلا که آویخته شده اند آن قندیلها در سایه عرش پس هنگامیکه یافتند آن کشتگان اطعـ

مَأْكَلِهِمْ وَمَشْرَبِهِمْ وَمَقِيلِهِمْ قَالُوا مَنْ يُبَلِّغُ إِخْوَانَنَا عَنَّا

خوشی طعام و شراب و خوابگاه خود را گفتند کیست که برساند و خبر کند برادران ما را از جانب ما

أَنَّنَا أَحْيَاءٌ فِي الْجَنَّةِ لِئَلَّا يَزْهَدُوا فِي الْجَنَّةِ وَلَا يَنْكُلُوا

اینکه بدرستیکه زندگانیم در بهشت تا آنکه برادران ما بی رغبتی نکنند در بهشت و سستی و بیدلی نکنند

عِنْدَ الْحَرْبِ فَقَالَ اللّٰهُ تَعَالَى أَنَا أُبَلِّغُهُمْ عَنْكُمْ فَأَنْزَلَ اللّٰهُ تَعَالَى

در جنگ پس گفت خدای تعالی من میرسانم خبر برادران شما را از جانب شما پس فرود فرستاد خدای تعالی

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ

این آیات را و گمان مبر آن کسانی را که کشته شده اند در راه خدا که مردگان اند بلکه زندگان اند

إِلَى آخِرِ الْآيَاتِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض أَنَّ

تا آخر آیت رواه ابوداود و از ابی هریره رض مرویست که

رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ عُرِضَ عَلَيَّ أَوَّلُ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود عرض کرده شد بر من نخستین

ثَلَاثَةٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ شَهِيدٌ وَعَفِيفٌ مُتَعَفِّفٌ وَعَبْدٌ أَحْسَنَ

کسانیکه می در آیند بهشت را یکی شهید دوم پارسا سوم بنده که نیکو کرده است بندگی خدا

عِبَادَةَ اللّٰهِ وَنَصَحَ لِمَوَالِيهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

و نیک خواهی کرده مر صاحبان خود را رواه ترمذی و گفت

أَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْخُلُ

انس رض فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم نیست هیچ یکی که در آید

الجنة يحب ان يرجع الى الدنيا وله ما في الارض من شيئ

بہشت را دوست دارد کہ باز گردد بسوے دنیا و باشد مر او را آنچہ در زمین است از چیزے

الا الشهيد يتمنى ان يرجع الى الدنيا فيقتل عشر مرات لما

مگر شہید کہ آرزو دارد کہ باز گردد بسوی دنیا پس کشتہ شود دہ بار از جہت آنچہ

يرى من الكرامة متفق عليه وعن عبد الله بن

می بیند از بزرگی و ثواب متفق علیہ و از عبد اللہ بن

عمرو بن العاص ان النبي صلى الله عليه وسلم قال

عمرو بن عاص رضہ مرویست کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود

القتل في سبيل الله يكفر كل شيئ الا الدين

کشتہ شدن در راہ خدا کفایت می کند ہر چیز یعنے ہر گناہ را مگر وام را

رواه مسلم وعن ابي هريرة رضه ان رسول الله صلى الله

رواہ مسلم و از ابے ہریرہ رضہ مرویست کہ آنحضرت صلے اللہ

عليه وسلم قال يضحك الله الى رجلين يقتل احدهما

علیہ وسلم فرمود خندہ میکند خدا را بسوی دو مرد کہ میکشد یکے از آن دو مرد دیگرے را

الآخر يدخلان الجنة يقاتل هذا في سبيل الله

در آیند ہر دو مرد بہشت را قتال می کند این یکے در راہ خدا

فيقتل ثم يتوب الله على القاتل فيستشهد متفق عليه

پس کشتہ میشود پس می در آید بہشت را پس رجوع مینماید خدا برحمت بر قاتل کہ کافر بود و ایمان آورد پس قتل کردہ میشود

وعن مسروق قال سألنا عبد الله بن مسعود عن هذه الآية

و روایت است از مسروق گفت پرسیدیم عبد اللہ بن مسعود را از تفسیر این آیت

ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله امواتا بل احياء عند ربهم يرزقون

و گمان مبر آنہا نیکہ کشتہ شدند در راہ خدا مردہ بلکہ زندگانند نزد پروردگار خود روزی دادہ میشوند تا آخر آیت

ہر گاہ پادشاہ گردد ... (marginal note) [illegible]

قَالَ إِنَّا قَدْ سَأَلْنَا عَنْ ذٰلِكَ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت ابن مسعود بدرستیکه ما بتحقیق پرسیدیم از تفسیر این آیت از آنحضرت صلی الله علیه وسلم

فَقَالَ أَرْوَاحُهُمْ فِيْ أَجْوَافِ طَيْرٍ خُضْرٍ لَهَا قَنَادِيْلُ مُعَلَّقَةٌ

پس فرمود آنحضرت ارواح شهیدان در درون پرندگان سبز است مر آن پرندگان را قندیلهاست

بِالْعَرْشِ تَسْرَحُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ شَاءَتْ ثُمَّ تَأْوِيْ إِلٰى تِلْكَ الْقَنَادِيْلِ

آویخته بعرش بحکم آشیانه دارد می چرند آن طیور از بهشت هرجا که بخواهند پس پناه می گیرند بسوی آن قنادیل

فَاطَّلَعَ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ اِطِّلَاعَةً فَقَالَ هَلْ تَشْتَهُوْنَ شَيْئًا قَالُوْا أَيَّ

پس مطلع شد بسوی ایشان پروردگار ایشان مطلع شدنی بعنایات خاص پس فرمود آیا خواهش دارید

شَيْءٍ نَشْتَهِيْ وَنَحْنُ نَسْرَحُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ شِئْنَا فَفَعَلَ

چیزی خواهیم و حال آنکه ما می چریم از بهشت هرجا که خواهیم پس کرد

ذٰلِكَ بِهِمْ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا رَأَوْا أَنَّهُمْ لَنْ يُتْرَكُوْا مِنْ أَنْ يَسْأَلُوْا

پروردگار این سوال را با ایشان سه بار پس هنگامیکه دیدند ایشان که البته گذاشته نمی شوند از خواستن

قَالُوْا يَا رَبِّ نُرِيْدُ أَنْ تَرُدَّ أَرْوَاحَنَا فِيْ أَجْسَادِنَا حَتّٰى نُقْتَلَ

گفتند ای پروردگار می خواهیم که باز گردانی جانهای ما را در تنهای ما تا آنکه کشته شویم

فِيْ سَبِيْلِكَ مَرَّةً أُخْرٰى فَلَمَّا رَأٰى أَنْ لَيْسَ لَهُمْ حَاجَةٌ تُرِكُوْا

در راه تو و شهید شویم بار دیگر پس چون دانست پروردگار تعالی که نیست مر ایشان را هیچ حاجت گذا

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

بر حالت اول رواه مسلم و روایت است از انس رض گفت که فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُعْطَى الشَّهِيْدُ ثَلَاثًا أَوَّلُ قَطْرَةٍ

صلی الله علیه وسلم داده می شود شهید را سه چیز اول قطره

مِنْ دَمِهِ يُغْفَرُ لَهُ بِهَا ذُنُوْبُهُ وَأَوَّلُ مَنْ يَمْسَحُ التُّرَابَ

از خون او آمرزیده میشود مر او را بسبب آن گناهان او و اول کسیکه پاک می کند خاک را

عَنْ وَجْهِهٖ زَوْجَتُهٗ مِنَ الْحُوْرِ الْعِيْنِ وَاِذَا وَقَعَ جَنْبُهٗ وَقَعَ

از روی وے زوجہ او باشد از زنان بہشت و چون واقع میشود پہلوی شہید بزمین واقع میشود

فِی الْجَنَّةِ رَوَاهُ الدَّيْلَمِيُّ وَعَنْ اَنَسٍؓ لَمَّا كَانَ يَوْمُ اُحُدٍ

در بہشت روایت کرد دیلمی این حدیث را و روایت است از انس رضؓ ہرگاہ کہ بود جنگ احد

مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحَمْزَةَ وَقَدْ جُدِعَ وَمُثِّلَ بِهٖ

گذشت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بحمزہ بن عبد المطلب و حال آنکہ پارہ پارہ کردہ و مثلہ کردہ شدہ بود

فَقَالَ لَوْلَا اَنْ تَجِدَ لَتَرَكْتُهٗ حَتّٰى يَحْشُرَهُ اللّٰهُ مِنْ بُطُوْنِ

پس فرمود اگر نمی یافتم برآئینہ میگذاشتم اورا تا آنکہ محشور گرداند اورا خدا از شکمہای

السِّبَاعِ وَالطَّيْرِ وَلَمْ يُصَلِّ عَلٰى اَحَدٍ مِّنَ الشُّهَدَاۤءِ وَقَالَ

درندہا و پرندہا و نماز نگذارد آنحضرتؐ بر ہیچ یکے از شہیدان و فرمود

اَنَا شَهِيْدٌ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ

کہ من گواہی دہندہ ام بر شما امروز و فردا روز قیامت

بَابُ اَصْنَافِ الشُّهَدَاۤءِ

این باب در اقسام شہیدانست

عَنْ سَهْلِ بْنِ حُنَيْفٍؓ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

روایت است از سہل بن حنیف رضؓ گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ سَاَلَ اللّٰهَ الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَّغَهُ اللّٰهُ مَنَازِلَ

علیہ وسلم کسیکہ سوال میکند از خدا یتعالی شہادت بصدق برساند اورا خدا یتعالی مرتبہ

الشُّهَدَاۤءِ وَاِنْ مَاتَ عَلٰى فِرَاشِهٖ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَؓ

شہیدان را اگرچہ بمیرد آنکس بر فرش خود رواہ مسلم و روایتست از ابی ہریرہ رضؓ

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا تَعُدُّوْنَ الشَّهِيْدَ

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم چہ میشمارید کہ شہید کیست در میان شما

فِيكُمْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللّٰهِ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَهُوَ شَهِيدٌ

گفتند یا رسول الله کسیکه کشته شده در راه خدا پس وے شهید است

قَالَ إِنَّ شُهَدَاءَ أُمَّتِي إِذًا لَقَلِيلٌ مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَهُوَ

گفت آنحضرت بدرستیکه شهیدان امت من براین تقدیر بر آئینه کم اند کسیکه کشته شود در راه خدا پس

شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونِ

شهید است وکسیکه میرد در راه خدا پس وے شهید است وکسیکه میرد در علت طاعون

فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ مَاتَ فِي الْبَطْنِ فَهُوَ شَهِيدٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

پس وی شهید است وکسیکه میرد در علت شکم پس وی شهید است رواه مسلم در روایت است

أَنَسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الطَّاعُونُ

از انس رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که طاعون

شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ

سبب شهادت است بر مسلمان متفق علیه در روایت است از عائشه رض گفت

سَأَلْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الطَّاعُونِ فَأَخْبَرَنِي

که پرسیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم را از حقیقت طاعون پس خبر داد مرا

أَنَّهُ عَذَابٌ يَبْعَثُهُ اللّٰهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَأَنَّ اللّٰهَ جَعَلَهُ رَحْمَةً

آنحضرت که طاعون عذابیست که میفرستد آنرا پروردگار بر هر که میخواهد و خدا گردانیده است طاعون را

لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَيْسَ مِنْ أَحَدٍ يَقَعُ الطَّاعُونُ فَيَمْكُثُ فِي بَلَدِهِ صَابِرًا

مر مومنان را ونیست هیچ یکے که واقع شود طاعون پس درنگ کند در شهر خود صبر کننده

مُحْتَسِبًا يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يُصِيبُهُ إِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَهُ إِلَّا كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ

وچشم دارنده براجر و ثواب درحالیکه یقین دارد که نمیرسد اورا از مصیبت مگر آنچه نوشته است

شَهِيدٍ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ صُرَدٍ رض قَالَ قَالَ

شهید رواه البخاري در روایت است از سلیمان بن صرد رض گفت که فرمود

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ قَتَلَهُ بَطْنُهُ لَمْ يُعَذَّبْ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه کشت اورا شکم او عذاب کرده نشود

فِي قَبْرِهِ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ

در قبر او رواه احمد و ترمذی و روایت است از ابن عباس رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَوْتُ غُرْبَةٍ شَهَادَةٌ رَوَاهُ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم مردن در غربت شهادت است رواه

ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرٍو رض قَالَ تُوُفِّيَ رَجُلٌ

ابن ماجه و روایت است از عبد الله بن عمرو رض گفت مرد مردی

بِالْمَدِيْنَةِ مِمَّنْ وُلِدَ بِهَا فَصَلَّى عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بمدینه ازان کسانیکه زائیده شده بودند بمدینه پس نماز گذارد برا و آنحضرت صلی الله علیه وسلم

فَقَالَ يَا لَيْتَهُ مَاتَ بِغَيْرِ مَوْلِدِهِ قَالُوْا وَلِمَ ذَاكَ يَا رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى

پس فرمود آنحضرت ای کاشکی میمرد اینمرد در غیر جای زائیدن خود گفتند اصحاب چرا این آرزو

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا مَاتَ بِغَيْرِ مَوْلِدِهِ قِيْسَ لَهُ

صلی الله علیه وسلم فرمود که بدرستیکه مرد چون بمیرد در غیر مولد خود اندازه گرفته شود برا او

مِنْ مَوْلِدِهِ إِلَى مُنْقَطَعِ أَثَرِهِ فِي الْجَنَّةِ رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَةَ

از مولد او تا جای بریده شدن نشان پای او در بهشت رواه نسائی و ابن ماجه

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

مَنْ مَاتَ مَرِيْضًا مَاتَ شَهِيْدًا وَوُقِيَ فِتْنَةَ الْقَبْرِ وَغُدِيَ وَرِيْحَ

کسیکه مرد بیمار مرد شهید و نگاه داشته شود از فتنه قبر و عذاب گور و میسر باشد و شبانگاه

عَلَيْهِ بِرِزْقِهِ مِنَ الْجَنَّةِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَالْبَيْهَقِيُّ فِي

بروے رزق از بهشت رواه ابن ماجه و بیهقی در

شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ جَابِرٍ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ
شعب ایمان و روایت است از جابر رض کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ

وَسَلَّمَ قَالَ الْفَارُّ مِنَ الطَّاعُوْنِ كَالْفَارِّ مِنَ الزَّحْفِ وَالصَّابِرُ
وسلم فرمود کہ گریزندہ از طاعون ہمچو گریزندہ از جنگ کافران است و صبر کنندہ

فِيْهِ لَهٗ اَجْرُ شَهِيْدٍ رَوَاهُ اَحْمَدُ وَعَنْ سَعِيْدِ بْنِ زَيْدٍ رض
در طاعون سزاوار اجر شہید است رواہ احمد و روایت است از سعید بن زید رض

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قُتِلَ دُوْنَ
کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ کشتہ شد نزد

دِيْنِهٖ فَهُوَ شَهِيْدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُوْنَ دَمِهٖ فَهُوَ شَهِيْدٌ وَمَنْ قُتِلَ
دین خود پس وے شہید است وکسیکہ کشتہ شد نزد خون خود پس وی شہید است وکسیکہ کشتہ شد

دُوْنَ مَالِهٖ فَهُوَ شَهِيْدٌ وَمَنْ قُتِلَ دُوْنَ اَهْلِهٖ فَهُوَ شَهِيْدٌ رَوَاهُ
برای حفظ مال خود پس وی شہید است وکسیکہ کشتہ شد نزد اہل وعیال خود پس وے شہید است

التِّرْمِذِيُّ وَاَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ اُمِّ حَرَامٍ رض عَنِ
رواہ ترمذی وابوداؤد ونسائی و روایت است از ام حرام رض از ان

النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمَائِدُ فِي الْبَحْرِ الَّذِيْ
حضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ فرمود آنحضرت جنبندہ دریا کہ می گردد

يُصِيْبُهُ الْقَيْءُ لَهٗ اَجْرُ شَهِيْدٍ وَالْغَرِيْقُ لَهٗ اَجْرُ شَهِيْدَيْنِ
سرش یجنبیدن کشتی وسیل اوراقی و غثیان مراو را مزد شہید است وغرق شوندہ دریا مراو را اجر دو شہید است

رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ اَبِيْ مَالِكٍ الْاَشْعَرِيِّ قَالَ
رواہ ابوداؤد و روایت است از ابی مالک اشعری رض گفت

سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ مَنْ فَصَلَ
کہ شنیدم آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم کہ میگفت کسیکہ پیدا شود

فِي سَبِيلِ اللهِ فَمَاتَ أَوْ قُتِلَ أَوْ وَقَصَهُ فَرَسُهُ أَوْ بَعِيرُهُ

از وطن در راه خدا پس میرد یا کشته شود یا بیندازد او را اسپ وی یا شتر وی

أَوْ لَدَغَتْهُ هَامَّةٌ أَوْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ بِأَيِّ حَتْفٍ شَاءَ اللهُ

یا گزد او را گزنده یا مرد بر فرش خود بهر مرگی که خواهد خدا

فَإِنَّهُ شَهِيدٌ وَإِنَّ لَهُ الْجَنَّةَ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ

پس بدرستیکه وی شهید است و بدرستیکه مراورا است بهشت رواه ابوداود و روایت است از

عُتْبَةَ بْنِ عَبْدِ السُّلَمِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

عتبہ بن عبد سلمی رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

اَلْقَتْلَى ثَلٰثَةٌ مُؤْمِنٌ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيْلِ اللهِ

کشتگان سه قسم اند یکی مسلمانی است که جهاد کرد بنفس خود و مال خود در راه خدا

فَإِذَا لَقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَ حَتّٰى يُقْتَلَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى

پس چون ملاقات کرد دشمن را قتال کرد تا آنکه کشته شد فرمود آنحضرت صلی

اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْهِ فَذٰلِكَ الشَّهِيْدُ الْمُمْتَحَنُ فِي

الله علیه وسلم در شان این مومن پس آن شهید امتحان کرده شده

خَيْمَةِ اللهِ تَحْتَ عَرْشِهِ لَا يَفْضُلُهُ النَّبِيُّوْنَ إِلَّا بِدَرَجَةِ النُّبُوَّةِ

در خیمه خدا است زیر عرش وی فاضل و زیاده نمیشود آن شهید را پیغمبران مگر بدرجه نبوت

وَمُؤْمِنٌ خَلَطَ عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ

و دوم از کشتگان مسلمانیکه آمیخت کردار نیک و کردار بد جهاد کرد بنفس خود و مال خود

فِي سَبِيْلِ اللهِ إِذَا لَقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَ حَتّٰى يُقْتَلَ قَالَ النَّبِيُّ

در راه خدا وقتیکه ملاقات کند دشمن را قتال میکند تا آنکه کشته شود گفته است آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْهِ مُمَصْمِصَةٌ مَحَتْ ذُنُوْبَهُ وَخَطَايَاهُ

صلی الله علیه وسلم در شان این مجاهد این ستانی است که محو میکند گناه و بدیهای او را

إِنَّ السَّيْفَ مَحَّاءٌ لِلْخَطَايَا وَأُدْخِلَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَ

بدرستیکه شمشیر کشته شدن بدان محو و پاک گرداننده است مر گناهان را و در آورده میشود از هر دری

وَمُنَافِقٌ جَاهَدَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَإِذَا لَقِيَ الْعَدُوَّ قَاتَلَ حَتَّى

وسوم از کشتگان منافقی ست که جهاد کرد بنفس و مال خود پس چون ملاقات کرد دشمن را قتال میکند تا آنکه

يُقْتَلَ فَذَلِكَ فِي النَّارِ إِنَّ السَّيْفَ لَا يَمْحُو النِّفَاقَ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ

کشته می شود پس آن منافق در آتش دوزخ است بدرستیکه شمشیر محو نمیکند نفاق را روایت دارمی

وَعَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رضـ

و روایت است از فضاله بن عبید انصاری که شنیدم عمر بن خطاب رضـ را

يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ

که میگفت شنیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم که میگفت

الشُّهَدَاءُ أَرْبَعَةٌ رَجُلٌ مُؤْمِنٌ جَيِّدُ الْإِيمَانِ لَقِيَ الْعَدُوَّ

شهیدان چهار کس اند یکی مرد مسلمان نیک و تیره ایمان که ملاقات کرد است دشمنان را

فَصَدَّقَ اللهَ حَتَّى قُتِلَ فَذَلِكَ الَّذِي يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ أَعْيُنَهُمْ

پس راستگو گردانید خدا را تا آنکه کشته شد آن مرد پس آن مرد آن کسی است که بر میدارند مردم

يَوْمَ الْقِيَامَةِ هَكَذَا وَرَفَعَ رَأْسَهُ حَتَّى سَقَطَتْ قَلَنْسُوَتُهُ

روز قیامت چنین و بر داشت سر خود را بسوی بدین تا آنکه افتاد کلاه وی بجهت مبالغه

فَمَا أَدْرِي أَقَلَنْسُوَةَ عُمَرَ أَرَادَ أَمْ قَلَنْسُوَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ

راوی گوید نمی دانم که کلاه عمر رضـ مراد داشته است یا کلاه آنحضرت را صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ جَيِّدُ الْإِيمَانِ لَقِيَ الْعَدُوَّ

علیه وسلم گفت آنحضرت و شهید دیگر مرد مومن قوی ایمان است که ملاقات کرده دشمن را

كَأَنَّمَا ضُرِبَ جِلْدُهُ بِشَوْكِ طَلْحٍ مِنَ الْجُبْنِ أَتَاهُ

گویا زده شده است پوست او بخارهای درختان خاردار از جهت ترسندگی آمد او را

سَهْمٌ غَرْبٌ فَقَتَلَهُ فَهُوَ فِي الدَّرَجَةِ الثَّانِيَةِ وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ

تیرے که انداز نده وی معلوم نیست بکشت او را پس این شهید در پایه دوم است و شهید سوم مردے مومن

خَلَطَ عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا لَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَدَقَ اللّٰهَ حَتّٰى

که آمیخته است کردار نیک را و کردار دیگر را که بدست ملاقات کرد دشمن را پس تصدیق کرد خدا را تا آنکه

قُتِلَ فَذٰلِكَ فِي الدَّرَجَةِ الثَّالِثَةِ وَرَجُلٌ مُؤْمِنٌ أَسْرَفَ عَلٰى

کشته شد پس آنمرد در درجه سوم است و چهارم مردے مسلمان است ولیکن اسراف کرده است بر

نَفْسِهِ وَلَقِيَ الْعَدُوَّ فَصَدَقَ اللّٰهَ حَتّٰى قُتِلَ فَذٰلِكَ فِي

نفس خود و معصیت ورزیده است و ملاقات کرد دشمن را پس تصدیق کرد خدا را تا آنکه کشته شد پس آنمرد در

الدَّرَجَةِ الرَّابِعَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض

پایه چهارم است از همه پایان تر رواه ترمذی و روایت است از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلشُّهَدَاءُ خَمْسَةٌ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که شهیدان پنج قسم اند

اَلْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْغَرِيقُ وَصَاحِبُ الْهَدْمِ وَالشَّهِيدُ

یکے آنکه بعلت طاعون مرده دوم آنکه بعلت اسهال و انتفاخ بطن جان داده است سوم آنکه در آب

فِي سَبِيلِ اللّٰهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ جَابِرِ بْنِ عَتِيكٍ رض قَالَ

پنجم کشته شود در راه خدا متفق علیه و روایت است از جابر بن عتیک رض که گفت

قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلشَّهَادَةُ سَبْعٌ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که شهادت هفت نوع است

سِوَى الْقَتْلِ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ اَلْمَطْعُونُ شَهِيدٌ وَالْغَرِيقُ شَهِيدٌ

سوای کشته شدن در راه خدا طاعون زده شهید است و غرق شده شهید است

وَصَاحِبُ ذَاتِ الْجَنْبِ شَهِيدٌ وَالْمَبْطُونُ شَهِيدٌ وَصَاحِبُ الْحَرِيقِ

و صاحب ذات الجنب شهید است و بعلت شکم مرده شهید است و صاحب آتش زده

شَهِيْدٌ وَالَّذِي يَمُوْتُ تَحْتَ الْهَدْمِ شَهِيْدٌ وَالْمَرْأَةُ تَمُوْتُ

شہید است وکسیکہ مردہ است زیر ہدم بنا شہید است وزنیکہ بمیرد بسبب زائیدن

بِجُمْعٍ شَهِيْدٌ رَوَاهُ مَالِكٌ وَأَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ

پس آن نیز شہید است رواہ مالک وابو داؤد ونسائی

كِتَابُ الصَّيْدِ وَالذَّبَائِحِ

کتاب در بیان صید و ذبائح

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيْرِ وَمَا أُهِلَّ

حرام کردہ شد برشما مردار وخون وگوشت خوک وآنچہ آواز کردہ شود

لِغَيْرِ اللهِ بِهٖ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوْذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيْحَةُ

مرغیر خدا باو وآنچہ بفشردن گلو مردہ باشد وآنچہ بچوب وسنگ زدن مردہ باشد وآنچہ از بلندی زیر افتادہ

وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ

وآنچہ خوردہ درندہ باشد مگر آنچہ ذبح کنید حرام کردہ شد آنچہ ذبح شدہ بر بتہا

وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوْا بِالْأَزْلَامِ ذٰلِكُمْ فِسْقٌ

وآنچہ قسمت کنید بر تیرہا این فسق است

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ

روایت است از عبداللہ بن عمرو بن العاص رض کہ آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَتَلَ عُصْفُوْرًا فَمَا فَوْقَهَا

صلی اللہ علیہ وسلم فرمود کسیکہ کشت گنجشک را پس چیزے راکہ فوق اوست

بِغَيْرِ حَقِّهَا سَأَلَهُ اللهُ عَنْ قَتْلِهِ قِيْلَ يَا رَسُوْلَ اللهِ وَمَا

در صغر یا در کبر بغیر حق آن سے پرسد اورا خدا از قتل آن گفتہ شد یا رسول اللہ وچیست

حَقُّهَا قَالَ أَنْ يَذْبَحَهَا فَيَأْكُلَهَا وَلَا يَقْطَعَ رَأْسَهَا

حق کشتن او گفت آنحضرت حق آنست کہ ذبح کند اورا پس بخورد آنرا و نبرد سراورا

فَيَجْزِي بِهَا رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالنَّسَائِيُّ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنِ

پس بپندازد آن را رواه احمد ونسائی ودارمی وروایت است از

ابْنِ عُمَرَ رضه قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

ابن عمر رض گفت آنحضرت را شنیدم صلی الله علیه

وَسَلَّمَ يَنْهَى أَنْ تُصْبَرَ بَهِيْمَةٌ أَوْ غَيْرُهَا لِلْقَتْلِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

وسلم که نهی میکرد از آنکه صبر داده شود یعنی حبس کرده شود چهارپایه وغیر آن او برای قتل متفق علیه

وَعَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ مَنِ اتَّخَذَ

وهم از وی مرویست که آنحضرت صلی الله علیه وسلم لعنت کرده است کسی را که گرفت وساخت

شَيْئًا فِيْهِ الرُّوْحُ غَرَضًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ جَابِرٍ رضه

چیزے را که دروی روح است هدف ونشانه متفق علیه وروایت است از جابر رض

قَالَ نَهَى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الضَّرْبِ فِي

گفت که نهی کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم از زدن در

الْوَجْهِ وَعَنِ الْوَسْمِ فِي الْوَجْهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ

روی بطپانچه یا تازیانه وجز آن آدم باشد یا حیوانے ونهی کرد از داغ کردن در روی رواه مسلم وهم از وی

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَرَّ عَلَيْهِ حِمَارٌ وَقَدْ وُسِمَ

که آنحضرت صلی الله علیه وسلم گذشت بروے خرے حال آنکه بتحقیق داغ کرده شده است

فِي وَجْهِهِ قَالَ لَعَنَ اللّٰهُ الَّذِيْ وَسَمَهُ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

در روے آن حمار گفت آنحضرت لعنت کناد خدا تعالی آن کسے را که داغ کرده است او را رواه مسلم

وَعَنْ أَنَسٍ رضه قَالَ غَدَوْتُ إِلَى رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

وروایت است از انس رض گفت بامداد بردم بسوے آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَبْدِ اللّٰهِ بْنِ أَبِيْ طَلْحَةَ لِيُحَنِّكَهُ فَوَافَيْتُهُ

علیه وسلم عبد الله بن ابی طلحه را تا تحنیک کند آنحضرت او را پس یافتم من آنحضرت را

فِي يَدِهِ الْمِيْسَمُ يَسِمُ إِبِلَ الصَّدَقَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

درحالیکہ در دست اوست آہنے داغ میکرد شتران زکوٰۃ را تا متمیز شوند از دیگر متفق علیہ

بَابُ ذِكْرِ الْكَلْبِ

باب در ذکر کلب یعنے کدام کلب نگاہداشتن جائز است وکدام جائز نیست

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

مَنِ اقْتَنٰى كَلْبًا اِلَّا كَلْبَ مَاشِيَةٍ اَوْضَارٍ نُقِصَ مِنْ عَمَلِهِ

کسیکہ گرد آرد یعنے نگاہدارد سگے را مگر سگے کہ برائے نگہبانی مواشی نگاہدارد یا سگ شکاری نقصان

كُلَّ يَوْمٍ قِيْرَاطَانِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض

ہر روز دو قیراط متفق علیہ وروایت است از ابی ہریرہ رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ اتَّخَذَ كَلْبًا

کہ فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کسیکہ بگیرد سگے را

اِلَّا كَلْبَ مَاشِيَةٍ اَوْ صَيْدٍ اَوْ زَرْعٍ انْتَقَصَ مِنْ اَجْرِهِ

مگر سگے کہ نگاہبانی مواشی میکند یا شکار میکند یا نگاہبانی زراعت میکند نقصان کردہ شود از مزد او

كُلَّ يَوْمٍ قِيْرَاطٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ مُغَفَّلٍ رض

ہر روز یک قیراط متفق علیہ وروایت است از عبد اللہ بن مغفل رض

عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَوْلَا اَنَّ الْكِلَابَ اُمَّةٌ

کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم فرمود اگر نمی بود کہ این سگان امتی

مِنَ الْاُمَمِ لَاَمَرْتُ بِقَتْلِهَا كُلِّهَا فَاقْتُلُوْا مِنْهَا كُلَّ اَسْوَدَ

از امتہا اند ہر آئینہ امر میکردم بکشتن آن ہمہ پس چون نیست سبیل کشتن ہمہ پس بکشید ہر سگ سیاہ

بَهِيْمٍ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوٗدَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

کہ زیان کنندہ تر است رواہ ابو داؤد و دارمی وروایت است از ابن عباس رض

قَالَ نَهَى رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّحْرِيْشِ بَيْنَ

که نهی کرده است آنحضرت صلی الله علیه وسلم از برغلانیدن و جنگ انداختن میان

الْبَهَائِمِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض

چارپایها رواه ترمذی و ابوداود و روایت است از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَصْحَبُ الْمَلٰئِكَةُ

گفت فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم همراه نمی شوند فرشتگان

رُفْقَةً فِيْهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

گروہے را که دران سگ است و نه گروہے را که جرس است رواه مسلم و روایت است از ابن عباس رض

عَنْ مَيْمُوْنَةَ رض أَنَّ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْبَحَ

از میمونه رض که هرآئینه آنحضرت صلی الله علیه وسلم صبح کرد

يَوْمًا وَاجِمًا وَقَالَ إِنَّ جِبْرَئِيْلَ كَانَ وَعَدَنِيْ أَنْ يَلْقَانِيْ

روزے خاموش و اندوهگین و گفت آنحضرت ص دربیان سبب دلگیری که هرآئینه جبرئیل وعده کرده بود

اللَّيْلَةَ فَلَمْ يَلْقَنِيْ أَمَا وَاللهِ مَا أَخْلَفَنِيْ ثُمَّ وَقَعَ فِيْ نَفْسِهِ

امشب که گذشت پس ملاقات نکرد مرا آگاه باشید سوگند بخدا اخلاف وعده نکرد جبرئیل که مرا باز افتاد در دل

جِرْوُ كَلْبٍ تَحْتَ فُسْطَاطٍ لَهُ فَأَمَرَ بِهِ فَأُخْرِجَ ثُمَّ أَخَذَ

سگ بچه که افتاده بود زیر خیمه که بود مر آنحضرت را ص پس امر کرد به برآوردن آن پس بیرون آورده شد پس گرفت

بِيَدِهِ مَاءً فَنَضَحَ مَكَانَهُ فَلَمَّا أَمْسَى لَقِيَهُ جِبْرَئِيْلُ فَقَالَ

بدست شریف آن را پس پاشید آنحضرت ص در جائیکه سگ بچه نشسته بود پس هرگاه شام کرد پیش آمد آنحضرت را ص جبرئیل

لَقَدْ كُنْتَ وَعَدْتَنِيْ أَنْ تَلْقَانِيْ الْبَارِحَةَ قَالَ أَجَلْ وَلٰكِنَّا

هرآئینه تحقیق وعده کرده بودے تو مرا که ملاقات خواهی کرد مرا دوش گفت جبرئیل ولیکن ما فرشتگان

لَا نَدْخُلُ بَيْتًا فِيْهِ كَلْبٌ وَلَا صُوْرَةٌ فَأَصْبَحَ رَسُوْلُ اللهِ

در نمی آییم خانه را که در وے کلب است یا صورت پس صبح کرد پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ فَاَمَرَ بِقَتْلِ الْكِلَابِ حَتّٰى اَنَّهُ يَأْمُرُ

صلی الله علیه وسلم آن یوم که شنید از جبرئیل این سخن پس امر کرد بکشتن سگان تا آنکه چنان شد که امر

بِقَتْلِ كَلْبِ الْحَائِطِ الصَّغِيْرِ وَيَتْرُكُ كَلْبَ الْحَائِطِ الْكَبِيْرِ

بکشتن سگ بوستان خورد و میگذاشت سگ بوستان بزرگ که در آن زیادت احتیاج است

رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللهِ

رواه مسلم و روایت است از ابی هریره رض که بود آن حضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْتِيْ دَارَ قَوْمٍ مِنَ الْاَنْصَارِ وَدُوْنَهُمْ

صلی الله علیه وسلم سرای قومی را از انصار را و نزدیک شان

دَارٌ فَشَقَّ ذٰلِكَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللهِ تَأْتِيْ دَارَ فُلَانٍ

سرای دیگر بود و پس دشوار آمد آمدن آنحضرت نزد آن قوم برایشان پس گفتند یا رسول الله آئی سرای فلان را

وَلَا تَأْتِيْ دَارَنَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِاَنَّ فِيْ

و نمی آئی سرای ما را فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم هر آئینه در

دَارِكُمْ كَلْبًا قَالُوْا اِنَّ فِيْ دَارِهِمْ سِنَّوْرًا فَقَالَ النَّبِيُّ

سرای شما سگ است گفتند بدرستیکه در سرای شان گربه است پس فرمود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلسِّنَّوْرُ سَبُعٌ رَوَاهُ الدَّارَقُطْنِيُّ

صلی الله علیه وسلم گربه از قسم درنده است مضایقه ندارد رواه دارقطنی

بَابُ قَتْلِ الْمُوْذِيَاتِ

باب در بیان کشتن ایذا دهندگان

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض اَنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابن عمر رض که وی شنید آنحضرت را صلی الله علیه وسلم

يَقُوْلُ اُقْتُلُوا الْحَيَّاتِ وَاقْتُلُوْا ذَا الطُّفْيَتَيْنِ وَالْاَبْتَرَ فَاِنَّهُمَا

که میگفت بکشید ماران را و بکشید مار خداوند طفیه را و بکشید مار را که نام او ابتر است پس بدرستیکه

يَطْمِسَانِ الْبَصَرَ وَيَسْتَسْقِطَانِ الْحَبَلَ قَالَ عَبْدُ اللّٰهِ فَبَيْنَا

این دو قسم مار نابینا میگردانند بینائی را و طلب سقوط میکنند بار شکم را گفت عبد الله پس در اثنای

أَنَا أُطَارِدُ حَيَّةً أَقْتُلُهَا نَادَانِي أَبُو لُبَابَةَ لَا تَقْتُلْهَا

آنکه حمله می‌آوردم ماری را که بکشم او را آواز داد مرا ابو لبابه انصاری که مکش این مار را

فَقُلْتُ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِقَتْلِ الْحَيَّاتِ

پس گفتم که آنحضرت صلی الله علیه وسلم امر کرده است بکشتن ماران تو چون منع میکنی

فَقَالَ إِنَّهُ نَهٰى بَعْدَ ذٰلِكَ عَنْ ذَوَاتِ الْبُيُوْتِ وَهُنَّ الْعَوَامِرُ

پس گفت بدرستی آنحضرت صلی الله علیه وسلم نهی کرد بعد از امر کردن از کشتن ذوات البیوت و این ماران که در خانه‌ها می‌باشند ساکنان خانه‌اند

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أُمِّ شَرِيْكٍ رضـ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى

متفق علیه و روایت است از ام شریک رضـ که آنحضرت صلی الله

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِقَتْلِ الْوَزَغِ وَقَالَ كَانَ يَنْفُخُ عَلٰى

علیه وسلم امر کرده است بکشتن سام ابرص و فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بود وزغ که دم میکرد

إِبْرَاهِيْمَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِيْ وَقَّاصٍ رضـ أَنَّ

بر ابراهیم علیه السلام متفق علیه و روایت است از سعد بن ابی وقاص رضـ

رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِقَتْلِ الْوَزَغِ وَسَمَّاهُ

که آنحضرت صلی الله علیه وسلم امر کرد بقتل وزغ و نام کرده است او را

فُوَيْسِقًا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

فاسقک رواه مسلم و روایت است از ابی هریره رضـ که آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ قَتَلَ وَزَغًا فِيْ أَوَّلِ ضَرْبَةٍ

صلی الله علیه وسلم فرمود کسیکه بکشد سام ابرص را در اول زدن

كُتِبَتْ لَهٗ مِائَةُ حَسَنَةٍ وَفِي الثَّانِيَةِ دُوْنَ ذٰلِكَ وَفِي الثَّالِثَةِ

نوشته میشود برای وی صد نیکی و بکشد او را در زدن دوم نوشته میشود برای او فرود صد نیکی و کسیکه بکشد او را در

۱ وزغ درابتدای ... ترجمه مشارق الانوار ۱۲۱۶

دُوْنَ ذٰلِكَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْهُ رضه قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

نوشته می شود او را کمتر زدن دوم رواه مسلم و هم از وی مرویست گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَرَصَتْ نَمْلَةٌ نَبِيًّا مِّنَ الْاَنْبِيَاءِ فَاَمَرَ بِقَرْيَةِ

صلی الله علیه و سلم گزید مورچه پیغمبرے از پیغمبران را پس امر کرد بقریه

النَّمْلِ فَاُحْرِقَتْ فَاَوْحَى اللّٰهُ تَعَالٰى اَنْ قَرَصَتْكَ نَمْلَةٌ اَحْرَقْتَ

نملے که سوخته شود پس سوخته شد پس وحی فرستاد خدایتعالی بسوی آن پیغمبر از جهت آنکه گزید یک

اُمَّةً مِّنَ الْاُمَمِ تُسَبِّحُ مُتَّفَقٌ وَعَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رضه

مورچه حتی تو گروهے را از گروهے اینچنین گروهی که تسبیح میکند خدا را متفق علیه و روایت است از زید بن خالد

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَسُبُّوا الدِّيْكَ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم دشنام مدهید خروس را

فَاِنَّهُ يُوْقِظُ لِلصَّلٰوةِ رَوَاهُ اَبُوْ دَاوُدَ وَعَنْ عَبْدِ الرَّحْمٰنِ

زیرا که وے بیدار می گرداند برائے نماز رواه ابوداؤد و روایت است از عبدالرحمن

بْنِ اَبِيْ لَيْلٰى قَالَ قَالَ اَبُوْ لَيْلٰى قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

بن ابی لیلی گفت که فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا ظَهَرَتِ الْحَيَّةُ فِي الْمَسْكَنِ فَقُوْلُوْا لَهَا اِنَّا

علیه و سلم چون پیدا آید مار در جائی سکونت پس بگوئید مر آن مار را بدرستیکه ما

نَسْئَلُكِ بِعَهْدِ نُوْحٍ وَبِعَهْدِ سُلَيْمَانَ بْنِ دَاوُدَ اَنْ لَا تُؤْذِيْنَا

سوال میکنیم ترا بعهد نوح و بعهد سلیمان بن داؤد این را که ایذا مکنی ما را

فَاِنْ عَادَتْ فَاقْتُلُوْهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضه

پس اگر باز گردد و بیاید بکشید او را رواه ترمذی و روایت است از ابی هریره رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه و سلم

مَا سَالَمْنَاهُمْ مُنْذُ حَارَبْنَاهُمْ وَمَنْ تَرَكَ شَيْئًا مِنْهُمْ خِيفَةً

صلح نکرده ایم ما ایشان را از آن باز که جنگ کرده ایم با ایشان و کسیکه ترک کند و نکشد چیزی را از آن ماران از جهت

فَلَيْسَ مِنَّا رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض قَالَ قَالَ

پس نیست آن کس از ما رواه ابوداود و روایت است از ابن مسعود رض گفت فرمود

رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْتُلُوا الْحَيَّاتِ كُلَّهُنَّ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم بکشید ماران همه ماران را

فَمَنْ خَافَ ثَأْرَهُنَّ فَلَيْسَ مِنِّيْ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ

پس کسیکه بترسد کینه کشی آنها را پس نیست آنکس از من رواه ابوداود والنسائی

وَعَنِ ابْنِ مَسْعُوْدٍ رض أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابن مسعود رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قَالَ اقْتُلُوا الْحَيَّاتِ كُلَّهَا إِلَّا الْجَانَّ الْأَبْيَضَ الَّذِيْ كَأَنَّهُ

فرمود بکشید ماران را همه ماران را مگر مار خورد سفید را آن که مانند

قَضِيْبُ فِضَّةٍ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ

شاخ نقره است رواه ابوداود و روایت است از ابی هریره رض گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم وقتیکه بیفتد مگس در آوند

فِيْ إِنَاءِ أَحَدِكُمْ فَامْقُلُوْهُ فَإِنَّ فِيْ أَحَدِ جَنَاحَيْهِ دَاءً وَفِي

یکی از شما پس غوطه دهید او را در آن ظرف پس بدرستیکه در یکی از دو بازوی او زهر است و در بازوی دیگر

الْآخَرِ شِفَاءً فَإِنَّهُ يَتَّقِيْ بِجَنَاحِهِ الَّذِيْ فِيْهِ الدَّاءُ فَلْيَغْمِسْهُ رَوَاهُ

تندرستی پس بدرستیکه نگاه میدارد نفس خود را بتقدیم بازوی خود که در وی زهر است پس باید که غوطه دهد او را

أَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ أَبِيْ سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رض عَنِ النَّبِيِّ

ابوداود و روایت است از ابی سعید خدری رض از آن حضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِذَا وَقَعَ الذُّبَابُ فِي الطَّعَامِ

صلی اللہ علیہ وسلم کہ گفت وقتیکہ بیفتند مگسے در طعام

فَامْقُلُوْهُ فَاِنَّ فِيْ اَحَدِ جَنَاحَيْهِ سَمًّا وَفِي الْاٰخَرِ شِفَاءً وَاِنَّهُ

پس غوطہ زنید اورا پس بدرستیکہ در یکے از دو بازوے اوزہر است و در بازو دیگر شفا است بدرستی و

يُقَدِّمُ السَّمَّ وَيُؤَخِّرُ الشِّفَاءَ رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنِ ابْنِ

پیشتر می اندازد بازوے زہر را و پس می اندازد بازوے شفا را رواہ در شرح السنۃ و روایت از ابن

عَبَّاسٍ قَالَ نَهٰى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ قَتْلِ

ابن عباس رضی کہ آنحضرت نہی کردہ است صلی اللہ علیہ وسلم از کشتن

اَرْبَعٍ مِّنَ الدَّوَابِّ النَّمْلَةِ وَالنَّحْلَةِ وَالْهُدْهُدِ وَالصُّرَدِ رَوَاهُ

چہار از دواب یکے مورچہ کہ پیش از آنکہ بگزد دوم مگس شہد سوم ہدہد چہارم صرد رواہ

اَبُوْدَاوٗدَ وَالدَّارِمِيُّ وَعَنْ اَبِيْ ثَعْلَبَةَ الْخُشَنِيِّ يَرْفَعُ الْجِنُّ

ابوداؤد و الدارمی و روایت است از ابی ثعلبہ خشنی کہ رفع میکند حدیث را بسوی آنحضرت

ثَلٰثَةُ اَصْنَافٍ صِنْفٌ لَهُمْ اَجْنِحَةٌ يَطِيْرُوْنَ فِي الْهَوَاءِ

سہ گونہ اند و سہ قسم قسمے ہستند کہ مر ایشان را بازوہاست کہ می پرند در ہوا

وَصِنْفٌ حَيَّاتٌ وَكِلَابٌ وَصِنْفٌ يَحِلُّوْنَ وَيَظْعَنُوْنَ

و قسمے دیگر ماران و سگان اند و صنفے دیگر کہ فرود می آیند در جاہا و بقعہا و اقامت میکنند دران و کوچ میکنند

رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ

رواہ در شرح السنۃ

بَابُ الْاَطْعِمَةِ

باب در بیان آداب طعام

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رضی قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابن عمر رضی گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

لا يأكلن أحدكم بشماله ولا يشربن بها فإن الشيطان

البته باید که نخورد یکی از شما بدست چپ و البته باید که ننوشد بدست چپ هم زیرا که شیطان میخورد

يأكل بشماله ويشرب بها رواه مسلم وعن جابر رض قال

بدست چپ و می نوشد بدست چپ رواه مسلم و روایت است از جابر رض گفت

سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول إن الشيطان يحضر

شنیدم آنحضرت را صلی الله علیه وسلم که می گفت بدرستیکه شیطان حاضر میشود

أحدكم عند كل شيء من شأنه حتى يحضر عند طعامه فإذا

یکی از شما را نزد هر چیز از شان آن یکی تا آنکه حاضر میشود نزد طعام وی پس چون

سقطت من أحدكم اللقمة فليمط ما كان بها من أذى ثم

بیفتد از دست یکی از شما لقمه پس باید که دور کند از آن لقمه چیزیکه مخلوط است بآن از آنچه مکروه می پندارد

ليأكلها ولا يدعها للشيطان فإذا فرغ فليلعق أصابعه

پس بخورد آن را و نگذارد آنرا برای شیطان پس چون فارغ شود از خوردن پس باید که بلیسد انگشتان خود را

فإنه لا يدري في أي طعامه تكون البركة رواه

پس بدرستیکه وی نمیداند که در کدام جزوی از اجزای طعام وی میباشد برکت رواه

مسلم وعن نبيشة رض عن رسول الله صلى الله عليه

مسلم و روایت است از نبیشه رض که آنحضرت صلی الله علیه

وسلم قال من أكل في قصعة فلحسها استغفرت له

وسلم فرمود کسیکه بخورد در کاسه پس بلیسد بعد از خوردن کاسه را آمرزش میخواهد

القصعة رواه أحمد والترمذي وابن ماجة والدارمي

برای وی کاسه رواه احمد والترمذی وابن ماجه والدارمی

وعن ابن عباس رض قال كان أحب الطعام إلى رسول الله

و روایت است از ابن عباس رض که بود دوست ترین طعام ها نزد پیغمبر خدا

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الثَّرِيْدُ مِنَ الْخُبْزِ وَالثَّرِيْدُ مِنَ الْحَيْسِ

صلے اللہ علیہ وسلم اشکنہ از نان واشکنہ از حیس

رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ اُمِّ هَانِي قَالَتْ دَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ

رواہ ابو داود وروایت است ام ہانی رض گفت کہ داخل شد بر من آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اَعِنْدَكِ شَيْءٌ قُلْتُ لَا اِلَّا خُبْزٌ

صلی اللہ علیہ وسلم پس پرسید آیا ہست نزد تو چیزے گفتم نیست چیزے مگر نان خشک

يَابِسٌ وَخَلٌّ فَقَالَ هَاتِيْ مَا اَقْفَرَ بَيْتٌ فِيْهِ خَلٌّ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

و سرکہ پس فرمود بیار آنچہ حاضر است خالی نیست از نانخورش خانہ کہ در وے سرکہ ہست رواہ ترمذی

وَعَنْ اَبِيْ جُحَيْفَةَ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

و روایت است از ابی جحیفہ رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ

وَسَلَّمَ لَا اٰكُلُ مُتَّكِئًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ قَتَادَةَ عَنْ

وسلم نمیخورم طعام را تکیہ کردہ رواہ بخاری و روایت است از قتادہ رض کہ

اَنَسٍ قَالَ مَا اَكَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى خِوَانٍ وَلَا

گفت انس رض نخورد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم طعام را نہادہ بر خوان و نخورد

فِيْ سُكُرُّجَةٍ وَلَا خُبِزَ لَهُ مُرَقَّقٌ قِيْلَ لِقَتَادَةَ عَلَى مَا يَاْكُلُوْنَ

در سکرجہ یعنے اناء صغیر و پختہ نشد برائے آنحضرت نان تنک و نخورده گفتہ شد مر قتادہ را بچہ

قَالَ عَلَى السُّفَرِ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ قَالَ مَا

گفت بر سفرہا رواہ بخاری و روایت است از ابی ہریرہ رض کہ گفت

عَابَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَعَامًا قَطُّ اِنِ اشْتَهَاهُ اَكَلَهُ

عیب نکرد پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم ہیچ طعامی را ہرگز و اگر خوش می‌بود آن طعام کہ پیش می آوردند میخورد

وَاِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ

و اگر ناخوش میداشت از آن نمی خورد متفق علیہ و روایت است از عائشہ رض گفت

كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحِبُّ الْحَلْوَاءَ وَالْعَسَلَ

بود پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم دوست میداشت حلوا را و شہد را

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ جَابِرٍ رض اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

رواه البخاری و روایت است از جابر رضا بدرستیکہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

سَاَلَ اَهْلَهُ الْاُدُمَ فَقَالُوْا مَا عِنْدَنَا اِلَّا الْخَلُّ فَدَعَا بِهِ فَجَعَلَ

طلبید از خانہ خود نانخورش را پس گفتند نیست نزد ما مگر سرکہ پس طلبید سرکہ را پس خوردن گرفت

يَاْكُلُ بِهِ وَيَقُوْلُ نِعْمَ الْاِدَامُ الْخَلُّ نِعْمَ الْاِدَامُ الْخَلُّ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ

نان با این سرکہ و میگفت بقصد مدح نیکو نانخورش است سرکہ نیکو نانخورش است سرکہ برای تاکید رواه

اَبِيْ اَيُّوْبَ رض قَالَ كُنَّا عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُرِّبَ طَعَامٌ

ابی ایوب رض مرویست گفت بودیم ما نزد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم پس نزدیک گردانیده شد طعامی

فَلَمْ اَرَ طَعَامًا كَانَ اَعْظَمَ بَرَكَةً مِنْهُ اَوَّلَ مَا اَكَلْنَا وَلَا اَقَلَّ بَرَكَةً

پس ندیدیم ہیچ طعامی را کہ او عظیم تر از وی تر بود از ان طعام در ابتدای وقت خوردن ما و ندیدیم کمتر از وی در برکت

فِيْ اٰخِرِهِ قُلْنَا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ كَيْفَ هٰذَا قَالَ اِنَّا ذَكَرْنَا اسْمَ

در وقت آخر آن گفتیم ما ای رسول خدا چگونہ بود حال این طعام کہ در اول برکت داشت و در

اللّٰهِ حِيْنَ اَكَلْنَا ثُمَّ قَعَدَ مَنْ اَكَلَ وَلَمْ يُسَمِّ اللّٰهَ فَاَكَلَ

آخر بے برکت شد فرمود آنحضرت کہ ما خوردیم و در ابتدا بنام خدا پس تر نشست کسیکہ خورد نام خدا نبرد پس

مَعَهُ الشَّيْطَانُ رَوَاهُ فِيْ شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ عَائِشَةَ رض

با وے شیطان سبب بے برکتی این بود رواه فی شرح السنة و روایت است از عایشہ رض

قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا اَكَلَ اَحَدُكُمْ

گفت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم چون بخورد یکے از شما

فَنَسِيَ اَنْ يَذْكُرَ اللّٰهَ عَلٰى طَعَامِهِ فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللّٰهِ اَوَّلَهُ وَاٰخِرَهُ

پس فراموش کند ذکر کردن نام خدا را بر طعام خود را اول پس باید کہ بگوید اخر اینجا کہ یاد آید بسم اللہ اولہ

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ أُمَيَّةَ ابْنِ مَخْشِيٍّ رض قَالَ

روایت کرده ترمذی و ابوداود و روایت است از امیه بن مخشی رض که

كَانَ رَجُلٌ يَأْكُلُ فَلَمْ يُسَمِّ حَتَّى لَمْ يَبْقَ مِنْ طَعَامِهِ إِلَّا لُقْمَةٌ

بود مردی که طعام میخورد پس بسم الله نگفت تا آنکه باقی نماند از طعام وی مگر یک لقمه

فَلَمَّا رَفَعَهَا إِلَى فِيْهِ قَالَ بِسْمِ اللهِ أَوَّلَهُ وَآخِرَهُ فَضَحِكَ

پس هرگاه که برداشت آن لقمه باقیمانده را بسوی دهن خود گفت بسم الله اوله و آخره پس خنده کرد

النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ مَا زَالَ الشَّيْطَانُ يَأْكُلُ

صلی الله علیه وسلم پستر فرمود بود شیطان که میخورد

مَعَهُ فَلَمَّا ذَكَرَ اسْمَ اللهِ اسْتَقَاءَ مَا فِي بَطْنِهِ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ

با وی تا این هنگام پس اکنون برد ایمن نام خدا را قی کرد شیطان چیزی که در شکم وی بود روایت کرده ابوداود

وَعَنْ أَبِي سَعِيْدِ الْخُدْرِيِّ رض قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللهِ

و روایت است از ابی سعید خدری رض گفت بود آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا فَرَغَ مِنْ طَعَامِهِ قَالَ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ

صلی الله علیه وسلم چون فارغ می شد از طعام خوردن میگفت شکر خدای را

أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا وَجَعَلَنَا مُسْلِمِيْنَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ

که بخورانید ما را طعام و بنوشانید آب را و گردانید ما را مسلمان روایت کرده ترمذی و ابوداود و ابن

مَاجَةَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

ماجه و روایت است از ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلطَّاعِمُ الشَّاكِرُ كَالصَّائِمِ الصَّابِرِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

علیه وسلم آنکه میخورد و شکر نعمت حق میکند مانند کسیکه روزه میدارد و صبر میکند روایت کرده ترمذی

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أُتِيَ

و روایت است از ابن عباس رض از آنحضرت صلی الله علیه وسلم که آورده شد

بِقَصْعَةٍ مِنْ ثَرِيدٍ فَقَالَ كُلُوا مِنْ جَوَانِبِهَا وَلَا تَأْكُلُوا مِنْ

نزد آنحضرت کاسه از اشکنه پس فرمود آنحضرت بخورید از جوانب و اطراف کاسه و مخورید از

وَسَطِهَا فَإِنَّ الْبَرَكَةَ تَنْزِلُ فِي وَسَطِهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

میانه آن زیرا که برکت در طعام نازل می‌شود بر طعامیکه در میان کاسه است روایه ترمذی

وَعَنْ عِكْرَاشِ بْنِ ذُؤَيْبٍ قَالَ أُتِينَا بِجَفْنَةٍ كَثِيرَةِ

و روایت است از عکراش بن ذویب که آورده شدیم ما کاسه کلان را که بسیار بود

الثَّرِيدِ وَالْوَذْرِ فَخَبَطْتُ بِيَدِي فِي نَوَاحِيهَا وَأَكَلَ رَسُولُ اللهِ

در وی اشکنه و گوشت پاره‌های بی استخوان پس زدم دست خود را در هر جانب جفنه و خورد آنحضرت

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ فَقَبَضَ بِيَدِهِ الْيُسْرَى عَلَى

صلی الله علیه و سلم از پیش خود پس گرفت آنحضرت بدست چپ خود دست راست مرا و زد دست خود را

يَدِي الْيُمْنَى ثُمَّ قَالَ يَا عِكْرَاشُ كُلْ مِنْ مَوْضِعٍ وَاحِدٍ فَإِنَّهُ

دست من پس گفت ای عکراش بخور از یک جا زیرا که این یک

طَعَامٌ وَاحِدٌ ثُمَّ أُتِينَا بِطَبَقٍ فِيهِ أَلْوَانُ التَّمْرِ فَجَعَلْتُ آكُلُ

طعام است پس آورده شد نزد ما طبقی که در وی تمر رنگ رنگ بود پس خوردن گرفتم آن را

مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَجَالَتْ يَدُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

از پیش خود بجهت آنکه شنیدم از آنحضرت و جولان کرد دست پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم

فِي الطَّبَقِ فَقَالَ يَا عِكْرَاشُ كُلْ مِنْ حَيْثُ شِئْتَ فَإِنَّهُ غَيْرُ لَوْنٍ

در طبق را از هر جانب میخورد پس فرمود آنحضرت یا عکراش بخور از هر جا که خواهی زیرا که این طعام

وَاحِدٍ ثُمَّ أُتِينَا بِمَاءٍ فَغَسَلَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

یکرنگ نیست پس آب آورده شد نزد ما پس شست پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم

يَدَيْهِ وَمَسَحَ بِبَلَلِ كَفَّيْهِ وَجْهَهُ وَذِرَاعَيْهِ وَرَأْسَهُ وَقَالَ

هر دو دست خود را و مسح کرد به تری آب بر دو کف دست بر رو خود و مسح کرد هر دو ذراع خود را و بر سر

يَا عِكْرَاشُ هٰذَا الْوُضُوْءُ مِمَّا غَيَّرَتِ النَّارُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

اے عکراش این وضو از طعام است کہ تغییر دادہ است آنرا آتش و پختہ شدہ است رواہ ترمذی

وَعَنْ اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

و روایت است از انس بن مالک رض گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَيِّدُ اِدَامِكُمُ الْمِلْحُ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

وسلم بہترین نان خورش شما نمک است رواہ ابن ماجہ و روایت است

اَسْمَاءَ بِنْتِ اَبِيْ بَكْرٍ اَنَّهَا كَانَتْ اِذَا اُتِيَتْ بِثَرِيْدٍ اَمَرَتْ بِهٖ

از اسمار بنت ابی بکر کہ بود عادت وے چون آوردہ می شد اشکنہ ترد و میفرمود پوشیدہ نگاہدارند

فَغُطِّيَ حَتّٰى تَذْهَبَ فَوْرَةُ دُخَانِهٖ وَتَقُوْلُ اِنِّيْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ

پس پوشیدہ میشد تا آنکہ برود جوشش وے دود گرمی وے و میگفت بدرستیکہ شنیدم آنحضرت را

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ هُوَ اَعْظَمُ لِلْبَرَكَةِ رَوَاهُ الدَّارِمِيُّ

صلی اللہ علیہ وسلم کہ میگفت این نگاہداشتن طعام موجب بسیار برکت است رواہ دارمی

وَعَنْ نُبَيْشَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ

واز نبیشہ رض روایت گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کسیکہ

اَكَلَ فِيْ قَصْعَةٍ ثُمَّ لَحِسَهَا تَقُوْلُ لَهُ الْقَصْعَةُ اَعْتَقَكَ اللّٰهُ

بخورد در کاسہ پستر بلیسد میگوید مر او را کاسہ کہ آزاد کند ترا خدا

مِنَ النَّارِ كَمَا اَعْتَقْتَنِيْ مِنَ الشَّيْطَانِ رَوَاهُ رَزِيْنٌ وَعَنْ اَنَسٍ رض

از آتش دوزخ چنانکہ آزاد کردی تو مرا از شیطان رواہ رزین و روایت است از انس رض

قَالَ كَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكْثِرُ مِنَ الدُّبَّاءِ فَقُلْتُ

گفت بود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم اکثر و زیادہ میخورد از کدو پس گفتم

يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ اِنَّكَ لَتُحِبُّ الدُّبَّاءَ فَقَالَ الدُّبَّاءُ يُكَثِّرُ

اے رسول خدا بدرستیکہ شما ہر آئینہ دوست میدارید کدو را پس فرمود کدو بزرگ می کند

الدِّمَاغَ وَيَزِيدُ فِي الْعَقْلِ رَوَاهُ الدَّيْلَمِيُّ

دماغ را و زیاده میکند عقل را روایت کرد دیلمی

بَابُ الْأَشْرِبَةِ وَبَيَانِ أَوَانِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ

باب در ذکر انواع شرابها و حکم آن و بیان ظروف زر و سیم

عَنْ أَنَسٍ رض قَالَ كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از انس رض گفت که بود آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم

يَتَنَفَّسُ فِي الشَّرَابِ ثَلٰثًا مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَزَادَ مُسْلِمٌ فِي رِوَايَةٍ

که نفس میزد و در آب خوردن سه نفس متفق علیه است و زیادت کرده مسلم در روایت دیگر این لفظ را

وَيَقُولُ إِنَّهُ أَرْوٰى وَأَبْرَأُ وَأَمْرَأُ وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رض أَنَّ

و میگفت آنحضرت که باب باین صفت سیر کننده و صحت بخشنده و گوارا است و از ام سلمه مرویست که

رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الَّذِي يَشْرَبُ فِي آنِيَةِ

آنحضرت صلے اللہ علیه وسلم فرمود آن کسیکه می نوشد در آوند

الْفِضَّةِ إِنَّمَا يُجَرْجِرُ فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِي

نقره گویا می نوشد آنکس جرعه جرعه یا واز در شکم خود آتش دوزخ را متفق علیه و در

رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ إِنَّ الَّذِي يَأْكُلُ وَيَشْرَبُ فِي آنِيَةِ الْفِضَّةِ وَالذَّهَبِ

روایت دیگر مر مسلم را این عبارت است هرکه می نوشد در آوند نقره و زر

وَعَنْ حُذَيْفَةَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

و روایت است از حذیفه رض گفت شنیدم آنحضرت را صلے اللہ علیه

وَسَلَّمَ يَقُولُ لَا تَلْبَسُوا الْحَرِيرَ وَلَا الدِّيبَاجَ وَلَا تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ

وسلم که میگفت مپوشید جامهای ابریشمی را و نه دیبا و منوشید در آوندهای

الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلَا تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا

طلا و نقره و مخورید در کاسهای طلا و نقره زیرا که این اشیا برای کافران راست در دنیا

ل جرعه در اصل [illegible]
[illegible] آنکه آوازی در حلق او [illegible]
[illegible] استعمال میکنند
[illegible] آب [illegible]
[illegible] باین صفت [illegible]
[illegible] است [illegible]

وَهِيَ لَكُمْ فِي الْآخِرَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رضـ

وآن مرشماراست درآخرت متفق علیه و روایت است از ابی سعید خدری رضـ

قَالَ نَهَى رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الشُّرْبِ مِنْ ثُلْمَةِ

گفت که منع فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم از خوردن آب از سوراخ

الْقَدَحِ وَأَنْ يُنْفَخَ فِي الشَّرَابِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ

قدح وکوزه و مانند آن و منع کرد از دم در دمیدن در آب رواه ابوداود و روایت است از ابن عباس رضـ

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَكَلَ

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم چون بخورد

أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلِ اللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ وَأَطْعِمْنَا

یکے از شما طعامے را پس باید بگوید خدایا برکت ده مارا در این طعام و بخوران مارا

خَيْرًا مِنْهُ وَإِذَا سُقِيَ لَبَنًا فَلْيَقُلِ اللّٰهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِيهِ

طعامی بہتر ازین طعام که خوردیم و چون نوشد شیر را پس باید که بگوید خدایا برکت ده مارا درین شیر

وَزِدْنَا مِنْهُ فَإِنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ يُجْزِئُ مِنَ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ

و زیاده برسان مارا از آن باین وجه که نیست چیزیکه کفایت کند از طعام و شراب

إِلَّا اللَّبَنُ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رضـ

مگر شیر رواه ترمذی و ابوداود و از ابن عمر رضـ

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ شَرِبَ فِي إِنَاءِ

مرویست که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود هر که بخورد آب در ظرفے

ذَهَبٍ وَفِضَّةٍ أَوْ إِنَاءٍ فِيهِ شَيْءٌ مِنْ ذٰلِكَ فَإِنَّمَا يُجَرْجِرُ

از طلا یا نقره یا بخورد در ظرفے که در آن ظرف چیزے از زر یا نقره است پس بنوشد

فِي بَطْنِهِ نَارَ جَهَنَّمَ رَوَاهُ الدَّارَقُطْنِيُّ وَعَنْ

و می کشد جرعه جرعه در شکم خود آتش دوزخ را رواه دارقطنی و روایت است از

أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ رضـ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

ابی مالک اشعری رضـ که وی شنید آنحضرت صلی الله

وَسَلَّمَ يَقُولُ لَيَشْرَبَنَّ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي الْخَمْرَ يُسَمُّونَهَا بِغَيْرِ اسْمِهَا

علیه وسلم را که میگفت هر آئینه باشد که بخورند بعضے مردان از امت من خمر را نام می نهند خمر را بنام

رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ جَابِرٍ رضـ قَالَ سَمِعْتُ

روایه ابو داؤد و ابن ماجه و روایت است از جابر رضـ گفت شنیدم

النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِذَا سَمِعْتُمْ نُبَاحَ الْكَلْبِ

پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم که میگفت چون بشنوید آواز سگ

وَنَهِيقَ الْحَمِيرِ مِنَ اللَّيْلِ فَتَعَوَّذُوا بِاللهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيمِ

و آواز خران را در شب پس پناه جوئید بخدا از شیطان رجیم

فَإِنَّهُنَّ يَرَيْنَ مَا لَا تَرَوْنَ وَأَقِلُّوا الْخُرُوجَ إِذَا هَدَأَتِ الْأَرْجُلُ

زیرا که این سگان و خران می بینند چیزیرا که نمی بینید شما و کمتر کنید بیرون آمدن را از خانه وقتیکه بیارامد پایها

فَإِنَّ اللهَ عَزَّ وَجَلَّ يَبُثُّ مِنْ خَلْقِهِ فِي لَيْلَتِهِ مَا يَشَاءُ وَأَجِيفُوا

زیرا که خدای عزوجل پراگنده و بیرون می آرد از خلق خود در شب چیزیرا که میخواهد و برهم زنید و بند کنید

الْأَبْوَابَ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ عَلَيْهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ لَا يَفْتَحُ بَابًا

درخانه سرا را و بگیرید نام خدا را بران زیرا که شیطان نمی تواند کشود در را

إِذَا أُجِيفَ وَذُكِرَ اسْمُ اللهِ عَلَيْهِ وَغَطُّوا الْجِرَارَ وَأَكْفِئُوا

چون بسته شود و برده شود نام خدا و بپوشید دهان کوزه ها را که درو ے

الْآنِيَةَ وَأَوْكُوا الْقِرَبَ رَوَاهُ فِي شَرْحِ السُّنَّةِ وَعَنْ

آب است و قلب کنید ظرفها را که خالی باشد تا از حشرات چیزے درو نخسپند و دهان به بندید مشکها را

ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ قَالَ جَاءَتْ فَارَةٌ تَجُرُّ الْفَتِيلَةَ فَأَلْقَتْهَا بَيْنَ

و از ابن عباس رضـ گفت آمد موشے در حالیکه میکشید این موش فتیله را پس انداخت فتیله را

يَدَيْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْخُمْرَةِ الَّتِيْ

پیش آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر سجاده خرد از حصیر که آنحضرت بران تشریف داشتند

كَانَ قَاعِدًا عَلَيْهَا فَأَحْرَقَتْ مِنْهَا مِثْلَ مَوْضِعِ الدِّرْهَمِ فَقَالَ

پس سوزانید آن موش از ان خمره موضعی بمقدار درهم پس فرمود

إِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوْا سُرُجَكُمْ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدُلُّ مِثْلَ هٰذِهٖ

چون بخوابید بکشید چراغهای خود را زیرا که شیطان رهنمائی نماید مثل این موش را

عَلٰى هٰذَا فَيُحْرِقُكُمْ رَوَاهُ أَبُوْدَاوُدَ

براین فعل پس میسوزد شیطان و باعث میشود بر سوختن شما رواه ابوداود

بَابُ الضِّيَافَةِ

باب در بیان فضل ضیافت و آداب آن

عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابی هریره رض که گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهٗ وَمَنْ

کسیکه ایمان دارد به خدا و روز آخرت پس باید که اکرام کند مهمان خود را و کسیکه

كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يُؤْذِ جَارَهٗ وَمَنْ كَانَ

ایمان آرد بخدا و روز جزا پس باید که ایذا نرساند همسایه را و کسیکه باشد

يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ وَفِيْ

ایمان دارنده بخدا و روز جزا سخن نیک بگوید یا خاموش ماند و در

رِوَايَةٍ بَدَلَ الْجَارِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَصِلْ

روایتی بدل جار این لفظ آمده کسیکه ایمان آرد بخدا و روز آخرت پس باید که صله

رَحِمَهٗ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِيْ شُرَيْحٍ الْكَعْبِيِّ رض أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ

رحم کند که موجب وصل شود متفق علیه و روایت است از ابی شریح کعبی رض بدرستیکه آنحضرت

صلى الله عليه وسلم قال من كان يؤمن بالله واليوم الآخر

صلی الله علیه وسلم فرمود کسیکه ایمان دارد باخدا و روز آخرت

فليكرم ضيفه جائزته يوم وليلة الضيافة ثلثة

پس باید که اکرام کند مهمان خود را عطیه تحفه وی یکروز و شب است و زمان مهمان داری سه روز است

ايام فما بعد ذلك فهو صدقة ولا يحل له ان يثوي

و بعد از ان هرچه و هر چیز زاید است و روا نیست مر مهمان را که اقامت کند نزد میزبان

عنده حتى يحرجه متفق عليه وعن ابي سعيد رض

تا آنکه در حرج و مشقت اندازد او را متفق علیه و روایت است از ابی سعید رض

عن النبي صلى الله عليه وسلم قال مثل المؤمن ومثل

از آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود قصه حال مومن بنسبت ایمان مانند قصه و حال

الايمان كمثل الفرس في اخيته يجول ثم يرجع الى اخيته وان

اسپ است در اخیه وی جولان میکند و هر سو میگردد و لیکن رجوع میکند آن با خیه و باز می آید بجای خود و بدرستیکه

المؤمن يسهو ثم يرجع الى الايمان فاطعموا طعامكم الاتقياء

مومن همچنین بسهو معصیت میکند لیکن رجوع میکند بسوی ایمان پس بخورانید طعام خود را پرهیزگاران را

واولوا معروفكم المؤمنين رواه البيهقي في شعب

و بدهید عطیه خود را بهمه مومنان را رواه بیهقی در شعب

الايمان وابو نعيم في الحلية وعن ابن عمر رض قال قال

الایمان و ابونعیم در حلیه و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود

رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا وضعت المائدة فلا

آنحضرت صلی الله علیه وسلم وقتیکه نهاده شود مائده پس باید که نایستد

يقوم رجل حتى ترفع المائدة ولا يرفع يده وان شبع حتى يفرغ

و برنخیزد مردی تا آنکه برداشته شود مائده و برندارد دست از طعام اگرچه سیر گردد تا آنکه فارغ شوند

الْقَوْمُ وَلْيُعْذِرْ فَإِنَّ ذٰلِكَ يُخْجِلُ جَلِيْسَهٗ فَيَقْبِضُ يَدَهٗ عَسٰى

مردم از خوردن و اگر بردارد باید که عذر خود را ظاهر کند زیرا که دست برداشتن او از طعام شرمنده میگرداند همنشین او را

اَنْ يَّكُوْنَ لَهٗ فِي الطَّعَامِ حَاجَةٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَالْبَيْهَقِيُّ

و شاید که باشد جلیس او را هنوز حاجت بطعام — رواه ابن ماجه و بیهقی

فِيْ شُعَبِ الْاِيْمَانِ وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

در شعب الایمان و روایت است از عمر بن خطاب رضـ گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُوْا جَمِيْعًا وَّلَا تَفَرَّقُوْا فَاِنَّ الْبَرَكَةَ

صلی الله علیه وسلم بخورید با جماعة و جدا جدا مخورید زیرا که برکت

مَعَ الْجَمَاعَةِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ

با جماعة است — رواه ابن ماجه — و روایت است از ابی هریره رضـ گفت

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ السُّنَّةِ اَنْ

فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم از جمله سنت است که

يَّخْرُجَ الرَّجُلُ مَعَ ضَيْفِهٖ اِلٰى بَابِ الدَّارِ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنِ

بیرون آید مرد با مهمان خود جهت تکریم او تا در سرا — رواه ابن ماجه و روایت است از

ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْخَيْرُ

ابن عباس رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم خیر و برکت

اَسْرَعُ اِلَى الْبَيْتِ الَّذِيْ يُؤْكَلُ فِيْهِ مِنَ الشَّفْرَةِ اِلٰى سَنَامِ الْبَعِيْرِ

زود تر رسنده است بسوی خانه که خورده میشود طعام یعنی با مهمان از رسیدن کارد بکوهان شتر

رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ وَحْشِيِّ بْنِ حَرْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ

رواه ابن ماجه و روایت است از وحشی بن حرب او روایت دارد از پدر خود

اَنَّ اَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوْا يَا رَسُوْلَ اللّٰهِ

و پدر از جد وحشی که بدرستیکه بعضے یاران آنحضرت صلی الله علیه وسلم گفتند ای رسول خدا

٦٢٩

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِنَّا نَاْكُلُ وَلَا نَشْبَعُ قَالَ فَلَعَلَّكُمْ تَفْتَرِقُوْنَ

صلی اللہ علیہ وسلم ما ہر چہ میخوریم سیر نمی شویم فرمود شاید جدا جدا میخورید

قَالُوْا نَعَمْ قَالَ فَاجْتَمِعُوْا عَلٰى طَعَامِكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللهِ

گفتند صحابہ آری ہمچنین است فرمود آنحضرت پس اجتماع کنید بر طعام خود و ذکر کنید نام خدا را

يُبَارَكْ لَكُمْ فِيْهِ رَوَاهُ اَبُوْدَاوٗدَ

تا برکت داده شود مر شما را در طعام رواه ابو داؤد

بَابٌ فِيْ ذِكْرِ لِبَاسِ النَّبِيِّ وَالنَّهْيِ عَنِ الْاِسْبَالِ

باب در بیان لباس آنحضرت و نہی از جر و اسبال

وَالْاَحْمَرِ وَالْحَرِيْرِ وَجُلُوْدِ السِّبَاعِ وَثَوْبِ الشُّهْرَةِ

و در رنگ سرخ و لباس حریر و دیبا و پوست درندہا و پارچہ کہ برائے شہرت است

عَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ اَخْرَجَتْ اِلَيْنَا عَائِشَةُ رض كِسَاءً

روایت است از ابی ہریرہ رض گفت بیرون آورد بسوئے ما عائشہ رض چادرے

مُلَبَّدًا وَاِزَارًا غَلِيْظًا فَقَالَتْ قُبِضَ رُوْحُ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ

رقعہا بر ہم دوختہ و ازارے درشت پس گفت قبض کردہ شود روح پیغمبر خدا صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيْ هٰذَيْنِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ

علیہ وسلم درین دو جامہ متفق علیہ ۔ و روایت است از عائشہ رض گفت

كَانَ فِرَاشُ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِيْ يَنَامُ

بود بستر خواب آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ خواب کردے

عَلَيْهِ اَدَمًا حَشْوُهٗ لِيْفٌ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْهَا رض قَالَتْ كَانَ

بروے چرم دباغت کردہ شدہ کہ در میان او پوست خرما بود بجائے پنبہ متفق علیہ و ہم از عائشہ صدیقہ رض

وِسَادُ رَسُوْلِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّذِيْ يَتَّكِئُ عَلَيْهِ

بالش آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ تکیہ می کرد بروے

مِنْ أَدَمٍ حَشْوُهُ لِيفٌ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رض قَالَتْ

از چرم دباغت کرده شده که درمیان وی پوست خرما بود رواه مسلم و روایت است از ام سلمه رض گفت

كَانَ أَحَبُّ الثِّيَابِ إِلَى رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقَمِيصَ

که دوست داشته ترین جامها بسوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم پیراهن بود

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ يَزِيدَ رض

رواه ترمذی و ابوداود و روایت است از اسماء بنت یزید رض

قَالَتْ كَانَ كُمُّ قَمِيصِ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى

گفت بود آستین پیراهن آنحضرت صلی الله علیه وسلم تا

الرُّسْغِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ

بند دست رواه ترمذی و ابوداود و روایت است از ابن عمر رض گفت

كَانَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اعْتَمَّ سَدَلَ بَيْنَ

بود آنحضرت صلی الله علیه وسلم چون عمامه می بست فرو میگذاشت گوشه دستار را میان

كَتِفَيْهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ أَبِي كَبْشَةَ رض قَالَ كَانَ كِمَامُ أَصْحَابِ

دوشانه خود رواه ترمذی و روایت است از ابی کبشه که گفت بود کلاههای یاران

رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بُطْحًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ سَمُرَةَ

آنحضرت صلی الله علیه وسلم چسپیده بسر بلند رفته در هوا رواه ترمذی و روایت است از سمره

أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْبَسُوا الثِّيَابَ الْبِيضَ فَإِنَّهَا أَطْهَرُ

که تحقیق آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود بپوشید جامهای سفید را زیرا که جامهای سفید

وَأَطْيَبُ وَكَفِّنُوا فِيهَا مَوْتَاكُمْ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَابْنُ مَاجَهْ

پاکیزه و خوشتر است و کفن کنید در آن مرده های خود را رواه احمد و ترمذی و نسائی و ابن ماجه

وَعَنْ عُبَادَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَيْكُمْ

و روایت است از عباده رض که گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم بر شما باد

بالعمائم فانها سيماء الملئكة وارخوها خلف ظهوركم

دستارها زیرا که دستارها علامت فرشتگان است و بگذارید اطراف عمایم را پس پشت خود ها

رواه البيهقي في شعب الايمان وعن عمرو بن شعيب

رواه بیهقی در شعب ایمان و روایت است از عمرو بن شعیب

عن ابيه عن جده قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

از پدرش و پدر او از جد عمرو گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

ان الله يحب ان يرى اثر نعمته على عبده رواه الترمذي

بدرستیکه خدا دوست میدارد که دیده شود اثر نعمت خود بر بنده خود رواه ترمذی

وعن معاذ بن انس ان رسول الله صلى الله عليه وسلم

و روایت است از معاذ بن انس رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قال من اكل طعاما ثم قال الحمد لله الذي اطعمني هذا

فرمود کسیکه بخورد طعامی را پس بگوید شکر مر خدای را که بخورانید مرا این خوردنی و رسانید مرا

الطعام ورزقنيه من غير حول مني ولا قوة غفر له ما تقدم

این طعام را بے حول و بے قوة که از جانب من باشد آمرزیده شود هرچه گذشته است

من ذنبه رواه الترمذي وزاد ابو داؤد ومن لبس

از گناهان او رواه ترمذی و زیاده کرد ابو داؤد و کسیکه بپوشد

ثوبا فقال الحمد لله الذي كساني هذا ورزقنيه من غير

جامه را پس بگوید شکر مر خدای را که پوشانید مرا این را و داد مرا این جامه را بے

حول مني ولا قوة غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر

حول و بے قوة که از جانب من باشد آمرزیده شود مر او را هرچه گذشته است از گناهان وی

وعن ابن عمر رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُو دَاوُدَ وَعَنِ

هرکس که مشابه کرد خود را بقومے پس آن کس ازان قوم است رواه احمد و ابو داؤد واز

ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ كُلْ مَا شِئْتَ وَالْبَسْ مَا شِئْتَ مَا أَخْطَأَتْكَ

ابن عباس رض گفت بخور هر چیز را که میخواهی بپوش هر چیز را که میخواهی ، وامیکه نرسد ترا

اِثْنَتَانِ سَرَفٌ وَمَخِيلَةٌ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ فِي تَرْجَمَةِ بَابٍ

دو خصلت اسراف و تکبر رواه بخاری در ترجمه بابے

وَعَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ

و روایت است از سالم از پدرش واو از آنحضرت صلی الله علیه وسلم گفت

اَلْإِسْبَالُ فِي الْإِزَارِ وَالْقَمِيصِ وَالْعِمَامَةِ مَنْ جَرَّ مِنْهَا شَيْئًا

که جر واسبال که حرام است نه تنها در ازار است بلکه در ازار و پیرهن و عمامه نیز باشد کسیکه دراز

خُيَلَاءَ لَمْ يَنْظُرِ اللهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ

و بکشد ازین جامها بطریق تکبر نظر نکند خدا تعالی بجانب وے روز قیامت رواه ابو داؤد و نسائی

وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ أَبِي سَعِيدِنِ الْخُدْرِيِّ رض قَالَ سَمِعْتُ

و ابن ماجه و روایت است از ابی سعید خدری رض گفت شنیدم

رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِزْرَةُ الْمُؤْمِنِ إِلَى أَنْصَافِ

آنحضرت را صلی الله علیه وسلم که میگفت یعنی حالت محموده در ازار پوشیدن

سَاقَيْهِ لَا جُنَاحَ عَلَيْهِ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْكَعْبَيْنِ مَا أَسْفَلَ مِنْ

ساقین او ست نیست گناه بر مومن در پوشیدن ازار تا میان نصف ساق و میان هر دو شتالنگ هر چیزیکه پایان از شتالنگ

ذٰلِكَ فَفِي النَّارِ قَالَ ذٰلِكَ ثَلٰثَ مَرَّاتٍ وَلَا يَنْظُرُ اللهُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ

پس در آتش دوزخ است گفت آنرا سه بار و نظر رحمت نمیکند خدا تعالی روز قیامت

إِلٰى مَنْ جَرَّ إِزَارَهُ بَطَرًا رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ وَعَنْ

بسوی کسیکه دراز میکند ازار خود را بطریق تکبر و خیلاء رواه ابو داؤد و ابن ماجه و روایت است از

أبي هريرة رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

ابی هریره رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

ما أسفل من الكعبين من الإزار في النار رواه البخاري

هر چه باشد پایان تر از شتالنگ از ازار در آتش دوزخ است رواه بخاری

وعن ابن عمر رض قال قال رسول الله صلى الله عليه

و روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه

وسلم بينما رجل يجر إزاره من الخيلاء خسف به فهو

وسلم در اثنای آنکه مردی بکشید ازار خود از تکبر و طغیان میرفت فرو برده شد او را پس او

يتجلجل في الأرض إلى يوم القيامة رواه البخاري وعن ابن

فرو میرود در زمین تا روز قیامت رواه بخاری و روایت است از ابن

عمر رض أن النبي صلى الله عليه وسلم قال من جر ثوبه خيلاء

عمر رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود کسی که کشد جامه خود را از روی تکبر

لم ينظر الله إليه يوم القيامة متفق عليه وعن

نظر عنایت نکند خدای تعالی بسوی او روز قیامت متفق علیه و روایت است از

أبي هريرة رض أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال

ابی هریره رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود

لا ينظر الله يوم القيامة إلى من جر إزاره بطرا متفق عليه

نبیند خدا روز قیامت بسوی کسیکه بکشد ازار خود را از روی تکبر متفق علیه

وعن عبد الله بن عمرو بن العاص قال رأى رسول الله

و روایت است از عبد الله بن عمرو بن العاص رض که دید آنحضرت

صلى الله عليه وسلم على ثوبين معصفرين فقال ان هذه

صلی الله علیه وسلم بر من دو جامه رنگین بعصفر پس فرمود که این جامها

١ جلجله حرکت با اضطراب است ... [illegible]

٢ [illegible]

مِنْ ثِيَابِ الْكُفَّارِ فَلَا تَلْبَسْهَا وَفِي رِوَايَةٍ قُلْتُ أَغْسِلُهُمَا قَالَ بَلْ

از جنس جامہای کافران است پس مپوش آنہارا و در روایتی آمدہ است کہ گفت عبداللہ بشوئیم آنرا فرمود آنحضرت

أَحْرِقْهُمَا رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرٍو رض قَالَ

بسوزان آن ہر دو جامہ را روایه مسلم و روایت است از عبداللہ بن عمرو رض کہ

مَرَّ رَجُلٌ وَعَلَيْهِ ثَوْبَانِ أَحْمَرَانِ فَسَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ

گذشت مردی و بر وے دو جامہ سرخ بود پس سلام کرد آن مرد بر پیغمبر خدا

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَرُدَّ عَلَيْهِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَأَبُو دَاوُدَ

صلی اللہ علیہ وسلم پس جواب سلام وے نداد روایه ترمذی و ابو داؤد

وَعَنْ عُمَرَ وَأَنَسٍ وَابْنِ الزُّبَيْرِ وَأَبِي أُمَامَةَ رض عَنِ

و روایت است از عمر و انس و ابن زبیر و ابی امامہ رض

النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ لَبِسَ الْحَرِيرَ فِي

از آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم از ہر چہار کہ فرمود آنحضرت ہر کہ بپوشد جامۂ ابریشم در

الدُّنْيَا لَمْ يَلْبَسْهُ فِي الْآخِرَةِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض

دنیا نپوشد آن را در آخرت متفق علیہ و روایت است از ابن عمر رض

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّمَا

گفت فرمود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نمی پوشد

يَلْبَسُ الْحَرِيرَ فِي الدُّنْيَا مَنْ لَا خَلَاقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ مُتَّفَقٌ

حریر را در دنیا مگر کسیکہ نیست نصیب مر او را در آخرت متفق

عَلَيْهِ وَعَنْ حُذَيْفَةَ رض قَالَ نَهَانَا رَسُولُ اللّٰهِ

علیہ و روایت است از حذیفہ رض گفت کہ نہی کرد ما را آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَشْرَبَ فِي آنِيَةِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ

صلی اللہ علیہ وسلم از نوشیدن در ظرفہاے طلا و نقرہ

وَاَنْ نَاْكُلَ فِيْهَا وَعَنْ لُبْسِ الْحَرِيْرِ وَالدِّيْبَاجِ وَاَنْ نَجْلِسَ
واز خوردن درین ظروف واز پوشیدن جامه ابریشمی و دیبا واز نشستن

عَلَيْهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ عُمَرَ رضي الله عنه اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ
بر حریر و دیبا متفق علیه و روایت است از ابن عمر رض که آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهٰى عَنْ لُبْسِ الْحَرِيْرِ اِلَّا هٰكَذَا وَرَفَعَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
علیه وسلم نهی کرد از پوشیدن جامهای ابریشمی مگر اینچنین یعنی این مقدار و برداشت پیغمبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِصْبَعَيْهِ الْوُسْطٰى وَالسَّبَّابَةَ وَضَمَّهُمَا
صلی الله علیه وسلم دو انگشت خود را که میانه است وانگشتی که متصل است از جانب انگشت و پیوست

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَفِيْ رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ اَنَّهٗ خَطَبَ بِالْجَابِيَةِ
متفق علیه و در روایتی مرمسلم را آمده که عمر رض خطبه خواند بجابیه

فَقَالَ نَهٰى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ لُبْسِ
پس گفت در خطبه نهی کرد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم از پوشیدن

الْحَرِيْرِ اِلَّا مَوْضِعَ اِصْبَعَيْنِ اَوْ ثَلٰثٍ اَوْ اَرْبَعٍ وَعَنْ اَبِيْ مُوْسٰى
حریر مگر جای دو انگشت یا سه انگشت یا چهار انگشت و روایت است از ابی موسی

الْاَشْعَرِيِّ رضي الله عنه اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اُحِلَّ
اشعری رض که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود حلال ساخته

الذَّهَبُ وَالْحَرِيْرُ لِلْاِنَاثِ مِنْ اُمَّتِيْ وَحُرِّمَ عَلٰى ذُكُوْرِهَا
و مباح گردانیده شد از استعمال طلا و پوشیدن ابریشم مرزنان را از امت من و حرام گردانیده شد استعمال

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ اَبِيْ رَيْحَانَةَ رضي الله عنه
رواه ترمذی و نسائی و روایت است از ابی ریحانه رض

قَالَ نَهٰى رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ عَشْرٍ عَنِ الْوَشْرِ
که نهی کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم از ده خصلت از تیز کردن دندان و باریک گردانیدن

ا/ وشر تیز کردن دندان و باریک کردن دندان خود را وابن فعل پیرزنان اظهار آن دارند تا مشابهت نوجوانان کنند ۱۲ مجمع ۱۲

[illegible]

وَالْوَشْمِ وَالنَّتْفِ وَعَنْ مُكَامَعَةِ الرَّجُلِ الرَّجُلَ بِغَيْرِ شِعَارٍ

اطراف آن واز خلانیدن سوزن در پوست لب یا نیل واز کندن موی سفید از لحیه در اس و از مرد جمعیت

وَمُكَامَعَةِ الْمَرْأَةِ الْمَرْأَةَ بِغَيْرِ شِعَارٍ وَاَنْ يَجْعَلَ الرَّجُلُ

و بخوابی مرد با مرد بیجامه الحروف فتنه نباشد و نهی کرد از بخوابی زن با زن بیجامه و نهی کرد از گردانیدن

فِي اَسْفَلِ ثِيَابِهِ حَرِيْرًا مِثْلَ الْاَعَاجِمِ اَوْيَجْعَلَ عَلٰى

مرد در زیر جامهای خود جامه ابریشمی را مانند عجمیان و نیز از گردانیدن مرد بر

مَنْكِبَيْهِ حَرِيْرًا مِثْلَ الْاَعَاجِمِ وَعَنِ النُّهْبٰى وَعَنْ

دوشهای خود حریر عجمیان و نهی کرد از

رُكُوْبِ النُّمُوْرِ وَلُبُوْسِ الْخَاتَمِ اِلَّا لِذِيْ سُلْطَانٍ رَوَاهُ

غارت کردن مال مردم را و نهی کرد از سواری بر پوست یوز و از پوشیدن خاتم مگر از برای کسیکه

اَبُوْدَاوُدَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضقَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

ابو داود واز ابی هریره رض مرویست که گفت آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَاتَصْحَبُ الْمَلٰئِكَةُ رُفْقَةً

صلی الله علیه وسلم همراه نمی روند فرشتگان گروهی را

فِيْهَا جِلْدُ نَمِرٍ رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رض

که در آن گروه جلد درنده است که آن را یوز گویند رواه ابوداود واز ابن عمر رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَبِسَ

که فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم کسیکه بپوشد

ثَوْبَ شُهْرَةٍ فِي الدُّنْيَا اَلْبَسَهُ اللّٰهُ ثَوْبَ مَذَلَّةٍ فِي الْاٰخِرَةِ

ثوب شهرت را یعنی جامه نفیس را بقصد تعزز و تکبر در دنیا بپوشاند او را خدا تعالی جامه خسیس که بدان بیعزت

رَوَاهُ اَحْمَدُ وَاَبُوْدَاوُدَ وَابْنُ مَاجَةَ بَابُ الْخَاتَمِ وَالْحُلِّيِّ وَالْاَجْرَاسِ

روایه احمد و ابوداود و ابن ماجه باب در بیان خاتم و امثال آن از جنس حلی و اجراس

وَعَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَبَّاسٍ رض أَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

گفت عبد الله بن عباس رضـ که آنحضرت صلی الله علیه

وَسَلَّمَ رَأَى خَاتَمًا مِنْ ذَهَبٍ فِيْ يَدِ رَجُلٍ فَنَزَعَهُ فَطَرَحَهُ

وسلم دید انگشتری را از طلا در دست مردے پس برکشید آنرا پس در انداخت آن را

فَقَالَ يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ إِلَى جَمْرَةٍ مِنْ نَارٍ فَيَجْعَلُهَا فِيْ يَدِهِ فَقِيْلَ لِلرَّجُلِ

پس فرمود قصد میکند یکے از شما بسوی اخگرے از آتش دوزخ پس میگرداند آنرا در دست خویش گفته شد

بَعْدَ مَا ذَهَبَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُذْ خَاتَمَكَ

بعد از رفتن آنحضرت صلی الله علیه وسلم که بردار انگشتری خود را

اِنْتَفِعْ بِهِ قَالَ لَا وَاللّٰهِ لَا آخُذُهُ أَبَدًا وَقَدْ طَرَحَهُ رَسُوْلُ اللّٰهِ

بگیر بدین نفع و حظ آن نفع گفت آن مرد سوگند بخدا نگیرم آنرا هرگز و حال آنکه بتحقیق انداخت آنرا پیغامبر خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنْ عَلِيٍّ رض أَنَّ النَّبِيَّ

صلی الله علیه وسلم روایت کرد مسلم و از علی رضـ روایت است که آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخَذَ حَرِيْرًا فَجَعَلَهُ فِيْ يَمِيْنِهِ وَأَخَذَ ذَهَبًا

صلی الله علیه وسلم گرفت جامهٔ ابریشمے را پس نهاد آنرا در دست راست خود و گرفت طلا را

فَجَعَلَهُ فِيْ شِمَالِهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ هٰذَيْنِ حَرَامٌ عَلٰى ذُكُوْرِ أُمَّتِيْ

و نهاد آن را در دست چپ خود پس فرمود که این دو چیز حرام است هریک از آن بر مردان امتِ من

رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُوْ دَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ بُرَيْدَةَ رض أَنَّ النَّبِيَّ

روایت کرد احمد و ابوداود و النسائی و روایت است از بریده رضـ که آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِرَجُلٍ عَلَيْهِ خَاتَمٌ مِنْ

صلی الله علیه وسلم گفت مر مردے را که بود بر وے انگشتری از

شَبَهٍ مَالِيْ أَجِدُ مِنْكَ رِيْحَ الْأَصْنَامِ

برنج چیست مرا که می یابم از تو بوے بتان

فطرحه ثم جاء وعليه خاتم من حديد فقال ما لي أرى

پس انداخت آنمرد از خود انگشتری را پس آمد آنمرد و حال آنکه بود بر وی انگشتری از آهن پس فرمود چیست

عليك حلية أهل النار فطرحه فقال يا رسول الله من أي

بر تو زیور و پوشش دوزخیان پس انداخت آنمرد آنرا پس عرض کرد اے رسول خدا از چه

شيء أتخذه قال من ورق ولا تتمه مثقالا رواه الترمذي

چیز بسازم انگشتری را [illegible] راتا مثقال بلکه کمتر از آن کن رواه ترمذی

وأبو داود والنسائي وعن ابن الزبير أن مولاة لهم ذهبت

[illegible] ابن الزبیر [illegible] مولاة ایشان بود

بابنة الزبير إلى عمر بن الخطاب وفي رجلها أجراس فقطعها

دختر زبیر را بسوی عمر ابن الخطاب [illegible] در پاے [illegible] جرسها [illegible] زیور

عمر وقال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول

[illegible] پس گفت شنیدم پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم

مع كل جرس شيطان رواه أبو داود وعن

با هر جرس شیطان است رواه ابو داود [illegible] روایت میکند

بنانة مولاة عبد الرحمن بن حيان الأنصاري

[illegible] عبد الرحمن [illegible] حیان [illegible] انصاری

كانت عند عائشة إذ دخلت عليها بجارية

[illegible] عائشه صدیقه [illegible] ناگاه [illegible] عائشه دخترک [illegible] آن

وعليها جلاجل يصوتن فقالت لا تدخلنها علي إلا أن تقطعن

جلاجل که آواز میکردند آن جلاجل پس گفت [illegible] نیارد آن زن کو را [illegible]

جلاجلها سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول لا تدخل

جلاجل اورا زیرا که من شنیده ام پیغمبر خدا را صلی الله علیه وسلم میگفت نمی آید

الْمَلٰئِكَةُ بَيْتًا فِيهِ جَرَسٌ رَوَاهُ أَبُودَاوُدَ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ

فرشتگان خانه را که دروی جرس ست رواه ابوداؤد و روایت است از ابی ہریرہ رضـ

أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يُحَلِّقَ

که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود کسیکه دوست دارد که حلقه بیندازد

حَبِيبَهُ حَلْقَةً مِنْ نَارٍ فَلْيُحَلِّقْهُ حَلْقَةً مِنْ ذَهَبٍ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ

در بینی یا در گوش دوست خود را از آتش دوزخ پس گو که حلقه بپوشاند او را از طلا و کسیکه دوست دارد

يُطَوِّقَ حَبِيبَهُ طَوْقًا مِنْ نَارٍ فَلْيُطَوِّقْهُ طَوْقًا مِنْ ذَهَبٍ وَمَنْ

که در گردن اندازد دوست خود را طوق از آتش پس گو که طوق سازد گردن او را از طلا و کسیکه

أَحَبَّ أَنْ يُسَوِّرَ حَبِيبَهُ سِوَارًا مِنْ نَارٍ فَلْيُسَوِّرْهُ سِوَارًا مِنْ ذَهَبٍ

دوست میدارد که بپوشاند دوست خود را دست برنجن از آتش پس گو که بیندازد در دست وی سوار از طلا

وَلٰكِنْ عَلَيْكُمْ بِالْفِضَّةِ فَالْعَبُوا بِهَا رَوَاهُ أَبُودَاوُدَ وَعَنْ

ولیکن بر شما باد که زیوریکه بسازید از نقره بسازید پس لهو و لعب کنید بنقره و بازید زیورها از وی رواه ابوداؤد

عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْنَعُ أَهْلَ

و روایت است از عقبه بن عامر رضـ که آنحضرت صلی الله علیه وسلم بود که منع میکرد آنها را که

الْحِلْيَةِ وَالْحَرِيرِ وَيَقُولُ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ حِلْيَةَ الْجَنَّةِ وَحَرِيرَهَا

اہل زیور و حریر بودند از پوشیدن آن و میگفت اگر ہستید شما که دوست میدارید زیور بہشت را و حریر آن را

فَلَا تَلْبَسُوهَا فِي الدُّنْيَا رَوَاهُ النَّسَائِيُّ وَعَنْ مَالِكٍ رضـ

پس نپوشید آن را در دنیا رواه النسائی و منقول است از امام مالک رضـ

قَالَ أَنَا أَكْرَهُ أَنْ يُلْبَسَ الْغِلْمَانُ شَيْئًا مِنَ الذَّهَبِ لِأَنَّهُ بَلَغَنِي

که میگفت من کروه می پندارم که پوشانیده شود پسرگان را چیزے از جنس طلا زیرا که به تحقیق

أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ التَّخَتُّمِ بِالذَّهَبِ فَأَنَا أَكْرَهُهُ لِلرِّجَالِ

که پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم نهی کرده است از پوشیدن خاتم طلا پس من کروه می پندارم ذکور را

الكبير منهم والصغير رواه في الموطا وعن ثوبان رض

كلان را از ايشان وخردان را از ايشان روايت كرد در موطا و روايت است از ثوبان رض

قال كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا سافر كان

گفت ثوبان بود آنحضرت صلى الله عليه وسلم چون قصد سافرت ميكرد بود

اخر عهده بانسان من اهله فاطمة رض واول من يدخل

آخر عهد آنحضرت صلى الله عليه وسلم يعنى سخن وصيت وى با دى كه از اهلخانه آنحضرت بود گهيد

عليها فاطمة فقدم من غزاة وقد علقت مسحا او سترا

بروى در وقت قدوم از سفر فاطمه رض پس قدوم آورد آنحضرت از جنگى وحال آنكه آويخته بود فاطمه پلاسى را

على بابها وحلت الحسن والحسين قلبين من فضة فقدم

بر در خانه خود وپوشانيده بود فاطمه رض حسن وحسين رض را دو دستوانه از نقره پس قدوم آورد آنحضرت

فلم يدخل فظنت ان ما منعه ان يدخل ما راى فهتكت

پس آمد بر فاطمه رض موافق عادت پس گمان برد فاطمه رض كه آنچه باز داشت آنحضرت را از در آمدن بروى

الستر وفكت القلبين عن الصبيين وقطعته منهما فانطلقا

پرده پس بدريد فاطمه رض پرده را وجدا كرد هر دو دستوانه را از هر دو كودك و بريد بر يكى دو دستوانه را پس رفتند

الى رسول الله صلى الله عليه وسلم يبكيان فاخذه منهما فقال يا

بسوى پيغمبر خدا صلى الله عليه وسلم درحاليكه ميگريند پس گرفت آنحضرت را از ايشان چيزى را

ثوبان اذهب بهذا الى ال فلان ان هؤلاء اهلي اكره ان

ثوبان ببر اين زيور را بسوى آل فلان زيرا كه اينها كه اهل واولاد من اند مكروه مى پندارم كه

ياكلوا طيباتهم في حيوتهم الدنيا يا ثوبان اشتر لفاطمة

بخورند لذايذ خود را وآنچه خوش آيد در زندگانى ايشان در جهان اى ثوبان بخر از براى فاطمه رض

قلادة من عصب وسوارين من عاج رواه احمد وابوداود

گردن بندى را از عصب ودو دستوانه را از عاج روايت كرده احمد وابوداود

بَابُ اللُّحَى وَالشَّوَارِبِ وَالنَّهْيِ عَنْ نَتْفِ

باب در مسائل لحیه و شوارب و منع برکندن

الشَّيْبِ وَذِكْرِ الْخِضَابِ فِي الْقَزَعِ وَالْاِكْتِحَالِ

موی سفید و ذکر خضاب و قزع و سرمه

وَالْمُخَنَّثِيْنَ وَالْمُتَرَجِّلَاتِ وَالْوَصْلِ وَالْوَشْمِ

و مخنثین و مترجلات و وصل و وشم

عَنِ ابْنِ عُمَرَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

روایت است از ابن عمر رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم

خَالِفُوا الْمُشْرِكِيْنَ اَوْفِرُوا اللُّحَى وَاحْفُوا الشَّوَارِبَ وَفِي رِوَايَةٍ

مخالفت کنید مشرکان را پس وافر و دراز کنید ریشان را و کوتاه و پست کنید بروتها را و در روایتی

اَنْهِكُوا الشَّوَارِبَ وَاَعْفُوا اللُّحَى مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ

آمده است که انهاک یعنی بمبالغه کوتاه کنید بروتها را و فروگذارید و ارسال نمائید ریشها را متفق علیه و از

اَبِي هُرَيْرَةَ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اَلْفِطْرَةُ

ابی هریره رض مرویست گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم سنت قدیم

خَمْسٌ اَلْخِتَانُ وَالْاِسْتِحْدَادُ وَقَصُّ الشَّارِبِ وَتَقْلِيْمُ

پنج است یکے ختان دوم استعمال حدید در حلق عانه سوم کوتاه کردن سبلت و چهارم گرفتن

الْاَظْفَارِ وَنَتْفُ الْاِبْطِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ اَنَسٍ رض

ناخنهای دست و پای و برکندن موی بغل متفق علیه و روایت است از انس رض

قَالَ وُقِّتَ لَنَا فِي قَصِّ الشَّارِبِ وَتَقْلِيْمِ الْاَظْفَارِ وَنَتْفِ الْاِبْطِ

گفت وقتی معین کرد آنحضرت ما را در کوتاه کردن سبلت و گرفتن ناخنها و برکندن موی بغل

وَحَلْقِ الْعَانَةِ اَنْ لَا نَتْرُكَ اَكْثَرَ مِنْ اَرْبَعِيْنَ لَيْلَةً رَوَاهُ مُسْلِمٌ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ

و حلق عانه که ترک نکنیم و نگذاریم بیشتر از چهل روز رواه مسلم و روایت است از ابن عباس

قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُصُّ اَوْ يَاخُذُ مِنْ

گفت که بود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم می برید یا می گرفت از

شَارِبِهٖ وَكَانَ اِبْرَاهِيْمُ خَلِيْلُ الرَّحْمٰنِ يَفْعَلُهٗ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

بروت خود وبود ابراہیم که آن را مے کرد رواہ ترمذے

وَعَنْ زَيْدِ بْنِ اَرْقَمَ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ

وروایت است از زید بن ارقم که آنحضرت صلے اللہ علیہ

سَلَّمَ قَالَ مَنْ لَّمْ يَاْخُذْ شَارِبَهٗ فَلَيْسَ مِنَّا رَوَاهُ اَحْمَدُ وَالتِّرْمِذِيُّ

وسلم فرمود کسیکه نگیرد از بروت خود وپست نکرد آنرا پس نیست آنکس از ما رواه احمد و

وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيْهِ عَنْ جَدِّهٖ

ترمذی ونسائی وروایت است از عمرو بن شعیب از پدرش از جد عمرو رض

اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَاْخُذُ مِنْ لِحْيَتِهٖ

که آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بود که می گرفت از لحیه مبارک خود را

مِنْ عَرْضِهَا وَطُوْلِهَا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ رُوَيْفِعِ

از پہنائی وے و درازی وے یعنی از جانب لحیه رواه ترمذی وروایت است از رویفع

بْنِ ثَابِتٍ قَالَ قَالَ لِيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

بن ثابت رض گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

يَا رُوَيْفِعُ لَعَلَّ الْحَيٰوةَ سَتَطُوْلُ بِكَ بَعْدِيْ فَاَخْبِرِ النَّاسَ

اے رویفع شاید که زندگانی دراز گردد ترا پس از من پس خبرده مردم را

اَنَّ مَنْ عَقَدَ لِحْيَتَهٗ اَوْ تَقَلَّدَ وَتَرًا اَوِ اسْتَنْجٰى بِرَجِيْعِ

بدرستے کسیکه گره زند ریش خود را یا کسیکه قلاده سازد زه را یا استنجا کند به پس افکندهٔ

دَابَّةٍ اَوْ عَظْمٍ فَاِنَّ مُحَمَّدًا مِّنْهُ بَرِيْءٌ رَوَاهُ اَبُوْدَاؤدَ

چارپایه یا با استخوان بدرستیکه محمد صلی اللہ علیہ وسلم از هر که این کارها کند بیزار است

بَابُ آدابِ الْخَلَاءِ مِنْ مِشْكٰوةِ وَعَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ رضـ
باب آداب الخلاء از مشكوٰة و روايت است از يحيى بن سعيد رض

اَنَّهُ سَمِعَ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ رضـ يَقُولُ كَانَ اِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ
كه وى شنيد سعيد بن المسيب رض را كه ميگفت بود ابراهيم خليل

الرَّحْمٰنِ اَوَّلَ النَّاسِ ضَيَّفَ الضَّيْفَ وَاَوَّلَ النَّاسِ اخْتَتَنَ
الرحمن اول كسيكه ضيافت مهمان كرد واول كسيكه كرد ختنه

وَاَوَّلَ النَّاسِ قَصَّ شَارِبَهُ وَاَوَّلَ النَّاسِ رَاَى الشَّيْبَ
واول كسيكه پست كرد بروت خود را واول كسيكه ديد پيرى را دموى سفيد را

فَقَالَ يَا رَبِّ مَا هٰذَا قَالَ الرَّبُّ تَبَارَكَ وَتَعَالٰى وَقَارٌ
پس گفت اى پروردگار من چيست اين گفت پروردگار تبارك وتعالى اين باعث وقار است

يَا اِبْرَاهِيمُ قَالَ يَا رَبِّ زِدْنِي وَقَارًا رَوَاهُ مَالِكٌ
گفت ابراهيم اى پروردگار من زيادت گردان مرا موجب وقار رواه مالك

وَعَنْ كَعْبِ ابْنِ مُرَّةَ رضـ عَنْ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
و روايت است از كعب بن مره رض از آنحضرت صلى الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي الْاِسْلَامِ كَانَتْ لَهُ نُورًا
عليه وسلم كه فرمود آنحضرت كسيكه پير شد در مسلمانى مى باشد پيرى مر او را سبب روشنائى

يَوْمَ الْقِيٰمَةِ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ عَمْرِو بْنِ
روز قيامت رواه ترمذى ونسائى و روايت است از عمرو بن

شُعَيْبٍ عَنْ اَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ رضـ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ
شعيب از پدرش واو از پدر خود كه جد عمرو است گفت فرمود آنحضرت صلى الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تَنْتِفُوا الشَّيْبَ فَاِنَّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ مَنْ شَابَ شَيْبَةً
عليه وسلم نچينيد موهاى سفيد را از يراكه پيرى نورانيت مسلمان است كسيكه پير شود پير شدنى در مسلمانى

فِي الْإِسْلَامِ كَتَبَ اللّٰهُ لَهٗ بِهَا حَسَنَةً وَكَفَّرَ عَنْهُ بِهَا خَطِيْئَةً

در مسلمانی می نویسد خدا تعالی برای وی بسبب آن نیکی را و محو میگرداند از آنکس بسبب آن گناهی را

وَرَفَعَهٗ بِهَا دَرَجَةً رَوَاهُ اَبُوْدَاوٗدَ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ

و بلند میگرداند او را بجهت آن پایه روایه ابوداود و از ابی هریره رض مروی است

اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اِنَّ الْيَهُوْدَ وَالنَّصٰرٰى

که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود بدرستیکه یهود و نصاری نمی

لَا يَصْبُغُوْنَ فَخَالِفُوْهُمْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ

خضاب نمی کنند پس مخالفت کنید ایشان را متفق علیه و روایت است از ابن عباس رض

قَالَ مَرَّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ قَدْ خَضَبَ

گفت که گذشت بر آنحضرت صلی الله علیه وسلم مردی که بتحقیق خضاب کرده بود

بِالْحِنَّاءِ فَقَالَ مَا اَحْسَنَ هٰذَا قَالَ فَمَرَّ اٰخَرُ قَدْ خَضَبَ

بحنا پس فرمود آنحضرت ؐ چه خوب است این گفت ابن عباس پس ازان گذشت مردی دیگر که خضاب

بِالْحِنَّاءِ وَالْكَتَمِ فَقَالَ هٰذَا اَحْسَنُ مِنْ هٰذَا ثُمَّ مَرَّ اٰخَرُ

به حنا و کتم پس فرمود این بهتر از اول است پس گذشت دیگری

قَدْ خَضَبَ بِالصُّفْرَةِ فَقَالَ هٰذَا اَحْسَنُ مِنْ هٰذَا كُلِّهٖ

که خضاب کرده بود بزردی پس فرمود این بهتر است از همه آنها

رَوَاهُ اَبُوْدَاوٗدَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللّٰهُ

روایه ابوداود و روایت است از ابن عباس رض از آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَكُوْنُ قَوْمٌ فِيْ اٰخِرِ الزَّمَانِ يَخْضِبُوْنَ

علیه وسلم فرمود که میشوند قومی در آخر زمان که خضاب میکنند

بِهٰذَا السَّوَادِ كَحَوَاصِلِ الْحَمَامِ لَا يَجِدُوْنَ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ

باین رنگ سیاهی که مثل حوصلهای کبوتر است نمی یابند این قوم بوی بهشت را

رَوَاهُ اَبُوْدَاوُدَ وَالنَّسَائِيُّ وَعَنْ نَافِعِ بْنِ عُمَرَ رضـ

روایه ابوداؤد و نسائے و روایت است از نافع بن عمر رضـ

قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْهٰى عَنِ

گفت شنیدم آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم را کہ نہی کرد از

الْقَزَعِ قِيْلَ لِنَافِعٍ مَا الْقَزَعُ قَالَ يُحْلَقُ بَعْضُ رَأْسِ الصَّبِيِّ

قزع گفتہ شد مر نافع را قزع چیست گفت سترده شود پاره از سر کودک

وَيُتْرَكُ الْبَعْضُ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَأَلْحَقَ بَعْضُهُمُ التَّفْسِيْرَ بِالْحَدِيْثِ

وگذاشتہ شود پاره دیگر متفق علیہ و لاحق کرده اند بعضے از راویان این تفسیر قزع را

وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رضـ اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و از ابن عمر رضـ روایت کہ آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

رَاٰى صَبِيًّا قَدْ حُلِقَ بَعْضُ رَأْسِهٖ وَتُرِكَ بَعْضُهٗ فَنَهَاهُمْ

دید کودکی را کہ بتحقیق حلق کرده شده بعضے از سرو سے و ترک کرده شده بعضے دیگر از سر پس

عَنْ ذٰلِكَ وَقَالَ اِحْلِقُوْا كُلَّهٗ اَوِ اتْرُكُوْا كُلَّهٗ رَوَاهُ

اولیای صبی را ازان و فرمود حلق کنید تمام سر را یا بگذارید تمام آن را روایه

مُسْلِمٌ وَعَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ حَسَّانَ رضـ قَالَ دَخَلْنَا عَلٰى

مسلم و روایت است از حجاج بن حسان رضـ گفت درآمدیم ما

اَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رضـ فَحَدَّثَتْنِيْ اُخْتِي الْمُغِيْرَةُ قَالَتْ

بر انس بن مالک رضـ پس حدیث کرد مرا خواهر من مغیره گفت

يَوْمَئِذٍ اَنْتَ غُلَامٌ وَلَكَ قَرْنَانِ اَوْ قُصَّتَانِ فَمَسَحَ

که دران روز تو پسر خرد بودی و بود مر ترا دران وقت دو گیسو یا دو قصہ پس مسح کرد انس

رَأْسَكَ وَبَرَّكَ عَلَيْكَ وَقَالَ احْلِقُوْا هٰذَيْنِ اَوْ قُصُّوْهُمَا

سر ترا و دعائے برکت کرد بر تو و گفت تراشید این دو گیسو را یا پست کنید

فَاِنَّ هٰذَا زِيُّ الْيَهُوْدِ رَوَاهُ اَبُوْدَاؤُدَ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

پس بدرستیکہ این ہیئت یہود است رواہ ابو داؤد و روایت است از ابن عباس رض

اَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اكْتَحِلُوْا بِالْاِثْمِدِ

کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود سرمہ کنید بہ اثمد

فَاِنَّهٗ يَجْلُو الْبَصَرَ وَيُنْبِتُ الشَّعْرَ وَزَعَمَ اَنَّ النَّبِيَّ

زیرا کہ آن سرمہ جلا مید ہد بینائی را و میرویاند موی پلک را و زعم کرد ابن عباس کہ آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَتْ لَهٗ مُكْحُلَةٌ يَكْتَحِلُ بِهَا كُلَّ

صلے اللہ علیہ وسلم بود مر او را سرمہ دان کہ سرمہ میکرد ہر

لَيْلَةٍ ثَلَاثَةً فِيْ هٰذِهٖ وَثَلَاثَةً فِيْ هٰذِهٖ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

شب سہ بار درین یعنے چشم راست و سہ بار درین یعنے چشم چپ رواہ ترمذی

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَعَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و روایت است از ابن عباس رض گفت لعنت کرد پیغمبر خدا صلے اللہ علیہ وسلم

الْمُخَنَّثِيْنَ مِنَ الرِّجَالِ وَالْمُتَرَجِّلَاتِ مِنَ النِّسَاۤءِ وَقَالَ

مخنثان را از مردان و زنان را کہ در ہیئت مشابہ بمردان کنند و فرمود آنحضرت ص

اَخْرِجُوْهُمْ مِّنْ بُيُوْتِكُمْ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْهُ قَالَ

بیرون کنید مخنثان را از خانہائے خود رواہ بخاری و ہم از ابن عباس رض مروی است

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَنَ اللّٰهُ الْمُتَشَبِّهِيْنَ

فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم لعنت کند خدا تعالی تشبہ کنندگان را

مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاۤءِ وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاۤءِ بِالرِّجَالِ

از مردان بزنان و تشابہ شوندگان از زنان بمردان

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ اَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ لَعَنَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

رواہ البخاری و روایت است از ابی ہریرہ رض گفت کہ لعنت کرد آنحضرت ص

صلى الله عليه وسلم الرجل يلبس لبسة المرأة والمرأة

صلے الله علیه وسلم مردی را که می پوشد پوشش زن را و زن را

تلبس لبسة الرجل رواه ابوداود وعن ابن

که می پوشد پوشش مرد را رواه ابوداود و روایت است از ابن

ابي مليكة رضـ قال قيل لعائشة رضـ ان امرأة تلبس

ابی ملیکه رضـ گفت پرسیده شد مر عائشه را که زنے ہست که می پوشد

النعل قالت لعن رسول الله صلى الله عليه وسلم الرجلة

نعل را که مخصوص بمردان باشد گفت لعنت کرد آنحضرت صلی الله علیه وسلم آن زنان را که

من النساء رواه ابوداود وعن ابي هريرة رضـ قال

مشابه باشند بمردان رواه ابوداود و مرویست از ابی ہریره رضـ گفت

اُتي رسول الله صلى الله عليه وسلم بمخنث قد خضب

آورده شد نزد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم مخنثی که بتحقیق رنگ کرده بود

يديه ورجليه بالحناء فقال رسول الله صلى الله عليه

دست و پاے خود را بحنا پس فرمود آنحضرت صلے الله علیه وسلم

وسلم ما بال هذا قالوا يتشبه بالنساء فامر به فنفي

وسلم که چه حال دارد این شخص گفتند که وی مشابهه میسازد خود را بزنان پس فرمود آنحضرت تا از

الى النقيع فقيل يا رسول الله الا نقتله فقال اني نهيت

پس رانده شد بسوی نقیع پس گفته شد ای رسولخدا آیا نکشیم او را پس گفت آنحضرت بدرستیکه نہی کرده

عن قتل المصلين رواه ابوداود وعن عائشة رضـ

از کشتن نماز گذاران رواه ابوداود و روایت است از عائشه رضـ

ان هندا ابنت عتبة قالت يا نبي الله بايعني فقال

گفت ہنده بنت عتبه گفت ای رسول خدا بیعت کن مرا پس فرمود آنحضرت

لا أبايعك حتى تغيري كفيك فكأنهما كفا سبع

بیعت نمی کنم ترا تا آنکه تغیر دہی ہردو کفدست خود را پس گویا دو کف دست درنده است

رواه أبو داود وعن عمار بن ياسر رض قال قدمت

رواه ابوداؤد و روایت است از عمار بن یاسر رض گفت آمدم بر اہل و عیال خود

على أهلي من سفر وقد تشققت يداي فخلقوني بزعفران فغدوت

از سفرے حال آنکه بتحقیق کشیده بود ہردو دست من پس خلوق مالیدند مرا از زعفران پس رفتم بامداد

على النبي صلى الله عليه وسلم فسلمت عليه فلم

بر پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم پس سلام کردم بر آنحضرت ص پس

يرد علي وقال اذهب فاغسل هذا عنك رواه

نداد جواب سلام بر من و گفت برو پس بشو این را از خود رواه

أبو داود وعن أبي موسى رض قال قال رسول الله

ابوداؤد و مرویست از ابے موسی رض گفت فرمود آنحضرت

صلى الله عليه وسلم لا يقبل الله صلوة رجل في جسده

صلی الله علیه وسلم قبول نمی کند خدا تعالی نماز مردیرا که باشد در بدن او

شيء من خلوق رواه أبو داود وعن ابن عمر رض

چیزے از خلوق رواه ابوداؤد و روایت است از ابن عمر رض

أن النبي صلى الله عليه وسلم قال لعن الله الواصلة

که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمود لعنت کند خدا از نے را که پیوند میکند

والمستوصلة والواشمة والمستوشمة

موہای خود را بموہای دیگر و زنے را که طلب پیوند دیگری را که پیوند و لعنت کند خدا واشمه مستوشمه را

متفق عليه

متفق علیه

باب التصاوير

عن أبي طلحة رض قال قال رسول الله صلى الله

مرویت از ابی طلحه رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عليه وسلم لا تدخل الملائكة بيتا فيه كلب ولا تصاوير

علیه وسلم درنمی آیند فرشتگان خانه را که دروی سگ است و نه درآنخانه که دروی صورتها ست

متفق عليه وعن عائشة رض عن رسول الله صلى

متفق علیه واز عائشه رض مرویست از آنحضرت صلی الله

الله عليه وسلم قال أشد الناس عذابا يوم القيمة

علیه وسلم فرمود سخت ترین مردم از روی عذاب روز قیامت

الذين يضاهون بخلق الله متفق عليه وعن

آن کسان اند که مشابهت می کنند به پیدایش خدایتعالی متفق علیه و از

أبي هريرة رض قال سمعت رسول الله صلى الله عليه

ابی هریره رض مرویست گفت که شنیدم آنحضرت را صلی الله علیه

وسلم يقول قال الله تعالى ومن أظلم ممن ذهب يخلق

وسلم که میفرمود که میفرماید خدایتعالی و کیست ظالم تر از کسیکه رفت که پیدا می کند

كخلقي فليخلقوا ذرة أو ليخلقوا حبة أو شعيرة متفق

همچو پیدا کردن من پس باید که پیدا کنند ذره را یعنی مورچه را یا پیدا کنند دانه را یا جو را متفق

عليه وعن عبد الله بن مسعود رض قال سمعت

علیه واز عبدالله بن مسعود رض روایت است که گفت شنیدم

رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول أشد الناس عذابا

آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که میفرمود سخت ترین مردم از روی عذاب

عِنْدَ اللهِ الْمُصَوِّرُوْنَ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ

نزد خدا صورتگرانند متفق علیه و روایت است از ابن عباس رضـ

قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ كُلُّ

گفت شنیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم را که میفرمود هر صورتگر

مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ يُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُوْرَةٍ صَوَّرَهَا نَفْسًا فَتُعَذِّبُهُ فِي

در دوزخ است گردانیده میشود مر او را بهر صورتیکه ساخته است آنرا ذاتی و شخصی پس عذاب میکند آن نفس

جَهَنَّمَ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رضـ فَإِنْ كُنْتَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَاصْنَعِ

در دوزخ گفت ابن عباس رض پس اگر هستی تو البته سازنده صورت پس بساز صورت

الشَّجَرَ وَمَا لَا رُوْحَ فِيْهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضـ

درخت را و چیزیکه نیست جان در وی متفق علیه از ابی هریره رضـ مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ عُنُقٌ مِّنَ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم که بیرون می آید گردنی از

النَّارِ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ لَهَا عَيْنَانِ تُبْصِرَانِ وَأُذُنَانِ تَسْمَعَانِ

آتش روز قیامت که باشد مر آن را دو چشم که می بیند و دو گوش که می شنود

وَلِسَانٌ يَنْطِقُ يَقُوْلُ إِنِّي وُكِّلْتُ بِثَلٰثَةٍ بِكُلِّ جَبَّارٍ عَنِيْدٍ

و زبانیکه سخن میکند میگوید بدرستیکه من وکیل ساخته شده ام به سه کس که بنهار عذاب کنم متکبر سرکش

وَكُلِّ مَنْ دَعَا مَعَ اللهِ إِلٰهًا اٰخَرَ وَبِالْمُصَوِّرِيْنَ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ

و کسیکه بخواند با خدای عزوجل خدای دیگر و بصورت گران رواه ترمذی

وَعَنْ سَعِيْدِ بْنِ أَبِي الْحَسَنِ قَالَ كُنْتُ عِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ رضـ

و روایت است از سعید بن ابی الحسن گفت بودم من نزد ابن عباس رضـ

إِذْ جَاءَهُ رَجُلٌ فَقَالَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ إِنِّي رَجُلٌ إِنَّمَا مَعِيْشَتِيْ

چون ناگهان آمد ابن عباس را مردی پس گفت آن مرد ای ابن عباس بدرستیکه من مردی ام که نیست زندگانی

مِنْ صَنْعَةِ يَدَيَّ وَإِنِّي أَصْنَعُ هٰذِهِ التَّصَاوِيْرَ فَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ رض

گر از پیشهٔ دست من و بتحقیق که من پیشه میکنم این صورتها را پس گفت ابن عباس رض

لَا أُحَدِّثُكَ إِلَّا مَا سَمِعْتُ مِنْ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ

حدیث نمی کنم ترا مگر انچه شنیده ام از پیغمبر خدا صلی الله علیه

وَسَلَّمَ سَمِعْتُهُ يَقُوْلُ مَنْ صَوَّرَ صُوْرَةً فَإِنَّ اللّٰهَ مُعَذِّبُهُ

وسلم شنیدم آنحضرت ؐ را که میفرمود کسیکه صورتگری کند صورتے را پس بدرستیکه خدا تعالی عذا

حَتّٰى يَنْفُخَ فِيْهِ الرُّوْحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ فِيْهَا أَبَدًا فَرَبَا الرَّجُلُ

تا آنکه بدمد در آن جان را حال آنکه نیست آنکس دمنده در آنجا نیز اگاهی پس تنگ شد دم آنمرد

رَبْوَةً شَدِيْدَةً فَاصْفَرَّ وَجْهُهُ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنْ أَبَيْتَ إِلَّا

تنگ شدن سخت و زرد گشت روے آنمرد از شنیدن این وعید پس گفت ابن عباس ای بر تو اگر ابا میکنی

أَنْ تَصْنَعَ فَعَلَيْكَ بِهٰذَا الشَّجَرِ وَكُلِّ شَيْءٍ لَيْسَ فِيْهِ

همه پیشه ها مگر آنکه پیشه کنی صورتگری را پس بر تو باد این قسم که صورت درختان است و هر چیز یکه نیست در و

رُوْحٌ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَعَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ لَمَّا

جان رواه البخاری و از عائشه رض مرویست که گفت وقتیکه

اشْتَكَى النَّبِيُّ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ بَعْضُ نِسَائِهِ

بیمار شد پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم یاد کرد بعضے از زنان آنحضرت ؐ

كَنِيْسَةً يُقَالُ لَهَا مَارِيَةُ وَكَانَتْ أُمُّ سَلَمَةَ وَأُمُّ حَبِيْبَةَ

کنیسه را که گفته میشد آنرا ماریه و بودند ام سلمه و ام حبیبه

أَتَتَا أَرْضَ الْحَبَشَةِ فَذَكَرَتَا مِنْ حُسْنِهَا وَتَصَاوِيْرَ فِيْهَا

که رسیده بودند زمین حبشه را پس یاد کردند از خوبی آن کنشت و صورتهای که در آن بود

فَرَفَعَ رَأْسَهُ فَقَالَ أُولٰئِكَ إِذَا مَاتَ فِيْهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ

پس برداشت آنحضرت ؐ سر خود را پس فرمود آنجماعت اند که چون بمیرد در ایشان مرد صالح

بَنَوْا عَلٰى قَبْرِهٖ مَسْجِدًا ثُمَّ صَوَّرُوْا فِيْهِ تِلْكَ الصُّوَرَ أُولٰٓئِكَ

بنا کنند بر سر گور او مسجدے را پس تصویر کنند در آن مسجد آن صورتہا را آنہا

شِرَارُ خَلْقِ اللّٰهِ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ

بدترین خلق خدا اند متفق علیہ و مرویست از ابن عباس رض

قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ

گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم بدرستیکہ

أَشَدَّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيٰمَةِ مَنْ قَتَلَ نَبِيًّا أَوْ قَتَلَهٗ

سخت ترین مردم از روی عذاب روز قیامت کسیست کہ کشت پیغمبر را یا کسیکہ کشتہ اورا

نَبِيٌّ أَوْ قَتَلَ أَحَدَ وَالِدَيْهِ وَالْمُصَوِّرُوْنَ وَعَالِمٌ لَمْ

پیغمبر یا کسیکہ کشت یکے از پدر و مادر خود را و صورت گران و عالمے کہ

يَنْتَفِعْ بِعِلْمِهٖ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ فِيْ شُعَبِ الْإِيْمَانِ

سود مند نشود بعلم خود رواہ البیہقی در شعب الایمان

بَابُ الْفَالِ وَالطِّيَرَةِ

عَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

روایت است از ابی ہریرہ رض گفت شنیدم آنحضرت صلی اللہ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ لَا طِيَرَةَ وَخَيْرُهَا الْفَالُ قَالُوْا وَمَا

علیہ وسلم را کہ میفرمود شگون بد گرفتن را تاثیری نیست و بہترین اقسام طیر فال نیک گرفتن است

الْفَالُ قَالَ الْكَلِمَةُ الصَّالِحَةُ يَسْمَعُهَا أَحَدُكُمْ مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ

گفتند چیست فال ؟ رو سخن نیک کہ بشنود آنرا یکے از شما و فال گیرد از آن متفق علیہ

وَعَنْهُ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

و ہم از وی مرویست گفت فرمود آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم

لا عدوى ولا طيرة ولا هامة ولا صفر وفر من

نيست تجاوز علت از يكى بديگرى ونيست طيره وهامه و نه صفر وبگريز از

المجذوم كما تفر من الاسد رواه البخاري وعن

مجذوم چنانكه ميگريزى از شير رواه البخارى و از

عبد الله بن مسعود رض عن رسول الله صلى الله عليه

عبد الله بن مسعود رض مرويست كه آنحضرت صلى الله عليه

وسلم قال الطيرة شرك قاله ثلثا وما منا الا ولكن

وسلم فرمود فال بد گرفتن از اعمال شرك است اين سخن را سه بار فرمود و فرمود نيست هيچ يكى از ما

الله يذهبه بالتوكل رواه ابو داؤد والترمذي

وليكن خدايتعالى مى برد آن را بسبب توكل رواه ابو داود و ترمذى

وعن بريدة رض ان النبي صلى الله عليه وسلم

وروايت است از بريده رض كه آنحضرت صلى الله عليه وسلم

كان لا يتطير من شيء فاذا بعث عاملا سأل عن اسمه

بود كه فال بد نمى گرفت از هيچ چيز پس چون ميفرستاد كسى را بعملى مى پرسيد از نام وى

فاذا كان اعجبه اسمه فرح به ورئي بشر ذلك

پس چون خوش مى آمد آنحضرت صلعم را نام وى خوشحال ميشد بدان وظاهر ميشد اثر خوشحالى آن

في وجهه وان كره اسمه رئي كراهة ذلك

از روى مبارك وى صلعم واگر مكروه ميداشت نام وى را ديده ميشد اثر كراهت آن

في وجهه فاذا دخل قرية سأل عن اسمها فان

در روى مبارك وى صلعم پس چون در مى آمد بدهى را مى پرسيد نام آن را پس اگر

اعجبه اسمها فرح به ورئي بشر ذلك في وجهه

خوش مى آمد آنحضرت صلعم را نام وى خوشحال ميشد بدان وديده ميشد اثر خوشى آن در روى مبارك وى صلعم

وَاِنْ كَرِهَ اسْمَهَا رُئِيَ كَرَاهَةُ ذٰلِكَ فِيْ وَجْهِهٖ رَوَاهُ اَبُوْدَاوٗدَ

واگر ناخوش میداشت نام او را ظاهر میشد اثر ناخوشی آن در روی شریف وی صلعم رواه ابوداود

بَابُ الْكِهَانَةِ

عَنْ عَائِشَةَ رض قَالَتْ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى

از عائشه رض مرویست که گفت شنیدم آنحضرت صلی

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُوْلُ اِنَّ الْمَلٰئِكَةَ تَنْزِلُ فِي الْعَنَانِ

الله علیه وسلم را که میفرمود بدرستیکه فرشتگان فرود می آیند درعنان

وَهُوَ السَّحَابُ فَتَذْكُرُ الْاَمْرَ قُضِيَ فِي السَّمَاۤءِ فَتَسْتَرِقُ

که وی سحاب است پس ذکر می کنند کار را که تقدیر کرده شده است در آسمان پس می دزدند

الشَّيَاطِيْنُ السَّمْعَ فَتَسْمَعُهٗ فَتُوْحِيْهِ اِلَى الْكُهَّانِ

شیاطین سمع را پس می شنوند پس میرسانند آن را بسوے کاهنان

فَيَكْذِبُوْنَ مَعَهَا مِائَةَ كِذْبَةٍ مِّنْ عِنْدِ اَنْفُسِهِمْ رَوَاهُ

پس دروغ می بندند کاهنان با آن کلمات صد دروغ را از نزد خود رواه

الْبُخَارِيُّ وَعَنْ حَفْصَةَ رض قَالَتْ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

بخاری رح وروایت است از حفصه رض گفت فرمود آنحضرت

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ اَتٰى عَرَّافًا فَسَاَلَهٗ عَنْ شَيْءٍ

صلی الله علیه وسلم کسیکه بیاید عراف را پس بپرسد او را از چیزے

لَمْ تُقْبَلْ لَهٗ صَلٰوةُ اَرْبَعِيْنَ لَيْلَةً رَوَاهُ مُسْلِمٌ

قبول کرده نشود آن کس را نماز چهل شب و روز رواه مسلم

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ

ومرویست از ابن عباس رض گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنَ النُّجُوْمِ اقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ

علیه وسلم کسیکه حاصل می کند پاره از علم نجوم حاصل می کند شاخه از

السِّحْرِ زَادَ مَا زَادَ رَوَاهُ أَحْمَدُ وَأَبُوْ دَاؤُدَ وَابْنُ مَاجَةَ

سحر زیادت کرد اقتباس سحر را چندانکه زیادت کرد اقتباس نجوم را رواه احمد و ابوداود و ابن ماجه

وَعَنْ أَبِيْ هُرَيْرَةَ رضـ قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللهِ صَلَّى اللهُ

و از ابی هریره رضـ گفت فرمود آنحضرت صلی الله

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُوْلُ أَوْ أَتَى

علیه وسلم هرکه بیاید کاهن را پس تصدیق کند درانچه می گوید یا بیاید

اِمْرَأَتَهُ حَائِضًا أَوْ أَتَى امْرَأَتَهُ فِيْ دُبُرِهَا فَقَدْ بَرِئَ

یعنی وطی کند زن خود را در حالت حیض یا وطی کند زن خود را در دبر او پس بتحقیق بیزار شد

مِمَّا أُنْزِلَ عَلٰى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَوَاهُ

ازانچه فرستاده شده است بر محمد صلی الله علیه وسلم رواه

أَحْمَدُ وَأَبُوْ دَاؤُدَ وَعَنْ قَتَادَةَ رضـ قَالَ خَلَقَ اللهُ

احمد و ابوداود و از قتاده رضـ مرویست گفت که فرمود پیدا کرد خدا تعالی

تَعَالٰى هٰذِهِ النُّجُوْمَ لِثَلٰثٍ جَعَلَهَا زِيْنَةً لِلسَّمَاءِ وَرُجُوْمًا

این ستاره ها را برای سه فائده اول گردانیده است الله تعالی آنرا زینت آسمان

لِلشَّيَاطِيْنِ وَعَلَامَاتٍ يُهْتَدٰى بِهَا فَمَنْ تَأَوَّلَ فِيْهَا

مر شیاطین را و نشانهای که راه یافته شود بدان پس کسیکه بیان کرد در وی

بِغَيْرِ ذٰلِكَ أَخْطَأَ وَأَضَاعَ نَصِيْبَهُ وَتَكَلَّفَ مَا لَمْ

سوای این خطا کرد از منهج صواب و ضایع کرد بهرهٔ خود را و بر خود گرفت کاری را که

يَعْلَمْ رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ تَعْلِيْقًا وَفِيْ رِوَايَةِ رَزِيْنٍ

نمی تواند دانست روایت کرد بخاری بطریق تعلیق و در روایت رزین این است

وَتَكَلَّفَ مَا لَا يَعْنِيهِ وَمَا لَا عِلْمَ لَهُ بِهِ وَمَا عَجَزَ عَنْ عِلْمِهِ

وتکلف کرد چیزیکه سودمند نیست و چیزی که نیست اورا علم بدان و تکلف کرد در دانستن چیزیکه عاجز اند از

اَلْاَنْبِيَاءُ وَالْمَلٰئِكَةُ وَعَنِ الرَّبِيْعِ مِثْلُهُ وَزَادَ وَاللّٰهِ مَا جَعَلَ

پیغمبران و فرشتگان و از ربیع مرویست مانند آن و زیادة کرد و سوگند بخدا نگردانیده است

اللّٰهُ فِيْ نَجْمٍ حَيٰوةَ اَحَدٍ وَلَا رِزْقَهُ وَلَا مَوْتَهُ وَاِنَّمَا يَفْتَرُوْنَ

الله تعالی در هیچ کوکبی زندگانی کسے و نه رزق کسے و نه موت کسے و جز این نیست که برمی بندند

عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَيَتَعَلَّلُوْنَ بِالنُّجُوْمِ وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رض

برخدا تعالی دروغ را و بهانه سے جویند به نجوم و روایت است از ابن عباس رض

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنِ اقْتَبَسَ

گفت فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم کسیکه حاصل کند

بَابًا مِنْ عِلْمِ النُّجُوْمِ لِغَيْرِ مَا ذَكَرَ اللّٰهُ فَقَدِ اقْتَبَسَ

علم نجوم را برائے غیر کارے که ذکر کرده است الله تعالی پس تحقیق حاصل کرد

شُعْبَةً مِنَ السِّحْرِ الْمُنَجِّمُ كَاهِنٌ وَالْكَاهِنُ سَاحِرٌ

شعبه از سحر منجم حکم کاهن دارد و کاهن حکم ساحر

وَالسَّاحِرُ كَافِرٌ رَوَاهُ رَزِيْنٌ وَعَنْ اَبِيْ سَعِيْدٍ رض

و ساحر کافر است رواه رزین و از ابی سعید رض مرویست

قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ

گفت فرمود آنحضرت صلی الله علیه وسلم اگر

اَمْسَكَ اللّٰهُ الْقَطْرَ عَنْ عِبَادِهِ خَمْسَ سِنِيْنَ ثُمَّ اَرْسَلَهُ

بند کند خدا تعالی باران را از بندگان خود پنج سال مثلا پستر بفرستد باران را

لَاَصْبَحَتْ طَائِفَةٌ مِّنَ النَّاسِ كَافِرِيْنَ يَقُوْلُوْنَ سُقِيْنَا

هر آئینه صبح کنند طائفه از مردم بحالت کفر میگویند آب داده شدیم ما

بنوءِ المِجدحِ رواه النسائي

بمنزل ثمر که نام وے مجدح است رواه نسائی

باب الرؤيا

باب در بیان رؤیا

عن أبي هريرة رض أن رسول الله صلى الله عليه وسلم

از ابی ہریرہ مرویست که آنحضرت صلی الله علیه وسلم

قال من رآني في المنام فقد رآني فإن الشيطان لا يتمثل

فرمود کسیکه دید مرا در خواب پس بتحقیق دید مرا زیرا که شیطان متمثل نمی تواند

في صورتي متفق عليه وعن أبي هريرة رض قال قال رسول الله

در صورت من متفق علیه واز ابی ہریرہ رض مرویست گفت فرمود آنحضرت

صلى الله عليه وسلم من رآني في المنام فسيراني

صلی الله علیه وسلم کسیکه دید مرا در خواب پس قریب است که ببیند مرا

في اليقظة ولا يتمثل الشيطان بي متفق عليه وعن

در بیداری و نمی تواند که متمثل کند شیطان بصورت من متفق علیه واز

أبي قتادة رض قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم

ابی قتاده رض مرویست گفت فرمود رسول خدا صلی الله علیه وسلم

الرؤيا الصالحة من الله والحلم من الشيطان فإذا رأى

خوابهای خوش از جانب خداست وعلامت لطف اوست وخوابهای ناخوش از شیطانست پس چون بیند

أحدكم ما يحب فلا يحدث به إلا من يحب وإذا رأى

یکے از شما خوابے که خوش دارد آنرا پس باید که نگوید مگر کسیرا که دوست دارد وچون بیند

ما يكره فليتعوذ بالله من شرها ومن شر الشيطان

خوابے را که ناخوش دارد آنرا پس باید که پناه جوید بخدا از شر آن واز شر شیطان

وَلْيَتْفُلْ ثَلٰثًا وَلَا يُحَدِّثْ بِهَا اَحَدًا فَاِنَّهَا لَنْ تَضُرَّهٗ

وباید که تف کند سه بار و نگوید آن خواب را بکسے زیرا که نگفتن البته ضرر نمی کند اورا

مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ وَعَنْ جَابِرٍ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى

متفق علیه و از جابر مروی است گفت فرمود رسول خدا صلے

اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اِذَا رَاٰى اَحَدُكُمُ الرُّؤْيَا يَكْرَهُهَا

الله علیه وسلم چون بیند یکے از شما خوابے را که ناخوش دارد آن را

فَلْيَبْصُقْ عَنْ يَسَارِهٖ ثَلٰثًا وَلْيَسْتَعِذْ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ ثَلٰثًا

پس باید که آب از دہن افکند بجانب دست چپ خود سه بار و باید که پناه جوید بخدا از شیطان سه بار

وَلْيَتَحَوَّلْ عَنْ جَنْبِهِ الَّذِيْ كَانَ عَلَيْهِ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

و باید که بگردد از پہلوے خود که بود بر آن پہلو رواه مسلم

وَعَنْ اَبِيْ رَزِيْنِ الْعُقَيْلِيِّ رض قَالَ قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ

و از ابی رزین عقیلی رض مرویست گفت فرمود رسول خدا

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِّنْ سِتَّةٍ

صلی الله علیه وسلم خوابہاے مومن پاره ایست از شش

وَّاَرْبَعِيْنَ جُزْءًا مِّنَ النُّبُوَّةِ وَهِيَ عَلٰى رِجْلِ طَائِرٍ

و چہل پاره ہاے از نبوت واین رؤیا بر پاے طایر است

مَا لَمْ يُحَدِّثْ بِهَا فَاِذَا حَدَّثَ بِهَا وَقَعَتْ وَاَحْسِبُهٗ قَالَ

تا آنکه نگفته است آنرا پس چون گفت خواب را بغیر واقع میگردد آنکه تعبیر کرد و می پندارم آنحضرت را

لَا تُحَدِّثْ اِلَّا حَبِيْبًا اَوْ لَبِيْبًا رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَعَنْ

که فرمود مگو خواب را مگر با دوست یا شخص دانا رواه ترمذی و مرویست از

اِبْنِ عَبَّاسٍ رض قَالَ سَمِعْتُ رَسُوْلَ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

ابن عباس رض گفت شنیدم آنحضرت صلی الله علیه وسلم را

يَقُوْلُ مَنْ تَحَلَّمَ بِحُلْمٍ لَمْ يَرَهُ كُلِّفَ اَنْ يَعْقِدَ بَيْنَ شَعِيْرَتَيْنِ

كه ميفرمود كسيكه دروغ بندد خوابے را كه نديده است آنرا تكليف كرده شود كه بندد ميان دو جو

وَلَنْ يَفْعَلَ وَمَنِ اسْتَمَعَ اِلٰى حَدِيْثِ قَوْمٍ وَهُمْ لَهٗ كَارِهُوْنَ

و هرگز نمی تواند كرد و كسيكه گوش بنهد بسوی سخن قومی كه آنرا بشنود حال آنكه آن قوم شنيدن او را

اَوْ يَفِرُّوْنَ مِنْهُ صُبَّ فِيْ اُذُنَيْهِ الْاٰنُكُ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ وَمَنْ

يا ميگريزند از وے ريخته ميشود در هردو گوش وے سرب روز قيامت

صَوَّرَ صُوْرَةً عُذِّبَ وَكُلِّفَ اَنْ يَّنْفُخَ فِيْهَا

و كسيكه تصوير كند صورتے را عذاب كرده ميشود و تكليف كرده ميشود بانيكه روح دمد

وَلَيْسَ بِنَافِخٍ رَوَاهُ مُسْلِمٌ

و نيست دمنده روح رواه مسلم

تمت

قد تم طبع النصف الاول من هذا الكتاب المستطاب

بعون الله الوهاب في شهر المحرم سنة ١٣٣٢ه ويليه النصف الثاني

انشاء الله تعالى

صحتنامه خیر المواعظ جلد اوّل

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۱۰	۱	مَاعنداللہ	ماعنداللہ من	۱۸	۱۷	شُعَیب	شُعَیب
			الوجمة	〃	۲۳	بستر آمدیم	پستر آمدیم
۱۱	۸	آمرزنس	آمرزش	〃	〃	پپیم	پیشیم
〃	۱۵	قَلْبُ	قَلْبِ	۱۹	۶	درنمیکرد	درنمیگیرد
۱۲	۵	جَوَادَ	جَوَادُ	〃	۱۲	برابر	رابر
۱۳	۱۰	ورانچه	درانچه	۲۰	۴	بفرستادیم	نفرستادیم
〃	۱۴	وبر	بر	〃	۱۱	گردانند	گردانید
۱۴	۷	رَجُل	رَجُلِ	۲۲	۵	فَاکُتَلی	فَاکُنی
۱۴	۱۰	واومیان	وآدمیان	〃	۱۱	جَامِعَ	جَامِعِ
〃	۲۰	بیاید	بیابد	〃	۱۲	جامع وصول	جامع اصول
۱۵	۴	مرغ	رنج	〃	۲۲	پایا	پایه
۱۶	۱۸	نخستن	نخستین	۲۳	۴	واثله	واثله
〃	۲۲	وروز	درروز	۲۳	۷	هَاشِم	هَاشِم
۱۷	۱۶	میشود مردم	میشود	〃	۹	هَاشِم	هَاشِم
〃	۲۱	مَنشُورٌ	مَنثُورٌ	〃	۱۳	صَلَّی اللّٰهِ	صَلَّی اللّٰهُ
۱۸	۲	وبهشت	دربهشت	〃	۱۸	رومی	گروهی
〃	۱۰	راست	است	۲۴	۱۰	آئینه الست	آئینه است

۲۵	۱۰	درگذ	درگذ ـ	۵۴	۷	تَجْرِي	تَجْرِیْ
۲۶	۴	بدی	بدی	〃	〃	مُتَّفِقٌ	مُتَّفِقٌ
〃	〃	بہ بدی را	بہ بدی	۵۸	۷	التَّوْرٰىةُ	التَّوْرٰىةَ
۲۶	۷	تَحْمِدُ	تَحْمَدُ	〃	〃	مَحْيَا	مَحْيَا
۲۷	۲۰	دارے می	داری	۵۹	۱۴	چاپایہ	چارپایہ
۲۸	۹	قَيُدْخِلِيْنَهَا	قَيُدْخِلْنِيْهَا	۶۰	۳	تَتَدَاوِیْ	تَتَدَاوٰی
۲۹	۷	علیسہا	عیسہا	۶۳	۵	آذَ لَهُ	آذَ لَهُ
۳۰	۵	آنشَا	آنشَاءَ	۶۴	۵	رَسُوْلُ اللّٰهُ	رَسُوْلُ اللّٰهِ
۳۱	۲	آیہ	آیہ	۶۸	۷	وَمَا اتکم	وَمَا اٰتٰکم
۳۱	۷	وَغَيْرَ	وَغَيْرِ	۶۹	۴	روکردان	روگردان
۳۲	۱	لِكَيْلَا	لِكَيْلَا	〃	۴	بیست	نیست
۳۳	۳	لِوَقْتِهَا	لِوَقْتِهَا	۷۰	۴	شیر	بشیر
۳۷	۱۰	زمانہ	زمانہ	〃	۸	چیزہا	چیزہا
〃	〃	بازوفرمود	بازفرمود	۷۱	۱۴	تگذیب	تکذیب
۳۸	۱۱	بُنِي	بُنِيَ	۷۱	۱۷	مَثَلَ	مَثَلُ
۳۹	۱۱	شُعْبَةٌ	شُعْبَةً	۷۲	۵	يَغْلِبِيْنَهُ	يَغْلِبْنَهُ
۴۰	۹	مُتَّفِقٌ	مُتَّفَقٌ عَلَيْهَا	۷۲	۹	تَقْحَمُوْنَ	تَقْحَمُوْنَ
۴۱	۷	رَسُوْلَ	رَسُوْلُ	〃	۱۳	تُحْجِزُكُمْ	تُحْجَزُكُمْ
۴۱	۱۷	النَّبِيِّ	النَّبِيَّ	〃	۱۵	تَقْحَمُوْن	تَقْحَمُوْن
۵۰	۱۳	كَذِبَ	كَذَبَ	۷۳	۲	ایشان	ازیشان
۵۳	۹	عَنْ اِبْنِ	عَنِ ابْنِ	۷۵	۸	ازلازم	لازم

۷۵	۱۵	مُحَمَّدٍ و	عَمرٍ و	۹۹	۱۳	شُعُبٍ	شُعَبٍ
۷۶	۱۰	باشد	مانند	۱۰۰	۷	شُعُبٍ	شُعَبٍ
۷۷	۱	رَسُوْلُهُ	وَرَسُوْلُهُ	۱۰۲	۱	شُعُبٍ	شُعَبٍ
"	۳	لَایَنْقِصُ	لَایُنْقِصُ	"	۶	اسناد	اسناد
۷۸	۸	ایک	یک	"	۱۱	كَيَتَمَادٰى	فَيَتَمَادٰى
۷۹	۵	اَلْكَلْبُ	اَلْكَلْبُ	۱۰۳	۹	آقرایت	آفرایت
"	۱۲	سلم	سلم زا	۱۰۴	۱۶	یسار	چهار
۸۱	۲	صواب	ثواب	۱۰۶	۱۰	دریاختند	دریاختند
۸۱	۲	الذہد	الزہد	"	۱۷	اِبْنِ	ابْنُ
"	۸	اذیشان	ازیشان	"	۲۱	فی الذین	فِی الدِّیْنِ
۸۲	۹	فَلْيَتَّقِ	فَلْيَسْتَحِ	۱۰۷	۵	اِبْنِ	ابْنُ
۸۳	۳	قَارَسُوْلُ	قَالَ رَسُوْلُ	"	۱۲	دروع	دروغ
۸۴	۱۴	تعاوت	تفاوت	۱۰۸	۱۵	رَؤُسًا	رُؤُسًا
۸۵	۳	مُحَبَّةَ	مَحَبَّةَ	۱۰۹	۲	ازانس	ازانس
"	۱۳	اَوْبِهَ	اَوْبِهِمَ	"	۳	لِيَجَارِيَ	لِيُجَارِيَ
"	۱۵	وَبِهِ	وَبِهِمَ	"	۵	لِيُمَارِيَ	لِيُمَارِيَ
۸۷	۹	فَصَلِ	فَضْلِ	"	۱۷	ابْنِ	ابْنُ
۸۹	۱۴	رادیرا	ویرا	"	۲۱	فَيَلْقَى	فَيَلْقَى
۹۴	۷	شُتُبٌ	شُعَبٌ	۱۱۰	۲	رودہای	رودہای
۹۸	۶	ر	نو	"	۱۸	ردہای	روہای
۹۸	۹	لِيُغْنِيَ	لِيُشْبِيَ	۱۱۱	۱۷	يَخْرُجُ	يَخْرُجَ.

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۱۱۳	۷	مَشتہا	مَشتہما	۱۲۹	۲۰	مرادیرا	مرادرا
〃	۸	تا	تاآنکہ	۱۳۰	۱	شُعْبِ	شُعَبِ
۱۱۴	۱۹	فَیْشہ	فیشہ	〃	۴	امر	امرکنید
۱۱۶	۷	الغائط	الغائط	〃	۲۰	وازد	وارد
〃	۱۰	ہی	ہی	۱۳۱	۵	لاتوخّرُوھا	لاتُؤَخِّرُوھا
〃	۱۲	اذ	اذ	〃	۱۶	گفتند	نکنند
〃	۲۰	دو	رضہ	۱۳۳	۴	برزگ	بزرگ
۱۱۷	۳	بکی	یکی	۱۳۳	۱۱	التّثویب	التّثویب
〃	۷	لَمْ یَبینا	لَمْ یبینا	〃		المؤذّنُ	المؤذّنُ
〃	۱۱	اللّاعنین	اللّاعنین	۱۳۴	۸	اذان	اذان
۱۱۸	۳	اِبْنِہ ماجہ	اِبْنِ ماجۃ	〃	۱۴	ظار	ظہاری
۱۱۹	۵	مَطْہَرَۃٌ	مَطْہَرَۃٌ	〃	۱۸	خاز	نماز
۱۲۱	۳	الصّلوٰت	الصّلوٰاتِ	〃	〃	اردو	درود
〃	۹	التّرغیب	التّرغیبِ	۱۳۷	۱۴	گفتی	گفتنی
〃	۱۱	اقْوا	اتّقُوا	۱۳۹	۳	یَرضیک	یُرضِیَک
〃	۱۲	شائستہ	شائستہ	〃	۱۷	کُلّھا	کُلَّھا
۱۲۵	۸	حَبُوًّ	حَبْوًا	۱۴۰	۳	صَلّی	صَلّٰی
〃	۱۲	لا توہُما	لاتتوہُما	〃	۱۲	درارازا	درار
〃	۲۱	غدا الی	غدا الی	〃	۱۷	شَیْئٌ	شَیْئٍ
۱۲۶	۱	عَنْ	عَنِ	۱۴۱	۵	یَوْمَ	یَوْمُ
۱۲۹	۷	لاتشرب	لاتشرب	〃	۹	قالو	قالوا

۱۴۲	۵	سُلَیمَانَ	سَلمانَ	۱۶۰	۳	الرُّجُلَ	الرَّجُلَ
۱۴۳	۳	بن وداعہ	ابنُ وَدَاعَۃ	۱۶۱	۱۳	دَنُوْتُ	دَنَوْتُ
〃	۱۵	بنُ سَبْج	ابنُ سَبْج	۱۶۲	۳	شُعُبِ	شُعَبِ
۱۴۴	۱۵	خمسمائۃ	خمسمائۃ	〃	۹	شُعُبِ	شُعَبِ
〃	۱۷	ابنُ وَدَاعَۃ	ابنُ وَدَاعَۃ	〃	۱۹	بِمَائَۃٍ	بِمِائَۃٍ
〃	۲۱	يَسْبِقُ	يَسْبِقُ				
〃	〃	وَتَمُرُّ	وَتَمُرُّ	۱۶۴	۶	بحث	بحث
۱۴۵	۱	فَلَانٍ	فُلَانٍ	〃	۱۲	درجہ	درچہ
۱۴۶	۷	اِبْنِ	ابنُ	〃	۱۶	خدابا	خدایا
〃	۱۴	ترا	تر	۱۶۶	۳	الشُّرکُبِ	الشُّرکَبِ
۱۴۸	۳	مُحَمَّدَ	مُحَمَّدٍ	〃	۱۴	پشناسم	نیشناسم
۱۵۰	۳	عَمِرَو	عَمرِو	〃	۱۷	عُمَرَ بْنِ	عُمَرَ بْنَ
〃	۱۱	مُجْتَبَي	مُجْتَبَيٰ	۱۶۸	۱	عَنِ	عَنِ
〃	۲۱	اٰمَنْتُ	اٰمَنَتْ	〃	۱۴	کلات	کلمات
۱۵۱	۳	اَلْجَنَّۃَ	اَلْجَنَّۃَ	〃	۲۰	افت	رفت
۱۵۲	۳	یانند	مانند	۱۶۹	۵	بَرَاۃٌ	بَرَاءَۃٌ
〃	۴	نقرا	فقراء	〃	۷	قوابَۃِ	قَوَابَۃِ
۱۵۳	۱	المَائَۃِ	المِائَۃِ	〃	۱۵	الجَهَادُ	الجِهَادُ
۱۵۴	۲۰	مکر	مگر	〃	〃	ابْنِ	ابْنَ
۱۵۷	۴	خبر	جز	۱۷۰	۳	ثنِ	ثَنَ
〃	۱۲	میترستم	میترسم	۱۷۱	۳	يَحْفَظُهُ	يَحْفَظُهُ
۱۶۰	۱	آبِي	آبِی	〃	۲۱	رَاضِيَ	رَاضِيَ

۱۷۳	۱۱	یَتَخَلَّفُ	یَتَخَلَّفُ	۲۰۸	۱۵	عَنِ	عَنِ
۱۷۴	۴	کرگ	گرگ	〃	۱۹	لَیَکُوْنَنَّ	لَیَکُوْنَنَّ
۱۷۵	۱	البَخِیْرِ	البَخِیْرِ	〃	〃	کَمْ	کَمْ
۱۷۶	۱۹	یُؤَخِّرُ	یُؤَخِّرَ	۲۱۱	۳	قِیَامِ	قِیَامُ
۱۸۳	۵	الآخِرَ	الآخِرُ	〃	۱۷	الأُضَاحِی	الأَضَاحِی
۱۸۴	۲۱	عَقْدٍ	عُقَدٍ	۲۱۲	۷	یارسول اللہ	یا رسول اللہ
〃	〃	عَقْدَۃٍ	عُقْدَۃٍ	۲۱۳	۳	اَجْلُهُمْ	آجَلُهُمْ
۱۸۵	۵	المُغِیْرَۃَ	المُغِیْرَۃِ	۲۱۴	۱۱	بِعِبَادَۃٍ	بِعِیَادَۃٍ
۱۸۶	۱۹	یَنَامُ	نِیَامٌ	〃	۱۷	رِوَایَۃٍ	رِوَایَۃٍ
۱۸۷	۳	قَیَامَ	قِیَامَ	۲۱۵	۳	رَدَّ	رَدٌّ
۱۸۹	۱	بَیْنَ	بَیْنِ	〃	۱۳	فَحَمِدَاللہُ	فَحَمِدَ اللہَ
۱۹۲	۹	لَیَقُلْ	لِیَقُلْ	۲۱۶	۱۱	قَلَان	فُلَان
〃	۲۱	وَاقْدُرْ	وَاقْدُرْ	۲۱۷	۱۱	المُوضُوءَ	الوُضُوْءَ
۱۹۳	۱۱	لَمْ یَذْکُرَ	لَمْ یَذْکُرْ	۲۲۱	۷	تَحُطَّ	تَحُطُّ
〃	۱۹	حَدَثُ	حَدَثٌ	〃	۱۵	یُذْهَبُ	یُذْهِبُ
۱۹۴	۱	عَنِ	عَنِ	۲۲۲	۹	الْجُذِیَۃِ	الْجُذِیَۃُ
۲۰۴	۱۳	عُثْمَانَ	عُثْمَانُ	۲۲۷	۲۱	یُبْلُغُهَا	یَبْلُغُهَا
۲۰۵	۲۱	الشَّافِعِیُّ	الشَّافِعِیُّ	۲۲۸	۲۱	اطنابه	آصَابَهُ
۲۰۶	۲۰	وورو	دورو	۲۲۹	۱۵	اَمْرَأَۃَ	اِمْرَأَۃً
۲۰۷	۷	عَنِ	عَنِ	〃	۱۹	آتَکَنَّفُ	آتَکَشَّفُ
۲۰۸	۹	عَنِ	عَنِ	۲۳۱	۳	آصَنَعْتُ	آصَبَحْتُ

صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۲۳۲	۱۱	شُعُب	شُعَب
۲۳۹	۱۵	لاتتمنَّ	يتمنَّ
۲۴۲	۵	بَا	يَا
=	۹	تُوفیِ	تُوُفِّيَ
۲۴۳	۳	ابْنِ	ابْنَ
۲۵۱	۱۳	فَلَانٌ	فُلَانٌ
۲۵۳	۱	طِيّبٌ	طَيِّبٌ
۲۵۵	۱۷	يَسُوْ لَكَ	يَسُوْءُ لَكَ
۲۵۶	۷	تُنْزَعَ	تُنْزَعُ
۲۵۷	۱	رَسُوَلُ	رَسُوْلَ
=	۳	يَرْجِعَهُ	يُرْجِعَهُ
۲۵۹	۷	فَاخْبِرُهُمْ	فَاُخْبِرُهُمْ
۲۶۱	۷	وَالنبُوْهُ	وَالْبِسُوْهُ
=	۱۵	جَبَلُ	جَبَلٌ
=	۲۱	لِحْيَتُهُ	لِحْيَتُهُ
۲۶۶	۵	يُعَذِّبُ	يُعَذَّبُ
۲۶۷	۵	فَلَمْ يَصِبْ	فَلَمْ يُصِبْ
=	۲۱	نَاقَتَهُ	نَاقَتُهُ
۲۶۸	۷	عَنِ	عَنِ
۲۶۹	۱۹	يَسْمِعُ	يَسْمَعُ
۲۷۲	۳	ابْنٌ	ابْنًا
۲۷۷	۱۳	قَبْلِ	قِبَلِ
=	۱۵	النَّبُوَّةِ	النُّبُوَّةِ
۲۷۹	۷	يَا اَبْنَ	يَا ابْنَ
۲۸۲	۱	فَالمومِنُ	فَالمُؤْمِنُ
۲۸۴	۹	الْبُخَارِيُّ	الْبُخَارِيِّ
=	۱۵	فَاُجابَهُ	فَاَجَابَهُ
۲۸۷	۱۱	اَوِ ثْنَانِ	اَوِ اثْنَانِ
۲۸۹	۷	يَدْخِلُهُ	يُدْخِلُهُ
۲۹۲	۲۱	شُعُبِ	شُعَبِ
۳۰۷	۱	عَن	عَنِ
۳۰۷	۵	وَاسْتَحِلُّوْا	وَاسْتَحَلُّوْا
۳۰۸	۹	بِمائَةٍ	بِمِائَةٍ
۳۰۹	۷	شُرُّ	شَرُّ
۳۱۳	۱	الجِبَالُ	الْجِبَالُ
۳۲۱	۱۳	التِّرْمِذِی	التِّرْمِذِيِّ
۳۲۴	۹	فَاقْبُلْ	فَاقْبَلْ
۳۲۸	۱	وُوَاهُ	رَوَاهُ
=	۷	آجُرًا	آجْرًا
۳۳۰	۲۱	شُعُبِ	شُعَبِ
۳۳۱	۱۳	عَجِّلُوا	عَجِّلُوْا
۳۳۵	۳	يَطِيقُ	يُطِيْقُ

٣٢٥	٢١	وَلِدتُ	وُلِدتُ	٤٢٠	١٧	مِثْلَكَ	مِثْلِكِ
٣٢٨	١٠	اَحْمَرَ	آمَرَ	٤٢١	٩	واللهُ	وَاللهِ
٣٥٢	١٣	لَاُجَيِّنَهُمْ	لَاُجِيْبَنَّهُمْ	٤٢٥		جُدرات	جُدُرَانُ
٣٥٥	١٧	فَصَلُّوْا	فَصَلَّوْا	=	١١	لَامَتَيْهَا	لَابْنَتَيْهَا
٣٥٦	٧	رِقَيامَ	قِيَامِ	=	١٣	اسْتَطَاءَ	اسْتَطَاعَ
٣٦٤	١٩	اُعْطِيَ	اُعْطِيَ	٤٢٩	٩	مُنَاقِب	مَنَاقِبِه
٣٧١	١٧	شَانَهُمْ	شَانُهُمْ	٤٣٢	١٧	آلَيْنَ	آنَيْنُ
٣٧٤	٣	عَادَا	عَادَى	٤٣٧	٥	يُقَالُ	اَرْضٌ يُقَالُ
٣٧٦	١٣	شَرْقُ	شَرْقٌ	٤٣٩	١٢	حُرَامٌ	حَرَامٌ
٣٨٤	١٥	شُعُبِ	شُعَبِ	٤٤٢	٥	طُمَانِيَةٌ	طُمَانِيْنَةٌ
٣٩١	١١	اُبِيّ	اُبَيٌّ	٤٤٨	٣	شُعُبِ	شُعَب
٣٩٥	٢١	كُنْتَ	كُنْتُ	٤٥٠	١٥	تُعُبِ	شُعَبِ
٣٩٦	٥	تَرَدَّتْ	تَرَدَّدْتُ	٤٥٥	١١	لَعَلَّ اللهُ	لَعَلَّ اللهَ
=	١٥	فَيَحْفُوْنَهُمْ	فَيَحُفُّوْنَهُمْ	٤٦٢	٩	سَبُعِ	سَبْعِ
٣٩٨	١	فَلَان	فُلَان	٤٦٥	١	ضَلَالًا	ضُلَّالًا
=	٥	اَعْرَابِيُّ	اَعْرَابِيٌّ	٤٦٨	١١	اَحَدَكُمْ	اَحَدُكُمْ
٤٠١	٣	اِلَى	فِي	٤٧٧	١	اِخْوَاتِهِنَّ	اَخَوَاتِهِنَّ
٤١٢	١١	كَيَوْمَ	كَيَوْمِ	=	٣	آلارْبَعَةِ	الْاَرْبَعَةِ
٤١٤	٣	نِسَائِي	نَسَائِي	٤٨١	١	شُعْبِ	شُعَبِ
٤١٨	١٨	لِلْمَظْلُوْمَ	لِلْمَظْلُوْمِ	٤٨٤	٨	اِمْرَاتُهُ	اِمْرَاَتُهُ
٤١٩	٩	عُدْوَةَ	عَدُوٌّ	٤٨٥	١١	شُعْبِ	شُعَبِ

صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۴۸۵	۱۹	شُعْبِ	شُعَبِ
۴۹۲	۱۵	اَیُّ النِّسَاءِ	اَیُّ النِّسَاءِ
۵۰۰	۵	اُنَبِّئُكُمْ	اُنَبِّئُكُمْ
۵۰۲	۱	عِبَادَةُ اللّٰهِ	عِبَادَةَ اللّٰهِ
〃	۲۱	اَلْبَرَّاء	اَلْبَرَاءِ
۵۰۴	۱۶	تَلُمْ	تَكُمْ
۵۰۵	۱	عُرْضَةً	عُرْضَةً
〃	۱۵	مِلَّةٍ	مِلَّةٍ
۵۱۱	۹	اَلْاُنْثٰی	اَلْاُنْثٰی
		بِالْاُنْثٰی	بِالْاُنْثٰی
۵۱۴	۹	قُلَانٌ	فُلَانٌ
۵۱۸	۱۵	مَغَطِّيًا	مُغَطِّيًا
۵۲۴	۱۵	ولعزّی	وَالْعُزّٰی
۵۲۵	۵	شُعُبٍ	شُعَبٍ
〃	۱۵	شُعُبٍ	شُعَبٍ
۵۲۹	۱۱	رَجُلٌ	رَجُلٌ
۵۳۸	۵	سَاقِيَّهَا	سَاقِيَهَا
۵۵۲	۱۹	يُوْتٰى	يُؤْتٰى
۵۵۴	۱۷	سَرِّ	سِرِّ
〃	〃	عَلَانِيَّتِهٖ	عَلَانِيَتِهٖ
〃	۲۱	لَاتُقَبِّضْ	لَاتَقَبَّضْ

صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۵۵۴	۲۱	لَاتَقْضَ	لَاتَقْضِ
۵۵۷	۱۳	اٰمَارَةً	اٰمَارَةٍ
۵۵۸	۲۱	بن عباس	ابنِ عبّاس
۵۵۹	۹	اِلَّا ازْدَاد	اِلَّا ازْدَادَ
۵۹۶	۵	فَقَصٰی	فَقَضٰی
〃	۷	دُرَّةٌ	دِرَّةٌ
۵۷۱	۱۵	مَن	مَنِ
۵۷۷	۵	يُسَاقُوْنَ	يُسَاقُوْنَ
۵۸۲	۷	لَايُخْرِجُهٗ	لَايُخْرِجُهٗ
〃	۱۵	اُجِدُ	اٰجِدُ
۵۹۴	۱۵	وَانْفَقَ	وَاَنْفَقَ
۶۰۰	۱	يَرْجِعُ	يَرْجِعَ
〃	۲۱	لَاتَحْسَبَنَّ	لَاتَحْسَبَنَّ
۶۰۸	۱	مُؤَمِّنٌ	مُؤْمِنٌ
۶۰۹	۱۳	فِسْقٌ	فِسْقٌ
۶۱۳	۲۱	اِذَا الطُّفَيْتَيْنِ	ذَا الطُّفَيْتَيْنِ
۶۲۱	۷	يَأْ كُلُ	يَاْكُلُ
۶۲۲	۷	تَخَبَّطَتُ	تَخَبَّطَتْ
۶۲۴	۷	رَوَايَةٍ	رِوَايَةٍ
۶۲۵	۵	الشَّرَبِ	المشراب
〃	۱۱	اِنَاءٍ	اِنَاءٍ

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۶۲۸	۵	يُحِلُّ	يَحِلُّ	۶۵۱	۱۷	يا المصورين	بالمصورين
۶۳۰	۱۴	شود	شد	۶۵۳	۳	شِرح	شِراسر
۶۴۶	۱۳	اوتوکوا	اداترکو	۶۵۴	۴	میگوید	میگریزی

صحتنامہ حواشی خیر المواعظ جلد اول

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۱۰	۱	چیز	خبر	۳۲	۶۳	بدر فے	بندے
〃	〃	مبتدا	مبتدای	۳۳	۱۴	آفت	افتد
〃	۶	فینت	ظرفیت	۳۴	۶۶	آن باولی	بآن اولی
۱۱	۱	یعنی دل	یعنی اگر	۳۵	۳۰	واز پنجم	پنجم
۱۷	۲	عطاکش	عصاکش	۳۶	۵۴	اوچیت	او بیست
〃	۶	ده	در	〃	۷۲	بنورپین	بروزپپین
۲۷	۲۷	بجرد	بمرد	〃	۸۰	ابصحت	وبصحت
〃	۴۴	الاایمان	الایمان	۳۸	۶۷	خداند	خواند
۲۹	۸	نورالنبی	نورانیتے	۳۹	۳۲	ہراسر	ہرسر
۳۰	۲۰	لیثر	کثیر	〃	۳۴	وابیتہ	دابتہ
〃	۲۲	زلفت	زلف	〃	۳۸	زوذی	مروزی
۳۱	۲۶	ممسترشابن	مسترشدین	〃	۴۷	مستور	مسطور
〃	۴۶	کجابکجا	کجا بکجا	〃	۴۹	فوائدالفوائد	فوائدالفواد

۳۹	۶۵	کس ر	کس را	۶۲	۲۴	اور	اورا
″	۸۹	ریرا	زیرا	۶۷	۱۴	کہ	کبر
″	۹۵	انقطع	بالقطع	″	۲۵	مسلمان	سلمان
۴۴	۲۴	لَایَخلَدَ	لَایُخَلَّدُ	۶۸	۴	خلقّت	خلفت
۴۵	۱۳	جارہ	چارہ	″	۹۴	مگر	گمراہان
″	۲۳	نقا	فقد ا	″	۹۷	نعناعد	تصاعد
۵۱	۲۱	درکہ کر	درکہ	۷۱	۳۰	سوای	سواری
″	۲۳	بالاسریع	آوردہ	۷۵	۱۱	زاں	زمان
۵۴	۷۱	موے	دعاے	۷۵	۱۷	صلالہ	ضلالہ
″	۷۹	دفتر	دختر	″	۲۹	فس	نفس
″	۸۵	یاد اختہ	تا باو بفاحشہ	۷۶	۹	اعتقاد	واعتقاد
۵۶	۳	برنبد و	برنبدہ	۷۸	۱	درموافق	درمواقف
″	۱۰	صواب وعقاب	ثواب وعقاب	″	۳	شہبیہ	مشبہہ
″	۲۳	ولکن امرین	امرین الامرین	″	″	معتزلہ	معتزلہ را
″	۲۷	سرنیت	سرییت	″	″	شیعہ مبینہ	شبیہ بیت داو
″	۳۱	ہر	مہ	″	۵	شبیہ	مشبہہ
۶۰	۲۸	ورضائی بحکمی	ورضی بحکمی	″	۸	خدا	راہ خدا
″	۳۱	لقضا	بقضاء	″	۹	مجرد	بمجرد
″	۳۳	بالھا	الہا	″	۱۱	دانی	واقی
۶۲	۲۶	گردو محرمات	گرد محرمات	″	۲۸	استزلال	استدلال
″	۱۹	کتا	کتاب	″	۳۰	اشتاوان	استادان

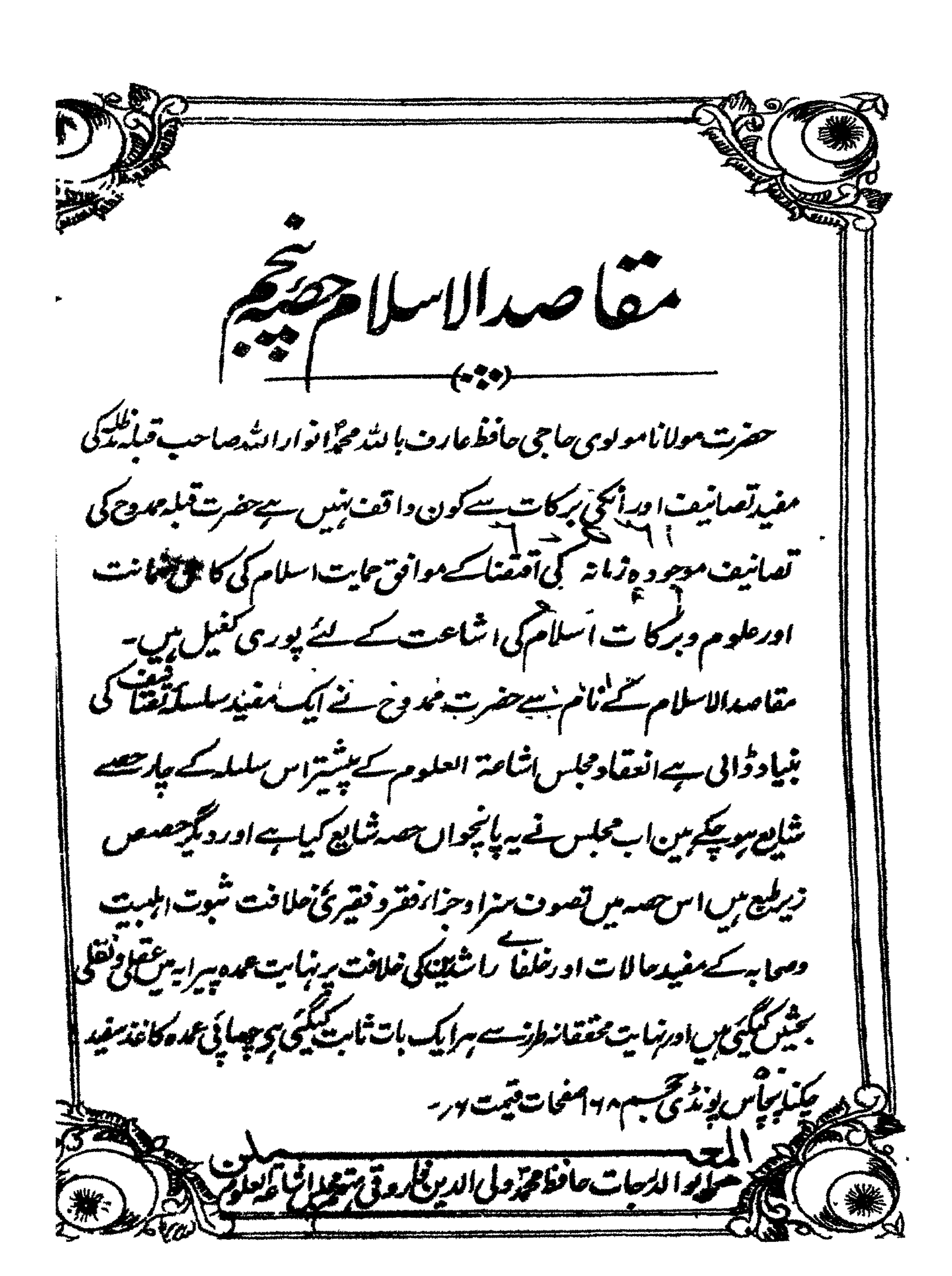
۷۸	۳۶	ولاعتاف	والاعتساف	۸۸	۳۱	وادل وے	ودل وے
〃	〃	بقول	یقول	〃	۵۷	متتااووبرا	متنااوبرا
〃	۴۱	صداد	سداد	۸۹	۲۶	وزم	لازم
۷۹	۲	گذیدن	گزیدن	〃	۶۷	طوطیہ	توطیہ
〃	۱۵	سائل	مسائل	۹۰	۲۵	ال	مال
〃	〃	باص	باطن	〃	۵۹	حدت	حدیث
〃	۲۰	طرف	طرق	〃	۹۲	متیجر	متیجرا ید
〃	۳۸	رشناخت	نشناخت	〃	۹۴	سلت	ملت
۸۰	۸	مرضنہ	مرضیہ	〃	۱۰۹	بموب	بموجب
〃	۵۹	ہفتادو	ہفتاد دو	۹۱	۲۳	ادارے	ادا ے
〃	۴۵	ہزاہا	ہزارہا	〃	۴۰	راہے ر	راہے را
۸۲	۳	ویزاں	ویراں	〃	۴۵	تعمیم	تعلیم
۸۳	۶۸	ومال	اہل ومال	〃	۵۹	مسجد	بہ مسجد
۸۴	-	مردکسے	مرد باکسے	〃	۹۸	رسیدہ	رسیدند
۸۵	۶۷	ورجا	ورجا	〃	۱۰۴	ازیشاز	ازیشانرا
۸۶	۱۳	دردمے	دردے	〃	〃	کلماز	بخواند
〃	〃	ورد	ورد	〃	۱۰۹	دعالت	وصالت
〃	۳۳	دردے	ورے	۹۳	۳۷	اضالتہ	ضالۂ
〃	۳۴	فردا فتم	فرد رفتم	〃	۵۳	بشنودہ	بشنو دو
〃	۴۴	لشئے	عالش	〃	۸۵	نزاہب	مذاہب
۸۷	۴۳	اسے	است	〃	۱۰۳	مکایر	بمکاید

زاد السبیل الیٰ دار الخلیل مولفہ مولانا مولوی مفتی محمد سعد اللہ خان صاحب مرحوم یہ رسالہ حجاج وزائرین بیت حرام کے لئے نہایت مفید ہے اسمیں مناسک و فضائل حج وعمرہ وممنوعات ومکروہات احرام وخطبہائے حج ومقامات قبولیت دعا وبقاع متبرکہ وغیرہ معتبر کتب فقہ سے اخذ کر کے نہایت خوبی کیساتھ لکھے گئے ہیں یہ رسالہ پیشتر دو دفعہ چھپا تھا لیکن اب کے مجلس اشاعۃ العلوم نے ایک نئی ترتیب اور دلکش طرز سے اسکو مرتب کر کے اپنے سلسلۂ اشاعت میں داخل کر لیا ہے چھپائی عمدہ اور کاغذ سفید چکنا. ۵ پونڈی حجم ۳۷ صفحات قیمت ۴ر

العروۃ الوثقیٰ مولفہ جناب مولوی سید غلام محمد برہان الدین صاحب قادری مہاجر یہ رسالہ عربی زبانمیں لکھا گیا ہے مولف سلمہ اللہ تعالیٰ نے آنحضرت صلے اللہ علیہ وسلم کی رویت مبارک اور فضائل رویت بہت عمدگی کیساتھ بیان کئے ہیں اپنے رنگ میں بہت عمدہ رسالہ ہے حجم ۴۴ صفحات قیمت

الوسیلۃ العظمیٰ مولفہ جناب مولوی سید غلام محمد برہان الدین صاحب قادری مہاجر یہ رسالہ بھی عربی زبانمیں لکھا گیا ہے مولف سلمہ اللہ نے اس رسالہ میں آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کے ذکر ولادت باسعادت کے وقت جواز قیام اور فضائل قیام کا ثبوت دیا ہے اور دلائل عقلیہ ونقلیہ سے اچھی طرح ثابت کر دیا ہے کہ قیام کی اصلی علت اور لم کیا ہے حجم ۳۲ صفحات قیمت ۴ر

مکارم الحفظہ جناب مولوی حبیب اللہ خان صاحب انصاری مولوی فاضل کی یہ ایک عمدہ تصنیف ہے قرآن اور حفظ قرآن کتاب کا موضوع ہے حفظ قرآن کے متعلق عمدہ عمدہ نکات اور اسکے تفصیلی آداب وقواعد بیان کئے ہیں بڑے بڑے حفاظ کے دلچسپ تذکروں نے اور ضمناً دلپذیر لطائف وقصص نے کتاب کو بہت بارونق بنا دیا ہے مطالعہ سے مؤلف سلمہ اللہ کی قابل قدر جانکاہی اور کتاب کی قدر و قیمت ظاہر ہو سکتی ہے ضخامت ۸۰ صفحہ قیمت فی جلد ۳ر

مقاصد الاسلام حصہ پنجم

حضرت مولانا مولوی حاجی حافظ عارف باللہ محمد انوار اللہ صاحب قبلہ مدظلہ کی مفید تصانیف اور انکی برکات سے کون واقف نہیں ہے حضرت قبلہ ممدوح کی تصانیف موجودہ زمانہ کی مقتضا کے موافق حمایت اسلام کی کافی ضمانت اور علوم و برکات اسلام کی اشاعت کے لئے پوری کفیل ہیں۔

مقاصد الاسلام کے نام سے حضرت ممدوح نے ایک مفید سلسلہ تصانیف کی بنیاد ڈالی ہے انعقاد مجلس اشاعۃ العلوم کے پیشتر اس سلسلہ کے چار حصے شایع ہو چکے ہیں اب مجلس نے یہ پانچواں حصہ شایع کیا ہے اور دیگر حصص زیر طبع ہیں اس حصہ میں تصوف سزا و جزا، فقر و فقیری خلافت ثبوت اہلبیت وصحابہ کے مفید حالات اور خلفائے راشدین کی خلافت پر نہایت عمدہ پیرایہ میں عقلی و نقلی بحثیں کیگئی ہیں اور نہایت محققانہ طرز سے ہر ایک بات ثابت کیگئی ہے چھپائی عمدہ کاغذ سفید چکنا پچاس پونڈی حجم ۱۶۸ صفحات قیمت ۱۲ر

المعلن

مولوی ابو الدرجات حافظ محمد ولی الدین فاروقی مہتمم مجلس اشاعۃ العلوم